

VI MOŽETE RAZUMJETI BIBLIJU!

***ISUSOVA POLU-BRAĆA GOVORE:
JAKOV I JUDA***

BOB UTLEY
PROFESOR HERMENEUTIKE
(TUMAČENJE BIBLIJE)

*VODIČ ZA PROUČAVANJE NIZOM KOMENTARA
STAROGA ZAVJETA, TOM 9B*

BIBLE LESSONS INTERNATIONAL
MARSHALL, TEXAS
2012.

www.BibleLessonsIntl.com
www.freebiblecommentary.org

SADRŽAJ

Riječ autora: kako vam ovo tumačenje može pomoći?.....	i
Vodič dobroga biblijskog čitanja: osobno traganje za dokazljivom istinom	iii
Skraćenice korištene u ovome komentaru	x

Komentari

Uvod u Jakovljevu poslanicu	1
Jakov 1:1-27	6
Jakov 2:1-26.....	43
Jakov 3	69
Jakov 4	82
Jakov 5	101
Uvod u Judinu poslanicu.....	121
Judina poslanica	125

POPIS SADRŽAJA POSEBNIH TEMA

Jakovljeva poslanica

Imena za Božanstvo, 1:1	8
Broj dvanaest, 1:1	11
Vjera, povjerenje, ili pouzdanje (<i>Pistis</i> [IMENICA], <i>Pisteuō</i> , [GLAGOL], <i>Pisto</i> [PRIDJEV]), 1:3	13
Povjerenje, pouzdanje, vjera, i vjernost u Starome zavjetu (ἰσχυρ), 1:3	14
Grčki pojmovi za preispitivanje i njihova suzvučja, 1:3.....	16
Vatra, 1:3.....	17
Ustrajnost, 1:3	18
Kršćanski rast, 1:4.....	19
Učinkovita molitva, 1:7	21
Hvastanje, 1:9	23
Bogatstvo, 1:10	24
Starost i oblikovanje Zemlje (iz Knjige Postanka 1 - 11), 1:15.....	28
„Istina” u Pavlovim pisanjima, 1:18	32
Pravednost, 1:20.....	34
Istočnjačka književnost, 1:21	37
Ljudski govor, 1:26.....	39
Srce, 1:26	40
Otac, 1:27	41
Pavlova uporaba pojma <i>kozmos</i> (svijet), 1:27.....	41
Slava (<i>kabod</i>) (SZ), 2:1	44
Rasizam, 2:1	46
Žene u Bibliji, 2:1	49
Baština vjernika, 2:5	52

YHWH-in vječni iskupiteljski naum, 2:5	52
Zašto obećanja prema SZ-nome Savezu izgledaju tako različito od obećanja prema NZ-nome Savezu, 2:5	53
Tajna, 2:5	57
Kraljevstvo Božje, 2:5	58
Demonsko (nečisti duhovi) u NZ-u: Anđeli i demoni, 2:19	62
Monoteizam, 2:19	63
Trojstvo, 2:19	64
Savez, 2:22	66
Stupnjevi nagrada i kazne, 3:1	71
Vatra, 3:6.....	73
Gdje su mrtvi (Šeol /Hades, Gehena, Tartarus), 3:6	74
Mane i vrline u NZ-u, Okvirni uvidi za Jakovljevu poslanicu 3:13-18	78
Molitva, neograničena a ipak ograničena, 4:2-3	85
Podložnost (<i>hupotassō</i>), 4:7	87
Osobno zlo, 4:7	87
Lucifer, 4:7	89
Pad Sotone i njegovih anđela, 4:7	89
Sotona, 4:7	90
Dan (<i>yom</i>), 4:7	91
Apokaliptička književnost, 4:7	92
Osuđivanje (smiju li kršćani suditi jedan drugoga?), 4:12	95
Volja (<i>thelēma</i>) Božja, 4:15	97
Ovo i dolazeće doba, 5:2-3	103
Bog opisan kao čovjek (jezik antropomorfizama), 5:4	104
Iscjeljenje (je li iscjeljenje Božji naum za svako Doba?), 5:14	110
„Pomazanje” u Bibliji (hebrejski GLAGOL, BDB 602, KB 643 I; IMENICA, BDB 603), 5:14.....	112
Ime Gospodinovo (NZ), 5:14.....	113
Ispovijed /priznanje, 5:16.....	114
Zastupnička molitva, 5:16.....	114

Judina poslanica

Jakov, Isusov polu-brat, 1a	127
Slati [<i>apostellō</i>], iz čega dolazi „apostol”, 1a	127
Nadahnuće (inspiracija), 1a.....	128
Prosvjetljenje (iluminacija), 1a	128
Kanon, 1a	129
Sveti (<i>hagios</i>), 3	133
Svet, 3	133
NZ-na svetost /Posvećenje, 3	134
Gnosticizam, 4	135
Anđeo Gospodnji, 5	137
Uništenje (<i>apollumi</i>), 5	138
„sinovi Božji”u Knjizi Postanka 6	139
<i>Archē</i> , 6	141
Homoseksualnost, 7	142
Apostazija [otpadništvo –op.prev] (<i>aphistēmi</i>), 12-13	145
Što znači „Primiti”, „Vjerovati”, „Ispovjediti se /Priznati” i „Pozvati se”?, 12-13	147
Grčka glagolska vremena upotrijebljena za opis spasenja, 12-13	149

Pokajanje u Starome zavjetu, 12-13.....	149
Pokajanje u Novome zavjetu, 12-13	150
Vjera, uvjerenje, ili pouzdanje [(Pistis [IMENICA], Pisteuō, [GLAGOL], Pistos [PRIDJEV] u NZ-u), 12-13	151
Povjerenje, pouzdanje, vjera, i vjernost u Starome zavjetu (ἰσχυ), 12-13	152
<i>Kerigma</i> Rane crkve, 17	157
Grčka glagolska vremena korištena za spasenje, 21	160
Kršćaninova sigurnost, 24.....	162
Osobine Boga Izraelova [SZ], 24.....	163
Osobine Boga Izraelova [NZ] - iz 1. Timoteju poslanice, 24.....	164
Zauvijek (<i>olam</i>), 24	165
Bespriječnost, nevinost, nedužnost, bez prigovora, 24	167

DODACI

Mudrosna književnost	171
Kratke odredbe grčkih gramatičkih pojmova	175
Tekstualni kriticizam.....	183
Rječnik	186
Doktrinarna izjava.....	194

Posebne teme u dodacima

Predestinacija (kalvinizam) nasuprot ljudske slobodne volje (arminijanizam)	195
Isus i Duh	198

Riječ Autora: Kako Vam Ovo Tumačenje Može Pomoći?

Biblijsko tumačenje jeste razumski (umni) i duhovni postupak koji nastoji shvatiti drevnoga nadahnutog pisca na takav način da Božja poruka može biti razumljiva i primjenjiva u našoj današnjici.

Duhovni postupak od presudne je važnosti ali teško ga je odrediti. On obuhvaća našu podatljivost i otvorenost prema Bogu. Mora postojati glad: (1) za Njim, (2) za spoznajom Njega, i (3) za služenje Njemu. Takav postupak uključuje molitvu, ispovijed i voljnost za promjenom načina života. U postupku tumačenja od presudne je važnosti Duh, ali tajna je zašto iskreni i bogobojažni kršćani različito shvaćaju Bibliju.

Razumski postupak lakše je opisati. Moramo biti dosljedni i nepristrani prema tekstu i ne biti pod utjecajem osobnih, kulturoloških, ili denominacijskih predrasuda. Svi smo mi povijesno uvjetovani. Nitko od nas nije objektivan, neutralan tumač. Ovo tumačenje nudi pomni razumski postupak obuhvaćajući tri načela tumačenja ustrojena tako da nam pomognu nadvladati naše predrasude.

Prvo načelo

Prvo načelo jeste ustanoviti povijesnu pozadinu u kojoj je biblijska Knjiga napisana i posebno povijesne prilike za njeno autorstvo (ili kad je uređena). Izvorni je pisac morao navijestiti svrhu i poruku. Tekst ne može značiti nešto nama što nije nikad značio izvornome, drevnome, nadahnutom piscu. Njegova nakana – ne naša povijesna, emocionalna, kulturološka, osobna ili denominacijska potreba – jeste ključ. Primjena je sastavni sudionik tumačenja, ali primjeni uvijek mora prethoditi ispravno tumačenje. Neprestano mora biti ponavljano da svaki biblijski tekst ima jedno i samo jedno značenje. To značenje je ono što je izvorni biblijski pisac namjeravao kroz vodstvo Duha navijestiti svome vremenu. To jedno značenje može imati više mogućih primjena na različite kulture i okolnosti. Sve te primjene moraju biti povezane sa središnjom istinom izvornoga pisca. Zbog toga razloga, ovaj vodič za tumačenje osmišljen je tako da omogućiti kratak uvod u svaku Knjigu Biblije.

Drugo načelo

Drugo načelo jeste odrediti književne jedinice. Svaka biblijska Knjiga je jedinstveni spis. Tumači nemaju pravo izdvojiti jedan vid istine isključujući druge. Stoga, prije negoli tumačimo pojedinačne književne jedinice moramo stremiti razumjeti svrhu čitave biblijske Knjige. Pojedinačni dijelovi – poglavlja, odlomci, ili stihovi – ne mogu značiti ono što čitava jedinica ne znači. Tumačenje se mora pomaknuti s deduktivnoga pristupa cjelini na induktivni pristup pojedinim dijelovima. Stoga, ovaj vodič za tumačenje napravljen je da pomogne svakome učeniku raščlaniti građu svake književne jedinice podjelom na odlomke. Odlomak, kao i poglavlje, to jest podjele nisu nadahnuti, ali oni nam pomažu u prepoznavanju kroz jedinice.

Tumačenje na razini poglavlja – ne na razini rečenice, članova, izričaja ili riječi – jeste ključ za slijeđenje nakane biblijskoga pisca. Odlomci su temeljeni na jedinstvenome predmetu, često nazvanome tema ili tematska rečenica. Svaka riječ, izričaj, član i rečenica u odlomku povezani su nekako s tom jedinstvenom temom. Oni je ograničavaju, proširuju je, objašnjavaju, i/ili preispituju. Stvarni ključ za pravilno tumačenje je slijeđenje izvorne piščeve misli od-odlomka-do-odlomka temeljeno na pojedinačnim književnim jedinicama koje čine biblijsku Knjigu. Ovaj vodič za tumačenje osmišljen je da pomogne učeniku to napraviti usporedbom suvremenih engleskih prijevoda. Ovi su prijevodi izabrani jer koriste različite teorije prevođenja:

- A. *The New King James Version* (NKJV) je riječ-po-riječ doslovno prevođenje temeljeno na tradicionalnome grčkom rukopisu (manuskriptu) poznatome kao Textus Receptus. Njihove podjele na odlomke su dulje nego kod drugih prijevoda. Takve dulje jedinice pomažu učenicima uočiti jedinstvenost glavnih tema.
- B. *The New Revised Standard Version* (NRSV) izmijenjeni je prijevod riječ-za-riječ. On oblikuje središnju misao između narednih dviju suvremenih verzija. Njegove podjele na odlomke od velike su pomoći u utvrđivanju subjekata.
- C. *The Today's English Version* (TEV) dinamički je ekvivalent prijevodu izdanome od United Bible Society. On nastoji prevesti Bibliju na takav način da suvremeni engleski čitatelj ili govornik može razumjeti značenje izvornoga teksta.

- D. *The Jerusalem Bible* (JB) - dinamički je ekvivalent prijevoda temeljenog na Francuskome katoličkom prijevodu. S europskoga gledišta on je velika pomoć kod usporedbe podjele na odlomke.
- E. Tiskani tekst ažuriran 1995. je *New American Standard Bible* (NASB), koji je prijevod riječ-za-riječ. Stih po stih komentari slijede ovu podjelu na odlomke.

Treće načelo

Treće načelo jeste čitanje Biblije u različitim prijevodima kako bi se dohvatio najširi mogući smisao (semantičko polje) kojeg mogu imati biblijske riječi ili izričaji. Često se izričaj ili riječ može razumjeti na nekoliko načina. Takvi različiti prijevodi iznose ove mogućnosti te pomažu ustanoviti i objasniti rukopisne razlike. Oni ne utječu na doktrinu, ali pomažu nam da se pokušamo vratiti na izvorni tekst zapisan od nadahnutoga drevnog pisca.

Četvrto načelo

Četvrto načelo mora zabilježiti književni žanr. Izvorno nadahnuti autori odabiru objavu svoje poruke u različitim oblicima (tj. povijesna pripovijetka, povijesna drama, pjesma, proročanstvo, Evanđelje [parabola - usporedba], pisma, apokaliptički). Ovi različiti oblici imaju posebne ključeve za tumačenje (vidi Gordon Fee i Doug Stuart, *How to Read the Bible for All Its Worth*, D. Brent Sandy i Ronald L. Giese, Jr., *Cracking Old Testament Codes*, ili Robert Stein, *Playing by the Rules*).

Ovaj komentar nudi učenicima brz način provjere njihovih tumačenja. On nije osmišljen kao konačan, nego prije kao obavijestan i onaj koji navodi na razmišljanje. Često, druga moguća tumačenja pomažu nam da ne budemo tako ograničeni, dogmatski, i denominacijski nastrojani. Tumači trebaju imati širi raspon mogućnosti tumačenja da prepoznaju kako drevni tekst može biti višeznačan. Zapanjujuće je kako ima malo suglasja među kršćanima koji Bibliju proglašavaju svojim izvorom istine.

Ova načela pomogla su mi nadvladati mnoge moje povijesne uvjetovanosti tjerajući me boriti se s drevnim tekstom. Nadam se da će i vama to biti blagoslov.

Bob Utley
27. lipanj 1996. god.

Vodič Dobroga Biblijskog Čitanja: Osobno Traganje Za Dokazljivom Istinom

Možemo li znati istinu? Gdje je pronaći? Možemo li je logički dokazati? Postoji li konačan autoritet? Postoje li apsoluti [bezuvjetnosti] koji mogu voditi naše živote, naš svijet? Je li tamo smisao života? Zašto smo ovdje? Kuda idemo? Ta pitanja – pitanja o kojima svi razumni ljudi promišljaju – proganjala su ljudski um od početka vremena (Prop 1:13-18; 3:9-11). Mogu se sjetiti vlastite potrage za središnjom poveznicom mog života. Vjernikom u Krista postao sam u mladoj dobi, prvenstveno temeljem svjedoka istaknutih članova obitelji. Kako sam rastao do zrele dobi, tako su rasla i pitanja o meni samome i mome svijetu. Jednostavni kulturološki i religijski obrasci nisu me doveli do iskustava o kojima sam čitao ili bio suočen. Bilo je to vrijeme zbnjenosti, traganja, čežnje, i često osjećaja beznađa u dodiru s bezosjećajnošću, tvrdim svijetom u kojem sam živio.

Mnogi su tvrdili da imaju odgovore na ova konačna pitanja, ali nakon proučavanja i razmatranja otkrio sam da su njihovi odgovori temeljeni na: (1) osobnim filozofijama, (2) drevnim mitovima, (3) osobnim iskustvima, ili (4) psihološkim projekcijama. Trebao sam neki stupanj potvrde, neki dokaz, neku razumnost na kojoj ću temeljiti svoj pogled na svijet, moju središnju poveznicu, moj razlog za život.

To sam pronašao u svome proučavanju Biblije. Započeo sam tražiti dokaz za njenu pouzdanost, što sam pronašao u: (1) povijesnoj oslonjivosti Biblije kao potvrđene arheologijom, (2) u točnosti proročanstava Starog zavjeta, (3) jedinstvenosti biblijske poruke pisane više od tisuću šesto godina, i (4) osobnih svjedočanstava ljudi čiji su životi bili trajno promijenjeni kroz dodir s Biblijom. Kršćanstvo, kao jedinstven sustav vjere i vjerovanja, ima sposobnost baviti se sa složenim pitanjima ljudskoga života. Ne samo da mi je ono dalo razumsku okosnicu, nego mi je iskustveni vid biblijske vjere donio emocionalnu radost i stabilnosti.

Mislio sam da sam pronašao središnju poveznicu za svoj život – Krista, kao što sam razumio kroz Pismo. To je bilo opojno iskustvo, jedno emocionalno oslobođenje. Međutim, još se uvijek mogu prisjetiti zapanjenosti i bola kad mi je počelo svitati kako je zagovarano mnogo različitih tumačenja te Knjige, ponekad čak i unutar istih crkava i škola za proučavanje. Utvrđivanje nadahnutosti i pouzdanosti Biblije nije bio kraj, već samo početak. Kako da dokažem ili osporim raznovrsna i sukobljena tumačenja mnogih teških odlomaka u Pismu od onih koji su svojatali njegov autoritet i pouzdanost?

Taj je zadatak postao moj životni cilj i put kroz život vjere. Znao sam da mi je moja vjera u Krista: (1) donijela velik mir i radost. Moj je um čeznuo za nekim apsolutima u okružju relativnosti moje kulture (postmodernizam); (2) dogmatizam sukobljenih religijskih sustava (svjetske religije); i (3) denominacijsku oholost. U mome traganju za ispravnim pristupima tumačenja drevne književnosti, bio sam iznenađen otkrićem vlastitih povijesnih, kulturoloških, denominacijskih i iskustvenih predrasuda. Često sam čitao Bibliju jednostavno zato da učvrstim svoja vlastita gledišta. Koristio sam je kao izvor dogme da napadnem druge u vrijeme potvrđivanja svoje vlastite nesigurnosti i nedoraslosti. Kako je bolna za mene bila ta spoznaja!

Iako ne mogu nikada biti potpuno nepristran, mogu postati boljim čitateljem Biblije. Svoje predrasude mogu ograničiti prepoznajući ih i spoznajući njihovu prisutnost. Još nisam slobodan od njih, ali sukobio sam se s vlastitim slabostima. Tumač je često najgori neprijatelj dobroga čitanja Biblije!

Dozvolite mi dati vam popis pretpostavki koje sam unio u svoje proučavanje Biblije kako biste ih vi, čitatelji, mogli preispitati zajedno sa mnom.

I. Pretpostavke

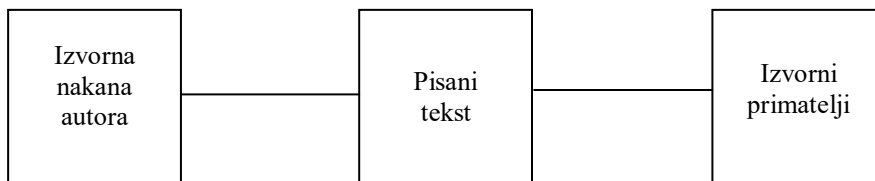
- A. Vjerujem da je Biblija nadahnutu isključivo samo-otkrivenjem jednoga istinskog Boga. Prema tome, ona mora biti tumačena u svjetlu nakane izvornoga Božanskog Autora (Duha) posredstvom ljudskoga pisca u osobitoj povijesnoj pozadini.
- B. Vjerujem da je Biblija pisana za običnu osobu – za sve ljude! Bog je prilagodio Sâm Sebe kako bi nama jasno govorio unutar povijesnoga i kulturološkog okvira. Bog nije skrio istinu – On želi da je mi razumijemo! Stoga, ona mora biti tumačena u svjetlu toga vremena, a ne našega. Biblija nam ne bi smjela značiti ono što nikad nije značila onima koji su je prvi čitali ili čuli. Ona je razumljiva prosječnome ljudskome umu i koristi uobičajene ljudske komunikacijske oblike i tehnike.

- C. Vjerujem da Biblija ima jedinstvenu poruku i svrhu. Ne proturječi sama sebi, iako sadržava teške i paradoksalne odlomke. Tako, najbolji tumač Biblije jeste Biblija sama sebi.
- D. Vjerujem da svako poglavlje (isključujući proročanstva) ima jedno i samo jedno značenje, temeljeno na nakani izvornoga, nadahnutog autora. Premda ne možemo nikad biti potpuno sigurni, mi znamo izvornu piščevu nakanu, mnogi pokazatelji ukazuju u njenome smjeru:
1. žanr (književna vrsta) odabran kako bi izrazio poruku
 2. povijesna pozadina i/ili određena okolnost objelodanjena spisom
 3. književni okvir čitave Knjige kao i svake književne jedinice
 4. tekstualni dizajn (u osnovnim crtama) književnih jedinica kao što se one odnose prema čitavoj poruci
 5. posebne gramatičke značajke uporabljene za naviještanje poruke
 6. riječi odabrane za predstavljanje poruke
 7. usporedni odlomci.

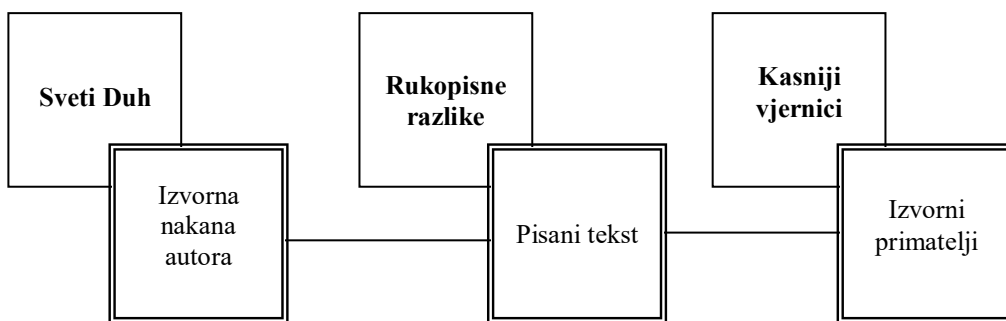
Proučavanje svakoga tog područja postaje predmetom našeg proučavanja poglavlja. Prije negoli objasnim svoju metodologiju dobrog čitanja Biblije, dopustite mi u glavnim crtama opisati neke od neprimjerenih metoda korištenih danas koje uzrokuju tako mnogo različitosti u tumačenju, i čijih se posljedica valja kloniti:

II. Neprimjerene metode

- A. Zanimarivanje književnoga okvira biblijske Knjige i uporaba svake rečenice, rečeničnoga dijela, ili čak pojedinačne riječi kao izjave istine koje se ne odnose na piščevu nakanu ili širi okvir. To se često naziva “proof-texting” [dokaz – od riječi do riječi – op.prev].
- B. Zanimarivanje povijesne pozadine Knjige zamjenjivanjem pretpostavljene povijesne pozadine koja ima malo ili nema potporu od samoga teksta.
- C. Zanimarivanje povijesne pozadine Knjige i njeno čitanje kao jutarnjih gradskih novina pisane prvenstveno za suvremenoga pojedinačnog kršćanina.
- D. Zanimarivanje povijesne pozadine Knjige alegoriziranjem teksta pretvarajući ga u filozofijsko/teološku poruku u potpunosti nepovezanu s prvim slušateljima i s izvornom autorovom nakanom.
- E. Zanimarivanje izvorne poruke zamjenjivanjem jednim vlastitim teološkim sustavom, omiljenom doktrinom, ili suvremenim rješenjem koje nema veze s izvornom autorovom nakanom i iznesenom porukom. Ova pojava često prati početno čitanje Biblije kao sredstvo uspostavljanja govornikovog autoriteta. To je često određeno kao “odaziv čitatelja” (“što-tekst-znači-meni” tumačenje). Najmanje tri pripadajuće komponente mogu biti nađene u svakome ljudskom pisanom priopćenju:

U prošlosti, različite tehnike čitanja bile su usredotočene na jednu od tri komponente, ali za istinsku potvrdu jedinstvene nadahnutosti Biblije, prikladniji je promijenjeni dijagram:

U postupak tumačenja zapravo moraju biti uključene sve tri komponente. U svrhu potvrde, moje se tumačenje usredotočuje na prve dvije komponente: izvorni autor i tekst. Ja vjerojatno reagiram na zlorabe koje sam opazio: (1) alegoriziranje ili produhovljavanje teksta i (2) “odaziv čitatelja” tumačenja (što-to-znači-meni). Zloraba se može dogoditi na svakoj razini. Uvijek moramo provjeriti naše pobude, predrasude, tehnike, i primjene. Ali kako ih provjeriti kad ne postoje granice tumačenja, nema ograničenja, nema mjerila? Tu mi autorova nakana i tekstualna građa osigurava neko mjerilo za ograničavanje dosega mogućih valjanih tumačenja.

U svjetlu tih neprimjerenih tehnika čitanja, koji su neki mogući pristupi dobrog čitanja i tumačenja Biblije što nude stupanj potvrde i dosljednosti?

III. Mogući pristupi dobrom čitanju Biblije

Na ovoj točki ne raspravljam o jedinstvenim tehnikama tumačenja posebne književne vrste nego o općim načelima hermeneutike koja vrijede za sve vrste biblijskih tekstova. Dobra knjiga za posebne pristupe književnoj vrsti je *How to read The Bible For All Its Worth*, autora Gordona Feeja i Douglasa Stuarta, izdavač Zondervan te *Cracking Old Testament Codes* od D. Brenta Sandyja i Ronalda L. Gieseja, Jr., izdavač Broadman i Holman.

Moja metodologija usredotočuje se početno na čitatelja dopuštajući Svetome Duhu osvijetliti Bibliju kroz četiri kruga osobnoga čitanja. To čini Duh, tekst i čitatelj prvenstveno, ne drugotno. Ovo također štiti čitatelja da bude neopravdano pod utjecajem tumača. Čuo sam da je rečeno: “Biblija baca mnogo svjetla na komentare.” To ne znači prijezirno davati opaske o pomoćnim sredstvima za proučavanje, nego radije isprika za primjereno vrijeme njihove uporabe.

Moramo biti sposobni podržati naša tumačenja sâmim tekstom. Najmanje ograničenu provjeru osigurava tri područja:

1. autorova izvorna:
 - a. povijesna pozadina
 - b. književni okvir
2. izvorni autorov odabir:
 - a. gramatičke građe (sintaksa)
 - b. suvremene uporabe riječi
 - c. žanra
3. naše razumijevanje primjerenih:
 - a. odgovarajućih usporednih odlomaka
 - b. odnosa između doktrina (paradoks).

Iza naših tumačenja moramo biti sposobni osigurati razloge i logiku. Biblija je naš jedini izvor vjere i primjene. Žalosno, kršćani se često ne slažu s onim što ona uči ili tvrdi. Samo-poražavajuće je tvrditi nadahnutost za Bibliju i potom za vjernike ne biti sposobnim složiti se o tome što ona uči i zahtijeva!

Četiri kruga čitanja osmišljena su kako bi osigurali sljedeće uvide u tumačenje:

A. Prvi krug čitanja:

1. čitajte Knjigu jednostavno odjednom. Pročitajte je ponovno u drukčijem prijevodu, po mogućnosti rađenom prema drukčijoj teoriji prevođenja:
 - a. riječ-za-riječ (NKJV, NASB, NRSV)
 - b. dinamički ekvivalent (TEB, JB)
 - c. parafrazirani (Suvremena Biblija, Proširena Biblija)
2. tražite središnju svrhu cjelokupnoga pisanja. Odredite njegovu temu
3. izdvojite (ako je moguće) književnu jedinicu, poglavlje, odlomak ili rečenicu koja jasno izražava središnju svrhu teme
4. odredite prevladavajuću književnu vrstu:
 - a. Starog zavjeta
 - (1) hebrejska pripovijetka
 - (2) hebrejska poezija (mudrosna književnost, psalmi)
 - (3) hebrejsko proročanstvo (proza, poezija)
 - (4) kôdeks Zakona
 - b. Novoga zavjeta:
 - (1) pripovijesti (Evandjelja, Djela apostolska)
 - (2) parabole (Evandjelja)
 - (3) pisma/poslanice
 - (4) apokaliptička književnost.

B. Drugi krug čitanja:

1. čitajte ponovno čitavu Knjigu, tražeći odredbu glavnih tema ili subjekata
2. skicirajte glavne teme i u jednostavnome obrazloženju kratko objasnite njihove sadržaje
3. provjerite vaše obrazloženje i proširite skicu s pomagalima za proučavanje.

C. Treći krug čitanja:

1. čitajte ponovno čitavu Knjigu, iz sâme biblijske Knjige tražite odredbu povijesne pozadine i posebne okolnosti za pisanje
2. popišite povijesne pojedinosti spomenute u biblijskoj Knjizi:
 - a. autora
 - b. nadnevak (vrijeme pisanja)
 - c. primatelje
 - d. posebne razloge za pisanje
 - e. vidovi kulturološke pozadine povezani sa svrhom pisanja
 - f. pozivanje na povijesne ljude i događaje
3. proširite vašu skicu na razinu odlomka za onaj dio biblijske Knjige kojeg tumačite. Uvijek odredite i skicirajte književnu jedinicu. To može biti nekoliko poglavlja ili odlomaka. To vam omogućava slijeđenje izvorne autorove logike i tekstualne osmišljenosti
4. provjerite vašu povijesnu pozadinu uporabom pomagala za proučavanje.

D. Četvrti krug čitanja:

1. čitajte ponovno određenu književnu jedinicu u nekoliko prijevoda:
 - a. riječ-za-riječ (NKJV, NASB, NRSV)
 - b. dinamički ekvivalent (TEB, JB)
 - c. parafrazirani (Suvremena Biblija, Proširena Biblija)
2. tražite književnu ili gramatičku građu:
 - a. ponovljeni izričaji, Poslanica Efežanima 1:6.12.13
 - b. ponovljena gramatička građa, Poslanica Rimljanima 8:31
 - c. oprečne zamisli
3. popišite sljedeće pojedinosti:
 - a. značajni pojmovi
 - b. neuobičajeni pojmovi

- c. važne gramatičke građe
 - d. posebno teške riječi, rečenični dijelovi, i rečenice
4. tražite odgovarajuća usporedna poglavlja:
- a. potražite najjasniji odlomak za proučavanje vašega subjekta kojeg koristite:
 - (1) knjige “sustavne teologije”
 - (2) biblijske reference
 - (3) konkordance
 - b. tražite moguće paradoksalni par između vaših subjekata. Mnoge biblijske istine predstavljene su u dijalektičkim parovima; mnogi denominacijski sukobi dolaze iz polovičnoga dokazivanja “proof-textinga” biblijske napetosti. Sve je u Bibliji nadahnuto, i mi moramo potražiti njenu potpunu poruku radi osiguravanja ravnoteže Svetoga pisma za naše tumačenje
 - c. tražite usporednice unutar iste Knjige, istoga autora, ili iste književne vrste; Biblija je svoj najbolji tumač zato jer ima jednoga Autora, Duha
5. koristite pomagala za proučavanje kako biste provjerili vaša zapažanja o povijesnoj pozadini ili okolnosti:
- a. proučavajte Biblije
 - b. biblijske enciklopedije, priručnike i rječnike
 - c. biblijske uvode
 - d. biblijske komentare (na ovoj točki vašega proučavanja, dopustite vjerujućoj zajednici, prošloj i sadašnjoj, da pomogne i ispravi vaše osobno proučavanje).

IV. Primjena tumačenja Biblije

Na toj se točki okrećemo primjeni. Morate uzeti vremena kako biste razumjeli tekst u njegovoj izvornoj pozadini; sad ga morate primijeniti na vaš život, vašu kulturu. Ja biblijski autoritet određujem kao “razumijevanje što je izvorni biblijski autor rekao u svoje vrijeme i primjenjivanje te istine na naše vrijeme.”

Primjena mora slijediti tumačenje izvorne autorove nakane i u vremenu i u logici. Ne možemo primijeniti poglavlje Biblije na naše vrijeme dok ne znamo što je bilo rečeno za ondašnje vrijeme! Biblijsko poglavlje ne može značiti ono što nikad nije značilo!

Vaša podrobna skica, na razini odlomka (treći krug čitanja #3), bit će vaš vodič. Primjena bi morala biti napravljena na razini odlomka, ne na razini riječi. Riječi imaju značenje samo u okviru; kratke rečenice imaju značenje samo u okviru; rečenice imaju značenje samo u okviru. Jedina nadahnuta osoba uključena u postupak tumačenja jeste izvorni autor. Mi samo slijedimo njegovo vodstvo prosvjetljenjem Svetoga Duha. Ali prosvjetljenje nije nadahnuće. Za reći “tako je rekao Gospodin”, moramo ostati u izvornoj autorovoj nakani. Primjena se mora odnositi posebno na opću nakanu čitavoga pisanja, na posebnu književnu jedinicu i razinu odlomka misaonog razvoja.

Nemojte dozvoliti da današnje prilike tumače Bibliju; dozvolite Bibliji neka govori! To od nas može zahtijevati izvlačenje načela iz teksta. To je valjano ako tekst podupire načelo. Nažalost, često su naša načela samo to, “naša” načela – ne načela teksta.

U primjenjivanju Biblije, važno je podsjetiti se da je (osim u proročanstvu) valjano jedno i samo jedno značenje za određeni biblijski tekst. To je značenje vezano na nakanu izvornoga autora kako je on naslovio krizu ili potrebu njegovog vremena. Iz toga jednoga značenja mogu biti izvedene mnoge moguće primjene. Primjena će biti temeljena na potrebama primatelja, ali ona mora biti povezana s izvornim autorovim značenjem.

V. Duhovni vid tumačenja

Dosad sam razmatrao logički postupak uključen u tumačenje i primjenu. Sad mi dozvolite kratko razmotriti duhovni vid tumačenja. Od pomoći bio mi je sljedeći popis provjere:

- A. Molitva za pomoć Duha (usp. I. Kor 1:26 - 2:16).
- B. Molitva za osobno oprostjenje i očišćenje od znanoga grijeha (usp. I. Iv 1:9).
- C. Molitva za većom čežnjom za spoznajom Boga (usp. Ps 19:7-14; 42:1 nadalje; 119:1 nadalje).
- D. Trenutačna primjena na vaš vlastiti život svake nove spoznaje.
- E. Ostati ponizan i poučljiv.

Tako je teško održati ravnotežu između logičkoga postupka i duhovnoga vodstva Svetoga Duha. Uravnotežiti to dvoje pomogli su mi sljedeći navodi:

- A. od Jamesa W. Sireja, *Scripture Twisting*, str. 17-18:
“Prosvjetljenje dolazi do umova ljudi Božjih – ne samo do duhovne elite. U biblijskome kršćanstvu ne postoji razred gurua, niti prosvjetljeni, ni ljudi preko kojih mora doći svo mjerodavno tumačenje. I tako, dok Sveti Duh daje posebne darove mudrosti, znanja i sposobnosti duhovnoga razumijevanja, On neće dati tim darovitim kršćanima da budu jedini autoritativni tumači Njegove Riječi. Do svakoga je pojedinoga Njegovog čovjeka da uči, sudi i raspoznaje pozivajući se na Bibliju koja stoji kao autoritet čak i onima kojima je Bog dao posebne sposobnosti. Sažeto, drskost što činim kroz cijelu knjigu je ta da je Biblija Božje istinsko otkrivenje čitavome čovječanstvu, da je ona naš konačan autoritet o svim stvarima o kojima govori, i nije potpuna tajna nego može biti dovoljno razumljiva običnim ljudima u svakoj kulturi.”
- B. od Kierkegaarda, nađeno u *Protestant Biblical Interpretation*, str. 75, od Bernarda Ramma:
Prema Kierkegaardu gramatičko, leksičko, povijesno proučavanje Biblije bilo je neophodno ali i pripremno za istinsko čitanje Biblije. “Onaj tko čita Bibliju *kao Božju riječ* mora ju čitati sa srcem u svojim ustima, od korice do korice, s gorljivim očekivanjem, u razgovoru s Bogom. Čitanje Biblije bezbrižno ili nemarno ili akademski ili profesionalno nije čitanje Biblije kao Riječi Božje. Kad ju netko čita kao što se čita ljubavno pismo, onda ju taj čita kao Riječ Božju.”
- C. H. H. Rowley u *The Relevance of the Bible*, str. 19:
“Ne tek umno razumijevanje Biblije, koliko god ono bilo potpuno, može posjedovati sva njena bogatstva. Ne prezire se takvo razumijevanje, jer je ono bitno za potpuno razumijevanje. Ali ono mora biti vođeno duhovnim razumijevanjem duhovnih bogatstava te Knjige ako želi biti potpuno. A za takvo duhovno razumijevanje potrebno je nešto više od umnoga opreza. Duhovne stvari duhovno su raspoznatljive, i učenici Biblije trebaju stav duhovnoga shvaćanja, gorljivost za pronalaženje Boga koju će potpuno pokoriti Njemu, ako je prešao iznad svoje znanstvene studije prema bogatijoj baštini te najveće od svih Knjiga.”

VI. Metoda ovog komentara

Vodič *Study Guide Commentary* osmišljen je kao pomoć vašem načinu tumačenja na sljedeće načine:

- A. Kratki povijesni pregled uvodi svaku Knjigu. Nakon što ste proveli “treći krug čitanja #3” provjerite tu zabilješku.
- B. Na početku svakoga poglavlja napravljeni su tekstualni uvodi. Oni vam pomažu vidjeti postavljenu građu književne jedinice.
- C. Na početku svakoga poglavlja ili glavne književne jedinice podijeljenoga odlomka i njihovih opisnih naslova dato je nekoliko suvremenih prijevoda:
1. *The New American Standard Bible*, ažurirano 1995. (NASB)
 2. *The New King James Version* (NKJV)
 3. *The New Revised Standard Version* (NRSV)
 4. *Today's English Version* (TEV)
 5. *The New Jerusalem Bible* (NJB).
- Podjele na odlomke nisu nadahnute. One moraju biti utvrđene iz okvira. Usporedbom nekoliko suvremenih prijevoda iz različitih teorija prevođenja i teološkoga stajališta, sposobni smo raščlaniti pretpostavljenu građu izvorne autorove misli. Svaki odlomak ima jednu glavnu istinu. To je nazvano “glavna rečenica” ili “središnja zamisao teksta”. Ta jedinstvena misao je ključ valjanoga povijesnog, gramatičkog tumačenja. Nitko ne bi smio nikad tumačiti, propovijedati ili učiti na manje od odlomka! Također nemojte zaboraviti da je svaki odlomak vezan na okolne odlomke. Zbog toga je pregled čitave Knjige na razini odlomka tako važan. Moramo biti sposobni slijediti logički tijek subjekta kojeg je odredio izvorni nadahnuti autor.

- D. Bobove bilješke slijede stih-po-stih pristup tumačenju. To nas prisiljava slijediti izvornu autorovu misao. Zabilješke osiguravaju izvješća iz nekoliko područja:
1. književni okvir
 2. povijesni, kulturološki uvidi
 3. gramatičke obavijesti
 4. proučavanja riječi
 5. odgovarajućih usporednih odlomaka.
- E. U određenim točkama komentara, tiskani tekst *New American Standard Version* (ažuriran 1995.) bit će dopunjen prijevodima nekoliko drugih suvremenih verzija:
1. *The New King James Version* (NKJV), koja slijedi rukopise “Textus Receptus” teksta
 2. *The New Revised Standard Version* (NRSV), što je riječ-za-riječ revizija od *National Council of Churches of the Revised Standard Version*
 3. *The Today’s English Version* (TEV), što je dinamički ekvivalent prijevoda od *American Bible Society*
 4. *The New Jerusalem Bible* (NJB), koja je engleski prijevod temeljen na Francuskome katoličkome dinamičkom ekvivalentnome prijevodu.
- F. Za one koji ne čitaju izvorne jezike, može pomoći uspoređivanje engleskih prijevoda kako bi se utvrdile poteškoće u tekstu:
1. rukopisne razlike
 2. moguća značenja riječi
 3. gramatički teški tekstovi i građa
 4. višeznačni tekstovi.
- Iako engleski prijevodi ne mogu riješiti te poteškoće, oni ih označuju kao na mjesta za dublje i temeljitije proučavanje.
- G. Na završetku svakoga poglavlja postavljena su odgovarajuća pitanja za raspravu koja nastoje ciljati na glavnu problematiku tumačenja toga poglavlja.

SKRAĆENICE KORIŠTENE U OVOME KOMENTARU

- AB *Anchor Bible Commentaries*, izdao William Foxwell Albright i David Noel Freedman
- ABD *Anchor Bible Dictionary* (6 tomova), izdao David Noel Freedman
- AKOT *Analytical Key to the Old Testament*, John Joseph Owens
- ANET *Ancient Near Eastern Texts*, James B. Pritchard
- BDB *A Hebrew and English Lexicon of the Old Testament*, F. Brown, S. R. Driver i C. A. Briggs
- BHS *Biblia Hebraica Stuttgartensia*, GBS, 1997.
- DSS Svitci s Mrtvoga mora
- IDB *The Interpreter's Dictionary of the Bible* (4 toma), izdao George A. Buttrick
- ISBE *International Standard Bible Encyclopedia* (5 tomova), izdao James Orr
- JB *Jerusalem Bible* [Jeruzalemska Biblija]
- JPSOA *The Holy Scriptures According to the Masoretic Text: A New Translation* (The Jewish Publication Society of America [Židovsko izdavačko društvo Amerike])
- KB *The Hebrew and Aramaic Lexicon of the Old Testament*, Ludwig Koehler i Walter Baumgartner
- LAM *The Holy Bible From Ancient Eastern Manuscripts* (Pešita), Georg M. Lamsa
- LXX *Septuagint* ([Septuaginta], grčko-engleska) od Zondervana, 1970.
- MOF *A New Translation of the Bible* od Jamesa Moffatta
- MT *Masoretic Hebrew Text*
- NAB *New American Bible Text*
- NASB *New American Standard Bible*
- NEB *New English Bible*
- NET *NET Bible: New English Translation*, drugo Beta izdanje

- NIDOTTE *New International Dictionary of Old Testament Theology and Exegesis* (5 tomova), izdao Willem A. VanGemeren
- NIV *New International Version*
- NJB *New Jerusalem Bible*
- NRSV *New Revised Standard Bible*
- OTPG *Old Testament Passing Guide*, Todd S. Beall, William A. Banks i Colin Smith
- REB *Revised English Bible*
- RSV *Revised Standard Version*
- SEPT *The Septuagint* (grčko-engleska), Zondervan, 1970.
- TEV *Today's English Version* od *United Bible Societies*
- YLT *Young's Literal Translation of the Holy Bible*, Robert Young
- ZPBE *Zondervan Pictorial Bible Encyclopedia* (5 tomova), izdao Merrill C. Tenney

UVOD U JAKOVLJEVU POSLANICU

UVODNE IZJAVE

- A. Ovo je bila omiljena Knjiga Sorena Kierkegaarda u Novome zavjetu jer ona naglašava praktično, dnevno kršćanstvo.
- B. Ovo je bila najmanje omiljena Knjiga Martina Luthera u Novome zavjetu jer se izgleda suproti Pavlovome “opravdanju po vjeri” naglašenome u Poslanicama Rimljanima i Galaćanima (tj. Jak 2:14-26).
- C. Ovo je vrlo različit žanr od ostalih NZ-nih Knjiga:
 - 1. vrlo sličan Novome savezu Knjige Izreka (tj. mudrosna književnost) govoren od gorućega proroka
 - 2. pisan brzo nakon Isusove smrti i još uvijek vrlo židovski i praktičan.

AUTOR

- A. Tradicionalni autor je Jakov (hebrejsko ime), Isusov polu-brat (jedan od četiri sina Marije i Josipa (usp. Mt 13:55; Mk 6:3). On je bio vođa Crkve u Jeruzalemu (48-62.g., usp. Djela 12:17; 15:13-21; 21:18; 1. Kor 15:7; Gal 1:19; 2:12).
 - 1. On je bio zvan “Jakov Pravednik” i kasnije mu je bio dat nadimak “deva kleči” jer je neprekidno molio na svojim koljenima (iz Hegešippa, navodio Euzebij).
 - 2. Jakov nije bio vjernik sve do nakon uskrsnuća (usp. Mk 3:21.31; Iv 7:5). Isus mu se ukazao osobno nakon uskrsnuća (usp. 1. Kor 15:7).
 - 3. On je bio prisutan u gornjoj sobi s učenicima (usp. Djela 1:14) i moguće kad je Duh došao na Pedeseticu.
 - 4. On je vjerojatno bio oženjen (usp. 1. Kor 9:5).
 - 5. Na njega Pavao upućuje kao na stup (moguće apostol, usp. Gal 1:19) ali nije bio jedan od Dvanaestorice (usp. Gal 2:9; Djela 12:17; 15:13).
 - 6. U *Antiquities of the Jews*, 20.9.1, Josip Flavije kaže da je bio kamenovan godine 62. prema nalogu saduceja u Sanhedrinu, dok druga predaja (pisci drugoga stoljeća, Klement Aleksandrijski ili Hegešipp) kaže da je bio gurnut sa zida Hrama.
 - 7. Za mnoge naraštaje nakon Isusove smrti Isusov je rođak bio imenovan vođa Crkve u Jeruzalemu.
- B. U *Studies in the Epistle of James*, A. T. Robertson potvrđuje Jakovljevo autorstvo:

“Postoje mnogi dokazi da je poslanica bila pisana od autora ovoga govora u Djelima apostolskim 15:13-21—tankočutne sličnosti i stil previše oštroman za puko oponašanje ili prepisivanje. Ista sličnost pojavljuje se između Jakovljeve poslanice i pisma Antiohu, vjerojatno pisane također od Jakova (Djela 15:23-29). Postoje, osim toga, očita sjećanja na Govor na Gori, što je Jakov morao osobno čuti ili u najmanju ruku čuti njenu sržnost. Postoji ista živopisnost slike u Poslanici što je tako istaknuta osobina Isusova učenja” (str. 2).

A. T. Robertson ovdje slijedi J. B. Mayorovu *The Epistle of St. James*, str. iii-iv.
- C. Postoje dva druga čovjeka po imenu Jakov u NZ-noj apostolskoj skupini. Međutim, Jakov, brat Ivana, bio je ubijen vrlo rano godine 44. od Heroda Agripe I. (usp. Djela 12:1-2). Drugi Jakov, “najmanji” ili “najmlađi” (usp. Mk 15:40), nikad nije spomenut izvan popisa apostola. Autor naše Poslanice bio je očito dobro poznat.

- D. Postojale su tri teorije o odnosu Jakova s Isusom:
1. Jeronim je rekao da je on bio Isusov bratić (od Alfeja i Marije Kleofe). On je to zaključio iz uspoređivanja Evanđelja po Mateju 27:56 s Ivanom 19:25
 2. rimokatolička tradicija tvrdi da je on bio polu-brat iz prijašnjega Josipova braka (usp. Origenove komentare o Mt 13:55 i Epifana u *Heresies*, 78)
 3. Tertulijan (160.-220.), Helvidije (366.-384.) i većina protestanata tvrdi da je on bio pravi Isusov polu-brat po Josipu i Mariji (usp. Mt 13:55; Mk 6:3)
 4. mogućnosti #1 i #2 bile su povijesno razvijane kako bi dovele do kasnije rimokatoličke doktrine o vječnome Marijinu djevičanstvu.

NADNEVAK

- A. Ako je prihvaćeno gornje autorstvo, postoje dva moguća nadnevka:
1. raniji, prije Sabora u Jeruzalemu (Djela 15) godine 49. (ako je nadnevak ispravan onda je Jakovljeva poslanica najranija NZ-na Knjiga što je bila u opticaju)
 2. kasniji, prije same smrti Jakova godine 62.
- B. Ranijem nadnevku ide u prilog:
1. uporaba riječi “sinagoga” (NASB “sastanak /skupština”) u Jakovljevoj poslanici 2:2
 2. manjak crkvene organizacije
 3. uporaba riječi “starješina” u njenu židovskome smislu u Jakovljevoj poslanici 5:14
 4. ne-spominjanje nesuglasica o misiji pogana (usp. Djela 15)
 5. Jakovljeva poslanica bila je izgleda pisana ranim židovskim vjerujućim zajednicama koje su bile daleko od Jeruzalema i vjerojatno van Palestine (usp. Jak 1:1).
- C. Kasnijem nadnevku ide u prilog:
1. moguć Jakovljev odaziv (usp. Jak 2:14-26) na Pavlovo pismo Rimljanima (usp. Jak 4:1 i dalje), uzimajući oprečan pristup kako bi ispravio neprimjerenu uporabu Pavlova propovijedanja ili pisanja od strane heretika (usp. 2. Pt 3:15-16)
 2. Poslanica očito pretpostavlja temeljne kršćanske doktrine zbog njihova potpunoga izostanka iz nje.

PRIMATELJI

- A. Referenca na “dvanaesterim plemenima što su rasijana po svijetu” (Jak 1:1) naš je glavni trag. Isto tako, uključivanje pisma u “katoličke poslanice” (tj. pisma naslovljena na nekoliko crkava) odražava njenu encikličku narav. Očevidno jedna crkva nije istaknuta kao posebna iako rasijana skupina pojedinaca i to su čini se morali biti židovski kršćani izvan Palestine.
- B. Iako Jakovljeva poslanica ima glavno židovsko svojstvo, ona je naslovljena na kršćansko slušateljstvo. To je potvrđeno:
1. uporabom pojma “brat” (usp. Jak 1:2.16.19; 2:1.5.14; 3:1.10.12; 4:11; 5:7.9.10.12.19)
 2. uporabom pojma “Gospodin” (usp. Jak 1:1.7.12; 2:1; 4:10.15; 5:4.7.8.10.11.14.15)
 3. posebno spominjanje vjere u Krista (usp. Jak 2:1); i (4) očekivanje Isusova povratka (usp. Jak 5:8).
- C. Postoji nekoliko mogućih tumačenja izričaja u Jakovljevoj poslanici 1:1:
1. Židovi—ovo se čini nevjerojatnim zbog ponavljajuće uporabe riječi “braćo”, manjka glavnih istina iz Evanđelja o Isusu, kao i posebnoga spominjanja vjere u Krista u Jakovljevoj poslanici 2:1. Dakle, nakon babilonskoga izgnanstva, mnogi od izvornih dvanaest plemena nisu se nikad vratili. Ista je metafora upotrijebljena simbolički o vjernicima u Knjizi Otkrivenja 7:4-8
 2. Židovi kršćani—ovo izgleda vjerojatnije zbog židovskoga glavnog svojstva Poslanice i Jakovljeva položaja vodstva u jeruzalemskoj crkvi
 3. Crkva kao duhovni Izrael—ovo je moguće zbog uporabe riječi “dijaspora” u 1. Petrovoj poslanici 1:1 i Pavlova smjerenja na Crkvu (vjerujući Židovi i pogani) kao na duhovni Izrael (usp. Rim 2:28-29; 4:16-25; Gal 3:7.29; 6:16; 1. Pt 2:5.9).

POVOD

Postoje dvije glavne teorije:

- A. nastojanje primjene Novoga saveza posebice na židovske kršćane prvoga stoljeća koji žive u poganskim okolinama
- B. neki vjeruju kako je povod bio proganjanje židovskih kršćana od strane bogatih Židova. Također je moguće da su rani kršćani bili subjekt antisemitskome poganskom zlostavljanju. To je očito bilo vrijeme fizičke potrebe i progona (usp. Jak 1:2-4.12; 2:6-7; 5:4-11.13-14).

KNJIŽEVNI ŽANR

- A. Ovo pismo /propovijed odražava znanje o mudrosnoj književnosti, i kanonskoj (Job – Pjesma nad Pjesmama) i među-biblijskoj (Propovjednik oko 180.g.pr.Kr.). Naglasak je na praktičkome življenju – vjera u djelovanju (usp. Jak 1:3-4).
- B. Na neke načine stil je vrlo sličan i židovskim mudrim učiteljima te grčkim i rimskim moralnim putujućim učiteljima (kao stoici). Neki primjeri su:
 - 1. rastresita građa (skakanje od jednoga subjekta na drugi)
 - 2. mnogo imperativa (54 njih)
 - 3. pogrda (pretpostavljeni promatrač postavlja pitanja, usp. Jak 2:18; 4:13). To je također vidljivo u Knjizi proroka Malahije, Rimljanima poslanici, i 1. Ivanovoj poslanici.
- C. Iako postoji nekoliko izravnih navoda iz SZ-a (usp. Jak 1:11; 2:8.11.23; 4:6), slično Knjizi Otkrivenja, postoje mnoga smjerenja na SZ.
- D. Kratki pregled Jakovljeve poslanice gotovo je duži negoli sama Poslanica. To odražava rabinsku tehniku skakanja od subjekta na subjekt kako bi se održala pozornost slušateljstva. Rabini su to zvali “biseri na vrpci”.
- E. Jakovljeva poslanica je izgleda složenica SZ-nih književnih žanrova: (1) mudraci (mudri učitelji) i (2) proroci (više slično Amosu ili Jeremiji). On koristi SZ-ne istine ali kupa ih u Isusovim učenjima iz Propovijedi na Gori (vidjeti odjeljak B pod Sadržajem dolje).
- F. Richard N. Longenecker, *Biblical Exegesis in the Apostolic Period*, str. 69 kaže: “slučaj bi mogao biti za pismo (Jakovljevo) kao što je napisao Jakov kao da je to bila prva homilija ili propovijed – možda izvadci povučeni iz brojnih Jakovljevih propovijedi – i kasnije samo stavljeno u oblik pisma i tako je bilo u opticaju na više strana.”

SADRŽAJ

- A. Jakov koristi smjerenja na Isusove riječi, nađene u sinoptičkim Evanđeljima, više negoli ikoja druga NZ-na Knjiga.
- B. Jakovljeva poslanica je podsjećanje na Govor na Gori:

JAKOVLJEVA POSLANICA

Jakov 1:2
Jakov 1:4
Jakov 1:5
Jakov 1:12
Jakov 1:20
Jakov 1:22-25
Jakov 2:5

GOVOR NA GORI

Evanđelje po Mateju 5:1-2
Evanđelje po Mateju 5:48
Evanđelje po Mateju 7:7 (21:26)
Evanđelje po Mateju 5:3-11
Evanđelje po Mateju 5:22
Evanđelje po Mateju 7:24-27
Evanđelje po Mateju 5:3 (25:34)

Jakov 2:8	Evangelje po Mateju 5:43; 7:12
Jakov 2:13	Evangelje po Mateju 5:7 (6:14-15; 18:32-35)
Jakov 3:6	Evangelje po Mateju 5:22.29.30
Jakov 3:12	Evangelje po Mateju 7:16
Jakov 3:18	Evangelje po Mateju 5:9; 7:16-17
Jakov 4:4	Evangelje po Mateju 6:24
Jakov 4:11-12	Evangelje po Mateju 7:1
Jakov 4:13	Evangelje po Mateju 6:34
Jakov 5:2	Evangelje po Mateju 6:19-20
Jakov 5:10-11	Evangelje po Mateju 5:12
Jakov 5:12	Evangelje po Mateju 5:34-37

C. To je primijenjena teologija (vjera bez djela je mrtva). Od 108 stihova, 54 su imperativa.

KANONIZACIJA

A. Uključivanje Jakovljeve poslanice bilo je jasno i teško:

1. Jakovljeva poslanica nije bila u kanonskome popisu iz Rima oko godine 200. nazvanog "Muratorijev fragment"
2. ona nije bila u kanonskome popisu iz sjeverne Afrike, godine 360., nazvanome "Cheltenhamski popis" (također nazvan Katalog Karla Mommsena)
3. ona nije bila uključena u staro-latinsku verziju NZ-a
4. Euzebije je popisuje kao jednu od osporavanih Knjiga (Poslanica Hebrejima, Jakovljeva, 2. Petrova, 2. i 3. Ivanova, Juda, i Otkrivenje), *Hist. Eccl.* II:23:24-24; III:25:3
5. ona nije bila prihvaćena u zapadnoj Crkvi sve do četvrtoga stoljeća i nije bila napisana u istočnoj Crkvi sve do revizije Sirijskoga prijevoda petoga stoljeća nazvanog Pešita
6. ona je bila odbačena od Teodora Mopsuestijskoga (392.-428.), vođe Antiohijske škole biblijskoga tumačenja (on je odbacio sve katoličke poslanice)
7. Erazmo je imao sumnje o njoj, kao i Martin Luther, koji ju je nazvao "slamnatom poslanicom" zato jer je osjećao kako se ona suproti naglascima Poslanica Rimljanima i Galaćanima na "opravdanju po vjeri".

B. Dokaz autentičnosti Jakovljeve poslanice:

1. na nju se smjeralo u pisanjima Klementa Rimskog (godine 95.) i kasnije u drugome stoljeću od Ignacija, Polikarpa, Justina Mučenika, i Ireneja
2. na nju se smjeralo u ne-kanonskome, ali popularnome, kršćanskome spisu nazvanome *Shepherd of Hermas*, pisanome oko godine 130.
3. ona je izravno navođena od Origena (185.-245.) u njegovim komentarima Ivana, XIX:23
4. u svome *Hist. Eccl.* 2:23, Euzebije ju je popisao među "osporavane knjige", ali dodao je kako je ona bila prihvaćena od većine crkava
5. ona je uključena u reviziju Sirijskoga prijevoda godine 412. (nazvanog Pešita)
6. Origen i Ivan Damašćanin na Istoku te Jeronim i Augustin na Zapadu borili su se za uključivanje ove Knjige u kanon. Svoj je službeni kanonski status primila na Koncilu u Hipu, godine 393., i Kartagi, godine 397. i ponovno godine 419.
7. ona je bila prihvaćena od Kristosoma (345.-407.) i Teodoret (393.-457.), obojice vođa Antiohijske škole biblijskoga tumačenja.

PRVI KRUG ČITANJA (iz "[Vodič Dobroga Biblijskog Čitanja](#)")

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Prema tome, pročitajte čitavu Knjigu odjednom. Izjavite središnju temu čitave Knjige svojima vlastitim riječima:

1. tema čitave Knjige
2. vrsta književnosti (žanr).

DRUGI KRUG ČITANJA (iz “[Vodič Dobroga Biblijskog Čitanja](#)”)

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Prema tome, pročitajte čitavu Knjigu drugi put odjednom. Napravite kratki pregled glavnih subjekata i izrazite subjekt u jednostavnoj rečenici:

1. subjekt prve književne jedinice
2. subjekt druge književne jedinice
3. subjekt treće književne jedinice
4. subjekt četvrte književne jedinice
5. Itd.

JAKOV 1:1-27

PODJELA NA ODLOMKE U SUVREMENIM PRIJEVODIMA*

UBS ⁴	NKJV	NRSV	TEV	NJB
pozdravljanje	pozdravi Dvanaesterim plemenima	pozdravljanje	pozdravljanje	oslovljavanje i pozdravi
1:1	1:1	1:1	1:1	1:1
vjera i mudrost	dohodak od iskušenja	blagoslov od iskušenja	vjera i mudrost	povlastica iskušenja
1:2-8	1:2-8	1:2-4	1:2-8	1:2-4
		1:5-8		molitva s pouzdanjem
siromaštvo i bogatstvo	gledanje na bogatog i siromašnog		siromaštvo i bogatstvo	mного bogatih
1:9-11	1:9-11	1:9-11	1:9-11	1:9-11
ispitivanje i iskušenje	ljubiti Boga pod iskušenjima		ispitivanje i iskušenje	iskušenje
1:12-15	1:12-18	1:12-16	1:12-15	1:12
				1:13-15
1:16-18			1:16-18	primanje Riječi i njeno stavljanje u vršenje
		1:17-18		1:16-17
slušanje i vršenje Riječi	vršnoće potrebne u iskušenjima	istinsko štovanje	slušanje i vršenje	1:18
1:19-21	1:19-20	1:19-21	1:19-21	istinska vjera
	vršitelji – ne slušatelji			1:19-21
1:22-25	1:21-27	1:22-25	1:22-25	1:22-25
1:26-27		1:26-27	1:26-27	1:26-27

*Premda nije nadahnuta, podjela odlomaka ključ je za razumijevanje i praćenje izvorne autorove nakane. Svaki suvremeni prijevod podijelio je i sažeo podjele na odlomke kako ih je razumio. Svaki odlomak ima jednu glavnu temu, istinu ili misao. Svaka izvedba izdvaja određenu temu na svoj vlastiti način. Dok čitate tekst, upitajte se koji prijevod bolje odgovara vašem razumijevanju teme i podjeli stihova.

U svakom poglavlju prvo moramo čitati Bibliju i probati utvrditi njegovu temu (odlomci), zatim usporediti svoje razumijevanje sa suvremenim izvedbama. Tek kada razumijemo izvornu autorovu nakanu slijedeći njegovu logiku i predstavljanje na stupnju odlomka uistinu možemo razumjeti Bibliju. Samo je izvorni autor bio nadahnut — čitatelji nemaju pravo mijenjati ili preinačiti poruku. Čitatelji Biblije imaju odgovornost primjenjivanja nadahnute istine u svome vremenu i svojim životima.

Zabilježite da su svi tehnički izrazi i kratice objašnjeni u DODACIMA: [Kratke odredbe grčke gramatičke građe](#), [Tekstualni kriticism](#) i [Rječnik](#).

ČITANJE KRUG TRI (iz [Vodiča dobrog biblijskog čitanja](#))

SLIJEĐENJE IZVORNE AUTOROVE NAKANE NA RAZINI ODLOMKA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Pročitajte odlomak odjednom. Odredite subjekte (čitanje kruga #3, str. xiv.). Usporedite vašu podjelu subjekta s pet suvremenih prijevoda navedenih gore. Podjela na odlomke nije nadahnuta, ali ona je ključ za slijeđenje izvorne autorove nakane, što je srce tumačenja. Svaki odlomak ima jedan i samo jedan subjekt.

1. Prvi odlomak
2. Drugi odlomak
3. Treći odlomak
4. I tako dalje.

OKVIRNI UVIDI

MOGUĆI KRATKI PREGLED POGLAVLJA 1

Postoji nekoliko načina da se napravi kratki pregled ovoga poglavlja. Jedan je popisati osobine iskupljenih i zrelih vjernika nasuprot iskupljenih, ali slabih vjernika:

ZRELI	SLABI
1. radost usred iskušenja (Jak 1:2)	(nema radosti)
2. tražiti mudrost za podnošenje iskušenja (Jak 1:5)	(nisu tražili)
3. ne sumnjati u molitvi (Jak 1:6)	sumnja
4. slava u Kristu (Jak 1:9)	slava u bogatstvu
5. ustrajnost u iskušenju (Jak 1:12)	prepuštanje iskušenju
6. brzi na slušanje, spori na govorenje, spori na srdžbu (Jak 1:19)	(suprotno)
7. odlaganje svega moralnoga zla (Jak 1:21)	(suprotno)
8. primanje Riječi Božje (Jak 1:21)	(suprotno)
vršenje Riječi Božje (Jak 1:22)	(suprotno)
gledanje na i pamćenje Riječi Božje (Jak 1:24-25)	(suprotno)
9. pozoran govor (Jak 1:20)	(suprotno)
10. pomoć siromašnima (Jak 1:27)	(suprotno)
11. ostajanje neokaljanim od svijeta (Jak 1:27)	(suprotno)

PROUČAVANJE RIJEČI I IZRIČAJA

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 1:1

¹Jakov, rob-sluga Boga i Gospodina Isusa Krista, dvanaesterim plemenima koja su rasijana u tudini: Pozdravi.

1:1 “Jakov” To je grčki oblik uobičajenoga hebrejskoga imena, Jakov. On je i Židovima i kršćanima u Jeruzalemu bio poznat kao “Jakov Pravednik”. Postao je poštovani vođa jeruzalemske Crkve (usp. Djela 15). Jedan tradicionalni dokaz ukazuje kako je to bilo zbog njegova rodnoga odnosa s Isusom. Ovo je čini se bio uzorak u toj Crkvi za nekoliko naraštaja.

Jedan razlog zašto vjerujem kako ova Knjiga nije pseudonim jeste taj što Jakov ne identificira posebno sebe ili svoj odnos s Isusom. Ta poniznost osobina je NZ-nih autora.

▣ **“rob-sluga”** Ovo upućuje ili na: (1) osjećaj poniznosti ili (2) SZ-ni naslov kojim se odaje poštovanje (tj. Mojsije, David). Očito je upotrijebljen kao oprečje naslovu “Gospodin” (usp. Juda 1:1).

▣ **“Boga i Gospodina Isusa Krista”** Ovaj GENITIVNI izričaj kombinira Boga i Isusa u gramatičkoj usporednici zato da potvrdi Isusovu jednakost s Bogom (usp. Tit 2:13; 2. Pt 1:1). Također povezuje Oca i Sina u jednu djelatnost (usp. 1. Sol 3:11; 2. Sol 2:16). NZ-ni autori često koriste naslov “Gospodin” (tj. *kurios*, što je istoznačnica s hebrejskim *adon*, oba naslova prevedena kao “vlasnik”, “gospodar”, “muž”, ili “gospodin”) kako bi potvrdili Božanstvo Isusa iz Nazareta. Pojam je bio korišten za prijevod “YHWH” iz hebrejskoga SZ-a na grčku Septuaginta (usp. Izl 3:14). [Vidjeti Posebnu temu dolje: Imena za Božanstvo.](#)

POSEBNA TEMA: IMENA ZA BOŽANSTVO

- A. *El* (BDB 42, KB 48)
1. Izvorno značenje općenitoga drevnog pojma za božanstvo je neizvjesno, iako mnogi znanstvenici vjeruju da dolazi od akadskog korijena, “biti jak” ili “biti moćan” (usp. Post 17:1; Br 23:19; Pnz 7:21; Ps 50:1).
 2. U kanaanskome panteonu najviši bog je *El* (tekstovi iz Ras Šamre).
 3. U Bibliji *El* je uobičajeno složenica s drugim pojmovima. Ove su složenice postale način davanja osobina za Boga:
 - a. *El-Elyon* (“Bog Previšnji”, BDB 42 i 751 II), Knjiga Postanka 14:18-22; Ponovljeni zakon 32:8; Knjiga proroka Izaije 14:14
 - b. *El-Roi* (“Bog koji vidi” ili “Bog koji otkriva Sâm Sebe”, BDB 42 i 909), Knjiga Postanka 16:13
 - c. *El-Shaddai* (*El Šadaj*) (“Bog Svemogućí” ili “Bog svakoga milosrđa” ili “Bog planine”, BDB 42 i 994), Knjiga Postanka 17:1; 35:11; 43:14; 49:25; Izlazak 6:3
 - d. *El-Olam* (“Vječan Bog”, BDB 42 i 761), Knjiga Postanka 21:33. Ovaj je pojam teološki povezan na Božje obećanje Davidu, 2. Knjiga o Samuelu 7:13.16
 - e. *El-Berit* (“Bog Saveza”, BDB 42 i 136), Knjiga o Sucima 9:46.
 4. *El* je istovjetno s:
 - a. YHWH u Psalmu 85:8; Knjizi proroka Izaije 42:5
 - b. *Elohim* u Knjizi Postanka 46:3; Jobu 5:8; “Ja Jesam *El, Elohim* vašeg Oca”
 - c. *Shaddai* (*Šadaj*) u Knjizi Postanka 49:25
 - d. “ljubomoran” u Knjizi Izlaska 34:14; Ponovljenome zakonu 4:24; 5:9; 6:15
 - e. “milosrdan” u Ponovljenome zakonu 4:31; Knjizi Nehemije 9:31
 - f. “velik i strašan” u Ponovljenome zakonu 7:21; 10:17; Knjizi Nehemije 1:5; 9:32; Knjizi proroka Daniela 9:4
 - g. “spoznaja /znanje” u 1. Knjizi o Samuelu 2:3
 - h. “moje jako utočište” u 2. Knjizi o Samuelu 22:33
 - i. “moj osvjetnik” u 2. Knjizi o Samuelu 22:48
 - j. “svet” u Knjizi proroka Izaije 5:16
 - k. “moćan” u Knjizi proroka Izaije 10:21
 - l. “moje spasenje” u Knjizi proroka Izaije 12:2
 - m. “velik i silan” u Knjizi proroka Jeremije 32:18
 - n. “odmazda” u Knjizi proroka Jeremije 51:56.
 5. Složenice svih glavnih SZ-nih imena za Boga nađene su u Knjizi o Jošui 22:22 (*El, Elohim, YHWH*, ponavljano).

- B. *Elyon* (BDB 751, KB 832)
1. Osnovno značenje je “visok”, “uzvišen” ili “uzdignut” (usp. Post 40:17; 1. Kr 9:8; 2. Kr 18:17; Neh 3:25; Jer 20:2; 36:10; Ps 18:13).
 2. Korišteno je u usporednome smislu za nekoliko drugih imena /naslova Božjih:
 - a. *Elohim* – Psalam 47:1-2; 73:11; 107:11
 - b. *YHWH* – Knjiga Postanka 14:22; 2. Knjiga o Samuelu 22:14
 - c. *El-Shaddai* (*El Šadaj*) – Psalam 91:1.9
 - d. *El* – Knjiga Brojeva 24:16
 - e. *Elah* – korišteno često u Knjizi proroka Daniela 2 - 6 i Knjizi Ezre 4 - 7, povezano s *illair* (aramijski za “Previšnji Bog”) u Knjizi proroka Daniela 3:26; 4:2; 5:18.21.
 3. Često je korišten od ne-Izraelaca:
 - a. Melkisedek, Knjiga Postanka 14:18-22
 - b. Balaam, Knjiga Brojeva 24:16
 - c. Mojsije, govoreći o narodima u Ponovljenome zakonu 32:8
 - d. Evanđelje po Luki u NZ-u, pisano za pogane, također koristi grčku istoznačnicu *Hupsistos* (usp. 1:32.35.76; 6:35; 8:28; Djela 7:48; 16:17).
- C. *Elohim* (MNOŽINA), *Eloah* (JEDNINA), prvenstveno korišten u poeziji (BDB 43, KB 52)
1. Ovaj pojam nije nađen izvan Staroga zavjeta.
 2. Ova riječ može označavati Boga Izraelovog ili bogove naroda (usp. Izl 3:6; 20:3). Abrahamova obitelj bila je mnogobožačka (usp. Jš 24:2).
 3. Može upućivati na izraelske suce (usp. Izl 21:6; Ps 82:6).
 4. Pojam *elohim* korišten je i za druga duhovna bića (anđele, demone) kao u Ponovljenome zakonu 32:8 (LXX); Psalmu 8:5; Knjizi o Jobu 1:6; 38:7.
 5. U Bibliji to je prvi naslov /ime za Božanstvo (usp. Post 1:1). Isključivo je korišten do Knjige Postanka 2:4, gdje je složenica s *YHWH*-om. U osnovi (teološki) upućuje na Boga kao Stvoritelja, Održavatelja, i Davatelja svega života na ovoj planeti (usp. Ps 104).
To je istoznačnica s *El* (usp. Pnz 32:15-19). Može se također usporediti *YHWH* kao što je Psalam 14 (*Elohim*, stihovi 1.2.5; *YHWH*, stihovi 2.6; čak *Adon*, stih 4).
 6. Iako je MNOŽINA i korištena je za druge bogove, ovaj pojam često označava Boga Izraela, ali uobičajeno ima JEDNINSKI GLAGOL za označavanje jednobožačke uporabe.
 7. Neobično je da je uobičajeno ime za monoteističkoga Boga Izraela MNOŽINA! Premda ne postoji izvjesnost, evo teorija:
 - a. hebrejski ima mnogo MNOŽINA, često korištenih za naglašavanje. Usko vezano na ovo je kasniji hebrejski gramatički član nazvan “množina Veličanstva”, gdje je MNOŽINA korištena za veličanje poimanja
 - b. ovo može upućivati na anđeosko Vijeće, s kojim se Bog susreće u Nebu i koje vrši Njegove zapovijedi (usp. 1. Kr 22:19-23; Job 1:6; Ps 82:1; 89:5.7)
 - c. čak je i moguće da ono odražava NZ-no otkrivenje jednoga Boga u tri Osobe. U Knjizi Postanka 1:1 Bog stvara; u Postanku 1:2 Duh lebdi, a iz NZ-a Isus je posrednik Boga Oca u stvaranju (usp. Iv 1:3.10; Rim 11:36; 1. Kor 8:6; Kol 1:15; Heb 1:2; 2:10).
- D. *YHWH* (BDB 217, KB 394)
1. Ovo je Ime koje odražava Božanstvo kao Boga koji sklapa Savez; Bog kao Spasitelj, Iskupitelj! Ljudi su prekršili Saveze, ali Bog je vjeran Svojoj riječi, obećanju, Savezu (usp. Ps 103).
Ovo je Ime prvi puta spomenuto u složenici s *Elohim* u Postanku 2:4. U Knjizi Postanka 1 – 2, ne postoje dva izvješća, nego dva naglaska: (1) Bog kao Stvoritelj svemira (fizički) i (2) Bog kao poseban Stvoritelj čovječanstva. Postanak 2:4 – 3:24 počinje posebnim otkrivenjem o povlaštenome položaju i svrsi čovječanstva, kao i s poteškoćom grijeha te pobunom povezanom s jedinstvenim položajem.
 2. U Knjizi Postanka 4:26 rečeno je “čovjek je počeo zazivati ime GOSPODINOVO” (*YHWH*). Međutim, Knjiga Izlaska 6:3 daje naslutiti da su rani zavjetni ljudi (patrijarsi i njihove

obitelji) poznali Boga jedino kao *El Šadaj*. Ime YHWH objašnjeno je samo jednom u Izlasku 3:13-16, posebice u stihu 14. Međutim, Mojsijeva pisanja često tumače riječi narodnom igrom riječi, ne etimološki (usp. Post 17:5; 27:36; 29:13-35). Postoji nekoliko teorija o značenju toga imena (uzeto iz IDB, tom 2, str. 409-411):

- a. iz arapskog korijena, “pokazati vatrenu ljubav”
 - b. iz arapskog korijena “puhati” (YHWH kao olujni Bog)
 - c. iz ugaritskoga (kanaanskoga) korijena “govoriti”
 - d. slijedeći fenički natpis, UZROČNI PARTICIP znači “Onaj koji održava” ili “Onaj koji uspostavlja”
 - e. iz hebrejskoga *Qal*-oblika “Onaj koji jeste”, ili “Onaj koji je prisutan” (u budućem smislu, “Onaj koji će biti”)
 - f. iz hebrejskoga *Hiphil*-oblika “Onaj koji uzrokuje biti”
 - g. iz hebrejskoga korijena “živjeti” (npr. Post 3:21), što znači “uvijek živi, jedini živi Bog”
 - h. iz okvira Izlaska 3:13-16 igra s oblikom IMPERFEKTA korištenim u smislu PERFEKTA, “Ja ću nastaviti biti što Ja moram biti” ili “Ja ću nastaviti biti što sam uvijek bio” (usp. J. Wash Watts, *A Survey of Syntax in the Old Testament*, str. 67). Puno ime YHWH često je izraženo u kraticama ili moguće u izvornome obliku:
 - (1) *Yah* (npr. Hallelu – yah, BDB 219, usp. Izl 15:2; 17:16; Ps 89:8; 104:35)
 - (2) *Yahu* (“iah” završetak imena, npr. Isaiaha [Izaija – op.prev.])
 - (3) *Yo* (“Jo” početak imena, npr. Jošua ili Joel).
3. U kasnijem je judaizmu ovo zavjetno Ime postalo tako sveto (četveroslovno) da su ga se Židovi bojali izreći kako ne bi prekršili zapovijed iz Izlaska 20:7; Ponovljenoga zakona 5:11; 6:13. Tako su zamijenili hebrejski oblik za “vlasnik”, “gospodar”, “suprug /muž”, “gospodin” – *adon* ili *adonaj* (moj gospodin). Kad su u svojim čitanjima SZ-nih tekstova došli na YHWH oni su izgovarali “gospodin”. Zato se YHWH u engleskim prijevodima piše GOSPODIN.
4. Kao s *El*, YHWH je često složen s drugim pojmovima kako bi se naglasile određene osobine Izraelovog Boga Saveza. Budući postoji mnogo mogućih složenih pojmova, evo nekih:
- a. *YHWH – Yireh* (YHWH će providjeti, BDB 217 i 906), Knjiga Postanka 22:14
 - b. *YHWH – Rophekha* (YHWH je tvoj iscjelitelj, BDB 217 i 950, *Qal* PARTICIP), Knjiga Izlaska 15:26
 - c. *YHWH – Nissi* (YHWH je moj stijeg, BDB 217 i 651), Knjiga Izlaska 17:15
 - d. *YHWH – Meqaddishkem* (YHWH Onaj koji te posvećuje, BDB 217 i 872, *Piel* PARTICIP), Knjiga Izlaska 31:13
 - e. *YHWH – Shalom [Šalom]* (YHWH je Mir, BDB 217 i 1022), Knjiga o Sucima 6:24
 - f. *YHWH – Sabbaoth [Sabaot]* (YHWH Nebeskih vojska, BDB 217 i 878), 1. Knjiga o Samuelu 1:3.11; 4:4; 15:2; često u Prorocima
 - g. *YHWH – Ro‘I* (YHWH je moj pastir, BDB 217 i 944, *Qal* PARTICIP), Psalam 23:1
 - h. *YHWH – Sidqenu* (YHWH je naša pravednost, BDB 217 i 841), Knjiga proroka Jeremije 23:6
 - i. *YHWH – Shammah* (YHWH je tamo, BDB 217 i 1027), Knjiga proroka Ezekielu 48:35.

▣ (1:1)

NASB
NKJV
NRSV
TEV
NJB

“dvanaesterim plemenima koja su rasijana u tuđini”

“dvanaesterim plemenima koja su razasuta u tuđini”

“dvanaesterim plemenima u Raspršenosti”

“svima Božjim ljudima razasutima po čitavome svijetu”

“dvanaesterim plemenima Raspršenosti”

Ovih “dvanaesterim plemenima” trebala bi biti uključujuća metafora za sve židovske vjernike. Oni su novi narod Božji, novi Izrael (usp. Rim 2:28.29; Gal 6:16; 1. Pt 2:5.9).

Pojam “dijaspora” (doslovno: razasuto sjeme) prvi je puta upotrijebljen u LXX-i gdje ima nekoliko suzvuka:

1. uklanjanje Božjega naroda iz Obećane zemlje zbog njihova grijeha (usp. Pnz 27 - 28)
2. oznaka što upućuje na ljude (tj. zajednicu) koji su izgnani
3. način označavanja mjesta izgnanih Židova (tj. Babilon, Medija, Asirija).

To je moralo upućivati na Židove koji žive izvan Palestine. U ovome okviru upućuje na židovske kršćane u mjesnim crkvama rasijanima diljem Mediterana (ispunjenje o izrugivanju u Iv 7:35).

[Vidjeti Posebnu temu dolje: Broj dvanaest.](#)

POSEBNA TEMA: BROJ DVANAEST

Dvanaest je uvijek bio simbolički broj ustroja

A. izvan Biblije:

1. dvanaest znakova Zodijaka
2. dvanaest mjeseci u godini

B. u SZ-u (BDB 1040 i 797):

1. sinovi Jakova (židovska plemena)
2. izraženo u:
 - a. dvanaest stupova žrtvenika u Knjizi Izlaska 24:4
 - b. dvanaest dragulja na naprsniku velikoga svećenika (što predstavljaju plemena) u Knjizi Izlaska 28:21
 - c. dvanaest pogača kruha na posvećenome mjestu u Šatoru sastanka u Levitskome zakoniku 24:5
 - d. dvanaest uhoda poslanih u Kanaan u Knjizi Brojeva 13 (po jedan od svakoga plemena)
 - e. dvanaest štapova (plemenska mjerila) za Korahovu pobunu u Knjizi Brojeva 17:2
 - f. dvanaest Jošuinih kamena u Knjizi o Jošui 4:3.9.20
 - g. dvanaest upravnih područja u Salomonovoj upravi u 1. Knjizi o Kraljevima 4:7
 - h. dvanaest kamena Ilijinog žrtvenika za YHWH-u u 1. Knjizi o Kraljevima 18:31

C. u NZ-u:

1. dvanaest izabranih apostola
2. dvanaest košarica kruha (po jedna za svakoga apostola) u Evandelju po Mateju 14:20
3. dvanaest prijestolja na kojima sjede NZ-ni učenici (upućuje na 12 Izraelovih plemena) u Evandelju po Mateju 19:28
4. dvanaest legija anđela da spase Isusa u Evandelju po Mateju 26:53
5. simbolizam Knjige Otkrivenja:
 - a. 24 Starješine na 24 prijestolja u 4:4
 - b. 144.000 (12 x 12.000) u 7:4; 14:1.3
 - c. dvanaest zvijezda na ženinoj kruni u 12:1
 - d. dvanaest vrata, dvanaest anđela odražavaju dvanaest plemena u 21:12
 - e. dvanaest temeljnih kamena Novoga Jeruzalema i na njima imena dvanaest apostola u 21:14
 - f. dvanaest tisuća stadija u 21:16 (veličina novoga grada, Novi Jeruzalem)
 - g. zid je 144 lakata u 21:7
 - h. dvanaest bisernih vrata u 21:21
 - i. stabla u Novome Jeruzalemu s dvanaest vrsta voća (jedno za svaki mjesec) u 22:2.

▣ (1:1) “Pozdravi” Ovo je uobičajen uvodni oblik (tj. *charein*) grčkoga pisma, ali rijedak je u NZ-nim pismima. Doslovno znači “radovati se”. Jakov koristi iste “Pozdravi”, kao u Djelima apostolskim 15:23. Pavao lagano mijenja to od “pozdravi” na “milost” (tj. *charis*).

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 1:2-4

²Smatrajte potpunom radošću, moja braćo, kad naidete na različite kušnje, ³znajući da ispitivanje vaše vjere proizvodi strpljivost. ⁴I neka strpljivost ima svoj savršen ishod, tako da možete biti savršeni i potpuni, bez ikakva nedostatka.

1:2 “Smatrajte” Ovo je AORIST SREDNJEGA IMPERATIVA. TEV to prevodi kao “smatrajte se”. Williamsov NZ prevodi to kao “vi morate smatrati”. Jakov poziva vjernike neka konačno donesu osobnu odluku o tome kako se suočavaju sa svojim životnim stanjima. Poznavanje Krista mijenja sve (tj. Fil 3:7-8)! To je doslovno “zbrojite sve”! U drevnome svijetu zbrojevi su bili na samome vrhu, ne na dnu, kao u našoj kulturi.

▣ **“potpunom radošću”** “Potpunom” je smješteno na prvo mjesto u grčkome tekstu za naglasak. U Jakovljevoj poslanici iskušenja nisu radost, ali njihovi mogući ishodi jesu (usp. Mt 5:10-12; Lk 6:22-23; Djela 5:41; Rim 5:3; 1. Pt 1:6). Isus je trpio i mi moramo dijeliti ovo iskustvo dozrijevanja (usp. Djela 14:22; Rim 8:17; 2. Kor 1:5.7; Fil 1:29; 3:10; Heb 5:8-9; i posebno 1. Pt 2:21; 3:14-17; 4:12-16).

▣ **“moja braćo”** Jakov koristi pojam “braćo” (*adelphos /adelphoi*) kako bi: (1) uveo novi subjekt (kao što čini Pavao) i (2) omililo /učinio se dragim svojim čitateljima, što je bilo nužno zbog njegova teško-udarajućega proročkoga načina pisanja. Jakov koristi ovu književnu tehniku često (usp. Jak 1:2.16.19; 2:1.5.14; 3:1.10.12; 4:11; 5:7.9.10.12.19).

Taj grčki pojam slijedi hebrejsku konotaciju krvi srodnika, bliskoga roda, bližnjega, ili zavjetnoga sudruga. Grčki je pojam složenica od “maternica” (*delphys*) i “a” (tj. netko iz iste maternice). Božji ljudi shvaćaju sebe Božjom djecom. Ovo je dovelo do uporabe mnogih obiteljskih /prisnih metafora u NZ-u: (1) dijete /djeca; (2) rođen ponovno /rođen od gore; (3) usvojen; i (4) brat /braća.

NASB	“kad naidete na”
NKJV	“kad upadnete u”
NRSV	“kad god se suočite”
TEV	“kad ... dolazi vaš put”
NJB	“kad .. dolazi na vas”

Ovo je AORIST AKTIVNOGA KONJUNKTIVA složenoga pojma “pasti” i “uokolo”. KONJUNKTIV govori o mogućemu budućem djelovanju, ali s nekim stupnjem sumnje. Ovi su vjernici iskušavali neke poteškoće, ali očito ne svi. Iskušenja i poteškoće uobičajene su za vjernike u ovome palom svijetu.

▣ **“različite kušnje”** Ovo je doslovno “mnogobojne” ili “u duginim bojama” (usp. 1. Pt 1:6). U 1. Petrovoj poslanici 4:10 ista riječ prevedena od NASB “mnostruke”, upotrijebljena je za opis Božje milosti. Za svaku kušnju s kojom se suočavamo postoji podudarajuća Božja milost! U Jakovljevoj poslanici 1:3a kušnje pročišćavaju vjeru, u Jakovu 1:3b one proizvode strpljenje, i u Jakovu 1:4 one proizvode zrelost. Poteškoće se događaju! Kako se vjernici suočavaju s njima ključno je pitanje!

Riječ “kušnje” (*peirasmos*, usp. Jak 1:12) označava nakanu da uništi (usp. Jak 1:13.14). Vidjeti [Posebne teme što slijede](#).

U Jakovu 1:3 upotrijebljena je druga riječ sa suzvukom “nakana”, “test”, ili “pokušati” (*dokimion*, usp. 1. Pt 1:7). Ta riječ često ima suzvuk o “iskušan za osnaživanje”.

1:3 “ispitivanje” Grčki pojam *dokimos* bio je korišten o ispitivanju kovina kako bi se dokazala njihova čistoća (usp. Izr 27:21 u Septuaginti). Ona je razvijala suzvuk o “ispitivati sa svrhom prema odobrenju” (usp. Jak 1:12; 1. Pt 1:7). Bog ispituje Svoju djecu (usp. Post 22:1; Izl 15:25; 16:4; 20:20; Pnz 8:2.16; 13:3; Suci 2:22; 3:1.4; 2. Ljet 32:31; Mt 4:1; 1. Pt 4:12-16), ali to je uvijek za osnaživanje, nikad zbog uništenja. [Vidjeti Posebne teme dalje](#).

▣ **“vjere”** Ovdje, riječ *pistis* upotrijebljena je u smislu osobnoga pouzdanja u Boga kroz Krista, ne kršćansku doktrinu kao što je to u Judinoj poslanici 1:3.20.

Grčki pojam *pistis* može biti preveden u engleskome kao “pouzdanje”, “povjerenje”, ili “vjera”. Taj pojam izražava dva različita vida našega odnosa s Bogom: (1) mi stavljamo naše pouzdanje u vjerodostojnost Božjih obećanja i Isusovo dovršeno djelo, i (2) mi vjerujemo poruci o Bogu, čovjeku, grijehu, Kristu, spasenju, itd. Stoga, to može upućivati na poruku Evanđelja ili na naše pouzdanje u Evanđelje. Evanđelje je Osoba koja je dobrodošla, poruka što se vjeruje, i život koji se mora živjeti.

POSEBNA TEMA: VJERA, POVJERENJE, ILI POUZDANJE (*Pistis* [IMENICA], *Pisteuō*, [GLAGOL], *Pisto* [PRIDJEV])

- A. To je veoma važan pojam u Bibliji (usp. Heb 11:1.6). Bio je subjekt Isusova ranoga propovijedanja (usp. Mk 1:15). Postoje najmanje dva zahtjeva Novoga saveza: pokajanje i vjera (usp. Mk 1:15; Djela 3:16.19; 20:21).
- B. Njegova etimologija
1. Pojam “vjera” u SZ-u znači odanost, vjernost, ili pouzdanost i bio je opis Božje naravi, ne naše.
 2. Dolazi iz hebrejskoga pojma (*emun, emunah*, BDB 53, tj. Hab 2:4), što znači “biti siguran ili trajan”. Spasavajuća vjera je:
 - a. osoba kojoj se daje dobrodošlica (tj. osobno pouzdanje, vjera, usp. E.1., dolje)
 - b. istine koje se vjeruju o toj osobi (tj. Pismo, usp. E.5., dolje)
 - c. življenje života kao ta osoba (tj. Kristo-sličnost).
- C. Njegova SZ-na uporaba
- Mora biti naglašeno da Abrahamova vjera nije bila u budućega Mesiju, nego u Božje obećanje da će imati dijete i potomstvo (usp. Post 12:2; 15:2-5; 17:4-8; 18:14; Rim 4:1-5). Abraham se odazvao tome obećanju pouzdavajući se u Boga (vidjeti Posebnu temu dolje: Povjerenje, pouzdanje, vjera, i vjernost u Starome zavjetu [אמנה]) i u Njegovu riječ. On je ipak imao sumnje i poteškoće s ovim obećanjem, koje je uzelo trinaest godina da bude ispunjeno. Njegova je nesavršena vjera, međutim, bila prihvaćena od Boga. Bog je voljan raditi s neispravnima ljudskim bićima koji se odazivlju Njemu i Njegovim obećanjima u vjeri, čak iako je ta vjera veličine gorušičinog sjemena (usp. Mt 17:20) ili mješovita vjera (usp. Mk 9:22-24).
- D. Njegova NZ-na uporaba
- Pojam “povjerenje” iz grčkoga je pojma (*pisteuō*) koji također može biti preveden “povjerenje”, “vjera”, ili “pouzdanje”. Primjerice, IMENICA se ne pojavljuje u Evanđelju po Ivanu, ali GLAGOL je korišten često. U Evanđelju po Ivanu 2:23-25 postoji neizvjesnost o iskrenosti predanosti mnoštva Isusu iz Nazareta kao Mesiji. Ostali primjeri ove površne uporabe pojma “povjerenje” su u Ivanu 8:31-59 te Djelima apostolskim 8:13.18-24. Istinska biblijska vjera više je od početnoga odaziva. Ona mora biti slijedena tijekom učenja (usp. Mt 13:20-22.31-32; 28:19-20).
- E. Njegova uporaba s PRIJEDLOGOM
1. *eis* znači “u”. Ova jedinstvena građa naglašava da vjernici stavljaju svoje pouzdanje /vjeru u Isusa:
 - a. u Njegovo Ime (Iv 1:12; 2:23; 3:18; 1. Iv 5:13)
 - b. u Njega (Iv 2:11; 3:15.18; 4:39; 6:40; 7:5.31.39.48; 8:30; 9:36; 10:42; 11:45.48; 17:37.42; Mt 18:6; Djela 10:43; Fil 1:29; 1. Pt 1:8)
 - c. u Mene (Iv 6:35; 7:38; 11:25.26; 12:44.46; 14:1.12; 16:9; 17:20)
 - d. u Sina (Iv 3:36; 9:35; 1. Iv 5:10)
 - e. u Isusa (Iv 12:11; Djela 19:4; Gal 2:16)
 - f. u Svjetlo (Iv 12:36)
 - g. u Boga (Iv 14:1)
 2. *en* znači “u” kao u Ivanu 3:15; Marku 1:15; Djelima apostolskim 5:14
 3. *epi* znači “u” ili na, kao u Mateju 27:42; Djelima apostolskim 9:42; 11:17; 16:31; 22:19; Poslanici Rimljanima 4:5.24; 9:33; 10:11; 1. Timoteju poslanici 1:16; 1. Petrovoj 2:6
 4. PADEŽ DATIV bez PRIJEDLOGA kao u Poslanici Galaćanima 3:6; Djelima apostolskim 18:8; 27:25; 1. Ivanovoj poslanici 3:23; 5:10
 5. *hoti*, što znači “povjerovati da”, daje sadržaj u što povjerovati:
 - a. Isus je Svetac Božji (Iv 6:69)
 - b. Isus je Ja Jesam (Iv 8:24)
 - c. Isus je u Ocu i Otac je u Njemu (Iv 10:38)
 - d. Isus je Mesija (Iv 11:27; 20:31)
 - e. Isus je Božji Sin (Iv 11:27; 20:31)

- f. Isus je bio poslan od Oca (Iv 11:42; 17:8.21)
- g. Isus je jedno s Ocem (Iv 14:10-11)
- h. Isus je došao od Oca (Iv 16:27.30)
- i. Isus je Sebe poistovjetio u Očevu zavjetnome Imenu, "Ja Jesam" (Iv 8:24; 13:19)
- j. mi ćemo živjeti s Njim (Rim 6:8)
- k. Isus je umro i ponovo bio uzdignut (1. Sol 4:14).

POSEBNA TEMA: POVJERENJE, POUZDANJE, VJERA, I VJERNOST U STAROME ZAVJETU (יֵשׁוּעַ)

I. UVODNE IZJAVE

Treba biti izjavljeno da uporaba ove teološke zamisli, tako ključne za NZ, nije jasno određena u SZ-u. Ona je zasigurno tamo, ali prikazana u ključu izabranih odlomaka i osoba.

SZ spaja:

- A. pojedinca i zajednicu
- B. osobni susret i poslušnost Savezu.

Vjera je oboje i osobni susret i svakodnevni način života! Lakše ju je opisati u osobi nego u leksičkom obliku (tj. proučavanje riječi). Ovaj osobni vid najbolje je slikovito opisan u:

- A. Abrahamu i njegovu potomstvu
- B. Davidu i Izraelu.

Ovi ljudi susreli su Boga i njihovi životi bili su trajno promijenjeni (ne savršeni životi, već neprekidna vjera). Kušnja je otkrila slabost i snagu njihove vjere u susretu s Bogom, ali prisran, odnos pouzdanja nastavio se kroz vrijeme! Bila je iskušana i pročišćena, ali je nastavljena kao svjedočenje njihove pobožnosti i načina života.

II. UPORABA GLAVNOG KORIJENA

A. יָשַׁע (BDB 52)

1. GLAGOL

- a. *Qal* osnova – poduprijeti, ojačati (tj. 2. Kr 10:1.5; Est 2:7, ne teološka uporaba)
- b. *Niphal* osnova – učiniti sigurnim ili čvrstim, ustanoviti, potvrditi, biti vjeran ili pouzdan:

- (1) o čovjeku, Knjiga proroka Izaije 8:2; 53:1; Jeremija 40:14
- (2) o stvari, Knjiga proroka Izaije 22:23
- (3) o Bogu, Ponovljeni zakon 7:9; Knjiga proroka Izaije 49:7; Jeremija 42:5

c. *Hiphil* osnova – stajati čvrsto, vjerovati, pouzdati se:

- (1) vjerova Abraham Bogu, Knjiga Postanka 15:6
- (2) Izraelci u Egiptu su vjerovali, Knjiga Izlaska 4:31; 14:31 (nijekano u Pnz 1:32)
- (3) Izraelci su vjerovali YHWH-i koji je govorio kroz Mojsija, Knjiga Izlaska 19:9; Psalam 106:12.24
- (4) Ahaz nije vjerovao u Boga, Knjiga proroka Izaije 7:9
- (5) tkogod vjeruje u to /njega, Knjiga proroka Izaije 28:16
- (6) vjerovati istine o Bogu, Knjiga proroka Izaije 43:10-12.

2. IMENICA (MUŠKI ROD) – vjernost (tj. Pnz 32:20; Iz 25:1; 26:2).

3. PRILOG – zaista, uistinu, slažem se, moglo bi biti tako (usp. Pnz 27:15-26; 1. Kr 1:36; 1. Ljet 16:36; Iz 65:16; Jer 11:5; 28:6). Ovo je obredno korištenje "amen" u SZ-u i NZ-u.

B. אָמֵן (BDB 54) IMENICA ŽENSKOG RODA, nepokolebljivost, odanost, istina:

- 1. o čovjeku, Knjiga proroka Izaije 10:20; 42:3; 48:1
- 2. o Bogu, Knjiga Izlaska 34:6; Psalam 117:2; Knjiga proroka Izaije 38:18.19; 61:8
- 3. o istini, Ponovljeni zakon 32:4; 1. Knjiga o Kraljevima 22:16; Psalam 33:4; 98:3; 100:5; 119:30; Knjiga proroka Jeremije 9:5; Zaharija 8:16.

C. אֲמוּנָה (BDB 53), nepokolebljivost, postojanost, čestitost:

- 1. o rukama, Knjiga Izlaska 17:12
- 2. o vremenima, Knjiga proroka Izaije 33:6

3. o ljudima, Knjiga proroka Jeremije 5:3; 7:28; 9:2
4. o Bogu, Psalam 40:11; 88:12; 89:1.2.5.8; 119:138.

III. PAVLOVA UPORABA OVE SZ-ne ZAMISLI

- A. Pavao temelji svoje novo razumijevanje YHWH i SZ-a na svome osobnom susretu s Isusom na putu za Damask (usp. Djela 9; 22; 26).
- B. Pronašao je SZ-nu potporu za svoje novo razumijevanje u dva ključna SZ-na odlomka što koriste korijen מִן:
 1. Knjiga Postanka 15:6 –Abramov osobni susret potaknut od Boga (Post 12) ishodio je u poslušnome životu vjere (Post 12 - 22). Pavao na ovo cilja u Poslanici Rimljanima 4 i Galaćanima 3.
 2. Knjiga proroka Izaije 28:16 – onima koji vjeruju u to (tj. Božji prokušani i čvrsto postavljeni ugaoni kamen) nikad neće biti:
 - a. Poslanica Rimljanima 9:33, “posramljeni” ili “razočarani”
 - b. Poslanica Rimljanima 10:11, isto kao gore.
 3. Knjiga proroka Habakuka 2:4 – oni koji poznaju vjernog Boga trebali bi živjeti vjerne živote (usp. Jer 7:28). Pavao je koristio ovaj tekst u Poslanici Rimljanima 1:17 i Galaćanima 3:11 (također zabilježite Heb 10:38).

IV. PETROVA UPORABA SZ-ne ZAMISLI

- A. Petar usklađuje:
 1. Knjiga proroka Izaije 8:14 – 1. Petrova poslanica 2:8 (kamen spoticanja)
 2. Knjiga proroka Izaije 28:16 – 1. Petrova poslanica 2:6 (ugaoni kamen)
 3. Psalam 118:22 – 1. Petrova poslanica 2:7 (odbačeni kamen).
- B. On okreće jedinstven jezik što opisuje Izraela, “izabrani rod, kraljevstvo svećeništva, sveti narod, narod za Božju vlastitu svojinu” iz:
 1. Ponovljenog zakona 10:15; Knjige proroka Izaije 43:21
 2. Knjige proroka Izaije 61:6; 66:21
 3. Knjige Izlaska 19:6; Ponovljenog zakona 7:6
 i sada to upotrebljava za vjeru Crkve u Krista.

V. Ivanova uporaba zamisli

- A. Njena NZ-na uporaba

Pojam “povjerova” dolazi od grčkog pojma (*pisteuō*) koji se može prevesti i “povjerovati”, “vjera”, ili “pouzdanje”. Na primjer, IMENICA se ne pojavljuje u Evanđelju po Ivanu, ali je česta uporaba GLAGOLA. U Ivanu 2:23-25 postoji neizvjesnost o iskrenoj predanosti mnoštva Isusu iz Nazareta kao Mesiji. Ostali primjeri površne uporabe ovog pojma “povjerovati” nalaze se u Ivanu 8:31-59 i Djelima apostolskim 8:13.18-24. Prava biblijska vjera više je od početnoga odaziva. Ona mora biti slijeđena postupkom učenja (usp. Mt 13:20-22.31-32).
- B. Njena uporaba s PRIJEDLOZIMA
 1. *eis* znači “u”. Ova jedinstvena građa naglašava vjernikovo stavljanje njihova pouzdanja /vjere u Isusa:
 - a. u Njegovo Ime (Iv 1:12; 2:23; 3:18; 1. Iv 5:13)
 - b. u Njega (Iv 2:11; 3:15.18; 4:39; 6:40; 7:5.31.39.48; 8:30; 9:36; 10:42; 11:45.48; 12:37.42; Mt 18:6; Djela 10:43; Fil 1:29; 1. Pt 1:8)
 - c. u Mene (Iv 6:35; 7:38; 11:25.26; 12:44.46; 14:1.12; 16:9; 17:20)
 - d. u Sina (Iv 3:36; 9:35; 1. Iv 5:10)
 - e. u Isusa (Iv 12:11; Djela 19:4; Gal 2:16)
 - f. u Svjetlo (Iv 12:36)
 - g. u Boga (Iv 14:1)
 2. *ev* znači “u” kao u Evanđelju po Ivanu 3:15; Marku 1:15; Djelima apostolskim 5:14
 3. *epi* znači “u” ili “iznad /nad”, kao u Evanđelju po Mateju 27:42; Djelima apostolskim 9:42; 11:17; 16:31; 22:19; Poslanici Rimljanima 4:5.24; 9:33; 10:11; 1. Timoteju poslanici 1:16; 1. Petrovoj poslanici 2:6

4. DATIV bez PRIJEDLOGA kao u Poslanici Galaćanima 3:6; Djelima apostolskim 18:8; 27:25; 1. Ivanovoj poslanici 3:23; 5:10
5. *hoti*, što znači “vjerovati da”, daje sadržaj kako što vjerovati:
 - a. Isus je Svetac Božji (Iv 6:69)
 - b. Isus je Ja Jesam (Iv 8:24)
 - c. Isus je u Ocu i Otac je u Njemu (Iv 10:38)
 - d. Isus je Mesija (Iv 11:27; 20:31)
 - e. Isus je Sin Božji (Iv 11:27; 20:31)
 - f. Isus je bio poslan od Oca (Iv 11:42; 17:8.21)
 - g. Isus je jedno s Ocem (Iv 14:10-11)
 - h. Isus dolazi od Oca (Iv 16:27.30)
 - i. Isus poistovjećuje Sebe u zavjetnom imenu Oca, “Ja Jesam” (Iv 8:24; 13:19)
 - j. mi ćemo živjeti s Njim (Rim 6:8)
 - k. Isus je umro i ponovo ustao (1. Sol 4:14).

VI. ZAKLJUČAK

Biblijska vjera je čovjekov odaziv na Božansku riječ /obećanje. Bog uvijek započinje (tj. Iv 6:44.65), ali dio ovoga Božanskog naviještanja je potreba čovjekova odaziva:

- A. pouzdanje
- B. zavjetna poslušnost.

Biblijska vjera je:

1. osobni odnos (početna vjera)
2. potvrda biblijske istine (vjera u Božje otkrivenje)
3. prikladan odgovor u poslušnosti (svakodnevna vjera).

Biblijska vjera nije karta za Nebo ili polica osiguranja. To je osobni odnos. To je svrha stvaranja i ljudi stvorenih na sliku i sličnost Boga (usp. Post 1:26-27). Ishod je “prisnost”. Bog zahtijeva zajedništvo, a ne određeno teološko stajalište! Ali zajedništvo sa svetim Bogom zahtijeva da djeca pokazuju “obiteljske” osobine (tj. svetost, usp. Lev 19:2; Mt 5:48; 1. Pt 1:15-16). Pad (usp. Post 3) povrijedio je našu sposobnost ispravnoga odaziva. Stoga,

Bog je djelovao za naše dobro (usp. Ez 36:27-38), dajući nam “novo srce” i “novog duha”, koji nam kroz vjeru i pokajanje omogućava zajedništvo s Njim i poslušnost Njemu!

Svo troje je ključno. Svo troje mora se držati. Cilj je upoznati Boga (hebrejski i grčki smisao) i odražavati Njegovu narav u svojim životima. Cilj vjere nije Nebo jednoga dana, nego Kristo-sličnost svakoga dana!

Čovjekova vjernost je ishod (NZ), ne temelj (SZ) odnosa s Bogom: čovjekova vjera u Njegovu vjernost; čovjekovo pouzdanje u Njegovu pouzdanost. Srce NZ-nog gledišta na spasenje jeste da se ljudi moraju početno i neprekidno odazivati na početnu Božju milost i milosrđe pokazanu u Kristu. On je ljubio, On je poslao, On je providio; mi moramo odgovoriti u vjeri i vjernosti (usp. Ef 2:8-9 i 10)!

Vjeran Bog želi vjerne ljude kako bi otkrio Sâm Sebe nevjernome svijetu i dovede ga u osobnu vjeru u Njega.

▣ (1:3)“ **proizvodi**” Ovo je PREZENT SREDNJEGA (deponent [pasivni oblik s aktivnim značenjem – op.prev.]) INDIKATIVA. Zabilježite da neprekinuti tijek, ne trenutačni ishod, biva naglašen. Sličan lanac stupnjeva rasta vidljiv je u Poslanici Rimljanima 5:3-4; Kološanima 1:11-12; 1. Petrovoj 1:6-7. Spasenje je dar i tijek! [Vidjeti Posebnu temu dolje: Grčki pojmovi za preispitivanje i njihova suzvučja.](#)

POSEBNA TEMA: GRČKI POJMOVI ZA PREISPITIVANJE I NJIHOVA SUZVUČJA

Postoje dva grčka pojma što imaju zamisao suzvuka ispitivanja nekoga zbog neke svrhe:

1. *Dokimazō, Dokimion, Dokimasia*

Ovaj je pojam metalurški pojam za preispitivanje čistoće nečega (tj. metaforički nekoga) vatrom ([vidjeti Posebnu temu dolje: Vatra](#)). Vatra otkriva čistu kovinu i spaljuje (tj. očisti) šljaku/nečistoću. Taj fizikalni postupak postao je snažan idiom za Božje i/ili Sotonino i/ili ljudsko preispitivanje drugih. Ovaj je pojam korišten samo u pozitivnome smislu preispitivanja s gledišta prihvaćanja.

U NZ-u korišten je za preispitivanje:

- a. volova – Evanđelje po Luki 14:19
- b. nas samih – 1. Poslanica Korinćanima 11:28
- c. naše vjere – Jakovljeva poslanica 1:3
- d. čak Boga – Poslanica Hebrejima 3:9.

Ishodi tih ispitivanja bili su pretpostavljeno pozitivni (usp. Rim 1:28; 14:22; 16:10; 2. Kor 10:18; 13:3.7; Fil 2:27; 1. Pt 1:7), stoga, pojam prenosi zamisao ispitivanja nekoga i dokazivanja da je:

- a. vrijedan truda
- b. dobar
- c. iskren
- d. dragocjen
- e. poštovan.

2. *Peirazō, Peirasmus*

Ovaj pojam često ima prizvuk ispitivanja sa svrhom nalaženja grješke ili odbacivanja. Često je bio korišten u vezi s Isusovom kušnjom u pustinji:

- a. provodi napad kako bi Isusa uhvatio u zamku (usp. Mt 4:1; 16:1; 19:3; 22:18.35; Mk 1:13; Lk 4:38; Heb 2:18)
- b. ovaj pojam (*peirazōn*) korišten je kao naziv za Sotonu u Evanđelju po Mateju 4:3; 1. Poslanici Solunjanima 3:5
- c. korišten je kod Isusova upozorenja nama da ne kušamo Boga (usp. Mt 14:7; Lk 4:12) [ili Krista, usp. 1. Kor 10:9]. Također označava pokušaj da se učini nešto što je bilo propušteno (usp. Djela 9:20; 20:21; Heb 11:29). Korišten je u vezi s kušnjom i iskušenjima vjernika (usp. 1. Kor 7:5; 10:9.13; Gal 6:1; 1. Sol 3:5; Heb 2:18; Jak 1:2.13.14; 1. Pt 4:12; 2. Pt 2:9). Bog dozvoljava očitovanje tri neprijatelja čovječanstva (tj. svijet, tijelo, i đavao) u određeno vrijeme i mjestu.

POSEBNA TEMA: VATRA (BDB 77)

U Pismu vatra ima i pozitivna i negativna suzvučja.

A. Pozitivna:

1. grije (usp. Iz 44:15; Iv 18:18)
2. svijetli (usp. Iz 50:11; Mt 25:1-13)
3. kuha (usp. Izl 12:8; Iz 44:15-16; Iv 21:9)
4. čisti (usp. Br 31:22-23; Izr 17:3; Iz 1:25; 6:6-8; Jer 6:29; Mal 3:2-3)
5. svetost (usp. Post 15:17; Izl 3:2; 19:18; Ez 1:27; Heb 12:29)
6. Božje vodstvo (usp. Izl 13:21; Br 14:14; 1. Kr 18:24)
7. Božja ovlast (usp. Djela 2:3)
8. zaštita (usp. Zah 2:5).

B. Negativna:

1. spaljuje (usp. Jš 6:24; 8:8; 11:11; Mt 22:7)
2. uništava (usp. Post 19:24; Lev 10:1-2)
3. bijes /gnjev (usp. Br 21:28; Iz 10:16; Zah 12:6)
4. kazna (usp. Post 38:24; Lev 20:14; 21:9; Jš 7:15)
5. lažan eshatološki znak (usp. Otk 13:13).

C. Božji bijes /gnjev protiv grijeha izražen je u metaforama vatre:

1. Njegov gnjev spaljuje (usp. Hoš 8:5; Sef 3:8)
2. On izlijeva vatru (usp. Nah 1:6)
3. vječna vatra (usp. Jer 15:14; 17:4)
4. eshatološki Sud (usp. Mt 3:10; 13:40; Iv 15:6; 2. Sol 1:7; 2. Pt 3:7-10; Otk 8:7; 16:8).

D. Kao toliko mnogo metafora u Bibliji (tj. kvasac, lav) i vatra može biti blagoslov ili prokletstvo ovisno o okviru.

▣ (1:3) “strpljivost” Ova grčka riječ znači “dragovoljna, djelatna, postojana ustrajna strpljivost”. To je ponavljajuća tema u Jakovljevoj poslanici (usp. Jak 1:3.4.12; 5:11).

[Vidjeti Posebnu temu dolje: Ustrajnost.](#)

POSEBNA TEMA: USTRAJNOST

Teško je objasniti odnos biblijske doktrine prema životu kršćanina zato jer su iznesene u tipičnim istočnjačkim dijalektalnim parovima. Ovi parovi izgledaju oprečni, iako su oba pola biblijski. Zapadnjački kršćani imaju stremljenje odabiru jedne istine i zanemarivanju ili podcjenjivanju oprečne istine. Neki primjeri:

1. Je li spasenje početna odluka o pouzdanju u Isusa ili doživotna obaveza za učenje?
2. Je li spasenje izbor pomoću milosti suverenoga Boga ili vjerujućeg čovječanstva i opetovani odgovor na Božansku ponudu?
3. Je li spasenje, jednom primljeno, nemoguće izgubiti, ili postoji potreba za neprekidnom pozornošću?

Pitanje o ustrajnosti bilo je prijeporno kroz crkvenu povijest. Poteškoća započinje s prividno sukobljavajućim odlomcima u NZ-u.

1. Tekstovi o jamstvu:
 - a. Isusove izjave u Evanđelju po Ivanu (Iv 6:37; 10:28-29)
 - b. Pavlove izjave (Rim 8:35-39; Ef 1:13; 2:5.8-9; Fil 1:6; 2:13; 2. Sol 3:3; 2. Tim 1:12; 4:18)
 - c. Petrove izjave (1. Pt 1:4-5)
2. Tekstovi o potrebi ustrajnosti:
 - a. Isusove izjave u sinoptičkim Evanđeljima (Mt 10:22; 13:1-9.24-30; 24:13; Mk 13:13)
 - b. Isusove izjave u Evanđelju po Ivanu (Iv 8:31; 15:4-10)
 - c. Pavlove izjave (Rim 11:22; 1. Kor 15:2; 2. Kor 13:5; Gal 1:6; 3:4; 5:4; 6:9; Fil 2:12; 3:18-20; Kol 1:23; 2. Tim 3:2)
 - d. izjave autora Poslanice Hebrejima (2:1; 3:6.14; 4:14; 6:11)
 - e. Ivanove izjave (1. Iv 2:6; 2. Iv 9; Otk 2:7.17.20; 3:5.12.21; 21:7).

Biblijsko spasenje proizlazi iz ljubavi, milosrđa, i milosti suverenoga Trojednog Boga. Nijedan čovjek ne može biti spašen bez početnoga podstreka Duha. Božanstvo dolazi prvo i postavlja raspored, ali zahtijeva ljudski odaziv u vjeri i pokajanju, oboje i početno i neprekidno. Bog radi s čovječanstvom u zavjetnom odnosu. Postoje povlastice i odgovornosti!

Spasenje je ponuđeno svim ljudima. Isusova smrt bavi se s poteškoćom grijeha paloga Stvorenja! Bog je osigurao način i želi sve ovo učiniti prema Svojoj slici kako bi se odgovorilo na Njegovu ljubav i opskrbu u Isusu.

Želite li više čitati o tome predmetu vidjeti:

1. Dale Moody, *The Word of Truth*, Eerdmans, 1981. (str. 348-365)
2. Howard Marshall, *Kept by the Power of God*, Bethany Fellowship, 1969.
3. Robert Shank, *Life in the Son*, Westcott, 1961.

U ovome području Biblija naslovljava dvije različite poteškoće: (1) uzimanje jamstva kao dozvolu da se živi besplodan, sebičan život i (2) ohrabivanje onih koji se bore sa službom i osobnim grijehom. Poteškoća je ta što krive skupine uzimaju krivu poruku i grade teološke sustave na ograničenim biblijskim odlomcima. Neki kršćani očajnički trebaju poruku o jamstvu, dok drugi trebaju stroga upozorenja o ustrajnosti! U kojoj ste vi skupini?

Postoji povijesna teološka borba mišljenja što uključuje Augustina nasuprot Pelagija te Calvina nasuprot Arminija (semi-pelagijanizam). Predmet uključuje pitanje spasenja: ako je netko uistinu spašen, mora li on ustrajati u vjeri i plodnosti?

Kalvinisti se postavljaju iza onih biblijskih tekstova koji potvrđuju Božju suverenost i držanje-moći (Iv 10:27-30; Rim 8:31-39; 1. Iv 5:13.18; 1. Pt 1:3-5) i GLAGOLSKIH VREMENA poput PERFEKTA PASIVNIH PARTICIPA Poslanice Efežanima 2:5.8.

Arminijanisti se postavljaju iza biblijskih tekstova koji upozoravaju vjernike na “izdržati”, “odoljeti”, ili “nastaviti” (Mt 10:22; 24:9-13; Mk 13:13; Iv 15:4-6; 1. Kor 15:2; Gal 6:9; Otk 2:7.11.17.26; 3:5.12.21; 21:7). Ja osobno ne vjerujem kako je Poslanica Hebrejima 6 i 10 primjenjiva, ali mnogi je arminijanisti koriste kao upozorenje protiv otpada [apostazija – op.prev.]. Parabola o sijaču u Evanđelju po Mateju 13 i Marku 4 naslovljava pitanje prividnoga uvjerenja, kao što čini Evanđelje po Ivanu 8:31-59. Kao što kalvinisti navode GLAGOLE u PERFEKT GLAGOLSKOME VREMENU koristeći ih za opis spasenja, arminijanisti navode odlomke u PREZENT GLAGOLSKOME VREMENU kao 1. Poslanica Korinćanima 1:18; 15:2; 2. Korinćanima 2:15.

Ovo je savršen primjer kako teološki sustavi zlorabe proof-texting metodu tumačenja. Uobičajeno je vodeće načelo ili glavni tekst korišten za gradnju teološke mreže kroz koju su viđeni svi ostali tekstovi. Budite pozorni od mreža iz ikojeg izvora. One dolaze iz zapadnjačke logike, ne otkrivenja. Biblija je istočnjačka Knjiga. Ona predstavlja istinu u napetošću-ispunjenim, naizgled paradoksalnim parovima. Kršćanima je namijenjeno da potvrde oboje i žive unutar napetosti. NZ predstavlja oboje i sigurnost vjernika i zahtjev za nastavljajućom vjerom i pobožnošću. Kršćanstvo je početni odaziv pokajanja i vjere slijeđen neprekidnim odzivom u pokajanju i vjeri. Spasenje nije proizvod (ulaznica za Nebo ili polica osiguranja protiv požara), nego odnos. Ono je odluka i učeništvo. U NZ-u to je opisano u svim GLAGOLSKIM VREMENIMA:

AORISTU (dovršeno djelovanje), Djela apostolska 15:11; Poslanica Rimljanima 8:24; 2. Timoteju 1:9; Titu 3:5

PERFEKTU (dovršeno djelovanje s nastavljajućim ishodima), Poslanica Efežanima 2:5.8

PREZENTU (neprekinuto djelovanje), 1. Poslanica Korinćanima 1:18; 15:2; 2. Korinćanima 2:15

FUTURU (budući događaji ili izvjesni događaji), Poslanica Rimljanima 5:8.10; 10:9; 1. Poslanica Korinćanima 3:15; Poslanica Filipljanima 1:28; 1. Solunjanima 5:8-9; Hebrejima 1:14; 9:28.

1:4 I “neka strpljivost ima” Ovo je PREZENT AKTIVNOGA IMPERATIVA. Od 108 stihova u Jakovljevoj poslanici ima 54 IMPERATIVA. To je Knjiga što ide od opomene do praktičnoga življenja.

▣ **“svoj savršen ishod, tako da možete biti savršeni i potpuni”** Grčka riječ “savršen” (*teleios* upotrijebljena dva put, usp. Jak 1:17.25; 3:2) znači “posve opremljen”, “zreo”, ili “dozreo”. Noa je opisan istom riječju u Septuaginti u Knjizi Postanka 6:9. Čini se da ima suzvuk zrele vjere što ishodi u vjernome, ljubećem služenju. Ona ne podrazumijeva niti ne predlaže “bezgrješnost” ili “bez nedostatka”. Posve je moguće da ima eshatološku referencu. Jakov često gleda na vrhunac kršćaninove nade (usp. Jak 1:8-9.12; 5:7.8).

Drugi pojam “potpuni” (*holoklēria*) korišten je o zdravlju i potpunosti fizičkoga tijela (usp. Djela 3:16) te metaforički o dobrobiti /blagostanju čitavoga čovječanstva, i fizičkoj i duhovnoj (usp. 1. Sol 5:23 i u eshatološkome smislu).

▣ **“bez ikakva nedostatka”** Zabilježite da je zreli kršćanin opisan na tri načina:

1. savršen (*telos*)
2. s besprijekošću ili potpun (*holoklēros*, usp. 1. Sol 5:23)
3. bez ikakva nedostatka (NJB “bez manjkavosti ni u kom smislu”).

Ispitivanja su Božja sredstva za proizvođenje zrelosti (usp. Heb 5:8-9). Zrelost nije jedino teološki uvid, nego dnevna vjerna ustrajnost! Zrelost jeste ono što mi jesmo, ne ono što znamo! Njen plod vidljiv je i razvijen u krizama.

[Vidjeti Posebnu temu dolje: Kršćanski rast.](#)

POSEBNA TEMA: KRŠĆANSKI RAST (osobine)

Rimljanima 5:3-4

nevolja uzrokuje:
* ustrajnost
* prokušanu narav
* nadu (usp. stih 2)

Galaćanima 5:22-23

plod Duha:
* ljubav
* radost
* mir
* strpljivost
* blagost
* dobrota
* vjernost
* krotkost
* samo-nadzor
(uzdržljivost)

Jakov 1:3-4

plodovi kušnji:
* strpljivost
* zrelost:
1. Postojanost
2. potpunost

2. Petrova 1:5-7

primijenjena marljivost:
* moralna izvrsnost
* znanje
* samo-nadzor
(uzdržljivost)
* ustrajnost
* pobožnost
* bratska ljubav
(filadelfija)
* kršćanska ljubav
(*agapē*)

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 1:5-8

⁵Ali ako ikome od vas manjka mudrosti, neka traži od Boga, koji daje svima velikodušno i bez prigovora, i ona će mu je biti dana. ⁶Ali on mora tražiti u vjeri bez ikakva sumnjanja, jer onaj tko sumnja je kao val morski, upravljani i bacani od vjetrova. ⁷Jer takav čovjek ne treba očekivati da će išta dobiti od Gospodina, ⁸bivajući čovjekom podvojenom umom, nestalan na svima svojim putovima.

1:5 “ako” Ovo je PRVI RAZRED KONDICIONALNE REČENICE što znači da je istinito s autorove točke gledišta ili za njegove književne svrhe. Vjernici trebaju mudrost kako bi živjeli pobožnim životom u ovome palom svijetu. Jakov je znao da su kušnje često uzete kao znak Božjega nezadovoljstva, ali kad su uzrokovane pobožnošću, upravo suprotno (usp. Job i Ps 73).

▣ **“ikome od vas manjka mudrosti”** Postoji igra riječi između Jakovljeve poslanice 1:4c i 5a. To je uhvaćeno u NASB prijevodu: “... manjak je ništa. Ali ako ikome od vas manjka mudrosti”. Ova je tema nastavljena u Jakovu 3:13-18.

Zabilježite sveopću ponudu mudrosti: “ako ikome od vas”. Božja je mudrost dostupna Njegovoj djeci, ali oni moraju osjetiti potrebu, tražiti, i primiti. Mudrost, kao i zrelost, ne dolazi sama po sebi.

▣ **“mudrosti”** U SZ-u mudrost /znanje predstavlja dva vida: (1) intelektualni i (2) praktički (usp. Izr 1:1-6). U ovome okviru to je praktička, dnevna pronicavost od Boga što održava Njegov progognjeni narod.

Božji dar mudrosti, kroz neprekidnu molitvu, uvjetovan je na vjeri bez sumnje, Jakovljeva poslanica 1:5-8. I vjerujuća molitva i Božja mudrost naše su duhovno oružje u iskušenjima i kušnjama (usp. Ef 6:10-18).

▣ **“neka traži od Boga”** Ovo je PREZENT AKTIVNOGA IMPERATIVA, što je doslovno: “neka neprekidno traži od Boga” (usp. Mt 7:7-8; Lk 11:9). Ovaj je isti glagolski oblik ponovljen u Jakovljevoj poslanici 1:6 s dodatkom opisnoga izričaja “u vjeri” (usp. Mt 17:20; 21:21). U Evandjelju po Mateju Bog je Onaj koji daje “dobre stvari”; u Luki Bog je Onaj koji daje “Svetoga Duha”; i u Jakovljevoj poslanici Bog je Onaj koji daje “mudrosti”. Mudrost može biti poosobljena, kao u Izrekama 8:22-31. U Ivanu 1:1 Božja mudrost upućuje na Isusa (*Logos*).

▣ **“daje svima”** Ovo je sveopće obećanje svakome Božjem djetetu. Zabilježite kako okvir razvija ovu sveopću temu: “ako netko traži”, “daje svima velikodušno”, “bez prigovora”, “(bit) će mu dana”. Ali, postoje uvjeti: “traži u vjeri”, “bez sumnjanja”. [Vidjeti Posebnu temu u Jakovljevoj poslanici 4:2-3: Molitva, neograničena ipak ograničena.](#)

Sveopća dostupnost dnevne mudrosti za vjernike kako bi znali kako živjeti na način ugodan Bogu predivna je istina, posebice u vremenima iskušenja. Čak je moguće da će Bog odgovoriti na iskrenu molitvu izgubljene osobe (tj. Djela 10, Kornelije) u davanju njemu /njoj mudrosti isto tako, mudrosti što vodi spasenju (usp. 2. Tim 3:15).

▣

NASB, NRSV, TEV, NJB “velikodušno”
NKJV “darežljivo”

Ovaj oblik pojma *haplōs* nađen je jedino ovdje u NZ-u. Njegov korijenski oblik (*haploos*) znači “pojedinačno” ili “bez nepodijeljene pobude ili uma” (usp. Mt 6:22 za još jednu moguću poveznicu za Govor na Gori).

On (*haplotēs*) je došao da bude korišten metaforički o otvorenosti, iskrenosti, ili čistoći pobude (usp. Rim 12:8; 2. Kor 1:12; 11:3; Ef 6:5; Kol 3:22) ili o darežljivosti (usp. 2. Kor 8:2; 9:11.13). Jakov ga ovdje koristi za opis Božjega besplatnog dara mudrosti onima koji traže i nastavljaju tražiti u vjeri.

▣ **“i bez prigovora”** Bog nije grub, škrti odgajatelj! On je ljubeći roditelj koji želi najbolje za Svoju djecu! On ne glumi miljenika.

1:6 “on mora tražiti u vjeri” Ovo je uvjetovano za sve Božje duhovne darove i opskrbe. To ne upućuje na sumnjanje u naše sposobnosti, nego u sumnjanje u Božju sposobnost i voljnost (usp. Jak 5:15; Heb 11). Vjera učvršćuje zajedništvo s Bogom; sumnja ga uništava! Bog je Sebe ograničio na odaziv vjerujućim /vjernim /pouzdavajućim moliteljima od Svoje djece! Zamisao o “neodgovorenoj molitvi” raspravljena je ponovno u Jakovljevoj poslanici 4:1-3.

▣ **“bez ikakva sumnjanja”** U grčkome tekstu pojam “sumnjanja” je PREZENT SREDNJEGA PARTICIPA. Ponovljen je dva puta. Pojam “*diakrinō*” obično znači “prosuditi čineći razlike” (usp. Jak 2:4), ali u nekoliko odlomaka uzima suzvuk kolebljivosti između svije odluke ili mišljenja, što podrazumijeva neodlučan um, manjak zrele vjere (usp. Mt 21:21; Mk 11:23; Rim 4:20; 14:23). To slikovito pokazuje neprekidnu borbu: (1) kršćanina koji sumnja ili (2) kršćanina s dvije odanosti (Bog nasuprot sebičnost).

1:7 “takav čovjek” Ovo je semitski idiom o prijeziru. To je usporedno s onim koji sumnja u Jakovljevoj poslanici 1:6.

▣ **“ne treba očekivati da će išta dobiti od Gospodina”** [Vidjeti Posebnu temu dolje: Učinkovita molitva.](#)

POSEBNA TEMA: UČINKOVITA MOLITVA

- A. Povezana s nečijim osobnim odnosom s Trojedinim Bogom:
1. povezana s Očevom voljom:
 - a. Evanđelje po Mateju 6:10
 - b. 1. Ivanova poslanica 3:22
 - c. 1. Ivanova poslanica 5:14-15
 2. prebivanje u Isusu:
Evanđelje po Ivanu 15:7
 3. moljenje u Isusovo Ime:
 - a. Evanđelje po Ivanu 14:13.14
 - b. Evanđelje po Ivanu 15:16
 - c. Evanđelje po Ivanu 16:23-24
 4. moljenje u Duhu:
 - a. Poslanica Efežanima 6:18
 - b. Judina poslanica 20.
- B. Povezana s nečijim osobnim pobudama:
1. ne se kolebati:
 - a. Evanđelje po Mateju 21:22
 - b. Jakovljeva poslanica 1:6-7
 2. tražiti neprimjereno
Jakovljeva poslanica 4:3
 3. tražiti sebično
Jakovljeva poslanica 4:2-3.
- C. Povezana s nečijim osobnim odabirima:
1. ustrajnost:
 - a. Evanđelje po Luki 18:1-8
 - b. Poslanica Kološanima 4:2
 - c. Jakovljeva poslanica 5:16
 2. nesloga u kući:
1. Petrova poslanica 3:7
 3. grijeh:
 - a. Psalam 66:18
 - b. Knjiga proroka Izaije 59:1-2
 - c. Knjiga proroka Izaije 64:7.

Svaka je molitva odgovorena, ali svaka molitva nije učinkovita. Molitva je dvosmjernan odnos. Najgore što Bog može učiniti jeste odobriti vjernikove neprikladne zahtjeve.

1:8

NASB

“bivajući čovjekom podvojena uma”

NKJV

“on je čovjek podvojena uma”

NRSV

“bivajući podvojenog uma”

TEV

“nesposoban odlučiti se”

NJB

“nedosljedan u svakoj djelatnosti”

Doslovno ovo znači “podvojeno biće” (jedino ovdje i u Jak 4:8). Ovaj je pojam jedinstven Jakovljevoj poslanici u NZ-u i grčkoj književnosti. Mnogi vjeruju da ga je Jakov skovao. Vjerojatno dolazi iz SZ-noga “podvojenoga srca” (usp. 1. Ljet 12:33; Ps 12:2). SZ-ni slikovit prikaz ove zamisli mogao bi biti David (čitavo srce prema YHWH-i) nasuprot Salamona (pola srca). Bio je korišten ranije i često u Ranoj crkvi, prvo od Klementa Rimskog oko godine 96. Ovo je moguće dokaz za rani nadnevak ovoga pisma. U *Pilgrim's Progress* od Paula Bunyana, ovo je vidljivo u “*Mr. Facing Both Ways*”. On je opisan u Jakovljevoj poslanici 1:6 kao nemiran ocean i u Jakovu 1:8 kao čovjek podvojena uma, nepostojana osoba. Stihovi

6-8 opisuju osobu koja tvrdi da poznaje Boga i dio je vjerujuće zajednice. Moguće je da se Jakov 1:6 bavi s osobom koja sumnja a Jakov 1:7-8 bavi se s osobom podvojena uma. Ovaj odlomak može odražavati poslovična “dva puta” ili židovska “dva cilja” (*yetzers*, usp. Pnz 30:15-20; Hag 4:10-19; Mt 7:13-14).

ODNOS IZMEĐU STIHOVA 7-8 I 9-11

- A. Veza upotrijebljena u Jakovljevoj poslanici 1:9 (*de*) signalizira čitatelju da su ovi stihovi nekako povezani s onima prije. Međutim, poveznica je neodređena. Očito da raspra o iskušenjima, što je uvedena u Jakovu 1:2, počinje ponovno u Jakovu 1:12 i dalje.
- B. Okvirna veza je neizvjesna. Neki kažu:
 - 1. “potpunom radošću” iz Jakova 1:2 odnosi se na “slavi /raduje se” u Jakovu 1:9
 - 2. iskušenja Jakova 1:2 odnose se na ispitivanja siromaštva ili bogatstva u Jakovu 1:9-11.
- C. Većina komentatora povezuje Jakova 1:9-11 s “kušnje” Jakova 1:2. Ove su kušnje raspravljene ponovno u Jakovu 1:12 i dalje. Iskušenja iz Jakova 1:9-11 jedinstveno će upućivati na kušnje prouzročene siromaštvom ili bogatstvom, ne progonom.
- D. Zapamtite, ovo je židovska vrsta propovijedi, moguće antologija (zbirka) propovijedi.

PITANJA ZA RASPRAVU

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Ova pitanja za raspravu predviđena su da vam pomognu promišljati kroz glavne teme ovoga odjeljka Knjige. Ona su napravljena da budu misaono-nametljiva, ne konačna.

- 1. Kome je pismo naslovljeno?
- 2. Što je svrha iskušenja prema Jakovljevoj poslanici 1:3 i 4?
- 3. Što je sumnja? Kako sumnja utječe na molitve vjernika?
- 4. Postoje li dvije vrste ljudi o kojima govori Jakovljeva poslanica 1:6-8 ili samo jedna?

PROUČAVANJE RIJEČI I IZRIČAJA

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 1:9-11

⁹Ali brat skromnih prilika neka slavi u svome visokom položaju; ¹⁰a bogat čovjek *neka slavi* u svome poniženju, jer kao cvjetajuća trava on će proći. ¹¹Jer sunce se diže s *vjetrom što prži* i osuši travu; i njen cvijet otpada i ljepota njena pojavka je uništena; tako će isto bogat čovjek usred svojih dužnosti iščeznuti.

1:9 “brat” Iako Jakovljeva poslanica ima židovski okus, ona je naslovljena na kršćansko slušateljstvo. Ovo je potvrđeno:

- 1. uporabom pojma “brat” (usp. Jak 1:2.16.19; 2:1.5.14; 3:1.10.12; 4:11; 5:7.9.10.12.19)
- 2. uporabom pojma “Gospodin” (usp. Jak 1:1.7.12; 2:1; 4:10.15; 5:4.7.8.10.11.14.15)
- 3. posebnim spominjanjem vjere u Krista (usp. Jak 2:1); i (4) očekivanjem Isusova povratka (usp. Jak 5:8).

NASB
NKJV
NRSV
TEV
NJB

“skromnih prilika”
“skromno”
“koji je skroman”
“koji su siromašni”
“u skromnim prilikama”

Ova riječ može upućivati na fizičko siromaštvo (tj. Propovijed na Ravni u Luki, usp. Lk 6:20), ali u usporednoj Propovijedi na Gori u Evanđelju po Mateju to upućuje na “duhovno siromaštvo” (usp. Mt 5:3). Riječ se ponovno pojavljuje u Jakovljevoj poslanici 4:6 i prevedena je “poniznima” (usp. Rim 12:16; 2. Kor 10:1).

NASB	“neka slavi”
NKJV	“slava”
NRSV	“hvali se”
TEV	“mora biti radostan”
NJB	“trebao bi slaviti”

Ovaj PREZENT IMPERATIVA (*kauchaomai*) može biti viđen u Septuaginti u Psalmu 32:11 i u NZ-u u Poslanici Filipljanima 3:3. To je jak grčki pojam i trebao bi biti preveden “kliče” (usp. Rim 5:2.3.11).

[Vidjeti Posebnu temu dolje: Hvastanje.](#)

POSEBNA TEMA: HVAŠTANJE

Ovi grčki pojmovi, *kauchaomai*, *kauchēma*, i *kauchēsis*, upotrijebljeni su oko trideset i pet puta od Pavla i samo dva puta u ostatku NZ-a (oba puta u Jak). Njihova prevladavajuća uporaba je u 1. i 2. Poslanici Korinćanima.

Postoje dvije glavne istine povezane s hvastanjem:

- A. ni jedno tijelo neće se slaviti /hvaliti pred Bogom (usp. 1. Kor 1:29; Ef 2:9)
- B. vjernici se moraju slaviti u Gospodinu (usp. 1. Kor 1:31; 2. Kor 10:17, što je smjerenje na Jer 9:23-24).

Prema tome, postoji primjereno i neprimjereno hvastanje /slavljenje sebe (tj. ponos):

- A. primjereno:
 - 1. u nadi slave (usp. Rim 4:2)
 - 2. u Bogu kroz Gospodina Isusa (usp. Rim 5:11)
 - 3. u križu Gospodina Isusa Krista (tj. Pavlova glavna tema, usp. 1. Kor 1:17-18; Gal 6:14)
 - 4. Pavao se hvali u:
 - a. svojoj službi bez naknade (usp. 1. Kor 9:15.16)
 - b. svome autoritetu od Krista (usp. 2. Kor 10:8.12)
 - c. svome ne hvastanju u radu drugih ljudi (kao što su činili neki u Korintu, usp. 2. Kor 10:15)
 - d. svome rasnome nasljeđu (kao što su drugi činili u Korintu, usp. 2. Kor 11:17; 12:1.5.6)
 - e. svojim crkvama:
 - (1) Korint (2. Kor 7:4.14; 8:24; 9:2; 11:10)
 - (2) Solun (usp. 2. Sol 1:4)
 - (3) svome povjerenju u Božju utjehu i oslobođenje (usp. 2. Kor 1:12)
- B. neprimjereno:
 - 1. u odnosu na židovsko nasljeđe (usp. Rim 2:17.23; 3:27; Gal 6:13)
 - 2. neki su se u crkvi u Korintu hvalili:
 - a. u ljudima (usp. 1. Kor 3:21)
 - b. u mudrosti (usp. 1. Kor 4:7)
 - c. u slobodi (usp. 1. Kor 5:6)
 - 3. krivi učitelji pokušali su se hvaliti u crkvi u Korintu (usp. 2. Kor 11:12).

▣ (1:9) “u svome visokom položaju” Ovo upućuje na nečije osobno uzvišenje kod bivanja kršćaninom (usp. Jer 9:23-24). U svjetlu toga, svjetovne razlike i iskušenja nestaju u beznačajnosti.

1:10 “bogat čovjek neka slavi u svome poniženju” Točna točka usporedbe nije jasna, ali postaje očitim ako pretpostavimo da su obojica vjernici. NZ naglašava da manjak poniznosti donosi odaziv od Boga (usp. Mt 23:12; Lk 14:11; 18:14). Međutim, pojam “brat” ne pojavljuje se u Jakovljevoj poslanici 1:10. Ovaj odlomak može biti suprotstavljanje siromašnih vjernika i bogatih nevjernika, kao u 5:1-6 i Isusovoj paraboli u Evanđelju po Luki 16:19-31.

POSEBNA TEMA: BOGATSTVO

I. STAJALIŠTE SZ-a KAO CJELINE

- A. Bog je vlasnik svega:
 - 1. Knjiga Postanka 1 - 2
 - 2. 1. Knjiga Ljetopisa 29:11
 - 3. Psalam 24:1; 50:12; 89:11
 - 4. Knjiga proroka Izaije 66:2.

- B. Ljudi su upravitelji bogatstva za Božje svrhe:
 - 1. Ponovljeni zakon 8:11-20
 - 2. Levitski zakonik 19:9-18
 - 3. Knjiga o Jobu 31:16-33
 - 4. Knjiga proroka Izaije 58:6-10.

- C. Bogatstvo je dio štovanja:
 - 1. u dvije desetine:
 - a. Knjiga Brojeva 18:21-29; Ponovljeni zakon 12:6-7; 14:22-27
 - b. Ponovljeni zakon 14:28-29; 26:12-15
 - 2. Izreke 3:9.

- D. Bogatstvo je viđeno kao dar od Boga za vjernost Savezu:
 - 1. Ponovljeni zakon 27 - 28
 - 2. Izreke 3:10; 8:20-21; 10:22; 15:6.

- E. Opomene protiv bogatstva na trošak /račun drugih:
 - 1. Izreke 21:6
 - 2. Knjiga proroka Jeremije 5:26-29
 - 3. Knjiga proroka Hošee 12:6-8
 - 4. Knjiga proroka Miheja 6:9-12.

- F. Bogatstvo nije grješno samo po sebi osim ako je ono prvenstvo:
 - 1. Psalam 52:7; 62:10; 73:3-9
 - 2. Izreke 11:28; 23:4-5; 27:24; 28:20-22
 - 3. Knjiga o Jobu 31:24-28.

II. JEDINSTVENO STAJALIŠTE IZREKA

- A. Bogatstvo je bilo smješteno u arenu osobnoga napora:
 - 1. nemarnost i lijenost osuđena – Izreke 6:6-11; 10:4-5.26; 12:24.27; 13:4; 15:19; 18:9; 19:15.24; 20:4.13; 21:25; 22:13; 24:30-34; 26:13-16
 - 2. težak rad zagovaran – Izreke 12:11.14; 13:11.

- B. Siromaštvo nasuprot bogatstvima upotrijebljeno za slikoviti prikaz pravednosti nasuprot grješnosti – Izreke 10:1 i dalje; 11:27-28; 13:7; 15:16-17; 28:6.19-20.

- C. Mudrost (spoznaja Boga i Njegove Riječi i življenje te spoznaje) je bolja negoli bogatstva – Izreke 3:13-15; 8:9-11.18-21; 13:18.

D. Upozorenja i opomene:

1. upozorenja:
 - a. paziti se jamčiti za zajam bližnjega (jamstvo) – Izreke 6:1-5; 11:15; 17:18; 20:16; 22:26-27; 27:13
 - b. paziti se od postajanja bogatim kroz zla sredstva – Izreke 1:19; 10:2.15; 11:1; 13:11; 16:11; 20:10.23; 21:6; 22:16.22; 28:8
 - c. paziti se od posuđivanja – Izreke 22:7
 - d. paziti se od prolaznosti bogatstva – Izreke 23:4-5
 - e. bogatstvo neće pomoći na Sudnji dan – Izreke 11:4
 - f. bogatstvo ima mnogo “prijatelja” – Izreke 14:20; 19:4
2. opomene:
 - a. velikodušnost /darežljivost zagovarana – Izreke 11:24-26; 14:31; 17:5; 19:17; 22:9.22-23; 23:10-11; 28:27
 - b. pravednost bolja od bogatstva – Izreke 16:8; 28:6.8.20-22
 - c. moliti za potrebu, ne za obilje – Izreke 30:7-9
 - d. davanje siromašnima je davanje Bogu – Izreke 14:31.

III. STAJALIŠTE NOVOGA ZAVJETA

A. Isus:

1. bogatstvo čini jedinstvenu kušnju da imamo pouzdanja u sami sebe i naše izvore umjesto u Boga i Njegove izvore:
 - a. Evanđelje po Mateju 6:24; 13:22; 19:23
 - b. Evanđelje po Marku 10:23-31
 - c. Evanđelje po Luki 12:15-21.33-34
 - d. Otkrivenje 3:17-19
2. Bog želi osigurati naše fizičke potrebe:
 - a. Evanđelje po Mateju 6:19-34
 - b. Evanđelje po Luki 12:29-32
3. sjetva povezana sa žetvom (duhovnom kao i fizičkom):
 - a. Evanđelje po Marku 4:24
 - b. Evanđelje po Luki 6:36-38
 - c. Evanđelje po Mateju 6:14; 18:35
4. pokajanje utječe na bogatstvo:
 - a. Evanđelje po Luki 19:2-10
 - b. Levitski zakonik 5:16
5. ekonomsko izrabljivanje osuđeno:
 - a. Evanđelje po Mateju 23:25
 - b. Evanđelje po Marku 12:38-40
6. Sud na kraju vremena povezan je s našom uporabom bogatstva – Evanđelje po Mateju 25:31-46.

B. Pavao:

1. praktičko stajalište kao i Izreke (rad):
 - a. Poslanica Efežanima 4:28
 - b. 1. Poslanica Solunjanima 4:11-12
 - c. 2. Poslanica Solunjanima 3:8.11-12
 - d. 1. Timoteju poslanica 5:8
2. duhovno gledište kao Isusovo (stvari su prolazne, biti zadovoljan):
 - a. 1. Timoteju poslanica 6:6-10 (zadovoljstvo)
 - b. Poslanica Filipljanima 4:11-12 (zadovoljstvo)
 - c. Poslanica Hebrejima 13:5 (zadovoljstvo)

- d. 1. Timoteju poslanica 6:17-19 (velikodušnost /darežljivost i pouzdanje u Boga, ne bogatstva)
- e. 1. Poslanica Korinćanima 7:30-31 (preinaka stvari).

IV. ZAKLJUČCI

- A. Ne postoji sustavna biblijska teologija glede bogatstva.
- B. Ne postoje određeni odlomci o ovome predmetu, stoga, uvid mora biti skupljen iz različitih odlomaka. Budite pozorni da ne učitavate svoja gledišta u takve izdvojene tekstove.
- C. Izreke, što su pisali mudri ljudi (mudraci), imaju različitu točku gledišta od ikoje druge vrste biblijskoga žanra. Izreke su usredotočene na praktično i pojedinačno. One uravnotežuju i moraju biti uravnotežene drugim Pismom (usp. Jer 18:18).
- D. Naš dan mora analizirati njegova gledišta i provedbe glede bogatstva u svjetlu Biblije. Naša prvenstva su pogriješno postavljena ako su kapitalizam ili komunizam naš jedini vodič. Zašto i kako netko uspijeva važnija su pitanja negoli koliko je netko nagomilao.
- E. Gomilanje bogatstva mora biti uravnoteženo s istinskim štovanjem i odgovornošću upravljanja (usp. 2. Kor 8 - 9).

☐ (1:10) “kao cvjetajuća trava on će proći” Ova metafora upućuje na prolaznu narav svih materijalnih stvari (usp. 2. Kor 4:18). Ove su riječi u Jakovljevoj poslanici 1:10-11 smjeranje na Knjigu proroka Izaije 40:6-8 ili Izreke 103:15-16 (usp. 1. Pt 1:24-25). Siromašni trebaju osjećaj poštovanja a bogati osjećaj poniznosti. Zemaljske razlike nestaju u Kristu (usp. 1. Kor 12:13; Gal 3:25; Kol 3:11) i jednoga će dana nestati u dovršenome Božjem kraljevstvu.

1:11 “Jer sunce se diže s vjetrom što prži” Ovo upućuje na pustinjske južne vjetrove. Trava (i ljudstvo) krhka je, ovisna, i prolazna.

☐ “pojavka” Ovo je doslovno riječ “lice” upotrijebljena u posebnome smislu (usp. Mt 16:3).

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 1:12-18

¹²Blagoslovljen je čovjek koji ustraje pod kušnjom; jer jednom kad je bio oproban, on će primiti krunu života što je *Gospodin* obećao onima koji ljube Njega. ¹³Neka nitko ne kaže kad je kušan: “Ja bivam kušan od Boga”; jer Bog ne može biti kušan od zla, i On Sâm ne iskušava nikog. ¹⁴Nego svaki je kušan kad je zaveden i napastovan svojom vlastitom požudom. ¹⁵Onda kad je pohota smišljena, ona rađa grijeh; i kad je grijeh ostvaren, on rađa smrt. ¹⁶Nemojte biti zavedeni, moja ljubljena braćo. ¹⁷Svaka dobra stvar dana i svaki savršen dar je od gore, silazi od Oca svjetlosti, s kojim nema mijena ili promjene sjene. ¹⁸U vršenju Svoje volje On nas rodi riječju istine, tako da budemo vrsta prvih plodova među Njegovim stvorenjima.

1:12 “Blagoslovljen” Ovaj ne-glagolski usklični izričaj odražava semitske idiome toliko uobičajene u SZ-u. Oba preklapajuća hebrejska GLAGOLA (BDB 80, BDB 138), prevedena “blagoslovljen”, koriste se ponavljajuće na ovaj način u svima SZ-nim žanrovima.

Taj isti idiom korišten je u Isusovoj Propovijedi na Gori (Mt 5 - 7) i Propovijedi na Ravni (Lk 6 - 7), ali samo jednom u Evanđelju po Ivanu (usp. Iv 20:29). Međutim, on se pojavljuje sedam puta u Otkrivenju (usp. Otk 1:3; 14:13; 16:15; 19:9; 20:6; 22:7.14).

On opisuje osobu koja je u vjernome odnosu s Bogom u Kristu. To je unutarnji spokoj što nije pod utjecajem okolnosti ili fizičkoga obilja!

☐ “čovjek koji ustraje pod kušnjom” Ovo je PREZENT GLAGOLSKO VRIJEME što znači nastavljanje pod iskušenjem (usp. Jak 1:3). Vjernici nisu blagoslovljeni iskušenjima, nego duhovnom zrelošću koju ustrajnost i vjera proizvode kroz njih.

▣ **“jer jednom kad je bio oprobao”** “Ispit(ivanje)” je grčka riječ *dokimos* (usp. Jak 1:3). Ona često podrazumijeva “ispitivati s pogledom prema odobrenju”. Ovo odobrenje dolazi samo kroz ispitivanje. U Grčkoj je bila korištena za liječnike koji su konačno bili praktično ispitivani prije diplomiranja. [Vidjeti Posebnu temu u Jakovljevoj poslanici 1:3: Grčki pojmovi za preispitivanje i njihova suzvučja.](#)

▣ **“krunu života”** Ovo je grčki pojam *stephanos*, što je bio vijenac nošen na glavi kao simbol vojne ili atletske pobjede. To je riječ iz koje smo dobili englesko ime Stjepan. Postoji nekoliko kruna na koje se upućuje u NZ-u što će odani vjernici primiti od Boga:

1. “krunu pravednosti” (usp. 2. Tim 4:8)
2. “krunu života” (usp. Otk 2:10; 3:11)
3. “krunu slave” (usp. 1. Pt 5:4)
4. “neprolaznu krunu” (usp. 1. Kor 9:25).

Zbog židovskoga okusa Jakovljeve poslanice, ovo vjerojatno ne upućuje na vijenac atletske pobjede, nego slijedi Septuagintu gdje je *stephanos* korišten o kraljevskoj ili svećeničkoj kruni.

▣ **“što je Gospodin obećao”** Ovo je AORIST SREDNJEGA (deponent) INDIKATIVA s neizrečenim subjektom (tj. MSS P²³, κ, A, B). NASB, NKJV, NRSV, i NJB dopunjuju “Gospodin”, dok TEV i NIV dopunjuju “Bog”. Ovo je tipično za mnoge kasnije pisarske promjene izvornoga grčkog teksta. Pisari su nastojali učiniti tekst što je više moguće određenim kako bi uklonili višeznačnost ili pretpostavljeno heretičko tumačenje. Isto je tako moguće da Jakov slijedi rabinsku tradiciju pisanja na takav način da čitatelj pretpostavlja kako treba umetnuti “Bog” na primjerenim točkama (usp. *A Textual Commentary of the Greek NT*, od Bruce Metzgera, str. 679).

Također zabilježite kako je ova kruna: (1) obećana od Boga, ali (2) dolazi kroz vjernikovu pobjedu nad iskušenjima i kušnjama. Kao i uvijek Bog se bavi s čovječanstvom kroz zavjetne “ako ... onda” skupine. Bog osigurava, potiče, i osnažuje, ali mi se moramo odazvati i nastavljati se odazivati pokajanjem, vjerom, poslušnošću, služenjem, i ustrajnošću.

▣ **“onima koji ljube Njega”** Ljuban je pokazana poslušnošću (usp. Jak 2:5; Izl 20:5-6; Pnz 5:10; 7:9). Ne postoji isprika za neposlušnost (usp. Lk 6:46).

1:13 “Neka nitko ne kaže” Ovo je PREZENT AKTIVNOGA IMPERATIVA s NEGATIVNIM PARTICIPOM što znači “prestati govoriti”. Suzvuk jeste taj da su neki vjernici govorili ovo ili, vjerojatnije, to odražava književnu tehniku nazvanu oštra prepirka /pogrda često korištena u Jakovljevoj poslanici.

▣ **“kad je kušan”** Zamisao podrazumijeva da netko tko govori kako je iskušavan od Boga nastoji svoj grijeh učiniti Božjom pogreškom. Riječ kušan (*peirasmois*) upotrijebljena je u Jakovljevoj poslanici 1:2 u smislu vidljivih iskušenja, ali ovdje je GLAGOLSKI oblik upotrijebljen o kušnji. Bog osigurava, ili dopušta, ispitivanja (usp. Mt 4:1), ali Sotona ih čini (tj. Job 1 - 2). “Kušan” (*peirazō*) je PREZENT PASIVNOGA PARTICIPA (tj. “on biva kušan”), što često ima suzvučje o “ispitivanje s pogledom prema uništenju”. To je oprečan suzvučje riječi “ispit(ivanje)” (*dokimazō*) upotrijebljenom u Jakovu 1:3.12. [Vidjeti Posebnu temu u Jakovljevoj poslanici 1:3: Grčki pojmovi za preispitivanje i njihova suzvučja.](#)

▣ **“Ja bivam kušan od Boga”** Bog nije izvor zla (usp. Prop 15:11.15.20).

▣ **“jer Bog ne može biti kušan od zla”** Ovo znači ili: (1) ne može biti zaveden ili (2) “neobučen u zlu” što znači da Bog nema veze ili iskustva sa zlom.

▣ **“On Sâm ne iskušava nikog”** Međutim, Biblija objavljuje nekoliko Božjih ispitivanja: Abrahama, Knjiga Postanka 22:1; Izraela, Ponovljeni zakon 8:2; Isusa, Evanđelje po Mateju 4:1; i vjernika, Matej 6:13. Ova je izjava čini se uhvaćena s različitim suzvučjem između “kušnja” (*peirazō*, usp. Jak 1:13), i “ispit(ivanje)” (*dokimazō*, usp. Jak 1:3.12). Bog ne iskušava tako da uništi, ali On kuša kako bi ojačao.

1:14 “kad je zaveden i napastovan svojom vlastitom požudom” Ova su dva GLAGOLA bila korištena o hvatanju u zamku i mamljenju životinja kako bi bile uhvaćene. Mi težimo okriviti druge za naš grijeh. Možemo kriviti Boga, đavla, roditelje, društvo, obrazovanje, itd. Mi smo svoj vlastiti najgori neprijatelj (usp. 1. Pt 1:14; 2. Pt 2:18). Biblija govori o tri neprijatelja ljudstva: svijet, tijelo, i đavao (usp. Jak 4:1-7; Ef 2:1-3). U ovome okviru, “tijelo” ili naša adamovska narav, krivac je (usp.

Prop 15:14-15). Zabilježite kako Sotona čak nije spomenut u ovome odjeljku o ljudskoj grješnosti. Niti je on spomenut u Pavlovu odjeljku u Poslanici Rimljanima (usp. poglavlja 1 - 3). Sotona je stvarni kušač, ali on ne može prisiliti ljude da griješe i, stoga, nema isprike za njihove moralne promašaje.

1:15 “kad je pohota smišljena, ona rađa grijeh” Grijeh je poosobljen i viđen kao početak u umu. Rabini su opisali kušnje i grijeh u ratarskim metaforama. Um je kao preoran vrt spreman za sjeme. Oči i uši osobe su prozori uma. Ono što mislimo o nečemu i ono što obitava u nama razvija se u ono što mi činimo! Čuvajte svoj um! Ovdje se metafora mijenja od hvatanja životinja u “rađa” upotrijebljeno u negativnome smislu, dok je u Jakovljevoj poslanici 1:18 ona bila upotrijebljena u pozitivnome smislu.

▣ **“smrt”** Biblija govori o tri vrste smrti: (1) duhovna smrt (usp. Post 2:17; Rim 6:23; Ef 2:1); (2) fizička smrt (usp. Post 5); i (3) vječna smrt (usp. Otk 2:11; 20:6.14). Često su prva dva značenja kombinirana kao u Knjizi proroka Ezekijela 18:4.

Smrt je postala teološko pitanje u evangeličkim raspravama o mladoj Zemlji (30000 – 10000 godina) nasuprot staroj Zemlji (milijuni godina). Je li fizička smrt (i izumiranje nekih vrsta) normalan poredak Stvorenja ili je ona ishod ljudske pobune i grijeha? Ova pitanja u Bibliji nisu posebno naslovljena. Današnji ljudi nastoje odgovoriti na ova pitanja pozivajući se na znanost, Bibliju, ili kombinaciju znanosti i Biblije. Biblija osigurava jasnu obavijest o Bogu i kušnji, ali ne o svakome intelektualnom zahtjevu. Ako se netko poziva na suvremenu znanost, teorije se mijenjaju; ako se netko poziva na komentatore, teologija je često parohijska ili denominacijska. Vidjeti od Johna L. Waltona, *The Lost World of Genesis One*.

[Vidjeti Posebnu temu dolje: Starost i oblikovanje Zemlje.](#)

POSEBNA TEMA: STAROST I OBLIKOVANJE ZEMLJE (iz Knjige Postanka 1 - 11)

- I. Ovo područje proučavanja je pristrano zbog pretpostavki da mora biti napravljeno čak i za slijeđenje razumskoga razmišljanja o subjektu. Pretpostavke moraju biti žarište procjene različitih mišljenja izraženih kozmologijama, geologijama i povezanih znanosti u usporedbi s teološkim razumijevanjem i tumačenjima.
- II. Za znanost očite pretpostavke su:
- A. da su stupnjevi promjene (tj. fizičke, kemijske i biološke) zabilježeni i mjereni za Zemlji danas nepromjenjivi u prošlosti (tj. uniformitarizam, “sadašnjost je ključ k prošlosti”)
- B. radio-metrijsko datiranje (nazvano apsolutno datiranje), što je kronološki ključ za datiranje događanja Zemlje i svemira, zbnjujuće je zbog nekoliko pretpostavki:
1. izvorni sastav stijena (tj. odnos roditelja i kćeri elemenata nestabilnih atomskih elemenata)
 2. točnost pola-života tih elemenata
 3. temperatura također utječe na postotak roditelja i kćeri u uzorku (tj. vrijeme oblikovanja i/ili komora vulkanske magme)
 4. prvotan izvor i vrijeme stvaranja radioaktivnih elemenata nije izvjesno. Sadašnje teorije kažu da su teži elementi stvoreni termonuklearnim reakcijama u drugome i trećem naraštaju zvijezda i proširili se supernovama.
- C. da šest pretpostavljenih slijeda načela geologije (nazvanih relativno datiranje) utječe na paleontologiju:
1. zakon slojevitosti – u nesmetanome slijedu sedimentnih stijena, donji sloj je iznad mlađega a gornji je ispod starijeg
 2. načelo horizontalnosti – naslage rudimentarne stijene bile su taložene u bližoj horizontalnoj ravnici
 3. načelo preklapanja srodstva – kad su stijene presječene ili izbočene rasjedom, one moraju biti starije od rasjeda
 4. načelo primjesa – mase stijene neposredno se naslanjaju jedna na drugu, jedna će uglavnom imati komade najdonje ugrađene u gornji sloj što potvrđuje pretpostavku #1
 5. načelo korelacija – stijene sličnoga sastava ali iz različitih područja moraju biti podudarne, kad ovo ne može biti učinjeno onda su korištene slične okamine da pokažu slične nadnevke oblikovanja
 6. načelo uzastopnosti okamina – okaminski organizmi dolaze jedan za drugim u konačnom i odredivom slijedu:
 - a. širom rasprostranjene okamine
 - b. ograničene na kratki razmak geološkoga vremena.

- III. Neki osvrti znanstvenika
- A. Većina znanstvenika uviđa da je prava znanost istraživanje načina koji teži uzajamnome odnosu svih poznatih činjenica i anomalija u teoriji koja se može ispitati. Neke stvari njihove čiste prirode ne mogu se ispitati.
- B. Neki osvrti znanstvenika o znanstvenim pretpostavkama u ovome području:
1. “Doktrina (tj. uniformitarijanizam) ne smije biti uzeta previše doslovno. Reći da su geološki procesi u prošlosti bili isti kao oni koji se pojavljuju danas nije zato da se navodi kako su oni uvijek imali istu relativnu važnost i djelovali su točno istom brzinom” (Tarbuck i Lutgens, *Earth Science*, VII. Izdanje, str. 262).
 2. “Važno je shvatiti da ispravan radiometrijski nadnevak može biti dobiven samo ako mineral ostaje u zatvorenome sustavu tijekom razdoblja njegova oblikovanja; to jest, točan nadnevak nije moguć osim ako je postojao ili dodatak ili nedostatak roditelja i kćerke izotopa” (*Earth Science*, VI. izdanje, str. 276).
 3. “Mi požurujemo naglasiti da je ova jedinstvenost nagađanje što mi radimo o prirodi, tako da je doktrina prije negoli logički dokazan zakon” (Dott i Balten, *Evolution of the Earth*, IV. Izdanje, str. 44).
 4. “Propadanje konstanti koje obilježava radioaktivno propadanje brzina, te upravljanje odnosa između izotopskog podatka i njihove odgovarajuće izotopske starosti nisu točno poznate. Zbog toga, ispravnost nekih od najtočnijih metoda datiranja, kao što je $^{40}\text{Ar}/^{39}\text{Ar}$ tehnike, može biti redosljed magnitude ili još gore negoli njihova točnost” (“Napredak i izazovi u geokronologiji” od Rennea, Ludwiga i Karnera u *Science Progress* (2000.), 83 (1), 107).
 5. “Ljudi bez obuke u znanosti ne mogu razumjeti da bilo koja metoda radiometrijskog datiranja može jedino biti pouzdana za uzorke starosti blizu pola-života upitnoga elementa” (Hugh Ross, *Reasons to Believe* novinska brošura).
- IV. Pretpostavke nisu jedinstvene znanstvenoj zajednici nego očito isto tako postoje u religijskoj zajednici
- A. Ljudi su skloni da jedinstveno načelo ili način uzajamno povežu sa svojim osjećajnim iskustvom i osiguraju emocionalnu postojanost. U znanosti ovo je objedinjeno načelo postalo “evolucija”:
1. Theodosius Dobzhansky, “Changing man”, *Science*, 155, 409-415: “Evolucija je proces koji je proizveo život iz ne-života, koji je stvorio čovjeka iz životinja, i koji će uvjerljivo nastaviti činiti izvanredne stvari u budućnosti.”
 2. Brian J. Alters i Sandra M. Alters, *Defining Evolution*, str. 104: “evolucija je temeljni okvir za sve biološke znanosti... evolucija je objasnidbena okosnica, jedinstvena teorija. Ona je neophodna za proučavanje biologije, baš kao što je atomska teorija neophodna za proučavanje kemije.”
- B. Za mnoge konzervativne kršćane jedinstvena je teorija (tj. tumačenje) postala doslovno tumačenje Postanka 1 – 3. Ovo je istina za one koji su skloni doslovnome shvaćanju mlade Zemlje (*Creation Research Society* datira Zemlju na oko 10000 godina) i one koji su skloni staroj Zemlji (*Reasons to Believe* datira Zemlju u svjetlu suvremene geologije na 4,6 milijarde godina). Nečije tumačenje Pisma postaje leća kroz koju je sve drugo gledano i ocijenjeno. Netko ne može kriviti subjektivnu pretpostavku, jer je sve ljudsko znanje na nekome stupnju pretpostavke. Međutim, procjena nečijih pretpostavki ključna je za primjerenu procjenu njihovih izjava o “istini”.
- C. Fundamentalno kršćanstvo pokušava se ogrnuti u “znanstveni” čimbenik onda kad je središnje pitanje hermeneutička metodologija. Ovo ne podrazumijeva da “suvremena znanost o evoluciji” nije pretpostavka ili da njeni zaključci nisu uobličeni a priori pogledom na svijet. Moramo biti pozorni i analitički za oboje. Izgleda kako postoji dokaz za obje strane. Moram se pitati kojem sam stajalištu prirodno, emocijski, ili obrazovno sklon (tj. samo-ispunjenje pretpostavke)?
- V. Osobni zaključak
- A. Budući sam teolog, ne znanstvenik, za mene je bilo ključno čitanje i usvajanje koliko sam god mogao iz suvremene ujednačene znanosti. Osobno nisam pokrenut “evolucijom” nego “naturalizmom” (popularna odredba Carla Sagana je: “svemir je sve što je bilo, sve što jeste i sve što će biti”).
- Shvaćam da je ovo predrasuda ali moja jednoobrazna teorija je supernaturalizam i posebno kreacionizam ali ne osporavam ili ne osjećam se ugroženim od evolucije. Moje temeljno gledište je da postoji Bog kao Osoba koji je pokrenuo i usmjerava tijekom sa svrhom! Za mene “inteligentan dizajn” postaje

razborita teorija (usp. M. J. Behe, *Darwin's Black Box* i William A. Demski, izdao *Mere Creation: Science, Faith and Intelligent Design*). To je "slučajnost" evolucije i "posredništvo" naturalizma što mi uzrokuje osobnu bol i zbunjenost. Proces je očiti dio života. Moram biti siguran da ne prihvaćam što je ugodno bez procjene. Pokušao sam odrediti svoje pretpostavke:

1. Postanak 1 – 3 (glede toga, većinu Knjige Otkrivenja), nakana njegova izvornoga nadahnutog autora nije bila da bude uzet doslovno. "Kako je sve počelo" i "Kako će sve završiti" prikriveno je (i mora biti za palo čovječanstvo) u književnome žanru.
2. Evolucija je očito na određenim stupnjima ("horizontalna evolucija", "mikro-evolucija", evolucija unutar vrsta) ali nije jedini jedinstven čimbenik za život na ovoj planeti niti razvitak svemira. Ovdje postoji tajnovitost! Osobno se osjećam ugodno s Biblijom (tj. posebno otkrivenje) koje mi govori o "Tko" i "zašto" te prirodom (tj. prirodno otkrivenje), to jest, suvremenim znanstvenim istraživanjem, koje mi govori "kako" i "kada" temeljeno na razvijajućim modelima i teorijama.
3. Čak ni konačna stvarnost "teističke evolucije" neće mi prouzročiti da odbacim ikoju od mojih pretpostavki vjere. Vidi Darrel R. Falk, *Coming to Peace with Science: Bridging the World's Between Faith and Biology* i Francis S. Collins, *The Language of God*. Ja imam pretpostavke vjere (kao i vi)! Moj pogled na svijet je biblijsko kršćanski. Moja slika svijeta je rastuće i mijenjajuće razumijevanje.

B. "Stvarna" starost Zemlje nije pitanje u mojoj teologiji osim:

1. Zamisli očitoga "velikog praska" svemirske uredbe materije koja tvrdi da je početak svemira izgleda ograničen mogućnostima neograničenoga vremena za evolucijski razvitak (tj. naturalizam).
2. Počeci i završeci u okaminskim zapisima mogu podrazumijevati "isprekidanu uravnoteženost" koja tvrdi da se evolucijski lanac pojavljuje u naglim trzajima (moguće Božja neprekidna stvaralačka djela) a ne neophodno jedino u postupnome lancu tijekom vremena.
3. Stara Zemlja i skorašnje posebno stvaranje ljudstva jeste pretpostavljeni model kojeg sam odabrao prihvatiti sve dok neću više razumjeti iz moga proučavanja Biblije, arheologije i suvremene znanosti. Poredak ovih pokazuje moju pristranost (ali svi ih imamo)!
4. Znanost mi nije neprijatelj, niti spasitelj! Tako je uzbudljivo živjeti u ovome dobu sve većega znanja! Tako je ohrabrujuće biti hermeneutički obaviješten vjernik! Uklapanje vjere i razloga, ili Biblije i Znanosti, s vjerodostojnošću, čudesna je mogućnost!

VI. Sadašnje pretpostavke o starosti Zemlje

A. Radiometrijsko datiranje mjesečevih stijena i meteora bilo je usklađeno na 4,6 milijardi godina. Oni sadržavaju iste elemente kao i planete ovoga sunčevog sustava tako da je zaključak kako su naše Sunce i njegovi prateći planeti, kometi i asteroidi bili oblikovani u tome vremenu. Najstarije stijene Zemlje bile su radiometrijski datirane na 3,8 milijardi godina.

B. Nadnevak za nadnaravno stvaranje prvoga ljudskog para (*Homo sapiens*) teže je pitanje ali on je u dometu desetina tisuća stupnjeva, moguće 40.000. Vidi Fazale Rana i Hugh Ross, *Who was Adam?*.

Vrijeme je prijeporna točna jedino onima od nas koji su bili stvoreni u kronološki dosljednome vremenskom okviru. Bog nije pod utjecajem prolaznosti vremena. Vjerujem da su Zemlja i okoliš bili stvoreni tijekom vremena za posebnu svrhu pribavljanja "mjesta" za Boga za zajedništvo s Njegovim najvišim stvorenjem, koje je bilo stvoreno od Njega na Njegovu sliku. Jedini izvor za ovakva uvjerenja je nadahnuta Biblija. Držim se nje i dopuštam suvremenoj znanosti povećati svoje razumijevanje fizičkih vidova Božje stvaralačke djelatnosti!

1:16 "Nemojte biti zavedeni" Ovo je PREZENT PASIVNOGA IMPERATIVA s NEGATIVNIM PARTICIPOM što ovdje znači "zaustaviti djelovanje što je već u tijeku" s dodanim suzvukom o vanjskoj kušnji koja traje. To je snažan idiom što je upotrijebljen kako bi uveo glavnu istinu (usp. 1. Kor 6:9; 15:33; Gal 6:7; i 1. Iv 3:7). Bog daje dobre darove, ne zle kušnje.

▣ **"Ijubljena braćo"** Vidjeti bilješku u Jakovljevoj poslanici 1:2 i 1:9.

1:17 "Svaka dobra stvar dana i svaki savršen dar" Ovo je suprotivost Jakovljevoj poslanici 1:13-16. Ovdje su upotrijebljene dvije različite riječi što se pojavljuju kako bi bile uporabljene kao usporednice. Ako one nisu istoznačnice,

onda prva naglašava čin davanja a druga stvar što je dana. Bog nam želi dati dobre stvari. On nije Onaj koji se protivi ali često vjernici nisu spremni primiti i koristiti Božje darove na zdrave načine. Biblija popisuje neka od dobara što nam je Bog dao:

1. Isusa (Iv 3:16; 2. Kor 9:15)
2. Duha (Lk 11:13)
3. Kraljevstvo (Lk 12:32)
4. spasenje (Iv 1:12; Ef 2:8)
5. vječni život (1. Iv 5:11)
6. mir (Iv 14:27)
7. mudrost (Jak 1:5).

▣ **“silazi od”** Izričaji kao ovaj podrazumijevaju da je Nebo iznad Zemlje. Ovo se često koristi kako bi se pobudila nevjera u Bibliju. Biblija je pisana u fenomenološkome jeziku, jeziku opisa što koristi pet osjetila. Ona je usredištena ili usredotočena na Zemlju. Ovaj je jezik književni način izražavanja prvenstva Božjega konačnog Stvorenja, čovječanstva. Biblija nije znanstvena Knjiga, nego teološka Knjiga. Ona nije protu-znanstvena, nego pred-znanstvena. Na taj način ona je povezana sa svim kulturama nastalima tijekom vremena.

▣ **“Oca svjetlosti”** Svjetlo je biblijska metafora za dobro, zdravlje, uvid ili istinu, čistoću. Prvo spominjanje svjetla je u Knjizi Postanka 1 gdje YHWH stvara svjetlo (usp. Jak 1:3). On isto tako imenuje tamu (usp. Post 1:4-5) što pokazuje Njegov nadzor nad jednim i drugim. Ovo je upućuje na Sunce, koje nije dovedeno u postojanje sve do četvrtoga dana (usp. Post 1:14-19; Ps 136:7). Svjetlo je često povezano s Bogom (usp. Ps 104:2; Dn 7:9; 1. Tim 6:16; 1. Pt 2:9; 1. Iv 1:5) ili Kristom (usp. Iv 1:4-5; 8:12; 9:5; 12:46).

Sudbina čovječanstva nije nadzirana od anđeoskih ili demonskih utjecaja zorno prikazanih u kretanju ili pomrčini nebeskih svjetlila. Bog je Stvoritelj (usp. Post 1:14-18) i Nadziratelj nebeskih tijela (usp. Ps 147:4; Iz 40:26). On uvijek daje dobra Svojoj djeci; čak i iskušenja imaju pozitivan, koristan, nakanjeni ishod – naša zrelost i pouzdanje u Njega (tj. Kristo-sličnost, usp. Rim 8:28-29).

NASB
NKJV
NRSV
TEV
NJB

“s kojim nema mijena ili promjene sjene”

“s kojim nema kolebanja ili sjene okretanja”

“s kojim nema kolebanja ili sjene zbog promjene”

“koji se ne mijenja niti uzrokuje tamu okretanjem”

“s kojim nema takve stvari kao skretanje, nema sjene uzrokovane promjenom”

Ovi pojmovi odražavaju rast i padanje svjetlosnih nebeskih tijela ili čak kretanje konstelacija /zvijezda koja su putem razmišljanja drevnih ljudi o njima utjecala na drevne ljude. Bog nije kao oni. On je nepromjenjiv (usp. Ps 102:26-27; Mal 3:6), kao što je Njegov Krist (usp. Heb 1:11-12; 13:8). Ovo ne znači podrazumijevanje kako je On krut ili neosjećajan prema ljudskoj potrebi (tj. Izl 32:12.14; Ps 106:44-45; Jer 18:6-10), nego da se Njegova priroda, Njegova narav ljubavi i suosjećanja prema ljudstvu ne mijenja. Vjernici mogu ovisiti o Njegovim obećanjima jer je Njegova narav nepromjenjiva, neizmjenjiva.

Više značnost ovoga izričaja prouzročila je da pisari izmijene tekst na nekoliko načina. Za punu raspru vidjeti od Bruce Metzgera *A Textual Commentary on the Greek New Testament*, str. 679-680.

1:18 “U vršenju Svoje volje” Bog uvijek poduzima prvi korak (PARTICIP PASIVNOGA AORISTA [deponent]) u poteškoći i spasenju čovječanstva (usp. Iv 6:44.65; Rim 9; Ef 1:4; 2:8; 1. Pt 1:3).

▣ **“On nas rodi”** Ovo je uobičajena biblijska obiteljska metafora za spasenje kao postajanje Božjim djetetom kroz duhovno rođenje (usp. Jak 1:12-13; Iv 3:3; Djela 17:29; Heb 12:5-9; 1. Pt 1:3.23; 1. Iv 2:29; 3:9; 4:7; 5:1.4.18).

Ovaj izričaj može upućivati na prvotno stvaranje Adama i Eve u Knjizi Postanka. Ako je to tako onda to može objasniti poteškoću Jakovljeve poslanice 1:21 gdje vjernici srdačno dočekuju Riječ koja je već usađena u njih. To bi onda upućivalo na Božju sliku u ljudima datu stvaranjem (usp. Post 1:26; 5:1.3; 9:6) i njene obnove kroz vjeru u Isusa Krista.

Međutim, u okviru to čini se upućuje na postajanje kršćaninom jer je posrednik Riječ istine što podrazumijeva kako je spasenje samo kroz Evanđelje, a ne kroz Stvorenje. Dio više značnosti tumačenja jeste činjenica da je pojam “otac” upotrijebljen na nekoliko različitih načina u Bibliji:

1. Stvoritelj svega
2. Roditelj i Održavatelj Izraela (i izraelskoga kralja)
3. Roditelj i Održavatelj duhovnoga Izraela (Crkva)
4. odnosi unutar Trojstva (Otac – Sin).

▣ **“riječu istine”** U Poslanici Efežanima 1:13; Kološanima 1:5; i 2. Timoteju poslanici 2:15 to je isto značeno s “Evandjeljem”. Ova je riječ opisana u 1. Petrovoj poslanici 1:23-25.

[Vidjeti Posebnu temu dolje: “Istina” u Pavlovim pisanjima.](#)

POSEBNA TEMA: “ISTINA” U PAVLOVIM PISANJIMA

Pavlova uporaba ovoga pojma i njegovi srodni oblici dolaze od njegova SZ-noga ekvivalenta, *emet*, što znači vjerodostojan ili vjeran (BDB 53; [vidjeti Posebnu temu u Jak 1:3: Povjerenje, pouzdanje, vjera, i vjernost u Starome zavjetu \[782\]](#)). U među-biblijskim židovskim pisanjima on je bio korišten o istini u opreču prema lažnosti. Može biti da je najbliža usporednica bila “Himna zahvale” u Svicima s Mrtvoga mora, gdje je upotrijebljen o otkrivenoj doktrini. Članovi Zajednice esena postali su “svjedoci istine”.

Pavao koristi pojam kao način upućivanja na Evandelje Isusa Krista:

1. Poslanica Rimljanima 1:18.25; 2:8.20; 3:7; 15:8
2. 1. Poslanica Korinćanima 13:6
3. 2. Poslanica Korinćanima 4:2; 6:7; 11:10; 13:8
4. Poslanica Galaćanima 2:5.14; 5:7
5. Poslanica Efežanima 1:13; 6:14
6. Poslanica Kološanima 1:5.6
7. 2. Poslanica Solunjanima 2:10.12.13
8. 1. Timoteju poslanica 2:4; 3:15; 4:3; 6:5
9. 2. Timoteju poslanica 2:15.18.25; 3:7.8; 4:4
10. Titu poslanica 1:1.14.

Pavao pojam također koristi kao način izražavanja svoga govora besprijerodnim /istinitim:

1. Djela apostolska 26:25
2. Poslanica Rimljanima 9:1
3. 2. Poslanica Korinćanima 7:14; 12:6
4. Poslanica Efežanima 4:25
5. Poslanica Filipljanima 1:18
6. 1. Timoteju poslanica 2:7.

On ga isto tako koristi za opis svojih pobuda u 1. Poslanici Korinćanima 5:8 i načina života (i za sve kršćane) u Poslanici Efežanima 4:24; 5:9; Filipljanima 4:8. On ga ponekad koristi za narod:

1. Bog, Poslanica Rimljanima 3:4 (usp. Iv 3:33; 17:17)
2. Isus, Poslanica Efežanima 4:21 (slično Iv 14:6)
3. apostolski svjedoci, Titu poslanica 1:13
4. Pavao, 2. Poslanica Korinćanima 6:8.

Pavao koristi glagolski oblik (tj. *alētheuō*) samo u Poslanici Galaćanima 4:16 i Efežanima 4:15, gdje pojam upućuje na Evandelje. Za daljnje proučavanje savjetovati Colina Browna (izd.), *The New International Dictionary of New Testament Theology*, tom 3, str. 784-902.

▣ **(1:18) “prvih plodova”** Ovo znači prvi:

1. u smislu vremena kao u SZ-u gdje je prvi dio zrelih usjeva bio posvećen YHWH-i kako bi se pokazalo da je On vlasnik svih usjeva (usp. Izl 23:19; 34:22.26; Lev 23:10)
2. metaforički prvi u prvenstvu i odličnosti
3. prvi vjernici (tj. Židovi) za primanje Evandelja.

Ovo ne podrazumijeva da Bog ljubi vjernike više, nego da On želi koristiti njih i njihove promijenjene živote vjere kako bi se dosegli ostali.

PITANJA ZA RASPRAVU

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Ova pitanja za raspravu predviđena su da vam pomognu promišljati kroz glavne teme ovoga odjeljka Knjige. Ona su napravljena da budu misaono-nametljiva, ne konačna.

1. Kako se Jakovljeva poslanica 1:9-11 odnosi prema čimbeniku poglavlja 1?
2. Je li bogat čovjek u Jakovljevoj poslanici 1:10 kršćanin?
3. Što Evanđelje po Mateju 6:13 znači ako Bog ne stavlja na kušnju (Jak 1:13)?
4. Što je odnos Sotona prema kušnji?
5. Popišite vrste iskušenja spomenutih u poglavlju 1.
6. Objasnite svojima vlastitim riječima tri neprijatelja koji napadaju djecu Adama.

OKVIRNI UVIDI U JAKOVLJEVU POSLANICU 1:19-27

- A. Postoji naglasak u ovome okviru na “riječ”:
1. duhovno rođenje dolazi kroz Riječ (Jak 1:18)
 2. Riječ je primljena (Jak 1:21)
 3. Riječ je usađena (Jak 1:2)
 4. Riječ djeluje kao ogledalo za Božju volju (Jak 1:24)
 5. Riječ je zakon Novoga doba (Jak 1:25).
- B. Postoje tri ključna IMPERATIVA što pokazuju namjeravani teološki napredak, slično tijelu u Knjizi Ezre 7:10:
1. čuti (Jak 1:19)
 2. primiti (Jak 1:21)
 3. činiti (Jak 1:22; ovo je tema Jak).

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 1:19-25

¹⁹Ovo znajte, moja ljubljena braćo. Ali svaki mora biti brz na slušanje, spor na govor i spor na srdžbu; ²⁰jer srdžba čovjekova ne postiže pravednost Božju. ²¹Stoga, odložite na stranu svaku nečistoću i sve te ostatke zlobe, u poniznosti primite riječ usađenu, koja je kadra spasiti vaše duše. ²²Ali pokažite se vršiteljima riječi, a ne pukim slušateljima koji zavaravaju sami sebe. ²³Jer ako je netko slušatelj riječi a ne vršitelj, on je kao čovjek koji pogleda svoje prirodno lice u ogledalu; ²⁴jer jednom kad je pogledao sebe i otišao, on je trenutačno zaboravio kakva vrsta osobe on bijaše. ²⁵Ali onaj tko gleda pažljivo na savršeni zakon, zakon slobode, i ostaje pri njemu, ne postajući zaboravni slušatelj nego učinkovit vršitelj, taj čovjek bit će blagoslovljen u onome što radi.

1:19 “Ovo znajte” Ovo je PERFEKT AKTIVNOGA IMPERATIVA. Iako ovo može biti uzeto kao INDIKATIVNA izjava (grčka morfologija), uvodni IMPERATIVI Jakovljeve poslanice 1:16 i 2:5 znak nam je kako je to također zapovijed povezana s našim razumijevanjem Evanđelja (usp. 1. Iv 2:21). Riječ “znajte” upotrijebljena je u Poslanici Hebrejima o “osobnome odnosu s” i u grčkome kao “činjenice o”. Oba su ključni vidovi Evanđelja, koji su: (1) Osoba koja mora biti dobrodošla; (2) istine što se o toj Osobi moraju vjerovati; i (3) život te Osobe koji se mora oponašati. Vjernici moraju vjerovati primjereno! Ovaj čitav odjeljak može biti naslovljen “Ishodi novoga rođenja” ili “Poruka što mijenja život”. Vječni život ima opažljive osobine.

▣ **“moja ljubljena braćo”** Vidjeti bilješku u Jakovljevoj poslanici 1:2 i 1:9.

▣ **“brz na slušanje, spor na govor”** Ovo je poslovično govorenje (usp. Izr 10:19; 13:3; 16:32; 17:28; 29:20; [vidjeti Posebnu temu u Jak 1:26: Ljudski govor](#)). Stihovi 22-25 odnose se na ovaj prvi IMPERATIVNI izričaj. Ova OZBILJNA OPOMENA može upućivati na neslužbenost i labavu dinamičku narav službi štovanja Rane crkve (usp. Jak 3:1 i dalje). Ta je otvorenost često bila zlorabljena. Ova ista napetost među pjevačima rivalima, govornicima, i prorocima može se vidjeti u 1. Poslanici Korinćanima 14.

▣ **“spor na srdžbu”** Bijes nije grijeh (kako ne bi Isus bio optužen za grijeh u čišćenju Hrama ili Njegovih tvrdih riječi farizejima), ali taj je osjećaj lako upotrebljiv od đavla (usp. Izr 14:17; 16:32; Prop 7:9; Mt 5:22; Ef 4:26-27). Srdžba u ovome okviru može upućivati na: (1) progonstva, iskušenja, kušnje ili (2) osobni ponos ili ljubomoru povezanu s kršćanskim štovanjem (usp. 1. Kor 14).

1:20 Srdžba kršćanina iskrikljuje poruku što Bog pokušava navijestiti drugima kroz njih.

[Vidjeti Posebnu temu dolje: Pravednost.](#)

POSEBNA TEMA: PRAVEDNOST

“Pravednost” je tako ključna tema da učenik Biblije mora napraviti osobno prošireno proučavanje zamisli.

U SZ-u Božja je osobina opisana kao “pravičan” ili “pravedan” (BDB 841). Sâm mezopotamijski pojam dolazi od riječne trstike koja je bila upotrebljavana kao gradbeno oruđe za procjenu vodoravno točnih zidova i bedema. Bog odabire pojam da bude korišten metaforički za Njegovu osobnu narav. On je ravna oštrica (ravnalo) kojom su sve stvari procijenjene. Ova zamisao potvrđuje Božju pravednost kao i Njegovo pravo na suđenje.

Čovjek je bio stvoren na sliku Božju (usp. Post 1:26-27; 5:1.3; 9:6). Čovječanstvo je bilo stvoreno za zajedništvo s Bogom. Svo Stvorenje je pozornica ili pozadina za uzajamno djelovanje Boga i čovječanstva. Bog je želio da Ga Njegovo vrhunsko Stvorenje, čovječanstvo, poznaje, ljubi Ga, služi Mu, i bude kao On! Odanost čovječanstva bila je ispitana (usp. Post 3) i prvotni par pao je na ispitu. To je ishodilo raskolom međusobnoga odnosa Boga i ljudstva (usp. Post 3; Rim 5:12-21).

Bog je obećao da će popraviti i obnoviti zajedništvo (usp. Post 3:15). On to čini kroz Svoju vlastitu volju i Svoga vlastitog Sina. Ljudi su bili nesposobni obnavljati prijelom (usp. Rim 1:18 - 3:20).

Nakon Pada, Božji prvi korak prema obnovi bila je zamisao Saveza temeljena na Njegovu pozivu te pokajničkome, iskrenome, pokornome odazivu čovječanstva. Zbog Pada, ljudi su bili nesposobni primjereno djelovati (usp. Rim 3:21-31; Gal 3). Osobno je Bog morao poduzeti početni korak kako bi obnovio ljude koji su prekršili Savez. On je to učinio:

1. objavljujući čovječanstvu pravednost kroz Kristovo djelo (tj. sudska pravednost)
2. slobodno dajući čovječanstvu pravednost kroz Kristovo djelo (tj. pripisana pravednost)
3. osiguravajući obitavajućeg Duha koji proizvodi pravednost (tj. Kristo-sličnost, obnova Božje slike) u čovječanstvu.
4. obnavljanjem zajedništva Vrta Eden.

Međutim, Bog zahtijeva zavjetni odgovor. Bog određuje (tj. besplatno daje) i osigurava, ali ljudi se moraju odazvati i nastavljati se odazivati u:

1. pokajanju
2. vjeri
3. načinom života poslušnosti
4. ustrajnosti.

Pravednost je, stoga, ugovoreno, uzajamno djelovanje između Boga i Njegova vrhunskog Stvorenja, temeljena na Božjoj naravi, Kristovom djelu, i ovlaštenju Duha, kome se svaki pojedinac mora osobno i neprestano primjereno odazivati. Zamisao je nazvana “opravdanje po vjeri”. Zamisao je otkrivena u Evanđeljima, ali ne u ovim pojmovima. Prvenstveno ju je odredio Pavao, koji koristi grčki pojam “pravednost” u njegovim raznovrsnim oblicima više od 100 puta.

Pavao, koji je bio školovan rabin, koristi pojam *dikaionē* u njegovu hebrejskome smislu pojma *SDQ* uporabljenog u Septuaginti, a ne iz grčke književnosti. U grčkim pisanjima pojam je povezan s nekim tko se prilagodio očekivanjima božanstva i društva. U hebrejskome smislu uvijek je građen u pojmovima Saveza. YHWH je pravičan, etički, moralan Bog. On želi da Njegovi ljudi odražavaju Njegovu narav. Iskupljeno čovječanstvo postaje novo stvorenje. Ova novina ishodi novim načinom života pobožnosti (rimski katolicizam usredotočuje se na opravdanje). Otkad je Izrael bio teokracija nije bilo jasnog obrisa između svjetovnog (društvena mjerila) i svetog (Božja volja). Ova razlika izražena u hebrejskim i grčkim pojmovima prevodila se u engleskome kao “pravda” (u odnosu na društvo) i “pravednost” (u odnosu na religiju).

Isusovo Evanđelje (Radosna vijest) jeste to da je palo čovječanstvo bilo obnovljeno za zajedništvo s Bogom. To je bilo potpuno dovršeno kroz Očevu ljubav, milosrđe, i milost; Sinov život, smrt, i uskrsnuće; snubljenje te privlačenje Duha ka Evanđelju. Opravdanje je besplatno Božje djelo, ali ono mora biti posljedica pobožnosti (Augustinov stav, koji odražava

oboje i naglasak Reformacije na slobodi Evanđelja te naglasak Rimokatoličanstva na promijenjenom životu ljubavi i vjernosti). Za reformatore je pojam “Božja pravednost” padež OBJEKTA GENITIV (tj. djelo činjeno od grješnog čovječanstva prihvatljivo Bogu [položajno posvećenje], dok je za katolike padež SUBJEKTA GENITIV, koji je postupak postajanja sve sličniji Bogu [iskustveno napredujuće posvećenje]. U stvarnosti je to zasigurno oboje!!).

Prema mome stajalištu sve u Bibliji od Knjige Postanka 4 – Otkrivenja 20 jest objava Božjeg obnavljanja edenskoga zajedništva. Biblija započinje s Bogom i čovječanstvom u zajedništvu u zemaljskoj okolnosti (usp. Post 1 – 2) i Biblija završava s istom okolnošću (usp. Otk 21 – 22). Božja slika i svrha bit će obnovljeni!

Za potkrepu gornjih rasprava zabilježite sljedeće odvojene NZ-ne odlomke što slikovito prikazuju grčku skupinu riječi:

1. Bog je pravedan (često povezano s Bogom kao Suceom):
 - a. Poslanica Rimljanima 3:26
 - b. 2. Poslanica Solunjanima 1:5-6
 - c. 2. Timoteju poslanica 4:8
 - d. Otkrivenje 16:5
 2. Isus je pravedan:
 - a. Djela apostolska 3:14; 7:52; 22:14 (naslov Mesije)
 - b. Evanđelje po Mateju 27:19
 - c. 1. Ivanova poslanica 2:1.29; 3:7
 3. Božja volja za Njegovo Stvorenje je pravednost:
 - a. Levitski zakonik 19:2
 - b. Evanđelje po Mateju 5:48 (usp. Mt 5:17-20)
 4. Božja sredstva osiguravanja i stvaranja pravednosti:
 - a. Poslanica Rimljanima 3:21-31
 - b. Poslanica Rimljanima 4
 - c. Poslanica Rimljanima 5:6-11
 - d. Poslanica Galaćanima 3:6-14
 - e. dano od Boga:
 - 1) Poslanica Rimljanima 3:24; 6:23
 - 2) 1. Poslanica Korinćanima 1:30
 - 3) Poslanica Efežanima 2:8-9
 - f. primljeno vjerom:
 - 1) Poslanica Rimljanima 1:17; 3:22.26; 4:3.5.13; 9:30; 10:4.6.10
 - 2) 2. Poslanica Korinćanima 5:21
 - g. kroz Sinova djela:
 - 1) Poslanica Rimljanima 5:21
 - 2) 2. Poslanica Korinćanima 5:21
 - 3) Poslanica Filipljanima 2:6-11
 5. Božja volja je da Njegovi sljedbenici budu pravedni:
 - a. Evanđelje po Mateju 5:3-48; 7:24-27
 - b. Poslanica Rimljanima 2:13; 5:1-5; 6:1-23
 - c. Poslanica Efežanima 1:4; 2:10
 - d. 1. Timoteju poslanica 6:11
 - e. 2. Timoteju poslanica 2:22; 3:16
 - f. 1. Ivanova poslanica 3:7
 - g. 1. Petrova poslanica 2:24
 6. Bog će suditi svijetu pravednošću:
 - a. Djela apostolska 17:31
 - b. 2. Timoteju poslanica 4:8.
- Pravednost je osobina Boga, besplatno dana grješnom čovječanstvu kroz Krista. To je:
1. Božja odluka
 2. Božji dar

3. Kristovo djelo
4. život koji se mora živjeti.

Ali to je isto tako postupak postajanja pravednim što se mora odlučno i postojano njegovati, i koji će jednog dana biti dovršen pri Drugome dolasku. Zajedništvo s Bogom je obnovljeno spasenjem ali napreduje kroz čitavi život da dođe do susreta licem-u-lice kod smrti ili *Parusije!*

Ovdje je dobar navod za zaključak ove rasprave. Uzet je iz *Dictionary of Paul and His Letters* od IVP:

“Kalvin, toliko više negoli Luther, naglašava odnosni vid Božje pravednosti. Lutherov pogled na Božju pravednost izgleda sadrži vid odrješenja [oslobađanja osude – op.prev]. Kalvin naglašava čudesnu narav navješćivanja ili kazivanja Božje pravednosti nama” (str. 834).

Za mene vjernikov odnos s Bogom ima tri vida:

1. Evanđelje je Osoba (naglasak Istočne crkve i Kalvina)
2. Evanđelje je istina (naglasak Augustina i Luthera)
3. Evanđelje je promijenjen život (katolički naglasak).

Svi su oni istiniti i moraju se držati zajedno za zdravo, ispravno, biblijsko kršćanstvo. Ako je bilo koji od njih prenaplašen ili podcijenjen, nastaju poteškoće.

Moramo dati dobrodošlicu Isusu!

Moramo vjerovati Evanđelju!

Moramo težiti Kristo-sličnosti!

1:21 “odložite na stranu svaku nečistoću” Ovo je AORIST SREDNJEGA PARTICIPA što djeluje kao IMPERATIV. Taj izričaj naglašava našu voljnu snagu i odgovornost kao vjernika. Uklanjanje odjeće često je upotrijebljeno kao biblijska metafora za duhovne osobine (usp. Rim 13:12; Gal 3:27; Ef 4:22-24.25-31; Kol 3:8.10.12.14; 1. Pt 2:1). Prljava odjeća SZ-na je metafora često korištena za “griješ” (usp. Iz 64:6; Zah 3:4).

▣ **“svaku nečistoću”** Ovaj pojam često znači “vosak stvoren u uhu”.

1. Može upućivati na nesveto življenje koje šteti vjernikovu slušanju Božje riječi.
2. Njegova prvotna uporaba bila je “prljavo”, kao prljava odjeća (usp. Jak 2:2).
3. “Prostaštvo” je još jedna moguća uporaba pojma, što može upućivati na vjernikov govor.

▣

NASB	“sve ostatke zlobe”
NKJV	“obilje zlobe”
NRSV	“jak porast zlobe”
TEV	“sve poročno ponašanje”
NJB	“ostatke zla”

Ovaj pojam upotrijebljen je u NZ-u o “toga što je ostalo” ili “obilje” nečega (usp. Rim 5:17; 2. Kor 8:2;10:15). Ovdje to izgleda znači održati sebe unutar primjerenih Bogom danih granica. Taj pojam može biti preveden “pakost /zluradost” (NEB) ili “pokvaren govor”, što bi se odnosilo na Jakovljeve neprekidni naglasak na izgovorenu riječ.

▣ **“u poniznosti”** Ovaj grčki pojam i njegovi srodni oblici znače “blagost”, “krotkost”, i “poštovanje”. On je oprečan oštrim, sebičnim stavovima i djelovanjima ocrtanima u Jakovljevoj poslanici 1:21.

Plato je koristio ovu obitelj pojmova za “zlatnu sredinu”, što je korisna ravnoteža u životu uvedena od nekoga tko nadzire samoga sebe. Vjernici su kadri skinuti zlo (tj. starog čovjeka) i obući dobro (tj. novoga čovjeka) zbog svoga odnosa pouzdanja s Kristom i obitavajućega Duha. Poniznost je riječ što oslikava Isusa (usp. Mt 11:29; 21:5) i Božja je volja za svakoga vjernika (usp. Mt 5:5; 1. Pt 3:4). Vidjeti bilješku u Jakovljevoj poslanici 3:13.

▣ **“primite”** Ovo je AORIST SREDNJEGA (deponent) IMPERATIVA. Božja riječ, Evanđelje Isusa Krista, mora biti primljena/o (usp. Iv 1:12; Djela 17:11; Rim 10:9-13; 1. Sol 2:13). Ovo je primanje i početno pokajanje, vjera do spasenja, i neprekidno pokajanje, vjera do pobožnosti i Kristo-sličnosti. Slušanje vjere mora ishoditi u životu vjere (usp. Jak 2:14-26)!

▣ **“riječ usađenu”** Ovo je metafora za sađenje (usp. Mt 13:8; 2. Pt 1:4). Grčki tekst pretpostavlja da ljudi već imaju usađenu Riječ koju moraju primiti vjerom. To može biti upućivanje na izvorno stvaranje ljudstva, kao što može biti i Jakovljeva

poslanica 1:18. Ako je tako onda bi to upućivalo na Božju sliku u ljudima (usp. Post 1:26-27), što je bila pokvarena Padom (usp. Post 3), ali obnovljena je vjerom u Krista. Upotrijebljene su tri metafore kako bi slikovito prikazale “riječ istine”: sjeme (Jak 1:21); zrcalo (Jak 1:23); i zakon (Jak 1:25). Evanđelje mora biti primljeno i onda življeno.

Stih 21 sadrži oba preduvjeta NZ-noga spasenja: pokajanje (odlaganje u stranu) i vjeru (primanje, usp. Mk 1:15; Djela 3:16.19; 20:21). Spasenje uključuje negativno “okretanje od” (pokajanje) i pozitivno “okretanje k” (vjera).

▣ **“koja je kadra spasiti vaše duše”** Ova usađena Riječ snažna je metafora o vjernikovu novom odnosu s Bogom. Pojam “duše” govori o čitavoj osobi. Ljudi su duša (usp. Post 2:7); oni nemaju dušu (grčka zamisao). Teološki, duša (*psuchē*) i duh (*pneuma*) istoznačnice su za čitavu osobu.

Pojam “spasiti” ima SZ-no značenje “fizičko oslobođenje” (*yasha*) i NZ-no značenje “vječno spasenje” (*sōzō*). SZ-na uporaba nađena je u Jakovljevoj poslanici 5:15.20. Ali ovdje i u Jakovu 2:14; 4:12 NZ-ni suzvuk odgovara bolje.

Tekuća teološka raspra o “besplatnome spasenju” nasuprot “Gospodinovo spasenje” dobar je primjer o tome kako suvremeni tumači uzimaju dokazni tekst (*proof-text* – vidjeti Rječnik) jednoga odlomka (ili skupine odlomaka) kako bi isključili ostale i time razvijali dogmatsko, sustavno, teološko stajalište. Međutim, NZ, kao sva drevna blisko-istočna književnost, visoko je slikovita i često dualistička u predstavljanju istine u parovima ispunjenima napetošću. U ovome okviru mi smo spašeni (vječni život) Riječju Božjom, ali mi također moramo dnevno djelovati na temelju Riječi Božje (SZ-ni spašeni ili oslobođeni). Ova složenica vjere i djela središnja je poruka Jakovljeve poslanice, vjera i djela! One su blizanci Saveza!

[Vidjeti Posebnu temu dolje: Istočnjačka književnost.](#)

POSEBNA TEMA: ISTOČNJAČKA KNJIŽEVNOST

Velika slika – biblijski paradoksi

1. Ovaj uvid bio mi je osobno od velike pomoći kao nekome koji ljubi i vjeruje Bibliji kao Riječi Božjoj. U pokušaju uzimanja Biblije ozbiljno postaje očitim kako različiti tekstovi otkrivaju istinu na odabrane, ne sustavne načine. Jedan nadahnuti tekst ne može poništiti ili podcijeniti drugi nadahnuti tekst! Istina dolazi u poznavanju čitavoga Pisma (čitavo je Pismo, ne samo neko, nadahnuto, usp. 2. Tim 3:16-17), ne navođenju pojedinačnog odlomka (*proof-texting* [vidi Kazalo – op. prev.])!
2. Većina biblijskih istina (istočnjačka književnost) predstavljena je u dijalektalnim ili paradoksalnim parovima (zapamtite da su autori NZ-a, osim Luke, hebrejski mislioci, pisali na uobičajenom grčkom. Mudrosna književnost i poetska književnost predstavljaju istinu u usporenim redcima. Oprečan paralelizam djeluje kao paradoks. (Ovaj sintetički paralelizam djeluje kao usporedni odlomci.) Nekako su oboje istiniti! Ti su paradoksi teški/bolni za naše njegovane, pojednostavljene predaje!
 - a. predestinacija nasuprot ljudskoj slobodnoj volji
 - b. sigurnost vjernika nasuprot potrebi za ustrajnošću
 - c. izvorni grijeh nasuprot voljnome grijehu
 - d. Isus kao Bog nasuprot Isusu kao čovjeku
 - e. Isus kao jednak Ocu nasuprot Isusu kao podložnome Ocu
 - f. Biblija kao Riječ Božja nasuprot ljudskome autorstvu
 - g. bezgrješnost (perfekcionizam, usp. Rim 6) nasuprot grijehenu manje
 - h. početno trenutačno opravdanje i posvećenje nasuprot napredujućem posvećenju
 - i. opravdanje vjerom (Rim 4) nasuprot opravdanju potvrđenome djelima (usp. Jak 2:14-26)
 - j. kršćaninova sloboda (usp. Rim 14:1-23; 1. Kor 8:1-13; 10:23-33) nasuprot kršćaninove odgovornosti (usp. Gal 5:16-21; Ef 4:1)
 - k. Božja transcendentnost nasuprot Njegovoj imanentnosti
 - l. Bog kao konačno nespoznatljiv nasuprot spoznatljivosti u Pismu i Kristu
 - m. Pavlove brojne metafore za spasenje:
 - (1) posinjenje
 - (2) posvećenje
 - (3) opravdanje
 - (4) iskupljenje
 - (5) proslavljenje
 - (6) predestinacija
 - (7) izmirenje
 - n. Božje kraljevstvo kao sadašnjost nasuprot budućem dovršenju

o.	pokajanje kao dar Božji nasuprot pokajanju kao naredbenome odazivu za spasenje (usp. Mk 1:15; Djela 20:21)
p.	SZ je trajan nasuprot SZ-u koji je prošao te je bez vrijednosti (usp. Mt 3:17-19 nasuprot 5:21-48; Rim 7 nasuprot Gal 3)
q.	vjernici su sluge/robovi ili djeca/nasljednici.

1:22 “Ali pokažite se vršiteljima riječi” Ovo je PREZENT SREDNJEGA IMPERATIVA. Ovaj je stih središnja poruka čitave Knjige (usp. Jak 1:22.23.25). Kršćanstvo je voljna odluka za odnos vjere s Isusom Kristom što ishodi u Kristo-sličnome načinu života. Moguće da je ovaj izričaj neizravan način upućivanja na SZ-nu poslušnost prema Deset zapovijedi (usp. Jak 1:12 usloženo s Izl 20:6 i Pnz 5:10).

▣ **“ne pukim slušateljima”** Ova je riječ bila korištena u grčkoj književnosti za one koji su imali nakanu poučavati ali nikad se nisu pridružili skupinama. Slušanje istine nije dovoljno; vjernici moraju djelovati na temelju nje i nastaviti djelovati dnevno na temelju nje (usp. Jak 2:14-26; Mt 7:21.24-27; Lk 8:21; 11:28; Iv 13:17; Rim 2:13).

▣ **“koji zavaravaju sami sebe”** Ovo je PREZENT SREDNJEGA PARTICIPA (ovaj GLAGOL pojavljuje se jedino ovdje i u Kol 2:4). Suvremeno kršćanstvo krivo je za pretpostavljanje da je prisutnost u crkvi ili građanska odgovornost izjednačena s kršćanskom službom. Naša kulturološka podjela o sekularnome i sakralnome postiže jedino samo-obmanu. Stihovi 23-25 primjer su takve samo-obmane. Život pripada Bogu i svaki od nas dat će račun Bogu o tome kako smo ga živjeli.

1:23 “ako” Ovo je PRVI RAZRED KONDICIONALNE REČENICE što pretpostavlja da je istina iz autorove točke gledišta ili za njegove književne svrhe. Suvremeni vjernici često pohađaju nedjeljnu školu i propovijedaju ali to ne utječe na njihove dnevne živote. U smislu to je praktički ateizam, nepovezano s Bogom! Kršćanstvo nije građenje, niti samo vjeroispovijed, nego odnos vjere s Bogom kroz Krista što utječe na svako životno područje, svakoga dana!

▣

NASB, NKJV	“prirodno lice”
NRSV (na margini)	“na lice svoga rođenja”
TEV	“vidi sebe”
NJB	“vidi kako izgleda”

Ova metafora, “lice rođenja”, upotrijebljena je u smislu gledanja samoga sebe. Čitav naglasak Jakovljeve poslanice 1:23-24 jeste taj da vjernici moraju činiti više nego samo čuti ili znati istinu. Mi moramo djelovati na temelju nje.

▣ **“(u) ogledalu”** Drevna ogledala bila su napravljena od izgladene kovine. Bila su vrlo skupa i proizvodila su samo iskrivljeni odraz (usp. 1. Kor 13:12). Riječ Božja djeluje kao duhovno ogledalo savršene jasnoće.

1:24 Brzi, površni pogled na našu istinsku sebičnost ishodi u ustaljenome životu pobunjeničke samo-obmane!

1:25 “pogledao” Postoje dva grčka pojma u Jakovljevoj poslanici 1:23-25 za “pogledati” ili “promotriti”. Prvi je *katanoēō*, upotrijebljen u Jakovljevoj poslanici 1:23 i 24. Drugi, upotrijebljen ovdje, jak je pojam, *parakuptō*, što znači “gledati usredotočeno na” ili “pomno ispitati” (usp. 1. Pt 1:12).

Vjernici moraju promatrati sebe u svjetlu Riječi Božje, onda se moraju usredotočeno udubiti u “savršeni zakon, zakon slobode”, Evanđelje Isusa Krista. Znanje o sebi je korisno, ali znanje o Bogu je vječno.

▣

NASB	“savršeni zakon, zakon slobode”
NKJV	“savršen zakon slobode”
NRSV	“savršen zakon, zakon slobode”
TEV	“savršen zakon što oslobađa ljude”
NJB	“savršen zakon slobode”

Ovaj izričaj uspoređan je s “kraljevskim zakonom” u Jakovljevoj poslanici 2:8 i “zakonom slobode” u 2:12 (također, zabilježite Iv 8:32.36; Rim 8:2). Ova nova sloboda slikovito je prikazana u Poslanici Rimljanima 14:1-15:13; 1. Korinćanima 8; 10:23-33. Riječ Božja nije zapreka našoj slobodi, nego je stvarna sloboda od naše grješne naravi. Vjernici su sad slobodni kako bi služili Njemu (usp. Rim 6).

▣ **“taj čovjek bit će blagoslovljen u onome što radi”** Zabilježite mjerilo za blagoslov: (1) gledati pomno na savršen Zakon; (2) ostati u njemu; i (3) bivanje učinkovitim vršiteljem njega.

FUTUR GLAGOLSKO VRIJEME može upućivati na ovozemaljski blagoslov sad, ali zbog eshatološkoga usmjerenja Jakovljeve poslanice (usp. Jak 1:8-9.12; 5:7-8), to su blagoslovi kraja vremena, uskrsnuća /Sudnjega dana.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 1:26-27

²⁶Ako itko misli o sebi da je pobožan, a ipak ne zauzdava svoj jezik nego vara svoje *vlastito* srce, vjera toga čovjeka je bezvrijedna. ²⁷Čista i neokaljana vjera u pogledu *našega* Boga i Oca je ovo: posjetiti sirote i udovice u njihovoj nevolji, i očuvati sebe neokaljanim od svijeta.

1:26 “Ako itko misli o sebi da je pobožan” Ovo je PRVI RAZRED KONDICIONALNE REČENICE, što pretpostavlja da je istina iz autorove točke gledišta ili za njegove književne svrhe. *The King James* verzija dodaje “čini se /izgleda” ali izričaj upućuje na samo-obmanu, ne na promatranje i procjenu drugih. Vjernici često zamjenjuju ljudske izvedbe pravila i obred za dnevno, Kristo-slično življenje. Stihovi 25-26 misu referenca na religijske licemjere, nego na čestite, neispunjene, neupućene, neprodne pobožnjake! Pojam “religijski” znači “netko koga se tiču skrupulozne /obzirne pojedinosti”. Jakovljeva poslanica može predvidjeti: (1) legalističke vjernike koji se pouzdaju u pravila ili (2) gnostičke vjernike koji se pouzdaju u znanje, od kojih ni jedni ni drugi ne žive pobožne živote.

▣ **“ne zauzdava svoj jezik... vjera toga čovjeka je bezvrijedna”** Ljudski govor glavna je tema Jakovljeve poslanice (usp. Jak 1:19; 3:2-12). Samo-nadzor je znak kršćanske zrelosti (usp. Gal 5:22-23). Nažalost pravovjernost bez pravog vršenja uobičajeno je među Božjim narodom. To je isprazna predstava (usp. Iz 29:13; Kol 2:23-25; 2. Tim 3:5). Religija može biti prepreka k Bogu (usp. Rim 9:30-32).

[Vidjeti Posebnu temu dolje: Ljudski govor.](#)

POSEBNA TEMA: LJUDSKI GOVOR

I. UVODNE MISLI IZ KNJIGE IZREKA

- A. Jezik je dio slike Božje u čovječanstvu (tj. Stvorenje je dovedeno u postojanje izgovorenom riječju i Bog govori Svome ljudskome Stvorenju). To je životni dio naše osobnosti.
- B. Ljudski govor osposobljava nas komunicirati drugima što osjećamo o životu. Prema tome, on otkriva tko mi uistinu jesmo (Izr 18:2; 4:23 [20-27]). Govor je pokazatelj osobe (Izr 23:7).
- C. Mi smo društvena stvorenja. Mi se bavimo s prihvaćanjem i potvrđivanjem. Mi to trebamo od Boga i od naših ljudskih drugova. Riječi imaju snagu da sretnu ove potrebe i na pozitivan (Izr 17:10) i na negativan (Izr 12:18) način.
- D. Postoji strahovita snaga u ljudskome govoru (Izr 18:20-21) – snaga da blagoslovi i ozdravi (Izr 10:11.21) i snaga da prokune i uništi (Izr 11:9).
- E. Mi žanjemo što smo sijali (Izr 12:14).

II. NAČELA IZ KNJIGE IZREKA

- A. Negativan i uništavajući potencijal ljudskoga govora:
 - 1. riječi zloga čovjeka (Izr 1:11-19; 10:6; 11:9.11; 12:2-6)
 - 2. riječi preljubnice (5:2-5; 6:24-35; 7:5 i dalje; 9:13-18; 22:14)
 - 3. riječi lažljivca (6:12-15.19; 10:18; 12:17-19.22; 14:5.25; 17:4; 19:5.9.28; 21:28; 24:28; 25:18; 26:23-28)
 - 4. riječi budale (10:10.14; 14:3; 15:14; 18:6-8)
 - 5. riječi lažnih svjedoka (6:19; 12:17; 19:5.9.28; 21:28; 24:28; 25:18)
 - 6. riječi ogovarača (6:14.19; 11:13; 16:27-28; 20:19; 25:23; 26:20)
 - 7. riječi prebrzo izrečene (6:1-5; 12:18; 20:25; 29:20)
 - 8. riječi laskanja (29:5)
 - 9. previše riječi (10:14.19.23; 11:13; 13:3.16; 14:23; 15:2; 17:27-28; 18:2; 21:23; 29:20)
 - 10. razvratne riječi (17:20; 19:1).

- B. Pozitivan, ozdravljajući i izgrađujući potencijal ljudskoga govora:
1. riječi pravednika (Izr 10:11.20-21.31-32; 12:14; 13:2; 15:23; 16:13; 18:20)
 2. riječi pronicljivoga (10:13; 11:12)
 3. riječi spoznaje (15:1.4.7.8; 20:15)
 4. riječi ozdravljenja (15:4)
 5. riječi blagoga odgovora (15:1.4.18.23; 16:1; 25:15)
 6. riječi ugodnoga odgovora (12:25; 15:26.30; 16:24)
 7. riječi zakona (22:17-21).

III. SZ-ni UZORAK NASTAVLJA SE U NZ-u

- A. Ljudski govor osposobljava nas komunicirati drugima što osjećamo o životu. Prema tome, on otkriva tko mi uistinu jesmo (Mt 12:33-37; 15:1-20; Mk 7:2-23).
- B. Mi smo društvena stvorenja. Mi se bavimo s prihvaćanjem i potvrđivanjem. Mi to trebamo od Boga i od naših ljudskih drugova. Riječi imaju snagu susresti ove potrebe i na pozitivan (2. Tim 3:15-17) i na negativan (Jak 3:2-12) način.
- C. Postoji strahovita snaga u ljudskome govoru; snaga da blagoslovi (Ef 4:29) i snaga da prokune (Jak 3:9). Mi smo odgovorni za ono što kažemo (Mt 12:36-37; Jak 3:2-12).
- D. Mi ćemo biti suđeni po našim riječima (Mt 12:33-37; Lk 6:39-45) kao i po našim djelima (Mt 25:31-46). Mi žanjemo što smo sijali (Gal 6:7).

▣ (1:26) “srce” [Vidjeti Posebnu temu dolje: Srce.](#)

POSEBNA TEMA: SRCE

Grčki pojam *kardia* korišten je u Septuaginti i NZ-u kako bi odrazio hebrejski pojam *lēb* (BDB 523). Korišten je na nekoliko načina (usp. Bauer, Arndt, Gingrich i Danker, *A Greek-English Lexicon*, str. 403-404):

1. središte fizičkoga života, metafora za osobu (usp. Djela 14:17; 2. Kor 3:2-3; Jak 5:5)
2. središte duhovnog života (tj. moral):
 - a. Bog poznaje srce (usp. Lk 16:15; Rim 8:27; 1. Kor 14:25; 1. Sol 2:4; Otk 2:23)
 - b. korišteno za duhovni život čovječanstva (usp. Mt 15:18-19; 18:35; Rim 6:17; 1. Tim 1:5; 2. Tim 2:22; 1. Pt 1:22)
3. središte misaonog života (tj. um, usp. Mt 13:15; 24:48; Djela 7:23; 16:14; 28:27; Rim 1:21; 10:6; 16:18; 2. Kor 4:6; Ef 1:18; 4:18; Jak 1:26; 2. Pt 1:19; Otk 18:7; srce je istoznačnica razuma u 2. Kor 3:14-15 i Fil 4:7)
4. središte htijenja (tj. volja, usp. Djela 5:4; 11:23; 1. Kor 4:5; 7:37; 2. Kor 9:7)
5. središte osjećaja (usp. Mt 5:28; Djela 2:26.37; 7:54; 21:13; Rim 1:24; 2. Kor 2:4; 7:3; Ef 6:22; Fil 1:7)
6. jedinstveno mjesto djelatnosti Duha (usp. Rim 5:5; 2. Kor 1:22; Gal 4:6 [tj. Krist u našim srcima, Ef 3:17])
7. srce je metaforički način upućivanja na čitavu osobu (usp. Mt 22:37, navod Pnz 6:5). Misli, pobude, i djelovanja pripisane su srcu koje potpuno otkriva vrstu pojedinca. SZ ima neke upadljive uporabe pojma:
 - a. Knjiga Postanka 6:6; 8:21: “Bog je bio ožalošćen u Svome srcu”, također zabilježite Knjigu proroka Hošee 11:8-9
 - b. Ponovljeni zakon 4:29; 6:5: “sa svim svojim srcem i svom svojom dušom”
 - c. Ponovljeni zakon 10:16: “neobrezano srce” i Poslanica Rimljanima 2:29
 - d. Knjiga proroka Ezekijela 18:31-32: “novo srce”
 - e. Knjiga proroka Ezekijela 36:26: “novo srce” nasuprot “kamenom srcu”.

1:27 “Čista i neokaljana vjera u pogledu našega Boga i Oca je ovo” Ovo izražava istinsku religiju u pojmovima služenja, kao što čini Ponovljeni zakon i Evanđelje po Mateju 25:31-46. Također, vidjeti Knjigu proroka Miheja 6:6-8 za odredbu prave religije. Stih odražava judaističko milosrdno davanje (usp. Mt 6:1) za što je bilo mišljeno kako je to dokaz nečijega odnosa s Bogom. Svetost nije stroga odvojenost od društva, nego uključenost u potrebe siromašnih i društveno izopćenih (usp. Jak 2:15-17).

[Vidjeti Posebnu temu dolje: Otac.](#)

POSEBNA TEMA: OTAC

SZ uvodi prisne obiteljske metafore o Bogu kao Ocu:

1. narod Izraela često je opisan kao YHWH-in “sin” (usp. Hoš 11:1; Mal 3:17)
2. čak je i prije korištena analogija Boga kao Oca u Ponovljenome zakonu (1:31)
3. u Ponovljenome zakonu 32 Izrael je nazvan “njegovo dijete” a Bog je nazvan “tvoj otac”
4. ova je analogija izrečena u Psalmu 103:13 i razvijena u Psalmu 68:5 (otac siročadi)
5. to je bilo uobičajeno u prorocima (usp. Iz 1:2; 63:8; Izrael kao sin, Bog kao Otac, 63:16; 64:8; Jer 3:4.19; 31:9).

Isus je govorio aramejski, što znači da mnoga mjesta gdje se pojavljuje “Otac”, to je grčki *Pater*, mogu odraziti aramejski *Abba* (usp. Mk 14:36). Ovaj obiteljski pojam “Tatica” ili “Tata”, odražava Isusovu prisnost s Ocem; On to otkriva Svojim sljedbenicima ohrabrujući našu vlastitu prisnost s Ocem. Pojam “Otac” bio je rijetko korišten u SZ-u za YHWH-u, ali Isus ga koristi često i proširuje ga. To je glavni dokaz vjernikova nova odnosa s Bogom kroz Krista (usp. Mt 6:9).

▣ **(1:27) “posjetiti sirote i udovice”** Ovo upućuje na društveno izopćene i društveno ranjive ljude (usp. Pnz 27:19; Ps 68:5; Mt 25:31). Istinsko Evanđelje koje mijenja život uvijek se bavi s društvenim potrebama i aktivizmom. Istinska spoznaja Boga mora ishoditi u sluzenju drugima stvorenima u Njegovoj slici.

▣ **“očuvati sebe neokaljanim”** Ovo je PREZENT INFINITIVA (usp. 1. Tim 5:22). Pojam je bio povezan s prihvatljivim žrtvenim životinjama. Vjera ima dva praktička vida: društveno djelovanje i osobna etika (usp. Mt 25:31-46).

▣ **“od svijeta”** Zapamtite da smo mi kao vjernici u svijetu, ne od svijeta (usp. Jak 4:4; 1. Iv 2:15-17); manjak uključenosti i teška uključenost su neprimjereni.

[Vidjeti Posebnu temu dolje: Pavlova uporaba pojma *kozmos* \(svijet\).](#)

POSEBNA TEMA: PAVLOVA UPORABA POJMA *KOZMOS* (SVIJET)

Pavao koristi pojam *kozmos* na nekoliko načina:

1. sav stvoreni red (usp. Rim 1:20; Ef 1:4; 1. Kor 3:22; 8:4.5)
2. ova planeta (usp. 2. Kor 1:12; Ef 1:10; Kol 1:20; 1. Tim 1:15; 3:16; 6:7)
3. ljudi (usp. Rim 3:6.19; 11:15; 1. Kor 1:27-28; 4:9.13; 2. Kor 5:19; Kol 1:6)
4. ljudi organizirani i djeluju odvojeno od Boga (usp. 1. Kor 1:20-21; 2:12; 3:19; 11:32; Gal 4:3; Ef 2:2.12; Fil 2:15; Kol 2:8.20-23). To je vrlo slično Ivanovoj uporabi (tj. 1. Iv 2:15-17)
5. sadašnji svjetovni ustroji (usp. 1. Kor 7:29-31; Gal 6:14; slično Fil 3:4-9, gdje Pavao opisuje židovske ustroje).

Na neke načine ovi se preklapaju i teško je svaku uporabu staviti u određenu skupinu. Ovaj pojam, kao i toliko mnogo toga u Pavlovoj misli, mora biti određeno trenutačnim okvirom a ne prije postavljenom odredbom. Pavlova terminologija bila je tečna (usp. od Jamesa Stewarta, *A Man in Christ*). On nije pokušavao postaviti teološki leksikon, nego navijestiti Krista.

PITANJA ZA RASPRAVU

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Ova pitanja za raspravu predviđena su da vam pomognu promišljati kroz glavne teme ovoga odjeljka Knjige. Ona su napravljena da budu misaono-nametljiva, ne konačna.

1. Što moramo razumjeti iz Jakovljeve poslanice 1:19?
2. Popišite teme u Jakovljevoj poslanici 1:19-27 što se mogu odnositi na poteškoće u javnome štovanju.
3. Objasnite dva elementa spasenja o kojima se raspravlja u Jakovljevoj poslanici 1:21.
4. Na koji način religijski ljudi obmanjuju sami sebe?
5. Zašto se govor vjernika toliko često spominje u Jakovljevoj poslanici (1:19.21.26; 3:1 i dalje)?
6. Objasnite Jakovljevu odredbu istinske religije u Jakovljevoj poslanici 1:26-27. Koje dvije teme naglašava?

JAKOV 2:1-26

PODJELA NA ODLOMKE U SUVREMENIM PRIJEVODIMA

UBS ⁴	NKJV	NRSV	TEV	NJB
upozorenje protiv naklonosti	čuvati se osobne pristranosti	poštovanje zbog siromaha	upozorenje protiv predrasude	poštovanje za siromaha
2:1-4	2:1-13	2:1-7	2:1-7	2:1-4
2:5-13		2:8-13	2:8-13	2:5-9
vjera i djela	vjera bez djela je mrtva	vjera i djela	vjera i djelovanja	vjera i činidbe
2:14-17	2:14-26	2:14-27	2:14-17	2:14-17
2:18-26		2:18-26	2:18-24	2:18-23
			2:25	2:24-26
			2:26	

ČITANJE KRUG TRI (iz [Vodiča dobrog biblijskog čitanja](#))

SLIJEĐENJE IZVORNE AUTOROVE NAKANE NA RAZINI ODLOMKA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Pročitajte odlomak odjednom. Odredite subjekte (čitanje kruga #3, str. xiv.). Usporedite vašu podjelu subjekta s pet suvremenih prijevoda navedenih gore. Podjela na odlomke nije nadahnuta, ali ona je ključ za slijeđenje izvorne autorove nakane, što je srce tumačenja. Svaki odlomak ima jedan i samo jedan subjekt.

1. Prvi odlomak
2. Drugi odlomak
3. Treći odlomak
4. I tako dalje.

OKVIRNI UVIDI ZA 2:1-13

- A. Jakovljeva poslanica 2:1-13 širenje je raspre o odnosu između bogatih i siromašnih u Jakovu 1:9-11.27.
- B. Neizvjesno je jesu li bogati na koje se upućuje u Jakovljevoj poslanici 1:10-11; 2:6 ili 5:1-6 vjernici. Moguće su oni bili bogati Židovi, isti oni koji su progonili Ranu crkvu.

- C. Bogatstvo je u SZ-u bilo znakom Božjega zadovoljstva (usp. Lev 26; Pnz 27), ali kasnija učenja donose potrebnu ravnotežu ovoj zamisli (usp. Job, Ps 73; Mt 5 - 7). Siromaštvo je čak postalo metafora za duhovnu glad (usp. Mt 5:3; Lk 6:20).
- D. Odjeljak se razvija u dvije povezane glavne teme:
1. načini ovoga Doba (Jak 2:1-7)
 2. načini dolazećega Mesijanskoga doba (Jak 2:8-13).

PROUČAVANJE RIJEČI I IZRIČAJA

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 2:1-7

¹Moja braćo, nemojte držati svoju vjeru u našega slavnog Gospodina Isusa Krista sa *stavom* osobne pristranosti. ²Jer ako čovjek dođe u vašu zajednicu sa zlatnim prstenom i odjeven u finu odjeću, i tamo također dođe siromašan čovjek u blatnjavoj odjeći, ³i vi posebno obraćate pozornost na onoga koji je odjeven u finu odjeću, i kažete: “Ti sjedni ovdje na dobro mjesto”, a siromašnome čovjeku kažete: “Ti stani tamo, ili sjedni dolje kod moga podnoška”, ⁴niste li napravili razlike među sobom, i postali suci sa zlim pobudama? ⁵Slušajte, moja ljubljena braćo: nije li Bog odabrao siromašne od ovoga svijeta *da budu* bogati u vjeri i baštinici kraljevstva što je On obećao onima koji ljube Njega? ⁶Ali vi ste obeščastili siromašnoga čovjeka. Nisu li bogataši koji vas tlače i osobno vas vuku na sud? ⁷Ne bogohule li oni pošteno ime po kojem ste vi nazvani?

2:1 “Moja braćo” Vidjeti bilješku u Jakovljevoj poslanici 1:2 i 1:9.

▣ “nemojte držati” Ovo je PREZENT AKTIVNOGA IMPERATIVA s NEGATIVNIM PARTICIPOM što uobičajeno znači zaustaviti djelo što je već u tijeku. Williamsov prijevod ima “zaustaviti pokušavati da se održi...”. To podrazumijeva da su ljudi koji su djelovali na ovaj način zavodili vjernike.

NASB, NJB	“svoju vjeru”
NKJV	“vjeru”
NRSV	“stvarno uvjerenje”
TEV	“kao vjernici”

Ovo nije “vjera” u smislu doktrine, kao u Djelima apostolskim 6:7; 13:8; 14:22; Poslanici Galaćanima 1:23; 3:23; 6:10; Filipljanima 1:27; Judi 3 i 20, nego osobno pouzdanje u Krista (GENITIV OBJEKTA).

▣ “u našega slavnog Gospodina Isusa Krista” Ovaj GENITIVNI izričaj doslovno je “slave” i apozicija [dodatak – op.prev.] je GENITIVNOME izričaju “Gospodina”. To je naslov za Božanstvo u Bibliji (usp. Ps 29:1-9; Djela 7:2; Ef 1:17). Rabini su pojam koristili “Šekina slava” kako bi govorili o YHWH-i koji obitava s Izraelom (usp. Izl 16:10; 2. Ljet 7:1-3).

Ovdje izričaj opisuje Isusa (usp. Lk 2:32; Iv 1:14; 17:5; 1. Kor 2:8; Heb 1:3). Zabilježite da je Isus nazvan: (1) Mesija (Krist u grčkome); (2) Gospodin (grčki prijevod YHWH koristeći značenje zamjenskoga pojma *Adonaj*); i (3) “slave” (jedinstveni naslov za YHWH-u). Ovi su naslovi književna tehnika pripisivanja Božanskih osobina od YHWH Isusu iz Nazareta.

[Vidjeti Posebnu temu dolje: Slava \(*kabod*\) \(SZ\).](#)

POSEBNA TEMA: SLAVA (*kabod*) (SZ)

I. NJENO TEMELJNO ZNAČENJE

Postoji više od dvadeset hebrejskih riječi prevedenih kao “slava” (*doxa*) od LXX-e, ali najznakovitija je hebrejska riječ *kabod* (BDB 458-459, KB, 455-458). Njeno temeljno značenje je ono što je teško. To je trgovački pojam korišten u obavljanju kupovina (tj. vaganja). Ona je postala pojam što ima široko semantičko polje gdje se zamisao teškoga razvila u vrijednost, štovanje osoba, mjesta, i stvari.

II. KORIŠTENA O YHWH-i

- A. Postalo je načinom opisivanja YHWH-ine osobne prisutnosti. Povezuje Njegovu snagu, veličanstvo (tj. transcendentnost) s Njegovom osobnošću i prisutnošću u fizičkoj stvarnosti (imanentnost).
- B. Obilježava YHWH-u u stvaranju, usp. Psalam 19:1; 29:3.9; 104:31.
- C. Bila je korištena o Njegovim teofanijama povezanim s ustrojem Njegova zavjetnog naroda. On je “slava Izraela”, usp. 1. Knjiga o Samuelu 15:29:
1. izlazak iz Egipta, usp. Knjiga Brojeva 14:22 (naviješteno u Post 15:12-21)
 2. u posebnome Oblaku Slave koji je vodio i pratio narod, usp. Knjiga Izlaska 16:7.10
 3. davanje Njegova Zakona na gori Sinaj, usp. Knjiga Izlaska 24:16.17
 4. Njegova djela opskrbe i osude tijekom razdoblja lutanja pustinjom:
 - a. početna pobuna povezana s izvješćem dvanaest uhoda, usp. Knjiga Brojeva 14:9-10
 - b. Mojsijevo posredovanje u njihovu korist, usp. Knjiga Brojeva 14:20-21
 - c. Korahova pobuna, usp. Knjiga Brojeva 16:19
 - d. krize kad nije bilo vode, usp. Knjiga Brojeva 26:6.
- D. Mojsijev zahtjev da vidi YHWH-u, usp. Knjiga Izlaska 33:18-23.
- E. Bila je korištena o Sâmomme YHWH-i (tj. Njegovoj biti):
1. 1. Knjiga Ljetopisa 29:11
 2. Psalam 106:20; Knjiga proroka Jeremije 2:11; Hošea 4:7; Poslanica Rimljanima 1:23
 3. Knjiga proroka Izaije 42:8; 45:7; 48:11; 58:8; 60:1-2.19 (Otk 21:23; 22:5)
 4. Knjiga proroka Zaharije 2:5.10.
- F. Bila je korištena u vezi s YHWH-inom prisutnošću kod /u:
1. Šatoru sastanka, usp. Knjiga Izlaska 16:7.10; 29:43; 40:34-35; Levitski zakonik 9:6.23
 2. Hramu, usp. 1. Knjiga o Kraljevima 81:1; 2. Ljetopisa 5:14; 7:1-3; Knjiga proroka Izaije 6:3; Hagaj 2:3.9
 3. Kovčegu saveza, usp. 1. Knjiga o Samuelu 4:22; Psalam 63:2; 78:61.
- G. Bila je korištena o YHWH-inu kraljevskome dostojanstvu, usp. 1. Knjiga Ljetopisa 29:12-13; Psalam 24:7-10; 45:3.
- H. Bila je korištena o YHWH-inoj etičkoj naravi (tj. pravednost), usp. Psalam 29:3; 97:6; Knjiga proroka Izaije 42:8; 48:11; 58:8; Habakuk 2:14.

III. KORIŠTENA O LJUDIMA I NARODIMA

- A. Ljudi:
1. usporedno s “duša” (tj. *nefeš*), usp. Knjiga Postanka 49:6; Psalam 16:9; 108:1
 2. bogatstvo, usp. Knjiga Postanka 31:1; Psalam 49:16.17; Knjiga proroka Izaije 10:3; 61:6; 66:11-12
 3. čast, usp. Knjiga Postanka 45:13; Psalam 8:6; Knjiga proroka Hagaja 2:7
 4. ugled, usp. Knjiga o Jobu 19:9; 29:20; Psalam 4:2; 49:17
 5. sjaj, usp. 1. Knjiga Ljetopisa 29:12.28; 2. Ljetopisa 17:5; 18:13; 32:27.
- B. Narodi:
1. Egipat
 2. Efrajim, usp. Knjiga proroka Hošee 9:11
 3. Samarija, usp. Knjiga proroka Hošee 10:5.

- C. Kraljevi:
1. Ahasver, usp. Knjiga o Esteri 1:4
 2. Izrael, usp. Psalam 21:6
 3. Antioh IV. [Epifan – op.prev.], usp. Knjiga proroka Daniela 11:39.
- D. Narodne vojske:
1. Asirija, usp. Knjiga proroka Izaije 8:7
 2. Izrael, usp. Knjiga proroka Izaije 17:4
 3. Kedar, usp. Knjiga proroka Izaije 21:16.

IV. BILA JE KORIŠTENA O OPISU ZADNJIH DANA (eshatologija)

- A. YHWH će se vratiti u Svoj Novi hram, usp. Knjiga proroka Ezekielu 43:2.4.5; 44:4.
- B. YHWH će dovesti svijet k Sebi, usp. Knjiga proroka Izaije 40:5; 59:19; 60:1-3; 66:18-19.
- C. YHWH će dovesti “Novi” Jeruzalem”, usp. Knjiga proroka Izaije 66:10; Zaharija 12:7.

V. SVRHA STVORENJA JE SLAVLJENJE YHWH

- A. Stvoreno za Njegovu slavu, usp. Knjiga proroka Izaije 43:7.
- B. Slava je dužna Njemu, usp. 1. Knjiga Ljetopisa 16:29.
- C. Pjevati /hvaliti Njegovu slavu, usp. Psalam 66:2; 96:8; 115:1.
- D. Sve što činimo mi činimo za Njega, za Njegovu slavu, usp. 1. Poslanica Korinćanima 10:31; 2. Korinćanima 4:15; Efežanima 5:22; 6:5; 1. Petrova 2:12.
- E. Prva izjava u Westminsterškome kraćemu katekizmu.

☐ (2:1) “Gospodina” Pojam *Kurios* pojavljuje se samo jednom u ovome okviru, ne dva puta kao u RSV, NKJV, TEV, i NJB prijevodima.

NASB
NKJV
NRSV
TEV

“sa stavom osobne pristranosti”

“sa sklonošću”

“sa svojim djelovanjima pristranosti”

“vi ne smijete nikad postupati s ljudima na različite načine prema njihovu vanjskome izgledu”

NJB

“nemojte dopustiti da uđe stalež razlika”

Ovo odražava SZ-ni idiom, “podići lice”. Bog ne pokazuje pristranost (usp. Pnz 10:17) niti to smiju suci Izraela (usp. Lev 19:15; Pnz 1:17; 16:19; 24:17). NZ-ni kontrapunkt o Božjoj nepristranosti nađen je u Djelima apostolskim 10:34; Poslanici Rimljanima 2:11; Galaćanima 2:6; Efežanima 6:9; i 1. Petrovoj 1:17. Vjernici moraju biti pozorni glede svjetovnih razlika. Oni isto tako moraju biti nepristrani. Bog (u Kristu), srušio je svaku prepreku što su ljudi podigli prema svojim bližnjima: bogataš – siromah; Židov – poganin; rob – slobodnjak; i muškarci – žene (usp. 1. Kor 12:13; Gal 3:28; Kol 3:11).

Gramatički, stih 1 je ili izjava ili pitanje što očekuje “ne” odgovor (NRSV). Većina prijevoda čini ga izjavom (NASB, NKJV, TEV, NJB, NIV).

[Vidjeti dolje Posebnu temu: Rasizam i Posebnu temu: Žene u Bibliji.](#)

POSEBNA TEMA: RASIZAM

I. UVOD

- A. Ovo je sveopći izraz paloga čovječanstva unutar njegova društva. To je ego čovječanstva, koji podupire samo sebe na leđima drugih. Rasizam je, na mnogo načina, suvremena pojava, dok je nacionalizam (ili pripadnost plemenu) više drevni izraz.

- B. Nacionalizam je započeo u Babelu (Post 11) i prvotno se odnosio na tri Noina sina od kojih su se razvile takozvane rase (Post 10). Doduše, iz Pisma je vidljivo da je čovječanstvo iz jednoga ishodišta (usp. Post 1 – 3; Djela 17:24-26).
- C. Rasizam je samo jedna od mnogih predrasuda. Neke druge su: (1) obrazovni snobizam; (2) društveno-gospodarska oholost; (3) samo-pravedni religijski legalizam; i (4) dogmatsko političke skupine.

II. BIBLIJSKA GRAĐA

A. Stari zavjet

1. Postanak 1:27 – Ljudski rod, muško i žensko, bio je stvoren na sliku i sličnost Bogu, koji ih je stvorio jedinstvenima. To također pokazuje njihovu osobnu vrijednost i dostojanstvo (usp. Iv 3:16).
2. Postanak 1:11-25 – Deset je puta zabilježen izričaj: "... po njihovim vrstama ...". To se koristilo kako bi se podržala rasna segregacija. Doduše, očito je ovo izvan okvira zato jer izričaj upućuje na životinje i biljke a ne na ljudstvo.
3. Postanak 9:18-27 – Ovo se koristilo kako bi se poduprla rasna prevlast. Mora biti zapamćeno da Bog nije prokleo Kanaan. Noa, njegov djed, prokleo ga je nakon što se probudio iz pijane omamljenosti. Biblija nikad ne navodi da je Bog potvrdio tu kletvu/prokletstvo. Čak i ako bi On to učinio, to ne utječe na crnu rasu. Kanaan je bio otac onih koji su naseljavali Palestinu i egipatske zidne umjetnine pokazuju da oni nisu bili crni.
4. Jošua 9:23 – Ovo je bilo korišteno kako bi se dokazalo da će jedna rasa služiti drugoj. Doduše, u okviru, Gibeonci su od istoga rasnog podrijetla kao Židovi.
5. Ezra 9 – 10 i Nehemija 13 – Ovo je često bilo korišteno u rasnome smislu, ali okvir pokazuje da su brakovi bili osuđeni, ne zbog rase (oni su bili od istoga Noinog sina, Post 10), nego zbog religijskih razloga.

B. Novi zavjet

1. Evanđelja
 - a. Isus je iskoristio mržnju između Židova i Samarijanaca na nekoliko mjesta, koja pokazuju da je rasna mržnja neprimjerena:
 - (1) parabola o dobrome Samarijancu (Lk 10:25-37)
 - (2) žena na izvoru (Iv 4)
 - (3) zahvalni gubavac (Lk 17:7-19)
 - b. Evanđelje je za svo čovječanstvo:
 - (1) Ivan 3:16
 - (2) Luka 24:46-47
 - (3) Hebrejima 2:9
 - (4) Otkrivenje 14:6
 - c. Kraljevstvo će uključiti svo čovječanstvo:
 - (1) Luka 13:29
 - (2) Otkrivenje 5
2. Djela apostolska
 - a. Djela apostolska 10 odlučujuće je poglavlje o Božjoj sveopćoj ljubavi i sveopćoj poruci Evanđelja
 - b. Petar je bio napadnut zbog njegovih činidaba u Djelima apostolskim 11 i ta poteškoća nije bila riješena do sabora u Jeruzalemu kad su se u Djelima apostolskim 15 sreli i došli do rješenja. Ova napetost između Židova i ne-Židova u prvome stoljeću bila je vrlo žestoka.
3. Pavao
 - a. nema prepreka u Kristu:
 - (1) Galaćanima 3:26-28

- (2) Efežanima 2:11-22
- (3) Kološanima 3:11
- b. Bog ne pravi razliku među osobama:
 - (1) Rimljanima 2:11
 - (2) Efežanima 6:9
- 4. Petar i Jakov
 - a. Bog ne pravi razliku među osobama, 1. Petrova 1:17
 - b. budući da Bog ne pokazuje pristranost, ne smiju ga pokazivati ni Njegovi ljudi, Jakov 2:1
- 5. Ivan
 - a. jedna od najjačih izjava o odgovornosti vjernika nađena je u 1. Ivanovoj 4:20.

III. ZAKLJUČAK

- A. Rasizam, ili što se toga tiče, predrasuda ikoje vrste, potpuno je neprimjeren za Božju djecu. Evo navoda Henleerja Barnetteja, koji je 1964. godine na skupu u Glorieti, New Mexico, govorio za Komisiju za kršćanski život:

“Rasizam je heretički zato jer je nebiblijski i nekršćanski, da ne kažem neznanstveni.”
- B. Ova poteškoća daje kršćanima priliku pokazati njihovu Kristo-sličnu ljubav, praštanje i razumijevanje prema izgubljenome svijetu. Kršćaninovo odbijanje u tome području pokazuje nezrelost a to je mogućnost Zlome da uspori vjernikovu vjeru, sigurnost, i rast. To će također djelovati kao prepreka dolaženju izgubljenih ljudi Kristu.
- C. Što mogu ja učiniti? (Ovaj dio uzet je iz proglasa Komisije za kršćanski život naslovljenog “Rasni odnosi”):

“NA OSOBNOME STUPNJU”

- ★ Prihvati vlastitu odgovornost u rješavanju poteškoća vezanih s rasom.
- ★ Molitvom, proučavanjem Biblije, i druženjima s onima druge rase, nastoj osloboditi svoj život od rasnih predrasuda.
- ★ Izrazi svoja uvjerenja o rasi, posebice tamo gdje su neosporeni oni koji potiču rasnu mržnju.

“U OBITELJSKOME ŽIVOTU”

- ★ Prepoznavaj važnost obiteljskoga utjecaja na razvitak stavova prema drugim rasama.
- ★ Nastoj razviti kršćanske stavove raspravljajući o tome što djeca i roditelji izvan doma čuju o rasnim pitanjima.
- ★ Roditelji bi morali biti pozorni u davanju kršćanskog primjera vezanog na ljude drugih rasa.
- ★ Nastoj omogućiti stvaranje obiteljskih prijateljstava preko rasnih pravaca.
- ★

“U VAŠOJ CRKVI”

- ★ Propovijedanjem i učenjem biblijske istine vezane na rasu, kongregacija može biti potaknuta davanjem primjera za čitavu zajednicu.
- ★ Budite sigurni da je slavljenje, druženje, i služenje preko crkve otvoreno svima, jednako kao što NZ-ne crkve nisu vidjele rasne prepreke (Ef 2:11-22; Gal 3:26-29).

“U SVAKODNEVNOME ŽIVOTU”

- ★ Pomozi nadvladati sve rasne diskriminacije u poslovnome svijetu.

- ★ Radi preko svih vrsta društvenih organizacija da osiguraju ista prava i mogućnosti, znajući da je rasni problem onaj koji bi morao biti napadnut, a ne ljudi. Cilj je promicanje razumijevanja, a ne stvaranje ogorčenja.
- ★ Ako se čini mudrim, organiziraj poseban odbor zabrinutih građana u svrhu otvaranja načina za razgovor u zajednici za poduku opće javnosti i za poboljšanje međurasnih odnosa.
- ★ Podupri donošenje zakona i zakonodavce u pronalasku promidžbe zakona o rasnoj pravednosti i suprotstavi se onima koji iskorištavaju pristranost za političku korist.
- ★ Preporučite službenu provedbu zakona za provođenje zakona bez diskriminacije.
- ★ Izbjegavajte nasilje, i promičite poštovanje zakona, radeći kao kršćanski građanin sve moguće za osiguranje da zakonski sadržaji ne postanu oruđa u rukama onih koji bi željeli promicati diskriminaciju.
- ★ Primijeni Kristov duh i um u svim ljudskim međudnosima.

POSEBNA TEMA: ŽENE U BIBLIJI

I. STARI ZAVJET

- A. Kulturološki žene su se smatrale imovinom:
1. bile su uključene u popis imovine (Izl 20:17)
 2. postupanje s ropkinjom (Izl 21:7-11)
 3. ženska prisega poništiva je od društveno odgovornih muškaraca (Br 30)
 4. žena kao ratni plijen (Pnz 20:10-14; 21:10-14).
- B. U primjeni je postojala uzajamnost:
1. muško i žensko stvoreni su na Božju sliku (Post 1:26-27)
 2. poštuju oca i majku (Izl 20:12 [Pnz 5:16])
 3. poštovanje majke i oca (Lev 19:3; 20:9)
 4. muškarci i žene mogli su biti nazireji (Br 6:1-2)
 5. kćeri su imale pravo nasljedstva (Br 27:1-11)
 6. dio naroda Saveza (Pnz 29:10-12)
 7. pridržavanje pouke oca i majke (Izr 1:8; 6:20)
 8. sinovi i kćeri Hemana (levitske obitelji) vodili su glazbu u Hramu (1. Ljet 25:5-6)
 9. sinovi i kćeri prorokovat će u Novome dobu (Joel 2:28-29).
- C. Žene su bile u ulozi vođa:
1. Mojsijeva sestra, Mirjam, nazvana proročicom (Izl 15:20-21; također zabilježite Mih 6:4)
 2. žene su bile nadarene od Boga za tkanje prediva za Šator (Izl 35:25-26)
 3. udana žena, Debora, također proročica (usp. Suci 4:4), vodila je sva plemena (Suci 4:4-5; 5:7)
 4. Hulda je bila proročica koju je kralj Jošija pozivao da čita i tumači novonađenu "Knjigu Zakona" (2. Kr 22:14; 2. Ljet 34:22-27)
 5. kraljica Estera, pobožna žena, spasila je Židove u Perziji.

II. NOVI ZAVJET

- A. Kulturološki žena je i u judaizmu i u grčko-rimskome svijetu bila drugorazredni građanin s malo prava ili povlastica (iznimka je Makedonija).
- B. Žene u vodećim ulogama:
1. Elizabeta i Marija, pobožne žene na raspolaganju Bogu (Lk 1 - 2)
 2. Ana, proročica koja je služila u Hramu (Lk 2:36)
 3. Lidija, vjernica i voditeljica kućne crkve (Djela 16:14.40)
 4. Filipove četiri kćeri djevice bile su proročice (Djela 21:8-9)

5. Feba, đakonica crkve u Kenhreji (Rim 16:1)
6. Priska (Priscila), Pavlova suradnica i učiteljica Apolonova (Djela 18:26; Rim 16:3)
7. Marija, Trifena, Trifoza, Persida, Julija, Nerejeva sestra, nekoliko žena Pavlovih suradnica (Rim 16:6-16)
8. Junija (KJV), moguće ženski apostol (Rim 16:7)
9. Evodija i Sintiha, Pavlove suradnice (Fil 4:2-3).

III. KAKO SUVREMENI VJERNIK URAVNOTEŽUJE RAZLIČITE BIBLIJSKE PRIMJERE?

- A. Kako netko određuje povijesne i kulturološke istine, koje primjenjuje samo na izvorni okvir, od vječnih istina koje vrijede za sve crkve, sve vjernike svih doba?
1. Moramo vrlo ozbiljno uzeti nakanu izvorno nadahnutog autora. Biblija je Riječ Božja i jedini izvor za vjeru i primjenu.
 2. Moramo se baviti očitim povijesno-uvjetovanim nadahnutim tekstovima:
 - a. vjerski obredi (tj. obred i liturgija) Izraela (usp. Djela 15; Gal 3)
 - b. judaizam prvog stoljeća
 - c. Pavlove očito povijesno-uvjetovane izjave u 1. Poslanici Korinćanima:
 - (1) zakonski sustav poganskog Rima (1. Kor 6)
 - (2) ostajanje robom (1. Kor 7:20-24)
 - (3) celibat (1. Kor 7:1-35)
 - (4) djevice (1. Kor 7:36-38)
 - (5) hrana žrtvovana idolima (1. Kor 8; 10:23-33)
 - (6) nedostojno ponašanje na Večeri Gospodnjoj (1. Kor 11).
 3. Bog je potpuno i jasno otkrio Sâm Sebe određenoj kulturi, određenog vremena. Moramo uzeti ozbiljno otkrivenje, ali ne svaki vid njegova povijesnog smještaja. Riječ Božja napisana je ljudskim riječima, naslovljena na određenu kulturu u određeno vrijeme.

- B. Biblijska tumačenja moraju tražiti izvornu autorovu nakanu. Što je on govorio svome vremenu? Ovo je temeljno i ključno za pravilno tumačenje. Ali to onda moramo primijeniti u naše vrijeme. Sad, ovdje je poteškoća sa ženama u vodstvu (stvarna poteškoća tumačenja može biti određivanje pojma. Je li postojalo više službi negoli pastori koji su viđeni kao vodstvo? Jesu li đakonice ili proročice viđene kao vođe)? Prilično je jasno da Pavao, u 1. Poslanici Korinćanima 14:34-35 i 1. Timoteju 2:9-15, tvrdi da žene ne bi smjele uzeti vođenje u javnome štovanju! Ali kako to primijeniti danas? Ne želim da Pavlova kultura ili moja kultura utišavaju Riječ i volju Božju. Moguće da je Pavlovo vrijeme bilo previše ograničavajuće, ali isto tako moje vrijeme može biti previše otvoreno. Osjećam se vrlo nelagodno govoreći da su Pavlove riječi i učenja uvjetovani, prvim stoljećem, istinama mjesnih prilika. Tko sam ja da bih mogao dozvoliti svome umu ili svojoj kulturi negirati nadahnutog autora?!

Međutim, što moram učiniti kad postoje biblijski primjeri žena kao vođa (čak u Pavlovim pisanjima, usp. Rim 16)? Dobar primjer ovoga je Pavlova rasprava o javnome štovanju u 1. Poslanici Korinćanima 11 - 14. U 11:5 čini se da on dozvoljava propovijedanje i molitvu u javnom štovanju ženama s pokrivenim glavama, ipak u 14:34-35 on zahtijeva da one ostanu tiho! Postojale su đakonice (usp. Rim 16:1) i proročice (usp. Djela 21:9). To je ta raznolikost koja mi dopušta slobodu poistovjećivanja Pavlovih osvrta (kao odnosi prema sputavanju žena) kao ograničene na prvo stoljeće Korinta i Efeza. U obje crkve postojale su poteškoće sa ženskim ostvarivanjem njihove novopronađene slobode (usp. Bruce Winter, *After Paul Left Corinth*), što je moglo prouzročiti poteškoće za crkvu u dosizanju njihovog društva za Krista. Njihova sloboda morala je biti ograničena kako bi Evanđelje bilo djelotvornije.

Moje vrijeme potpuno je suprotno od Pavlovog. U moje vrijeme Evanđelje može biti ograničeno ako rječitoj, učenoj ženi nije dozvoljeno dijeljenje Evanđelja, nije joj dozvoljeno voditi! Što je krajnji cilj javnog štovanja? Nije li evangelizacija i učenje? Može li Bog biti počašćen i zadovoljan sa ženama vodama? Čini se da Biblija kao cjelina kaže "da"!

Želim se prikloniti Pavlu; moja teologija prvenstveno je Pavlovska. Ne želim biti pod pretjeranim utjecajem ili upravljani suvremenim feminizmom! Doduše, osjećam da je crkva bila spora odgovoriti na očite biblijske istine, kao što je neprimjerenost ropstva, rasizma, pobožnjaštva, i seksizma. Bila je i spora u

primjerenom odazivu na zlostavljanje žena u suvremenome svijetu. Bog je u Kristu oslobodio roba i ženu. Usudujem se ne dozvoliti kulturološkim granicama teksta ponovno ih okovati.

Još jedna točka: kao tumač znam da je crkva u Korintu bila vrlo razbijena. Karizmatički darovi bili su cijenjeni i njima se dičilo. Žene su mogle biti zahvaćene time. Također vjerujem da je Efez bio zahvaćen lažnim učiteljima koji su iskorištavali žene i koristili ih kao nadomjesne govornike u kućnim crkvama u Efezu.

C. Prijedlozi za daljnje čitanje

How to Read the Bible For All Its Worth od Gordona Feeja i Douga Stuarda (str. 61-77)

Gospel and Spirit: Issues in New Testament Hermeneutics od Gordona Feeja

Hard Sayings of the Bible od Waltera C. Kaisera, Petera H. Davidsa, F. F. Brucea, i Manfreda T. Brancha (str. 613-616; 665-667).

2:2 “ako” Ovo je TREĆI RAZRED KONDICIONALNE REČENICE što upućuje na moguće djelovanje. To upućuje na: (1) pretpostavljene bogate posjetitelje koji dolaze na židovski, kršćanski sastanak štovanja ili (2) sinagogu sličnu kršćanskoj okolnosti sudske dvorane.

▣ **“vašu zajednicu”** Ovo je doslovno “sinagoga”, što znači “dovesti zajedno”. Uporaba ovoga jedinstvenog židovskog pojma (nađenog jedino ovdje u NZ-u) odražava: (1) rani nadnevak pisma kad su kršćani i Židovi još uvijek zajedno štovali (usp. Heb 10:25) ili (2) službe ranoga štovanja kršćanskih Židova prema uzorku ustroja sinagoge. Prisutnost “sjedala časti” i “podnožak” u židovskoj sinagogi (usp. Mt 23:6) čini se potvrđuje ovo tumačenje (usp. Jak 2:3). Ja mislim da opisana zajednica nije okolnost štovanja nego kršćanska sudska dvorana slična onoj u donjem prostoru u sinagogi (usp. Mk 13:9; Lk 21:12). Ako je tako, dva posjetitelja (parničara) dio su zakonskoga sudskog postupka. To može objasniti: (1) zašto nisu znali gdje sjesti i (2) referenca na “silom uvučen na sud” u Jakovljevoj poslanici 2:6 (usp. Lev 19:15).

▣ **“zlatnim prstenom”** Ovo je bio znak bogatstva; često su u grčko-rimskoj kulturi bila na svakoj ruci nošena dva prstena.

NASB, NRSV

NKJV

TEV

NJB

“siromašan čovjek u blatnjavoj odjeći”

“siromašan čovjek u prljavoj odjeći”

“čovjek u dronjavoj odjeći”

“siromašan čovjek ... u otrcanoj odjeći”

Ovo podrazumijeva ne samo siromaha, nego prosjaka, kulturološko oprečje lijepo odjevenog čovjeka.

2:4 “niste li napravili razlike među sobom” Stihovi 4 i 5 pitanja su što očekuju “da” odgovor. Vjernici su bili i jesu krivi za pokazivanje razlika i pristranosti (vrlo slično crkvi u Korintu, tj. poglavlje 11). “Razlike” je složena riječ od *dia* (izravan) s *krina* (sudac).

2:5 “Slušajte” Ovo je AORIST AKTIVNOGA IMPERATIVA što izražava hitnost. Zapamtite naglasak Jakovljeve poslanice je na Riječi Božjoj!

▣ **“moja ljubljena braćo”** Vidjeti bilješke u Jakovljevoj poslanici 1:2 i 1:9.

▣ **“nije li Bog odabrao siromašne od ovoga svijeta”** “Odabrao” je AORIST SREDNJEGA INDIKATIVA (usp. Ef 1:4). Iz ovoga grčkog pojma dobili smo englesku riječ “izabran”. Zabilježite kako je izbor povezan s određenom društveno-ekonomskom skupinom, ne s nacionalnom skupinom (tj. Izrael, Rim 9), niti s pojedincima. Božji su putovi toliko različiti od svijeta (tj. Iz 55:6-13). Obrati su simbolički (u Pismu).

“Od ovoga svijeta” je doslovno “u ovome svijetu” upotrijebljeno u smislu dobara ovoga svijeta. Ironija jeste to da je Bog odabrao blagosloviti siromašne i društveno izopćene. Bog ih je odabrao i učinio ih bogatima u vjeri i baštinicima Kraljevstva, ali mjesne vođe štovanja povlačivali su bogatima i moćnima. Ovi su bili oni isti koji su progonili rane vjernike. Evanđelje propovijedano siromašnima bio je znak Novoga doba (usp. Iz 61 i dalje; Mt 11:5; Lk 1:51-53; 4:18; 7:22).

Siromašni su se uvijek osjećali izopćenima od “službene” religije, ali oni su bili predivno prihvaćeni i obuhvaćeni od Isusa. Siromašni su radosno prihvaćali Krista, dok su bogataši stremili pouzdati se u svoje vlastite izvore (usp. Mt 19:23-26). Ovo ne podrazumijeva da je svaka siromašna osoba spašena, ali oni su zasigurno dobrodošli k Isusu. Većina Rane crkve bili su iz siromašnijih društvenih klasa.

POSEBNA TEMA: BAŠTINA VJERNIKA (iz 1. Petrove poslanice 1)

U SZ-u svako pleme osim Levijevog primilo je zemlju u baštinu (usp. Jš 14 - 22). Leviti, kao pleme svećenika, hramskih slugu, i mjesnih učitelja, bili su viđeni kao oni koji imaju YHWH-u Sâmoga kao svoju baštinu (usp. Ps 16:5; 73:23-26; 119:57; 142:5; Tuž 3:24). NZ-ni pisci često su uzeli prava i povlastice levita i primijenili ih na sve vjernike. To je bio njihov način potvrđivanja kako su sljedbenici Isusa bili istinski Božji narod te da su sad svi vjernici pozvani služiti kao svećenici Bogu (usp. 1. Pt 2:5-9; Otk 1:6), kao što SZ tvrdi za sav Izrael (usp. Izl 19:4-6). NZ-ni naglasak nije na pojedincu kao svećeniku s određenim povlasticama, nego na istini da su svi vjernici svećenici, što zahtijeva stav skupnoga sluga (usp. 1. Kor 12:7). NZ-nome narodu Božjem bio je dat SZ-ni zadatak o evangelizaciji svijeta (usp. Post 12:3; Izl 19:5b; Mt 28:18-20; Lk 24:46-47; Djela 1:8; [vidjeti Posebnu temu dolje: YHWH-in vječni iskupiteljski naum](#)).

Ovo je zamisao o Isusu kao vlasniku Stvorenja zato jer je On bio Očev posrednik u stvaranju (usp. Iv 1:3.10; 1. Kor 8:6; Kol 1:16; Heb 1:2-3). Mi smo su-baštinici zato jer je On baštinik (usp. Rim 8:17; Gal 4:7; Kol 3:24). Pisma govore o vjernicima koji baštine (usp. Djela 20:32; 26:18; Ef 1:4; Kol 1:12; 3:24) mnogo toga zbog svoga obiteljskog odnosa s Isusom koji je baštinik svega (usp. Heb 1:2). Prema tome, oni su su-baštinici (usp. Rim 8:17; Gal 4:7):

1. Kraljevstva (usp. Mt 25:34; 1. Kor 6:9-10; 15:50; Ef 5:5)
2. vječnoga života (usp. Mt 19:29; Heb 9:15)
3. Božjih obećanja (usp. Heb 6:12)
4. Božje zaštite Njegovih obećanja (usp. 1. Pt 1:4-5).

POSEBNA TEMA: YHWH-in VJEČNI ISKUPITELJSKI NAUM

Moram priznati tebi čitatelju da sam pristran u ovome trenutku. Moj sustavna teologija nije kalvinizam ili dispenzacionalizam, nego je to Veliko poslanje evangelizacije (usp. Mt 28:18-20; Lk 24:46-47; Djela 1:8). Vjerujem da Bog ima vječni naum za iskupljenje čitavoga čovječanstva (npr. Post 3:15; 12:3; Izl 19:5-6; Jer 31:31-34; Ez 18; 36:22-39; Djela 2:23; 3:18; 4:28; 13:29; Rim 3:9-18.19-20.21-31), svih onih stvorenih na Njegovu sliku i sličnost (usp. Post 1:26-27). Savezi su ujedinjeni u Kristu (usp. Gal 3:28-29; Kol 3:11). Isus je Božja misterija, skrivena ali sad otkrivena (usp. Ef 2:11 - 3:13)! Evandjelje NZ-a, ne Izrael, ključ je Pisma.

Ovo pred-razumijevanje daje boju svima mojim tumačenjima Pisma. Ja čitam sve tekstove skroz! To je zasigurno pristranost (svi ih tumači imaju!), ali to je Pisamsko-obavještajna pretpostavka.

Žarište Knjige Postanka 1 - 2 je YHWH-ino stvaranje mjesta gdje On i Njegovo najviše stvorenje, čovječanstvo, mogu imati zajedništvo (usp. Post 1:26.27; 3:8). Fizičko Stvorenje je pozornica za ovaj međuljudski Božanski raspored.

1. Sv. Augustin obilježio je to kao Božanski-oblikovanu cjelinu u svakoj osobi koja može biti ispunjena jedino od Sâmoga Boga.
2. C. S. Lewis nazvao je ovu planetu “dodirnutu planeta” (tj. pripremljena od Boga za ljude).

SZ ima mnogo nagovještaje ovoga Božanskoga rasporeda:

1. Knjiga Postanka 3:15 prvo je obećanje da YHWH neće ostaviti čovječanstvo u strahovitome neredu grijeha i pobune. To ne upućuje na Izrael zato jer Izraela, niti zavjetnoga naroda nema, sve do poziva upućenog Abrahamu u Postanku 12.
2. Knjiga Postanka 12:1-3 je YHWH-in prvotni poziv i otkrivenje Abrahamu koji će postati zavjetni narod, Izrael. Ali čak i u tome prvotnome pozivu, Bog je imao oči na čitavome svijetu. Zabilježite stih 3!
3. U Knjizi Izlaska 20 (Pnz 5) YHWH daje Svoj Zakon Mojsiju za vođenje Svoga posebnog naroda. Zabilježite da u Izlasku 19:5-6 YHWH otkriva Mojsiju jedinstveni odnos što će Izrael imati. Ali isto tako zabilježite da su oni bili odabrani, kao Abraham, da blagoslove svijet (usp. Izl 19:5, “jer sva je zemlja Moja”). Izrael je morao biti mehanizam za narode da spoznaju YHWH-u i budu privučeni k Njemu. Tragično je to što su oni zakazali (usp. Ez 36:27-38).
4. U Psalmima: 22:27-28; 66:4; 86:9 (Otk 15:4).

5. Kroz proroke YHWH je nastavljao otkrivati Svoje sveopće iskupiteljske naume:
 - a. Izaiju - 2:2-4; 12:4-5; 25:6-9; 42:6.10-12; 45:22; 49:5-6; 51:4-5; 56:6-8; 60:1-3; 66:18.23
 - b. Jeremiju - 3:27; 4:2; 12:15-16; 16:19
 - c. Miheja - 4:1-3
 - d. Malahiju 1:11.

Ovaj je sveopći naglasak omogućen nužnošću “Novoga saveza” (usp. Jer 31:31-34; Ez 36:22-38) što se usredotočuje na YHWH-ino milosrđe, ne na izvedbu palih ljudi. Postoji “novo srce”, “novi um”, i “novi duh”. Poslušnost je ključna ali ona je nutarnji, a ne jedino vječni kôd (usp. Rim 3:21-31).

NZ jasno na nekoliko načina pojačava sveopći iskupiteljski naum:

1. Veliko poslanje - Evanđelje po Mateju 28:18-20; Luka 24:46-47; Djela apostolska 1:8
2. Božji vječni naum (tj. predodređeni) – Evanđelje po Luki 22:22; Djela apostolska 2:23; 3:18; 4:28; 13:29
3. Bog želi da svi ljudi budu spašeni - Evanđelje po Ivanu 3:16; 4:42; Djela apostolska 10:34-35; 1. Timoteju poslanica 2:4-6; Titu 2:11; 2. Petrova 3:9; 1. Ivanova 2:2; 4:14
4. Krist ujedinjuje SZ i NZ - Galaćanima poslanica 3:28-29; Efežanima 2:11 - 3:13; Kološanima 3:11. Sve ljudske prepreke i razlike uklonjene su u Kristu. Isus je “Tajna Božja”, skrivena ali sad otkrivena (Ef 2:11 - 3:13).

NZ usredotočuje se na Krista, ne na Izrael. Evanđelje, a ne nacionalna ili zemljopisna regija, jeste središte. Izrael je bio prvo otkrivenje ali Isus je konačno otkrivenje (usp. Mt 5:17-48).

Nadam se da ćete uzeti vremena za pročitati Posebnu temu dolje: [Zašto obećanja prema SZ-nome Savezu izgledaju tako različito od obećanja prema NZ-nome Savezu.](#)

POSEBNA TEMA: ZAŠTO OBEĆANJA PREMA SZ-nome SAVEZU IZGLEDAJU TAKO RAZLIČITO OD OBEĆANJA PREMA NZ-nome SAVEZU

Kroz godine moga proučavanja eshatologije naučio sam da većina kršćana nemaju ili ne žele razvijenu, sustavnu, kronologiju kraja vremena. Postoje neki kršćani koji se usredotočuju ili većinom na ovo područje kršćanstva iz teoloških, psiholoških, ili denominacijskih razloga. Takvi kršćani izgleda postaju opsjednuti time kako će se sve završiti, i nekako promašuju nužnost Evanđelja! Vjernici ne mogu utjecati na Božji eshatološki (kraj vremena) raspored, ali mogu sudjelovati u opunomoćenju Evanđelja (usp. Mt 28:19-20; Lk 24:47; Djela 1:8). Većina vjernika potvrđuje Drugi Kristov dolazak i dovršetak Božjih obećanja na kraju vremena. Poteškoće tumačenja narastaju iz toga kako razumijeti ovaj vremenski dovršetak što proizlazi iz nekoliko biblijskih paradoksa:

1. napetost između proročkih uzoraka Saveza SZ-a i apostolskih uzoraka Saveza NZ-a
2. napetost između biblijskoga monoteizma (jedan Bog za sve) i izbor Izraela (poseban narod)
3. napetost između uvjetovanoga vida biblijskih Saveza i obećanja (“ako ... onda”) te neuvjetovane Božje vjernosti za iskupljenje paloga čovječanstva
4. napetost između književnih vrsta Bliskoga Istoka i suvremenih zapadnjačkih književnih obrazaca
5. napetost između Kraljevstva Božjega kao sadašnjost, a ipak budućnost
6. napetost između vjerovanja u skorašnji Kristov povratak i vjerovanja da se prvo moraju dogoditi neki događaji.

Raspravimo ove napetosti jednu po jednu.

PRVA NAPETOST (SZ-ne rasne, nacionalne, i zemljopisne grupacije nasuprot svim vjernicima svijeta)

SZ-ni proroci predkazuju obnovu židovskoga kraljevstva u Palestini sa središtem u Jeruzalemu gdje se skupljaju svi narodi Zemlje kako bi slavili i služili Davidovskoga vladara, ali niti Isus ni NZ-ni apostoli nisu se nikad usredotočili na taj raspored. Nije li SZ nadahnut (usp. Mt 5:17-19)? Kako NZ-ni autori izostavljaju ključne događaje na kraju vremena?

Postoji nekoliko izvora obavijesti o kraju svijeta:

1. SZ-ni proroci (Izaija, Mihej, Malahija)
2. SZ-ni apokaliptički pisci (usp. Ez 37 - 39; Dn 7 - 12; Zah)
3. međuzavjetni, nekanonski židovski apokaliptički pisci (kao 1. Henokova, na koju se poziva u Judinoj poslanici)
4. Sâm Isus (usp. Mt 24; Mk 13; Lk 21)

5. Pavlova pisanja (usp. 1. Kor 15; 2. Kor 5; 1. Sol 4 - 5; 2. Sol 2)
6. Ivanova pisanja (1. Ivanova poslanica i Otkrivenje).

Uče li svi ovi jasno o rasporedu kraja vremena (događaji, kronologija, osobe)? Ako ne, zašto? Nisu li svi nadahnuti (osim židovskih međuzavjetnih spisa)?

Duh otkriva istine SZ-nim piscima u pojmovima i grupacijama koje oni mogu razumijeti. Međutim, kroz napredujuće otkrivenje Duh je proširio ove SZ-ne eshatološke zamisli na sveopći opseg ("tajna Krista", usp. Ef 2:11 - 3:13; [vidjeti Posebnu dolje: Tajna](#)). Evo nekih mjerodavnih primjera:

1. grad Jeruzalem u SZ-u bio je korišten kao metafora naroda Božjega (Sion), ali prenesen je u NZ kao pojam izražavanja Božje prihvaćenosti svih pokajnika, vjerujućih ljudi (novi Jeruzalem u Knjizi Otkrivenja 21 - 22). Teološko proširenje doslovnoga, fizičkog grada u novi Božji narod (vjerujući Židovi i pogani) bilo je predkazano u Božjem obećanju o iskupljenju paloga čovječanstva u Knjizi Postanka 3:15, prije negoli su čak postojali ikoji Židovi ili židovski glavni grad. Čak je poziv Abrahama (usp. Post 12:1-3) uključivao pogane (usp. Post 12:3; Izl 19:5)
2. u SZ-u neprijatelji Božjega naroda su okolni narodi Drevnoga Bliskog Istoka, ali u NZ-u oni su bili prošireni na sve nevjerujuće, protu-Božje, sotonističke ljude. Bitka se pomakla od zemljopisnoga, područnoga sukoba na sukob širom svijeta, kozmički sukob (usp. Kol)
3. obećanje zemlje koja je tako cjelovita u SZ-u (patrijarhalna obećanja Postanka, usp. Post 12:7; 13:15; 15:7.15; 17:8) postalo je sada čitava Zemlja. Novi Jeruzalem silazi kako bi ponovno oblikovao Zemlju, ne samo ili isključivo Bliski Istok (usp. Otk 21 - 22)
4. neki ostali primjeri SZ-nih proročkih zamisli koja su bila proširena su:
 - a. Abrahamovo potomstvo sad je duhovno obrezano (usp. Rim 2:28-29)
 - b. narod po Savezu sad uključuje pogane (usp. Hoš 1:10; 2:23, navedeno u Rim 9:24-26; također Lev 26:12; Izl 29:45, navedeno u 2. Kor 6:16-18 i Izl 19:5; Pnz 14:2, navedeno u Tit 2:14)
 - c. Hram je sad Isus (usp. Mt 26:61; 27:40; Iv 2:19-21) i kroz Njega mjesna crkva (usp. 1. Kor 3:16) ili pojedinačni vjernik (usp. 1. Kor 6:19)
 - d. čak Izrael i njegovi osobiti opisni SZ-ni izričaji sad upućuju na čitav Božji narod (tj. "Izrael", usp. Rim 9:6; Gal 6:16, tj. "kraljevstvo svećeništva", usp. 1. Pt 2:5.9-10; Otk 1:6).

Proročki uzorak bio je ispunjen, proširen, i sad je više uključujući. Isus i pisci apostoli ne predstavljaju kraj vremena na isti način kao SZ-ni proroci (usp. Martin Wyngaarden, *The Future of The Kingdom in Prophecy and Fulfillment*). Suvremeni tumači koji pokušavaju SZ-ni obrazac učiniti doslovnim ili mjerodavnim uvijaju Otkrivenje u čistu židovsku Knjigu te prisiljavaju značenje u atomizirane, višeznačne Isusove i Pavlove izričaje! NZ-ni pisci ne niječu SZ-ne proroke, nego pokazuju njihov konačan sveopći suzvuk. Nema uređenoga, logičkog sustava za Isusovu ili Pavlovu eshatologiju. Njihova svrha prvenstveno je iskupiteljska ili pastoralna.

Međutim, čak unutar NZ-a postoji napetost. Ne postoji jasna sustavnost eshatoloških događaja. Na mnogo načina Otkrivenje začuđujuće koristi SZ-na smjerenja u opisivanju kraja umjesto Isusovih učenja (usp. Mt 24; Mk 13)! Ono slijedi književnu vrstu započetu Ezekielom, Danielom, i Zaharijom, ali razvijenu tijekom međuzavjetnoga razdoblja (židovska apokaliptička književnost). Ovo je mogao biti Ivanov način povezivanja Staroga i Novoga saveza. To pokazuje stari uzorak ljudske pobune i Božje predanosti iskupljenju! Ali mora biti rečeno da iako Otkrivenje koristi SZ-ni jezik, osobe, i događaje, ono ih ponovno objašnjava u svjetlu prvoga stoljeća Rima (usp. Otk 1:7).

DRUGA NAPETOST (monoteizam nasuprot izabranome narodu)

Biblijski naglasak je na jednome osobnom, duhovnom, stvoritelju-iskupitelju, Bogu (usp. Izl 8:10; Iz 44:24; 45:5-7.14.18.21-22; 46:9; Jer 10:6-7). SZ-na jedinstvenost njegovih vlastitih dana bila je monoteizam. Svi okolni narodi bili su politeisti. Božje jedinstvo je srce SZ-nog otkrivenja (usp. Pnz 6:4). Stvorenje je pozornica sa svrhom zajedništva između Boga i čovječanstva, stvorenog na Njegovu sliku i sličnost (usp. Post 1:26-27). Međutim, čovječanstvo se pobunilo, griješi protiv Božje ljubavi, vodstva, i svrhe (usp. Post 3). Božja ljubav i svrha bili su tako snažni i sigurni da je On obećao iskupiti palo čovječanstvo (usp. Post 3:15)!

Napetost izrasta kad Bog odabire uporabiti jednoga čovjeka, jednu obitelj, jedan narod kako bi dosegno ostatak čovječanstva. Božji izbor Abrahama i Židova kao kraljevstvo svećeništva (usp. Izl 19:4-6) prouzročilo je ponos umjesto služenja, isključivost umjesto uključivosti. Božji poziv Abrahama uključio je namjeravan blagoslov čitavoga čovječanstva (usp. Post 12:3). Mora biti zapamćeno i naglašeno da je SZ-ni izbor bio za služenje, ne spasenje. Čitav Izrael nikad nije bio u pravilnome odnosu s Bogom, nikad vječno spašen temeljeno isključivo na njegovu pravu prvorodstva (usp. Iv 8:31-59; Mt 3:9), nego osobnom vjerom i poslušnosti (usp. Post 15:6, navedeno u Rim 4). Izrael je izbubio svoje poslanje (sad je Crkva kraljevstvo svećenstva, usp. 1:6; 2. Pt 2:5.9), preokrenuta naredba u povlasticu, služenje u poseban stav! Bog odabire jednog kako bi odabrao sve!

TREĆA NAPETOST (uvjetovani Savezi nasuprot neuvjetovanih Saveza)

Postoji teološka napetost ili paradoks između uvjetovanih i neuvjetovanih Saveza. Zasigurno je istinito da je Božja iskupljujuća svrha/naum neuvjetovana (usp. Post 15:12-21). Međutim, naređeni ljudski odaziv uvijek je uvjetovan!

Ovaj "ako ... onda" uzorak pojavljuje se i u SZ-u i NZ-u. Bog je vjeran; čovječanstvo je nevjerno. Ova je napetost prouzročila mnogo zbrke. Tumači su stremili usredotočiti se na samo jedan "rog dvojbe", Božju potpunu vjernost ili ljudski napor, Božju suverenost ili slobodnu volju čovječanstva. Oboje je biblijski i neophodno.

Ovo se odnosi na eshatologiju, na Božja SZ-na obećanja Izraelu. Ako to Bog obeća, to i odredi! Bog je vezan Svojim obećanjima; uključen je Njegov ugled (usp. Ez 36:22-38). Neuvjetovani i uvjetovani Savezi sreću se u Kristu (usp. Iz 53), ne Izraelu! Božje konačno ispunjenje vjernosti leži u iskupljenju svih koji će se pokajati i uzvjerovati, ne u tome tko je bio njihov otac/majka! Krist, ne Izrael, jeste ključ za sve Božje Saveze i obećanja. Postoji li teološka parenteza u Bibliji, to nije Crkva, nego Izrael (usp. Djela 7 i Gal 3).

Poslanje navješćivanja Evandjelja svijetu prešlo je na Crkvu (usp. Mt 28:19-20; Lk 24:47; Djela 1:8). To je ipak uvjetovani Savez! Ovo ne podrazumijeva da je Bog potpuno odacio Židove (usp. Rim 9 – 11). Mora postojati mjesta i svrhe za kraj vremena, za vjerujući Izrael (usp. Zah 12:10).

ČETVRTA NAPETOST (književni obrasci Bliskoga Istoka nasuprot zapadnjačkim obrascima)

Žanr je kritički dio u ispravnome tumačenju Biblije. Crkva se razvijala u zapadnjačkoj (Grčka) kulturološkoj okolnosti. Istočnjačka književnost više je slikovita, metaforička, i simbolička negoli suvremeni, zapadnjački kulturološki književni obrasci. Usredotočuje se na ljude, sukobe, te događaje više negoli na sažete izrečene istine. Kršćani snose krivnju za uporabu svojih povijesnih i književnih obrazaca u tumačenju biblijskoga proročanstva (i SZ-noga i NZ-noga). Svaki naraštaj i zemljopisna zasebna jedinica koristila je svoju kulturu, povijest, i književnost za tumačenje Otkrivenja. Svaki od njih bio je u krivu! Osiono je misliti da je suvremena zapadnjačka kultura žarište biblijskoga proročanstva!

Žanr u kojem je izvorni, nadahnuti autor odabrao pisati jeste književni ugovor s čitateljem. Knjiga Otkrivenja nije povijesna pripovijetka. Ona je složenica pisma (poglavlja 1 – 3), proročanstva, i uglavnom apokaliptičke književnosti. Pogrešno je činiti tako da Biblija kaže više negoli je bila nakana izvornoga autora kao i to da kaže manje negoli je on namjeravao! Drskost i dogmatizam tumača čak su još više neprimjereni u knjizi kao što je Otkrivenje.

Crkva se nije nikad složila o primjerenome tumačenju Otkrivenja. Moja briga je slušati i baviti se čitavom Biblijom, ne samo izdvojenim dijelom (dijelovima). Biblijski istočnjački način razmišljanja predstavlja istinu u parovima punima napetosti. Naše zapadnjačko stremljenje prema izrečenoj istini nije neispravno, nego neuravnoteženo! Mislim da je moguće pomaknuti barem neku mrtvu točku u tumačenju Otkrivenja ne mijenjajući ništa u nakani za naredne naraštaje vjernika. Većini je tumača očito da Otkrivenje mora biti tumačeno u svjetlu njegovih vlastitih dana i njegova žanra. Povijesni pristup Otkrivenju mora se baviti onime što su prvi čitatelji mogli, ili morali, razumjeti. Na mnogo su načina suvremeni tumači izgubili značenje mnogih simbola Knjige. Početni glavni potisak Otkrivenja bio je ohrabrivanje progonjenih vjernika. Ono je pokazalo Božji nadzor povijesti (kao što su učinili SZ-ni proroci); ono potvrđuje da se povijest kreće prema imenovanoj krajnjoj točki, osudi ili blagoslovu (kao što su činili SZ-ni proroci). Ono je potvrdilo u prvome stoljeću židovske apokaliptičke pojmove Božje ljubavi, prisutnosti, snage, i suverenosti!

Ono djeluje na ovaj isti teološki način za svaki naraštaj vjernika. Opisuje kozmičku borbu dobra i zla. Pojednost prvo stoljeća mogu biti izgubljene za nas, ali ne snažne, ohrabrujuće istine. Kad suvremeni, zapadnjački tumači pokušavaju siliti pojednost Otkrivenja u njihovu suvremenu povijest, nastavlja se uzorak krivih tumačenja!

Vrlo je moguće da pojednost Knjige mogu postati doslovno neobične ponovno (kao što je bio SZ u vezi s Kristovim rođenjem, životom, i smrću) za posljednji naraštaj vjernika kad se suoče s napadom protu-Božjega vođe (usp. 2. Sol 2) i kulturom. Nitko ne može znati ovo doslovno ispunjenje Otkrivenja sve dok Kristove riječi (usp. Mt 24; Mk 13; i Lk 21) i Pavlove (usp. 1. Kor 15; 1. Sol 4 - 5; i 2. Sol 2) također ne postanu povijesni dokaz. Pretpostavljanje, nagađanje, i dogmatizam svi su neprikladni. Apokaliptička književnost dozvoljava ovu fleksibilnost. Hvala Bogu za slike i simbole koji nadmašuju povijesnu pripovijest! Bog je u nadzoru; On kraljuje; On dolazi!

Većina suvremenih komentatora promašuju svrhu žanra! Suvremeni zapadnjački tumači često traže jasan, logički teološki sustav radije negoli da budu otvoreni s višeznačnim, simboličkim, dramatskim žanrom židovske apokaliptičke književnosti. Ova je istina dobro izražena od Ralpa P. Martina u njegovu članku, "Approaches to New Testament Exegesis" ["Pristupi egzegezi Novoga zavjeta" – slobodan prijevod - op.prev.], u knjizi *New Testament Interpretation*, izdanoj od Howarda Marshalla:

"Ukoliko ne prepoznavamo dramatsku kakvoću ovog pisanja te opozovemo način na koji je korišten jezik kao pomoćno sredstvo za izražavanje religijske istine, strašno ćemo pogriješiti u našem razumijevanju Apokalipse, te pogrešno pokušavati tumačiti njena viđenja kao da je to bila knjiga književne proze i pobrinula se opisati događaje koje je iskusila te odredila vrijeme povijesti. Poduzeti drugi pravac znači uletjeti u sve vrste poteškoća

tumačenja. Mnogo ozbiljnije to vodi iskrivljavanju srznoga značenja apokaliptičkoga i tako promašuje ogromnu vrijednost ovoga dijela Novoga zavjeta kao dramatsku tvrdnju u mitsko-poetskome jeziku Božje suverenosti u Kristu i paradoks njegova pravila koji skladno uklapa moć i ljubav (usp. 5:5.6; Lav je Janje)” (str. 235).

W. Randolph Tate u svojoj je knjizi *Biblical Interpretations* rekao:

“Ni jedan drugi žanr Biblije nije bio čitan tako vatreno s toliko ishoda potištenosti kao apokalipsa, posebice knjige Daniela i Otkrivenje. Ovaj je žanr pretrpio od pogubne povijesti pogrješnoga tumačenja zbog temeljnoga nerazumijevanja njegovih književnih oblika, građe, i svrhe. Zbog njegova jasnoga traženja da otkrije što se uskoro mora dogoditi, apokalipsa je bila viđena kao karta ceste u i nacrt budućnosti. Tragična mana u ovome pogledu je pretpostavka da je okvir uputa knjige čitateljevo današnje doba radije negoli autorovo. Ovaj pristup apokalipsi koji je posljedica pogrješnoga upućivanja (naročito Otkrivenju) razmatra djelo kao da je bilo kriptogram [šifrom pisani tekst – op.prev.] kojim današnji događaji mogu biti korišteni za tumačenje simbola teksta ... Prvo, tumač mora prepoznati da apokaliptik navješćuje svoje poruke putem simbolizma. Tumačiti simbol doslovno kad je on metaforički jednostavno je pogrješno tumačenje. Pitanje nije jesu li događaji u apokalipsi povijesni. Događaji mogu biti povijesni; oni su se uistinu dogodili, ili mogli dogoditi, ali autor predstavlja događaje i navješćuje značenje putem slika i prototipova” (str. 137).

Iz *Dictionary of Biblical Imagery*, izdano od Rykena, Wilhosta i Longmana III:

“Današnji čitatelji često su smeteni i zbunjeni ovim žanrom. Neočekivani slikoviti prikaz i iskustva van-ovoga-svijeta izgledaju čudno i van sklada s većinom Pisma. Shvaćanje ove književnosti doslovno ostavlja mnoge čitatelje u koprcanju određivanja ‘što će se dogoditi kad’, čime promašuju nakanu apokaliptičke poruke” (str. 35).

PETA NAPETOST (Kraljevstvo Božje kao sadašnjost a ipak budućnost)

Kraljevstvo Božje je sadašnjost, a ipak budućnost. Ovaj teološki paradoks postaje usmjeren na glavnu točku eshatologije. Očekuje li netko doslovno ispunjenje svih SZ-nih proročanstava za Izraela onda Kraljevstvo postaje uglavnom obnova Izraela na zemljopisno određite i teološka nadmoćnost! To bi moglo iziskivati da Crkva bude potajice uznesena u poglavlju 5 i da se preostala poglavlja odnose na Izraela (ali promotrite Otk 22:16).

Međutim, ako je žarište na bivanju Kraljevstva ustoličenim od strane obećanoga SZ-nog Mesije, onda je ono sadašnjost s Kristovim prvim dolaskom, i tada žarište postaje Kristovo utjelovljenje, život, učenja, smrt i uskrsnuće. Teološki naglasak je na trenutačnome spasenju. Kraljevstvo je došlo, SZ se ispunio u Kristovoj ponudi spasenja za sve, ne u Njegovome Tisućogodišnjem kraljevstvu za neke!

Zasigurno je istina da Biblija govori o oba Kristova dolaska, ali gdje mora biti stavljen naglasak? Meni izgleda da se većina SZ-nih proročanstava usredotočuje na Prvi dolazak, ustanovljenje Mesijanskoga kraljevstva (usp. Dn 2). Ovo je na mnogo načina slično Božjoj vječnoj vladavini (usp. Dn 7). U SZ-u žarište je na Božjoj vječnoj vladavini, ali mehanizam za to očitovanje vladavine je služba Mesije (usp. 1. Kor 15:26-27). Nije pitanje što je istinito; oboje je istinito, ali gdje je naglasak? Mora biti rečeno da su neki tumači postali toliko usredotočeni na Tisućogodišnje kraljevstvo Mesije (usp. Otk 20) da su promašili biblijsko žarište na Očevoj vječnoj vladavini. Kristova vladavina je uvodni događaj. Kao što Kristova dva dolaska nisu bila očita u SZ-u, tako nije niti privremena vladavina Mesije!

Ključ Kristova propovijedanja i učenja je Božje kraljevstvo. Oboje je sadašnjost (u spasenju i služenju), i budućnost (u ispunjenju i snazi). Otkrivenje, ako se usredotočuje na tisućljetnu vladavinu Mesije (usp. Otk 20), ona je privremena, ne konačna (usp. Otk 21 – 22). Iz SZ-a nije očito da je privremena vladavina neophodnost; ustvari, Mesijanska vladavina iz Knjige Daniela 7 je vječna, ne tisućogodišnja.

ŠESTA NAPETOST (predstojeći Kristov povratak nasuprot odgođenoj *Parusiji*)

Većina vjernika bila je učena da je Isusov dolazak skori, iznenadan, i neočekivan (usp. Mt 10:23; 24:27.34.44; Mk 9:1; 13:30; Otk 1:1.3; 2:16; 3:11; 22:7.10.12.20). Ali svaki očekujući naraštaj vjernika toliko je bio u krivu! Skorost (neposrednost) Isusova povratka snažno je obećana nada svakoga naraštaja, ali stvarnost za samo jedan (i taj jedan je onaj proganjen). Vjernici moraju živjeti ako bude Njegov dolazak sutra, ali predviđati i vršiti Veliko poslanje (usp. Mt 28:19-20) ako On odugovlači.

Neki odlomci u Evanđeljima (usp. Mk 13:10; Lk 17:2; 18:8) te 1. i 2. Poslanica Solunjanima temeljeni su na odgođenome Drugome dolasku (*Parusija*). Postoje neki povijesni događaji koji se prvo moraju dogoditi:

1. evangelizacija širom svijeta (usp. Mt 24:14; Mk 13:10)
2. otkrivenje “Čovjeka grijeha” (usp. Mt 24:15; 2. Sol 2; Otk 13)
3. veliki progon (usp. Mt 24:21.24; Otk 13).

Postoji namjeravana višeznačnost (usp. Mt 24:42-51; Mk 13:32-36)! Živjeti svaki dan kao da vam je zadnji ali predviđati i obučavati se za buduću službu!

POSEBNA TEMA: TAJNA

I. U SZ-u

Ova aramejska riječ (BDB 1112, KB 1980), *raz*, znači “skriti”, “čuvati tajnu”. Upotrijebljena je nekoliko puta u Knjizi proroka Daniela (usp. Dn 2:18.19.27.28.29.30.47; 4:9). Ona postaje središnja tema u apokaliptičkoj književnosti i često je spomenuta u Svicima s Mrtvoga mora. Bog otkriva Svoga skrivenoga zastupnika Svojim prorocima (usp. Post 18:17; Jer 23:18; Dn 9:22; Am 3:7).

Zajednici u Svitku s Mrtvoga mora Božje otkrivenje bilo je posredovano kroz: (1) poruku SZ-nih proroka (*raz*), ali i kroz (2) tumačenje (*pešer*) o “učitelju pravednosti”. Ovaj dvostruki uzorak otkrivenja i tumačenja osobina je apokaliptičke književnosti.

II. U sinoptičkim Evanđeljima “tajna” je korištena o duhovnim uvidima skupljenima iz Isusovih parabola:

1. Evanđelje po Marku 4:11
2. Evanđelje po Mateju 13:11
3. Evanđelje po Luki 8:10.

III. Pavao je koristi na nekoliko različitih načina:

1. djelomično otvrdnuće Izraela da se dopusti poganima biti uključenima. Ovaj dotok pogana djelovat će kao mehanizam za Židove da prihvate Isusa kao Krista proročanstva (usp. Rim 11:25-32)
2. Evanđelje je bilo obznanjeno narodima, kazujući im da su oni svi uključeni u Krista i kroz Krista (usp. Rim 16:25-27; Kol 2:2)
3. nova tijela vjernika pri Drugome dolasku (usp. 1. Kor 15:5-57; 1. Sol 4:13-18)
4. sažimanje svega u Kristu (usp. Ef 1:8-11)
5. pogani i Židovi kao su-nasljednici (usp. Ef 2:11 - 3:13)
6. prisnost odnosa između Krista i Crkve opisana u pojmovima braka (usp. Ef 5:22-33)
7. pogani uključeni u zavjetni narod i ispunjeni Duhom Kristovim kako bi se stvorila Kristo-slična zrelost, to jest, obnovila iskvarena slika Božja u čovjeku (usp. Post 1:26-27; 5:1; 6:5.11-13; 8:21; 9:6; Kol 1:26-28)
8. kraj vremena Antikrista (usp. 2. Sol 2:1-11).

IV. Himna rane Crkve ili katekizam o tajni Evanđelja nađena je u 1. Timoteju poslanici 3:16.

V. U Ivanovoj Knjizi Otkrivenja ona je korištena u značenju Ivanovih apokaliptičkih simbola:

1. Otkrivenje 1:20
2. Otkrivenje 10:7
3. Otkrivenje 17:5.6.

VI. Ovo su istine koje ljudi ne mogu otkriti; one moraju biti otkrivene od Boga.

VII. [Vidjeti Posebnu temu gore: YHWH-in vječni iskupiteljski naum.](#)

▣ (2:5) “**kraljevstv(o)**” Ovo je ključni izričaj u sinoptičkim Evanđeljima. Isusova prva i posljednja propovijed, i većina Njegovih parabola, bave se s ovom temom.

Izričaj se odnosi na eshatološki (kraj – vremena) potisak Isusovih učenja (slijeđenih od Jakova). Ovaj “već, ali ne još” teološki paradoks odnosi se na židovsku zamisao o Dva doba ([vidjeti Posebnu temu u Jakovljevoj poslanici 5:2-3: Ovo i dolazeće doba](#)), sadašnje Doba zla i Doba pravednosti koje mora doći, što će biti ustoličeno Duhom kroz Mesiju. Židovi su očekivali samo jedan Dolazak Duhom-osnaženoga vojnog vođe (kao Suci u SZ-u). Dva Isusova dolaska uzrokuju preklapanje dva doba. Kraljevstvo Božje prodrlo je u ljudsku povijest s utjelovljenjem u Betlehemu. Međutim, Isus je došao prvi puta ne kao vojni osvajač iz Otkrivenja 19, nego kao Pateći sluga (usp. Iz 53) i ponizan vođa (usp. Zah 9:9).

[Vidjeti Posebnu temu dolje: Kraljevstvo Božje.](#)

POSEBNA TEMA: KRALJEVSTVO BOŽJE

U SZ-u mislilo se o YHWH-i kao o Kralju Izraela (usp. 1. Sam 8:7; Ps 10:16; 24:7-9; 29:10; 44:4; 89:18; 95:3; Iz 43:15; 44:6) i o Mesiji kao o savršenome Kralju (usp. Ps 2:6; Iz 9:6-7; 11:1-5). Rođenjem Isusa u Betlehemu (6.-4. g.pr.Kr.) Kraljevstvo je Božje prodrlo u ljudsku povijest s novom snagom i otkupljenjem (Novi savez, usp. Jer 31:31-34; Ez 36:27-36). Ivan Krstitelj navijestao je blizinu Kraljevstva (usp. Mt 3:2; Mk 1:15). Isus je jasno učio da je Kraljevstvo prisutno u Njemu Sânome i Njegovim učenjima (usp. Mt 4:17,23; 9:35; 10:7; 11:11-12; 12:28; 16:19; Mk 12:34; Lk 10:9,11; 11:20; 12:31-32; 16:16; 17:21). Ipak Kraljevstvo je također budućnost (usp. Mt 16:28; 24:14; 26:29; Mk 9:1; Lk 21:31; 22:16,18).

U sinoptičkim usporednicama u Evanđeljima po Marku i Luki nalazimo izričaj, “Kraljevstvo Božje”. Ta uobičajena tema Isusovih učenja uključuje prisutnost Božje vladavine u ljudskim srcima, koja će jednoga dana biti dovršena nad čitavom Zemljom. To je odraženo u Isusovoj molitvi u Evanđelju po Mateju 6:10. Matej, pišući Židovima, prvenstveno se izražavao izričajem ne koristeći Ime Božje (Kraljevstvo nebesko), dok su Marko i Luka, pišući ne-Židovima, upotrebljavali uobičajenu oznaku, koristeći Božansko Ime.

To je kao ključni izričaj sinoptičkih Evanđelja. Prva i zadnja Isusova propovijed, a najviše Njegove parabole, bave se ovom temom. Izričaj se odnosi na vladavinu Božju u ljudskim srcima sada! Začuđujuće je da Ivan taj izričaj koristi samo dva puta (i nikad u Isusovim parabolama). U Evanđelju po Ivanu ključna metafora je “vječni život”.

Napetosti s ovim izričajem bile su uzrokovane s dva Kristova dolaska. SZ usredotočen je na jedan dolazak Božjega Mesije – vojni, pravosudni, veličanstveni dolazak – ali NZ pokazuje da je On prvi puta došao kao Pateći Sluga iz Knjige proroka Izaije 53 i kao ponizan Kralj iz Knjige proroka Zaharije 9:9. Dva se židovska doba, doba grješnosti i Novo doba pravednosti, preklapaju. Isus trenutačno vlada u srcima vjernika, ali jednoga će dana vladati nad čitavim Stvorenjem. On će doći kao što je predvidio SZ! Vjernici žive u “već” nasuprot “ali ne još” Kraljevstvu Božjem (usp. Gordon D. Fee i Douglas Stuart u *How to Read The Bible For All Its Worth*, str. 131-134).

▣ (2:5) “što je On obećao onima koji ljube Njega” Vidjeti bilješku u Jakovljevoj poslanici 1:12.

2:6 “Ali vi” Ovo je posebno naglašena suprotivost (više kao Heb 6:9) onome što je Bog učinio za siromašne, nemoćne, i izopćene iz Jakovljeve poslanice 2:5.

▣ “bogataši” Bogataši su okarakterizirani kao: (1) tlače vas; (2) vuku vas na sud; i (3) bogohule ime kojim ste nazvani. Mogu li to biti bogati vjernici? Ja mislim da ne! Vidjeti bilješku u Jakovljevoj poslanici 2:2.

2:7

NASB

NKJV

NRSV

TEV

NJB

“bogohule ... pošteno ime po kojem ste vi nazvani”

“bogohule to veličajno ime po kojem ste vi nazvani”

“bogohule izvrsno ime koje je bilo prizvano na vas”

“koji govore zlo o tome dobrom imenu koje vam je bilo dato”

“koji vrijeđaju časno ime koje je bilo izgovoreno nad vama”

Ovo je doslovno “pozvano nad vama”. Kulturološki to bi moglo upućivati na:

1. patrijarhalni obiteljski blagoslov (usp. Post 48:16)
2. način označavanja YHWH-inih ljudi (usp. 2. Ljet 7:14; Jer 14:9; Dn 9:19; Am 9:12 [navedeno u Djelima 15:17])
3. ženu koja je uzelo muževo ime (usp. Iz 4:1)
4. rob koji je postao trajno vlasništvo drugog
5. krsno pravilo (usp. Mt 28:19; Djela 2:21,38)
6. starozavjetni naslov za zavjetni Božji narod (usp. Pnz 28:10; 2. Ljet 6:33, 7:14)
7. naslov “kršćanin” (mali Kristi), prvo dat u ismijavanju vjernika u Antiohiji Sirijskoj (usp. Djela 11:26).

U okviru #5 odgovara najbolje.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 2:8-13

⁸Ako, međutim, ispunjavate kraljevski zakon sukladno Pismu: “LJUBI SVOGA BLIŽNJEGA KAO SAMOG SEBE”, vi činite dobro. ⁹Ali ako pokazujete pristranost, vi činite grijeh i proglašeni ste krivima od zakona kao prijestupnici. ¹⁰Jer tko god drži čitav zakon a ipak se spotakne u jednoj točki, on je postao krivim za sve. ¹¹Jer On koji

je rekao: “NE POČINI PRELJUB”, isto je tako rekao: “NE POČINI UBOJSTVO”. Sad ako ne činite preljub, ali činite ubojstvo, vi ste postali prijestupnik zakona. ¹²Tako govorite i tako činite kao oni koji moraju biti suđeni tim zakonom slobode. ¹³Jer sud će biti nemilosrdan za onoga koji nije pokazao milosrđe; milosrđe likuje nad sudom.

2:8 “Ako” I stih 8 i 9 započinju s PRVIM RAZREDOM KONDICIONALNE REČENICE što pretpostavljaju da su istinite s autorove točke gledišta ili za njegove književne svrhe. Njegovi slušatelji /čitatelji ispunjavali bi kraljevski zakon ako ljube primjereno.

▣ **“kraljevski zakon”** Ova zamisao poznata je po nekoliko imena (usp. Jak 1:25; 2:12; Rim 8:2; Gal 6:2). Očevidno se vraća na Deset zapovijedi (usp. Jak 2:11) ali doseže do ustoličenoga Novog doba Isusovih učenja, novoga načina vladanja prema Bogu i našima zavjetnim sudionicima (usp. Isusova Propovijed na Gori u Mt 5 - 7).

▣ **“sukladno Pismu”** Ovo je navod iz Levitskoga zakonika 19:18, ali s pogledom prema Levitskome zakoniku 19:15 (tj. ne smijete biti pristrani).

▣ **“LJUBI SVOGA BLIŽNJEGA KAO SAMOG SEBE”** Primjereno samoljublje, u kršćanskome smislu, ključno je u primjerenu ljubljenju drugih (usp. Mt 19:19; Mk 12:31; Lk 10:27; Rim 13:9). Isus je često koristio Levitski zakonik 19:18, zajedno s Ponovljenim zakonom 6:4-5, kao sažecima čitavoga Zakona (usp. Mt 7:12; 22:40).

2:9 “ako pokazujete pristranost” Ovo je još jedan PRVI RAZRED KONDICIONALNE REČENICE, kao Jakovljeva poslanica 2:8. To je jaka riječ za Crkvu danas. Mi se ne smijemo usuditi igrati miljenike s onima za koje je Krist umro (usp. Rim 14:15.20; 1. Iv 2:9-11; 3:9-18).

▣ **“vi činite grijeh”** “Grijeh” je posebno naglašen u grčkoj rečenici. Pokazivanje pristranosti bio je prekršaj Mojsijevskoga Saveza i Zakona ljubavi (Kraljevski zakon).

▣ **“proglašeni ste krivima od zakona kao prijestupnici”** Prijestup znači “prekoračiti poznatu granicu” i bio je jedan od SZ-nih odredbi grijeha. Zabilježite da ovo nije zanemarivanje, nego voljno djelovanje protiv Božje otkrivene volje.

2:10 “Jer tko god drži čitav zakon a ipak se spotakne u jednoj točki, on je postao krivim za sve” Ovo je važan stih u pomaganju objašnjavanja teološke teškoće o pravednosti ljudskom zaslugom i svrhom Mojsijevskoga Zakona (usp. Gal 3:15-29). Djelomična poslušnost, ili privremena poslušnost, nikad nije bilo dovoljno da bude prihvaćeno od Boga kroz Mojsijevski Savez (usp. Mt 5:19; Gal 5:3). Ova vrsta sažete izjave o držanju čitavog Zakona (dječaci u dobi od 13 godina i židovske djevojčice u dobi od 12 godina) teološki je temelj Pavlovih SZ-nih navoda i jake sažete izjave o grješnosti čovječanstva u Poslanici Rimljanima 3:9-23.

2:11 Ovo je redosljed Deset zapovijedi u Septuaginti (što pokazuje rani židovski okus Jakovljeve poslanice), koja je bila grčki prijevod SZ-a započet oko 250.g.pr.Kr. i navođena je od većine NZ-nih autora.

2:12 “Tako govorite i tako činite” Ovo su oba PREZENT AKTIVNIH IMPERATIVA. Riječi i životi vjernika moraju se slagati. Mi moramo provoditi u djelo ono što govorimo (usp. Mt 7). To je glavna tema Poslanice!

▣ **“oni koji moraju biti suđeni”** Svi će ljudi biti suđeni (usp. Mt 25:31-46; Djela 17:31; Rim 2:6.16; 3:6; Otk 20:11-15). Čak će i kršćani biti suđeni (usp. Rim 14:10; 2. Kor 5:10), ali očitno ne za grijeh, nego za svoje stavove, korisnost i za uporabu svojih duhovnih darova.

2:13 “sud će biti nemilosrdan za onoga koji nije pokazao milosrđe” Ovo je duhovno načelo da ljudi žanju ono što su sijali (usp. Mt 6:14-15; 7:1-5; 18:22-35; Gal 6:7). To može biti dobro poznata izreka u Palestini. Ono je u negativnome obliku u Isusovoj izjavi u Evandjelju po Mateju 5:7. To nije usmjerenje prema spasenju po djelima, nego obiteljske osobine Boga koje moraju biti dokaz u životima Njegove djece (usp. Mt 7:13-27; 1. Kor 13).

PITANJA ZA RASPRAVU

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Ova pitanja za raspravu predviđena su da vam pomognu promišljati kroz glavne teme ovoga odjeljka Knjige. Ona su napravljena da budu misaono-nametljiva, ne konačna.

1. Kako mi radimo diskriminaciju u našim crkvama danas?
2. Zašto je Bog odabrao siromašne da budu blagoslovljeni i spašeni? Zašto je toliko teško bogatašima postati vjernicima? Zašto je to šokiralo Židove Isusova vremena?
3. Zašto je Jakovljeva poslanica 2:10 toliko važna?
4. Kako se SZ-ne zapovijedi odnose prema “zakonu slobode”?
5. Kako se stihovi 12-13 odnose na opravdanje po vjeri?

OKVIRNI UVIDI ZA 2:14-26

- A. Ovaj odjeljak Jakovljeve poslanice prouzročio je veliku teološku prepirku. Ona ne dolazi toliko iz odlomka, okvirno shvaćeno, nego od teoloških pretpostavki i dogmatskih sustava dokaza iz teksta (vidjeti u Rječniku proof-text – op.prev.), zapadnjačke teologije.
- B. Jakov i Pavao se ne suprote, nego nadopunjuju jedan drugog. Prividna suprotivost dolazi od krivoga shvaćanja: (1) svrhe; (2) primatelja; i (3) odredbi ključnih riječi (tj. vjera, djela) NZ-nih Poslanica Rimljanima i Jakovljeve:
 1. Pavlovo pisanje je Židovima koji vjeruju kako su u ispravnome odnosu s Bogom na temelju: (1) svoje rase (nacionalnost) i (2) svoga držanja Mojsijeva zakona (legalizam). Pavao govori o ulasku u kršćanski život. On koristi Abrahamov život kao SZ-ni primjer bivanja obznanjenim da je odnos prema Bogu ispravan prije obrezanja i prije Mojsijevskoga Zakona (usp. Post 15:6), temeljeno isključivo na Božjoj prvotnoj milosti i primjerenome odazivu u vjeri (usp. Rim 4:3; Gal 3:6)
 2. Jakovljevo pisanje je crkvenim ljudima koji kršćanstvo čine vjeroispovijedanjem umjesto načinom života (prividna proturječja ili intelektualisti, židovski gnostici). Ti ljudi dokazuju pravovjernost kao temelj svoje sigurnosti spasenja. Jakovljeva poslanica i 1. Ivanova poslanica dokazuju kako dnevna ljubav na djelu nije mogućnost za kršćane, nego je dokaz njihova bivanja kršćanima. Za Jakova, “djela” nisu židovska pravila, nego ljubav na djelu (usp. 1. Kor 13)
 3. Pavao i Jakov ne daju dva načina spasenja, nego dva vida jednoga spasenja. Pavao govori o početku Abrahamova hodanja u vjeri (usp. Post 15), a Jakov govori o njenim neprekidnim osobinama (rođenje Izaka nasuprot prinošenju Izaka, usp. Post 22)
 4. to nije “vjera ili djela” nego “vjera i djela”. Ne samo da je vjera mrtva bez djela, nego su i djela bez vjere mrtva (usp. Mt 7:21-23; Iv 15:1-6). Bivanje tjelesnim, slabim, bebom kršćaninom je moguće (usp. 1. Kor 3:1-3.10-15; Heb 5:11-14), ali to je iznimka, a ne pravilo
 5. John Calvin rekao je: “jedino vjera opravdava ali vjera koja opravdava nije jedina”.
- C. Ovaj odjeljak djeluje kao ohrabrenje za djelatnu vjeru. U smislu to je odlomak sigurnosti – ne sigurnosti kao doktrine, nego kao načina života. Sigurnost je jamačno biblijska istina, ali samo u vezi s dnevnom Kristo- sličnošću, ne sustavne teologije! Mi smo spašeni kako bismo služili. Služenje je dokaz spasenja. To nije nikad sredstvo, nego je to cilj, plod (usp. Ef 2:8-9 i 10). Ova istina više je potrebna u naše vrijeme: (1) lakoga uvjerenja i (2) sigurnosti kao denominacijskoga teološkog pravila / doktrine (uobičajeno dato kao dogmatska izjava na početku kršćanskoga života).
- D. Čitava Jakovljeva poslanica bavi se s praktičkim pitanjima o tome kako vjernici koriste svoje izvore (fizičke i duhovne) u korist Kraljevstva. Podjela fizičkih izvora otkriva srce!

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 2:14-17

¹⁴Kakva korist je to, moja braćo, ako netko kaže da ima vjeru ali nema djela? Može li ga vjera spasiti? ¹⁵Ako su brat ili sestra bez odjeće i u potrebi za dnevnom hranom, ¹⁶i jedan od vas im kaže: “Idite u miru, budite ugrijani i siti”, a ipak vi im ne date što je neophodno za *njihovo* tijelo, koja je korist? ¹⁷Čak tako vjera, ako nema djela, mrtva je, *bivajući sama po sebi*.

2:14

NASB	“Kakva korist je to”
NKJV	“Kakvu dobit <i>donosi to</i> ”
NRSV, TEV	“kakvo je to dobro”
NJB	“Kako to pomaže”

Gramatički ovo pitanje očekuje “ne” odgovor. Vjera bez djela je nekorisna, bez dobiti.

▣ “moja braćo” Vidjeti bilješke u Jakovljevoj poslanici 1:2 i 1:9.

▣ “ako netko kaže” Ovo je TREĆI RAZRED KONDICIONALNE REČENICE, “netko može kazati”. Ona je građena kao oblik pogrde (pretpostavljeni prigovarač) Jakovljeve poslanice 1:26.

▣ “ima vjeru” Biblijska vjera (*pistis*) ima nekoliko vidova: (1) doktrina (usp. 1. Iv 4:1-6; Juda 3.20); (2) osobni odnos i predanost Isusu (usp. Iv 1:12; 3:16; Rim 10:9-13); i (3) pobožan način života (usp. Jak i 1. Iv). Sva tri vida uključena su u iskrenu, zrelu vjeru.

[Vidjeti Posebnu temu u Jakovljevoj poslanici 1:3: Povjerenje, pouzdanje, vjera, i vjernost u Starome zavjetu \(אמנה\).](#)

▣ “Može li ga vjera spasiti” Ovo je upotrijebljeno u eshatološkome smislu. Osuda će biti temeljena na: (1) djelima (usp. Mt 25:31 i dalje; Rim 2:6; 2. Kor 5:10; Gal 6:7-9) i (2) vjeri (usp. Rim 4; 1. Kor 3:10-15; Gal 3). To je drugo pitanje stiha 14. Ono također očekuje “ne” odgovor.

2:15 “Ako” Ovo je TREĆI RAZRED KONDICIONALNE REČENICE što je primjer kako vjernici ne bi smjeli djelovati, poglavito prema drugim vjernicima.

2:16 “Idite u miru” Ovaj izričaj je PREZENT AKTIVNOGA IMPERATIVA. “Budite ugrijani” je PREZENT SREDNJEGA (deponent) IMPERATIVA a “budite siti” je PREZENT SREDNJEGA IMPERATIVA. Ovo je zastrta molitva za Boga da osigura njihove potrebe. To je SZ-ni idiom za Božju opskrbu (usp. Suci 18:6; 1. Sam. 1:17; 20:42; 2. Sam 15:9). On odražava površan, brzoplet odaziv, više kao naše “molit ću se za tebe” (usp. 1. Iv 3:17-18) kad je korišten u neiskrenome stavu. Jedno je sigurno, oni koji izgovaraju ove zastrte molitve sami neće učiniti ništa kako bi pomogli!

2:17 “ako” Ovo je još jedan TREĆI RAZRED KONDICIONALNE REČENICE. Jakov koristi ovu književnu građu što predlaže možebitnost kako bi slikovito pokazao razliku između istinske vjere i lažne vjere ili moguće zrele vjeru nasuprot slaboj vjeri.

Ovo je važna teološka sažeta izjava (usp. Jak 2:20 i 26). U svome *Study Guide Commentary on James* Curtis Vaughan vidi tri sažete izjave kao građenje glavnoga presjeka: (1) iskrena vjera nije isprazna potvrda (Jak 2:14-17); (2) iskrena vjera nije samo puko prihvatanje kreda (Jak 2:18-20); i (3) iskrena vjera je vjera što proizvodi život poslušnosti (Jak 2:21-26, str. 56).

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 2:18-26

¹⁸Ali netko može *dobro* reći: “Ti imaš vjeru a ja imam djela; pokaži mi svoju vjeru bez djela, a ja ću tebi pokazati svoju vjeru svojim djelima.” ¹⁹Vi vjerujete da je Bog jedan. Vi činite dobro; demoni također vjeruju, i drhte. ²⁰Ali jesi li voljan shvatiti, ti glupavi čovječje, da je vjera bez djela beskorisna? ²¹Ne bijaše li Abraham naš otac opravdan djelima kad on prinese Izaka svoga sina na žrtvenik? ²²Vi vidite da je vjera djelovala s njegovim djelima, i kao ishod djela, vjera bijaše usavršena; ²³i Pismo bijaše ispunjeno što kaže: “I ABRAHAM VJEROVAŠE BOGU, I TO MU BIJAŠE RAČUNATO KAO PRAVEDNOST”, i on bijaše nazvan prijateljem Božjim. ²⁴Vi vidite da je čovjek

opravdan djelima a ne samo vjerom. ²⁵Na isti način, ne bijaše li Rahaba bludnica također opravdana djelima kad ona primi glasnike i otposlala ih drugim putem? ²⁶Jer baš kao što je tijelo bez *toga* duha mrtvo, tako isto vjera je bez djela mrtva.

2:18-20 Gramatički ovo je u dobroj mjeri višeznačan odlomak što se tiče rečeničnoga znakovlja i zamjeničkih prednjih članova. Neizvjesno je postoji li: (1) jedan pristaša Jakovljeva položaja; (2) jedan prigovarač Jakovljeva položaja; (3) jedan od svakoga; ili (4) dvije oprečne pretpostavljene osobe na koje Jakov smjera. Neizvjesno je završava li pitanje u Jakovljevoj poslanici 2:18a (NKJV, NRSV, NIV) ili 18b (NASB, TEV) ili prolazi do 2:19.

Moguće je da Jakovljevi pretpostavljeni prigovarač tvrdi kako kršćani imaju različite duhovne darove, neki vjeru a neki djela. Jakov se odaziva kako vjera nije dar, nego temeljna stijena odnosa pouzdanja u Krista. Poznati Krista znači ugledati se na Njega; živjeti kako je On živio; ljubiti kako je On ljubio; dati sebe drugima kao što je On dao Sebe drugima (usp. 1. Iv 3:16).

Duhovna darovitost nije smanjenje kršćanske odgovornosti, nego osnaživanje za učinkovitu službu (u vezi s drugim vjernicima).

☐ **“pokaži mi svoju vjeru bez djela”** Ovo je AORIST AKTIVNOGA IMPERATIVA. To može biti slična istina parabolli o sijaču u Evanđelju po Mateju 13. Donošenje ploda, ne početni odaziv, dokazuje iskrenost /istinitost (usp. Tit 1:16; 1. Iv 2:4). Nema ploda, nema korijena!

2:19 “Vi vjerujete da je Bog jedan” Ova je istina (monoteizam) bila prvi ispit pravovjernosti za judaizam (usp. Pnz 4:35.39; 6:4-5; Mk 12:29). Ipak demoni vjeruju to također (usp. Mt 4:3; Mk 5:7). Kršćanstvo nije samo ispravna doktrina, nego odnos poslušnosti i ljubavi. Pravovjernost samo po sebi, bez pravoga vršenja, isprazno je (usp. 1. Kor 13). Teološka, intelektualna predanost monoteizmu (usp. Rim 3:30; 1. Kor 8:4.6; Ef 4:6; 1. Tim 2:5) ne čini nekoga ispravnim s Bogom. Prikladno vjerovanje ne može spasiti, jer tko među palim ljudstvom ima savršenu besprijekornu teologiju? Spasenje kroz Krista utječe na um (doktrina), srce (dragovoljno pouzdanje u Krista), i na ruku (način života Kristo-sličnosti).

☐ **“demoni također vjeruju”** Demoni znaju tko je Isus! Demoni vjeruju u monoteizam!

[Vidjeti Posebnu temu dolje: Demonsko \(nečisti duhovi\) u NZ-u: Anđeli i demoni.](#)

POSEBNA TEMA: DEMONSKO (NEČISTI DUHOVI) U NZ-u: ANĐELI I DEMONI

- A. Drevni narodi bili su animalisti. Oni su dodavali crte ljudske osobnosti silama prirode, životinja, i prirodnih pojava. Život je bio objašnjen kroz uzajamno djelovanje ovih duhovnih entiteta s čovječanstvom.
- B. Vremenom je ova personifikacija postala politeizam (mnogo bogova – mnogoboštvo). Uobičajeno su demoni (*geniji*) bili niži bogovi ili polubogovi (dobro ili zlo) koji su utjecali na pojedinačne ljudske živote:
1. Mezopotamija, kaos i sukob
 2. Egipat, red i djelovanje
 3. Kanaan, vidjeti od W. F. Albrighta *Archaeology and the Religion of Israel*, peto izdanje, str. 67-92.
- C. SZ ne počiva na niti razvija predmet nižih bogova, anđela, ili demona, vjerojatno zbog svoga strogoga monoteizma ([vidjeti Posebnu temu dolje: Monoteizam](#), usp. Izl 8:10; 9:14; 15:11; Pnz 4:35.39; 6:4; 33:26; Ps 35:10; 71:19; 86:8; Iz 46:9; Jer 10:6-7; Mih 7:18). On spominje lažne bogove poganskih naroda (*Sedim*, BDB 993, usp. Pnz 32:17; Ps 106:37) i imenuje ih ili personificira neke od njih:
1. *Se'im* (satiri ili dlakavi demoni, BDB 972 III, KB 1341 III, usp. Lev 17:7; 2. Ljet 11:15; Iz 13:21; 34:14)
 2. *Lilit* (ženski rod, zavodnički noćni demon, BDB 539, KB 528, usp. Iz 34:14)
 3. *Mavet* (hebrejski pojam za smrt upotrijebljen za kanaanskoga boga Podzemlja, *Mota*, BDB 560, KB560, usp. Iz 28:15.18; Jer 9:21; i moguće Pnz 28:22)
 4. *Rešef* (pomor, vatra, ili tuča, BDB 958, KB 958, usp. Pnz 32:24; Ps 78:48; Hab 3:5)
 5. *Dever* (kuga, BDB 184, usp. Ps 91:5-6; Hab 3:5)
 6. *Azazel ili Hazazel* (ime neizvjesno, ali moguće pustinjski demon ili ime mjesta, BDB 736, KB 736, usp. Lev 16:8.10.26).

(Ovi su primjeri uzeti iz *Encyclopaedia Judaica*, tom 5, str. 1523.)

Međutim, ne postoji dualizam ili anđeoska neovisnost od YHWH u SZ-u. Sotona je YHWH-in sluga (usp. Job 1 - 2; Zah 3), ne neovisan, samo-upravljan neprijatelj (usp. A. B. Davidson, *A Theology of the Old Testament*, str. 300-306).

- D. Judaizam se razvio tijekom babilonskoga izgnanstva (586.-538. g.pr.Kr.). Bio je teološki pod utjecajem perzijskoga personificiranoga dualizma Zorostrijanizma, dobar visoki bog nazvan *Mazda* ili *Ormuzd* i zla imenovanog *Ahriman*. Ovo je omogućilo unutar judaizma nakon izgnanstva personificirani dualizam između YHWH i Njegovih anđela te Sotone i njegovih anđela ili demona.

Judaistička teologija o personificiranome zlu objašnjena je i dobro potkrijepljena spisima u *The Life and Times of Jesus the Messiah*, tom 2, Dodatak XIII (str. 749-863) i XVI (str. 770-776) od Alfreda Edersheima. Judaizam je personificirao zlo na tri načina:

1. Satan (Sotona) ili *Samael*
2. dobra namjera (*yetzer hara*) unutar čovječanstva
3. Anđeo smrti.

Edersheim ovo karakterizira kao:

1. Optužitelj
2. Zavodnik /Napasnik
3. Kažnjavatelj (tom 2, str. 756).

Postoji primjetna teološka razlika između judaizma nakon izgnanstva te NZ-ne predstave i objašnjenja zla.

- E. NZ, posebice Evanđelja, potvrđuju postojanje i protivljenje zlim duhovnim bićima prema ljudstvu i prema YHWH-i (u judaizmu, Sotona je bio neprijatelj čovječanstva, a ne Boga). Oni se protive Božjoj volji, vladavini, i Kraljevstvu.

Isus se suprotstavljao i istjerivao ova demonska bića, nazvana i: (1) nečisti duhovi (usp. Lk 4:36; 6:18) ili (2) zli duhovi (usp. Lk 7:21; 8:2), iz ljudskih bića. Isus je jasno činio razliku između bolesti (fizičke i mentalne) i demonskoga. On je očitovao Svoju snagu i duhovni uvid prepoznavanjem i egzorcizmom tih zlih duhova. Oni su često prepoznali Njega i pokušali Ga nasloviti, ali Isus je odbacio njihovo svjedočenje, zapovijedajući da utihnu, i istjerao ih. Egzorcizam je znak poraza Sotonova kraljevstva.

Postoji iznenađujući manjak obavijesti u NZ-nim apostolskim pismima o tome predmetu. Egzorcizam nikad nije naveden kao duhovni dar, niti je metodologija ili postupak za to dato za buduće naraštaje službujućih ili vjernika.

- F. Zlo je stvarno; zlo je osobno; zlo je prisutno. Niti je otkriveno njegovo podrijetlo ni svrha. Biblija potvrđuje njegovu stvarnost i silovito se suprotstavlja njegovu utjecaju. U stvarnosti ne postoji konačan dualizam. Bog je u potpunome nadzoru; zlo je poraženo i osuđeno i bit će uklonjeno iz Stvorenja.
- G. Božji ljudi moraju se oduprijeti zlu (usp. Jak 4:7). Oni ne mogu biti nadzirani od njega (usp. 1. Iv 5:18), ali oni mogu biti kušani i njihovo svjedočenje i utjecaj oštećeno (usp. Ef 6:10-18). Zlo je otkriveni dio kršćanskoga svjetonazora. Suvremeni kršćani nemaju pravo ponovno određivati zlo (demitologiziranje od Rudolfa Baltanna); depersonalizirati zlo (društvene strukture od Paula Tillicha), niti ga nastojati objasniti u potpunosti u psihološkim pojmovima (Sigmund Freud). Njegov utjecaj je prožimajući, ali poražen. Vjernici moraju hodati u Kristovoj pobjedi!

POSEBNA TEMA: MONOTEIZAM

Zamisao "monoteizma" (jedan i samo jedan Bog), ne samo "visoki bog" politeizma ili dobar bog iranskoga dualizma (zoroastrijanizam), jedinstven je Izraelu (Abraham, 2000. g.pr.Kr.). Samo je jedna rijetka iznimka nakratko u Egiptu (Amenofis IV., također poznat kao Ehnaton, 1367.-1350. ili 1386.-1361. g.pr.Kr.).

Ova je zamisao izražena u SZ-u u nekoliko izričaja:

1. "nitko kao YHWH naš *Elohim*", Knjiga Izlaska 8:10; 9:14; Ponovljeni zakon 33:26; 1. Knjiga o Kraljevima 8:23
2. "nitko drugi osim Njega", Ponovljeni zakon 4:35.39; 32:39; 1. Knjiga o Samuelu 2:2; 2. Samuelova 22:32; Knjiga proroka Izaije 45:21; 44:6.8; 45:6.21

3. “YHWH je jedan”, Ponovljeni zakon 6:4; Poslanica Rimljanima 3:30; 1. Korinćanima 8:4.6; 1. Timoteju 2:5; Jakovljeva 2:19
4. “nitko sličan Tebi”, 2. Knjiga o Samuelu 7:22; Knjiga proroka Jeremije 10:6
5. “Ti si jedini Bog”, Psalam 86:10; Knjiga proroka Izaije 37:16
6. “Prije Mene nijedan Bog nije bio načinjen, i neće biti nijedan poslije Mene”, Knjiga proroka Izaije 43:10
7. “nema drugoga; osim Mene... nema drugoga”, Knjiga proroka Izaije 45:5.6.22
8. “nema drugoga, nema drugoga Boga”, Knjiga proroka Izaije 45:14.18
9. “nema drugoga osim Mene”, Knjiga proroka Izaije 45:21
10. “nema drugoga; ...nitko nije kao Ja”, Knjiga proroka Izaije 46:9.

Mora biti priznato da se ova ključna doktrina otkrivala na postupne načine. Rane izjave mogu biti razumjete kao “henoteizam” ili primjenjiv monoteizam (postoje drugi bogovi, ali samo je jedan Bog za nas, usp. Izl 15:11; 20:2-5; Pnz 3:28; 5:7; 6:4.14; 10:17; 32:12; 1. Kr 8:23; Ps 83:18; 86:8; 136:1-2).

Prvi tekstovi što su počeli naznačavati singularitet (filozofijski monoteizam) su rani (usp. Izl 8:10; 9:14; Pnz 4:35.39; 33:26). Puno i potpuno tvrdnje nađene su u Knjizi proroka Izaije 43 – 46 (usp. 43:11; 44:6.8; 45:7.14.18.22; 46:5.9).

NZ usmjerava na Ponovljeni zakon 6:4 u Poslanici Rimljanima 3:30; 1. Korinćanima 8:4.6; Efežanima 4:6; 1. Timoteju 2:5; i Jakovljevoj 2:19. Isus ga navodi kao prvu zapovijed u Evanđelju po Mateju 22:36-37; Marku 12:29-30; Luki 10:27. SZ, kao i NZ, potvrđuju stvarnost drugih duhovnih bića (demoni, anđela), ali samo jednog stvoritelja /iskupitelja Boga (YHWH, Post 1:1).

Biblijski monoteizam obilježen je:

1. Bog je jedan i jedinstven (ontologija je pretpostavljena, ne određena)
2. Bog je osoban (usp. Post 1:26-27; 3:8)
3. Bog je moralan (usp. Izl 34:6; Neh 9:17; Ps 103:8-10)
4. Bog je stvorio ljude na Svoju sliku (Post 1:26-27) za zajedništvo (tj. #2). On je ljubomoran Bog (usp. Izl 20:2-3).

Iz NZ-a:

1. Bog ima tri vječna, osobna očitovanja ([vidjeti Posebnu temu dolje: Trojstvo](#))
2. Bog je savršeno i potpuno otkriven u Isusu (usp. Iv 1:1-14; Kol 1:15-19; Heb 1:2-3)
3. Božji vječni naum za iskupljenje paloga čovječanstva jeste žrtvena ponuda Njegova jedinog Sina (Iz 53; Mk 10:45; 2. Kor 5:21; Fil 2:6-11; Heb).

POSEBNA TEMA: TROJSTVO

Zabilježite djelatnost sve tri Osobe Trojstva u ujedinenim okvirima. Pojam “trojstvo”, prvo skovana od Tertulijana, nije biblijska riječ, nego opće prihvaćena zamisao.

- A. Evanđelja:
 1. Evanđelje po Mateju 3:16-17; 28:19 (i usporednice)
 2. Evanđelje po Ivanu 14:26.
- B. Djela apostolska – Djela 2:32-33.38-39.
- C. Pavao:
 1. Poslanica Rimljanima 1:4-5; 5:1.5; 8:1-4.8-10
 2. 1. Poslanica Korinćanima 2:8-10; 12:4-6
 3. 2. Poslanica Korinćanima 1:21-22; 13:14
 4. Poslanica Galaćanima 4:4-6
 5. Poslanica Efežanima 1:3-14.17; 2:18; 3:14-17; 4:4-6
 6. 1. Poslanica Solunjanima 1:2-5
 7. 2. Poslanica Solunjanima 2:13
 8. Poslanica Titu 3:4-6.
- D. Petar – 1. Petrova poslanica 1:2.
- E. Juda – stihovi 20-21.

Množina u Bogu naviještena je u SZ-u.

A. Uporaba MNOŽINA za Boga:

1. Ime *Elohim* je MNOŽINA, ali kad je korištena za Boga uvijek ima JEDNINSKI GLAGOL
2. "Nas" u Knjizi Postanka 1:26-27; 3:22; 11:7.

B. Anđeo Gospodnji bio je vidljiv predstavnik Božanstva:

1. Knjiga Postanka 16:7-13; 22:11-15; 31:11.13; 48:15-16
2. Knjiga Izlaska 3:2.4; 13:21; 14:19
3. Knjiga o Sucima 2:1; 6:22-23; 13:3-22
4. Knjiga proroka Zaharije 3:1-2.

C. Bog i Njegov Duh su odvojeni, Knjiga Postanka 1:1-2; Psalam 104:30; Knjiga proroka Izaije 63:9-11; Ezekiel 37:13-14.

D. Bog (YHWH) i Mesija (*Adon*) su odvojeni, Psalam 45:6-7; 110:1; Knjiga proroka Zaharije 2:8-11; 10:9-12.

E. Mesija i Duh su odvojeni, Knjiga proroka Zaharije 12:10.

F. Svo Troje je spomenuto u Knjizi proroka Izaije 48:16; 61:1.

Isusovo Božanstvo i osobnost Duha prouzročili su poteškoće za stroge, monoteističke, rane vjernike:

1. Tertulijanu – podređenost Sina Ocu
2. Origenu – podređenost Božanske biti Sina i Duha
3. Ariju – poricao je Božanstvo Sinu i Duhu
4. monarhijanizmu – vjerovalo se u postupno očitovanje jednoga Boga kao Oca, Sina, onda Duha.

Trojstvo je povijesno razvijeno sustavno izlaganje uzeto iz biblijske građe:

1. Isusovo puno Božanstvo, jednakovrijedno Ocu, a bilo je potvrđeno godine 325. na Saboru u Niceji (usp. Iv 1:1; Fil 2:6; Tit 2:13)
2. puna Osobnost i Božanstvo Duha jednakovrijedno Ocu i Sinu bilo je potvrđeno na Saboru u Konstantinopolu godine 381.
3. doktrina o Trojstvu potpuno je iznesena u Augustinovome djelu *De Trinitate*.

Ovdje uistinu postoji tajnovitost. Ali izgleda da NZ potvrđuje jednu Božansku bit s tri vječna očitovanja kao Osobe.

▣ (2:19) "i drhte" Ovo se moguće odnosi na provođenje egzorcizma u YHWH-ino Ime. Taj pojam često je bio korišten u smislu magičnih papirusa /svitaka nađenih u Egiptu.

2:20

NASB	"da je vjera bez djela beskorisna"
NKJV	"da je vjera bez riječi mrtva"
NRSV	"da je vjera bez djela jalova"
NJB	"da je vjera bez djela beskorisna"

Iz većine drevnih grčkih rukopisa dolaze tri moguća prijevoda:

1. C, A, \aleph^2 imaju "mrtva" (usp. Jak 2:26)
 2. B i C^A imaju "jalova"
 3. P⁷⁴, *Bodmer Papyri*, ima "ništavna /isprazna" (upotrijebljeno ranije u Jak 2:20).
- USB⁴ ocjenjuje #2 kao "B" (gotovo izvjesno).

2:21 Ovo pitanje očekuje "da" odgovor.

▣ "Abraham" On je korišten i od Pavla (usp. Post 15 navedeno u Rim 4) i Jakova (navodi Post 22) kao dokaz njihova teološkoga naglaska, ali svaki koristi različite događaje u njegovu životu. Pavao govori o njegovu prvotnome pozivu i obećanjima (tj. rođenje Izaka), ali Jakov govori o dovršenju njegove vjere godinama poslije (tj. prinošenje Izaka).

▣ "naš otac" Ovaj pojam čini se odražava židovske kršćanske primatelje (usp. Mt 3:9; Iv 8:39). Međutim, Pavao koristi ovu istu zamisao za pogane (usp. Rim 2:28-29; 4:11-12.16; Gal 3:7; 6:16).

▣ **“opravdan djelima”** Ovo je grčki GLAGOL *dikaioō*. Semantičko polje (moguća značenja i suzvuci) ovog pojma zanimljivo je:

- I. Od Bauera, Arndta, Gingricha, i Dankera, *A Greek-English Lexicon of the New Testament* (str. 196-197):
 - A. “Pokaži pravdu” ili “čini pravdu nekome”.
 - B. “Opravdan, obranjen, postupano kao s pravednim”.
 - C. Pavao koristi pojam za Božju osudu:
 1. ljudi:
 - a. “budite nedužni”
 - b. “budite određeni i postupajte kao pravedni”
 2. o Božjoj djelatnosti – “učiniti ispravnim”
 3. “učiniti slobodnim ili čistim” (AKTIV)
ili “biti učinjen slobodnim ili čistim” (PASIV)
 4. “Bog je dokazan pravednim”.
- II. Od Louwa i Nida, *Greek-English Lexicon of the New Testament based on Semantic Domains*, 2. izdanje (tom 2, str. 64):
 - A. “dovesti u red s” (tom 1, 34:46, str. 452).
 - B. “pokazati ispravnim” (tom 1, 86:16, str. 744).
 - C. “razriješiti” (tom 1, 56:34, str. 557).
 - D. “osloboditi” (tom 1, 37:138, str. 489).
 - E. “slušati pravedne zapovijedi” (tom 1, 36:22, str. 468).

Kad netko usporedi ove leksičke uporabe postaje jasnim kako je Pavao mogao koristiti ovaj pojam na jedan način (poseban forenzički smisao o “učiniti pravednim”) a Jakov na drugi način (pokazati pravednim nečijim pobožnim življenjem). Pojam je dovoljno tečan da dopusti oboje. Ali molim zapamtite kako je to “oba /i” tema, a ne “ili /ili”. Također budite pozorni o postavljanju teološke odredbe ovoga pojma (ili ikojega pojma) koji je onda učitavan u svaku uporabu te riječi u Pismu. Riječi imaju značenje samo u određenim okvirima! [Vidjeti Posebnu temu u Jakovljevoj poslanici 1:20: Pravednost.](#)

▣ **“prinese Izaka”** Prinošenje Izaka (usp. Post 22) nisu bili temelji Abrahamove vjere (usp. Post 12; 15), nego ishod i izražavanje. Jakov koristi pojam “djela” na različit način nego Pavao. Jakov govori o kršćaninovu načinu života vjere (usp. 1. Iv), dok Pavao govori o djelima – pravednosti Židova (ili judaista u Gal) kao temelju za bivanje prihvaćenim od Boga (usp. Rim 10:2-3).

2:22 “vjera (je) djelovala s njegovim djelima” Ovo je IMPERFEKT AKTIVNOGA INDIKATIVA što označava neprekinuto djelovanje u prošleme vremenu. Postoji igra riječi između “djelovala s” (*syn + ergon*) i “djelima” (*ergōn*). Riječ “djelo” upotrijebljeno je jedanaest puta u Jakovljevoj poslanici 2:14-26 i samo tri puta u ostatku Poslanice.

▣ **“vjera bijaše usavršena”** Ovo je AORIST PASIVNOGA INDIKATIVA. Vjera je potaknuta i usavršena od Boga, ali vjernikovo htijenje i djelovanja također su dio te jednadžbe. Pojam “usavršena” znači “zrela”, “opremljena za označeni zadatak”, “potpuna”. Biblijska zavjetna zamisao ujedinjuje suverenost Boga i slobodnu volju ljudstva kako bi se sklopio ugovor ili sporazum koji ima i dobiti i obveze, dar i zahtjev.

[Vidjeti Posebnu temu dolje: Savez.](#)

POSEBNA TEMA: SAVEZ

SZ-ni pojam *berith* (BDB 136), *savez*, nije lako odrediti. Ne postoji odgovarajući GLAGOL u hebrejskome. Svi pokušaji izvođenja etimološke odredbe dokazali su se neuvjerljivima. Međutim, očito središte zamisli prisiljavalo je znanstvenike na preispitivanje uporabe riječi kako bi se pokušalo odrediti njezino djelatno značenje.

Savez je sredstvo kojim se jedan pravi Bog bavi Svojim ljudskim Stvorenjem. Zamisao Saveza, dogovorno, ili sporazuma ključna je za razumijevanje biblijskoga otkrivenja. Napetost između Božje suverenosti te ljudske slobodne volje jasno je vidljiva u zamisli Saveza. Neki su Savezi temeljeni isključivo na Božjoj naravi i djelovanjima:

1. stvaranje sâmo (usp. Post 1 - 2)
2. poziv Abrahama (usp. Post 12)
3. Savez s Abrahamom (usp. Post 15)
4. očuvanje i obećanje Noi (usp. Post 6 - 9).

Međutim, posebna narav Saveza zahtijeva odaziv:

1. vjerom Adam mora poslušati Boga i ne jesti sa stabla usred Edena
2. vjerom Abraham mora ostaviti svoju obitelj, slijediti Boga, i vjerovati u buduće potomstvo
3. vjerom Noa mora izgraditi veliku lađu daleko od vode i skupiti životinje
4. vjerom Mojsije mora izvesti Izraelce iz Egipta na goru Sinaj te primiti posebne smjernice za religijski i društveni život s obećanjima blagoslova i prokletstva (usp. Pnz 27 - 28).

Ova ista napetost koja uključuje Božji odnos prema ljudstvu naslovljena je u “Novome savezu”. Napetost može biti jasno vidljiva u usporedbi Knjige Ezekielia 18 s Ezekielom 36:27-37 (djelovanje JHWH). Je li Savez temeljen na Božjim milosrdnim djelima ili naređenome ljudskom odazivu? Ovo je goruće pitanje Staroga saveza i Novoga. Ciljevi oba su isti: (1) obnova zajedništva izgubljenog u Postanku 3 i (2) ustroj pravednog naroda koji odražava Božju narav.

Novi savez u Jeremiji 31:31-34 rješava napetost odstranjivanjem ljudskoga vršenja kao sredstva dobivanja prihvaćanja. Božji Zakon postaje unutarnja žudnja umjesto vanjskoga zakonskoga kôda. Cilj pobožnoga, pravednog naroda ostaje isti, ali mijenja se način. Palo čovječanstvo dokazalo je sebe neprikladnim biti Božjom odražavajućom slikom. Poteškoća nije bila Božji Savez, nego ljudska grješnost i slabost (usp. Rim 7; Gal 3).

Ista napetost između SZ-nih neuvjetovanih i uvjetovanih Saveza ostaje u NZ-u. Spasenje je potpuno besplatno u dovršenome djelu Isusa Krista, ali ono zahtijeva pokajanje i vjeru (oboje i početno i neprekidno). To je pravno proglašenje i poziv Kristo-sličnosti, izrična izjava prihvaćenosti te imperativ na svetost! Vjernici nisu spašeni zbog svoga djelovanja, nego pod poslušnošću (usp. Ef 2:8-10). Pobožno življenje postaje dokaz spasenja, ne sredstvo spasenja. Međutim, vječni život ima vidljive osobine! Ova je napetost jasno vidljiva u Poslanici Hebrejima.

2:23 “Pismo” Ovo upućuje na Knjigu Postanka 15:6, kao što čine Poslanica Rimljanima 4:3 i Galaćanima 3:6. Jakov govori kako je ovaj stih bio “ispunjen” Abrahamovim kasnijim djelovanjima u njegovoj voljnosti slušanja Boga i prinošenja Izaka, sina obećanja, kao žrtvu na gori Morija (usp. Post 22).

▣ **“prijateljem Božjim”** Abraham je nazvan ovim naslovom dva puta u SZ-u (usp. 2. Ljet 20:7; Iz 41:8).

2:24 “Vi” Ovo je MNOŽINA. Jakov sad naslovljava svoje čitatelje /slušatelje!

▣ **“opravdan djelima”** Vidjeti bilješku u Jakovljevoj poslanici 2:21.

2:25 “Rahaba bludnica” Ona je bila konačan dokaz u judaizmu o Božjem oprost i snazi pokajanja (tj. kanaanska prostitutka, usp. Jš 2). Ona je i predak Isusa (usp. Mt 1:4). Jakov koristi dvije krajnosti, Abrahama i Rahabu, kako bi dokazao svoj naglasak.

2:26 Djelatna ljubav je vjeri ono što je dah ljudskome tijelu. Mi možemo sažeti Jakovljev opis beživotne vjere kao: (1) demonsko, Jakovljeva poslanica 2:19; (2) ispraznost /ništavnost, Jakov 2:20; i (3) smrt, Jakov 2:26.

PITANJA ZA RASPRAVU

Ovaj komentar je yodić za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Ova pitanja za raspravu predviđena su da vam pomognu promišljati kroz glavne teme ovoga odjeljka Knjige. Ona su napravljena da budu misaono-nametljiva, ne konačna.

1. Što je vjera?
2. Odredite minimum biblijskih zahtjeva za spasenje.
3. Suprote li se Pavao i Jakov jedan drugome? Zašto da ili zašto ne?
4. Zašto i Pavao i Jakov koriste Abrahama kao primjer?
5. Popišite načine na koje je Rahaba oprečje Abrahamu.
6. Kako se Jakovljeva neophodnost “djela” odnosi prema putenim kršćanima?

JAKOV 3

PODJELA NA ODLOMKE U SUVREMENIM PRIJEVODIMA

UBS ⁴	NKJV	NRSV	TEV	NJB
jezik	neukrotiv jezik	istinska mudrost	Jezik	nenadziran jezik
3:1-5a	3:1-12	3:1-5a	3:1-5a	3:1-2a 3:2b-12
3:5b-12		3:5b-12	3:5b-12	
mudrost od gore	nebeska nasuprot demonskoj mudrosti		mudrost od gore	stvarna mudrost i njeno oprečje
3:13-18	3:13-18	3:13-18	3:13-18	3:13-18

ČITANJE KRUG TRI (iz [Vodiča dobrog biblijskog čitanja](#)) SLIJEĐENJE IZVORNE AUTOROVE NAKANE NA RAZINI ODLOMKA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Pročitajte odlomak odjednom. Odredite subjekte (čitanje kruga #3, str. xiv.). Usporedite vašu podjelu subjekta s pet suvremenih prijevoda navedenih gore. Podjela na odlomke nije nadahnuta, ali ona je ključ za slijeđenje izvorne autorove nakane, što je srce tumačenja. Svaki odlomak ima jedan i samo jedan subjekt.

1. Prvi odlomak
2. Drugi odlomak
3. Treći odlomak
4. I tako dalje.

OKVIRNI UVIDI ZA 3:1-12

- A. Ljudski govor ponavljana je tema u Jakovljevoj poslanici (usp. Jak 1:19.26; 2:14; 3:1-12; 4:11.12; 5:12). On se bavi s njom s nekoliko različitih kutova u gotovo svakome poglavlju. Govor je dio slike Božje u čovječanstvu (usp. Jak 3:9).
- B. Riječi osobe, kao i djela osobe u Jakovljevoj poslanici 2:14-26, uistinu otkrivaju nečije duhovno usmjerenje (usp. Mt 12:37).
- C. Jezik može biti velik blagoslov kad je nadziran i potkrijepljen od Boga, ali strahovita, uništavajuća sila u rukama đavla.
- D. Uvodne misli iz Izreka o ljudskome govoru:
 1. ljudski nas govor čini kadrima govoriti drugima o tome što osjećamo o životu. Prema tome, on otkriva tko mi uistinu jesmo (Izr 18:2; 4:23.20-27). Govor je teško iskušenje osobe (Izr 23:7)

2. mi smo društvena stvorenja. Nas se tiče prihvaćanje i potvrda. Mi to trebamo od Boga i od naših ljudskih kolega. Riječi imaju snagu udovoljiti tim potrebama i na pozitivan (Izr 17:10) i na negativan (Izr 12:18) način
3. postoji strahovita snaga u ljudskome govoru (Izr 19:20-21) — snaga blagoslivljanja i iscjeljivanja (Izr 10:11.21) te snaga proklinjanja i uništavanja (Izr 11:9)
4. mi žanjemo ono što sijemo (Izr 12:14).

Načela iz Izreka o ljudskome govoru:

1. negativna i uništavajuća moć ljudskoga govora:
 - a. riječi zlih ljudi (Izr 1:11-19; 10:6; 11:9.11; 12:5-6)
 - b. riječi preljubnice (Izr 5:2-5; 6:24-35; 7:5 i dalje; 9:13-18; 22:14)
 - c. riječi lašca (Izr 6:12-15.17.19; 10:18; 12:17-19.22; 14:5.25; 17:4; 19:5.9.28; 21:28; 24:28; 25:18; 26:23-28)
 - d. riječi budale (Izr 10:10.14; 14:3; 15:14; 18:6-8)
 - e. riječi lažnih svjedoka (Izr 6:19; 12:17; 19:5.9.28; 21:8; 24:28; 25:18)
 - f. riječi ogovaranja (Izr 6:14.19; 11:13; 16:27-28; 20:19; 25:23; 26:20)
 - g. riječi izgovorene prebrzo (Izr 6:1-5; 12:18; 20:25; 29:20)
 - h. riječi laskanja (Izr 29:5)
 - i. previše riječi (Izr 10:14.19.23; 11:13; 13:3.16; 14:23; 15:2; 17:27-28; ;18:2; 21:23; 29:20)
 - j. razvratne riječi (Izr 17:20; 19:1)
2. pozitivna, iscjeljujuća i izgrađujuća sila ljudskoga govora:
 - a. riječi pravednog (Izr 10:11.20-21.31-32; 12:14; 13:2; 15:23; 16:13; 18:20)
 - b. riječi pronicljivosti (Izr 10:13; 11:12)
 - c. riječi znanja (Izr 15:1.4.7.8; 20:15)
 - d. riječi iscjeljenja (Izr 15:4)
 - e. riječi blagog odgovora (Izr 15:1.4.18.23; 16:1; 25:15)
 - f. riječi ljubaznog odgovora (Izr 12:25; 15:26.30; 16:24)
 - g. riječi zakona (Izr 22:17-21).

Načela iz Novoga zavjeta o ljudskome govoru:

1. ljudski nas govor čini kadrima govoriti drugima o tome što osjećamo o životu. Prema tome, on otkriva tko mi uistinu jesmo (Mt 15:1-20; Mk 7:2-23)
2. mi smo društvena stvorenja. Nas se tiče prihvaćanje i potvrda. Mi to trebamo od Boga i od naših ljudskih kolega. Riječi imaju snagu udovoljiti tim potrebama i na pozitivan (2. Tim 3:15-17) i na negativan (Jak 3:2-12) način
3. postoji strahovita snaga u ljudskome govoru; snaga blagoslivljanja (Ef 4:29) i snaga proklinjanja (Jak 3:9). Mi smo odgovorni za ono što kažemo (Jak 3:2-12)
4. mi ćemo biti suđeni prema našim riječima (Mt 12:33-37; Lk 6:39-45) kao i prema našim djelima (Mt 25:31-46). Mi žanjemo ono što sijemo (Gal 6:7).

E. Postoji zanimljiva raspra o temi “Biblijsko stajalište o jeziku” u *Foundations of Contemporary Interpretation*, izdao Moises Silva, str. 204-217.

PROUČAVANJE RIJEČI I IZRIČAJA

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 3:1-5a

¹Neka mnogi *od vas* ne postanu učitelji, moja braćo, znajući da ćemo mi kao takvi navući strožu osudu. ²Jer svi mi spotičemo se na *mnogo* načina. Ako se itko ne spotiče u onome što on kaže, on je savršen čovjek, kadar zauzdati i čitavo tijelo. ³Sad ako stavimo žvale u usta konja tako da nas oni slušaju, mi usmjeravamo i njihovo čitavo tijelo. ⁴Pogledajte na lađe također, iako su one toliko velike i tjerane jakim vjetrovima, ipak su usmjeravane vrlo malim kormilom bilo kuda sklonost kormilara želi. ^{5a}Tako isto jezik je mali dio tijela, a *ipak* se hvali o velikim stvarima.

3:1 “mnogi od vas” Ovo pokazuje stremljenje velikoga odjeljka o Crkvi koja želi govoriti tijekom skupnih sastanaka (usp. 1. Kor 14:26-40). Služba štovanja Rane crkve bila je dinamička i neuređena.

▣ **“postanu”** Ovo je PREZENT SREDNJEGA (deponent) IMPERATIVA s NEGATIVNIM PARTICIPOM što znači zaustaviti djelovanje što je već u tijeku. Ovaj odjeljak Jakovljeve poslanice započinje s odgovornošću kršćanskih vođa ali lako se prenese na odgovornost svakoga kršćanina u vezi govora.

▣ **“učitelji”** Ovo izgleda odražava ili: (1) štovanje Rane crkve gdje je svatko mogao govoriti ili (2) časno mjesto rabina u židovskome društvu. Poučavanje je popisano kao duhovni dar u 1. Poslanici Korinćanima 12:28 i 14:26. Također je popisano kao djelatnost pastora (usp. 1. Tim 3:1-2; Ef 4:11). U Djelima apostolskim 13:1 to je povezano s prorocima. Ali ovdje je viđeno kao mogućnost za sve vjernike.

Moje je teološko mišljenje da svi vjernici sudjeluju u darovima na nekome praktičkom stupnju. Zasižno mi ne bismo smjeli prihvatiti kršćansko govorenje:

1. ja nemam dar molitve tako ja ne molim
2. ja nemam dar davanja tako ja ne dajem
3. ja nemam dar evangelizacije tako ja ne svjedočim.

Možemo reći da su ove djelatnosti za sve vjernike. Bog daruje neke za učinkovitu službu u ovim područjima, ali svi vjernici imaju odgovornosti u ovim područjima.

▣ **“moja braćo”** Vidjeti bilješku u Jakovljevoj poslanici 1:2 i 1:9.

▣ **“mi kao takvi”** Jakov uključuje sebe u ovu skupinu. Pavao naziva sebe propovjednikom, apostolom, i učiteljem (usp. 2. Tim 1:11). Svi kršćani imaju barem jedan duhovni dar (usp. 1. Kor 12), ali neki ih imaju nekoliko.

▣ **“(mi) ćemo ... navući strožu osudu”** Znanje i vodstvo donosi veću odgovornost (usp. Lk 12:48; 1. Kor 3:10-15). Ja vjerujem da Novi zavjet uči stupnjeve blagoslova i kazne.

[Vidjeti Posebnu temu dolje: Stupnjevi nagrada i kazne.](#)

POSEBNA TEMA: STUPNJEVI NAGRADA I KAZNA

- A. Primjeren i neprimjeren odaziv Bogu temeljen je na nečijemu stupnju znanja. Što manje znanja netko ima, manje je odgovoran. Suprotno je također istinito (usp. Lk 12:45).
- B. Znanje o Bogu dolazi na dva temeljna načina:
1. Stvorenje (usp. Ps 19; Rim 1 - 2)
 2. Pismo (usp. Ps 19; 119; Isus, kao što je otkriveno u NZ-u).
- C. SZ-ni dokaz:
1. nagrade:
 - a. Knjiga Postanka 15:1 (uobičajeno povezano sa zemaljskom nagradom, zemljom i sinovima)
 - b. Levitski zakonik 26:1-13; Ponovljeni zakon 28:1-14.58-68 (poslušnost Savezu donosi blagoslov)
 - c. Knjiga proroka Daniela 12:3
 2. kazne – Levitski zakonik 26:14-39; Ponovljeni zakon 27:15-26; 28:15-37 (neposlušnost Savezu donosi prokletstvo)
 3. SZ-ni uzorak za osobnu, zavjetnu pravednost promijenjen je zbog ljudskoga grijeha. Ova promjena je viđena u Knjizi o Jobu i Psalmu 73 (tj. “dva puta”, usp. Pnz 30:15.19; Ps 1). NZ pojačava žarište od čina /djelovanja na misao (usp. Propovijed na Gori, Mt 5 - 7).
- D. NZ-ni dokaz:
1. nagrade (van spasenja):
 - a. Evanđelje po Marku 9:41
 - b. Evanđelje po Mateju 5:12.46; 6:1-4.5-6.6-18; 10:41-42; 16:27; 25:14-23
 - c. Evanđelje po Luki 6:23.35; 19:11-19.25-26

2. kazne:
- a. Evanđelje po Marku 12:38-40
 - b. Evanđelje po Luki 10:12; 12:47-48; 19:20-24; 20:47
 - c. Evanđelje po Mateju 5:22.29.30; 7:19; 10:15.28; 11:22-24; 13:49-50; 18:6; 25:14-30
 - d. Jakovljeva poslanica 3:1.

E. Za mene jedina analogija što čini smisao je iz opere. Ja ne posjećujem prikazivanja opera tako ja ih ne razumijem. Što više znam o poteškoći i zamršenosti priče, glazbe, i plesa, toliko ću više cijeniti izvedbu. Vjerujem da će Nebo ispuniti naše čaše, ali mislim da naša ovozemaljska služba određuje veličinu naše čaše.

Prema tome, znanje i odaziv tome znanju ishodi u nagradama i kaznama (usp. Mt 16:7; Lk 12:48; 1. Kor 3:8.14; 9:17.18; Gal 6:7; 2. Tim 4:14). Postoji duhovno načelo - mi žanjemo ono što sijemo ! Neki siju više i žanju više (usp. Mt 13:8.23).

F. "Kruna pravednosti" je naša u dovršenome djelu Isusa Krista (usp. 2. Tim 4:8), ali zabilježite da je "kruna života" vezana na ustrajnost pod iskušenjem (usp. Jak 1:12; Otk 2:10; 3:10-11). "Kruna slave" za kršćanske vođe vezana je na njihov način života (usp. 1. Pt 5:1-4). Pavao zna da ima neprolaznu krunu, ali on vježba krajnji samo-nadzor (usp. 1. Kor 9:24-27).

Misterija kršćanskoga života jeste ta da je Evanđelje u potpunosti besplatno u dovršenome Kristovu djelu, ali mi se moramo odazvati Božjoj ponudi u Kristu, mi se isto tako moramo odazvati Božjem osnaživanju za kršćansko življenje. Kršćanski život je nadnaravni kao što je i spasenje, ipak mi ga moramo primiti i držati ga se. Paradoks besplatno-ali-košta-sve tajna je nagrada sijanja / žetve.

Mi nismo spašeni dobrim djelima, nego za dobra djela (usp. Ef 2:8-10). Dobra djela dokaz su da smo sreli Njega (usp. Mt 7). Ljudska zasluga u području spasenja vodi do uništenja, ali pobožno je življenje nagrađeno.

3:2

NASB
NKJV
NRSV
TEV
NJB

"svi mi spotičemo se na mnogo načina"
"svi mi spotičemo se na mnogim stvarima"
"svi od nas činimo mnoge pogriješke"
"svi od nas često činimo pogriješke"
"mi svi padamo na mnogo načina"

Ovo je PREZENT AKTIVNOGA INDIKATIVA što pokazuje neprekidno, uobičajeno djelovanje. "Spotičemo se" upotrijebljeno je u smislu "griješimo". Biblija uči da su svi ljudi grješnici (usp. Post 6:5.11-12.13; 8:21; 1. Kr 8:46; 2. Ljet 6:36; Job 4:17; 9:2; 15:14-16; 25:4; Ps 14:1-3; 53:1-4; 130:3; 143:2; Izr 20:9; Prop 7:20; Rim 3:10-18.19.20.23; Gal 3:22; 1. Iv 1:8-10). Ovo može odražavati ne-kanonsku židovsku Knjigu mudrosti Propovjednika (usp. Jak 5:13-14; 14:1; 19:16; 22:27; 28:13-26). Postoji nekoliko smjerenja u Jakovljevoj poslanici na ovu mudrosnu među-biblijsku Knjigu, pisanu oko 180.g.pr.Kr. U određenome smislu Jakovljeva poslanica je NZ-na mudrosna književnost.

▣ **"Ako"** Ovo je PRVI RAZRED KONDICIONALNE REČENICE; svi se ljudi spotiču.

▣ **"što on kaže"** Jakovljeva poslanica u 2:14-26 tiče se vjere bez djela. Ovaj odjeljak pokazuje da nečiji govor, u uređenome smislu, otkriva istinsku duhovnu narav. Biblija naglašava važnost našega govora (vidjeti Okvirne uvide, D). Mi smo spoznati i ocijenjeni našim riječima jer naše riječi otkrivaju našu narav.

▣ **"on je savršen čovjek"** "Savršen" znači "posve opremljen", "posve odrastao", "potpun", ili "zreo", ne bezgrješan (usp. Rim 7). Jakov koristi ovaj pojam često (usp. Jak 1:4.17.25; 2:22; 3:2) zbog svoga naglaska na djelovanju vjere, ove nemogućnosti odvajanja (tj. gnosticizam) vjere od vjernosti!

▣ **"kadar zauzdati i čitavo tijelo"** Nadzor jezika je znak Kristo-slične zrelosti i samo-nadzora (usp. Jak 1:26; Gal 5:22-23).

3:3 **"ako"** Ovo je PRVI RAZRED KONDICIONALNE REČENICE; konji su bili pripitomljeni.

3:3-5 Ovdje su primjeri o tome kako mala stvar može utjecati na veliku stvar: uzde /konj, kormilo /brod, i iskra /vatra. Konji i ovce često su korišteni u *koine* papirusima iz Egipta kao metafore za nadzor.

3:4 “**lađe ... velike**” Grčko-rimski svijet imao je velike brodove. Pavao je bio ukrcao na brod za žito koji je imao 276 putnika plus teret. Josip Flavije bilježi da je on bio na brodu sa 600 putnika. On opisuje mjere broda 180' puta 65' puta 44'.

3:5 “**hvali (se) o velikim stvarima**” Ovdje Jakov smjera ili na snagu ljudskoga govora ili na zamisao o “ponosu”.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 3:5b-12

^{5b}Vidite kako je velika šuma zapaljena tako malim ognjem! ⁶I jezik je vatra, *sâm* svijet nepravde; jezik je postavljen među naše udove kao onaj koji kalja čitavo tijelo, i zapaljuje smjer *našega* života, i zapaljen je paklom. ⁷Jer svaka vrsta zvijeri i ptica, gmizavaca i morskih stvorenja, pripitomljena je i bila je pripitomljena od ljudske rase. ⁸Ali nitko ne može pripitomiti jezik; *on je* nemirno zlo i pun smrtonosnoga otrova. ⁹S njim mi blagoslivljamo *našega* Gospodina i Oca, i s njim mi proklinjemo ljude, koji su bili stvoreni u sličnosti Božjoj; ¹⁰iz istoga izvora dolazi *oboje* blagoslivljanje i proklinjanje. Moja braćo, ove stvari ne bi smjele biti takvima. ¹¹Izlijeva li izvor iz istoga otvora *oboje* slatku i gorku vodu? ¹²Može li smokvino stablo, moja braćo, roditi masline, ili trs roditi smokve? Niti *može* slana voda dati slatku.

3:5b “**velika šuma**” Ovo bi moglo biti prevedeno: (1) šuma ili (2) “nagomilana građa”. Ta metafora o jeziku kao iskri usredotočila je Jakovljevi um na uništavajuću i narav jezika koja se ne da nadzirati (usp. Jak 3:6-8).

3:6

NASB	“ <i>sâm</i> svijet nepravde”
NKJV, NRSV	“svijet nepravde”
TEV	“svijet krivog”
NJB	“čitav grješan svijet”

Ovo izgleda znači da ljudski jezik predstavlja nepravdu; to otkriva često skrivenu pokvarenost ljudskoga srca. Ona oskvrnjuje sve. Jakov koristi pojam “svijet” (*kozmos*) u negativnome smislu u Jakovljevoj poslanici 1:27 i 4:4. [Vidjeti Posebnu temu u Jakovu 1:27: Pavlova uporaba pojma *kozmos* \(svijet\).](#)

▣

NASB	“zapaljuje smjer <i>našega</i> života”
NKJV	“zapaljuje smjer prirode”
NRSV	“zapaljuje ciklus prirode”
TEV	“zapaljuje čitav smjer našeg postojanja”
NJB	“stavlja vatru na čitavo kolo stvorenja”

Ovo je doslovno “kotač rođenja”. Za dobru raspru o ovome rijetkom pojmu vidjeti od M. R. Vincenta *Word Studies in the New Testament*, tom 1, str. 356-357. On izgleda znači život osobe od rođenja do smrti, koji čak može utjecati na buduće naraštaje. Oba izričaja u Jakovljevoj poslanici 3:6 pokazuju jačinu i uništavajuću mogućnost ljudskoga jezika.

[Vidjeti Posebnu temu dolje: Vatra.](#)

POSEBNA TEMA: VATRA (BDB 77, KB 92)

U Pismu vatra ima i pozitivna i negativna suzvučja.

A. Pozitivna:

1. grijeh (usp. Iz 44:15; Iv 18:18)
2. svijetli (usp. Iz 50:11; Mt 25:1-13)
3. kuha (usp. Izl 12:8; Iz 44:15-16; Iv 21:9)
4. čisti (usp. Br 31:22-23; Izr 17:3; Iz 1:25; 6:6-8; Jer 6:29; Mal 3:2-3)
5. svetost (usp. Post 15:17; Izl 3:2; 19:18; Ez 1:27; Heb 12:29)
6. Božje vodstvo (usp. Izl 13:21; Br 14:14; 1. Kr 18:24)
7. Božja ovlast (usp. Djela 2:3)
8. zaštita (usp. Zah 2:5).

B. Negativna:

1. spaljuje (usp. Jš 6:24; 8:8; 11:11; Mt 22:7)
 2. uništava (usp. Post 19:24; Lev 10:1-2)
 3. bijes /gnjev (usp. Br 21:28; Iz 10:16; Zah 12:6)
 4. kazna (usp. Post 38:24; Lev 20:14; 21:9; Jš 7:15)
 5. lažan eshatološki znak (usp. Otk 13:13).
- C. Božji bijes /gnjev protiv grijeha izražen je u metaforama vatre:
1. Njegov gnjev spaljuje (usp. Hoš 8:5; Sef 3:8)
 2. On izlijeva vatru (usp. Nah 1:6)
 3. vječna vatra (usp. Jer 15:14; 17:4)
 4. eshatološki Sud (usp. Mt 3:10; 13:40; Iv 15:6; 2. Sol 1:7; 2. Pt 3:7-10; Otk 8:7; 16:8).
- D. Vatra se često pojavljuje u teofanijama:
1. Knjiga Postanka 15:17
 2. Knjiga Izlaska 3:2
 3. Knjiga Izlaska 19:18
 4. Psalam 18:7-15; 29:7
 5. Knjiga proroka Ezekiel 1:4.27; 10:2
 6. Poslanica Hebrejima 1:7; 12:29.
- E. Kao toliko mnogo metafora u Bibliji (tj. kvasac, lav) i vatra može biti blagoslov ili prokletstvo ovisno o okviru.

▣ (3:6) “zapaljen ... paklom” Ovo je doslovno “bivanje zapaljenim od Gehene”, što upućuje na dolinu sinova Hinona, južno od Jeruzalema. Ovu je metaforu koristio Isus za opis kazne i mjesta za one koji odbacuju vjeru u Boga. Ona je bila pretvorena u smetlište za Jeruzalem jer je ta dolina u SZ-u bila mjesto gdje je bio štovan bog vatre Molek žrtvovanjem djece (usp. 2. Kr 16:3; 17:17; 21:6; 23:10; 2. Ljet 28:3; 33:6; Jer 7:31; 19:56; zabilježiti Lev 18:21). Ovo je jedina uporaba pojam “Gehena” van Isusovih riječi (usp. Mt 5:22.29.30; 10:28; 18:9; 23:15.33; Mk 9:43.47; Lk 12:5). Ta je metafora upućivanje na djelotvornost Zloga u našima dnevnim životima. Jakov je morao osobno iskusiti ili promatrati negativne učinke ljudskoga govora!

[Vidjeti Posebnu temu dolje: Gdje su mrtvi? \(Šeol /Hades, Gehena, Tartarus\)](#)

POSEBNA TEMA: GDJE SU MRTVI? (Šeol /Hades, Gehena, Tartarus)

- I. STARI ZAVJET
- A. Svi ljudi idu u *Šeol* (etimologija neizvjesna, BDB 982), što je način upućivanja na smrt ili grob, uglavnom u Mudrosnoj književnosti i Knjizi proroka Izaije. U SZ-u to je sjenovito, svjesno, ali postojanje bez radosti (usp. Job 10:21-22; 38:17).
- B. *Šeol* obilježava:
1. povezanost s Božjim Sudom (vatra), Ponovljeni zakon 32:22
 2. povezanost s kaznom čak prije Sudnjega dana, Psalam 18:4-5
 3. povezanost s *abandonom* (uništenje), u kojem je Bog također prisutan, Knjiga o Jobu 26:6; Psalam 139:8; Knjiga proroka Amosa 9:2
 4. povezanost s “Jamom” (grobom), Psalam 16:10; Knjiga proroka Izaije 14:15; Ezekiel 31:15-17
 5. grješni silaze živi u *Šeol*, Knjiga Brojeva 16:30.33; Psalam 55:15
 6. često poosobljen sa životinjom velikih ustiju, Knjiga Brojeva 16:30; Knjiga proroka Izaije 5:14; Habakuk 2:5
 7. ljudi su tamo zvani *Repha'im* (tj. “duhovi umrlih”), Knjiga proroka Izaije 14:9-11.

II. NOVI ZAVJET

- A. Hebrejski *Šeol* preveden je grčkim *Hadom* (*Hades*) (nevidljivi svijet).
- B. *Had* ima osobine:
1. upućuje na smrt, Evanđelje po Mateju 16:18
 2. povezan je sa smrću, Otkrivenje 1:18; 6:8; 20:13-14
 3. često sličan mjestu stalne kazne (*Gehena*), Evanđelje po Mateju 11:23 (SZ-ni navod); Luka 10:15; 16:23-24
 4. često sličan grobu, Evanđelje po Luki 16:23.
- C. Moguće podijeljen (rabini):
1. dio za pravednike nazvan raj (pravo drugo ime za Nebo, usp. 2. Kor 12:4; Otk 2:7), Evanđelje po Luki 23:43
 2. dio za grješne nazvan *Tartarus*, 2. Petrova poslanica 2:4, gdje je mjesto zadržavanja za zle anđele (usp. Post 6; 1. Henokova).
- D. *Gehena*:
1. odražava SZ-ni izričaj, “dolina sinova Hinnona”, (južno od Jeruzalema). To je bilo mjesto gdje je fenički bog vatre, *Molek* (BDB 574), bio štovan žrtvovanjem djece (usp. 2. Kr 16:3; 21:6; 2. Ljet 28:3; 33:6), što je bilo zabranjeno Levitskim zakonikom 18:21; 20:2-5.
 2. Jeremija ga mijenja iz mjesta poganskoga štovanja u mjesto YHWH-ina Suda (usp. Jer 7:32; 19:6-7). To postaje mjesto vatre, vječnoga suda u 1. Henokovoj 90:26-27 i Sib. 1:103.
 3. Židovi Isusovih dana bili su toliko užasnuti sudjelovanjem svojih predaka u poganskome štovanju žrtvovanjem djece, da su ovo područje pretvorili u smetlište za Jeruzalem. Mnoge od Isusovih metafora za Vječni sud proizašle su iz ovoga odlagališta (vatra, dim, crvi, smrad, usp. Mk 9:44.46). Pojam *Gehena* koristio je samo Isus (osim u Jak 3:6).
 4. Isusova uporaba riječi *Gehena*:
 - a. vatra, Evanđelje po Mateju 5:22; 18:9; Marko 9:43
 - b. bez kraja [neprekidno], Evanđelje po Marku 9:48 (Mt 25:46)
 - c. mjesto uništenja (oboje i duše i tijela), Evanđelje po Mateju 10:28
 - d. usporedivo sa *Šeolom*, Evanđelje po Mateju 5:29-30; 18:9
 - e. označava grješnog kao “sin pakla”, Evanđelje po Mateju 23:15
 - f. ishod sudske presude, Evanđelje po Mateju 23:33; Luka 12:5
 - g. zamisao *Gehene* usporediva je s drugom smrću (usp. Otk 2:11; 20:6.14) ili ognjenim jezerom (usp. Mt 13:42.50; Otk 19:20; 20:10.14-15; 21:8). Moguće da ognjeno jezero postaje trajno stanište ljudi (iz *Šeola*) i zlih anđela (iz *Tartarusa*, 2. Pt 2:4; Juda stih 6 ili Abis, usp. Lk 8:31; Otk 9:1-11; 20:1.3)
 - h. nije bila određena za ljude, nego za Sotonu i njegove anđele, Evanđelje po Mateju 25:41.
- E. Moguće je, zbog preklapanja *Šeola*, *Hada*, i *Gehene* da:
1. prvotno su svi ljudi išli u *Šeol* /*Had*
 2. njihovo tamošnje iskustvo (dobro /zlo) pogoršano je nakon Sudnjeg dana, ali mjesto za grješne ostaje isto (to je zašto je KJV *hades* [grob] preveo kao *gehena* [pakao])
 3. jedini NZ-ni tekst što spominje muku prije Suda jeste parabola u Evanđelju po Luki 16:19-31 (Lazar i bogataš). *Šeol* je također opisan kao mjesto kazne sada (usp. Pnz 32:22; Ps 18:1-5). Međutim, doktrina se ne može postaviti na paraboli.

III. MEĐUSTANJE IZMEĐU SMRTI I USKRSNUĆA

- A. NZ ne uči o “besmrtnosti duše”, što je jedan od nekoliko drevnih pogleda na život poslije smrti:
1. ljudske duše postojale su prije njihova fizičkog života
 2. ljudske duše su vječne prije i poslije fizičke smrti
 3. često je ljudsko tijelo viđeno kao zatvor a smrt kao oslobođenje za povratak u pred-postojeće stanje.
- B. NZ nagovješćuje bestjelesno stanje između smrti i uskrsnuća:
1. Isus govori o diobi između tijela i duše, Evanđelje po Mateju 10:28
 2. Abraham može imati tijelo sada, Evanđelje po Marku 12:26-27; Luka 16:23
 3. Mojsije i Ilija imaju fizičko tijelo kod preobraženja, Evanđelje po Mateju 17

4. Pavao tvrdi da će kod Drugoga dolaska prvo duše s Kristom dobiti svoja nova tijela, 1. Poslanica Solunjanima 4:13-18
5. Pavao tvrdi da će vjernici svoja nova duhovna tijela dobiti na Dan uskrsnuća, 1. Poslanica Korinćanima 15:23.52
6. Pavao tvrdi da vjernici ne idu u *Had*, nego su u smrti s Isusom, 2. Poslanica Korinćanima 5:6.8; Filipljanima 1:23. Isus je pobijedio smrt i uzeo je pravednike na Nebo sa Sobom, 1. Petrova poslanica 3:18-22.

IV. NEBO

- A. U Bibliji je ovaj pojam korišten u tri značenja:
 1. atmosfera iznad Zemlje, Postanak 1:1.8; Knjiga proroka Izaije 42:5; 45:18
 2. zvjezdana nebesa, Postanak 1:14; Ponovljeni zakon 10:14; Psalam 148:4; Poslanica Hebrejima 4:14; 7:26
 3. mjesto Božjega prijestolja, Ponovljeni zakon 10:14; 1. Knjiga o Kraljevima 8:27; Psalam 148:4; Poslanica Efežanima 4:10; Hebrejima 9:24 (treće nebo, 2. Kor 12:2).
- B. Biblija ne otkriva mnogo o životu poslije smrti, vjerojatno zato što palo čovječanstvo nema načina ili sposobnost to razumjeti (usp. 1. Kor 2:9).
- C. Nebo je oboje i mjesto (usp. Iv 14:2-3) i Osoba (usp. 2. Kor 5:6.8). Nebo može biti obnovljeni Edenski vrt (Post 1 - 2; Otk 21 - 22). Zemlja će biti očišćena i obnovljena (usp. Djela 3:21; Rim 8:21; 2. Pt 3:10). Slika Boga (Post 1:26-27) obnovljena je u Kristu. Sad je ponovno moguće prisno zajedništvo Edenskoga vrta. Međutim, ovo može biti metaforički (Nebo kao ogromni, kockasti grad iz Otk 21:9-27) a ne doslovno. Prva Korinćanima 15 opisuje razliku između fizičkoga tijela i duhovnoga tijela kao sjeme pa do zrele biljke. Ponovo, 1. Poslanica Korinćanima 2:9 (navod iz Iz 64:4 i 65:17) jeste veliko obećanje i nada! Ja znam da kad ćemo Ga vidjeti bit ćemo kao On (usp. 1. Iv 3:2).

V. KORISNI IZVORI

- A. William Hendriksen, *The Bible On the Life Hereafter*
- B. Maurice Rawlings, *Beyond Death's Door*.

3:7 Ovo odražava četverostruki red stvaranja životinjskih vrsta u Knjizi Postanka 1:26 i 9:2.

▣ **“pripitomljena”** Čovječanstvu je bila dana vlast (usp. Post 1:26.28; Prop 17:4). Ljudi mogu pripitomiti i nadzirati svaku životinju osim sebe same.

3:8

NASB, NRSV

“nemirno zlo i pun smrtonosnoga otrova”

NKJV

“razuzdano zlo, puno smrtonosnoga otrova”

TEV

“zao i neobuzdan, put smrtonosnoga otrova”

NJB

“gamad koja neće šutjeti, pun smrtonosnoga otrova”

Ovo je upotrijebljeno o neprekidnome gibanju zmijinog jezika (usp. Post 3:1.4-5; Ps 140:3) i moguće “učitelja” nadahnutih od Sotone.

Postoji rukopisna razlika u grčkim tekstovima:

1. nemiran (*akatastaton*) u MSS α , A, B, K, P, te Staro-latinskim, Vulgati, Pešiti, i Koptskim prijevodima
 2. neobuzdan /koji se ne može nadzirati (*akastaseton*) u MS C i nekim verzijama i kod rano-crkvenih očeva.
- Oboje odgovara okviru. UBS⁴ daje #1 ocjenu “B” (gotovo izvjesno) zbog njegove potvrde u MSS.

3:9 “mi blagoslivljamo našega Gospodina i Oca” Ova je gramatička GRAĐA (jedan ČLAN i dvije IMENICE) višeznačna. To može upućivati na Isusa i Oca (usp. Jak 1:27) ili samo na YHWH-u. Većina prijevoda daje prednost drugoj mogućnosti zbog spominjanja ljudskih bića stvorenih u Božjoj slici. Ovo je jedino mjesto u NZ-u gdje se pojavljuje taj izričaj.

Božji blagoslovi među tadašnjim sinagogama uključivali bi: (1) liturgijske blagoslove i (2) osobne molitve. Zasigurno ova je građa bila slijeđena na sastancima Rane crkve. Za “Oca” [vidjeti Posebnu temu u Jakovljevoj poslanici 1:27: Otac.](#)

▣ **“proklinjemo ljude”** Ovo je PREZENT SREDNJEGA (deponent) INDIKATIVA. Proklinjati znači zazvati poteškoće i zlo na drugoga koristeći snagu Božjega Imena (usp. Lk 6:28; Rim 12:14). U okviru ovo može upućivati na suparničke učitelje (usp. Jak 3:14).

▣ **“koji su bili stvoreni u sličnosti Božjoj”** Ovo je PERFEKT AKTIVNOGA PARTICIPA. Čovječanstvo je bilo stvoreno u Božjoj slici i sličnosti (usp. Post 1:26,27; 5:1; 9:6; 1. Kor 11:7), i ono takvim ostaje, čak premda je palo (usp. Post 9:6; 1. Kor 11:7). Ovaj stih odražava vrijednost i dostojanstvo čovječanstva siromašnoga ili bogatog, robova ili slobodnjaka, muškog ili ženskog, Židova ili pogana (usp. 1. Kor 12:13; Gal 3:28; Kol 3:11). Govoriti zlo o drugima je kritizirati Boga koji ih je stvorio (usp. Ps 139). Pojam “sličnosti” (slika) ostao je neodređen u Knjizi Postanka. Postoji nekoliko teorija o točnim dijelovima pojma “slika”: (1) svjestan život; (2) umna sposobnost; (3) moralna svjesnost; i /ili (4) voljan odabir.

3:10-12 Ovo odražava istinu Evanđelja po Mateju 7:15 i dalje. Ljudski govor ima predivnu mogućnost za dobro, ali isto tako ima strahovitu mogućnost za zlo.

▣ **“moja braćo”** Vidjeti bilješke u Jakovljevoj poslanici 1:2 i 1:9.

3:11-12 Oba pitanja u Jakovljevoj poslanici 3:11 i 12 očekuju negativne odazive.

PITANJA ZA RASPRAVU

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Ova pitanja za raspravu predviđena su da vam pomognu promišljati kroz glavne teme ovoga odjeljka Knjige. Ona su napravljena da budu misaono-nametljiva, ne konačna.

1. Zašto bi subjekt učenja morao biti doveden do posebnoga odnosa prema njemu?
2. Postoje li stupnjevi kazne?
3. Zašto je kršćanski govor toliko važan?
4. Odredite “Gehenu” u Jakovljevoj poslanici 3:6.

OKVIRNI UVIDI ZA 3:13-18

A. Okvir glede učitelja nastavlja se od 3:1-12. Dano je nekoliko upozorenja:

1. stroža osuda je stvarnost (usp. Jak 3:1)
2. postoji opasnost u ljudskome govoru (usp. Jak 3:2)
3. život mora odražavati učenja (usp. Jak 3:13)
4. primjeren stav je zapovjeden (usp. Jak 3:15)
5. postoji demonska krivotvorina (usp. Jak 3:15).

Ovo izgleda potvrđuje prisutnost neosposobljenih učitelja u Ranoj crkvi (i danas) koji su tvrdili kako su duhovni i imaju otkrivenja od Boga. Međutim, moramo se podsjetiti da iako okvir može govoriti posebice o učiteljima, on naslovljava sve kršćane. Svi kršćani mogu moliti za mudrost (usp. Jak 1:5). Svi kršćani moraju hodati i govoriti u mudrosti.

B. Ovaj odjeljak daje ispit za “učitelje”:

1. mudrost od Boga
2. potvrđeno načinom života
3. ovisno o primjerenome stavu.

Želim dodati, iz 1. Ivanove poslanice 4:1-6, primjeren sadržaj o Kristovoj Osobi i djelu.

- C. Zapamtite da je Jakovljeva poslanica slična u žanru SZ-noj Mudrosnoj književnosti. U Starome zavjetu “mudrost” ima i religijsko usmjerenje i praktičnu primjenu na svakodnevni život.
- D. Pavao koristi “plod Duha”, Poslanica Galaćanima 5:22-23, za primjereni kršćanski život, ali Jakov je koristio starozavjetnu kategoriju mudrosti (usp. Izr 1-3; 8:22 i dalje; Prop 1:1). Mudrost uključuje više negoli sadržaj ili pravovjernost. Ona je neodvojivo povezana s načinom života i primjerenom pobudom (usp. Mt 11:19).
- [Vidjeti Posebnu temu dolje: Mane i vrline u NZ-u.](#)

POSEBNA TEMA: MANE I VRLINE U NZ-u

Popisi i mana i vrlina uobičajeno je u NZ-u. Često one odražavaju i rabinske i kulturološke (stoičke) popise. Suprotstavljanje osobina u novozavjetnim popisima može se vidjeti u:

		MANE	VRLINE
1.	Pavao	Rimljanima 1:28-32 Rimljanima 13:13 1. Korinćanima 5:9-11 1. Korinćanima 6:10 2. Korinćanima 12:20 Galaćanima 5:19-21 Efežanima 4:25-32 Efežanima 5:3-5 --- Kološanima 3:5.8 1. Timoteju 1:9-10 1. Timoteju 6:4-5 2. Timoteju 2:22a.23 Titu 1:7; 3:3	--- Rimljanima 12:9-21 --- 1. Korinćanima 6:6-9 2. Korinćanima 6:4-10 Galaćanima 5:22-23 --- --- Filipljanima 4:8-9 Kološanima 3:12-14 --- --- 2. Timoteju 2:22b.24 Titu 1:8-9; 3:1-2
2.	Jakov	Jakov 3:15-16	Jakov 3:17-18
3.	Petar	1. Petrova 4:3 2. Petrova 1:9	1. Petrova 4:7-11 2. Petrova 1:5-8
4.	Ivan	Otkrivenje 21:8; 22:15	---

PROUČAVANJE RIJEČI I IZRIČAJA

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 3:13-18

¹³Tko je među vama mudar i pametan? Neka pokaže svojim dobrim ponašanjem svoja djela u krotkoj mudrosti. ¹⁴Ali ako imate gorku ljubomoru i sebično častohleplje u svome srcu, nemojte biti oholi i tako lagati protiv istine. ¹⁵Ta mudrost nije ona što silazi od gore, nego je zemaljska, naravna, demonska. ¹⁶Jer gdje zavist i sebično častohleplje postoje, tamo je nered i svako zlo. ¹⁷Ali mudrost od gore je prvo čista, onda mirotvorna, popustljiva, razložna, puna milosrđa i dobrih plodova, nepokolebljiva, bez licemjerja. ¹⁸A sjeme čiji plod je pravедnost sijan je u miru od onih koji čine mir.

3:13 “Tko” Ovo izgleda podrazumijeva da Jakov nastavlja oštru prepirku iz poglavlja 1.

▣ **“mudar i pametan”** U SZ-u ovo bi upućivalo na učitelja koji može primijeniti Božju istinu na svakodnevni život. To bi upućivalo na profesionalnoga učitelja ili pisara. “Mudar” i “pametan”: (1) mogu biti istoznačnice (usp. LXX za Pnz 1:13.15; 4:6) ili (2) mogu odražavati hebrejsku razliku između praktičke mudrosti i umnoga znanja. Zapamtite da su vjernici ohrabreni tražiti Boga za mudrost (usp. Jak 1:5). Dar “učitelja” uključuje dar, način života, i primjeren stav.

▣ **“Neka pokaže”** Ovo je AORIST AKTIVNOGA IMPERATIVA; to je tema Jakovljeve poslanice 2:14-26.

▣ **“svojim dobrim ponašanjem”** *The King James Version* ima “dобрим razgovorom”, što je godine 1611. Značilo “načinom života”. Ovo je dobar primjer zašto se naši engleski prijevodi stalno moraju osuvremenjivati – zbog promjene značenja i suzvučja pojmova. NKJV ima “dобрим držanjem”.

▣ **“u krotkoj mudrosti”** Ovo znači “nadzirana jakost” pripitomljenih životinja. To je bila jedinstvena kršćanska vrlina. Ona predočuje život Krista (usp. Mt 11:29; 2. Kor 10:1; Fil 2:8). Ona je preporučena za sve vjernike (usp. Mt 5:5; Gal 5:23; Ef 4:2). Krotkost ili pokornost određujuća je vrsnoća Božje mudrosti.

▣ **“mudrosti”** Doslovno puni izričaj je “(u) pokornosti mudrosti”. Ovo je iznenađujući paradoks za palo čovječanstvo! Učitelji moraju živjeti i učiti ponizno.

Mudrost o kojoj govori Jakovljeva poslanica nije mudrost povezana s količinom naučene obavijesti te brzinom i ispravnošću kojom ona može biti ponovljena, nego govori o mudrosti iskupljenoga srca i uma da traži Božju volju i kako to učiniti.

3:14 “ako” Ovo je PRVI RAZRED KONDICIONALNE REČENICE što pretpostavlja da je istina. Stihovi 14-16 opisuju krivu mudrost. Ti stihovi pretpostavljaju prisutnost neosposobljenih učitelja. Hereza je uobičajeno počinjena od iskrenih vjernika koji: (1) veličaju jednu istinu do isključivanja drugih biblijskih istina ili (2) tvrde kako imaju poseban uvid ili duhovnu silu.

Krivi učitelji okarakterizirani su:

1. novčanim izrabljivanjem
2. seksualnim izrabljivanjem
3. tvrdnjom kako imaju posebno i ekskluzivno otkrivenje.

Ako netko hoda kao patka, govori kao patka, djeluje kao patka – on je patka!

▣

NASB
NKJV, NRSV
TEV
NJB

“gorku ljubomoru”
“gorku zavist”
“ljubomoru, gorčinu”
“gorkost ljubomore”

Ovo je također popisano kao grijeh u 2. Poslanici Korinćanima 12:20; Galaćanima 5:20; i Efežanima 4:31. Egotizam (srž Pada) nema mjesta među narodom Božjim, posebno u učiteljima.

▣ **“sebično častohleplje”** Izvorno ova riječ znači “presti za najam”, ali kasnije je bilo korišteno metaforički o nasilnome, političkom častohleplju (usp. Fil 1:17). To upućuje na egoistično, ljubomorno /zavidno častohleplje – “moj način ili ništa” – među vođama.

▣ **“u svome srcu”** Ovo je bilo sjedište osobnosti ili razbora. [Vidjeti Posebnu temu u Jakovljevoj poslanici 1:26: Srce.](#)

▣ **“nemojte biti oholi i tako lagati protiv istine”** Ovo su dva PREZENTA SREDNJEGA (deponent) IMPERATIVA s NEGATIVNIM PARTICIPIOM, što znači zaustaviti djelovanje što je već u tijeku. Djelovanja učitelja i vođa govore glasnije od njihovih riječi (usp. Mt 7:1-23; Jak 2 usredotočuje se na Mt 7:24-27).

3:15 “od gore” Ovo opširno razlaganja bio je rabinski način upućivanja na YHWH-u. Ti su učitelji galamljivo tvrdili kako imaju Božanski uvid i znanje. Vidjeti puniju bilješku u Jakovljevoj poslanici 1:17b.

▣ **“zemaljska”** Ovo je oprečno nebeskoj.

▣

NASB
NKJV
NRSV, TEV
NJB

“naravna”
“putena”
“neduhovna”
“ljudska”

Ovo je iz grčkoga korijena *psuche* (odražavajući hebrejski pojam *nefeš*), što je onaj dio čovječanstva kojeg dijeli sa životinjama. Onda bi ovo značilo naravno kao oprečno nadnaravnome, zemaljsko kao oprečno nebeskome. To vjerojatno upućuje na: (1) “zlu nakanu” (hebrejska zamisao o *yetzer hara*) u ljudskoj naravi ili (2) osobu koja prosuđuje o životu s pet osjetila. Prema tome, ovo je oprečno duhovnome.

▣ **“demonška”** Ovo se odnosi na sadržaj što je nadnaravni, ali nije od Boga (usp. 1. Tim 4:1; Ef 6:12). Prisutnost demonske mudrosti vodi do zbunjenosti i k zlim činidbama (Jak 3:16). Međutim, okvir može pretpostaviti kako ovi učitelji nisu samo doktrinarno lažni, nego i moralno lažni i s lažnom pobudom (usp. 2. Pt 2). Demoni iz Jakovljeve poslanice 2:14 doktrinarno su ispravni, ali to ne utječe na njihovo djelovanje. [Vidjeti Posebnu temu u Jakovu 2:19: Demonsko \(nečisti duhovi\) u NZ-u: Anđeli i demoni.](#)

3:17 “čista” Pojam *hagnos* ima isti grčki korijen kao “sveta” (*hagios*). To podrazumijeva da je slobodna od etičkoga kaljanja (usp. Jak 4:8). Stihovi 17-18 su popis vrsnoća pobožne mudrosti dok Jakovljeva poslanica 3:14-16 opisuje nepobožnu mudrost. Istinska mudrost je poznata po svojim djelima. Pavlova odredba prave i krive mudrosti vidi se u 1. Poslanici Korinćanima 1:18-3:23.

▣ **“mirotvorna”** Ovo je grčki pojam *eirēnē*. Bio je korišten u Septuaginti za prijevod hebrejskoga pojma *šalom*. U SZ-u “mir” je uobičajeno povezan s: (1) prestankom rata i neprijateljstava te podupiranjem sklada i (2) prisutnošću zdravlja, napretka i čitavosti, konačno u smislu vladavine Mesije i eshatološkoga spasenja (usp. Rim 15:13). Oblik riječi uporabljene ovdje također se pojavljuje u Poslanici Hebrejima 12:11.

▣ **“popustljiva”** Riječ *epiekēs* znači “ljubazna razložnost” ili “popustljivost”. Ona ne gura svoja prava ili mogućnosti bez slušanja drugih i poštovanja drugih (usp. Fil 4:5; 1. Tim 3:3; Tit 3:2; 1. Pt 2:18).

▣ **“razložna”** Ovo podrazumijeva voljnost slušanja i primjerenoga odazivanja, ne sebičnoga ili egoističnoga. Nađeno je jedino ovdje u NZ-u (zabilježite 4. Mak 12:6), ali ima isto značenje u egipatskim papirusima (Moulton, Milligan, str. 263).

▣ **“puna milosrđa”** Ovo nisu samo osjećaji nego djelovanja. Biblijska ljubav i suosjećaj ishodi u djelatnoj ljubavi i službi, ne u sentimentalnostima. Ovaj je pojam povezan s narednim i oba govore o skrbi o siromašnima, nevoljnima, i otuđenima /usamljenima iz Jakovljeve poslanice 2:15-16. Mudrost bez djela je također mrtva!

▣ **“dobrih plodova”** Ovo je povezano s “puna milosrđa”. To je briga i skrb za one u potrebi. U Poslanici Filipljanima 1:9-11 (“plod pravednosti”) povezano je s ljubavlju, znanjem, i razborom.

▣

NASB	“nepokolebljiva”
NKJV	“bez pristranosti”
NRSV, NJB	“bez traga pristranosti”
TEV	“slobodna od predrasuda”

Ovaj pojam podrazumijeva slobodu od predrasuda ili podijeljene odanosti i može biti povezan s Jakovljevom poslanicom 2:4 (nepripravna) ili čak Jakovom 1:6 (nepokolebljiva /ustrajna).

▣ **“licemjerja”** Ovo je bio kazališni pojam korišten za onoga koji nikad nije igrao ulogu za osobnu dobit. On govori o vidljivoj iskrenosti (usp. Rim 12:9; 2. Kor 6:6; 1. Tim 1:5; 2. Tim 1:5; 1. Pt 1:22). Ova zadnja dva oblikuju povezani par kao ona dva prije njih.

3:18 “sjeme čiji plod je pravednost” Zabilježite kako to nije plod mudrosti; mudrost bez pravednosti nije mudrost. Božja pravednost ishodi u pravednosti Njegove djece. Čitav život – glava (doktrina), srce (htijenje), i ruka (način života) – pogođeno je i preusmjereno.

▣ **“sijan je”** Ovo je PREZENT PASIVNOGA INDIKATIVA. Naglasak je na davanju, ne na skupljanju! Mi svi sijemo neku vrstu sjemena. Koju vrstu vi sijete?

▣ **“u miru od onih koji čine mir”** Ovaj odlomak može odražavati Knjigu proroka Izaije 32:17 (također zabilježite Izr 11:18; Hoš 10:12). Očito je da je Jakovljeva poslanica 3:18 suprotivost Jakovu 3:16.

PITANJA ZA RASPRAVU

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Ova pitanja za raspravu predviđena su da vam pomognu promišljati kroz glavne teme ovoga odjeljka Knjige. Ona su napravljena da budu misaono-nametljiva, ne konačna.

1. Kako znate tko uistinu govori za Boga?
2. Opišite istinsku mudrost.
Opišite krivu mudrost.
3. Kako su Poslanica Galaćanima 5 i Jakovljeva poslanice 3:13-18 povezane?
4. Kako se poglavlje 3 odnosi prema poglavlju 2?

JAKOV 4

PODJELA NA ODLOMKE U SUVREMENIM PRIJEVODIMA

UBS ⁴	NKJV	NRSV	TEV	NJB
prijateljstvo sa svijetom	ponos pospešuje svađu	suprotivost između pobožnosti i svjetovnosti	prijateljstvo sa svijetom	nejedinstvo među kršćanima
4:1-10	4:1-6	(4:1-5:6) 4:1-10	4:1-6	4:1-3 4:4-10
suđenje brata	poniznost ozdravljuje svjetovnost		4:7-10	
	4:7-10		upozorenje protiv suđenja jedan drugog	
4:11-12	nemojte suditi brata	4:11-12	4:11-12	4:11 4:12

ČITANJE KRUG TRI (iz [Vodiča dobrog biblijskog čitanja](#)) SLIJEĐENJE IZVORNE AUTOROVE NAKANE NA RAZINI ODLOMKA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Pročitajte odlomak odjednom. Odredite subjekte (čitanje kruga #3, str. xiv.). Usporedite vašu podjelu subjekta s pet suvremenih prijevoda navedenih gore. Podjela na odlomke nije nadahnuta, ali ona je ključ za slijeđenje izvorne autorove nakane, što je srce tumačenja. Svaki odlomak ima jedan i samo jedan subjekt.

1. Prvi odlomak
2. Drugi odlomak
3. Treći odlomak
4. I tako dalje.

OKVIRNI UVIDI ZA 4:1-10

- A. Oštra prepirka (književna tehnika korištenja pretpostavljenoga prigovarača kako bi se predstavila autorova poruka) prethodnih odjeljaka nastavlja se u Jakovljevoj poslanici 4:1-10 s retoričkim pitanjima u Jakovu 4:1.
- B. Ovo poglavlje bavi se s borbama kršćanina s njihovim palim prirodama, pogoršanima utjecajem svjetovne mudrosti u Crkvi (usp. 1. Kor 1 - 2). Ovo se može odnositi na suparništvo crkvenih vođa (učitelja, usp. 1. Kor 3) poglavlja 3, čija djelovanja utječu na sve kršćane.

- C. Ovaj odjeljak odražava nastavljanje borbe kršćanina s njihovim palim naravima. Kršćani su naslovljeni s takvim pojmovima kao “preljubnici”, “grješnici”, i “neodlučni”. U ovome su odjeljku popisana tri neprijatelja čovječanstva:
1. pala narav (Jak 4:1.2, i moguće 5)
 2. svjetski sustav (Jak 4:4)
 3. đavao (Jak 4:7).
- Ova tri neprijatelja također se pojavljuju u Poslanici Efežanima 2:2-3 (usp. W. T. Conner, *Christian Doctrine*, str. 248-249).
- D. *Jerome Biblical Commentary* daje kratak pregled ovih stihova kao: (1) korijen što uzrokuje sukob (Jak 4:1-6) i (2) sredstva izlječenja (Jak 4:7-10) (str. 374). Ovo je valjan način za kratki pregled odjeljka. Povezan je s neprimjerenom uporabom jezika kao u poglavlju 3.
- E. Stih 5 vrlo je višeznačan jer je:
1. sveto-pisamska referenca neizvjesna
 2. izvorno čitanje neizvjesno (vidjeti Bruce M. Metzger, *A Textual Commentary On the Greek NT*, str. 683):
 - a. UZROČNI oblik, *katōkisev*, što bi značilo da je Bog uzrokovao da Njegov Duh bude u vjernicima (u MSS P⁷⁴, ⳃ, A, B)
 - b. NEPRELAZNI GLAGOLSKI OBLIK, *katōkēsev*, što bi značilo da Duh obitava u vjernicima (u MSS K, L, P)
 3. rečenično znakovlje je neizvjesno:
 - a. jedno pitanje vodi k nepoznatome navodu u NASB, NKJV, NRSV, TEV, NJB, NAB (moguće iz izgubljenoga židovskog apokaliptičkog spisa)
 - b. dva pitanja vode k SZ-nome navodu (Izr 3:34 iz Septuaginte) u Jakovljevoj poslanici 4:6 u ASV, Moffattu i Phillips prijevodima
 4. značenje “ljubomorno žudi” je neizvjesno:
 - a. Bog čezne da Njegov Duh vodi živote vjernika (Izl 34:14; Pnz 4:24; 6:14-15). Ovo bi moglo značiti pozitivan suzvuk, “revan” ili “ljubomorani” i veliko slovo “d” Duh
 - b. priroda paloga čovječanstva čezne za svjetovnim užicima (usp. Rim 8:1-8). Ovo bi moglo značiti negativan suzvuk, “zavist” i malo slovo “d” duh
 5. ovaj stih može upućivati na:
 - a. Božju ljubomornu ljubav za potpunu odanost vjernika Njemu
 - b. potpunu pokvarenost čovječanstva (Jak 4:5), ali Božju milost (Jak 4:6) (usp. TEV).
- F. U stihovima 7-10 postoje nizovi od deset AORIST IMPERATIVA što zahtijevaju hitne zapovijedi. Ova građa podsjeća na SZ-ne mudre učitelje i bujicu riječi SZ-nih proroka.

PROUČAVANJE RIJEČI I IZRIČAJA

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 4:1-10

¹Što je izvor svađa i sukoba među vama? Nisu li izvor vaši užici što vode rat u vašim udovima? ²Vi žudite i nemate; *tako* vi ubijate. Vi ste zavidni i ne možete dobiti; *tako* vi ste borite i svadate. Vi nemate jer vi ne tražite. ³Vi tražite i ne dobivate, jer tražite s krivim pobudama, tako da možete potrošiti *to* na vaše užitke. ⁴Vi preljubnici, ne znate li da je prijateljstvo sa svijetom neprijateljstvo prema Bogu? Stoga tko god želi biti prijatelj svijeta sebe čini neprijateljem Boga. Ili mislite li da Pismo govori bez razloga: “On ljubomorno žudi za Duhom kojeg je On učinio da obitava u nama?” ⁶Ali On daje veću milost. Zato kaže: “BOG SE PROTIVI OHOLIMA, ALI DAJE MILOST PONIZNIMA.” ⁷Podložite se stoga Bogu. Oduprite se đavlu i on će pobjeći od vas. ⁸Približite se Bogu i On će se približiti vama. Operite svoje ruke, vi grješnici; i očistite svoja srca, vi neodlučni. ⁹Budite očajni i žalujte i plačite; neka vaš smijeh bude okrenut u žalovanje i vaša radost k sumornosti. ¹⁰Ponizite se u prisutnosti Gospodina, i On će vas uzvisiti.

4:1 “Što je izvor ... Nisu li izvor” Sukobi unutar vjernika i unutar Crkve nisu od Boga! Oni su (drugo pitanje očekuje “da” odgovor) od paloga vida ljudskoga iskustva (tj. Post 3; 6:11-12.13).

Vjernici, također, moraju biti na stalnoj straži (usp. Rim 7 - 8)! Kod spasenja uistinu započinje pojačana duhovna bitka!

Onaj “jezik” iz Jakovljeve poslanice 3:5 zapalio je Crkvu!:

1. napadanje jedan drugog (Jak 4:1.11)
2. molitva neprimjerena (Jak 4:2-3)
3. suđenje jedan drugog (Jak 4:11)
4. uporaba oholih, samo-usmjeravajućih govorenja (Jak 4:13.16).

▣ **“svađa i sukoba”** Ovo su vojni pojmovi blago različitih suzvuka. Prvi pojam (*polemos*) upućuje na čitavi vojni pohod, dok drugi (*maxē*) upućuje na pojedinačnu bitku. NJB prijevod nastoji napraviti složenicu ovih uporaba: “Gdje su ovi ratovi i bitke među vama započeli prvo? Nije li to baš u borbama želja unutar vas samih?” Oba su upotrijebljena ovdje i u Jakovljevoj poslanici 4:2 metaforički o borbi unutar pojedinačnih kršćanina (usp. 2. Kor 7:5), dok u 2. Timoteju poslanici 2:23 i Titu 3:9 oni upućuju na sukob unutar kongregacija.

▣ **“užici”** Ova ista riječ ponovljena je u stihu 3. Iz ove grčke riječi dobili smo engleski pojam “hedonizam”, što je strast za zadovoljenjem sebe, samo-užitkom, ili položajem pod svaku cijenu! Taj je pojam upotrijebljen samo još tri puta u NZ-u: Evanđelje po Luki 8:14; Titu poslanica 3:3; i 2. Petrova poslanica 2:13. Uvijek je upotrijebljen u negativnome smislu.

▣

NASB	“vode rat”
NKJV, NRSV	“rat”
TEV	“neprekidno bore”
NJB	“bore”

Ovo je PREZENT SREDNJEGA PARTICIPA što naglašava emocionalnu borbu unutar vjernika (usp. Rim 7). To je doslovno pojam “vojevati”. Iz toga grčkoga pojma dobili smo pojam “strategija” (usp. 1. Pt 2:11).

▣ **“u vašim udovima”** Naša fizička tijela nisu zla, niti su izvor zla (grčka misao), nego su ona bojno polje zla (usp. Rim 6:12-14). Ovo je bila glavna ontološka razlika između grčke filozofije i biblijskoga kršćanstva.

Možda je moguće da “udovima” može upućivati na Tijelo Kristovo, Crkvu. Neizvjesno je je li upozorenje: (1) unutrašnje /duhovno (pala narav); (2) vanjsko (poteškoća u crkvi); ili (3) oboje.

4:2 Rečenično znakovlje ovoga stiha neizvjesno je. Postoji namjeravani dvostruki ili trostruki paralelizam. Potisak stiha jeste taj da mi žudimo za stvarima što ne možemo dobiti tako pribjegavajući nasilnim djelovanjima kako bismo ih dobili umjesto da tražimo Boga i pouzdajemo se u Njegovu opskrbu.

NZ nudi suvremenim čitateljima prozor u različitost i podijeljenost Rane crkve. Poslanica Rimljanima otkriva napetosti između vjerujućega židovskoga i vjerujućega poganskog vodstva u rimskoj Crkvi. Prva poslanica Korinćanima otkriva duh podvojenosti u korintskoj Crkvi. Poslanica Kološanima otkriva borbu s gnosticizmom (usp. Kol 2:14-26). Ovdje Jakovljeva poslanica otkriva kriticizam i osuđivanje među židovsko-kršćanskim kongregacijama grčko-rimskoga svijeta.

▣ **“žudite”** Ovaj pojam znači “žarko željeti”, “staviti nečije srce iznad nečega”. To nešto može biti dobro ili zlo. Obično u NZ-u pojam ima negativan suzvuk. Moguće je, u okviru, da žarko željene stvari nisu bile zlo same po sebi ali postale su zlo u osobnome htijenju da ih se dobije pod svaku cijenu odvojeno od Božje volje.

▣ **“ubijate”** U svome drugome izdanju Grčkoga Novog zavjeta (1519. godine), Erazmo je promijenio grčku riječ u “zavist”. One su slične a srodne IMENICE oblikovane iz ovih GLAGOLA “ubijate” i “zavidni” zbunjujuće su u grčkim rukopisnim promjenama 1. Petrove poslanice 2:1. Ovo rješenje poteškoće Jakovljeve poslanice 4:2 usvojeno je od Luthera i suvremenih prijevoda Moffatta i Phillipsa te *New International Commentary*. Ne postoji grčka rukopisna podrška za taj ispravak u Jakovu!

Pojam može biti upotrijebljen u smislu “mrziti”, kao u Evanđelju po Mateju 5:21-26, kao sredstvo usporedbe. Jakov često smjera na Isusova učenja u Propovijedi na Gori (usp. Mt 5 - 7).

▣ **“zavidni”** Ovaj grčki pojam, kao “žudite”, neutralan je pojam i može biti uporabljen o “gorljivosti” ili “snažnoj želji”.

4:2-3 “tražite” Pobude za ne-Kristo-sličnost i manjak molitve dva su razloga zašto kršćani često iskusi neplodne živote. Često molitvu koristimo kao pokušaj da postignemo svoju volju, ne Božju. S ovim stavom najgore što Bog može učiniti za nas je odgovoriti na naše molitve usmjerene na nas same!

Molitva je snažno oružje u kršćaninovu životu protiv Zloga (usp. Ef 6:18-19). Ja vjerujem da je suvereni Bog odabrao ograničiti Sebe na primjerene molitve Svoje djece. Vjerujući, Kristo-slične molitve utječu na Boga, na nas, i na situacije. O, tragedija bezbožnoga kršćanina! O, tragedija obećanja iz dokaznoga teksta uzetog iz okvira (usp. Mt 7:7-11).

[Vidjeti Posebnu temu dolje: Molitva, neograničena a ipak ograničena.](#)

POSEBNA TEMA: MOLITVA, NEOGRANIČENA A IPAK OGRANIČENA

A. SINOPTIČKA EVANĐELJA

1. Vjernici su ohrabreni ustrajati u molitvi i Bog će providjeti “dobre stvari” (Matej) ili “Svoga Duha” (Luka) (Mt 7:7-11; Lk 11:5-13).
2. U okviru crkvene stege vjernici (dvoje) su ohrabreni ujediniti se u molitvi (Mt 18:19).
3. U okviru osude judaizma vjernici moraju moliti u vjeri bez sumnjanja (Mt 21:22; Mk 11:23-24).
4. U okviru dvije parabole (stihovi 1-8, nepravedan sud i stihovi 9-14, farizeji i grješnici) vjernici su ohrabreni na djelovanje drukčije od bezbožnih sudaca i samo-pravednih farizeja. Bog čuje poniznost i pokajanje (Lk 18:1-14).

B. IVANOVA PISANJA

1. U okviru čovjeka rođena slijepog kojeg Isus iscjeljuje, otkrivena je prava sljepoća farizeja. Isusove su molitve (kao i ičije druge) bile odgovorene jer je On poznavao Boga i živio sukladno tome (Iv 9:31).
2. Ivanov razgovor u Gornjoj sobi (Iv 13 – 17)
 - a. 14:12-14 – vjerujuća molitva ima osobine:
 - 1) dolazi od vjernika
 - 2) moli u Isusovo Ime
 - 3) čezne da bude proslavljen Otac
 - 4) vrši zapovijedi (stih 15)
 - b. 15:7-10 – za vjernike molitva ima osobine:
 - 1) prebivanje u Isusu
 - 2) Njegova riječ prebiva u njima
 - 3) željenje da Otac bude proslavljen
 - 4) proizvođenje više ploda
 - 5) vršenje zapovijedi (stih 10)
 - c. 15:15-17 – molitva vjernika ima osobine:
 - 1) njihov izbor
 - 2) njihovo rađanje ploda
 - 3) moljenje u Isusovo Ime
 - 4) vršenje zapovijedi da se ljubi jedan drugog
 - d. 16:23-24 – molitva vjernika ima osobine:
 - 1) moljenje u Isusovo Ime
 - 2) željenje da radost bude učinjena potpunom.
3. Ivanovo prvo pismo (I. Ivanova poslanica)
 - a. 3:22-24 – molitva vjernika ima osobine:
 - 1) držanje Njegovih zapovijedi (stihovi 22.24)
 - 2) primjereno življenje
 - 3) vjerovanje u Isusa
 - 4) ljubljenje jedan drugog
 - 5) prebivanje u Njemu i On u nama
 - 6) imanje dara Duha
 - b. 5:14-16 – molitva vjernika ima osobine:
 - 1) povjerenje u Boga
 - 2) sukladno Njegovoj volji
 - 3) molitve vjernika jednih za druge.

C. JAKOVLJEVA POSLANICA

1. 1:5-7 – vjernici se suprotstavljaju raznovrsnim iskušenjima kad su pozvani da mole za mudrost bez sumnjanja
2. 4:2-3 – vjernici moraju moliti s pravim pobudama
3. 5:13-18 – vjernici suočeni sa zdravstvenim poteškoćama su ohrabreni:
 - a. zamoliti starješine da mole
 - b. moliti u vjeri da će biti spašeni
 - c. moliti da će njihovi grijesi biti oprošteni
 - d. ispovijedati grijehe jedan drugome i moliti jedan za drugoga (slično 1. Iv 5:16).

Ključ učinkovite molitve je Kristo-sličnost. To je ono što moljenje u Isusovo Ime znači. Najgore što bi Bog mogao napraviti za većinu kršćana jeste odgovoriti njihovim sebičnim molitvama! U neku ruku sve su molitve odgovorene. Najdragocjeniji vid molitve je taj što je vjernik proveo vrijeme s Bogom, s Bogom dostojnim pouzdanja.

4:4 “preljubnici” Ovo je oblik ženskoga roda [tj. preljubnice – op.prev.]. To može upućivati na: (1) doslovni preljub, (2) ali to je vjerojatno SZ-na metafora za duhovni preljub (primjeri: Iz 54:4-8; Jer 3:20; Hoš 9:1; Mt 12:39; 16:4). KJV dodaje “i preljubnici” [muški rod – op.prev.] jer su prevoditelji pojam shvatili doslovno, ali ovo nije nađeno u većini drevnih uncijalnih rukopisa (א*, A, B) niti u Vulgati (latinski), Pešiti (sirijski), niti u Koptskim (egipatskim) verzijama. Nađeno je u kasnijem ispravljenom prijepisu Sinaitikusu (א^c) i mnogo kasnijim grčkim rukopisima (uglavnom mala slova). UBS⁴ daje kraćem čitanju ocjenu “A” (izvjesno).

▣ **“prijateljstvo sa svijetom”** Pojam “svijetom” često je korišten metaforički o “ljudskome društvu, uređenome i djelatnome odvojeno od Boga” (usp. Jak 1:27; 3:6; Mt 6:24; Iv 15:19; 1. Iv 2:15-17). [Vidjeti Posebnu temu u Jakovljevoj poslanici 1:27: Pavlova uporaba pojma kozmos \(svijet\)](#). Čak i kršćaninova molitva može pokazati “svjetovne” stavove i osobine.

4:5 Stih 5 vrlo je višeznačan jer je (ponovljeno iz Okvirnih uvoda):

1. sveto-pisamska referenca neizvjesna
2. izvorno čitanje neizvjesno (vidjeti Bruce M. Metzger, *A Textual Commentary On the Greek NT*, str. 683):
 - a. UZROČNI oblik, *katōkisev*, što bi značilo da je Bog uzrokovao da Njegov Duh bude u vjernicima (u MSS P⁷⁴, א, A, B)
 - b. NEPRELAZNI GLAGOLSKI OBLIK, *katōkēsev*, što bi značilo da Duh obitava u vjernicima (u MSS K, L, P)
3. rečenično znakovlje je neizvjesno:
 - a. jedno pitanje vodi k nepoznatome navodu u NASB, NKJV, NRSV, TEV, NJB, NAB (moguće iz izgubljenoga židovskog apokaliptičkog spisa)
 - b. dva pitanja vode k SZ-nome navodu (Izr 3:34 iz Septuaginte) u Jakovljevoj poslanici 4:6 u ASV, Moffattu i Phillips prijevodima
4. značenje “ljubomorno žudi” je neizvjesno:
 - a. Bog čezne da Njegov Duh vodi živote vjernika (Izl 34:14; Pnz 4:24; 6:14-15). Ovo bi moglo značiti pozitivan suzvučnik, “revan” ili “ljubomorani” i veliko slovo “d” Duh
 - b. priroda paloga čovječanstva čezne za svjetovnim užicima (usp. Rim 8:1-8). Ovo bi moglo značiti negativan suzvučnik, “zavist” i malo slovo “d” duh
5. ovaj stih može upućivati na:
 - a. Božju ljubomornu ljubav za potpunu odanost vjernika Njemu
 - b. potpunu pokvarenost čovječanstva (Jak 4:5), ali Božju milost (Jak 4:6) (usp. TEV).

4:6 “Ali On daje veću milost” U pogledu poteškoće grijeha čovječanstva, što čini se tumači Jakovljeva poslanica 4:5 u negativnome smislu, Bog daje čak veću milost (usp. Rim 5:20-21). Ovaj izričaj ne smije biti okrenut u stavku sustavne teologije, nego u književni naglasak.

▣ **“BOG SE PROTIVI OHOLIMA”** Ovo je iz Izreka 3:34 u Septuaginti (usp. 1. Pt 5:5-6). Crte duhovnih bitki bile su povučene. Pojam “oholima” dolazi od grčkih riječi: “gore /iznad” i “pokazati se”. Ovo se odnosi na uznosite učitelje iz Jakovljeve poslanice 3:14-16.

▣ **“ALI DAJE MILOST PONIZNIMA”** Ovo se odnosi na učitelje s pobožnom mudrošću iz Jakovljeve poslanice 3:17-18. To je također opće načelo.

4:7 “Podložite se stoga Bogu” Ovo je AORIST PASIVNOGA IMPERATIVA. To je vojni pojam što znači “staviti nekoga pod vlast” (usp. Ef 5:21; 1. Pt 2:13). Zabilježite dva vida podložnost (Bogu) i opiranje (Zlome /zlu). Prvi GLAGOLSKI oblik (AORIST PASIVNOGA IMPERATIVA) podrazumijeva kako vjernici moraju dopustiti Bogu da ih osposobi podložiti se Njegovoj volji na svaki način. (Ovdje moram spomenuti da je PASIVNO STANJE bilo zamijenjeno SREDNJIM STANJEM u koine grčkome. Ovaj tekst te 4:10 i 5:19 mogu biti objašnjeni tom gramatičkom izmjenom). Drugi GLAGOLSKI oblik (AORIST AKTIVNOGA IMPERATIVA) podrazumijeva kako vjernik mora povezati Božje djelo s djelatnim sudjelovanjem – oprijeti se đavlu na svaki način!

[Vidjeti Posebnu temu dolje: Podložnost \(*hupotassō*\).](#)

POSEBNA TEMA: PODLOŽNOST (*hupotassō*)

Septuaginta koristi ovaj pojam kako bi prevela deset različitih hebrejskih riječi. Njegovo temeljno hebrejsko značenje bilo je “narediti” ili “pravo zapovijedi”. Tako je uzeto u Septuaginti (LXX):

1. Božje zapovijedi (usp. Lev 10:1; Jona 2:1; 4:6-8)
2. Mojsijeve zapovijedi (usp. Izl 36:6; Pnz 27:1)
3. kraljeva zapovijed (usp. 2. Ljet 31:13).

U NZ-u ovaj se smisao nastavlja u Djelima apostolskim 10:48, gdje apostol zapovijeda “podložnost”. Međutim, u NZ-u razvijena su nova suzvučja:

1. razvija dragovoljni vid (često posredničko stanje)
2. ovo samo-ograničavajuće djelovanje vidljivo je u Isusovoj podložnosti:
 - a. Ocu (usp. 1. Kor 15:25)
 - b. Njegovim zemaljskim roditeljima (usp. Lk 2:51)
3. vjernici su podložni kulturološkim vidovima tako da Evanđelje ne bude izloženo negativnome djelovanju:
 - a. drugih vjernika (usp. Ef 5:21)
 - b. vjernim ženama (usp. Kol 3:18; Ef 5:22-24; Tit 2:5; 1. Pt 3:1)
 - c. vjernicima poganskih vlada (usp. Rim 13:1-7; 1. Pt 2:13).

Vjernici djeluju iz pobuda ljubavi, za Boga, za Krista, za Kraljevstvo, za dobro drugih.

Kao *agapaō* (ljubav) Crkva je popunila ovaj pojam s novim značenjem temeljenim na potrebama Kraljevstva i potrebama drugih. Taj pojam poprima novu plemenitu nesebičnost, ne temeljenu na zapovijedi, nego na novome odnosu sa samo-dajućim Bogom i Njegovim Mesijom. Vjernici su poslušni i podložni za dobro svega i blagoslov Božje obitelji.

▣ **(4:7) “Oduprite se đavlu”** Ovo je AORIST AKTIVNOGA IMPERATIVA. To je doslovno “zauzeti stav protiv” (usp. Ef 6:13; 1. Pt 5:9).

[Vidjeti Posebnu temu dolje: Osobno zlo.](#)

POSEBNA TEMA: OSOBNO ZLO

I. SOTONA JE VRLO TEŠKO PITANJE

- A. SZ ne otkriva izvornog neprijatelja dobru, nego Slugu YHWH koji nudi čovječanstvu drugu mogućnost i optužuje čovječanstvo za nepravednost (A. B. Davidson, *Old Testament Theology*, str. 300-306).
- B. Zamisao osobnoga izvornog neprijatelja Boga razvijala se unutar-biblijske (nekanonske) književnosti pod utjecajem perzijske religije (*Zoroastrijanizam*). Ova je, zauzvrat, imala veliki utjecaj na rabinski judaizam (tj. izgnanstvo Izraela u Babilon, Perziju).
- C. NZ razvija SZ-ne teme u iznenađujuće krutim, ali odabranim, skupinama.

Ako netko pristupi proučavanju zla s gledišta biblijske teologije (proučavanje svake Knjige ili pisca ili književne vrste i zasebno opisano) onda su otkrivena vrlo različita gledišta zla.

Ako, međutim, netko pristupi proučavanju zla s ne-biblijskoga ili posebno-biblijskoga pristupa svjetskim religijama ili istočnjačkim religijama tada je većina NZ-noga razvitka pretkazana u perzijskom dualizmu i grčko-rimskome spiritizmu.

Pod pretpostavkom da je netko odan Božanskome autoritetu Pisma (kao što sam ja!), onda NZ-ni razvitak mora biti viđen kao napredujuće otkrivenje. Kršćani se moraju čuvati od dopuštajućega židovskog folkloru ili engleske književnosti (tj. Dantea, Milтона) kako bi unaprijedili razjašnjenje zamisli. U ovome području otkrivenja postoje dakako tajnovitosti i dvosmislenosti. Bog je odabrao ne otkriti sve vidove zla, njegovo podrijetlo ([vidjeti Posebnu temu dolje: Lucifer](#)), njegovu svrhu, ali On je otkrio njegov poraz!

II. SOTONA U STAROME ZAVJETU

Izgleda da se u SZ-u pojam Satan [Sotona] (BDB 966, KB 1317) ili "optužitelj" odnosi na tri izdvojene skupine:

- A. ljudski optužitelji (1. Sam 29:4; 2. Sam 19:22; 1. Kr 11:14.23.25; Ps 109:6.20.29)
- B. anđeoski optužitelji (Br 22:22-23; Zah 3:1):
 1. Anđeo Gospodinov – Knjiga Brojeva 22:22-23
 2. Sotona – 1. Knjiga Ljetopisa 21:1; Job 1 - 2; Knjiga proroka Zaharije 3:1
- C. demonski (moguće Sotona) optužitelji (1. Kr 22:21; Zah 13:2).

Samo je kasnije u međuzavjetnome razdoblju zmija iz Knjige Postanka 3 poistovjećena sa Sotonom (usp. Knjiga mudrosti 2:23-24; 2. Hen 31:3), i čak je kasnije to postala rabinska mogućnost (usp. *Sot* 9b i *Sanh.* 29a). "Sinovi Božji" iz Knjige Postanka 6 postaju anđeli u 1. Henokovoj 54:6. Oni postaju podrijetlo zla u rabinskoj teologiji. Spominjem ovo, ne da bih branio ovu teološku ispravnost, nego kako bih pokazao njen razvitak. U NZ-u ove SZ-ne djelatnosti bile su dodane anđeoskome, utjelovljenom zlu (tj. Sotoni) u 2. Poslanici Korinćanima 11:3; Knjizi Otkrivenja 12:9.

Podrijetlo poosobljenoga zla teško je ili nemoguće (ovisno o vašoj točki gledišta) odrediti iz SZ-a. Jedan razlog za to je Izraelov jak monoteizam (usp. 1. Kr 22:20-22; Prop 7:14; Iz 45:7; Am 3:6). Sva uzročnost bila je pripisana YHWH-i kako bi se pokazala Njegova jedinstvenost i prvenstvo (usp. Iz 43:11; 44:6.8.24; 45:5-6.14.18.21.22).

Izvori mogućih obavijesti su: (1) Knjiga o Jobu 1 - 2, gdje je Satan jedan od "sinova Božjih" (tj. anđela) ili (2) Knjiga proroka Izaije 14; Ezekiel 28, gdje su častohlepni bliskistočni kraljevi (Babilona i Tira) korišteni za slikovit prikaz ponosa Sotone (usp. 1. Tim 3:6). Ja imam pomiješane osjećaje glede toga pristupa. Ezekiel koristi metafore Edenskoga vrta ne samo za kralja Tira kao Sotone (usp. Ez 28:12-16), nego i za kralja Egipta kao Stabla spoznaje dobra i zla (Ez 31). Međutim, Knjiga proroka Izaije 14, posebice stihovi 12-14, izgleda opisuju anđeosku pobunu kroz ponos. Ako nam je Bog želio otkriti posebnu narav i podrijetlo Sotone ovo je vrlo neizravan način i mjesto za napraviti to ([vidjeti Posebnu temu dolje: Lucifer](#)). Moramo se čuvati stremljenja sustavne teologije da uzme male, višeznačme dijelove različitih svjedočanstava, autora, knjiga, i književnih vrsta te ih spaja kao dio jedne Božanske slagalice.

III. SOTONA U NOVOME ZAVJETU

Alfred Edersheim (*The Life and Times of Jesus the Messiah*, tom 2, dodaci XIII [str. 748-763] i XVI [str. 770-776]) kaže da je rabinski judaizam bio pretjerano pod utjecajem perzijskoga dualizma i demonskoga nagađanja. U ovome području rabini nisu dobar izvor za istinu. Isus se korjenito razišao od učenja Sinagoge. Ja mislim da je rabinska zamisao anđeoskog posredovanja (usp. Djela 7:53) i protivljenja davanja Zakona Mojsiju na brdu Sinaj otvorila vrata zamisli o arkandeoskome neprijatelju YHWH-i kao i čovječanstvu. Postoje dva velika boga iranskoga dualizma (Zoroaster):

1. *Ahura Mazda*, kasnije nazvan *Ormuzd*, koji je bio big stvoritelj, dobar bog
2. *Angra Mainyu*, kasnije nazvan *Ahriman*, uništavajući duh, zao bog.

Oni su se borili za vrhovnu vlast sa Zemljom kao bojnim poprištem. Ovaj se dualizam razvio u judaistički ograničeni dualizam YHWH i Sotone.

Sigurno postoji napredujuće otkrivenje u NZ-u kao što je razvitak zla, ali ne kao razrada rabinske tvrnje. Dobar primjer ove razlike je "rat u Nebu". Pad Sotone (Đavla) je logička neizbježnost, ali osobitosti nisu date ([vidjeti Posebnu temu dolje: Pad Sotone i njegovih anđela](#)). Čak i ono što je dato prekriveno je apokaliptičkim žanrom (usp. Otk 12:4.7.12-13). Iako je Sotona (Đavao) pobijeđen i prognan na Zemlju, on još uvijek djeluje kao sluga YHWH (usp. Mt 4:1; Lk 22:31-32; 1. Kor 5:5; 1. Tim 1:20).

U ovome području moramo zauzdati našu radoznalost. Postoje osobne sile kušnje i zla, ali postoji ipak samo jedan Bog i čovječanstvo je još uvijek odgovorno za njegove /njene odabire. Postoji duhovna borba, i prije i poslije spasenja. Pobjeda može jedino doći i ostati u i kroz Trojedinoga Boga. Zlo je bilo pobijeđeno i ono će biti uklonjeno (usp. Otk 20:10)!

POSEBNA TEMA: LUCIFER (iz Knjige proroka Izaije 14:12)

Pojam hebrejskoga NOMINATIVA MUŠKOGA RODA je הילל (BDB 237, KB 245). Ovaj je oblik nađen jedino ovdje u SZ-u. Korijen GLAGOLA, הלל može značiti:

1. “sjati”, moguće upućivanje na Mlađaka ili Danicu, jutarnju zvijezdu
2. “biti hvastav”, ili “hvaliti”, od čega smo dobili Aleluja psalme (tj. psalme hvaljenja).

KB spominje nekoliko mogućnosti kao podrijetlo ovoga korijena:

1. iz ugaritskoga korijena, *hll*
2. iz arapskoga korijena, polumjesec Mlađaka
3. iz hebrejskoga korijena, neizvjesno, ali vjerojatno upućuje na jutarnju zvijezdu Danicu (“sin osvita”)
4. iz latinskoga, “Lucifer” upućuje na Danicu (tj. doslovno “svjetlonoša”).

Sav naglasak naslova jeste taj da je ovo nebesko svjetlo brzo potisnuto od jutarnjega svjetla. Njegov sjaj je kratkotrajan! Postoji novi, sjajniji, i bolji dolazak svjetla!

Izaija 14:12: “ti” Naredna dva retka stiha Izaije 14:12 očito upućuju na zemaljskoga kralja Asirije ili Babilona (usp. Iz 14:16-17). Slika spjeva (Iz 14:4-21) uzeta je iz kanaanske mitologije (posebice stihovi 13-14), što je poznato iz pločica iz Raš Šamre nadnevka iz petnaestoga stoljeća prije Krista nađenih kod grada Ugarita.

Pojmovi “zvijezdo jutra” (*Helal*) i “osvita” (*Šabar*) oba su imena božanstava u kanaanskoj mitologiji, kao što je planina bogova na sjeveru (planina Safon, usp. Ps 48:2; Iz 14:13). Isto je tako naslov za božanstvo, “Previšnji”, uobičajen u ugaritskim spjevovima i upućuje na *Baal Šamima* (“Gospodar neba”). U kanaanskoj mitološkoj poeziji *Helal*, niži bog, pokušava prigrabiti silu, ali je poražen. Ovo stoji iza Izaijine slike oholosti istočnjačkoga vlastodržca.

Ovaj je opis ponosa, oholosti kralja Bliskoga Istoka proširen iz Knjige proroka Izaije 14:8-11. Jedino stih 12, uzet doslovno slijedeći Vulgatu, i manjak znanja o ugaritskoj književnosti može koristiti ovaj okvir kao upućivanje na pobunjenoga anđeoskog vođu. Vidjeti Knjigu proroka Izaije 14, Okvirni uvidi, B.

Izaija 14:13-14 Ova dva stiha pokazuju bahatost i ponos kraljeva Drevnoga Bliskog Istoka:

1. “Ja ću se popeti na...”, BDB 748, KB 828, *Qal* IMPERFEKT
2. “Ja ću podići svoje prijestolje...”, BDB 926, KB 1202, *Hiphil* IMPERFEKT
3. “Ja ću sjesti na...”, BDB 442, KB 444, *Qal* IMPERFEKT
4. “Ja ću se popeti iznad...”, isti GLAGOL kao #1
5. “Ja ću učiniti sebe poput...”, BDB 197, KB 225, *Hiphil* IMPERFEKT.

Bahatost i ponos srž su paloga ljudskog duha. YHWH jedinstveno osuđuje ovo ljudsko samoproглаšenje božanstvom!

Postojalo je vrijeme kad sam mislio da su Knjige proroka Izaije 14 i Ezekiel 28 prikrivene reference na pad Sotone. Međutim, Biblija naslovljava oba od ovih poglavlja ljudskim kraljevima Drevnoga Bliskog Istoka (tj. Tir, Babilon). Smjeranja i slika uzeti su i iz Knjige Postanka 1 – 3 i iz ugaritske mitologije. To sam vidio jasno kad sam zabilježio kako Ezekiel 31 koristi sliku Postanka za opis faraona kao “stabla spoznaje dobra i zla”.

Mi želimo znati podrijetlo Sotone. Knjiga proroka Izaije 14 nam izgleda govori o njemu ali zabilježite Izaiju 14:9-12.15-20! Svrha i podrijetlo osobnoga zla mora ostati tajnovitost!

POSEBNA TEMA: PAD SOTONE I NJEGOVIH ANĐELA (iz Knjige Otkrivenja 12:4)

Otkrivenje 12:4 “njegov rep pomete trećinu nebeskih zvijezda i baci ih na zemlju” Zato jer je pojam “nebeskih zvijezda” korišten vrlo često u SZ-u kako bi uputio na Božje svete (usp. Post 15:5; Jer 33:22; Dn 12:3), neki su pretpostavili da to upućuje na svete, ali okvir vjerojatno upućuje na anđele (usp. Dn 8:10; 2. Pt 2:4; Juda, stih 6). Padajući anđeli (tj. slika padajućih zvijezda) uobičajeni su motiv u židovskoj međuzavjetnoj apokaliptičkoj književnosti (tj. 1. Henokova).

Sotona ([vidjeti Posebnu temu dolje: Sotona](#)) ocrtan je s anđelima u Nebu pred Bogom u Knjizi o Jobu 1 - 2 i Knjizi proroka Zaharije 3. On je moguće bio “pokrivajući kerubin” (usp. Ez 28:12-18). Ovaj opis, koristeći metafore iz Vrta Eden, ne odgovara kralju Tira, nego kraljevu ponosu i oholosti oponašanoga Sotone (ja postajem više i više uznemiren s ovim

pristupom jer je u Knjizi proroka Ezekiel 31, kralj Egipta opisan kao stablo spoznaje dobra i zla. Ezekiel redovito koristi pojmove Edena za opis kraljeva). U SZ-u Sotona nije neprijatelj Boga, nego čovječanstva (usp. Otk 12:10). Sotona nije bio stvoren za to nego se razvio u glavnog neprijatelja svega dobrog i svetog (usp. A. B. Davidsonovu *An Old Testament Theology*, str. 300-306). Nekoliko je puta bilo rečeno kako je on zbačen s Neba (usp. Iz 14:12; Ez 28:16; Lk 10:18; Iv 12:31; 2. Pt 2:4; i Otk 12:7-12). Poteškoća je kada. Je li:

1. tijekom SZ-noga razdoblja:
 - a. prije stvaranja čovjeka, (tj. između Post 1:1 i 1:2, nazvanog "teorijom jaza"; [vidjeti Posebnu temu dolje: Dan \[yom\]](#))
 - b. neko vrijeme nakon Joba ali prije Knjige proroka Ezekiel 28:16
 - c. tijekom razdoblja nakon izgnanstva, ali nakon Knjige proroka Zaharije 3:1
2. tijekom NZ-noga razdoblja:
 - a. nakon kušnje Isusa (usp. Mt 4:10)
 - b. tijekom misijskoga puta sedamdesetorice (usp. Lk 10:18)
 - c. u času kraja vremena pobune (usp. Otk 12:9).

Neki se pita upućuje li "trećina zvijezda" na anđele koji su se pobunili protiv Boga i odabrali slijediti Sotonu. Ako je tako, ovo može biti jedini temelj Pisma za demonsko NZ-a povezano s palim anđelima (usp. Otk 12:9.12). Broj, "jedna trećina", može se odnositi na:

1. ograničenje uništenja tijekom osuda truba (usp. Otk 8:7-12; 9:15.18) a ne poseban broj
2. može predstavljati Sotonovo zavođenje dijela anđela
3. može biti mitološko smjerenje na Babilonsko izvješće o stvaranju.

Na ovoj točki od koristi može biti zapamtiti da iako je ovaj predmet zanimljiv, on vjerojatno nije bio autorova nakana u tome okviru za raspravu o:

1. podrijetlu demonskoga
2. padu Sotone
3. anđeoskoj pobuni u Nebu.

U apokaliptičkoj književnosti središnja tema viđenja jeste ključna, ali doslovnost predstavljanja, pojedinosti i slike su dramske, simboličke, zamišljene ([vidjeti Posebnu temu dolje: Apokaliptička književnost](#)). Naša je radoznalost i zapadnjačko razmišljanje ono koje motivira naša iscrpna, logička, doktrinarna utvrđivanja ovih simboličkih tekstova. Budite pozorni od guranja pojedinosti; apokaliptička književnost često je istinski teološki predstavljena u maštovitoj okosnici. Ona je istinita, ali simbolički predstavljena!

POSEBNA TEMA: SOTONA

Ovo je vrlo težak predmet iz nekoliko razloga:

1. SZ ne otkriva zakletoga neprijatelja dobru, nego YHWH-inog slugu, koji je ponudio čovječanstvu alternativu i isto tako optužuje čovječanstvo za nepravdu. U SZ-u postoji samo jedan Bog (monoteizam), jedna sila, jedan uzrok – YHWH
2. zamisao osobnoga zakletoga neprijatelja Božjeg razvijala se u međubiblijskoj (ne-kanonskoj) književnosti pod utjecajem perzijskih dualističkih religija (*Zoroastrijanizam*). Ovo je, zauzvrat, uvelike utjecalo na rabinski judaizam i esensku zajednicu (tj. Svici s Mrtvoga mora)
3. NZ razvija SZ-ne teme u iznenađujuće krutim, ali odabranim skupinama.

Ako netko pristupa proučavanju zla s gledišta biblijske teologije (svake Knjige ili autora ili žanra proučavanog i s napravljenim kratkim pregledom odvojeno), onda se otkrivaju vrlo različiti pogledi na zlo. Ako, međutim, netko pristupa proučavanju zla s ne-biblijskoga ili od Biblije izdvojenoga prilaza svjetskim religijama ili istočnjačkim religijama, onda je većina NZ-noga razvitka naviještena u perzijskome dualizmu i grčko-rimskome spiritizmu.

Ako je netko pretpostavljeno predan Božanskome autoritetu Pisma, onda NZ-ni razvitak mora biti viđen kao napredujuće otkrivenje. Kršćani se moraju čuvati od omogućavanja židovskome folkloru ili zapadnjačkoj književnosti (Dante, Milton) daljnji utjecaj zamisli. Zasiurno postoji tajnovitost i višeznačnost u ovome području otkrivenja. Bog je odabrao ne otkriti sve vidove zla, njegovo podrijetlo, njegov razvoj, njegovu svrhu, ali On je otkrio njegov poraz!

U SZ-nome pojmu "Sotona" ili "tužitelj" (BDB 966) može se odnositi na tri različite odvojene skupine:

1. ljudski tužitelji (usp. 1 Sam 29:4; 2. Sam 19:22; 1. Kr 11:14.20.29; Ps 109:6)

2. anđeoski tužitelji (usp. Br 22:22-23; Job 1 - 2; Zah 3:1)
3. demonski tužitelji (usp. 1. Ljet 21:1; 1. Kr 22:21; Zah 13:2).

Jedino poslije u međuzavjetnome razdoblju zmija iz Knjige Postanka 3 poistovjećena je sa Sotonom (usp. *Knjiga Mudrosti* 2:23-24; 2. *Henokova* 31:3), i čak poslije to je postala rabinska mogućnost (usp. *Sot* 9b i *Sanh.* 29a). “Sinovi Božji” iz Postanka 6 postaju anđeli u 1. *Henokovoj* 54:6. Spominjem ovo, ne kako bih obranio teološku ispravnost, nego da pokažem njen razvitak. U NZ-u ove SZ-ne djelatnosti pripisane su anđeoskome, personificiranome zlu (usp. 2. Kor 11:3; Otk 12:9).

Podrijetlo personificiranoga zla teško je ili nemoguće (ovisno o vašoj točki gledišta) odrediti iz SZ-a. Jedan razlog za ovo jeste Izraelov jaki monoteizam ([vidjeti Posebnu temu u Jakov 2:19: Monoteizam](#); također zabilježite 1. Kr 22:20-22; Prop 7:14; Iz 45:7; Am 3:6). Sva uzročnost bila je pripisana YHWH-i kako bi se pokazala Njegova jedinstvenost i prvenstvo (usp. Iz 43:11; 44:6.8.24; 45:5-6.14.18.21.22).

Izvori moguće obavijesti su: (1) Knjiga o Jobu 1 - 2, gdje je Satan jedan od “sinova Božjih” (tj. anđela) ili (2) Knjiga proroka Izaije 14 i Ezekiel 28, gdje su moguće korišteni ponosi blisko-istočni kraljevi (Babilona i Tira) za slikovit prikaz ponosa Sotone (usp. 1. Tim 3:6). Ja imam pomiješane osjećaje o ovome pristupu. Ezekiel koristi metafore Edenskoga vrta, ne samo za kralja Tira kao Sotone (usp. Ez 28:12-16), nego isto tako za kralja Egipta kao Stabla spoznaje Dobroga i Zla (Ez 31). Međutim, Knjiga proroka Izaije 14, posebice stihovi 12-14, izgleda opisuju anđeoski otpor kroz ponos. Ako nam je Bog želio otkriti posebnu narav i podrijetlo Sotone, ovo je vrlo neizravan način i mjesto za učiniti to. Mi se moramo paziti stremljenja sustavne teologije od uzimanja malih, višeznačnih dijelova različitih zavjeta, autora, Knjiga, i žanrova i slaganja istih kao dijelove jedne Božanske slagalice.

Slažem se s Alfredom Edersheimpom (*The Life and Times of Jesus the Messiah*, tom 2, dodaci XIII. [str. 748-763] i XVI. [str.770-776]) da je rabinski judaizam bio pretjerano pod utjecajem perzijskoga dualizma i nagađanja o demonima. Rabini nisu dobar izvor za istinu u tome području. Isus se temeljito razilazi od učenja sinagoge u tome području. Ja mislim da se zamisao o arkandeoskome YHWH-inome neprijatelju razvijala od dva glavna boga iranskoga dualizma, *Ahrimana* i *Ormuzda* [ili Ahura-Mazde – op.prev.], i potom se razvijala od rabina u biblijski dualizam YHWH i Sotone.

Postoji jamačno napredujuće otkrivenje u NZ-u kao ono prema personifikaciji zla, ali ne tako razrađivano kao kod rabina. Dobar primjer ove razlike je “rat u Nebu”. Pad Sotone je logična potrebitost, ali osobitosti nisu dane. Čak ono što je dato prikriveno je u apokaliptičkome žanru (usp. Otk 12:4.7.12-13). Iako je Sotona poražen u Isusu i izgnan na Zemlju, on ipak djeluje kao YHWH-in sluga (usp. Mt 4:1; Lk 22:31-32; 1. Kor 5:5; 1. Tim 1:20).

Moramo zauzdati našu znatiželju u ovome području. Postoji osobna sila kušnje i zla, ali postoji ipak samo jedan Bog i mi smo ipak odgovorni za naše odabire. Postoji duhovna bitka, i prije i nakon spasenja. Pobjeda može jedino doći i ostati u i kroz Trojedinoga Boga. Zlo je bilo pobijedeno i bit će uklonjeno!

POSEBNA TEMA: DAN (YOM)

Teorije o značenju *yom* (dan) uzete i usvojene od dr. Johna Harrisa (dekan Škole kršćanskih proučavanja i profesor SZ-a u Baptističkome sveučilištu istočnoga Teksasa) iz Istraživanja SZ-a Bilježnica I.:

1. Teorija doslovno o dvadeset-četverosatnome razdoblju
Ovo je otvoren pristup (usp. Izl 20:9-11). Pitanja što izniču iz ovoga pristupa:
 - a. kako je postojalo svjetlo prvoga dana kad Sunce nije bilo stvoreno sve do četvrtoga dana?
 - b. kako su bile sve životinje (posebice one autohtone drugim dijelovima svijeta) imenovane u manje od jednoga dana (usp. Post 2:19-20)?
2. Teorija dan - doba
Ova teorija nastoji uskladiti znanost (posebice geologiju) s Pismom. Ta teorija kaže da su “dani” bili “geološka doba” u trajanju. Njihovo je trajanje nejednako, i oni se približavaju različitim slojevima opisanima u uniformitarističkoj geologiji. Znanstvenici se nastoje usuglasiti s općim razvojem Knjige Postanka 1: para i vodena masa prethodila je odvajanju kopna i mora prije pojavka života. Biljni život došao je prije životinjskoga života, a čovječanstvo je predstavljalo zadnji i najsloženiji oblik života. Iz ovoga pristupa izniču pitanja:
 - a. kako su biljke preživjele “doba” bez Sunca?
 - b. kako se odvijalo oprašivanje u biljkama ako još kukci i ptice nisu bile stvorene do “doba” kasnije?

3. Teorija o zamjeni doba – dan
Dani su ustvari dvadeset-četverosatna razdoblja, ali svaki je dan odvojen dobima u kojima je nešto stvoreno bilo razvijeno. Pitanja koja izniču iz ovoga pristupa:
 - a. iste poteškoće kao u teoriji dan - doba
 - b. označavali li tekst “dan” kao onaj upotrijebljen za oboje i za dvadeset-četiri sata i za neku eru?
4. Napredujuća teorija Stvaranje - Katastrofa
Ova teorija ide kako slijedi: između Postanka 1:1 i 1:2, postojalo je neodređeno vremensko razdoblje u kojem se pojavljuju geološka doba; tijekom toga razdoblja, prapovijesna su stvorenja navedena po redu predloženih okamina koje su se stvorile; prije oko 200.000 godina, pojavila se nadnaravna nepogoda i uništila većinu života na ovoj planeti i prouzročila izumiranje mnogih životinja; onda su se pojavili dani iz Postanka 1. Ovi dani upućuju na ponovno Stvaranje, prije negoli na prvotno Stvaranje.
5. Jedino - Eden teorija
Izvjeshće o stvaranju upućuje jedino na Stvaranje i fizičke vidove Vrta Eden.
6. Teorija jaza
Temeljeno na Postanku 1:1, Bog je stvorio savršeni svijet. Temeljeno na Postanku 1:2, Lucifer (Sotona) je bio postavljen da nadzire svijet i pobunio se. Bog je potom osudio Lucifera i svijet potpunim uništenjem. Milijune godina, svijet je bio ostavljen sâmim i prošla su geološka doba. Temeljeno na Postanku 1:3 - 2:3, u 4004. godini prije Krista, pojavilo se šest doslovnih dvadeset-četverosatnih dana ponovnoga stvaranja. Biskup Ussher (1654. g.) upotrijebio je genealogije Postanka 5 i 11 kako bi izračunao i datirao stvaranje čovječanstva u otprilike 4004.-oj godini prije Krista. Međutim, genealogije ne predstavljaju potpune kronološke sheme.
7. Teorija Svete sedmice
Pisac Knjige Postanka koristio je zamisao dana i tjedna kao književni način kako bi izložio Božansku poruku Božje djelatnosti u Stvaranju. Takva građa slikovito prikazuje ljepotu i sklad Božjega stvaralačkog djela.
8. Svečano uvođenje Kozmičkoga hrama
Ovo je noviji pogled Johna H. Waltona, u *The Lost World of Genesis One*, IVP. 2009., koji vidi šest dana kao “djelatnu ontologiju, ne materijalnu ontologiju”. One opisuju Božje uređenje ili postavljanje djelatnoga svemira za dobro čovječanstva. To potkrepljuje druge drevne kozmologije. Na primjer, prva tri dana predstavljala bi Božje davanje “sezona (tj. vremena)”, “vremena (tj. za usjeve)” i hranu. Ponavljan izričaj “to je dobro” može obilježiti djelotvornost.
Sedmi dan može opisivati Božje uvođenje Njegova potpuna djelatnoga i nastanjenog “Kozmičkoga hrama” kao zakonskoga vlasnika, nadzornika i upravitelja. Knjiga Postanka 1 nema ništa s materijalnim stvaranjem tvari nego s uređivanjem te tvari za djelatno mjesto za Boga i ljude kako bi imali zajedništvo. “Dani” postaju književni način za navješćivanje drevne bliskoistočne opće suglasnosti kako:
 1. nema razlike između “prirodnoga” i “natprirodnoga”
 2. božanstvo je uključeno u svaki vid života. Izraelova jedinstvenost nije bila njegov opći pogled na svijet nego sljedeće:
 - a. njegov monoteizam
 - b. Stvorenje je bilo za čovječanstvo, a ne za bogove
 - c. nema sukoba između bogova ili bogova i ljudstva u Izraelovu izvješću.
 On [Izrael – op.prev.] nije posudio svoje izvješće o stvaranju od drugih nego podijelio njihov opći pogled na svijet.

POSEBNA TEMA: APOKALIPTIČKA KNJIŽEVNOST

(ova Posebna tema uzeta je iz mojih komentara Knjige Otkrivenja)

Otkrivenje je jedinstveni židovski književni žanr, apokaliptički. Često je korišten u vremenima punima-napetosti kako bi izrazio uvjerenje da je Bog bio u nadzoru povijesti i da će donijeti oslobođenje Svome narodu. Ova vrsta književnosti obilježena je:

1. jakim osjećajem sveopće Božje suverenosti (monoteizam i determinizam)
2. borbom između dobra i zla, ovoga Doba i Doba koje mora doći (dualizam)

3. uporabom tajnih kodiranih riječi (uobičajeno iz SZ-a ili među-zavjetne židovske apokaliptičke književnosti)
4. uporabom boja, brojeva, životinja, ponekad životinja /ljudi
5. uporabom anđeoskoga posredovanja putem viđenja i snova, ali uobičajeno kroz anđeosko posredovanje
6. prvenstvenim žarištima na kraj-vremena (Novo doba)
7. uporabom određenog skupa simbola, ne stvarnosti, za naviještanje poruke o kraju-vremena
8. neki primjeri ove vrste žanra su:
 - a. Stari zavjet:
 - (1) Knjiga proroka Izaije 24 – 27; 56 - 66
 - (2) Knjiga proroka Ezekielja 37 - 48
 - (3) Knjiga proroka Daniela 7 - 12
 - (4) Knjiga proroka Joela 2:28 - 3:21
 - (5) Knjiga proroka Zaharije 1 – 6; 12 - 14
 - b. Novi zavjet
 - (1) Evanđelje po Mateju 24; Marku 13; Luki 21; i 1. Poslanica Korinćanima 15 (na neke načine)
 - (2) 2. Poslanica Solunjanima 2 (uglavnom)
 - (3) Knjiga Otkrivenja (poglavlja 4 - 22)
 - c. ne-kanonska (uzeto iz D. S. Russell, *The Method and Message of Jewish Apocalyptic*, str. 37-38):
 - (1) 1. Henokova knjiga, 2. Henokova (Henokove tajne)
 - (2) Knjiga svečanosti
 - (3) Sibilina proroštva III., IV., V.
 - (4) Zavjet dvanaest patrijarha
 - (5) Salomonovi psalmi
 - (6) Mojsijeva pretpostavka
 - (7) Izaijino mučeništvo
 - (8) Mojsijeva apokalipsa (Život Adama i Eve)
 - (9) Abrahamova apokalipsa
 - (10) Abrahamov zavjet
 - (11) 2. Ezdrina knjiga (4. Ezdrina)
 - (12) Baruh 2., 3.
9. postoji osjećaj dvojnosti u ovome žanru. On vidi stvarnost kao nizove dualizama, suprotivosti, ili napetosti (tako uobičajene u Ivanovim pisanjima) između:
 - a. Neba - Zemlje
 - b. Doba zla (zao čovjek i zli anđeli) – Novo doba pravедnosti (pobožan čovjek i pobožni anđeli)
 - c. sadašnje postojanje – buduće postojanje.

Sve od ovoga kreće se prema dovršenju prouzročeno me Bogom. Ovo nije svijet kakvim je Bog namjeravao da bude, ali On nastavlja igrati, raditi, i prenositi Svoju volju za obnovom prisnoga zajedništva započetog u Vrtu Eden. Kristov događaj je razvođe Božjega nauma, ali dva Dolaska prouzročili su sadašnji dualizam.

▣ (4:7) “**on će pobjeći od vas**” Sotona će pobjeći pred Božjom odredbom (usp. Ef 6:11-18) i našom vjerom, ali samo za neko vrijeme (usp. Lk 4:13).

4:8 “Približite se Bogu” Ovo je AORIST AKTIVNOGA IMPERATIVA. Ovaj stih odražava SZ-na pravila za svećenike koja su sad primjenljiva na sve vjernike (usp. Izl 19:22). Skupni naslov za SZ-ne levitske svećenike sad je prenesen na sve NZ-ne svete (usp. 1. Pt 2:5.9; Otk 1:6). Zabilježite uzajamni zahtjev Saveza – vjernici se približavaju i Bog se približava (usp. 2. Ljet 15:2; Zah 1:3; Mal 3:7).

▣ “**On će se približiti vama**” Ovo nije naglasak na djelima pravедnosti, nego obećanje da će se Bog odazvati na vjeru (usp. Pnz 4:7; Ps 145:18).

▣ “**Operite svoje ruke, vi grješnici**” Ovo je još jedan AORIST AKTIVNOGA IMPERATIVA (usp. Ps 24:3-6; Iz 1:16). Zabilježite da Jakov vjernike naziva “grješnici”! To je SZ-na metafora što se odnosi na obredno čišćenje zbog ritualnoga štovanja za SZ-ne svećenike (usp. Izl 30:17-21; Ez 44:15). To je postalo SZ-ni idiom za okretanje od i uklanjanje grijeha (usp. Ps 24:4;

26:6). “Ruka” postaje ona koja otkriva “srce”. Mi postajemo ono što mislimo, što razmišljamo. Vjernici trebaju imati čista srca i ruke, kao i pojedinačnu predanost Bogu (što je točno oprečno osobi podvojenoga uma, usp. Jak 1:8; 4:5).

Postoji dobar članak “Pranje ruku” u *Dictionary of Biblical Imagery*, str. 362-3.

▣ **“očistite svoja srca”** Ovo je još jedan AORIST AKTIVNOGA IMPERATIVA. To nije samo vanjsko obredno čišćenje nego unutarnje duhovno čišćenje (usp. Jer 4:14; 1. Pt 1:22; 1. Iv 3:3). Savez ima zahtjeve! [Vidjeti Posebnu temu u Jakovljevoj poslanici 1:26: Srce.](#)

▣ **“vi neodlučni”** Ovaj je isti opisni pojam upotrijebljen o vjernicima s neodgovorenim molitvama u Jakovljevoj poslanici 1:5-8. Ovdje je upotrijebljen o vjernicima ponovno. Jakov jasno tvrdi kako pobude i načini života vjernika čine stvarnu razliku u načinu kako netko iskusuje kršćanski život. Mir, sigurnost, radost, i učinkovitost nisu automatski.

4:9 “Budite očajni i žalujte i plačite; neka vaš smijeh bude okrenut u žalovanje” Ovo su četiri AORISTA IMPERATIVA (prva tri su AORIST AKTIVNOGA a zadnji je AORIST PASIVNOGA). Skupno oni upućuju na potrebu za duhovnim žalovanjem nad grijehom kao u Evanđelju po Mateju 5:3-9. Ovo je bio hebrejski način upućivanja na stav pokajanja i načina života (tj. Iz 32:11-12). Ova žalost mora biti uravnotežena s radošću Jakovljeve poslanice 1:2 i 5:13. Nekako je kršćanstvo oboje!

4:10 “Ponizite se” Oblik je AORIST PASIVNOGA IMPERATIVA ali upotrijebljen u smislu SREDNJEGA STANJA (zabilježite engleski prijevod, usp. Jak 4:6; 1. Pt 5:6). Ovo može odražavati Isusova učenja (usp. Mt 23:12; Lk 14:11; 18:14) i/ili moguće SZ-no smjerenje na Knjigu proroka Izaije 57:15. Vjernikova poniznost i pokajanje prizivaju obećani zavjetni odaziv od YHWH.

▣

NASB

“u prisutnosti Gospodina”

NKJV

“u pogledu Gospodina”

NRSV, TEV, NJB

“pred Gospodinom”

Ovo je hebrejski idiom za: (1) službu štovanja (usp. Pnz 33:10); ili (2) osobnu spoznaju Gospodina (usp. Post 19:13; Suci 18:6). Budući ovo nije okolnost službe štovanja nego naglasak na stavu pokajanja, #2 odgovara najbolje.

▣ **“i On će vas uzvisiti”** Ovo je također idiom značenja:

1. Bog će podići vaš duh i dati vam radost
2. Bog će vas uzvisiti među vašim velikašima (usp. Jak 4:11-12; Mt 23:12)
3. fizička sigurnost (usp. Job 5:11; 22:29).

Zabilježite, pobjeda dolazi kroz pokajanje i poniznost!

PITANJA ZA RASPRAVU

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Ova pitanja za raspravu predviđena su da vam pomognu promišljati kroz glavne teme ovoga odjeljka Knjige. Ona su napravljena da budu misaono-nametljiva, ne konačna.

1. Odražava li ovo poglavlje stav i djelovanja vjernika ili njihovih nevjerujućih židovskih su-štovatelja?
2. Popišite tri neprijatelja čovječanstva. Odredite ih (usp. Ef 2:2-3):
 - a.
 - b.
 - c.
3. Objasnite svojim vlastitim riječima različite načine kako je stih 2 bio shvaćen. Pregledajte nekoliko engleskih prijevoda.
4. Pročitajte stih 5 u nekoliko engleskih prijevoda i zabilježite razlike.
5. Što jakovljeva poslanica želi od nas u stihovima 7-10?

OKVIRNI UVIDI ZA 4:11-17

- A. Jakovljeva poslanica 4:11-12 izgleda oblikuje neku vrstu zaključnoga sažetka o neprimjerenosti uporabi jezika. Tema je uvedena u Jakovu 1:19 ali razvijena je u Jakovu 3:1 i dalje.
- B. Jakovljeva poslanica 4:17 također je neka vrsta zaključnoga sažetka, ali njena točna važnost za okvir neizvjesna je. A. T. Robertson kaže kako je to ključni sažeti stih čitavoga pismo.

PROUČAVANJE RIJEČI I IZRIČAJA

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 4:11-12

¹¹Nemojte govoriti jedan protiv drugoga, braćo. On tko govori protiv brata ili sudi svoga brata, govori protiv zakona i sudi zakon; ali ako vi sudite zakon, vi niste vršitelji zakona nego suci o njemu. ¹²Postoji samo jedan Zakonodavac i Sudac, Onaj koji je kadar spasiti i uništiti; a tko si ti koji sudiš svoga bližnjega?

4:11 “Nemojte govoriti jedan protiv drugoga” Ovo je PREZENT IMPERATIVA s NEGATIVNIM ČLANOM, što uobičajeno znači zaustaviti djelovanje što je već u tijeku. Tyndale prijevodi imaju “klevetati”, moguće zato jer je ta ista riječ upotrijebljena u tome smislu u LXX-i u Psalmu 50:20. Crkva je imala /ima krivnju zbog toga (usp. Jak 5:9; 2. Kor 12:20; 1. Pt 2:1).

▣ **“braćo ... brata ... brata”** Vidjeti bilješke u Jakovljevoj poslanici 1:2 i 1:9.

▣ **“sudi svoga brata, govori protiv zakona i sudi zakon”** Stav osuđivanja među kršćanima glavna je duhovna poteškoća (usp. Lev 19:16.17-18; Mt 7:1 i dalje; Lk 6:36-38; Rim 14:1-12). Pojam “zakon” ovdje izgleda upućuje na “zakon ljubavi” spomenut u Jakovljevoj poslanici 1:25; 2:8.12.

▣ **“vi niste vršitelji zakona nego suci o njemu”** U Jakovljevoj poslanici 1:22 rečeno nam je da budemo vršitelji, ne samo slušatelji; ovdje nam je rečeno da budemo oni koji ljube, a ne oni koji osuđuju.

4:12 “jedan Zakonodavac i Sudac” “Jedan” je stavljen prvi u grčkome za naglasak. Ovo je još jedno upućivanje na monoteizam, kao u Jakovljevoj poslanici 2:19 i vjerojatno je smjeranje na Ponovljeni zakon 6:4. [Vidjeti Posebnu temu u 2:19: Trojstvo.](#)

▣ **“Onaj koji je kadar spasiti i uništiti”** Ovaj je izričaj često korišten o Bogu Ocu (usp. Mt 10:28; Lk 12:4-5). U SZ-u sve su uzročnosti pripisane YHWH-i. To je bio teološki način potvrđivanja monoteizma (usp. Pnz 32:39; 1. Sam 2:6-7; 2. Kr 5:7).

▣ **“tko si ti koji sudiš svoga bližnjega”** Ovo je posebno naglašena izjava (usp. Rim 14:3-4.10.13). Osuđivanje, kriticizam, ili uspoređivanje čini da netko izgleda boljim na račun drugog. To je još jedna neprimjerena uporaba jezika.

U Jakovljevoj poslanici 4:11 Jakov naslovljava svoje čitatelje kao “braćo” i predmet njihova kriticizma kao “braćo” (vidjeti bilješku u Jak 1:2). To očigledno upućuje na kršćansku okolnost (vidjeti bilješku u Jak 1:9), ali uporabom “bližnjega” (usp. Jak 2:8) u Jakovu 4:12, on proširuje poseban ukor u sveopću zapovijed.

[Vidjeti Posebnu temu dolje: Osuđivanje \(smiju li kršćani suditi jedan drugoga?\).](#)

POSEBNA TEMA: OSUĐIVANJE (SMIJU LI KRŠĆANI SUDITI JEDAN DRUGOGA?)

- A. U 1. Poslanici Korinćanima 5:12 Pavao i crkva moraju se baviti s članovima (stih 12 očekuje “da” odgovor), ali vjernici moraju dopustiti Bogu da se bavi s ne-članovima. Vjernici ne smiju osuđivati jedan drugoga (usp. Mt 7:1-5.15-20; Rim 14:1-15:13), ali:
1. mi moramo pomno istražiti plodove jedan drugog za položaje vodstva (usp. 1. Kor 6:1-3; Mt 7)
 2. mi moramo ocijeniti crkvenu stegu kad je ugled crkve u opasnosti.
- Ovo je često tanka crta! Prešutno Pavao u 1. Poslanici Korinćanima 5 tvrdi kako čovjek koji griješi mora biti stavljen u vladavinu Božje osude (tj. izvan Crkve).

Netko se pita kako se ovaj okvir odnosi prema suvremenim društvima gdje vjernici i nevjernici imaju mogućnost glasovanjem urediti društvena mjerila. Smiju li vjernici odlučno sudjelovati u političkome procesu? Ovaj okvir ograničen je na osudu povezanu s crkvenom stegom a ne na zapadnjačku, suvremenu demokraciju. Vjernici su građani dvije kraljevine s obvezama i povlasticama u obje! Božji Duh, Božja volja, i Božja Knjiga pomažu nama kao vjernicima naći svoj put u ovome palom svijetu, ali nevjernici su iskorištavani i manipulirani grijehom, sebičnošću, i Sotonom. Oni trebaju naše svjedočanstvo i sućut, a ne našu osudu i samo-pravednost. Oni nisu kadri razumjeti naše pobude, svrhe, i djelovanja.

Problem o tome kada i kako kršćani smiju “suditi” jedan drugoga uzrokovalo je da nekoliko grčkih rukopisa preinače ovaj tekst:

1. vrlo stari rani rukopis na papirusu P⁴⁶ (oko 200.g.) kao i *Bahairic* koptski prijevod (III.st.) i Pešita sirijski prijevod (V.st.) jednostavno ispuštaju negativ i prevode rečenicu kao imperativ: “Sudite one koji su unutra [crkvi]” (usp. Bruce M. Metzger, *A Textual Commentary on the Greek New Testament*, str. 551)
2. *Sahidic* koptski prijevod (III.st.) stavlja negativ s prethodnom rečenicom: “Jer što moram učiniti s osuđivanjem onih koji su vani a ne onima koji su unutra? Sudimo one koji su unutra” (Metzger, str. 51)
3. UBS⁴ tekst čak ne poznaje mogućnosti ovih inačica kao izvornih.

B. S ovim se predmetom treba baviti na dva načina:

1. vjernici su opomenuti neka ne sude jedan drugog (usp. Mt 7:1-5; Lk 6:37-42; Rim 2:1-11; Jak 4:11-12)
2. vjernici su opomenuti neka procjenjuju vođe (usp. Mt 7:6.15-16; 1. Kor 14:29; 1. Sol 5:21; 1. Tim 3:1-13; i 1. Iv 4:1-6).

Neko mjerilo za primjerenu procjenu može biti korisno:

1. procjena bi morala biti u svrhu potvrde (usp. 1. Iv 4:1 – “ispit(ivanje)” s pogledom prema odobrenju)
2. procjena bi trebala biti učinjena u poniznosti i krotkosti (usp. Gal 6:1)
3. procjena se ne smije usredotočiti na osobne predmete kojima se daje prednost (usp. Rim 14:1-23; 1. Kor 8:1-13; 10:23-33)
4. procjena mora identificirati one vođe koji “nemaju ručke za kriticizam” unutar crkve ili zajednice (usp. 1. Tim 3).

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 4:13-17

¹³Dodite sad, vi koji govorite: “Danas ili sutra mi ćemo ići u taj i taj grad, i provesti godinu tamo i baviti se poslom i napraviti dobit.” ¹⁴Ipak vi ne znate kakav će vaš život biti sutra. Vi ste *samo* para što se pojavljuje zakratko i onda nestane. ¹⁵Uistinu, vi biste morali reći: “Ako Gospodin želi, mi ćemo živjeti i također napraviti ovo ili ono.” ¹⁶Ali kao što jeste, vi se hvalite u svojoj bahatosti; svako takvo hvastanje je zlo. ¹⁷Stoga, onome koji zna *tu* pravu stvar napraviti a ne napravi je, njemu je to grijeh.

4:13 “Dodite sad, vi koji govorite” Neizvjesno je na koju skupina primatelja ovo upućuje: (1) nevjerujuće Židove; (2) vjerujuće Židove; ili (3) nastavljaću oštru prepirku s pretpostavljenim odmetnikom ili prigovaračem.

▣ **“Danas ili sutra mi ćemo ići u taj i taj grad, i provesti godinu tamo i baviti se poslom i napraviti dobit”** Ovo upućuje na određene naume židovskih poslovnih ljudi koji ne računaju na Boga. To je upadljiv primjer praktičnoga ateizma.

4:14 Ovo se izgleda odnosi na Izreke 27:1. Ta istina isto je tako izjavljena u Isusovoj paraboli u Evanđelju po Luki 12:16-21, nazvanoj “bogata budala /bogati luđak”.

NASB, NKJV
NRSV, NJB
TEV

“para”
“magla”
“dašak dima”

Iz ove grčke riječi (*atmis*) dobivamo englesku riječ “atmosfera”. Na krhkost i prolaznost ljudskoga života često se smjera u Bibliji kao na:

1. sjenu (usp. Job 8:9; 14:2; Ps 102:11; 109:23)
2. dah (usp. Job 7:7.16)
3. oblak (usp. Job 7:9; 30:15)
4. poljski cvijet (usp. Ps 103:15; Iz 40:6-8; 1. Pt 1:24)
5. ispraznost ili maglu (usp. Prop 1:2.14; 2:1.11.15.17.19.21.23.26; 3:19; 4:4.7.8.16; 5:7.10; 6:2.4.9.22; 7:6.15; 8:10.14; 9:9; 11:8.10; 12:8).

▣ “što se pojavljuje zakratko i onda nestane” Ovo su dva PREZENT PARTICIPA što zvuče kao: “pojavljuje” (*phainomenē*) i “nestane” (*aphanizomenē*). Ljudski naumi dođu i odu; samo Božji naum ostaje.

4:15 “Ako” Ovo je TREĆI RAZRED KONDICIONALNE REČENICE, što znači moguće djelovanje, ali s možebitnošću /nepredviđenom okolnošću.

▣ “Gospodin želi” Ova vrsta izričaja često je korištena od NZ-nih pisaca (usp. Djela 18:21; Rim 1:10; 15:32; 1. Kor 4:19; 16:7; Heb 6:3; 1. Pt 3:17). Biblijski svjetonazor pripisuje sve znanje i pravac Bogu. Ovo je NZ-ni idiom potvrđivanja monoteizma i ne smije biti uzet kao teološki determinizam. Vjernici znaju i tvrde da je Bog uključen u njihove živote, ali ovo ne veže Boga na zlo, tragediju, i nasumična prirodna djela nasilja. Mi živimo u duhovno palome i “prokletome” svijetu. Ovo nije svijet kakvim je Bog nakanio da bude! On je još uvijek djelatan u Svome Stvorenju, ali postoji tajnovitost u tome kako i zašto o djelovanjima i životima pojedinaca.

[Vidjeti Posebnu temu dolje: Volja \(*thelēma*\) Božja.](#)

POSEBNA TEMA: VOLJA (*thelēma*) BOŽJA

“Volja” Božja uključuje nekoliko skupina.

EVANĐELJE PO IVANU

- Isus je došao činiti Očevu volju (usp. Iv 4:34; 5:30; 6:38)
- uskrisiti zadnjega dana sve koje je Otac dao Sinu (usp. Iv 6:39)
- da svi vjeruju u Sina (usp. Iv 6:29.40)
- odgovorena molitva povezana s vršenjem Božje volje (usp. Iv 9:31 i 1. Iv 5:14).

SINOPTIČKA EVANĐELJA

- vršenje Božje volje je ključno (usp. Mt 7:21)
- vršenje Božje volje čini jedno brata i sestru s Isusom (usp. Mt 12:50; Mk 3:35)
- nije Božja volja za svakoga da propadne (usp. Mt 18:14; 1. Tim 2:4; 2. Pt 3:9)
- Golgota je bila Očeva volja za Isusa (usp. Mt 26:42; Lk 22:42).

PAVLOVA PISMA

- zrelost i služba svih vjernika (usp. Rim 12:1-2)
- vjernici su bili oslobođeni od ovoga Doba zla (usp. Gal 1:4)
- Božja volja bila je Njegov iskupiteljski naum (usp. Ef 1:5.9.11)
- vjernici iskusišu i žive Duhom ispunjen život (usp. Ef 5:17-18)
- vjernici su ispunjeni spoznajom o Bogu (usp. Kol 1:9)
- vjernici su učinjeni savršenima i potpunima (usp. Kol 4:12)
- vjernici su posvećeni (usp. 1. Sol 4:3)
- vjernici zahvaljuju u svemu (usp. 1. Sol 5:18).

PETROVA PISMA

- vjernici čine ispravno (tj. podlažu se građanskim vlastima) i, time stišavaju lude ljude, tako osiguravajući mogućnost za evangelizaciju (usp. 1. Pt 2:15)
- vjernici trpe (usp. 1. Pt 3:17; 4:19)
- vjernici ne žive živote usmjerene sa sebe (usp. 1. Pt 4:2).

IVANOVA PISMA

- vjernici ostaju zauvijek (usp. 1. Iv 2:17)
- vjernici se oslanjaju na odgovorenu molitvu (usp. 1. Iv 5:14).

4:16

NASB, NKJV, NRSV

TEV

NJB

“vi se hvalite u svojoj bahatosti”

“vi ste oholi i vi se hvalite”

“vi se hvalite i glasni ste”

Ljudski naumi odvojeni od Boga isprazni su i ništavni kao što su ljudski ponos i hvastanje (usp. Iv 15:5; Rim 14:8).

▣ “svako takvo hvastanje je zlo” Pavao izjavljuje ovu istu istinu u 1. Poslanici Korinćanima 5:2 i 6. Poteškoća čovječanstva od početka bila je žudnja za neovisnošću od Boga. Život odvojen od Boga je grijeh i pobuna. [Vidjeti Posebnu temu u Jakovljevoj poslanici 1:9: Hvastanje.](#)

4:17 Ovo je čini se važna neovisna sažeta izjava, nepovezana s trenutačnim okvirom. To upućuje na grijeh propuštanja (usp. Mt 25:35-40). Može odraziti Isusova zagonetna govorenja o odnosu između znanja i grijeha (usp. Mt 23:23; Lk 12:47; Iv 9:41; 15:22.24). Na mnogo načina zvuči kao Poslanica Rimljanima 14:23.

Robert B. Girdlestone u *Synonyms of the Old Testament* ima zanimljivu napomenu o ovome stihu:

“Zanimljiva odredba o grijehu dana je od sv. Jakova – ‘njemu koji je znao činiti dobro, a nije činio, njemu je to grijeh’ (4.17). Čini se kako bi to moglo podrazumijevati kako tamo gdje nema znanja o tome što je pravo a što krivo tamo ne postoji grijeh; i s time se slažu riječi našega

Gospodina farizejima: ‘Ako ste bili slijepi, ne biste imali grijeh: ali sad kažete: Mi vidimo; stoga vaš grijeh ostaje’ (Iv 9.41). Ispovijedanje znanja uključuje odgovornost, i farizejima je to prouzročilo da budu osuđeni, iz svojih vlastitih usta, kao grješnici. Potpuno zanemarivanje je neoprostivo, čak iako ono nedostaje kao napomena, ali nemar nije (vidjeti Heb 2:3)” (str. 85).

PITANJA ZA RASPRAVU

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Ova pitanja za raspravu predviđena su da vam pomognu promišljati kroz glavne teme ovoga odjeljka Knjige. Ona su napravljena da budu misaono-nametljiva, ne konačna.

1. Zašto je osuđivanje među kršćanima toliko ozbiljan grijeh?
2. Zašto je krhkost ljudskoga života toliko ponavljajuća biblijska tema?

JAKOV 5

PODJELA NA ODLOMKE U SUVREMENIM PRIJEVODIMA

UBS ⁴	NKJV	NRSV	TEV	NJB
upozorenje bogatašima 5:1-6	bogataši tlačitelji bit će suđeni 5:1-6	suprotivost između pobožnosti i svjetovnosti 4:1 - 5:6	upozorenje bogatašima 5:1-6	upozorenje za bogataše i samouvjerene 4:13 - 5:6
strpljivost i molitva 5:7-11	biti strpljiv i ustrajan 5:7-12	zaključno ohrabrenje 5:7-11	strpljivost i molitva 5:7-8 5:9-11	Dolazak Gospodina 5:7-11
5:12	udovoljavanje posebnih potreba 5:13-18	5:12	5:12	5:12
5:13-18	dovesti natrag zalutaloga 5:19-20	5:13-18	5:13-18	5:13-18
5:19-20		5:19-20	5:19-20	5:19-20

ČITANJE KRUG TRI (iz [Vodiča dobrog biblijskog čitanja](#))

SLIJEĐENJE IZVORNE AUTOROVE NAKANE NA RAZINI ODLOMKA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Pročitajte odlomak odjednom. Odredite subjekte (čitanje kruga #3, str. xiv.). Usporedite vašu podjelu subjekta s pet suvremenih prijevoda navedenih gore. Podjela na odlomke nije nadahnuta, ali ona je ključ za slijeđenje izvorne autorove nakane, što je srce tumačenja. Svaki odlomak ima jedan i samo jedan subjekt.

1. Prvi odlomak
2. Drugi odlomak
3. Treći odlomak
4. I tako dalje.

OKVIRNI UVIDI ZA 5:1-6

- A. Jakovljeva raspra o neprimjerenome naglasku na bogatstvo započinje u Jakovljevoj poslanici 4:13 i nastavlja se do 5:6.
- B. Tema o bogatstvu proizlazi iz Jakovljeve usporedbe o žudnjama čovječanstva (*yetzers*) za stvarima i sebičnošću umjesto o Bogu (usp. Jak 4:1 - 5:6).

- C. Ovaj odlomak ima mnogo pojmova i oblika jedinstvenih ovome okviru. Ovo uzrokuje da se netko pita može li to biti navod ili katekizam uzet moguće iz nepoznatih židovskih među-biblijskih izvora.

Okvir zvuči toliko mnogo kao Knjiga proroka Amosa. Ovaj je slikovit prikaz očigledno SZ-ni.

PROUČAVANJE RIJEČI I IZRIČAJA

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 5:1-6

¹Dodite sad, vi bogataši, plaćite i jaučite za vaše bijede što dolaze na vas. ²Vi bogataši istrunuli ste i vaše odore postale su hrana za moljce. ³Vaše zlato i vaše srebro zardalo je; i njihova hrda bit će svjedok protiv vas i proždrijet će vaše meso kao vatra. U zadnjim danima nakupili ste svoje blago! ⁴Gle, plaća radnika koji su kosili vaša polja, i koja su bila uskraćena od vas, viču protiv vas; i vika onih koji su želi dosegla je uši Gospodina Sebaota. ⁵Vi ste živjeli raskošno na zemlji i vodili život bludnog užitka; vi ste tovali vaša srca u danu klanja. ⁶Vi ste osudili i usmrtili pravednoga čovjeka; on se ne može oprijeti vama.

5:1 “Dodite sad” Ovo je usporednica s Jakovljevom poslanicom 4:13. To je književna tehnika oštre prepirke. Jakov predstavlja istinu davanjem izjavu i onda pokazivanjem kako će se neki odazvati na tu izjavljenu istinu.

▣ **“vi bogataši”** Ovo upućuje ili na: (1) bogate vjernike kao u Jakovljevoj poslanici 1:10 ili (2) nevjernike koji iskorištavaju (usp. Jak 2:1-13). Bogatstvo ima svoja jedinstvena iskušenja i poteškoće (usp. Mt 6:2-4.19-34; Lk 6:24; 1. Tim 6:9-10.17).

▣ **“plaćite”** Ovo je AORIST AKTIVNOGA IMPERATIVA, što govori o hitnosti. Upućuje na eshatološki Sud. U Jakovljevoj poslanici 4:9-10 ove se zapovijedi odnose na poziv na pokajanje i poniznost kao u Evanđelju po Mateju 5:3-9; ali ovaj odjeljak, 5:1-12, odnosi se na Drugi dolazak i Sudnji dan.

▣ **“jaučite”** Ovo je PREZENT AKTIVNOGA PARTICIPA upotrijebljen u IMPERATIVNOME smislu. Taj pojam korišten je u SZ-u za opis bola zbog izvjesne osude (usp. Iz 13:6; 14:31; 15:2.3; 16:7; 23:1.14; 65:14).

▣ **“bijede”** Ovo je vrlo jak pojam (usp. Rim 7:24; Otk 3:17).

▣ **“što dolaze na vas”** Ovo je PREZENT SREDNJEGA PARTICIPA. To pokazuje izvjesnost od Boga o dovođenju čovječanstva kako bi dali račun za svoje naume kao i za svoja djelovanja! Ta osuda nije samo budućnost (eshatološka) nego i sadašnjost (ovozemaljska). Mi žanjemo ono što sijemo (usp. Gal 6:7-8).

Za potpuno shvaćanje ova dva vida bogatstva mora biti razumjeto: (1) Židovi su smatrali da je bogatstvo dokaz Božjega prihvaćanja i blagoslova (usp. Pnz 28:1-13), ali oni su zanemarili zavjetne odgovornosti i upozorenja (usp. Pnz 27:28:15-68), i (2) bogati Židovi bili su često upravo oni koji su progonili rane kršćane.

Neizvjesno je jesu li oni na koje se upućuje bogati Židovi ili svjetovni vjernici. Oni su očekivali Božji blagoslov, ali ne na isti način, osudu (usp. Iz 13:6). Oni su se utovili za osudu (usp. Jak 5:5; Jer 12:3; 25:34).

5:2-3 “Vaše zlato i vaše srebro” Postojala su tri izvora bogatstva u drevnome svijetu: (1) nakupljena hrana; (2) odjeća; i (3) plemenite kovine. Sve su tri vrste bogatstva opisane oblicima PERFECT GLAGOSLKOVA VREMENA označavajući njihovo potpuno i trajno uništenje: “istrunuli”, “hrana za moljce”, i “zahrđalo” (usp. Mt 6:19-20).

▣ **“proždrijet će vaše meso kao vatra”** Vatra je često korištena kao simbol Božje osude. Ovdje se odnosi na oblik uništenja što se može dogoditi nakupljenome zemaljskom bogatstvu. Ljudi misle da će ih bogatstvo zaštititi i pomoći im, ali ono lako može prouzročiti njihovo uništenje (usp. Lk 12:15-21; 16:19-31). [Vidjeti Posebnu temu u Jakovljevoj poslanici 3:6: Vatra.](#)

▣ **“zadnjim danima”** Ovo upućuje na židovsku zamisao o dva doba, Doba zla i Doba pravednosti. Za kršćane ovo se odnosi na razdoblje od Isusova rođenja sve do Njegova drugog dolaska. U Božjem naumu (usp. Djela 2:23; 3:18; 4:28; 13:29) Mesija dolazi dva puta, jednom kao Spasitelj (usp. Iv 3:14-15.16-21) i poslije kao Sudac (usp. Iv 5:22.27; 9:39; Djela 10:42; 17:31). Posljednji dani upućuju na ovo razdoblje između utjelovljenja (Bog postaje čovjekom) i *Parusije* (Drugi dolazak).

[Vidjeti Posebnu temu dalje: Ovo i dolazeće doba.](#)

POSEBNA TEMA: OVO DOBA I DOLAZEĆE DOBA

SZ-ni proroci vidjeli su budućnost kao proširenje sadašnjosti. Za njih će budućnost biti obnova zemljopisnog Izraela. Međutim, čak su i oni to vidjeli kao Novi dan (usp. Iz 65:17; 66:22). Neprestanim voljnim odbijanjem YHWH od Abrahamovih potomaka (čak nakon progonstva) u židovskoj se međuzavjetnoj apokaliptičkoj književnosti razvio nov obrazac (tj. 1. Henokova, 4. Ezrina, 2. Baruhova). Ova su pisanja počela činiti razliku između dva Doba: sadašnje Zlo doba pod vlašću Sotone te dolazeće Doba pravednosti pod vlašću Duha i ustoličeno od strane Mesije (često energičan ratnik).

U ovome području teologije (eshatologija) postoji očit razvoj. Teolozi to nazivaju “napredujuće otkrivenje”. NZ potvrđuje ovu novu kozmičku stvarnost dva Doba (tj. vremenski dualizam).

<u>Isus</u>	<u>Pavao</u>	<u>Hebrejima</u>
Matej 12:32	Rimljanima 12:2	1:2
Matej 13:22 i 29	1. Korinćanima 1:20; 2:6.8; 3:18	6:5
Marko 10:30	2. Korinćanima 4:4	11:3
Luka 16:8	Galaćanima 1:4	
Luka 18:30	Efežanima 1:21; 2:1.7; 6:12	
Luka 20:34-35	1. Timoteju 6:17	
	2. Timoteju 4:10	
	Titu 2:12	

U NZ-noj teologiji ova su se dva židovska doba preklapala zbog neočekivanoga i previđenog pretkazanja dva Dolaska Mesije. Isusovo utjelovljenje ispunilo je SZ-na proročanstva o ustoličenju Novoga doba (Dn 2:44-45). Doduše, SZ također je vidio Njegov Dolazak kao Suca i Osvajača [Pobjednika], ipak On je prvo došao kao Pateći Sluga (usp. Iz 53; Zah 12:10), ponizan i krotak (usp. Zah 9:9). On će se vratiti u sili kao što je SZ predskazao (usp. Otk 19). Ovo dvo-stupanjsko ispunjenje uzrokovalo je da Kraljevstvo bude sadašnje (ustoličeno), ali buduće (ne dovršeno u potpunosti). To je NZ-na napetost gotovo, ali ne još!

▣ (5:2-3) “**nakupili ste svoje blago**” Ovo odražava Isusovu Propovijed na Gori (usp. Mt 6). Jakov često smjera na Isusove riječi u ovoj Propovijedi. Vidjeti Uvod, Sadržaj, B. Netko se pita je li on bio prisutan ili je li Rana crkva koristila Evandjelje po Mateju u njihovim obučavanjima novih vjernika (katekizam).

5:4 “**plaća radnika ... koja su bila uskraćena od vas**” Siromašni su trebali svoj novac svakoga dana zato da nahrane svoje obitelji, ali bogataši su to uskratili kako bi se osigurali da će se vratiti sljedećeg dana na posao (usp. Lev 19:13; Pnz 24:14-15).

Postoji rukopisna inačica u ovome stihu što je osobita za mnoge inačice u pisarskoj tradiciji. Jedan pojam, *aphustereō* (nađen jedino ovdje u NZ-u), nađen u MSS κ i B^* , znači “zadržati plaćanje” dok *apostereō*, što znači “uskratiti nekoga od nečega”, nađen je u MSS A, B^2 i većini kasnijih rukopisa. Što se tiče tumača ili shvaćanja značenja izvornoga autora, ove dvije mogućnosti čine malu razliku. UBS⁴ daje drugoj mogućnosti ocjenu “A” (izvjesno).

▣ “**viču**” Ovo je doslovno “krikovi”. Krici iskorištavanog vjernika dosegli su Boga (tj. Pnz 24:14-15)!

▣ “**dosegla je uši**” Biblija često opisuje Boga u ljudskim pojmovima: (1) dijelovi ljudskoga tijela; (2) ljudski osjećaji; ili (3) ljudski odnosi. Ljudi nemaju drugi jezik nego ljudske skupine za opis osobnoga božanstva. Ovo je nazvano “antropomorfizam” od svije grčke riječi *anthrōpos*, što znači čovjek, i *morphē*, što znači oblik.

Ova vrsta jezika pomaže nam izraziti biblijski svjetonazor da:

1. Bog je osoba i da ljudi stvoreni u Njegovoj slici predstavljaju “osobna” svojstva i osobine. To je zašto se Bog i čovječanstvo mogu razumjeti i odnositi se jedan prema drugome
2. ljudi ne razumiju Boga u konačnosti. On je daleko veći i daleko veličanstveniji nego naše ovozemaljski ograničenje, ovozemaljske skupine. Bog je uistinu otkrio Sebe i mi možemo imati pouzdanja u Njegovo otkrivenje, ali On nije Sebe otkrio iscrpno /do svake pojedinosti zbog ograničene mogućnosti i grješnosti čovječanstva.

[Vidjeti Posebnu temu dolje: Bog opisan kao čovjek \(jezik antropomorfizama\).](#)

POSEBNA TEMA: BOG OPISAN KAO ČOVJEK (antropomorfizama jezik)

I. OVA VRSTA JEZIKA VRLO JE UOBIČAJENA U SZ-u (neki primjeri)

A. Dijelovi fizičkoga tijela:

1. oči – Knjiga Postanka 1:4.31; 6:8; Izlazak 33:17; Brojevi 14:14; Ponovljeni zakon 11:12; Knjiga proroka Zaharije 4:10
2. ruke – Knjiga Izlaska 15:17; Brojevi 11:23; Ponovljeni zakon 2:15
3. ruka – Knjiga Izlaska 6:6; 15:16; Ponovljeni zakon 4:34; 5:15; 26:8
4. uši – Knjiga Brojeva 11:18; 1. Samuelova 8:21; 2. Kraljevima 19:16; Psalam 5:1; 10:17; 18:6
5. lice – Knjiga Izlaska 33:11; Brojevi 6:25; 12:8; Ponovljeni zakon 34:10
6. prst – Knjiga Izlaska 8:19; 31:18; Ponovljeni zakon 9:10; Psalam 8:3
7. glas – Knjiga Postanka 3:8.10; Izlazak 15:26; 19:19; Ponovljeni zakon 26:17; 27:10
8. noge – Knjiga Izlaska 24:10; Knjiga proroka Ezekiel 43:7
9. ljudsko obličje – Knjiga Izlaska 24:9-11; Psalam 47; Knjiga proroka Izaije 6:1; Ezekiel 1:26
10. anđeo Gospodnji – Knjiga Postanka 16:7-13; 22:11-15; 31:11.13; 48:15-16; Izlazak 3:4.13-21; 14:19; Suci 2:1; 6:22-23; 13:3-22.

B. Fizičko djelovanje:

1. govorenje kao mehanizam stvaranja – Knjiga Postanka 1:3.6.9.11.14.20.24.26
2. šetanje (tj. zvuk) u Edenu – Knjiga Postanka 3:8; 18:33; Levitski zakonik 26:12; Ponovljeni zakon 23:14
3. zatvaranje vrata Noine arke – Knjiga Postanka 7:16
4. mirisanje žrtava – Knjiga Postanka 8:21; Izlazak 29:18.25; Levitski zakonik 26:31
5. silaženje – Knjiga Postanka 11:5; 18:21; Izlazak 3:8; 19:11.18.20
6. ukapanje Mojsija – Ponovljeni zakon 34:6.

C. Ljudski osjećaji (neki primjeri):

1. kajanje /žaljenje – Knjiga Postanka 6:6.7; Izlazak 32:14; Suci 2:18; I. Samuelova 15:29.35; Knjiga proroka Amosa 7:3.6
2. gnjev – Knjiga Izlaska 4:14; 15:7; Brojevi 11:10; 12:9; 22:22; 25:3.4; 32:10.13.14; Ponovljeni zakon 6:15; 7:4; 29:20
3. ljubomora – Knjiga Izlaska 20:5; 34:14; Ponovljeni zakon 4:24; 5:9; 6:15; 32:16.21; Jošua 24:19
4. gađenje /zgražanje – Levitski zakonik 20:23; 26:30; Ponovljeni zakon 32:19.

D. Obiteljski pojmovi (neki primjeri):

1. Otac:
 - a. Izraela – Knjiga Izlaska 4:22; Ponovljeni zakon 14:1; Knjiga proroka Izaije 1:2; 63:16; 64:8; Jeremija 31:9; Hošea 11:1
 - b. kralja – 2. Knjiga o Samuelu 7:11-16; Psalam 2:7
 - c. metafore očinskog djelovanja – Ponovljeni zakon 1:31; 8:5; 32:6-14; Psalam 27:10; Izreke 3:12; Knjiga proroka Jeremije 3:4.22; 31:20; Hošea 11:1-4; Malahija 3:17
2. Roditelj – Knjiga proroka Hošea 11:1-4
3. Majka – Knjiga proroka Izaije 49:15; 66:9-13 (analogija majke koja doji)
4. Mladi odan ljubavnik – Knjiga proroka Hošee 1 - 3.

II. RAZLOZI UPORABE OVE VRSTE JEZIKA

- A. Za Boga je bilo nužno otkriti Sâmoga Sebe ljudskom stvorenju. Vrlo prošireni okvir Boga kao muške osobe je antropomorfizam jer je Bog duh!
- B. Bog uzima najznačajnije vidove ljudskoga života i koristi ih kako bi otkrio Sâm Sebe palome čovječanstvu (otac, majka, roditelj, ljubavnik).
- C. Iako neophodno tada (tj. Post 3:8), Bog ne želi biti ograničen ikakvim fizičkim obličjem (usp. Izl 20; Pnz 5).
- D. Konačni antropomorfizam je utjelovljenje Isusa! Bog je postao fizički, opipljiv (usp. 1. Iv 1:1-3). Božja poruka postala je Riječ Božja (usp. 1. Iv 1:1-18).

▣ **(5:4) “Gospodina Sebaota”** Ovo je SZ-ni naslov za Božanstvo (*YHWH Sabaot*), što je upotrijebljen više od 250 puta, ali ne u Petoknjžju (Postanak – Ponovljeni zakon). U SZ-u korišten je u nekoliko različitih značenja:

1. za raspru o svemu stvorenome (usp. Post 2:1; Neh 9:6; Iz 45:12).
2. za opis Boga u drevnim kraljevskim skupinama:
 - a. stražari palače
 - b. kraljevska pratnja
 - c. Izrael kao jedinstveni narod Božji (usp. 2. Sam 7:26-29; Ps 46:7; 48:8)
3. za opis Božjega vojnog vida:
 - a. vođa Izraelove vojske (usp. Izl 12:41; 1. Sam 17:45; 60:12; Ps 24:8-10; Iz 31:4)
 - b. vođa nebeske anđeoske vojske (usp. Jš 5:14-15; Ps 147:4; Iz 40:26)
4. za opis i opovrgavanje drevnoga mezopotamijskog i kanaanskog uvjerenja da su nebeska svjetlila predstavljala anđeoske sile koje moraju biti štovane i umirene (usp. Pnz 4:19; 17:3; Iz 24:21-23; 40:26; Jer 8:2).

Istina je da su anđeli prikazani kao zvijezde (usp. Job 38:7; Suci 5:20 i kasniju židovsku apokaliptičku književnost), ali oni su YHWH-ine sluge, a ne neovisne sile.

[Vidjeti Posebnu temu u Jakovljevoj poslanici 1:1: Imena za Božanstvo.](#)

5:5 “živjeli raskošno na zemlji i vodili život bludnog užitka” Ovo je slično Isusovoj paraboli u Evanđelju po Luki 16:19-31. Pojam označava na-sebe-usmjereni, razuzdan način života (usp. Lk 7:25; 1. Tim 5:6; 2. Pt 2:13).

▣ **“tovili vaša srca u danu klanja”** Oni su djelovali kao tovljena stoka, uhranjena za tržište. Ovo toliko jako podsjeća na Amosovo propovijedanje.

5:6 “Vi ste osudili” Ovo upućuje na novčano i sudsko izrabljivanje udovica, siročadi, stranaca, siromaha, te društveno nemoćnih i izopćenih. Bog je branitelj potrebitih i zapostavljenih (usp. Pnz 10:18; 24:17-21; 26:12; 27:19).

▣ **“usmrtili”** Ovo može moguće biti kao 3:2 u smislu nasilnih djeovanja ili stavova mržnje (usp. Mt 5:21-26).

▣ **“pravednoga čovjeka”** Neki ovo povezuju s Isusom (zbog zadnjega izričaja i Iz 53:7), ali okvir se odnosi na pateću djecu Božju, svete.

▣ **“on se ne može oprijeti vama”** Ovo je moguće pitanje što očekuje “da” odgovor [vidjeti suvremeni prijevod: (1) *The Twentieth Century New Testament*; (2) Edgar J. Goodspeed; i (3) J. B. Rotherham]. Ako je tako, to se odnosi na Evanđelje po Mateju 5:39. U ovome Dobu ljudi Božji neće reagirati i vraćati milo za drago, nego svjedočiti o Sudnjemu danu!

PITANJA ZA RASPRAVU

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Ova pitanja za raspravu predviđena su da vam pomognu promišljati kroz glavne teme ovoga odjeljka Knjige. Ona su napravljena da budu misaono-nametljiva, ne konačna.

1. Je li bogatstvo grijeh?
2. Popišite tri grijeha ovih bogatih ljudi.

OKVIRNI UVIDI ZA 5:7-12

- A. Neizbježna skorost Drugoga dolaska:
 1. Jakov i drugi NZ-ni autori izgleda pretpostavljaju trenutačan povratak Gospodina.

2. Postoji napetost u riječima Isusa o Sâmome Sebi glede Njegova povratka. Većina vjernika mislila je da Isus dolazi brzo, iznenada, i neočekivano (usp. Mt 10:23; 24:27.34.44; Mk 9:1; 13:30). Ali svaki je naraštaj tako bio u krivu! Skorost (neposrednost) Isusova povratka snažna je nada svakog naraštaja, ali stvarnost samo jednog (i to je onaj progonjeni). Vjernici moraju živjeti kao da On dolazi sutra, ali planirati i primijeniti Veliko poslanje (usp. Mt 28:19-20; Lk 24:46-47; Djela 1:8) kao da On odugovlači.

Neki odlomci u Evanđeljima (usp. Mk 13:10; Lk 18:8) te 1. I 2. Poslanici Solunjanima temeljeni su na odgodi Drugoga dolaska (*Parusija*). Postoje neki povijesni događaji što se prvo moraju dogoditi:

- a. evangelizacija širom svijeta (usp. Mt 24:14; Mk 13:10)
- b. otkrivenje /očitovanje “Čovjeka Bezakonja [Čovjeka grijeha]” (usp. Mt 24:15; 2. Sol 2)
- c. veliki progon (usp. Mt 24:21.24).

Postoji namjerava višeznačnost (usp. Mt 24:42-51; Mk 13:32-36)! Živjeti svaki dan kao da je zadnji, ali planirati i obučavati se za buduću službu.

3. Primjeren odaziv vjernika prema odgođenoj Drugom dolasku je strpljivost. Dato je nekoliko primjera:

- a. ratar (usp. Jak 5:7)
- b. proroci (usp. Jak 5:10)
- c. Job (usp. Jak 5:11).

4. Pouzdana sigurnost i očekivanje povratka Gospodina živa je nada svakog naraštaja vjernika. H. E. Dana u *Jewish Christianity* ima koristan osvrt:

“Jakov je vjerovao u neposrednost Kristova drugog dolaska. Ne može biti s pravom osuđeno kako ovdje imamo ‘pogrješku’ u Novome zavjetu. Jakov vjerno bilježi utisak svoje vlastite religijske svjesnosti, i premda je pravo proširenje vremena bilo daleko van ičega što je on sanjao, za njega je bilo ispravno da bude na straži za povratak njegovog Gospodina. Nadahnuće se mora očuvati unutar Isusova pravorijeka da: ‘Nije na vama da znate vremena ili doba, što je Otac postavio unutar svoga vlastita autoriteta’ (Djela 1:7). Jakov nije mogao znati koliko blizu ili daleko u vremenu je bio Drugi dolazak; on je samo mogao izraziti njegovu skorost u svojoj vlastitoj svjesnosti – i zato je bio iskren u svojoj svrsi i nije napravio pogrješku” (str. 124-125).

- B. Postoji nastavljaajući naglasak na negativnome korištenju jezika (Jak 5:9.12 dok je 5:13-20 pozitivna uporaba jezika).

PROUČAVANJE RIJEČI I IZRIČAJA

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 5:7-11

⁷Stoga budite strpljivi, braćo, sve do dolaska Gospodina. Ratar čeka na dragocjen plod zemlje, bivajući strpljiv oko toga, sve dok ne dobije rane i kasne kiše. ⁸Vi isto tako budite strpljivi; ojačajte svoja srca, jer dolazak Gospodina je blizu. ⁹Nemojte se tužiti, braćo, jedan protiv drugoga, tako da vi sami ne budete osuđeni; gle, Sudac stoji upravo na vratima. ¹⁰Kao primjer, braćo, patnje i strpljivosti, uzmite proroke koji su govorili u ime Gospodinovo. ¹¹Mi se držimo onih blagoslovljenih koji su izdržali. Vi ste čuli o izdržljivosti Joba i vidjeli ste ishod Gospodinova postupanja, da je Gospodin pun milosrđa i milosrdan je.

5:7 “Stoga” Ovo pokazuje odnos ovoga odlomka s onim prethodnim. Naglasak na Drugome dolasku u Jakovljevoj poslanici 5:1-6 nastavljen je.

▣ **“budite strpljivi”** Ovo je AORIST AKTIVNOGA IMPERATIVA. To je tema i naglasak ovoga okvira (usp. Jak 1:4). Riječ je upotrijebljena četiri puta: Jakovljeva poslanica 5:7 (dva puta).8, i 10. Njeno temeljno značenje je “dugo-pateći”. Ovaj je pojam korišten o Božjoj strpljivosti s čovječanstvom (usp. Rim 2:4; 1. Pt 3:20), i također je jedan od plodova Duha (usp. Gal 5:22-23).

▣ **“braćo”** Vidjeti bilješke u Jakovljevoj poslanici 1:2 i 1:9.

▣ **“sve do dolaska Gospodina”** Ovo je doslovno “sve do *Parusije*” što znači “prisutnost” i bilo je korišteno za kraljevski posjet. Drugi NZ-ni pojmovi korišteni za Drugi dolazak su:

1. *epifanija*, “pojavljivanje licem u lice”
2. *apokalipsa*, “razotkrivanje”
3. “Dan Gospodinov” i varijacije toga izričaja.

Antecedent [prednji član – op.prev.] za “Gospodina” u ovome odlomku je i YHWH, kao u Jakovljevoj poslanici 5:10 i 11, i Isus u Jakovu 5:7.8, i 14. Autori Novoga zavjeta često su koristili ovu gramatičku dvoznačnost kako bi potvrdili Isusovo Božanstvo.

NZ kao cjelina pisan je unutar SZ-noga svjetonazora što je tvrdio:

1. tekuće zlo, Doba pobune
2. dolazak Novoga doba pravednosti
3. uspostavljanje posredništva Duha kroz djelo Mesije (Pomazanika).

Teološka pretpostavka o napredujućem otkrivenju je zahtijevana jer NZ-ni autori lagano mijenjaju Izraelovo očekivanje. Umjesto vojnoga, nacionalističkog (Izrael) dolaska Mesije, postoje dva Dolaska. Prvi dolazak je utjelovljenje Božanstva u začecu i rođenju Isusa iz Nazareta. On je došao kao ne-vojni, ne-sudski “pateći Sluga” ispunjavajući Knjigu proroka Izaije 53 i kao blagi /krotki jahač na mladome magarcu (ždrijebe magarca) (ne kao vojni konj ili kraljevska mazga), ispunjavajući Knjigu proroka Zaharije 9:9. Prvi dolazak ustoličio je Novo Mesijansko doba, Kraljevstvo Božje na Zemlji. U jednome smislu Kraljevstvo je ovdje, ali naravno, u drugome ono je još uvijek daleko. Ova napetost između dva Dolaska Mesije preklapanje je o dva židovska Doba što se nije vidjelo, ili je u najmanju ruku bilo nejasno, iz SZ-a. Ovaj dvojni Dolazak naglašava YHWH-inu predanost iskupljenju čitavoga ljudstva (usp. Post 3:15; 12:3; Izl 19:5 i propovijedanje proroka, posebice Izaije i Jone).

Crkva ne očekuje ispunjenje SZ-noga proročanstva jer većina proroka upućuje na Prvi dolazak (usp. *How to Read the Bible for All Its Worth*, str. 166). Ono što vjernici očekuju je veličanstveni Dolazak uskrsloga Kralja kraljeva i Gospodara gospodara, očekivano povijesno ispunjenje Novoga doba pravednosti na Zemlji kao što je u Nebu (usp. Mt 6:10). SZ-ne predstave nisu bile netočne, nego nepotpune. On će ponovno doći upravo tako kao što su proroci navijestili – u sudskoj sili i tjelesnoj YHWH-inoj vlasti.

Drugi dolazak nije biblijski pojam, nego je zamisao viđenja svijeta i okosnica čitavoga NZ-a. Bog će sve postaviti ispravnim. Zajedništvo između Boga i čovječanstva stvorenoga u Njegovoj slici bit će obnovljeno. Zlo će biti osuđeno i uklonjeno. Božje svrhe neće, ne mogu, podbaciti!

▣ **“Ratar”** Ovo je prvi od tri primjera strpljivosti: (1) ratar (Jak 5:7); (2) SZ-ni proroci (stih 10); i (3) Job (Jak 5:11). Ratar je posve ovisan o vremenu, nad kojim nema nadzor, ali ore i sije u vjeri i nadi.

▣ **“rane i kasne kiše”** Rane kiše u Palestini bile su u listopadu i studenome i bile su potrebne za klijanje sjemena. Kasne kiše dolazile su u travnju i svibnju i bile su potrebne za zrenje usjeva. Ovo može podrazumijevati da su Jakovljevi primatelji bili u ili blizu Palestine ili drugdje gdje su poznali tu klimu.

Neki rani grčki tekstovi (MSS P⁷⁴, B) nemaju pojam “kiše”, ali je on pretpostavljen. Čini se da ga je rani pisar dodao za objašnjenje (usp. MSS A, K, L, P).

5:8 “Vi isto tako budite strpljivi” Ovo je AORIST AKTIVNOGA IMPERATIVA ponovljen iz Jakovljeve poslanice 5:7.

▣ **“ojačajte svoja srca”** Ovo je još jedan AORIST AKTIVNOGA IMPERATIVA (usp. 1. Sol 3:13). Pouzdanje i čekanje na Božja obećanja. [Vidjeti Posebnu temu u Jakovljevoj poslanici 1:26: Srce.](#)

▣ **“jer dolazak Gospodina je blizu”** Ovo je PERFEKT AKTIVNOGA INDIKATIVA što podrazumijeva da je On došao jednom, utjecaj se nastavlja, i On će doći ponovno (usp. 1. Pt 4:7). NZ-ni autori (i moguće Sâm Isus, usporediti Mt 16:28 s 24:36) očekivali su da će se Drugi dolazak zbiti brzo. Neposrednost Drugoga dolaska značilo je ohrabrenje svakom naraštaju vjernika usred svjetovnih pritisaka. Vrijeme je neizvjesno, ali događaj je izvjestan! Vjernici žive svaki dan u očekivanju veličanstvenoga povratka svoga Gospodina. Glavna NZ-na riječ za sve vjernike je “budi spreman i budi djelatan”.

5:9

NASB, TEV
NKJV, NRSV
NJB

“Nemojte se tužiti”
“nemojte gundati”
“nemojte se žaliti”

Ovo je PREZENT AKTIVNOGA IMPERATIVA s NEGATIVNIM PARTICIPOM što uobičajeno znači zaustaviti djelovanje u tijeku. Ovo se može odnositi na:

1. nejednake postojeće okolnosti nekih vjernika koji pate a neki ne
2. neočekivani progon odanih vjernika
3. ljubomoru među crkvenim vođama (učiteljima).

▣ **“tako da vi sami ne budete osuđeni”** Naredni su stihovi šokantni u svojim upozorenjima (usp. Mt 6:14-15; 7:1-5; 18:35; Lk 6:38; Jak 2:13). Vjernicima nije oprosteno oprostjenjem, nego naše opraštanje otkriva naše novo srce! Želimo li da Bog postupi s nama kao što mi postupamo s drugima?

▣ **“Sudac stoji upravo na vratima”** Naglasak je na neposrednosti Drugog dolaska i odnosi se na Sud (usp. Mt 24:33; Mk 13:29).

5:10 “proroke” Njihovi životi bili su daleko od lakih i sigurnih (usp. Mt 5:10-12, također zabilježiti Heb 11).

5:11 “koji su izdržali” Ovo je drukčija riječ od one upotrijebljene u Jakovljevoj poslanici 5:7-10 iako ona odražava i nastavlja isti naglasak. Ta riječ znači “dragovoljna, nepokolebljiva strpljivost” s naglaskom na “ostajati pod teretom”. Job je poslovično poznat za svoju izdržljivost. Vjernici SZ-a i NZ-a imaju otkrivenje od Boga. Mi razumijemo mnoge stvari o duhovnoj stvarnosti, ali još uvijek postoji velika tajnovitost u našim pojedinačnom iskustvima.

▣ **“Gospodin (je) pun milosrđa i milosrdan je”** Ovo su dva rijetka oblika grčkih pojmova za “smilovanje” i “milosrđe”. Te su iste zamisli opisni naslovi o Bogu (usp. Izl 34:6; Neh 9:17; Joel 2:13). Jakov je možda izravno smjerao na Psalam 103:8 ili 111:4. Ako se Bog odnosi prema nama na ovaj način, mi bismo se trebali odnositi prema drugima na taj isti način (usp. Jak 5:9).

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 5:12

¹²Ali iznad svega, moja braćo, nemojte se zaklinjati, niti nebom niti zemljom ili s ikom drugom prisegom; nego vaše da mora biti da, a vaše ne, ne, tako da ne padnete pod osudu.

5:12 “Ali iznad svega” Ovo je logičan poveznik za novi, ali povezan, subjekt. Iznenadujuće je da je Jakov vidio ovu istinu kao “iznad svega” (usp. 1. Pt 4:8, isti idiom). To se može odnositi na neprimjereno korištenje jezika uporabom Božjega Imena koje je sveto (usp. Izl 20:7; Pnz 5:11).

▣ **“moja braćo”** Vidjeti bilješke u Jakovljevoj poslanici 1:2 i 1:9.

▣ **“nemojte se zaklinjati”** Mnogi suvremeni prijevodi vide Jakovljevu poslanicu 5:12 kao neovisnu jedinicu (NASB, NRSV, NJB, NIV). To je PREZENT AKTIVNOGA IMPERATIVA s NEGATIVNIM PARTICIPOM što uobičajeno znači zaustaviti djelovanje što je već u tijeku. Ovo ne upućuje na svetogrđe nego na rabinsko uzimanje prisega koja je potvrđivala istinitost njihove izjave neumjesnom uporabom Božjega Imena (ovo može biti još jedno smjerenje na Propovijed na Gori, usp. Mt 5:34-37). Oni su razvili pomno razrađen sustav obvezujućih i neobvezujućih prisega. Ovo je još jedna negativna uporaba jezika.

▣ **“tako da ne padnete pod osudu”** Glavna poteškoća bila je uzimanje Božjega Imena uzalud (usp. Izl 20:7). Naše su riječi važne (usp. Mt 12:34-37), i mi ćemo odgovarati za njih (usp. Prop 23:9-10). Vjernici će također stati pred Isusa za procjenu njihovih činidbi, pobuda, i riječi (usp. 2. Kor 5:10). Kristova smrt bavi se s problemom grijeha; Njegov Duh osnažuje i daje darove vjernicima za službu; ali svaki je od nas odgovoran za način korištenja tih darova i mogućnosti za službu.

PITANJA ZA RASPRAVU

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Ova pitanja za raspravu predviđena su da vam pomognu promišljati kroz glavne teme ovoga odjeljka Knjige. Ona su napravljena da budu misaono-nametljiva, ne konačna.

1. Naglašava li Jakovljeva poslanica ovozemaljski ili eshatološki Sud?
2. Objasnite naslov "YHWH Sebaot" (Gospodin nebeskih Vojska).
3. Zašto je Jakovljeva poslanica slična Knjizi proroka Amosa?
4. Kako ili zašto je Jakovljeva poslanica 5:1-12 povezana s Drugim dolaskom?
5. Zašto se za Jakovljevu poslanicu 5:12 mislilo da je odvojena jedinica?

OKVIRNI UVIDI ZA 5:13-20

- A. Uloga Crkve u fizičkome iscjeljenju (Jak 5:13-18):
1. fizičko iscjeljenje je NZ-na činjenica, kao i duhovno iscjeljenje. Njegova stvarnost je znak konačnoga spasenja i Novoga doba
 2. fizičko iscjeljenje je neprekidni znak Božje ljubavi i skrbi za vjernike. Međutim, nije svatko u NZ-u bio iscjeljen:
 - a. Pavao (2. Kor 12:7-9)
 - b. Epafrodit (Fil 2:25-27)
 - c. Trofim (2. Tim 4:20)
 3. stvarna pitanja glede iscjeljenja nije njihova stvarnost ili izvor nego:
 - a. tko mora biti primatelj?
 - b. tko mora biti oruđe?
 - c. kakav oblik, pravilo, ili vodič moraju biti uključeni?
 - d. kad, gdje, zašto to mora biti učinjeno?
 4. postoji psihološki element uključen u iscjeljenje, kao što se može vidjeti ovdje i u Evanđelju po Marku 8:22-26. Zasiurno su kulturološki činovi i simboli korišteni za ohrabivanje vjere:
 - a. pomazanje s uljem
 - b. pljuvanje i stvaranje blata
 - c. polaganje ruku u molitvi
 5. pročitati Gordon Fee, *The Disease of the Health, Wealth Gospel*.
- B. Crkva ima djelatnu i namjensku ulogu u obnavljanju odmetnika (Jak 5:19-20).

PROUČAVANJE RIJEČI I IZRIČAJA

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 5:13-18

¹³Ima li ikoga među vama koji trpi? *Onda* on se mora moliti. Je li netko radostan? On mora pjevati hvale. ¹⁴Ima li ikoga među vama bolesnog? *Onda* on mora pozvati starješine crkve i oni se moraju moliti nad njim, pomazujući ga s uljem u ime Gospodinovo; ¹⁵a molitva prinesena u vjeri izliječit će onoga tko je bolestan, i Gospodin će ga podignuti, i ako je on počinio grijeh, oni će mu biti oprošteni. ¹⁶Stoga, ispovijedajte svoje grijeh, jedan drugome, i molite se jedan za drugoga tako da možete biti iscjeljeni. Učinkovita molitva pravednoga čovjeka može postići mnogo. ¹⁷Ilija bijaše čovjek s naravi kao naša, i on se je molio usrdno da ne bi kišilo, i nije kišilo na zemlji tri godine i šest mjeseci. ¹⁸Onda se je molio ponovno, i nebo je izlilo kišu i zemlja je rodila svoj plod.

5:13-17 Ovaj čitav odjeljak prvenstveno se bavi s važnošću i snagom molitve (kao s pozitivnom uporabom jezika) u svim okolnostima, ne samo u postupcima iscjeljenja! Odjeljak se suproti Jakovljevoj poslanici 5:12 pokazivanjem primjerene uporabe Božjega Imena.

U ovome okviru postoje tri pitanja povezana s patnjom, radošću, i bolešću, ali samo je zadnje prošireno i raspravljeno. Ta tri pitanja osiguravaju vodiče za vjernike koji se bave sa životnim poteškoćama: (1) molitva; (2) pjevanje hvala; i (3) traženje pomoći od zrelih kršćana.

▣ **“on mora moliti ... pjevati hvale”** Ovi GLAGOLI su PREZENT SREDNJEGA IMPERATIVA i PREZENT AKTIVNOGA IMPERATIVA. Tako smo dobili englesku riječ “psalam” od “hvale” (usp. Rim 15:9; 1. Kor 14:15; Ef 5:19; Kol 3:16). Stih 13 možda govori kako molitva i hvala uvijek odgovaraju Bogu (usp. Rim 12:12; 1. Sol 5:16-17) u svim našim okolnostima (patnji ili radosti).

5:14 “Ima li ikoga među vama bolesnog” Ovo je doslovno “bez snage”. Pojam *astheneia* bio je korišten i za manjak fizičke snage (tj. 2. Kor 11:30; 12:5; 1. Tim 5:23) i za manjak duhovne snage (usp. 1. Kor 8:9; 2. Kor 11:29) ili pročišćenja (usp. Rim 6:19; Heb 4:15). Ta je višeznačnost moguće namjeravana u okviru gdje je grijeh povezan s bolešću. Gramatički je neizvjesno mora li to biti pitanje (usp. NASB, NKJV, NRSV, TEV) ili izjava (usp. NJB, *New Century Version*).

Teološko pitanje je: (1) je li patnja iz Jakovljeve poslanice 5:13 usporedna s bolešću iz Jakova 5:14 ili (2) postoje dva odvojena iskustva vjernika u palome svijetu. Jakov je raspravio “patnju i strpljivost”; sad raspravlja “molitvu i bolest”.

[Vidjeti Posebnu temu dolje: Iscjeljenje \(je li iscjeljenje Božji naum za svako Doba?\)](#).

POSEBNA TEMA: ISCJELJENJE (je li iscjeljenje Božji naum za svako Doba?)

Za mene je potresno da svi koji su bili iscijeljeni u NZ-u nisu bili istovremeno “spašeni” (tj. pouzdanje u Krista i imanje vječnoga života). Fizičko iscjeljenje slab je nadomjestak za duhovno spasenje. Čudesa su samo istinski korisna ako nas dovode k Bogu. Svi ljudi žive u palome svijetu. Događaju se loše stvari. Bog često odabire ne posredovati, ali to ne govori ništa o Njegovoj ljubavi i skrbi. Budite pozorni od zahtijevanja da Bog djeluje čudesno za svaku potrebu u ovome sadašnjem Dobu zla. On je suveren i mi ne znamo potpune suzvučke ikojega datog stanja.

Na ovoj točki želio bih dodati svoje bilješke iz komentara **2. Timoteju poslanice 4:20** o Pavlu i fizičkome iscjeljenju (vidjeti www.freebiblecommentaries.org):

“Postoji toliko mnogo pitanja što bismo htjeli postaviti NZ-nim piscima. Jedno pitanje jeste to što svi vjernici razmišljaju o fizičkome iscjeljenju. U Djelima apostolskim (usp. 19:12; 28:7-9) Pavao je kadar iscijeliti, ali ovdje i u 2. Poslanici Korinćanima 12:7-10 i Filipljanima 2:25-30, on izgleda nemoćan. Zašto su neki iscijeljeni a ne svi, i postoji li vremenski prozor povezan s iscjeljenjem koji se zatvorio?”

Ja jamačno vjerujem u nadnaravnoga, milosrdnoga Oca koji je iscjeljivao i iscjeljuje fizički kao i duhovno, ali zašto je ovaj iscjeljujući vid naizgled prisutan i potom upadljivo izostaje? Ja ne mislim kako je to povezano s ljudskom vjerom, jer Pavao je zasigurno imao vjeru (usp. 2. Kor 12). Osjećao sam da iscjeljujuća i vjerujuća čudesa potvrđuju vjerodostojnost i pravovaljanost Evanđelja, koja se još uvijek događaju u područjima svijeta gdje su prvo naviještena. Međutim, osjećam kako Bog želi da mi hodamo sukladno vjeri a ne znaku. Isto tako, fizičko oboljenje često je dopušteno u životima vjernika:

1. kao privremena kazna za grijeh
2. kao životne posljedice u palome svijetu
3. da pomognu vjernicima biti duhovno zrelima.

Moja poteškoća jeste ta da nikad nisam znao što je uključeno! Moja molitva da bude vršena Božja volja u svakome slučaju nije manjak vjere nego iskrena nakana dopuštanja milostivome, milosrdnome Bogu da vrši Svoju volju u životu svakoga.”

Ovdje su moji zaključci:

1. iscjeljenje je bio važan vid službe Isusa i apostola
2. prvenstveno je bilo namjeravano potvrditi temeljito novu poruku o Bogu i Njegovu Kraljevstvu
3. ono pokazuje Božje srce za ljude koji pate
4. Bog se nije promijenio (Mal 3:6) i On još uvijek djeluje u ljubavi, u iscjeljenju (svi se duhovni darovi nastavljaju, usp. 1. Kor 12:9,28,30)
5. postoje primjeri gdje se iscjeljenje onih s velikom vjerom nije dogodilo (brošura što mi je pomogla u ovome području je od Gordona Feeja, *The Disease of the Health, Wealth Gospel*):
 - a. Pavao, 2. Poslanica Korinćanima 12:7-10
 - b. Trofim, 2. Timoteju poslanica 4:20

6. grijeh i bolest bili su povezani u rabinskoj misli (usp. Iv 9:2; Jak 5:13-18)
7. iscjeljenje nije jamstvo Novoga saveza. Ono nije dio pomirenja opisanog u Knjizi proroka Izaije 53:4-5 i Psalmu 103:3, gdje je iscjeljenje slika za oprostjenje (vidjeti Iz 1:5-6, gdje je bolest metafora za grijeh)
8. postoji istinska tajnovitost o tome zašto neki jesu a neki nisu iscijeljeni
9. moguće da iako je iscjeljenje prisutno u svakome dobu, postojalo je znakovito povećanje tijekom Isusova života; ovo povećanje ponovno će se dogoditi netom prije Njegova povratka.

Suvremeni autor koji mi je pomogao shvatiti kako je moja vlastita denominacijska predaja podcijenila djelo Duha, posebice ono čudesno, jeste Gordon Fee. On ima nekoliko knjiga, ali dvije što se bave s ovim područjem su:

1. *Paul, the Spirit, and the People of God*
2. *God's Empowering Presence: The Holy Spirit and the Letters of Paul.*

Kao i s većinom biblijskih pitanja, postoje dvije krajnosti. Mi moramo hodati u svjetlu što imamo u ljubavi, ali uvijek biti otvorenima za više svjetla iz Biblije i od Duha.

▣ **(5:14) “pozvati starješine”** Ovo je AORIST SREDNJEGA (deponent) IMPERATIVA. Zabilježite da je odgovornost bolesnog zahtijevati posjetu “starješin(a)”. Ovi si postupci morali biti napravljeni kod kuće slaboga, ne neophodno u okupljenoj crkvi, posebice ako je “pomazanje” bilo medicinska masaža ili trljanje. Isto tako ovaj scenarij pokazuje potrebu za “đakonicama” ili ženskim “starješinama” u fizičkoj službi ženama. Zabilježite da je pojam “starješine” MNOŽINA, kao što je to toliko često u NZ-u. Okvir Jakovljeve poslanice je židovsko vjerujuće zajedništvo; prema tome, “starješine” vjerojatno nisu upotrijebljene u NZ-nome smislu “pastori”, “biskupi” (usp. Djela 20:17.28; Tit 1:5.7), nego u SZ-nome smislu “starješine” sinagoge. Rabini i određeni vođe sinagoga redovito su posjećivali i pomazivali bolesnike.

▣ **“crkve”** Ovo je grčki pojam *ekklesia*, što doslovno znači “pozvan iz”. Bio je korišten u Septuaginti za prijevod hebrejskoga pojma *qahal* ili “skupština /zajednica” Izraela. U svjetovnome grčkom uobičajeno znači mjesna gradska zajednica (usp. Djela 19:32.39.41). Teološki je zanimljivo da je naglasak ovdje na mjesnim vođama, ne na putujućim vjernim iscjeliteljima. Iscjeljenje je duhovni dar što je spomenut u 1. Poslanici Korinćanima 12:9.28 i bio je naširoko proveden u NZ-u i Ranoj crkvi. Zabilježite da su starješine morale ići k bolesniku kad su bili zahtijevani, a ne bolesnik na sastanak skupljene crkve. To je morao biti povjerljiv duhovni postupak.

▣ **“oni se moraju moliti nad njim”** Ovo je AORIST SREDNJEGA IMPERATIVA. To je glavni GLAGOL okvira. Molitva je glavni subjekt ovoga čitavog okvira:

- “on se mora moliti” (Jak 5:13)
- “oni se moraju moliti” (Jak 5:14)
- “molitva” (Jak 5:15)
- “molite se jedan za drugoga” (Jak 5:16)
- “Učinkovita molitva” (Jak 5:16)
- “on se je molio usrdno” (Jak 5:17)
- “on se je molio” (Jak 5:18).

▣ **“pomazujući”** Ovo je AORIST AKTIVNOGA PARTICIPA. Riječ *aleiphō* nije uobičajena riječ za obredno, religijsko pomazanje (*chriō* ili *krizma*), nego je uobičajen pojam za medicinsko trljanje. Fizički dodir uvijek je emocionalno važan za bolesnika. To je bio kulturološki očekivani čin kao u Evanđelju po Marku 6:13; 7:33; 8:23; Ivanu 9:6.11.

Postoji nekoliko grčkih pojmova korištenih za pomazanje:

- A. *murizō*, korišten u Marku 14:8 za pomazanje sa začinicima za ukop. To je hebrejski korijen iz kojeg dobivamo ime Mesija (pomazanik)
- B. *aleiphō*, također korišten za pomazanje sa začinicima za ukop (usp. Mk 16:1; Iv 12:3.7). Stoga bio je upotrijebljen za:
 1. pomazanje bolesnika (usp. Mk 6:13; Lk 10:34; Jak 5:14)
 2. pomazanje nekoga, očito dnevno, kao priprema za javne djelatnosti (usp. Mt 6:17)
 3. posebno pomazanje Isusa od grješne žene (usp. Lk 7:38.46)
- C. *chriō* (*krizma*), uobičajen pojam korišten u religijskome smislu često povezan s Duhom:
 1. pomazanje Isusa (usp. Lk 4:18; Djela 4:27; 10:38; Heb 1:9)
 2. pomazanje vjernika (usp. 2. Kor 1:21; 1. Iv 2:20.27)

D. *egchriō* i *epichriō*, korišteno isključivo o utrljavanju pomasti /melema (usp. Otk 3:18).

Vidjeti Posebnu temu dolje: “Pomazanje” u Bibliji (hebrejski GLAGOL, BDB 602, KB 643 I; IMENICA, BDB 603).

POSEBNA TEMA: “POMAZANJE” U BIBLIJI (hebrejski GLAGOL, BDB 602, KB 643 I; IMENICA, BDB 603)

- A. Korišteno za uljepšavanje (BDB 691 I, usp. Pnz 28:40; Ruta 3:3; 2. Sam 12:20; 14:2; 2. Ljet 28:15; Dn 10:3; Mih 6:15).
- B. Korišteno za goste (BDB 206, usp. Ps 23:5; Lk 7:38.46; Iv 11:2).
- C. Korišteno za iscjeljenja (BDB 602, usp. Iz 61:1; Mk 6:13; Lk 10:34; Jak 5:14; [korišteno u higijenskom smislu u Ez 16:9]).
- D. Korišteno u pripravi za ukop (usp. Mk 16:1; Iv 12:3.7; 19:39-40; zabilježite 2. Ljet 16:14, ali bez GLAGOLA “pomazati”).
- E. Korišteno u religijskom smislu (o objektu, BDB 602, usp. Post 28:18; 31:13 [stup]; Izl 29:36 [žrtvenik]; Izl 30:26; 40:9-16; Lev 8:10-13; Br 7:1 [Svetište]).
- F. Korišteno za postavljanje vođa:
 - 1. svećenici:
 - a. Aron (Izl 28:41; 29:7; 30:30)
 - b. Aronovi sinovi (Izl 40:15; Lev 7:36)
 - c. standardni izričaj ili naslov (Br 3:3; Lev 16:32)
 - 2. kraljevi:
 - a. od Boga (usp. 1. Sam 2:10; 2. Sam 12:7; 2. Kr 9:3.6.12; Ps 45:7; 89:20)
 - b. od proroka (usp. 1. Sam 9:16; 10:1; 15:1.17; 16:3.12-13; 1. Kr 1:45; 19:15-16)
 - c. od svećenika (usp. 1. Kr 1:34.39; 2. Kr 11:12)
 - d. od starješina (usp. Suci 9:8.15; 2. Sam 2:7; 5:3; 2. Kr 23:30)
 - e. o Isusu kao Mesijanskoga Kralja (usp. Ps 2:2; Lk 4:18 [Iz 61:1]; Djela 4:27; 10:38; Heb 1:9 [Ps 45:7])
 - f. Isusovi sljedbenici (usp. 2. Kor 1:21; 1. Iv 2:20.27 [krizma])
 - 3. moguće o prorocima (usp. 1. Kr 19:16; Iz 61:1)
 - 4. nevjerujući posrednici Božanskoga oslobođenja:
 - a. Kir (usp. Iz 45:1)
 - b. kralj Tira (usp. Ez 28:14, gdje on koristi metafore Vrta Eden)
 - 5. pojam ili naslov “Mesija” znači “Pomazanik” (BDB 603), usp. Psalam 2:2; 89:38; 132:10.

Djela apostolska 10:38 stih je gdje su uključene sve tri Osobe Božanstva u pomazanje. Isus je bio pomazan (usp. Lk 4:18; Djela 4:27; 10:38). Zamisao je proširena na uključivanje svih vjernika (usp. 1. Iv 2:27). Pomazanik je postao pomazanici! To može biti usporedno s Antikristom i antikristima (usp. 1. Iv 2:18). SZ-ni simbolički čin fizičkoga pomazanja s uljem (usp. Izl 29:7; 30:25; 37:29) odnosi se na one koji su bili pozvani i opremljeni od Boga za poseban zadatak (tj. proroci, svećenici, i kraljevi). Riječ “Krist” prijevod je hebrejskoga pojma “pomazanik” ili Mesija.

▣ (5:14) “s uljem” Ulje je imalo mnogo uporaba u židovskome prvom stoljeću:

- 1. kao lijek (usp. Iz 1:6; Lk 10:34)
- 2. kao simbol od Boga date darovitosti i opunomoćenje SZ-nih proroka, svećenika, i kraljeva
- 3. kao obredni simbol Božje prisutnosti
- 4. kao priprema za dnevne javne djelatnosti ili posebna vremena radosnih događaja (stavljajući ga nekome na lice).

▣ “u ime Gospodinovo” Ovo pokazuje primjerenu uporabu Božjega Imena. Kao fusnotu dozvolite mi posebno naglasiti da je iscjeljenje dar od Duha dat nekim članovima Tijela Kristova za opće dobro (usp. 1. Kor 12:7.9.11.28, i 30). Ovaj okvir,

međutim, ne upućuje na ove darovite kršćane, nego na vođe mjesne crkve. To je postupak za vođe mjesne crkve, ne poseban dar dat od Duha.

[Vidjeti Posebnu temu dolje: Ime Gospodinovo \(NZ\).](#)

POSEBNA TEMA: IME GOSPODINOVO (NZ)

Ovo je bio uobičajen izričaj za osobnu prisutnost i djelatnu snagu Trojedinoga Boga u Crkvi. To nije bila magična formula, nego obraćanje na Božju narav kao što je bila vidljiva u Isusu.

Često ovaj izričaj upućuje na Isusa kao Gospodina (usp. Fil 2:11):

1. kod priznavanja nečije vjere u Isusa (usp. Rim 10:9-13; Djela 2:21.38; 8:12.16; 10:48; 19:5; 22:16; 1. Kor 1:13.15; Jak 2:7)
2. kod egzorcizma (usp. Mt 7:22; Mk 9:38; Lk 9:49; 10:17; Djela 19:13)
3. kod iscjeljivanja (usp. Djela 3:6.16; 4:10; 9:34; Jak 5:14)
4. kod čina službe (usp. Mt 10:42; 18:5; Lk 9:48)
5. u vremenu crkvene stege (usp. Mt 18:15-20)
6. tijekom propovijedanja poganima (usp. Lk 24:47; Djela 9:15; 15:17; Rim 1:5)
7. u molitvi (usp. Iv 14:13-14; 15:7.16; 16:23; 1. Kor 1:2)
8. način upućivanja na kršćanstvo (usp. Djela 26:9; 1. Kor 1:10; 2. Tim 2:19; Jak 2:7; 1. Pt 4:14).

Što god mi činili kao navjestitelji, službujući, pomoćnici, iscjelitelji, egzorcisti, itd., mi činimo u Njegovoj naravi, Njegovoj sili, Njegovim odredbama – u Njegovo Ime (tj. Fil 2:9-10)!

5:15 “molitva prinesena u vjeri” Ovo se odnosi na molitvu “starješin(a)”, ne bolesnoga vjernika. Iscjeljenje nije uvijek povezano na vjeru nekoga tko biva iscjeljen (usp. Mk 2:5; 5:35-43; Iv 5:5-9).

Ovaj pojam za molitvu (*euchē*) može značiti “prisega” (usp. Djela 18:18; 21:23) i može uključivati javni zalog vjere u korist bolesne osobe; također može podrazumijevati zalog sposobnosti za Božju službu.

▣ **“izliječit će”** Grčki pojam *sozō* korišten je često u NZ-u za duhovno spasenje (usp. Jak 1:21; 2:14; 4:12), ali ovdje je upotrijebljen u svome SZ-nome smislu o fizičkome oslobođenju (usp. Jak 5:20; Mt 9:22; Mk 6:56). Pojam doslovno znači “učiniti čitavim” (fizički i/ili duhovno).

▣ **“ako je on počinio grijeh”** Ovaj “ako” je složenica od “i” (*kai*) i TREĆEGA RAZREDA KONDITIONALA (*ean*) s KONJUNKTIVOM “biti”. To je onda PERIFRASTIČAN (što se tvori pomoćnim glagolom ili participom – op.prev.) PERFEKT AKTIVNOGA PARTICIPA, koji ne pretpostavlja da je grijeh prouzročio bolest. Međutim, u prvome stoljeću judaizma, grijeh i bolest, imali su teološku vezu (usp. 1. Kor 11:30; Mk 2:5-11; Iv 5:14). Međutim, Isusove izjave u Evanđelju po Ivanu 9:3 pokazuju da to nije uvijek slučaj.

Ovaj čitav okvir (Jak 5:13-18), što se bavi s fizičkim ozdravljenjem vjernika, spominje nekoliko djelovanja što su morala ohrabriti vjernike prvoga stoljeća: (1) starješine crkve dođu; (2) oni mole; (3) u Isusovo silno Ime; (4) oni pomazuju (trljaju) s uljem; i (5) oni čuju i oslobađaju od krivnje. Bog koristi različite metode u ljudskome fizičkom ozdravljenju – čudesa, egzorcizam, lijek, medicinske postupke, i uklanjanje velike težine grijeha i krivnje.

5:16 “ispovijedajte svoje grijeh” Ovo je PREZENT SREDNJEGA IMPERATIVA. “Stoga” pokazuje vezu Jakovljeve poslanice 5:16 s prethodnom rasprom. Ispovijed je bila i jeste važan dio u postupku iscjeljenja (usp. Lev 5:5; Br 5:7; Ps 51). To je učinkovit protuotrov ponosu, usmjerenosti prema sebi, i grijehu.

Glavni predmet tumačenja u ovome trenutku jeste je li se Jakov pomaknuo od raspre o molitvi za fizičko oboljenje osobe na molitvu za duhovno iscjeljenje osobe, ili se okvir o fizičkome oboljenju i fizičkome iscjeljenju nastavlja. U pitanju je zamisao o “izbaviti”. Upućuje li to na SZ-ni smisao o fizičkome oslobođenju kao u Jakovljevoj poslanici 5:15, ili se to pomaknulo na smisao duhovnoga spasenja?

Tekstualni dokaz za NZ-ni smisao (duhovno spasenje) je: (1) poopćivanje “starješina” na “jedan drugom” (Jak 5:16) i (2) uopćeni zaključak Jakova 5:19-20.

U drugu ruku, okvir izgleda nastavlja u svome naglasku na fizičko oboljenje (SZ-ni smisao fizičkoga oslobođenja): (1) fizičko oboljenje iscjeljeno molitvom i ispovijedanjem; (2) Ilija je samo još jedan primjer odgovorene molitve (Jak 5:17-18).

POSEBNA TEMA: ISPOVIJED /PRIZNANJE

- A. Postoje dva oblika istoga grčkog korijena upotrijebljenog za ispovijed ili priznanje, *homologeō* i *exomologō*. Složeni pojam što koristi Jakov je iz *homo*, isto; *legō*, govoriti; i *ex*, iz. Temeljno značenje je reći isto, složiti se s(a). *Ex* je dodan zamisli javnog očitovanja.
- B. Engleski prijevodi ove skupine riječi su:
1. veličati
 2. slagati se
 3. proglasiti (usp. Mt 7:23)
 4. priznati
 5. ispovjediti (usp. Heb 4:14; 10:23).
- C. Ova skupina riječi imala je naizgled dvije oprečne uporabe:
1. veličati (Boga)
 2. priznati grijeh.
- Možda se ovo razvilo od osjećaja čovječanstva o Božjoj svetosti i vlastite grješnosti čovječanstva. Spoznati jednu istinu jeste spoznati obje.
- D. NZ-ne uporabe skupine riječi su:
1. obećati (usp. Mt 14:7; Djela 7:17)
 2. složiti se ili pristati na nešto (usp. Iv 1:20; Lk 22:6; Djela 24:14; Heb 11:13)
 3. veličati (usp. Mt 11:25; Lk 10:21; Rim 14:11; 15:9)
 4. prihvatiti:
 - a. osobu (usp. Mt 10:32; Lk 12:8; Iv 9:22; 12:42; Rim 10:9; Fil 2:11; 1. Iv 2:23; Otk 3:5)
 - b. istinu (usp. Djela 23:8; 2. Kor 11:13; 1. Iv 4:2)
 5. javno očitovati (legalan osjećaj razvijen u religijsku potvrdu, usp. Djela 24:14; 1. Tim 6:13):
 - a. bez priznanja krivnje (usp. 1. Tim 6:12; Heb 10:23)
 - b. s priznanjem krivnje (usp. Mt 3:6; Djela 19:18; Heb 4:14; Jak 5:16; 1. Iv 1:9).

▣ (5:16) “jedan drugome” Zabilježite da ovo nije bilo posebno izjavljeno “starješinama”, što bi se očekivalo iz ovoga okvira, nego poopćeno “jedan drugome”. Moguće je ispovijed morala biti učinjena onima koji su u krivu. Često se Rana crkva bavila s grijehom skupno i javno (usp. 1. Tim 5:19-20).

▣ “molite se jedan za drugoga” Ovo je još jedan PREZENT SREDNJEGA IMPERATIVA.

Kao sažetak, ispovijed se zasigurno prvo mora učiniti Bogu, ali onda: (1) starješinama kod kuće; (2) ljudima protiv kojih se grijeshilo; i (3) čitavoj skupljenoj zajednici. Ispovijed čisti srce i upozorava druge vjernike!

U duhovnoj bitki za čistoćom i cjelovitošću, ispovijed i molitva glavna su vjernikova oružja zajedno s poznavanjem Evanđelja i Riječi Božje (usp. Ef 6:10-20).

U jednom smislu ovo je slično suvremenom pokretu “dvanaest koraka” kojeg je započeo *Alcoholics Anonymous*. Dok mi prihvaćamo krivo od Boga i drugih, mi nalazimo mir i prihvaćanje. Dok mi pomažemo drugima naći nadu i pomoć, mi to nalazimo sebi samima.

[Vidjeti Posebnu temu dolje: Zastupnička molitva.](#)

POSEBNA TEMA: ZASTUPNIČKA MOLITVA

I. UVOD

A. Molitva je značajna zbog Isusova primjera:

1. osobna molitva, Evanđelje po Marku 1:35; Luka 3:21; 6:12; 9:29; 22:29-46

2. čišćenje Hrama, Evanđelje po Mateju 21:13; Marko 11:17; Luka 19:46
 3. uzorak molitve, Evanđelje po Mateju 6:5-13; Luka 11:2-4.
- B. Molitva je stavljanje u opipljivo djelo našeg povjerenja u osobnoga, brižnog Boga koji je prisutan, voljan i sposoban djelovati na našu i dobrobit drugih, kroz naše molitve.
- C. Bog je osobno ograničio Sebe da djeluje na molitve Svoje djece u mnogo područja (usp. Jak 4:2).
- D. Najvažnija svrha molitve je naše zajedništvo i vrijeme s Trojedinim Bogom.
- E. Doseg molitve je bilo što ili bilo tko što se odnosi na vjernike. Možemo moliti jednom, vjerujući, ili opet i opet ponovo kao razmišljanje ili promišljeno vraćanje.
- F. Molitva može uključiti nekoliko dijelova:
1. slavljenje i obožavanje Trojedinoga Boga
 2. zahvaljivanje Bogu za Njegovu prisutnost, zajedništvo, i zaštite
 3. ispovijedanje naše grješnosti, oboje i prošle i sadašnje
 4. molba za naše osjetljive potrebe ili čežnje
 5. zastupanje kad donosimo potrebe drugih pred Oca.
- G. Zastupnička molitva je tajnovitost. Bog ljubi one za koje molimo više nego što ih mi ljubimo, ali naše molitve često utječu na promjene, odaziv, ili potrebu, ne samo u nama samima, nego i u njima.

II. BIBLIJSKA GRAĐA

- A. Stari zavjet
1. neki primjeri zastupničke molitve:
 - a. Abrahamovo zauzimanje za Sodomu, Knjiga Postanka 18:22 i dalje
 - b. Mojsijeve molitve za Izrael:
 - (1) Knjiga Izlaska 5:22-23
 - (2) Knjiga Izlaska 32:31 i dalje
 - (3) Ponovljeni zakon 5:5
 - (4) Ponovljeni zakon 9:18.25 i dalje
 - c. Samuel moli za Izrael:
 - (1) 1. Knjiga o Samuelu 7:5-6.8-9
 - (2) 1. Knjiga o Samuelu 12:16-23
 - (3) 1. Knjiga o Samuelu 15:11
 - d. David za svoje dijete, 2. Knjiga o Samuelu 12:16-18
 2. Bog traži zastupnike, Knjiga proroka Izaije 59:16
 3. poznati, neispovjedeni grijeh ili stav nepokajivosti štetno djeluje na naše molitve:
 - a. Psalam 66:18
 - b. Izreke 28:9
 - c. Knjiga proroka Izaije 59:1-2; 64:7.
- B. Novi zavjet
1. zastupnička služba Sina i Duha
 - a. Isus:
 - (1) Poslanica Rimljanima 8:34
 - (2) Poslanica Hebrejima 7:25
 - (3) 1. Ivanova poslanica 2:1
 - b. Sveti Duh, Poslanica Rimljanima 8:26-27
 2. Pavlova zastupnička služba
 - a. molitve za Židove:
 - (1) Poslanica Rimljanima 9:1 i dalje
 - (2) Poslanica Rimljanima 10:1
 - b. molitve za crkve:
 - (1) Poslanica Rimljanima 1:9
 - (2) Poslanica Efežanima 1:16
 - (3) Poslanica Filipljanima 1:3-4.9

- (4) Poslanica Kološanima 1:3.9
- (5) 1. Solunjanima poslanica 1:2-3
- (6) 2. Solunjanima poslanica 1:11
- (7) 2. Timoteju poslanica 1:3
- (8) Poslanica Filemonu, stih 4
- c. Pavao je molio crkve neka mole za njega:
 - (1) Poslanica Rimljanima 15:30
 - (2) 2. Poslanica Korinćanima 1:11
 - (3) Poslanica Efežanima 6:19
 - (4) Poslanica Kološanima 4:3
 - (5) 1. Solunjanima poslanica 5:25
 - (6) 2. Solunjanima poslanica 3:1
- 3. zastupnička služba Crkve
 - a. molitva jedan za drugoga:
 - (1) Poslanica Efežanima 6:18
 - (2) 1. Timoteju poslanica 2:1
 - (3) Jakovljeva poslanica 5:16
 - b. molitva zahtijevana za posebne skupine:
 - (1) naše neprijatelje, Evanđelje po Mateju 5:44
 - (2) kršćanske radnike, Poslanica Hebrejima 13:18
 - (3) vladare, 1. Timoteju poslanica 2:2
 - (4) bolesne, Jakovljeva poslanica 5:13-16
 - (5) otpadnike, 1. Ivanova poslanica 5:16.

III. UVJETI ZA ODGOVORENU MOLITVU

- A. Naš odnos prema Kristu i Duhu:
 - 1. prebivati u Njemu, Evanđelje po Ivanu 15:7
 - 2. u Njegovu Imenu, Evanđelje po Ivanu 14:13.14; 15:16; 16:23-24
 - 3. u Duhu, Poslanica Efežanima 6:18; Judina poslanica 20
 - 4. prema Božjoj volji, Evanđelje po Mateju 6:10; 1. Ivanova poslanica 3:22; 5:14-15.
- B. Pobude:
 - 1. ne kolebljive, Evanđelje po Mateju 21:22; Jakovljeva poslanica 1:6-7
 - 2. poniznost i pokajanje, Evanđelje po Luki 18:9-14
 - 3. moljenje s pogrješnom nakanom, Jakovljeva poslanica 4:3
 - 4. sebičnost, Jakovljeva poslanica 4:2-3.
- C. Ostali vidovi:
 - 1. ustrajnost:
 - a. Evanđelje po Luki 18:1-8
 - b. Poslanica Kološanima 4:2
 - 2. zadržati se na moljenju:
 - a. Evanđelje po Mateju 7:7-8
 - b. Evanđelje po Luki 11:5-13
 - c. Jakovljeva poslanica 1:5
 - 3. nesloga u kući, 1. Petrova poslanica 3:7
 - 4. oslobođenost od znanog grijeha:
 - a. Psalam 66:18
 - b. Izreke 28:9
 - c. Knjiga proroka Izaije 59:1-2
 - d. Knjiga proroka Izaije 64:7.

IV. TEOLOŠKI ZAKLJUČAK

- A. Kakva povlastica. Kakva prilika. Kakva dužnost i odgovornost.
- B. Isus je naš primjer. Duh je naš vodič. Otac nestrpljivo čeka.
- C. Mogla bi promijeniti vas, vašu obitelj, vaše prijatelje, i svijet.

▣ **(5:16) “tako da možete biti iscijeljeni”** Ovo je AORIST PASIVNOGAKONJUNKTIVA što dodaje element slučajnosti. Bog je jedini koji iscjeljuje. Kao što je postojala višeznačnost u grčkome pojmu “bolesnog” u Jakovljevoj poslanici 5:14, isto široko semantičko polje nađeno je u pojmu “iscijeljeni”. On može upućivati na fizičko ili duhovno iscjeljenje (usp. Mt 13:15, navod Iz 6:10; Heb 12:11-13; 1. Pt 2:24, navod Iz 53:5).

NASB
NKJV
NRSV
TEV
NJB

“Učinkovita molitva pravednoga čovjeka može postići mnogo”
“učinkovita, gorljiva molitva pravednoga čovjeka koristi mnogo”
“molitva pravednika je snažna i učinkovita”
“molitva dobre osobe ima snažan učinak”
“srdačna molitva nekoga ispravnog djeluje vrlo snažno”

Ovo čini se označava dva uvjeta: (1) ispravnost; i (2) postojanost (usp. Jak 5:17 i Mt 7:7-8). Učinkovitost zastupničke molitve povezana je s duhovnim životom zastupnika (usp. Izr 15:29) i prvenstveno s Božjom voljom i silom.

Postoje mnoga pitanja povezana s ovim obećanjem učinkovite molitve:

1. kako mora biti razumjet pojam “pravednoga“?:
 - a. vjernika (položaj u Kristu)
 - b. crkvenog vođe (položaj u crkvi)
 - c. pobožnoga vjernika (Kristo-sličnost)
2. kako mora biti razumjet pojam “učinkovita“?:
 - a. sve su molitve pozitivno odgovorene
 - b. ako molimo u Božjoj volji, sve su molitve odgovorene
 - c. prinijeti naše ljudske nade, snove, i želje, ali pouzdati se u Boga koji daje Svoje “najbolje”, Njegova volja za one vjernike u potrebi (fizičkoj i duhovnoj)
3. kako se ova izjava odnosi na vrijeme?:
 - a. istinski pravednici mole ustrajno kroz vremensko razdoblje i mnogo puta tijekom toga razdoblja (postojanost i pokajanje)
 - b. vrijeme, postojanost, i pokajanje nisu određujući čimbenici
4. ako molitva nije odgovorena, tko je “kriv“?:
 - a. osoba koja je molila za (manjak vjere ili grijeh)
 - b. posrednik (manjak vjere ili grijeh)
 - c. Božja volja (nije uvijek Božja volja ili pravo vrijeme)
 - d. složenica sve tri točke (tajnovitost neodgovorene vjernikove molitve)
5. je li moguće da ova poslovična nije morala biti raščlanjena na svaku pojedinost?

[Vidjeti Posebnu temu u Jakovljevoj poslanici 1:7: Učinkovita molitva, i Posebnu temu u Jakovu 1:20: Pravednost.](#)

5:17 “Ilija” On je bio vrlo važan prorok zbog njegove veze s Dolaskom Mesije u Knjizi proroka 4:5. Jakovljeva poslanica zasigurno je pisana s eshatološkom okolnošću na umu.

NASB, NKJV
NRSV
TEV
NJB

“s naravi kao naša”
“ljudsko biće kao mi”
“ista vrsta osobe kao što smo mi”
“ljudsko biće krhko kao što smo mi sami”

Ne postoje super sveti! Mi svi smo ljudi (usp. Djela 14:15). Zapamtite Ilija nije bio savršen vjernik. Molim pročitajte 1. Knjigu o Kraljevima 18 - 19.

▣ **“se je molio ... tri godine i šest mjeseci”** Vremenski element nije objavljen u 1. Knjizi o Kraljevima 17:1, ali bio je dio rabinskoga nagađanja (usp. Lk 4:25).

5:18 Ilija je primjer molitve da kiša ne pada i poslije molitve da kiša pada, jedno i drugo dodjeljivao je Bog. Bog je koristio Iliju kako bi izvršio Svoju vlastitu volju i raspored. Ilija je bio Njegovo oruđe. Molitva ne pokreće protivljenje Boga, nego kanalizira Njegovu volju i svrhe kroz Njegovu djecu.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 5:19-20

¹⁹Moja braćo, ako itko među vama odluta od istine i netko ga vrati natrag, ²⁰neka zna da onaj koji vraća grješnika od zablude njegova puta spasit će svoju dušu od smrti i pokrit će mnoge grijeha.

5:19 “Moja braćo” Vidjeti bilješke u Jakovljevoj poslanici 1:2 i 1:9.

▣ **“ako”** Ovo je TREĆI RAZRED KONDICIONALNA uvjetovan na dva djelovanja: (1) jedan vjernik luta i (2) drugi je vjernik voljan pomoći.

▣ **“odluta od istine”** Lutanje ima i doktrinarne i moralne vidove (usp. Heb 5:2; 2. Pt 2:2). Pojam “odluta” dolazi od grčke riječi iz koje dobivamo englesku riječ “planeta”. Kao što su drevni ljudi promatrali i ucrtavali u kartu noćno nebo, oni su vidjeli da određene “zvijezde” nisu slijedile redovitu orbitu. Mi ove danas vidimo kao naš Sunčev sustav planeta. Oni su ih zvali “lutalice”.

Gramatički oblik GLAGOLA je AORIST PASIVNOGA KONJUNKTIVA. AORIST govori o lutanju. PASIVNO STANJE korišteno je za potvrdu da subjekt biva djelatan sukladno tome. Većina prijevoda prevode to kao SREDNJE ili AKTIVNO STANJE (NASB, NKJV, NRSV, TEV, NJB, i NIV). Zamisao PASIVA nađena je u *The Twentieth Century New Testament* i prijevodu od Henryja Alforda. PASIVNO STANJE bilo je zamijenjeno SREDNJIM STANJEM u koine grčkom (usp. od A. T. Robertsona *Studies in the Epistle of James*, str. 196 [fusnota #6]). Ovo može objasniti i Jakovljevu poslanicu 4:7 i 10.

Vjernici lutaju: (1) svojeglavošću; (2) obmanom krivih učitelja (usp. Ef 4:14); i (3) pod utjecajem demonskoga (usp. Ef 4:14). Točan uzrok nije pitanje, nego potreba za ispovijedanjem, pokajanjem, molitvom, i pomoći drugih vjernika.

▣ **“netko ga vrati natrag”** Vjernici imaju odgovornost pomoći jedan drugome (usp. 2. Kor 2:7; Gal 6:1; Ef 4:32; 2. Sol 3:15).

5:20

NASB, NKJV

NRSV

TEV

NJB

“neka zna”

“vi biste morali znati”

“zapamtite ovo”

“on može biti siguran”

Ovo je PREZENT AKTIVNOGA IMPERATIVA. To je idiom za povjerenje u narednu izjavu.

▣ **“vraća”** Znakovito je da je grčka riječ *epistrephō* upotrijebljena u Septuaginti za prijevod hebrejskoga pojma za “pokajanje” (*shuv*). Budući je Izrael bio smatran Božjim narodom, ovo “vraćanje” bilo je viđeno kao “vraćanje natrag” Bogu ili obnavljanje prijašnjega odnosa. Taj isti smisao odražen je u ovome tekstu Jakovljeve poslanice.

▣ **“onaj koji vraća grješnika od zablude njegova puta spasit će svoju dušu od smrti”** U okviru ovo upućuje na: (1) pretpostavljenu vezu između grijeha i oboljenja u Jakovljevoj poslanici 5:15 ili (2) poruku čitave Poslanice o upozorenjima povezanima na zavjetne odgovornosti.

Naša sustavna teologija stremi tumačiti odlomke kao ovaj (tj. Jak 5:19-20) na “prihvatljive” načine. Ostaje činjenica kako je ovo šokantno upozorenje pisano kršćanima. Grijeh uzrokuje smrt, duhovnu smrt, vječnu smrt. Neispovjeden grijeh je snažan i varav neprijatelj. Bježite od takvoga grijeha. Ispovijedajte ga!

Postoji zanimljiva i pronicava fusnota u *Hard Sayings of the Bible*, izdao IVP:

“Niti se Jakovljeva poslanica ni ostatak Novoga zavjeta smatraju da odgovaraju na nagađajuće pitanje ‘Kako ga kršćanin koji ima vječni život može izgubiti?’ Svi dati teološki odgovori temeljeni su na različitim teološkim pretpostavkama i /ili niječu značenje različitih tekstova (kao što je ‘Kršćanin zapravo ne umire vječno, nego jednostavno gubi svoju [on ili ona – op.prev.] nagradu’) ili objašnjavaju tekstove prema svojim teološkim uvjerenjima (kao što su kalvinisti ‘Oni su izgledali kao kršćani, ali njihov manjak ustrajnosti pokazuje kako oni zapravo nisu bili obnovljeni’, ili arminijanci ‘Da, ljudi mogu otpasti od vjere i biti izgubljeni’). Jakov, kao svi novozavjetni pisci, nije zainteresiran za teološku jezgrovitost /skladnost, nego za pastoralnu brigu. On jednostavno vidi stanje (kršćanina na krivom putu), shvaćajući opasnost (smrt) i ide k

izbavljenju, radije negoli postavljanju pitanja kako se ovo uklapa u njegovu teologiju. Tako dok su teološki odazivi prikladni na svojim mjestima, mi ne bismo trebali očekivati da pisci Novoga zavjeta budu izdvojeni među njima” (str. 708).

▣ **“pokrit ... mnoge grijeha”** Ovo upućuje na opraštanje grijeha lutalice! Moguće je ovo povezano s Psalmom 32:1; 85:2; Izrekama 10:12; 1. Petrovom poslanicom 4:8 (semitska opće poznata istina ili izreka) ili s 1. Poslanicom Korinćanima 13:7 gdje ljubav odbija vidjeti pogriješke u drugima. Kršćani ljube ranjene kršćane. Duhovna bitka ima uzročnosti, ali isto tako i ispravke.

U ovome trenutku hajdemo raspraviti primjenu ovoga okvira za današnje vrijeme. Iz Jakovljeve poslanice 5:15 izgleda da Jakov očekuje fizičko ozdravljenje. Podrazumijeva li to da su svi rani židovski vjernici bili iscjeljeni? Ako je tako, kako su oni umrli? Stihovi 19-20 moguće su imali teološku sigurnost da su čak onima koji su umrli grijesi bili oprošteni i posjedovali su vječni život.

Vjernici koji vjeruju u Bibliju vjeruju u Božju čudnovatu prisutnost, skrb, opskrbu, i iscjeljenje! Tajnovitost je kada, gdje, kako, i tko mora biti uključen i zašto se fizičko ozdravljenje ne događa često. Naš biblijski svjetonazor tvrdi Božju ljubav, snagu, i suverenost čak usred patnje, bolesti, progona, i smrti. Vjera živi čak i kad tijelo umire. Zadržimo moljenje, vjerovanje, ispovijedanje, pomazanje, ohrabrivanje, i ljubljenje jedan drugog.

PITANJA ZA RASPRAVU

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Ova pitanja za raspravu predviđena su da vam pomognu promišljati kroz glavne teme ovoga odjeljka Knjige. Ona su napravljena da budu misaono-nametljiva, ne konačna.

1. Jesu li pisci NZ-a očekivali neposredan Drugi dolazak za vrijeme svoga života? Ako je tako, znači li to da je Biblija pogrješka?
2. Zašto je strpljivost toliko važan vid vjernikove naravi?
3. Kako netko uzima Božje Ime uzalud?
4. Daje li nam Jakovljeva poslanica 5:13-20 postupak što moramo slijediti za iscjeljenje?
5. Kako se ispovijedanje grijeha odnosi na iscjeljenje?
6. Kako bi mjesni vođe morali biti uključeni u iscjeljenje? Tko su ovi starješine?
7. Ishodi li lutanje od istine u fizičkoj ili duhovnoj smrti?

UVOD U JUDINU POSLANICU

UVODNE IZJAVE

- A. Judina poslanica je zastrašujuća Knjiga o ponavljajućoj opasnosti od prijestupa, pobune, i osudi. Vjernici moraju uvijek biti na straži. Njihova zaštita je:
1. Očev poziv
 2. ljubav
 3. čuvanje snage
 4. znanje o Pismima
 5. pobožno življenje
 6. milosrđe prema ranjenim su-vjernicima.
- B. Ipak, čak usred upozorenja, zaključak Judine poslanice (usp. Juda 24-25) jedna je od najjačih molitava o čuvanju Božje sile.
- C. Odnos između Judine poslanice i 2. Petrove poslanice neizvjestan je zbog sljedećeg:
1. koja je od njih pisana prva
 2. zašto su toliko slične a ipak različite
 3. kako jedan opisuje dolazeću herezu (usp. 2. Pt 2) a drugi postojeću herezu (Juda)
 4. je li postojao neki rano-crkveni spis iz kojeg su oba autora crpila građu
 5. jesu li postojali ikakvi primjeri pobune što je uključivala vjernike.
- D. Ova Knjiga slikovito prikazuje teološku ravnotežu između:
1. čuvanje Božje snage (Juda 1.24)
 2. vjernika koji čuvaju sebe (Juda 20-23).

AUTOR

- A. Juda (hebrejski Juda, ili grčki Judas) karakterizira sebe s dvije oznake:
1. “rob-sluga Isusa Krista” – ovo nije posve isto kao Pavlova uobičajena oznaka, iako one izgledaju iste u engleskome. Pavao uvijek stavlja imenicu “rob” prvo, praćenu GENITIVNIM opisnim izričajem. Ovo je isto tako u 2. Petrovoj poslanici. Međutim, redosljed riječi u Judinoj poslanici isti je kao red riječi u Jakovljevoj poslanici (opisni GENITIVNI izričaj prvo)
 2. “brat Jakova” – postoje mnoge osobe u NZ-u čije je ime Jakov, ali po samome imenu, bez ikogjeg opisa, podsjeća na onoga iz Jakovljeve poslanice 1:1. Jakov, Isusov polu-brat, bio je vođa crkve u Jeruzalemu tijekom Pavlovih misijskih putovanja (usp. Djela 15). Nagađalo se kako su oba polu-brata odabrala, kroz poniznost, ne identificirati sebe kao biološki srodne Isusu.
- B. Jednostavan uvod odražava nekoga tko je bio dobro poznat i djelatan (usp. 1. Kor 9:5) u Ranoj crkvi, ali o kome obavijest nije preživjela. Ako netko piše u kasnijem razdoblju želeći pisati u ime poznate osobe iz prošlosti (pseudografija), Juda ne bi bio dobar kandidat.
- C. Drevna tradicija da je Juda bio hebrejski kršćanin i Isusov polu-brat (usp. Mt 13:55; Mk 6:3) počiva na nekoliko pretpostavki:
1. obiteljski odnos s Jakovom (usp. Jak 1:1)
 2. široka uporaba SZ-a
 3. karakteristična hebrejska književna uporaba brojke tri:
 - a. tri SZ-na događaja otpada (apostazije)
 - b. tri SZ-ne ličnosti

- c. uvodni pozdrav:
 - (1) tri GLAGOLA: “pozvani”, “ljubljeni”, “čuvani”
 - (2) tri molitvena zahtjeva: “milosrđe”, “mir”, “ljubav”.
- D. Grčki način pisanja i oblik Judine poslanice neprirodan je koine grčkom (usp. *The Cambridge History of the Bible*, tom 1, str. 336), moguće označavajući da je grčki bio njegov drugotni jezik.
- E. Što se tiče osobnosti, on je više kao Jakov; on koristi ne-nesmisleni, neposredan pristup nalogu za pobožno življenje u ovome svijetu grijeha i pobune.

NADNEVAK

- A. Nema sigurnosti, samo nagađanje.
- B. Popišimo neke parametre:
 - 1. tijekom Judinog životnoga vijeka ako je on bio mlađi brat Jakova i polu-brat Isusa
 - 2. Judina poslanica književno je povezana s 2. Petrovom poslanicom. Od dvadeset-pet stihova u Judinoj poslanici, šesnaest (Juda 3-18) imaju neku vezu s 2. Petrovom 2:1-18. Ako je Petar autor 2. Petrove poslanice, onda je nadnevak blizu njegovu životnome vijeku (on je umro godine 64.). Neizvjesno je, međutim, tko navodi koga:
 - a. 2. Petrova poslanica navodi Judinu poslanicu
 - b. Judina poslanica navodi 2. Petrovu poslanicu
 - c. obje koriste katekističke spise ili crkvenu predaju.
- C. Sadržaj Knjige podrazumijeva nadnevak sredinu prvoga stoljeća. Prošlo je dovoljno vremena za razvitak hereze. Fizička prisutnost apostola upravo je prošla (stih 17). Međutim, istovrsna doktrina nije se razvila. Juda spominje poteškoće morala krivih učitelja, ali ne raspravlja doktrinarne pogriješke. On koristi SZ-ne primjere, ne Isusova učenja (navode ili pripovijetke).
- D. U *Historical Ecclesiasticus* III:19:1-20:6, Euzebijie spominje predaju:
 - 1. da su Judini unuci bili odvedeni u Rim kako bi se suočili s Dominicijanom (vladao godine 81-96.) zbog optužbi za veleizdaju
 - 2. da su oni bili potomci članova židovske kraljevske obitelji
 - 3. da su bili rođaci Isusa iz Nazareta.
- E. Nadnevak od 60. do 80. godine je moguć.

PRIMATELJI I POVOD

- A. Rana crkva nije bila teološki monolitna; čak su apostoli naglašavali različite vidove Evanđelja. Dok su apostoli počeli umirati (ili ih je u najmanju ruku bilo premalo ili su bili predaleko kako bi mogli biti pitani za savjet) a Drugi dolazak nastavlja je kasniti, Rana crkva suočila se s izazovom “standardiziranja” prihvatljivih parametara za učenja Evanđelja. SZ, Isusove riječi i pripovijetke, te propovijedanje apostola postali su mjerila.
- B. Judina poslanica bila je pisana u vremenu strujanja i raskola javne vlasti. Vjernici (ili mjesna crkva ili zemljopisno područje neizvjesno je) suočili su se s masivnim upadom zablude kroz spekulativnu teologiju /filozofiju. Što je poznato o herezi:
 - 1. heretici su bili dio crkvenih sastanaka (“gozbama ljubavi”, usp. Juda 12)
 - 2. heretici su bili poročni, manipulativni učitelji koji su uzrokovali podjele među Božjim narodom (usp. Juda 19)
 - 3. heretici su izgleda koristili ili raspravljali o “anđelima” u svojoj teologiji
 - 4. heretici su izgleda naglašavali “znanje” (*gnosis* /*gnoza*).

Ako je netko dobro upoznat s grčko-rimskim svijetom prvoga i drugog stoljeća, ove osobine podrazumijevaju filozofijski /teološki pokret poznat kao “gnosticizam”. Mi znamo posebne doktrine gnosticizma iz njihovih spisa iz drugoga stoljeća, ali vidovi njihova teološkog sustava bili su zajednički element većine blisko-istočne misli. Element dualizma toliko karakterističan gnosticizmu prisutan je u Svicima s Mrtvoga mora. Mnoge NZ-ne Knjige (Iv, Ef, Kol, 1. Tim, Tit, 2. Tim, 1. Iv, 2. Iv, 3. Iv) bile su pisane kako bi pobile sličnu vrstu krivog učenja /učitelja.

SVRHA

- A. Autor želi pisati o njihovu zajedničkome spasenju (usp. Juda 3).
- B. Upad krivih učenja i učitelja u unutarnje zajedništvo Crkve (usp. Juda 12) prouzročilo je da autor naslovi goruće pitanje o “vjer(i) koja bijaše jednom za uvijek predana crkvi” (usp. Juda 3.20). Njegov cilj bio je pravovjerje, ali on je pristupio subjektu kroz pobožno življenje (prava primjena), ne kroz doktrinu (vrlo slično Jakovu 2:14-24). Kako su ljudi živjeli bio je jasan prozor u njihovu teologiju (usp. Mt 7:15-23; 13:1-9.19-23; 1. Iv).
- C. Autor želi ohrabriti vjernike kako slijedi:
 - 1. boriti se ozbiljno za vjeru (usp. Juda 3.20)
 - 2. biti pripravan za izgrugivače i krive učitelje (usp. Juda 18-19)
 - 3. izgrađivati sebe na svojoj najsvetijoj vjeri (usp. Juda 20)
 - 4. moliti u Svetome Duhu (Juda 20)
 - 5. čuvati sebe u Božjoj ljubavi (Juda 21)
 - 6. čekajući gorljivo na milosrđe Gospodina Isusa Krista za vječni život (Juda 21)
 - 7. imati milosrđe za one koji sumnjaju (Juda 22-23)
 - 8. biti siguran u svoje spasenje (Juda 24-25).

KANONIZACIJA

- A. Ova Knjiga bila je prvotno prihvaćena (usp. navod Klementa Rimskog oko godine 94.), ali kasnije je bila osporavana i konačno posve prihvaćena (Koncil u Niceji, 325.g. i u Kartagi, 397.g.).
- B. Njena glavna poteškoća u stjecanju kanonskoga statusa bio je Judin navod ne-kanonskih knjiga (1. Henokova i Mojsijevo uzašašće). Ove knjige, posebice 1. Henokova, kružila je naširoko među vjernicima prvoga stoljeća i bila teološki utjecajna.
 - 1. Zašto je ovo poteškoća? Podrazumijeva li to da su ne-kanonske knjige mjerodavne?:
 - a. SZ-ni navodi ne-nadahnutog pisanja (usp. Br 21:14-15.26-30 [Balaamova proročanstva u Br 22-23]; Jš 10:13; 2. Sam 1:18 i dalje; 1. Kr 11:41; 14:19.29; 15:7.23.31)
 - b. Isusova uporaba ne-kanonskih izvora kao građa za slikoviti prikaz (usp. Mt 23:35)
 - c. Stjepan je koristio ne-kanonske izvore (usp. Djela 7:4.14-16)
 - d. Pavao je često koristio ne-kanonske izvore:
 - (1) rabinski Midraš glede Krista kao stijene koju su slijedila djeca Izraela tijekom razdoblja lutanja pustinjom (usp. 1. Kor 10:4)
 - (2) imena faraonovih vračeva iz Knjige Izlaska 7:11.22; 8:7 (usp. 2. Tim 3:8) bila su uzeta iz nekih među-zavjetnih židovskih spisa
 - (3) grčki pisci:
 - a) pjesnik Aratus (Djela 17:28)
 - b) pjesnik Menander (1. Kor 15:33)
 - c) pjesnik Epimenides ili Euripes (Tit 1:12)
 - e. Jakov je koristio rabinsku predaju u Jakovljevoj poslanici 5:17
 - f. Ivan je koristio mitologiju blisko-istočnih kozmologija u Otkrivenju 12:3
 - 2. zašto je Isus koristio ove ne-kanonske izvore?:
 - a. moguće su oni bili slobodno korišteni od krivih učitelja
 - b. moguće su bili poštovani i čitani od primatelja.

- C. Potpora za kanonizaciju Judine poslanice podržana je od:
1. nju navodi ili smjera na nju:
 - a. Klement Rimski (94-97.g.)
 - b. Polikarp (110-150.g.)
 - c. Irenej (130-202.g.)
 - d. Tertulijan (150-220.g.)
 - e. Atenagora (177.g.)
 - f. Origen (185-254.g.)
 (ovi su uzeti iz *International Critical Commentary*, str. 305-308)
 2. imenovao ju je:
 - a. Klement Aleksandrijski (150-215.g.)
 - b. Ćiril Jeruzalemski (315-386.g.)
 - c. Jeronim (340-420.g.)
 - d. Augustin (400.g.)
 3. popisana je u kanonskim popisima:
 - a. Muratorijev fragment (200.g.)
 - b. Baroccio (206.g.)
 - c. Atanazije (367.g.)
 4. potvrđena od Koncila u:
 - a. Niceji (325.g.)
 - b. Hipu (393.g.)
 - c. Kartagi (397. i 419.g.)
 5. prisutna u prijevodima:
 - a. Staro-latinskome (150-170.g.)
 - b. Sirijskoj reviziji, Pešiti (V. st.).
- D. Kasnija crkva bila je nesigurna o kanonskome (nadahnutome) statusu Judine poslanice. Euzebije ju je popisao među osporavanim knjigama (*Hist. Eccl.* III.25). I Krisostom i Jeronim spominju Judino navođenje iz ne-kanonskih izvora kao razlog zašto je osporavana od nekih kao kanonska. Bila je odbačena od Sirijske crkve zajedno s 2. Petrovom poslanicom, 2. i 3. Ivanovom poslanicom. To je vjerojatno zato jer je to područje bilo od Carstva na koje je utjecala gnostička uporaba židovskog nauka o anđelima. Prema tome, Judina poslanica i 2. Petrova poslanica dolile su ulje argumentima krivih učitelja.
- E. Samo riječ o 1. Henokovoj knjizi. Ona je izvorno bila pisana na hebrejskome (ali sad je izgubljena osim fragmenata na aramejskome među Svicima s Mrtvoga mora), prevedena na grčki (preživjeli su samo fragmenti) i godine 600. prepisana na etiopski (preživio je jedan prijepis). Knjiga je bila pisana u među-biblijskome razdoblju, ali uređivana mnogo puta, kao što pokazuje etiopski prijepis. Bila je vrlo utjecajna u Ranoj crkvi; Tertulijan je navodi kao Pismo. Bila je spominjana u Poslanici Barnabe (kao Pismo) te od Ireneja i Klementa Aleksandrijskog. Izgubila je naklonost u Ranoj crkvi od četvrtoga stoljeća.

JUDINA POSLANICA

PODJELA NA ODLOMKE U SUVREMENIM PRIJEVODIMA*

UBS ⁴	NKJV	NRSV	TEV	NJB
pozdravljanje	pozdrav pozvanima	Pozdravljanje	Uvod	oslovljavanje
1-2	1a 1b-2	1-2	1-2	1-2
osuda nad krivim učiteljima	boriti se za vjeru	povod Pisma	krivi učitelji	razlog za ovo Pismo
3-4	3-4 stari i novi otpadnici	3-4 krivi učitelji	3-4	3-4 krivi učitelji: izvjesnost osude
5-7	5-11	5-7	5-7	5-7 njihov naprasit jezik
8-13	otpadnici izopćeni i osuđeni	8-13	8-13	8-10 njihovo pakosno ponašanje
14-16	12-15 otpadnici pretkazani	14-16	14-15 16	11-16
upozorenja i opomene	16-19	opomene	upozorenja i upute	upozorenje
17-23	čuvati svoj život s Bogom	17-23	17-21	17-19 obveze ljubavi
	20-23		22-23	20-23
blagoslivljanje	slava Bogu		molitva hvale	doksologija
24-25	24-25	24-25	24-25	24-25

*Premda nije nadahnuta, podjela odlomaka ključ je za razumijevanje i praćenje izvorne autorove nakane. Svaki suvremeni prijevod podijelio je i sažeo podjele na odlomke kako ih je razumio. Svaki odlomak ima jednu glavnu temu, istinu ili misao. Svaka izvedba izdvaja određenu temu na svoj vlastiti način. Dok čitate tekst, upitajte se koji prijevod bolje odgovara vašem razumijevanju teme i podjeli stihova.

U svakom poglavlju prvo moramo čitati Bibliju i probati utvrditi njegovu temu (odlomci), zatim usporediti svoje razumijevanje sa suvremenim izvedbama. Tek kada razumijemo izvornu autorovu nakanu sljedeći njegovu logiku i predstavljanje na stupnju odlomka uistinu možemo razumjeti Bibliju. Samo je izvorni autor bio nadahnut — čitatelji nemaju pravo mijenjati ili preinačiti poruku. Čitatelji Biblije imaju odgovornost primjenjivanja nadahnute istine u svome vremenu i svojim životima.

Zabilježite da su svi tehnički izrazi i kratice objašnjeni u Dodacima: [Kratke odredbe grčke gramatičke građe](#), [Tekstualne kritičizmi](#) i [Rječnik](#).

ČITANJE KRUG TRI (iz [Vodiča dobrog biblijskog čitanja](#)) SLIJEĐENJE IZVORNE AUTOROVE NAKANE NA RAZINI ODLOMKA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Pročitajte odlomak odjednom. Odredite subjekte (čitanje kruga #3, str. xiv.). Usporedite vašu podjelu subjekta s pet suvremenih prijevoda navedenih gore. Podjela na odlomke nije nadahnuta, ali ona je ključ za slijeđenje izvorne autorove nakane, što je srce tumačenja. Svaki odlomak ima jedan i samo jedan subjekt.

1. Prvi odlomak
2. Drugi odlomak
3. Treći odlomak
4. I tako dalje.

PROUČAVANJE RIJEČI I IZRIČAJA

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 1a

^{1a}Juda, rob-sluga Isusa Krista, i brat od Jakova,

1a “Juda” U hebrejskome ovo je *Judah* a u grčkome to je *Judas*. Isusov polu-brat pod ovim je imenom spomenut u Evanđelju po Mateju 13:55 i Marku 6:3. Iz obavijesti što imamo, sva Njegova braća i sestre bili su nevjernici sve do nakon Uskrsnuća (usp. Iv 7:5).

▣ **“rob-sluga”** Ovo je moglo biti upotrijebljeno kao: (1) znak poniznosti (usp. Rim 1:1) ili (2) SZ-ni naslov poštovanja, “sluga Božji”, korišten o Mojsiju, Jošui, i Davidu kao i o Mesiji u Knjizi proroka Izaije 52:13 - 53:12. Klement Aleksandrijski tvrdi da je prva uporaba razlog zašto Juda, kao i Jakov, nisu sebe nazivali “brat Gospodina”. Druga uporaba može slijediti Pavlovu uporabu toga izričaja (usp. Rim 1:1; Gal 1:10; Fil 1:1).

Također je zanimljivo zabilježiti da premda izričaj “rob-sluga (ili rob) Isusa Krista” zvuči kao Pavlov u engleskome, to je više slično Jakovljevoj poslanici 1:1. Pavao uvijek stavlja IMENICU prvo, slijeđenu GENITIVNIM izričajem, ali tako ne rade ni Juda ni Jakov.

▣ **“Isusa” [Isus]** Ovo je *Jošua* u hebrejskome i ista je oznaka od Gabriela Mariji. To znači “YHWH spasava” (usp. Mt 1:21).

▣ **“Krista”** Ovo je grčki ekvivalent hebrejskoga pojma *Mesija*, što znači “pomazanik” (tj. za određen zadatak ili pomazan od Boga).

▣ **“i brat od”** Neuobičajeno je u drevnome blisko-istočnom i grčko-rimskom svijetu označiti nekoga kao “brat od”; uobičajeno je “sin od”. Moguće da je i Judi i Jakovu bilo neugodno s uzvišenim naslovom “brat od Gospodina”. Drugi su u crkvi mogli koristiti ovu oznaku za njih (usp. Mt 13:55; Iv 7:3-10; Djela 1:14; 1. Kor 9:5; i Gal 1:19).

▣ **“Jakova” [Jakov]** Ovo je hebrejski *Jakob*. On je bio drugi Isusov polu-brat koji je postao vođa jeruzalemske Crkve (usp. Djela 15) i napisao je kanonsku Knjigu Jakovljevu.

[Vidjeti Posebnu temu dolje: Jakov, Isusov polu-brat.](#)

POSEBNA TEMA: JAKOV, ISUSOV POLU-BRAT

- A. On je bio nazvan “Jakov Just” i kasnije je bio prozvan “devina koljena” jer je neprestano molio na svojim koljenima (od Hegesippusa, navodio Euzebiju u *Hist. Eccl.* 2.23-24; 4-18).
- B. Jakov nije bio vjernik sve do nakon Uskrsnuća (usp. Mk 3:21; Iv 7:5). Isus mu se ukazao osobno nakon Uskrsnuća (usp. 1. Kor 15:7).
- C. On je bio prisutan u gornjoj sobi s učenicima (usp. Djela 1:14) i moguće također tamo kad je Duh došao na Pedeseticu.
- D. On je bio oženjen (usp. 1. Kor 9:5).
- E. Na njega upućuje Pavao kao na stup jeruzalemske Crkve (moguće apostol, usp. Gal 1:19; [vidjeti Posebnu temu dolje: Slati \[apostellō\], iz čega dolazi “apostol”](#)) ali nije bio jedan od Dvanaestorice (usp. Gal 2:9; Djela 12:17; 15:13 i dalje; 21:18).
- F. U *Antiquities of the Jews*, 20.9.1, Josip Flavije kaže da je bio kamenovan godine 62. po nalogu saduceja u Sanhedrinu, dok druga predaja (pisci drugoga stoljeća, Klement Aleksandrijski ili Hegesippus) kaže da je bio gurnut sa zida Hrama.
- G. Za mnogo naraštaja nakon Isusove smrti srodnik Isusa bio je imenovani vođa Crkve u Jeruzalemu.
- H. On je bio autor NZ-ne Knjige “Jakova” i brat autora NZ-ne Knjige “Jude” (usp. Juda 1).

POSEBNA TEMA: SLATI (APOSTELLŌ), IZ ČEGA DOLAZI “APOSTOL”

To je uobičajena grčka riječ za “slati” (tj. *apostellō*). Ovaj pojam ima nekoliko teoloških uporaba:

- 1. u klasičnome grčkome i u rabinskome ovaj je pojam korišten za onog koji je pozvan i poslan kao službeni predstavnik drugoga, nešto kao naš engleski “veleposlanik” (usp. 2. Kor 5:20)
- 2. Evanđelja često koriste ovaj GLAGOL o Isusu kao Onome koji biva poslan od Oca. U Ivanu pojam ima Mesijanski prizvuk (Mt 10:40; 15:24; Mk 9:37; Lk 9:48 i posebice Ivan 5:36.38; 6:29.57; 7:29; 8:42; 10:36; 11:42; 17:3.8.18.21.23.25; 20:21 [i “apostol” i njegova istoznačnica *pempō* upotrijebljena u stihu 21]). Korišten je za Isusovo slanje vjernika (usp. Iv 17:18; 20:21 [i *apostellō* i njegova istoznačnica *pempō* u Iv 20:21])
- 3. NZ koristio je IMENICU “apostol” za učenike:
 - a. prvotnih dvanaest unutar kruga učenika (npr. Mk 6:30; Lk 6:13; Djela 1:2.26)
 - b. posebna skupina apostolskih pomagača i suradnika:
 - (1) Barnaba (usp. Djela 14:4.14)
 - (2) Andronik i Junije (KJV, Junija, usp. Rim 16:7)
 - (3) Apolon (usp. 1. Kor 4:6-9)
 - (4) Jakov Gospodinov brat (usp. Gal 1:19)
 - (5) Silvan i Timotej (usp. 1. Sol 2:6)
 - (6) moguće Tit (usp. 2. Kor 8:23)
 - (7) moguće Epafra (usp. Fil 2:25)
 - c. dar u Crkvi koji traje (usp. 1. Kor 12:28-29; Ef 4:11)
- 4. Pavao koristi ovaj naslov za sebe u većini svojih pisama kao način potvrđivanja njegove Bogom-dane ovlasti kao Kristova predstavnika (usp. Rim 1:1; 1. Kor 1:1; 2. Kor 1:1; Gal 1:1; Ef 1:1; Kol 1:1; 1. Tim 1:1; 2. Tim 1:1; Tit 1:1)

5. poteškoća s kojom se suočavamo mi kao suvremeni vjernici jeste da ta NZ nikad ne određuje što taj neprekidni dar uključuje ili kako se on identificira u vjernicima. Očito se netko mora razlikovati između izvorne Dvanaestorice (#3a) i kasnije uporabe (#3b). [Vidjeti Posebnu temu dolje: Nadahnuće \(inspiracija\) i Posebnu temu dolje: Prosvjetljenje \(iluminacija\)](#). Ako suvremeni “apostoli” nisu nadahnuti napisati više Pisma (tj. kanon je zatvoren, usp. Juda 3; [vidjeti Posebnu temu dolje: Kanon](#)), onda što oni čine što je drukčije od NZ-nih proroka ili evanđelista (usp. Ef 4:11)? Ovdje su moje mogućnosti:
- početnici misionarske crkve u ne-evangeliziranim područjima (korišteno kao u Didahe)
 - vođe pastora u datom području ili denominaciji
 - ?

Ja dajem prednost #1.

POSEBNA TEMA: NADAHNUĆE (INSPIRACIJA)

Ovo je tvrdnja vjere da je Bog bio djelatno uključen Svojim Duhom u objavljivanju Svojih djela, obećanja, i volje za čovječanstvo. To je “to” Božansko samo-objavljenje! Ovo samo-objavljenje nazvano je “otkrivenje”. Njegovo objavljivanje za buduće naraštaje nazvano je “nadahnuće”.

Jedina uporaba riječi “nadahnuće” u Bibliji je u 2. Timoteju poslanici 3:16 i doslovno znači “Bog je izdahnuo /izdisao”. Zabilježite “Pismo” u NZ-u uvijek upućuje na SZ (tj. 2. Tim 2:15 upućuje na Timotejev židovski odgoj). Zabilježite svrha Pisma je dvostruka:

- mudrost što vodi k spasenju, 2. Timoteju poslanica 2:15
- vježbanje u pravednosti, 2. Timoteju poslanica 2:16.

Zabilježite kako Evanđelje po Ivanu 5:39; 1. Poslanica Korinćanima 15:3-4; i 1. Petrova poslanica 1:10-12 vide SZ kao usmjeravanje prema Kristu. Osobno Isus potvrđuje to u Evanđelju po Luki 24:25-27! Duh je vodio SZ-ne pisce (usp. 2. Pt 1:20-21). Crkva je prihvatila kanon ([vidjeti Posebnu temu dolje: Kanon](#)) SZ-a. Oni su ga vidjeli kao potpuno nadahnutoga (usp. Mt 5:17-19). Međutim, oni su također shvatili kako je NZ, što sadrži Isusove riječi i djela, bio konačno otkrivenje (usp. Mt 5:21-48; Heb 1:1-2). Isus je puno, konačno, i dovršeno otkrivenje YHWH (usp. Iv 1:1-5.14; Kol 1:15-16). On ispunjava SZ-na obećanja o Mesiji (tj. Mt 26:31.56; 14:27.49; Lk 20:17; Iv 12:14-16; 13:18; 15:25; 17:12; 19:24-36; Djela 1:16; 3:18.21-26; 4:25-28).

Duh mora otvoriti um i srce prije negoli netko može razumjeti (usp. Djela 8:34-35; 13:27). Duh je vodio biblijske pisce da u ljudskim riječima, idiomima, i slikovitim prikazima izraze istine Božje samo-objave u Isusu (usp. Iv 14:26; 15:26-27; 1. Kor 2:10-11.13-16).

Dobra kratka raspra je u *Christian Theology*, 2. izdanje, str. 224-245 od Millarda J. Ericksona.

Također dobra raspra o književnome postupku “usmeno” utemeljenoga društva prema pisanim spisima nalazi se u *The Lost World of Scripture* (2013) od Johna H. Waltona i D. Brent Sandya.

POSEBNA TEMA: PROSVJETLJENJE (ILUMINACIJA)

Bog je djelovao u prošlosti kako bi jasno otkrio Sebe čovječanstvu (tj. stvaranje, Potop, poziv patrijarsima, Izlazak, osvajanje, itd.). U teologiji je to nazvano “otkrivenje”. On je izdvojio određene ljude kako bi objavio i objasnio ovo samo-otkrivenje (npr. Iv 14:26; 16:12-15). U teologiji je to nazvano “nadahnuće”. On je poslao Svoga Duha da pomogne čitateljima razumjeti Njega i Njegova obećanja i opskrbe, posebice Dolazak Mesije. U teologiji se ovo naziva “prosvjetljenje” (iluminacija). Poteškoća izniče, ako je Duh uključen u razumijevanje Boga – zašto dakle postoji toliko mnogo tumačenja Njega te Njegove volje i načina?

Dio ove poteškoće leži u čitateljevom pred-razumijevanju ili osobnim iskustvima. Često je osobni djelokrug rada određen uporabom Biblije u *proof-textingu* ili atomističkome [sitničavome – op.prev.] načinu [*proof-texting*: vidjeti: Poslanica Rimljanima, Dodatak tri: Kazalo – op.prev.]. Često je teološka mreža nametnuta iznad Biblije dozvoljavajući joj

govoriti samo u izvjesnim područjima i na odabrane načine. Prosvjetljenje jednostavno ne može biti izjednačeno s nadahnućem premda je Sveti Duh uključen u svako. Nadahnuće ([vidjeti Posebnu temu gore: Nadahnuće \[inspiracija\]](#)) je bilo završeno s NZ-om (tj. Juda stihovi 3.20). Većina NZ-nih tekstova što se odnose na prosvjetljenje upućuju na spoznaju o Evanđelju i Kristo-sličnome životu (tj. Rim 8:12-17; 1. Kor 2:10-13; Ef 1:17-19; Fil 1:9-11; Kol 1:9-13; 1. Iv 2:20-27). Ovo je, ustvari, jedno od obećanja “Novoga saveza” (usp. Jer 31:31-34, posebice stih 34).

Najbolji pristup dozvoljavanja Svetome Duhu da pomogne vjernicima u razumijevanju otkrivenja može biti pokušaj traženja središnje zamisli odlomka, a ne tumačenje svake pojedinosti teksta. Glavna misao je ona koja izražava izvornu autorovu središnju istinu. Izradba glavnih crta Knjige ili književne jedinice pomaže u slijeđenju nakane izvornoga nadahnutog autora. Nijedan tumač nije nadahnut. Mi ne možemo ponovno stvoriti metodu tumačenja biblijskoga pisca (tj. nadahnuće). Mi možemo i moramo nastojati razumjeti što su oni govorili svome vremenu i potom prenijeti tu istinu u naše vlastito vrijeme. Postoje dijelovi Biblije koji su višeznačni ili skriveni (do određenoga vremena ili razdoblja). Postojat će također neslaganja o nekim tekstovima i subjektima ali mi moramo jasno izjaviti središnje istine i dozvoliti slobodu za pojedinačna tumačenja vjernika unutar granica izvorne autorove nakane. Tumači moraju hodati u svjetlu kojeg imaju, uvijek bivajući otvorenima za više svjetla od Biblije i Duha. Bog će nas suditi temeljem stupnja našeg razumijevanja i kako živimo to što razumijemo.

POSEBNA TEMA: KANON

- A. Protestantски канон садржи све надahnute Knjige – Канон је закључен! (Јуда стих 3):
 - 1. прихваћен SZ од Жидова
 - 2. двадесет и седм Knjiga у NZ-у (напредујући повјесни процес).

- B. Аутори Новогa завјета повезани с Исусом или апостоли (напредујући повјесни процес):
 - 1. Јакoв и Јуда с Исусом (Нјегова полу-браћа)
 - 2. Марко с Петром (преокренуо је његове проповједи у Риму у Еванђеље)
 - 3. Лука с Павлом
 - 4. традиционални Жидови с Павлом.

- C. Теолошко јединство с апостолским учењем (касније “правило вјере”):
 - 1. због појавка hereze (тј. адopcионизам, гnosticизам, марционизам, и монتانизам)
 - 2. због одгођеногa Другогa доласка
 - 3. због смрти дванаест апостола.

- D. Стално и морално промијенјени животи слушаатеља.

- E. Опћа сугласност раних crkava, кроз сугласност ширегa земљописног и различитогa културолошког оквира, прије неголи су главни crkveni concili могли бити виђени у раним пописима канонских Knjiga:
 - 1. Ориген (185.-254.) тврди како су постојала четири Еванђеља и Посланице апостола
 - 2. Мураторијев фрагмент датан између године 180.-200. из Рима (једина преслика данас доступна оштећена је, касни латински текст). Он пописује истих 27 Knjiga protestantsкогa NZ-a (али додаје Петрову Апокалипсу и Пастир Херме)
 - 3. Еузебије Цезарејски (265.-340.) увео је троstruku ознаку (као што је учинио и Ориген) за опис кршћанских spisa: (1) “примљено” те тиме прихваћено; (2) “оспоравано” те тиме разлике међу crkvama; и (3) “лажно” те тиме неприхватљиво и не смије бити читано у crkvama. One у оспораваним skupinama биле су: Јакoвлјева посланица, Јудина, 2. Петрова, и 2. и 3. Иванова посланица
 - 4. Челтенхамов попис (на латинском) из Сјеверне Африке (године 360.) има истих 27 Knjiga (осим Посланице Хебрејима, Јакoвлјево, и Јудине [Хебрејима посланица није посебце споменута, али може бити укључена у Павлова писма]), као protestantsки NZ, али у необичном поретку
 - 5. Атаназјево *Ускршње писмо* из године 367. прво је што пописује истих 27 Knjiga као protestantsки NZ без додатака
 - 6. замисао и садржаји ауторитативногa пописа о јединствености Knjiga био је повјесни и теолошки напредак.

- F. Predloženo za čitanje:
1. *The Canon of the New Testament* od Bruca Metzgera, izdavač *Oxford Press*
 2. Članci o Kanonu u *Zondervan Pictorial Bible Encyclopedia*, tom 1. str. 709-745
 3. *Introduction to the Bible* od Williama E. Nixa i Normana Geislera, izdavač *Moody Press*, 1968. (posebice karta na str. 22)
 4. *Holy Writings - Sacred Text: The Canon in Early Christianity* od Johna Bartona, izdavač *Westminster John Knox Press*, 1997.
- G. Stari i Novi zavjet jedine su književne produkcije Drevnoga Bliskog Istoka što su bile kanonizirane kao posebni Dolazak i otkrivenje Božanskih svrha. Ne postoje nikakvi drugi religijski popisi što se razlikuju između kanonskih (tj. autoritativnih) nasuprot ne-kanonskih religijskih pisanja.
- Kako, zašto, i kad su se ti povijesni procesi dogodili?:
1. Je li to bilo odlukama crkvenih koncila trećega i četvrtoga stoljeća naše ere?
 2. Je li to bilo uporabom kršćanskih pisaca drugoga stoljeća?
 3. Je li to bilo od crkava kasnoga prvog - do četvrtoga stoljeća?

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 1b-2

^{1b}onima koji su pozvani, ljubljani u Bogu Ocu, i čuvani za Isusa Krista: ²Neka milost i mir i ljubav bude umnožena prema vama.

1^b “koji su pozvani” Pojam “pozvani” (*klētos*, DATIVNA MNOŽINA) smješten je zadnji u grčkoj rečenici za naglasak. Prema *United Bible Societies' new*, semantičke domene leksikona (tom 1., str. 424-425), ovaj pojam (i njegovi srodni oblici) bili su korišteni za hitan poziv na određeni zadatak:

1. služba apostola (usp. Rim 1:1)
2. život vjernika (usp. Rim 1:6-7; Ef 4:1)
3. poziv za propovijedanje Evanđelja (usp. Djela 16:10)
4. u Judinoj poslanici hitan poziv i za spasenje i za življenje pobožnih života vjere, nade, i čistoće.

Ovaj teološki naglasak na Božjem pozivu (usp. Iv 6:44.65) nađen je također u 1. Petrovoj poslanici 1:1 (“odabrani”) i često u Pavlovim pisanjima. Spasenje nije samo ljudski odabir; to je i odaziv na upućivanje od Božjega Duha. To je zašto je toliko važno da se ljudska bića odazovu odmah na “tihi, slabi glas” o Božjem vodstvu u njihovim životima, ili početnoga spasenja ili učinkovite službe ili pokajanja. Ljudi su uvijek oni koji se odazivaju.

▣ **“ljubljeni”** Ovo je PERFEKT PASIVNOGA PARTICIPA (kao što je “čuvani”). *The King James Version* ima “posvećeni” i slijedi uncijalne rukopise K, L, i P te kasniji *Textus Receptus*. Mnogi tekstualni znanstvenici pretpostavljaju kako ovo slijedi način izražavanja 1. Poslanice Korinćanima 1:2. Gramatički oblici za “ljubljeni” (*ēgapēmenoīs*) i “posvećeni” (*ēgiasmenoīs*) vrlo su slični u grčkome. Postoji prevladavajući rukopisni dokaz protiv prijevoda *King James* kao što se može vidjeti u rukopisima P⁷², 8, A, i B, što imaju “ljubljeni”. UBS⁴ daje “ljubljeni” ocjenu A (izvjesno). Bog Otac koristio je ovaj naslov o Isusu u Psalmu 2; Evanđelju po Mateju 3:17; 17:5; Marku 1:11; i Poslanici Efežanima 1:6. Sad je upotrijebljen za vjernike (usp. Juda 3.17.20; 1. Pt 2:11; 4:12; 2. Pt 3:1.8.14.17).

▣ **“Bogu Ocu”** YHWH-in odnos prema Izraelu bio je često izražen u obiteljskim metaforama: (1) kao muž; (2) kao srodnik iskupitelj; ili (3) kao otac /majka (roditeljski). Ove metafore dopuštaju palome čovječanstvu shvatiti vječnoga, ne-tjelesnoga, svetoga Boga. One izražavaju prisnost i jačinu YHWH-ine ljubavi za zavjetni Izrael i Crkvu. One nisu imale nakanu izraziti ikoju vremensku važnost (tj. prvo Otac onda kasnije Sin) niti ikoje značenje seksualnoga stvaranja. Djevičansko rođenje nije bilo seksualno iskustvo za Boga ili Mariju.

Isusova uporaba *Abba* za YHWH-u otvara mogućnost za sve ljude koji se okreću Bogu u vjeri i pokajanju da iskuse obiteljsku ljubav Trojstva (usp. Iv 17).

Naša nada kao vjernika je u nepromjenjivoj, ljubećoj naravi Boga našega Oca. On je naša nada, naša sigurnost, naš mir, i naš život (usp. Ef 1:3-14; 1. Pt 1:2).

▣ **“i čuvani”** Ovo može značiti “čuvani pod stražom” ili “očuvani”. Vjernici su bili i nastavljaju biti čuvani od Boga (usp. 1. Pt 1:4-5; 1. Iv 5:18). To je naglasak završne molitve u Judinoj poslanici 24-25. Pavao je često koristio pojmove “pozvani” i “ljubljeni” u svojim pozdravima, ali nikad pojam “čuvani”!

Pojam “čuvani” uspoređan je s PERFETOM PASIVNOGA PARTICIPA “ljubljeni”. Vjernici su bili i nastavljaju biti ljubljeni i čuvani. Kakvo snažno obećanje u Knjizi kao što je Judina poslanica gdje je toliko mnogo njih otpalo! Božja čuvajuća snaga naglašena je u ovoj Poslanici na dva zavjetna načina: (1) to je “o Bogu” (usp. Iv 17:11; 1. Pt 1:4-5) i (2) na to se ljudi moraju odazvati pokajanjem, vjerovanjem (usp. Juda 3.20-21). To je i pasivno iskustvo (dato i podržano do Duha, usp. Fil 1:6; 2:13) i djelatno iskustvo (ustrajan trud u dijelu pojedinačnoga vjernika i obitelji od vjere, usp. Fil 2:12).

United Bible Societies u A Handbook on the Letter from Jude and the Second Letter from Peter od Daniela Aricheaja i Howarda Hattona, daje zanimljiv osvrt o ove tri oznake: “pozvani”, “ljubljeni”, i “čuvani”:

“Mora biti zabilježeno da su ova tri izraza bila pod utjecajem i moguće su povučena od odlomaka iz Knjige proroka Izaije poznatih kao Pjesme Sluge, gdje je Izrael opisan na isti način, to jest, pozvan, ljubljen, i čuvan od Boga (za “pozvan” vidjeti Iz 41:9; 42:6; 48:12; za “ljubljen” vidjeti Iz 42:1; 43:4; za “čuvan” vidjeti Iz 42:6; 49:8”).

▣

NASB, NJB	“za Isusa Krista”
NKJV (fusnota)	“u Isusu Kristu”
NRSV (fusnota)	“od Isusa Krista”
TEV	“od Isusa Krista”

Ovo je INSTRUMENTALNA građa. Postoji izgleda usporednica između vjernika “ljubljenih od Oca” i “čuvanih od /za/ u Sinu”. Unutar DATIVNOG (pet padeža) oblika moguće su tri druge mogućnosti: (1) “čuvani za Isusa” (usp. Kol 1:16); (2) “čuvani u Isusu”; ili (3) “čuvani od Isusa”.

2 “Neka milost i mir i ljubav” Juda koristi mnoge trostruke izraze. Pavao koristi trijade kao milost, mir, i ljubav (usp. 1. Tim 1:2). Ovo je snažna molitva. Ona je sažetak čitave Poslanice.

▣ **“bude umnožena prema vama”** Ovo je rijedak AORIST PASIVNOGA OPTATIVA. On označava želju ili molitvu. Isto je tako JEDNINA, usmjeren na svakoga vjernika. Izražava Judinu molitvu za njegove čitatelje. PASIV označava da je Otac /Sin /Duh taj koji stvara milosrđe, mir, i ljubav.

Ovo vrlo rijedak GLAGOLSKI oblik pojavljuje se u 1. Petrovoj poslanici 1:2 i 2. Petrovoj 1:2, ali s “milost” i “mir”.

Stihovi 1-2 oblikuju tipičan ali kršćanski oblikovano mjerilo za uvod u pismo. Judina poslanica čini se da je kombinacija propovijedi i pisma. Nema karakterističnih pozdrava na kraju. Ova pisma na jednoj stranici (jedan list papirusa) bila su uobičajena u grčko-rimskome svijetu kao sredstva redovite komunikacije. Stotine ih je nađeno na papirusima u Egiptu, ali samo su tri nađena u NZ-u (2, 3. Iv i Juda).

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 3-4

³Ljubljeni, dok sam činio svaki napor da vam pišem o našem zajedničkome spasenju, osjetih neophodnost pisati vam molećivo da se borite gorljivo za vjeru koja bijaše jednom za uvijek predana svetima. ⁴Jer određene osobe uvukle su se nezapaženo, oni koji su bili dugo prije toga određeni za ovu osudu, bezbožne osobe koje okreću milost našega Boga u razvratnost i nijeđu našega jedinog Gospodara i Gospodina, Isusa Krista.

3 “Ljubljeni” Juda koristi ovaj izričaj nekoliko puta (usp. Juda 1.3.17.20). On oponaša Božju ljubav i istinski brine za svoje čitatelje. Postoji nekoliko mogućih podrijetla ovoga pojma:

1. Stari zavjet:
 - a. korišten o Izraelu (usp. Pnz 33:12, koji se pobunio)
 - b. korišten o Salamonu (usp. Neh 13:26, koji se pobunio)
 - c. korišten o vjericima (usp. Ps 60:5; 108:6, koji su morali biti oslobođeni).
2. Novi zavjet:
 - a. uobičajen naslov u 2. Petrovoj poslanici (usp. 3:1.8.14.15.17)
 - b. uobičajen naslov u 1. i 2. Ivanovoj poslanici (koji se također bavi s herezom, usp. 1. Iv 3:2.21; 4:1.2.11; 2. Iv 3.5.11)
 - c. ponekad upotrijebljen od Jakova (Judina brata, usp. Jak 1:16.19; 2:5).

NASB
NKJV
NRSV
TEV
NJB

“dok sam činio svaki napor da vam pišem”
“dok sam bio vrlo maran da vam pišem”
“dok se bijah gorljivo pripremao da vam pišem”
“dok bijah davao svoje najbolje da vam pišem”
“u vremenu dok se bijah gorljivo radovao da vam pišem”

Pojam *spoudē* znači žurnost ili gorljivost /revnost. Upotrijebljen je u 2. Petrovoj poslanici dva puta: 1:5 i 3:12. Juda je osjećao hitnost za pisanje o jednome subjektu, ali Duh i okolnosti zahtijevali su drugu temu.

▣ **“našemu zajedničkome spasenju”** Netko se pita što bi ovaj izričaj morao značiti Judinim čitateljima. To je slično s “vjera iste vrste kao vaša” u 2. Petrovoj poslanici 1:2. Druga Petrova 2 i Judina poslanica očito imaju književnu vezu.

Je li zajedničko bilo u: (1) Osobi Krista, (2) Evanđelju o Kristu, (3) načinu primanja Krista, ili (4) življenju za Krista?

Možemo željeti da nam NZ-ni autori daju više obavijesti, ali istina je, mi imamo sve obavijesti što trebamo (“vjeru koja bijaše jednom za uvijek predana svetima”, stihovi 3.20). Pitanje je hoćemo li se odazvati na ono što nam je dano (otkrivenje).

▣ **“osjetih neophodnost pisati”** Ovo pokazuje vodstvo Duha u pisanju (usp. 2. Pt 1:21). Zabilježite kako se INFINITIV “pisati” pojavljuje dva puta u stihu 3. Prvi je PREZENT GLAGOLSKO VRIJEME. Juda je bio u tijeku pisanja o zajedničkome spasenju, ali nešto se dogodilo (neki događaj, poruka, pojačavanje zla, itd.) i on je morao pisati (AORIST GLAGOLSKO VRIJEME), što upućuje na Judinu poslanicu.

▣ **“borite gorljivo”** Ovo je PREZENT SREDNJEGA (deponent) INFINITIVA. To je atletska pojava (ovaj pojačani oblik nađen je jedino ovdje) od koje smo dobili englesku riječ “agonija” (usp. 1. Tim 6:12). Vjernici moraju imati sposobnost razumljivo govoriti o svojoj vjeri pred i za druge (usp. 1. Pt 3:15). U ovome okviru to znači “agresivno nastaviti braniti vjeru protiv krivih učitelja”.

▣ **“vjeru”** Ovaj je pojam ovdje upotrijebljen u smislu tijela kršćaninove istine (usp. Juda 20; Djela 6:7; 13:8; 14:22; Gal 1:23; 3:23; 6:10; Fil 1:27). Iznenađujuće je što Juda spominje tijelo kršćaninove istine ali potom raspravlja o načinu života krivih učitelja, ne o njihovoj doktrini. Očevidno je kršćanstvo oboje i istine o Kristu i oponašanje Kristova života. Krivi učitelji iz razdoblja NZ-a često su pokušavali odvojiti istinu (ortodoksija) od života (ortopraksija). Kršćanstvo nije samo ono što tvrdimo, nego kako živimo ove tvrdnje.

Pojam vjera (*pistis*) ima nekoliko uporaba u Bibliji:

1. u SZ-u označava “vjernost”
2. u NZ-u (prema okviru):
 - a. početan vjerujući /pouzdavajući odaziv na Evanđelje (tj. Djela 14:27; 20:21)
 - b. pobožno, dnevno Kristo-slično življenje (tj. Ef 1:15)
 - c. doktrine izranjaju iz propovijedanja /učenja Isusa i apostola (obično s ODREĐENIM ČLANOM, tj. Djela 6:7; 14:22; 16:5; 1. Tim 4:6).

▣ **“koja bijaše jednom za uvijek predana svetima”** Ovo je AORIST PASIVNOGA PARTICIPA. Grčki pojam “predana” (*paradidōmi*) znači prenositi tradiciju (usp. 2. Pt 2:21; 1. Kor 11:2; 2. Sol 2:15; 3:6). Upotrijebljen je u smislu “provjereno”. Vjernici su upravitelji Evanđelja (usp. 1. Tim 6:20; 2. Tim 1:14; 1. Pt 4:10) i dat će račun (usp. 2. Kor 5:10) o tome kako su prenosili vjeru.

“Svetima” se uvijek pojavljuje u MNOŽINI u NZ-u osim jednom u Poslanici Filipljanima 4:21, ali čak ovdje to je u skupnome okviru. Biti spašen znači biti dio obitelji! Mi smo sveti zbog našega odnosa s Kristom (usp. 2. Kor 5:32). To je naše položajno stajalište u opravdanju (usp. Rim 4). Nadamo se da će naš položaj napredovati u načinu života Kristo-sličnosti (usp. Ef 4:1; 5:2; i 1. Iv 1:7).

[Vidjeti Posebnu temu u Judinoj poslanici 1a: Nadahnuće \(inspiracija\).](#)

[Vidjeti Posebnu temu dolje: Sveti \(*hagios*\).](#)

POSEBNA TEMA: SVETI (*hagios*)

Ovo je grčki ekvivalent hebrejskoga *kadosh* (IMENICA, BDB 871; GLAGOL, BDB 872, KB 1066-1067; [vidjeti Posebnu temu dolje: Svet](#)), što ima temeljno značenje smjestiti nekoga, neku stvar, ili neko mjesto odvojeno za YHWH-inu ekskluzivnu uporabu. On označava englesku zamisao “sveto”. Izrael je bio YHWH-in “sveti narod” (usp. 1. Pt 2:9, što je navod iz Izl 19:6). YHWH je odvojen od ljudstva Svojom naravi (vječna, ne-stvorena Svetost) i Svojom prirodom (moralno savršenstvo). On je mjerilo po kojem je sve ostalo mjereno i suđeno. On je transcendentan, Sveti Bog, Sveti Drukčiji.

Bog je stvorio ljude za zajedništvo, ali Pad je (Post 3) prouzročio odnosnu i moralnu granicu između Svetoga Boga i grješnoga ljudstva. Bog je odabrao obnoviti Svoje svjesno Stvorenje; prema tome, On poziva Svoj narod da bude “svet” (usp. Lev 11:44; 19:2; 20:7.26; 21:8). Odnosom vjere s YHWH-om Njegov narod postaje svet svojim zavjetnim položajem u Njemu, ali narod Božji isto je tako pozvan živjeti svete živote ([vidjeti Posebnu temu dolje: NZ-na svetost /Posvećenje](#), usp. Mt 5:48; Ef 4:1.17; 5:2-3.15; 1. Pt 1:15).

Ovo sveto življenje moguće je jer su vjernici potpuno prihvaćeni i oprosteno im je kroz: (1) Isusov život i (2) djelo i prisutnost Svetoga Duha u njihovim umovima i srcima. To učvršćuje paradoksalno stanje vjernika:

1. bivanje svetim zbog Kristove pripisane pravednosti (tj. Rim 4)
2. pozvani živjeti sveto zbog prisutnosti Duha ([vidjeti Posebnu temu dolje: NZ-na Svetost /Posvećenje](#)).

Vjernici su “sveci /sveti” (*hagioi*) zbog:

1. volje Svetoga Boga (Oca, usp. Iv 6:29.40; 1. Pt 1:15-16)
2. djela Svetoga Sina (Isusa, usp. 2. Kor 5:21; 1. Pt 1:18-21)
3. prebivajuće prisutnosti Svetoga Duha (usp. Rim 8:9-11.27).

NZ uvijek upućuje na svete kao MNOŽINU (osim jednom u Fil 4:21, ali čak onda okvir to čini MNOŽINOM). Biti spašen znači biti dijelom obitelji, tijela, građevine! Biblijska vjera započinje s osobnim primanjem, ali ishodi u skupnome zajedništvu. Mi smo svi obdareni (usp. 1. Kor 12:11) za zdravlje, rast, i dobrobit u Tijelu Kristovu - Crkvi (usp. 1. Kor 12:7). Mi smo spašeni kako bismo služili! Svetost je obiteljska osobina!

To je postalo naslovom za vjernike (usp. Djela 9:13.32.41; 26:10; Rim 1:7; 1. Kor 1:2; 2. Kor 1:1; Ef 1:1; Fil 1:1; Kol 1:2) i način označavanja služenja drugima (usp. Rim 12:13; 16:2; Ef 1:15; Kol 1:4; 1. Tim 5:10; Heb 6:10). Pavao je uzeo jednokratni prinos od ne-židovskih crkava za siromašne u majci-Crkvi u Jeruzalemu (usp. Rim 15:25-26; 1. Kor 16:1; 2. Kor 8:4; 9:1).

POSEBNA TEMA: SVET

I. UPORABA U STAROME ZAVJETU

- A. Etimologija pojma (*kadosh*, BDB 872) je neizvjesna, moguće kanaanska. Moguće da dio korijena (tj. *kds*) znači “podijeliti”. Ovo je izvor popularne odredbe “odvojen (iz kanaanske kulture, usp. Pnz 7:6; 14:2.21; 26:19) za Božju uporabu”.
- B. Odnosi se na kultne stvari, mjesta, vremena, i osobe. Uobičajen u Knjizi Izlaska, Levitskome zakoniku, i Brojevima.
- C. U proročkoj književnosti (posebice Izaija i Hošea) osobni dio prethodno prisutan, ali nenaglašen, dolazi naprijed. To postaje načinom označavanja Božje biti (usp. Iz 6:3). Bog je svet; Njegovo Ime koje predstavlja Njegovu narav je Svet; Njegov narod koji je otkrio Njegovu narav jadnome svijetu je svet (ako su poslušni Savezu u vjeri).
- D. Božje milosrđe i ljubav neodvojivi su od teoloških zamisli zavjetne, pravedne, i sržne naravi. U tome je napetost u Bogu prema nesvetome, palome, pobunjenom čovječanstvu. U *Synonyms of the Old Testament*, str. 112-113 od Roberta B. Girdlestonea, postoji zanimljiv članak o odnosu između Boga kao “milosrdnoga” i Boga kao “svetoga”.

II. NOVI ZAVJET

- A. Pisci NZ-a (osim Luke) su hebrejski mislioci, ali bili su pod utjecajem koine grčkog (tj. Septuaginte). To je grčki prijevod SZ-a, ne klasična grčka književnost, umovanje, ili religija koja nadzire njihov rječnik.

- B. Isus je svet zato jer je došao od Boga i On je kao Bog i On je Bog (usp. Lk 1:35; 4:34; Djela 3:14; 4:27.30). On je Svetac i Pravednik (usp. Djela 3:14; 22:14). Isus je svet jer je On bezgrješan (usp. Iv 8:46; 2. Kor 5:21; Heb 4:15; 7:26; 1. Pt 1:19; 2:22; 1. Iv 3:5).
- C. Zato jer je Bog svet, Njegova djeca postaju sveta (usp. Lev 11:44-45; 19:2; 20:7.26; Mt 5:48; 1. Pt 1:16). Zato jer je Isus svet, Njegovi sljedbenici postaju sveti (usp. Rim 8:28-29; 2 Kor 3:18; Gal 4:19; Ef 1:4; 1. Sol 3:13; 4:3; 1. Pt 1:15). Kršćani su spašeni kako bi služili u Kristo-sličnosti.

POSEBNA TEMA: NZ-na SVETOST /POSVEĆENJE

NZ tvrdi da kad se grješnici okrenu k Isusu u pokajanju i vjeri (usp. Mk 1:15; Djela 3:16.19; 20:21), oni su u istome trenutku opravdani i posvećeni. To je njihov novi položaj u Kristu. Njegova pravednost prisipana je njima (usp. Post 15:6; Rim 4). Oni su proglašeni pravednima i svetima (sudsko djelo Božje).

Ali NZ isto tako poziva vjernike na svetost ili posvećenje. Jedno i drugo je teološki položaj u dovršenom djelu Isusa Krista i poziv da se bude Kristo – sličan u stavu i djelovanjima u dnevnome životu. Dok je spasenje besplatni dar i košta sve u načinu života, tako je isto, posvećenje.

početni odaziv

- Djela apostolska 26:16
 Poslanica Rimljanima 15:16
 1. Poslanica Korinćanima 1:2-3; 6:11
 2. Poslanica Solunjanima 2:13
 Poslanica Hebrejima 2:11; 10:10.14; 5:2; 13:12
 2. Petrova poslanica 1:2

A napredujuća Kristo-sličnost

- Poslanica Rimljanima 6:19
 2. Poslanica Korinćanima 7:1
 Poslanica Efežanima 1:4; 2:10
 1. Poslanica Solunjanima 3:13; 4:3-4.7
 1. Timoteju poslanica 2:15
 2. Timoteju poslanica 2:21
 1. Petrova poslanica 1:15-16
 Poslanica Hebrejima 12:14

4 “Jer određene osobe uvukle su se nezapaženo” Krivi učitelji došli iz unutrašnjosti skupine (usp. 1. Iv 2:18-19). Ovo upućuje na krive učitelje koji su koristili lukave sheme (usp. Juda 8.10. 11-12.16.18-19) kako bi manipulirali Božjim ljudima. Drugi krivi učitelji spomenuti su u NZ-u u Evanđelju po Mateju 7:15-23; 2. Poslanici Korinćanima 11:13-15; Galaćanima 2:4; Efežanima 4:14; Kološanima 2:8-23; 2. Timoteju 3:1 i dalje i naravno, u 2. Petrovoj 2. [Vidjeti Posebnu temu u Judinoj poslanici 12-13: Apostazija \[otpadništvo –op.prev\] \(aphistēmi\).](#)

▣ “oni koji su bili dugo prije toga određeni za ovu osudu” Ovo je PERFEKT PASIVNOGA PARTICIPA. Slična zamisao nađena je u 2. Petrovoj poslanici 2:3. To može biti: (1) smjernje na ne-kanonsku 1. Henokovu knjigu (usp. Juda 14) ili (2) primjer Judina slijeđenja SZ-nih primjera. Krivi su se učitelji šuljali nezapaženo kroz povijest i tragedija se nastavlja (usp. Ef 4:14).

[Vidjeti Posebnu temu u Judinoj poslanici 12-13: Apostazija \[otpadništvo –op.prev\] \(aphistēmi\).](#)

▣ “bezbožne osobe” Ovaj je pojam “pobožan” (*eusebēs*, usp. 2. Pt 2:9 ili *eusebeia*, usp. 2. Pt 1:3.6.7; 3:11) s ALFA PRIVITIVOM (*asebēs*, usp. 2. Pt 2:5; 3:7; Juda 4.15 ili *asebeō*, usp. 2. Pt 2:6; Juda 15). To je ključni pojam u Judinoj poslanici (upotrijebljen šest puta) i 2. Petrovoj poslanici 2. To je također uobičajena oznaka o pobuni u 1. Henokovoj knjizi. Ovi su učitelji doktrinarno krivi, što je dovelo do moralne izopačenosti. “Po njihovu plodu vi ćete ih znati” (usp. Mt 7; 13).

NASB, NKJV
 NRSV, NJB
 TEV

“okreću”
 “izopačuju”
 “izvrću”

Ovaj pojam (*metatithēmi*), u ovome okviru, podrazumijeva promjenu nečega (u Evanđelju) nadomještanjem s nečim drugim (ovdje, iz grčke filozofije). On označava namjeravanu promjenu ili preinačenje (alteraciju).

Obično riječ znači ukloniti ili prenijeti (tj. Heb 7:12; 11:5).

▣ “milost našega Boga u razvratnost” Antinominalisti /liberalisti koriste Božju milost kao dozvolu za tijelo (usp. Rim 6:1-23; 14:16; 1. Pt 2:16; 2. Pt 2:19), određeno za seksualno iskorištavanje.

Pojam “milost” može se razumjeti na dva načina. Prvo, kao narav Boga koji ljubi i prima palo čovječanstvo isključivo na temelju Njegovih odredbi i obećanja. Bio je određen kao nedostojna i nezaslužena ljubav, prihvaćanje, i oprost Božji. Njegova istoznačnica bila bi milosrđe. Drugo, može postojati drugi način upućivanja na kršćansku vjeru, kao “vjera jednom i za uvijek dana svetima”.

Što god bilo ispravno, ovi krivi učitelji iskorištavaju ljubeću, oprosnu Božju narav za svoje vlastite sebične svrhe, što je sržnost grijeha – neovisnost od Boga. Ovi su vukovi u ovčjoj odjeći (usp. Mt 7:15). Tragedija je što ih Božji ljudi često ne prepoznaju i čak im se predaju.

▣ **“nijeću našega jedinog Gospodara i Gospodina, Isusa Krista”** Ovo je PREZENT SREDNJEGA (deponent) PARTICIPA u značenju “oni nastavljaju nijekati”. Doslovno to znači “poricati /opovrgnuti”, što može upućivati na poricanje Krista njihovim načinom života (usp. 1. Tim 5:8; 2. Tim 3:5; Tit 1:16).

Ovo odvajanje zanimanja od načina života bila je osobina krivih učitelja prvoga stoljeća. Kasnije gnosticizam je ([vidjeti Posebnu temu dolje: Gnosticizam](#)) tvrdio kako je netko spašen tajnim znanjem o anđeoskim sferama (eonima) između visokoga svetog boga i fizičkog stvorenja. Spasenje je bilo intelektualna stvar i nije utjecalo na nečiji način života. Juda i Jakov oštro su se odazvali na ovo razdvajanje između vjere i života (slijedeći Isusova učenja u Mt 5 - 7).

Postoji grčka rukopisna inačica u stihu 4. NKJV ima “nijeću jedinoga Gospodina Boga i našega Gospodina Isusa Krista”. Stariji i pouzdaniji grčki tekstovi (P^{72,78}, κ , A, B, i C) nemaju “Boga”. Jedan ČLAN izgleda određuje jednu osobu koja je: (1) gospodar, (2) Gospodin, i (3) Isus Krist.

POSEBNA TEMA: GNOSTICIZAM (od grčke riječi *gnosis*, što znači “znanje”, usp. 1. Tim 6:20)

I. POZADINA PRVOGA STOLJEĆA

Rimski svijet prvoga stoljeća bilo je vrijeme eklekticizma između istočnjačkih i zapadnjačkih religija. Bogovi grčkoga i rimskoga panteona bili su na lošem glasu. Misteriozne religije bile su vrlo popularne zbog svoga naglaska na osobnome odnosu s božanstvom i tajnome znanju. Svjetovna grčka filozofija bila je popularna i stopljena s drugim pogledima na svijet. U ovaj svijet eklektičke religije ušla je isključivost kršćanske vjere (Isus je jedini put k Bogu, usp. Iv 14:6). Što god bila točna pozadina hereze, bila je to nakana da se isključivost kršćanstva (tj. Iv 14:6; 1. Iv 5:12) učini prihvatljivom i intelektualno prihvatljivom širem grčko-rimskome slušateljstvu. Moguće je da se gnostička misao začela u graničnima židovskim sektama (tj. jedan primjer: Sekta iz Svitaka s Mrtvoga mora). To može objasniti neke od židovskih elemenata NZ-nih Knjiga povezanih s gnosticizmom.

II. NEKA OD TEMELJNIH NAČELA HEREZE IZ DOKAZA UNUTAR 1. IVANOVA POSLANICE:

- A. nijekanje utjelovljenja Isusa Krista
- B. nijekanje središnjega položaja Isusa Krista u spasenju
- C. manjak primjerenoga kršćanskog načina života
- D. naglasak na znanju (često tajnome)
- E. stremljenje prema ekskluzivizmu i elitizmu.

III. POČETNI GNOSTICIZAM PRVOGA STOLJEĆA

- A. Temeljna učenja početnoga gnosticizma prvoga stoljeća imala su čini se naglasak na ontološkome (vječnom) dualizmu između duha i materije. Duh (visoki bog) bio je smatran dobrim, dok je materija bila u sebi zla. Ta dihotomija slični:
 - 1. platonističkome idealu nasuprot fizičkome
 - 2. nebeskome nasuprot zemaljskome

3. nevidljivome nasuprot vidljivome. Postojao je također poseban naglasak na važnosti tajnoga znanja (lozinka ili tajni kodovi što su dopuštali duši proći kroz anđeoske sfere [eoni] do visokoga boga) neophodnoga za spasenje
 4. moguće utjecaj Zoroastrijanizma.
- B. Postoje dva oblika početnoga gnosticizma što očito mogu biti u pozadini 1. Ivanove poslanice:
1. doketski gnosticizam, što niječe Isusovu pravu ljudskost zato jer je materija zla
 2. cerintski gnosticizam [prema Cerintu – op.prev.], što poistovjećuje Krista s jednim od mnogo eona ili anđeoskih stupnjeva između dobrog visokog boga i zle materije. Taj “Kristov Duh” nastanio se u čovjeku Isusu kod njegova krštenja i napustio ga prije njegova raspeća
 3. od ovih dviju skupina neke su provodile asketizam (ako tijelo želi to, to je zlo), drugi antinominizam (ako tijelo želi to, napravi to).
- C. Ne postoji pisani dokaz o razvitku sustava gnosticizma u prvome stoljeću. Sve do sredine drugoga stoljeća nije postojao dokumentirani dokaz (vidjeti *Nagi Hammadi Texts*). Za daljnju obavijest o “Gnosticizmu” vidjeti:
1. *The Gnostic Religion* od Hansa Jonasa, izdao Beacon Press
 2. *The Gnostic Gospels* od Elaine Pagelsa, izdao Random House
 3. *The Nag Hammadi Gnostic Texts and the Bible* od Andrewa Helmbolda.

IV. HEREZA DANAS

- A. Duh ove hereze prisutan je s nama danas kad ljudi pokušavaju usložniti kršćansku istinu s drugim sustavima misli.
- B. Duh ove hereze prisutan je s nama danas kad ljudi naglašavaju “ispravnu” doktrinu isključujući osobni odnos i način života vjere.
- C. Duh ove hereze prisutan je s nama danas kad ljudi okreću kršćanstvo u ekskluzivni intelektualni elitizam.
- D. Duh ove hereze prisutan je s nama danas kad se religijski ljudi okreću asketizmu ili antinominizmu kao najboljem načinu za pronalaženje Božje naklonosti.

▣ (4) “Gospodara” Doslovno ovo je “despot /silnik”. Ovaj je pojam također upotrijebljen u o Isusu u 2. Petrovoj poslanici 2:1. Ako je Isus gospodar naših života, mi to ne možemo biti (usp. Lk 6:46).

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 5-7

⁵Sad žarko želim podsjetiti vas, iako ste spoznali sve stvari jednom za uvijek, da Gospodin, nakon spasenja naroda iz zemlje Egipat, poslije toga uništi one koji nisu vjerovali. ⁶I anđeli koji nisu čuvali svoju vlastitu oblast, nego su napustili svoje prikladno boravište, On je očuvao u vječnim okovima pod zaštitom tame za osudu velikoga dana, ⁷baš kao Sodomu i Gomoru i gradove oko njih, budući su se oni na isti način kao ovi odavali velikoj razvratnosti i išli za tuđim mesom, prikazani su kao primjer u podvrgavanju kazni vječne vatre.

5 “Sad žarko želim podsjetiti vas” Ponovno i uvijek ponovno moramo se podsjetiti o Božjim istinama, čak o osnovama (usp. Juda 17; 2. Pt 1:12-13). Judina poslanica 1:5-7 oblikuje jednu rečenicu u grčkome.

NASB
NKJV
NRSV
TEV
NJB

“iako ste spoznali sve stvari jednom za uvijek”
“iako ste jednom spoznali to”
“iako ste posve obaviješteni”
“jer čak iako znate to”
“iako ste već naučili to jednom za uvijek”

Postoji pitanje među engleskim prijevodima na koju bi se riječ PRIDJEV “jednom” odnosio:

1. “spoznali” ili
2. “spasjenja”?

Uči li ovaj stih da su čitatelji posve obaviješteni ili da su Izraelci Izlaska bili posve obaviješteni? Prva je mogućnost objašnjena na dva načina: (1) Juda koristi grčki idiomski izričaj ili (2) Juda se poziva na djelo Duha u uvođenju vjernika u istinu (usp. Iv 14:26; 16:13; 1. Iv 2:20.27). Druga mogućnost ima u svoju korist: (1) uporabu “poslije toga” (ili “na drugome mjestu”) i (2) rukopisne izmjene kasnijih pisara koji su zamijenili “jednom” u *hoti* rečenicu.

Meni izgleda kako mogućnost dva (usp. UBS⁴, NRSV, i TEV) bolje odgovara okviru, ali ne najboljoj i najstarijoj rukopisnoj predaji. Ovo može biti smjernje na “Novi savez” Knjige proroka Jeremije 31:31-34.

▣ **“Gospodin”** Obzirom na činjenicu kako NZ-ni autori redovito povezuju Isusa s YHWH-om, SZ-ni naslov za Božanstvo temeljem Saveza, postoje povremeni pojmovi višeznačnosti kao one koja Osoba Trojstva biva naslovljena. To je prouzročilo grčke rukopisne izmjene i u Judinoj poslanici 4.5. Neki grčki tekstovi dodaju “Bog” nakon “gospodar” u Judi 4 (usp. NKJV). Ovaj pojam (*despotēn*) obično upućuje na Oca u NZ-u, ali u 2. Petrovoj poslanici 1:1 upućuje na Krista.

Ova ista višeznačnost utječe na Judinu poslanicu 5. Postoji mnogo mogućnosti u grčkim rukopisima:

1. “Bog Krist” u P⁷²
2. “Gospodin” u \aleph
3. “Isus” u A, C
4. “taj Gospodin” u in C*
5. “taj Bog” u Vulgati.

Najbolja mogućnost je kako “Gospodin” upućuje na YHWH-inu djelatnost u Izlasku, iako neki teolozi vjeruju da “anđeo Gospodnji”, koji je vodio Izraela, može biti pred-utjelovljeni Krist (usp. 1. Kor 10:4).

[Vidjeti Posebnu temu dolje: Anđeo Gospodnji.](#)

POSEBNA TEMA: ANĐEO GOSPODNJI

Očito da Božanstvo u SZ-u objavljuje Sâmo Sebe fizički u ljudskome obliku. Pitanje do kojeg trinitarijanci dolaze jeste koja Osoba Trojstva ispunjava ovu ulogu. Budući da su Bog Otac (YHWH) i Njegov Duh dosljedno netjelesni, čini se mogućim predložiti kako su ova ljudska očitovanja pred-utjelovljeni Mesija.

Kako bi prikazali poteškoće na koje pojedinac nailazi u pokušaju poistovjećivanja teofanije s anđelima sastavljena je sljedeća lista objašnjenja:

1. Anđeo Gospodnji kao anđeo
 - a. Knjiga Postanka 24:7.40
 - b. Knjiga Izlaska 23:20-23; 32:34
 - c. Knjiga Brojeva 22:22
 - d. Knjiga o Sucima 5:23
 - e. 2. Knjiga o Samuelu 24:16
 - f. 1. Knjiga Ljetopisa 21:15-30
 - g. Knjiga proroka Zaharije 1:12-13
2. Anđeo Gospodnji kao teofanija:
 - a. Knjiga Postanka 16:7-13; 18:1 - 19:1; 22:11-15; 31:11.13; 48:15-16
 - b. Knjiga Izlaska 3:2.4; 14:19 (13:21)
 - c. Knjiga o Sucima 2:15; 6:22-24; 13:3-23
 - d. Knjiga proroka Hošee 12:3-4
 - e. Knjiga proroka Zaharije 3:1-5.

▣ (5) **“spasjenja naroda”** Ova uporaba pojma “spasiti” (*sōzō*) upućuje na fizičko oslobođenje (njegov SZ-ni smisao, usp. Juda 5; Jak 5:15), ne na duhovno spasenje (njegov NZ-ni smisao, usp. Juda 23). Izraelci su bili “pozvani” i “odabrani” biti Božjim narodom.

▣ **“poslije toga uništi one koji nisu vjerovali”** Ovo očividno upućuje na neko povijesno izvješće iz Knjige Izlaska i Brojeva (izlazak i razdoblje lutanja pustinjom). Poslanica Hebrejima 3 – 4 koristi ovo isto razdoblje kao primjer apostazije /otpada. Poteškoća je na koji događaj ovo upućuje:

1. prvi pobunjenički pokušaj ulaska u Obećanu zemlju
2. drugo razdoblje pobune
3. Korahovu pobunu
4. štovanje Baala u Šitimu.

Podrazumijeva li ovaj pojam “uništi”: (1) fizičku smrt ili (2) vječnu smrt? Ako je to fizička smrt, onda upućuje na one koji su odbili vjerovati dvojici vjernih uhoda, Jošui i Kalebu, naraštaju borbenih muškaraca (20 do 50 godina starosti) koji su ostavili Egipat ali se razočarali kod ulaska u Obećanu zemlju i pomrli u pustinji (usp. Br 14). Ako je to vječna smrt, onda vjerojatno upućuje na one koji su pomrli na granici Obećane zemlje, na ravnicama Moaba kod Šitima, gdje su neki od izraelskoga naroda sudjelovali u štovanju sa ženama Moaba. Izgleda kako sva tri Judina SZ-na primjera uključuju seksualne grijeha (usp. 2. Pt 2:2.13-14.18). Okviru najbolje odgovara mogućnost #1.

[Vidjeti Posebnu temu dolje: Uništenje \(*apollumi*\).](#)

POSEBNA TEMA. UNIŠTENJE (*apollumi*)

Ovaj pojam ima široko semantičko polje, što je prouzročilo veliku zbrku u vezi s teološkim zamislima vječne osude nasuprot anihilaciji /poništenju. Temeljno doslovno značenje je od *apo* plus *ollumi*, razoriti, uništiti.

Poteškoća dolazi u slikovitim uporabama ovoga pojma. To se može jasno vidjeti u Louwom i Nidavu *Greek-English Lexicon of the New Testament, Based On Semantic Domains*, tom 2, str. 30. Tu se popisuje nekoliko značenja ovoga pojma:

1. uništiti (npr. Mt 10:28; Lk 5:37; Iv 10:10; 17:12; Djela 5:37; Rim 9:22 iz toma 1, str. 232)
2. promašiti dobiti (npr. Mt 10:42, tom 1, str. 566)
3. izgubiti (npr. Lk 15:8, tom 1, str. 566)
4. ne naći mjesto /položaj (npr. Lk 15:4, tom 1, str. 330)
5. umrijeti (npr. Mt 10:39, tom 1, str. 266).

Gerhard Kittel, *Theological Dictionary of the New Testament*, tom 1, str. 394, pokušava ograničiti različite uporabe popisivanjem četiriju značenja:

1. uništiti ili ubiti (npr. Mt 2:13; 27:20; Mk 3:6; 9:22; Lk 6:9; 1. Kor 1:19)
2. izgubiti ili patiti zbog gubitka (npr. Mk 9:41; Lk 15:4.8)
3. propasti (npr. Mt 26:52; Mk 4:38; Lk 11:51; 13:3.5.33; 15:17; Iv 6:12.27; 1. Kor 10:9-10)
4. biti izgubljen (npr. Mt 5:29-30; Mk 2:22; Lk 15:4.6.24.32; 21:18; Djela 27:34).

Kittel onda kaže: “općenito možemo reći kako se #2 i #4 izjave što čine podlogu odnose na ovaj svijet kao u sinoptičkim Evanđeljima, dok #1 i #3 čine podlogu za one što se odnose na naredni svijet, kao kod Pavla i Ivana” (str. 394).

U tome leži zbrka. Pojam ima toliko široku semantičku uporabu da ga različiti NZ-ni autori koriste na raznolike načine. Meni se dopada Robert B. Girdlestone, *Synonyms of the Old Testament*, str. 275-277. On povezuje pojam s onim ljudima koji su moralno uništeni i čekaju vječno odvojenje od Boga nasuprot onim ljudima koji poznaju Krista i imaju vječni život u Njemu. Posljednja skupina je “spašena”, dok je prijašnja skupina “uništena”.

Robert B. Girdlestone, *Synonyms of the Old Testament*, str. 276, naglašava kako postoji nekoliko mjesta gdje ovaj pojam ne može biti preveden anihilacijom, “nego takvom povredom da čini objekt praktički nekorisnim za njegovu izvornu svrhu”:

1. rasipanje pomasti, Evanđelje po Mateju 26:8
2. uništenje koža za staro vino, Evanđelje po Mateju 9:17
3. uništenje kose, Evanđelje po Luki 21:18
4. uništenje hrane, Evanđelje po Ivanu 6:27
5. uništenje zlata, 1. Petrova poslanica 1:7
6. uništenje svijeta, 2. Petrova poslanica 3:6
7. uništenje fizičkoga tijela, Evanđelje po Mateju 2:13; 8:25; 12:14; 21:41; 22:7; 26:52; 27:20; Poslanica Rimljanima 2:12; 14:15; i 1. Poslanica Korinćanima 8:11.

Ovaj pojam nikad ne upućuje na anihilaciju osobe, nego na kraj tjelesnoga postojanja. Također je općenito korišten u moralnome smislu. “Svi su ljudi bili ocijenjeni kao moralno uništeni, tj. oni su promašili nakanu za koju su rase bile

dovedene u postojanje ” (str. 276). Božji odaziv na ovu poteškoću grijeha bio je Isus Krist (usp. Iv 3:15-16 i 2. Pt 3:9). Oni koji odbacuju Evanđelje sad su subjekt daljnjega uništenja, što uključuje tijelo i duh (usp. 1. Kor 1:18; 2. Kor 2:15; 4:3; 2. Sol 2:10). Za oprečno mišljenje vidjeti Fudge, *The Fire That Consumes*.

Ja osobno (usp. R. B. Girdlestone, *Synonyms of the Old Testament*, str. 276) ne mislim da ovaj pojam označava anihilaciju (usp. E. Fudge, *The Fire That Consumes*). Pojam “vječno” korišten je i za vječnu osudu i za vječni život u Evanđelju po Mateju 25:46. Podcijeniti jedno znači podcijeniti oboje!

6 “anđeli” Juda dodaje “anđeli” svojim popisima onih koji su prvotno štovali i kasnije se pobunili protiv YHWH te bili tako uništeni ili osuđeni. Ali koji “anđeli”? Neka obavijest dana je za opis ove određene skupine anđela:

1. oni nisu čuvali svoju vlastitu oblast
2. oni su napustili svoje prikladno boravište
3. oni će biti čuvani u vječnim okovima pod zaštitom tame za Sudnji dan
4. “zgriješili su” (2. Pt 2:4)
5. “predao ih je u *Tartarus*” (2. Pt 2:4)
6. “predao ih je u jame tmine čuvane za osudu” (2. Pt 2:4).

Koji su se anđeli u SZ-u pobunili i zgriješili?:

1. anđeli kao sile iza poganskoga štovanja
2. niža anđeoska bića, nazvana određenim demonskim imenima u SZ-u. Primjeri: Lilit (usp. Iz 34:14), Azazel (usp. Lev 16:8), i kozji demoni (usp. Lev 17:7)
3. “sinovi Božji” u Knjizi Postanka 6 (često raspravljani u među-zavjetnim apokaliptičkim pisanjima, 1. Hen 86-88; 106; 2. Hen 7; 18; 2. Baruh 56; Jubileji 5)
4. anđeli spomenuti u primjeru iz židovskoga apokaliptičkog među-zavjetnog pisanja (zbog Judine uporabe drugih knjiga ove vrste u stihovima 9 i 14).

[Vidjeti Posebnu temu dolje: “sinovi Božji” u Knjizi Postanka 6.](#)

POSEBNA TEMA: “sinovi Božji” U KNJIZI POSTANKA 6

- A. Postoji velika borba mišljenja o poistovjećivanju izričaja “sinovi Božji”. Postoje tri glavna tumačenja:
1. izričaj upućuje na pobožnu Šetovu lozu (usp. Post 5)
 2. izričaj upućuje na skupinu anđeoskih bića
 3. izričaj upućuje na kraljeve ili tirane Kajinove loze (usp. Post 4).
- B. Dokaz za upućivanje izričaja na Šetovu lozu:
1. izravan književni okvir Postanka 4 i 5 pokazuje razvitak pobunjeničke Kajinove loze i pobožne Šetove loze. Prema tome, okvirni dokaz izgleda pogoduje pobožnoj Šetovoj lozi
 2. rabini su se podijelili oko njihova razumijevanja ovoga odlomka. Neki tvrde da upućuje na Šeta (ali većina na anđele)
 3. izričaj “sinovi Božji”, iako češće korišten za anđeoska bića, rijetko upućuje na ljudska bića:
 - a. Ponovljeni zakon 14:1 – “sinovi YHWH vašeg Boga”
 - b. Ponovljeni zakon 32:5 – “Njegovi sinovi” [Njegova djeca]
 - c. Knjiga Izlaska 21:6; 22:8-9 (moguće levitski suci)
 - d. Psalam 73:15 – “Božja djeca”
 - e. Knjiga proroka Hošee 1:10 – “sinovi živoga Boga”.
- C. Dokaz za upućivanje izričaja na anđeoska bića:
1. ovo je bilo najuobičajenije tradicionalno razumijevanje odlomka. Širi okvir Postanka može poduprijeti ovo gledište kao još jedan primjer nadnaravnoga zla pokušavajući omesti Božju volju za čovječanstvo (rabini kažu kroz ljubomoru)
 2. izričaj (“sinovi Božji”) pretežno je u SZ-u korišten za anđele:
 - a. Knjiga o Jobu 1:6
 - b. Knjiga o Jobu 2:1
 - c. Knjiga o Jobu 38:7
 - d. Psalam 29:1
 - e. Psalam 89:6.7
 - f. Knjiga proroka Daniela 3:25

3. među-zavjetna 1. Knjiga Henokova, koja je bila vrlo popularna među vjernicima u NZ-onome razdoblju, zajedno s *Genesis Apocryphon* iz Svitaka s Mrtvoga mora, i Jubileja 5:1 tumači ovo kao pobunjene anđele (1. Hen 12:4; 19:1; 21:1-10)
 4. izravan književni okvir Postanka 6 izgleda podrazumijeva da su “moćni ljudi koji *bijahu* od davnine, glasoviti ljudi” proizašli iz ovih neprimjerenih miješanja redova Stvorenja
 5. 1. Henokova čak tvrdi da je Noin Potop došao kako bi uništio ovo anđeosko /ljudsko združivanje koje je bilo neprijateljsko prema YHWH-i i Njegovu naumu za Stvorenje (usp. 1. Hen 7:1 i dalje; 15:1 i dalje; 86:1 i dalje)
- D. Dokaz za upućivanje izričaja na kraljeve ili tirane Kajinove loze:
1. postoji nekoliko drevnih prijevoda koji podupiru ovo gledište:
 - a. *Targum* ili *Onkelos* (drugo stoljeće) prevodi “sinovi Božji” kao “sinovi plemenitaša”
 - b. *Symmachus* (drugo stoljeće) grčki prijevod SZ-a, preveo je “sinovi Božji” kao “sinovi kraljeva”
 - c. pojam *elohim* bio je korišten za Izraelove vođe (usp. Izl 21:6; 22:8; Ps 82:1.6, zabilježite NIV i NET Bibliju)
 - d. *Nephilim* povezani s *Gibborim* u Postanku 6:4, *Gibborim* je množina od *Gibbor* u značenju “silan čovjek junaštva; jakost; bogatstvo ili snaga”
 - e. ovo tumačenje i njegov dokaz uzet je iz *Hard Sayings of the Bible*, str. 106-108.
- E. Povijesni dokaz branitelja obiju uporaba:
1. izričaj upućuje na Šetite:

a. Ćiril Aleksandrijski	e. Calvin
b. Theodoret	f. Kyle
c. Augustin	g. Gleason Archer
d. Jeronim	h. Watts
 2. izričaj upućuje na anđeoska bića:

a. pisci Septuaginte	f. Tetulijan	k. Olford
b. Filo	g. Origen	l. Westermann
c. Josip Flavije (<i>Antiquities</i> 1:3:1)	h. Luther	m. Wenham
d. Justin Mučenik	i. Delitzsch	n. NET Biblija
e. Klement Aleksandrijski	j. Hengstenberg	
- F. Kako se “Nefili” iz Postanka 6:4 odnose sa “sinovi Božji” i “čovječje kćeri” iz Postanka 6:1-2? Zabilježite ove teorije:
1. oni su divovi proizašli iz združivanja između anđela i ljudskih žena (usp. Br 13:33)
 2. oni uopće nisu povezani. Jednostavno su spomenuti kao bića na Zemlji u vremenu zbivanja Postanka 6:1-2 i isto tako nakon toga
 3. R. K. Harrison u *Introduction to the Old Testament*, str. 557, ima sljedeći zagonetan navod: “promašiti čitave neprocjenjive antropološke uvide u međusobni odnos *Homo sapiens* i pred-Adamovskih vrsta koje odlomak sadržava, i što su pristupačni onim znanstvenicima koji su opremljeni pratiti ih.”
Ovo po meni podrazumijeva da on ove dvije skupine vidi kao predstavljajuće različite skupine humanoida. Ovo bi moglo podrazumijevati kasnije posebno stvaranje Adama i Eve, ali isto tako evolucijski razvitak *Homo erectus*.
- G. Pošteno je otkriveno moje vlastito razumijevanje ovoga prijepornog teksta. Prvo, dopustite mi podsjetiti svakoga od nas da je tekst u Knjizi Postanka kratak i višeznačan. Mojsijevi prvi slušatelji mora da su imali dodatni povijesni uvid ili je Mojsije koristio usmenu ili pismenu predaju iz razdoblja patrijarha koju on sâm nije posve razumio. Ovo pitanje nije ključan teološki predmet. Mi smo često znatizeljni o stvarima o kojima Pismo samo nagovještava. Bilo bi vrlo žalosno graditi poboljšanu teologiju izvan toga i sličnih dijelova biblijske obavijesti. Ako smo trebali tu obavijest Bog bi je osigurao u jasnijemu i potpunijem obliku. Osobno vjerujem da su to bili anđeli i ljudi zbog:
1. izričaj “sinovi Božji” upotrebljavan je dosljedno, ako ne isključivo, za anđele u SZ-u
 2. prijevoda (aleksandrijski) Septuaginte (kasno prvo stoljeće pr. Kr.) “sinovi Božji” kao “anđeli Božji”

3. pseudo-natpisa apokaliptičke 1. Henokove knjige (moguće pisane oko 200. g.pr.Kr.) koji je vrlo osobit jer upućuje na anđele (usp. poglavlja 6 – 7)
4. 2. Petrova poslanica 2 i Judina poslanica govore o anđelima koji su zgriješili i nisu zadržali svoje pravo prebivalište. Ja znam da izgleda kako se nešto od ovoga suproti Evanđelju po Mateju 22:30, ali ovi posebni anđeli nisu ni na Nebu niti na Zemlji nego u posebnome zatvoru (*Tartarus*)
5. mislim da jedan od razloga mnogih događaja u Knjizi Postanka 1 – 11 nađen u drugim kulturama (tj. slična izvješća o stvaranju, slična izvješća o potopu, slična izvješća o anđelima koji su uzimali žene) jeste zbog toga što su svi ljudi bili zajedno i imali neko znanje o YHWH-i tijekom ovoga razdoblja, ali nakon Babilonske kule raspršivanje toga znanja postalo je pokvareno i prilagođeno mnogobožackome obrascu.

Dobar primjer ovoga je grčka mitologija gdje su polu ljudi /polu nadnaravni divovi nazvani Titanima zatvoreni u *Tartarus*, ovo posebno ime upotrijebljenome samo jednom u Bibliji (usp. 2. Pt 2) za mjesto držanja anđela koji nisu zadržali svoje pravo prebivalište. U rabinskoj teologiji Had je bio podijeljen u dio za pravednike (raj) i dio za grješne (*Tartarus*).

▣ (6)

NASB
NKJV
NRSV
TEV
NJB

“koji nisu čuvali svoju vlastitu oblast”

“koji nisu čuvali svoju prikladnu oblast”

“koji nisu čuvali svoj vlastiti položaj”

“koji nisu stajali unutar granica svoje primjerene ovlasti”

“koji se nisu držali ovlasti koju su imali”

Postoji igra o glagolskome vremenu GLAGOLA “čuvati” u Judinoj poslanici 6. Anđeli nisu čuvali svoje mjesto (AORIST AKTIVNOGA PARTICIPA) tako da ih Bog čuva na mjestu utamničenja sve do Sudnjega dana (PERFEKT AKTIVNOGA INDIKATIVA). Oni anđeli koji su prekršili Božju volju suočili su se i s vremenskom i s eshatološkom osudom, baš kao pobunjenici Izraela tijekom razdoblja lutanja pustinjom te žitelji Sodome i Gomore.

[Vidjeti Posebnu temu dolje: ARCHĒ.](#)

POSEBNA TEMA: ARCHĒ

Grčki pojam *archē* znači “početak” ili “podrijetlo” nečega:

1. početak stvorenog reda (usp. Iv 1:1; 1. Iv 1:1; Heb 1:10)
2. početak Evanđelja (usp. Mk 1:1; Fil 4:15; 2. Sol 2:13; Heb 2:3)
3. prvi očevici (usp. Lk 1:2)
4. početni znaci (čuda, usp. Iv 2:11)
5. početna načela (usp. Heb 5:12)
6. početna sigurnost temeljena na istinama Evanđelja (usp. Heb 3:14)
7. početak, Poslanica Kološanima 1:18; Knjiga Otkrivenja 3:14.

Koristi se kao “pravilo” ili “ovlast” kod:

1. ljudskih upravnih dužnosnika:
 - a. Evanđelje po Luki 12:11
 - b. Evanđelje po Luki 20:20
 - c. Poslanica Rimljanima 13:3; Poslanica Titu 3:1
2. anđeoskih vlasti:
 - a. Poslanica Rimljanima 8:38
 - b. 1. Poslanica Korinćanima 15:24
 - c. Poslanica Efežanima 1:21; 3:10; 6:12
 - d. Poslanica Kološanima 1:16; 2:10.15
 - e. Judina poslanica, stih 6.

▣ (6)
NASB
NKJV
NRSV
TEV
NJB

“nego su napustili svoje prikladno boravište”
“nego ostaviše svoje vlastito stanovanje”
“nego ostaviše svoje prikladno obitavalište”
“nego napustiše svoje vlastito obitavajuće mjesto”
“nego ostaviše svoju određenu sferu”

Ovi su anđeli ostavili (AORIST AKTIVNOGA PARTICIPA) svoju nebesku oblast i otišli u drugo (Zemlju). Ovo vrlo dobro odgovara tumačenju o anđelima Knjige Postanka 6:1-4. Taj je čin bio voljno odbacivanje Božje volje i vlasti.

▣ “u vječnim okovima” Ovo je doslovno “lancima”. Lanci su korišteni o anđelima u 1. Knjizi Henoka i Sotona je vezan s “velikim lancem” u Otkrivenju 20:1-2. Pojam “vječnim” može značiti “snažnim”, “prikladnim”, “sigurnim”, ne doslovno vječnim, jer ovi se anđeli samo zadržavaju sve do Sudnjega dana, kad će biti upotrijebljena druga sredstva utamničenja (usp. Otk 20:10.14-15). Naglasak je, neki su utamničeni sad, tako da nadziru svoja zla djelovanja.

▣ “pod zaštitom tame” Pojam *Tartarus* (nije upotrijebljen u Judi, ali je prisutan u 2. Pt 2:4 usporedno) bio je korišten u grčkoj mitologiji za mjesto zadržavanja Titana, polu-božanskih, polu-ljudskih giganta. Ovo odgovara tumačenju o anđelima Knjige Postanka 6. Prva Henokova opisuje novo obitavalište ovih pobunjenih anđela (usp. 1. Hen 10:5.12) kao vječnu tamu. Kako različito od nebeske sjajnosti (slave). Rabini su podijelili *Šeol* u “Raj” (za pravednike) i *Tartarus* (za grješnike). Pojam “Abis /Bezdan” (usp. Lk 8:31; Otk 9:1; 11:7; 20:3) istoznačan je s metaforama tmine upotrijebljenih u stihu 13b.

▣ “velikoga dana” Ovo je još jedan način upućivanja na Sudnji dan (usp. Mt 25:31-46; Otk 20:11-15), Dan kad će Bog držati odgovornima sve svjesno Stvorenje za dar života (usp. Fil 2:10-11; Iz 45:23; Rim 14:10-12).

7 “Sodomu i Gomoru” Ovo je treći SZ-ni primjer pobune što je uključivao seksualne djelatnosti izvan Božjega otkrivenoga nauma o braku:

1. kanaansko štovanje plodnosti u Šitimu (usp. Br 25)
2. nakana anđela da pomiješaju redove Stvorenja (usp. Post 6:1-4; 2. Pt 2:4)
3. homoseksualne djelatnosti Sodome i Gomore prema anđelima (usp. Post 19; 2. Pt 2:6).

[Vidjeti Posebnu temu dolje: Homoseksualnost.](#)

POSEBNA TEMA: HOMOSEKSUALNOST

Postoji veliki kulturološki pritisak da se homoseksualnost prihvati kao primjeren alternativni način života. Biblija to osuđuje kao destruktivan način života, van volje Božje za Njegovo Stvorenje:

1. ono krši zapovijed Knjige Postanka 1 da se bude plodan te da se množi
2. ono je osobina poganskoga štovanja i kulture (usp. Lev 18:22; 20:13; Rim 1:26-27; i Juda stih 7)
3. ono otkriva usmjerenje na sebe neovisno o Bogu (usp. 1. Kor 6:9-10).

Međutim, prije negoli ostavim ovu Posebnu temu dopustite mi potvrditi Božju ljubav i oprost za sva pobunjena ljudska bića. Kršćani nemaju pravo djelovati mrsko i oholo prema ovome određenom grijehu, posebice kad je vidljivo kako svaki od nas griješi. Molitva, briga, svjedočanstvo, i sućut čine daleko više u ovome području negoli naprasito osuđivanje. Božja Riječ i Njegov Duh prekorit će ako im mi dozvolimo. Svi seksualni grijesi, ne samo ovaj, odvratnost su Bogu i ostavljeni za osudu. Seksualnost je dana od Boga za ugodu, radost, i stabilno društvo. Ali ovaj snažan, Bogom-dani poriv često je okrenut u život pobune, usmjerenost na sebe, traženje užitka, “više-za-mene-pod-svaku-cijenu” (usp. Rim 8:1-8; Gal 6:7-8).

▣ (7) “i gradove oko njih” Ovi su gradovi po imenu popisani u Ponovljenome zakonu 29:23.

▣ ”isti način” Ovo je AKUZATIV što se gramatički odnosi na anđele (usp. Juda 6), ne na “ gradove oko njih”. Nagađalo se kako je Juda koristio ove SZ-ne slikovite prikaze zato kao što su anđeli uzimali žene u Knjizi Postanka 6, tako su ovdje ljudi pokušavali uzimati anđele (usp. Post 18:22; 19:1). Ako je tako, ovo bi bio još jedan primjer nakane miješanja redoslijeda Stvorenja. Međutim, za mene izgleda kako žitelji Sodome nisu znali da su ovi bili anđeli i za njih su mislili da su muškarci (usp. Post 18:22).

▣ **“velikoj razvratnosti i išli za tuđim mesom”** Ovo je referenca na “različita vrsta (*heteros*) mesa”. To se može odnositi na: (1) anđele i žene prema Josipu Flaviju u *Antiquities of the Jews* 1.3.1 ili (2) homoseksualnost (usp. Rim 1:26-27) toliko široko rasprostranjenom u području Sodome.

▣ **“prikazani su kao primjer u podvrgavanju kazni vječne vatre”** Juda koristi SZ-ne primjere kao jasno upozorenje svojim čitateljima. Budite pozorni od seksualnog iskorištavanja od bilo koga.

NZ govori jasno o vječnoj kazni (usp. Mt 18:8; 25:41.46; 2. Sol 1:9; Heb 6:2; Otk 19:20; 20:11.14-15; 21:28; i također 1. Hen 54:1). Ovaj je subjekt teško raspraviti jer Biblija ne daje mnogo obavijesti o Nebu ili Paklu. Ona potvrđuje njihovu stvarnost, ali ne otkriva posebnu obavijest, uobičajeno ih opisuje u metaforičkome jeziku. Isus koristi “dolina sinova Hinona”, što je upravo na jugu Jeruzalema i Izraelci pod Manašoom koristili su je za štovanje Moleka, kanaanskoga boga vatre koji je zahtijevao žrtvovanje djece. Židovi, bez srama i žaljenja za svoje vlastito sudjelovanje u ovim običajima plodnosti, okrenuli su to mjesto u smetlište za Jeruzalem. Isusove metafore vatre, dima, i vrućine dolaze od toga mjesta, Gehene.

Ovo mjesto mučenja nije bilo stvoreno za čovječanstvo, nego za pobunjene anđele (usp. Mt 25:41). Zlo na svim stupnjevima bit će uklonjeno i odvojeno od Božjega Stvorenja. Pakao je biblijski način opisivanja ove trajne podjele.

Prije negoli ostavim ovu temu dozvolite mi izraziti bol s kojom pristupam ovome predmetu. Ovo je jedino trpljenje u Bibliji što nije iskupljeno. To nije Božja volja ni za koga. To je ishod voljne, neprekidne pobune, i anđela i ljudi. To je otvorena rana što krvari u Božjem srcu koja neće nikad zacijeliti! Božja voljnost dopuštanja slobodne volje među Njegovim stvorenjima ishodi u nekim bolnim, vječnim gubicima.

The Jerome Biblical Commentary, tom 2., str. 379 spominje da je Judin opis osude ovih anđela vrlo sličan 1. Henokovoj knjizi 10:4-6.11.13; 12:4; 15:3; 19:1. Ovo čini se potvrđuje upoznatost Jude s ovim među-biblijskim židovskim apokaliptičkim radom.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 8-13

⁸Ipak na isti način ovi ljudi, isto tako sanjajući, oskvrnjuju meso, i odbacuju vlast, i kleveću anđeoska dostojanstva. ⁹A Mihael arkandeo, kad se prepirao s đavlom i raspravljao o tijelu Mojsija, nije se usudio izreći protiv njega podrugljivu osudu, nego reče: “Gospodin te osudio!” ¹⁰Ali ovi ljudi kleveću stvari koje ne razumiju; i stvari koje znaju nagonom, kao bezumne životinje, ovim stvarima oni su uništeni. ¹¹Jao njima! Jer oni su krenuli putem Kajina, i za nagradu oni su pojurili strmoglavo u prijestup Balaama, i izginuli u pobuni Koraha. ¹²Ovo su ljudi koji su skriveni grebeni u vašim gozbama ljubavi kad se goste s vama bez straha, brinući za sebe same; oblaci bez vode, nošeni naprijed vjetrovima; jesenska stabla bez ploda, dvostruko mrtvi, iščupani s korijenjem; ¹³divlji morski valovi, izbacujući svoju vlastitu sramotu kao pjenu; lutajuće zvijezde, za koje je crna tmina očuvana zauvijek.

8 “Ipak na isti način” Krivi učitelji Judinog vremena imali su sličnosti s pobunjenicima iz starine. Točna narav sličnosti nije određena.

▣ **“ovi”** Ovo je Judin način upućivanja na krive učitelje koji su zauzeli Crkvu (usp. Juda 8.10.12.14.16.19).

▣ **“isto tako sanjajući”** Ovaj je pojam upotrijebljen o SZ-nim lažnim prorocima (usp. Pnz 13:1-5; Jer 23:25-32), oni koji su tvrdili posebna otkrivenja od Boga (usp. Kol 2:18).

▣ **“oskvrnjuju meso”** Ovo je metaforička uporaba pojma “okaljali”. Postojao je očevidni nečudoredni vid u njihovim učenjima i /ili načinima života. Svi od ovih SZ-nih primjera uključuju neku vrstu seksualnoga grijeha (usp. 2. Tim 3:1 i dalje; 2. Pt 2).

▣ **“odbacuju vlast, i kleveću anđeoska dostojanstva”** Postoje tri osobine za “ovi”:

1. “oskvrnjuju meso”
2. “odbacuju vlast” (NASB, NKJV, NRSV)
“preziru Božju vlast” (TEV)
“Ne poštuju Vlast” (NJB)
3. “kleveću anđeoska dostojanstva” (NASB)
“govore zlo o dostojanstvenicima” (NKJV)
“kleveću dične” (NRSV)
“vrijeđaju slavna bića gore” (TEV)
“grde i Slave” (NJB).

Očigledno je da se prvi bave sa seksualnim grijesima, ali što s drugima i trećima? Druga oznaka, “odbacuju vlast”, bila je tumačena na najmanje dva načina:

1. grčki pojam za “vlast /autoritet” je *kuriotēta*, što se odnosi na pojam “Gospodin” (*kurios*), stoga neki povezuju ovo odbacivanje (iako su GLAGOLSKI različiti) s nijekanjem Isusa u stihu 4 (ili Boga Oca)
2. grčki pojam za “vlast /autoritet” je *kuriotēs*, upotrijebljeno u 2. Petrovoj poslanici 2:10 (usp. Ef 1:21; Kol 1:16) kao upućivanje na anđele.

Ovaj okvir izgleda da je upućivanje na anđele, tako #2 odgovara najbolje.

Treća oznaka koristi SZ-ni pojam “slava” (*kabod*), što je bio korišten o Bogu (usp. Juda 24.25; 2. Pt 1:3.17; 3:18) i svemu povezanome s Bogom, posebice u Nebu ili životu koji će doći. U ovome slučaju Juda uzima među-biblijsko širenje ove SZ-ne zamisli kako bi uputio na anđeoska bića, bića sile i vlasti.

Ovo čak može upućivati na odbacivanje SZ-noga Zakona jer su Židovi vjerovali kako su anđeli služili kao posrednici za YHWH-ino davanje Zakona Mojsiju na planini Sinaj (usp. Djela 7:35).

Ova točka okvira je način života izvan svih granica “ovi(h)” krivih učitelja u području ćudoređa i vlasti.

9 “Mihael” Njegovo hebrejsko ime znači “tko je kao Bog” (usp. Dn 10:13.21; 12:1). On je Izraelov anđeo stražar. U tekstu Septuaginte Ponovljenoga zakona 32:8 svi narodi imaju anđela. U 1. Henokovoj knjizi 20 Mihael je popisan kao jedan od sedam arkanđela. U DSS Mihael je anđeo svjetla suprotno Belialu (Sotoni), anđelu tame (NIDOTTE, tom 1, str. 452).

▣ **“arkandeo”** Ovaj je pojam jedino upotrijebljen u NZ-u ovdje i u 1. Poslanici Solunjanima 4:16. U SZ-u on upućuje na narodnoga anđela (usp. Dn 10:13.21; 12:1). Očito postoje mnogi stupnjevi anđeoske vlasti (usp. Rim 8:38-39; Ef 4:21; Kol 1:16), ali oni nisu nikad raspravljani u pojedinosti ili određeni u Pismima. Budite pozorni zbog znatiželje, višeznačnih tekstova, i suvremenih novela.

▣ **“kad se prepirao s đavlom i raspravljao o tijelu Mojsija”** Ovo se odnosi na Mojsijevu smrt i pokop na planini Nebo (usp. Pnz 34:6). Pitanje (prema židovskoj predaji, ne Pismu) uključuje Mojsijevo tijelo, koje je Satan zahtijevao budući je on zgriješio ubojstvom Egipćanina (usp. Izl 2:12). Očito Mihael je bio poslan od YHWH da izvuče Mojsijeve fizičke ostatke, ali bio je spriječen anđeoskom vlašću (Sotonom, usp. Job 1 - 2). Ovo je čini se usporedno s 2. Petrovom poslanicom 2:11.

▣ **“Gospodin te osudio!”** Ovaj je isti izričaj upotrijebljen od anđela Gospodnjeg Sotoni u Knjizi proroka Zaharije 3:2. To također može biti navod iz *The Assumption of Moses*, farizejske knjige, pisane vjerojatno u prvome stoljeću. Mi samo znamo o tome iz kasnijega latinskog fragmenta i navoda Klementa Aleksandrijskoga, Origena, i Didymusa (također zabilježiti Pnz Rabbah 10:11). Ovo je upotrijebljeno kako bi se pokazalo poštovanje Mihaela arkanđela za Sotonov položaj (sa sinovima Božjim, Job 2, i u drugu ruku o anđelu Gospodnjem u Zah 3:1), koji je bio toliko drukčiji od komentara “ovi(h)” krivih učitelja o anđeoskim ovlastima. Pojam “Gospodin” upućuje na YHWH-u, dok drugdje u Judinoj poslanici upućuje na Isusa.

10 Ovo je težak stih za razumjeti. Bio je uspoređivan s 2. Petrovom poslanicom 2:12. Stih 10 je suprotivost kako je Mihael upravljao anđeoskom vlašću u Judinoj poslanici 9:

1. s onim što ne znaju, oni se rugaju (ili kleveću)
2. ono što znaju, oni znaju kao nerazumne životinje
3. ono što znaju, uništiti će (ili pokvariti) ih.

Njihovi nagoni kao u životinja za seksom, grijehom, i pobunom (usp. 2. Pt 2:12-14) na kraju će uništiti njih (usp. Fil 3:19). Kakva ironija, ovo takozvano posebno znanje je ono isto što uzrokuje njihovu smrt (tj. “Stablo spoznaje Dobra i Zla”, usp. Post 3).

11 Ovaj je stih još jedan slikovit prikaz Judine uporabe trojice (Kajina, Balaama, Koraha). To je građeno na SZ-nome proročkom uzorku o pogrebnoj naricaljki (usp. Iz 3:9.11; 6:5; Hab 2) ili kletvi prokletstva (usp. Pnz 27:15-26). Isus koristi “jao” često u Evanđeljima (posebice Lk). Njihovo je uništenje sigurno! Oni su dopustili svojoj vlastitoj ljubomori, pohlepi, putenosti, i pohotom za moći da ih unište (a njihova učenja uništavala su druge, usp. Jak 3:1).

F. F. Bruce, *Answers to Questions*, str. 134, kaže nam da je kršćanska tradicija (tj. Epifan) koristila sva tri od ovih primjera datih nama kao povezana s određenim gnostičkim skupinama koje su koristile sâm Božji narod kao uzorke.

▣ **“su krenuli”** GLAGOL *poreuomai* upotrijebljen je metaforički nekoliko puta u ovoj Poslanici (i 2. Pt), upućujući na bezbožno življenje:

1. Juda 11, “oni su krenuli putem Kajina”
2. Juda 16, “idući za...”

3. Juda 18, "ići za..."
4. 2. Petrova poslanica 2:10, "ugađaju" (doslovno "idu za")
5. 2. Petrova poslanica 3:3, "idući za..."

▣ **"Kajina"** Izvješće o Kajinovoju ljubomori na Abela i njegovo ubojstvo objavljeni su u Knjizi Postanka 4. Rabini koriste Kajina kao primjer ciničkoga, materijalističkoga vjernika u *Jerusalem Targum* o Postanku 4:7 i *Pirke Aboth* 5:19. Philo je koristio Kajina kao primjer usredotočenosti samo na sebe (Post. C. 38, 233).

▣ **"Balaama"** Zapis o Balaamu, YHWH-inu proroku, nađen je u Knjizi Brojeva 22-25; 31:8.16. Balaam je primjer proroka svjetovnoga duha koji je vodio Izraela u štovanje plodnosti kao što su krivi učitelji iskorištavali vjernike za neprimjerenu seksualnu djelatnost (usp. 2. Pt 2:15).

▣ **"Koraha"** Korahov grijeh bila je pobuna protiv Božje određene vlasti, Arona i Mojsija (usp. Br 16:1-35).

12-13 Juda karakterizira "ov(e)" krive učitelje kao:

1. skrivene grebene (nevidljive opasnosti)
2. oblake bez vode (obećanje, ali bez ispunjenja)
3. stabla bez ploda (obećanje, ali bez ispunjenja)
4. divlje valove (kaos i njegove krhotine)
5. lutajuće zvijezde (metafora o pogriješci i grijehu).

Knjiga Brojeva 2 - 5 može odražavati 1. Henokovu knjigu 2:1-5:4, što opisuje uredno djelovanje Božjega Stvorenja. Juda koristi primjere stvorenoga reda koji ne ispunjava očekivani zadatak.

[Vidjeti Posebnu temu dolje: Apostazija \[otpadništvo –op.prev\] \(*aphistēmi*\).](#)

POSEBNA TEMA: APOSTAZIJA [OTPADNIŠTVO –op.prev] (*APHISTĒMI*)

Ovaj grčki pojam *aphistēmi* ima široko semantičko polje. Doduše, engleski pojam "apostasy" izveden je od ovoga pojma i svojom uporabom stvara pretpostavke suvremenim čitateljima. Okvir je, kao i uvijek, ključ, a ne sadašnja odredba.

Ovaj pojam je složenica od prijedloga *apo*, što znači "iz [od]" ili "daleko od" i *histēmi*, "sjediti", "stajati", ili "učvrstiti". Zabilježite sljedeće (neteološke) uporabe:

1. fizički ukloniti:
 - a. iz Hrama, Evanđelje po Luki 2:37
 - b. iz kuće, Evanđelje po Marku 13:34
 - c. od osobe, Evanđelje po Marku 12:12; 14:50; Djela apostolska 5:38
 - d. od svega, Evanđelje po Mateju 19:27.29
2. politički ukloniti, Djela apostolska 5:37
3. srodnički ukloniti, Djela apostolska 5:38; 15:38; 19:9; 22:29
4. zakonski ukloniti (rastava), Ponovljeni zakon 24:1.3 (LXX) i u NZ-u: Evanđelje po Mateju 5:31; 19:7; Marku 10:4; 1. Poslanica Korinćanima 7:11
5. ukloniti dugovanje, Evanđelje po Mateju 18:24
6. pokazati nebrigu napuštanjem, Evanđelje po Mateju 4:20; 22:27; Ivanu 4:28; 16:32
7. pokazati brigu ne-napuštanjem, Evanđelje po Ivanu 8:29; 14:18
8. dopustiti ili dozvoliti, Evanđelje po Mateju 13:30; 19:14; Marku 14:6; Luki 13:8.

U teološkom smislu GLAGOL također ima široku uporabu:

1. opozvati, oprostiti, ukinuti krivnju grijeha, Knjiga Izlaska 32:32 (LXX); Brojevi 14:19; Job 42:10 i u NZ-u: Evanđelje po Mateju 6:12.14-15; Marku 11:25-26
2. uzdržavati se od grijeha, 2. Timoteju poslanica 2:19
3. zanemarivati okretanjem od:
 - a. Zakona, Evanđelje po Mateju 23:23; Djela apostolska 21:21
 - b. vjere, Knjiga proroka Ezekielu 20:8 (LXX); Evanđelje po Luki 8:13; 2. Poslanica Solunjanima 2:3; 1. Timoteju poslanica 4:1; Poslanica Hebrejima 2:13.

Suvremeni vjernici postavljaju mnoga teološka pitanja o kojima NZ-ni pisci nisu nikad morali razmišljati. Jedno od tih odnosilo bi se na suvremeno stremljenje odvajanja vjere od vjernosti.

U Bibliji postoje osobe uključene u narod Božji i nešto se događa.

I. STARI ZAVJET

- A. Oni koji su čuli izvješće dvanaest (deset) uhoda, Knjiga Brojeva 14 (usp. Heb 3:16-19).
- B. Korah, Knjiga Brojeva 16.
- C. Elijevi sinovi, 1. Knjiga o Samuelu 2; 4.
- D. Šaul, 1. Knjiga o Samuelu 11 – 31.
- E. Lažni proroci (primjeri):
 - 1. Ponovljeni zakon 13:1-5; 18:19-22 (način prepoznavanja lažnog proroka)
 - 2. Knjiga proroka Jeremije 28
 - 3. Knjiga proroka Ezekiel 13:1-7.
- F. Lažna proročanstva:
 - 1. Knjiga proroka Ezekiel 13:17
 - 2. Knjiga Nehemije 6:14.
- G. Zli vođe Izraela (primjeri):
 - 1. Knjiga proroka Jeremije 5:30-31; 8:1-2; 23:1-4
 - 2. Knjiga proroka Ezekiel 22:23-31
 - 3. Knjiga proroka Miheja 3:5-12.

II. NOVI ZAVJET

- A. Ovaj grčki pojam je doslovno *apostasize*. I Stari i Novi zavjet potvrđuju povećanje zla i krivih učitelja prije Drugoga dolaska (usp. Mt 24:24; Mk 13:22; Djela 20:29-30; 2. Sol 2:9-12; 2. Tim 4:4). Taj grčki pojam može odražavati Isusove riječi u parabolama o tlima nađenoj u Evanđelju po Mateju 13; Marku 4; i Luki 8. Ovi krivi učitelji očito nisu kršćani, ali dolaze između njih (usp. Djela 20:29-30; 1. Iv 2:19); međutim, sposobni su zavesti i osvojiti nezrele vjernike (usp. Heb 3:12).

Teološko pitanje je jesu li krivi učitelji uopće bili vjernici? Ovo je teško odgovoriti zato jer je bilo krivih učitelja u mjesnim crkvama (usp. 1. Iv 2:18-19). Često na ta pitanja odgovaraju naše teološke ili denominacijske predaje bez usmjeravanja na posebne biblijske tekstove (osim proof-text metode navođenja stiha van okvira kako bi se dokazala nečija navodna predrasuda).

- B. Prividna vjera
 - 1. Juda, Evanđelje po Ivanu 17:12
 - 2. Šimun Mag, Djela apostolska 8
 - 3. navedeni u Evanđelju po Mateju 7:13-23
 - 4. oni što govore tome u Evanđelju po Mateju 13; Marku 4; Luki 8
 - 5. Židovi u Evanđelju po Ivanu 8:31-59
 - 6. Aleksandar i Himenej, 1. Timoteju poslanici 1:19-20
 - 7. oni iz 1. Timoteju poslanice 6:21
 - 8. Himenej i Filet, 2. Timoteju poslanici 2:16-18
 - 9. Dema, 2. Timoteju poslanici 4:10
 - 10. krivi učitelji, 2. Petrova poslanica 2:19-22; Judina poslanica, stihovi 12-19
 - 11. antikristi, 1. Ivanova poslanica 2:18-19.
- C. Neplodna vjera
 - 1. 1. Poslanica Korinćanima 3:10-15
 - 2. 2. Petrova poslanica 1:8-11.

Mi rijetko razmišljamo o ovim tekstovima jer naše sustavne teologije (kalvinizam, arminijanizam, itd.) diktiraju naredeni odaziv. Molim vas nemojte me osuditi prije jer iznosim ovaj predmet. Moja briga je primjereni hermeneutički postupak. Mi moramo pustiti Bibliji neka nam govori i ne pokušati ukalupiti je u sadašnju teologiju. Ovo je često bolno i potresno jer je mnogo od naše teologije denominacijsko, kulturološko, ili srodničko (roditelj, prijatelj, pastor), a ne biblijsko ([vidjeti Posebnu temu dolje: Što znači “Primiti”, “Vjerovati”, “Ispovjediti se /Priznati”, i “Pozvati se”?](#)). Neki koji su u Narodu Božjem isključeni su da ne budu u Narodu Božjem (npr. Rim 9:6).

POSEBNA TEMA: ŠTO ZNAČI “PRIMITI”, “VJEROVATI”, “ISPOVJEDITI SE /PRIZNATI”, I “POZVATI SE”?

Kao evanđeoski Veliki nalog uskrsloga Gospodina, Evanđelje po Mateju 28:18-20 ima za mene prvenstvenu važnost. Moje protestantstvo zahtijeva osobni susret s Bogom kroz Krista. Uvijek sam razmišljao što “učiniti učenicima” znači. Obično one kršćanske skupine koje naglašavaju model početnoga osobnog susreta govore o:

1. “primanju” – Evanđelje po Ivanu 1:12
2. “vjerovanju” – Evanđelje po Marku 1:15; Ivanu 3:16.18.36; 6:40; 11:25-26; Djela apostolska 10:43
3. “ispovjediti se” /“priznati” – Evanđelje po Mateju 10:32; Luki 12:8; Ivanu 9:22; 12:42; 1. Timoteju poslanica 6:12; 1. Ivanova 2:23; 4:15
4. “pozvati se” – Poslanica Rimljanima 10:9-13

ali Veliki nalog koristi “učiniti učenicima” i “učiti ih vršiti sve što sam Ja učio vas”. Isusova raspra o vratima (početni osobni susret) i uskome putu (dnevno pobožno življenje) u Evanđelju po Mateju 7:13-14; Luki 13:24 dala mi je ključnu teološku zamisao – spasenje je proces ([vidjeti Posebnu temu dolje: Grčka glagolska vremena upotrijebljena za opis spasenja](#)). Ono započinje s mehanizmom “susreta” ali nije točno jasno kako je to učinjeno! Zsigurno to je početno vabljenje Duha (Iv 6:44.65) i osjećaj osobnoga grijeha i duhovne potrebe, sastavljeno od voljnosti za pokajanjem i vjerovanjem (usp. Mk 1:15; Djela 2:38; 3:16.19; 20:21; 26:20). Ovaj početni susret (aha trenutak) mora potom ishoditi u Kristo-sličnome životu (usp. Rim 8:28-30; 2. Kor 3:18; Gal 4:19; Ef 1:4; 2:10; 4:13; 1. Sol 3:13; 4:3; 5:23; 2. Sol 2:13; Tit 2:14; 1. Pt 1:15). Opravdanje i posvećenje ne mogu, ne smiju, biti odvojeni! Došao sam do uvjerenja da zrelo spasenje mora uključivati:

1. pokajanje, početno i stalno ([vidjeti Posebnu temu dolje: Pokajanje u Starome zavjetu i vidjeti Posebnu temu dolje: Pokajanje u Novome zavjetu](#))
2. vjeru /pouzdanje /uvjerenje, početno i stalno ([vidjeti Posebnu temu dolje: Vjera, uvjerenje, ili pouzdanje \(pistis \[imenica\], pisteuō, \[glagol\], pistos \[pridjev\] u NZ-u\)](#))
3. ustrajnost kroz život ([vidjeti Posebnu temu u Jakovu 1:3: Ustrajnost](#)).

Kao što to ja vidim, postoje dvije opasnosti:

1. pre naglašeno početno spasenje što vidi spasenje kao kartu za Nebo na kraju života ili policu osiguranja nepovezana s odabirima dnevnoga načina života
2. pre naglašeni put kao proces gdje pitanje postaje “hoće li moja dobra djela prevagnuti moja loša djela?” (oblik djela pravednosti).

Spasenje je:

1. osoba kojoj se daje dobrodošlica (Isus)
2. istine o toj osobi kojima se mora vjerovati (Biblija)
3. život kao da živi ta osoba (Kristo-sličnost).

Spasenje je besplatni dar (Rim 3:24; 6:23) Božjega milostivoga, Kristom dovršenoga djela, i vodstvo Duha. Kršćanski život također je dar milosti koji mora biti priman dnevno. Ovdje je teološko pitanje: “Kako netko prima /vjeruje /poziva se /ispovijeda se ili priznaje” Molim vas pogledajte sljedeće bilješke i Posebne teme:

1. primiti – [vidjeti bilješku u Evanđelju po Ivanu 1:12](#)
2. vjerovati – [vidjeti Posebnu temu dolje: Povjerenje, pouzdanje, vjera, i vjernost u Starome zavjetu \(728\)](#)
3. ispovijed /priznanje – [vidjeti Posebnu temu u Jakovljevoj poslanici 5:16: Ispovijed /Priznanje](#)
4. pozvati se – [vidjeti bilješke u Poslanici Rimljanima 10:9-13](#).

Spasenje su “vrata” (početni osobni susret) i put (dnevno pobožno življenje). Ovo ne može biti odvojeno ili okrenuto u vremenu! Uobičajen ishod spasenja je:

1. Kristo-sličnost (usp. Rim 7:1; 8:28-30; 2. Kor 3:18; Gal 4:19; Ef 1:4; 2:10; 4:13; 1. Sol 3:13; 4:3; 5:23; 2. Sol 2:15; 1. Pt 1:15)
2. služenje (usp. Mt 25:31-46).

“Samo vjeruj, samo vjeruj” ili “čini bolje” su neprimjerene izjave.

Ja procjenjujem kako je razlog za ovu Posebnu temu moj sukob u evangeliziranju među pravoslavnom ili katoličkom populacijom. Susreo sam toliko mnogo ljudi koji očito poznaju i ljube Isusa ali ne odgovaraju na “moja pitanja” na način za koji osjećam da je zadovoljavajući. Ali mislim kako je poteškoća s mojim predajama. Tvrditi kako netko mora moliti

“molitvu grješnika”, kad to nije naglasak u NZ-u, pokazuje teološku predrasudu. Ja vjerujem u neophodnost mehanizma susreta, ali moram proširiti svoje vlastito razumijevanje što to uključuje. Izjava osobe o vjeri i plodu načina života uzima prednost nad izvjesnom metodologijom ili teološkom građom.

Samo teološka strana o “plodu”. Moje razumijevanje toga dolazi od Isusova dva odlomka:

1. Propovijedi na gori – Evanđelje po Mateju 7:13-23
2. usporedbi o tlima – Evanđelje po Mateju 13:1-24; Marku 4:1-20; Luki 8:4-15.

“Plod” nije način da se bude spašen nego dokaz istinskoga preobraćenja (usp. Jak 2:14-26). Nema ploda, nema korijena! Vječni život ima vidljive osobine!

Još jedna teološka strana nekih od neprimjerenih *proof-text* metoda korištenih od evangelizatora:

1. korištenje Knjige Otkrivenja 3:20 kao poziva na početno spasenje kad je to dio pisama sedmerim crkvama (Otk 2 - 3)
2. korištenje “rimske ceste” kao “toga” puta da se bude spašen. Prva tri stiha:
 - a. Poslanica Rimljanima 3:23
 - b. Poslanica Rimljanima 6:23
 - c. Poslanica Rimljanima 5:8

sažimaju poruku Evanđelja, ali ne postoji stih o “susretu” u književnoj jedinici Poslanice Rimljanima, poglavljima 1 – 8, tako da skačemo na sljedeću književnu jedinicu o “zašto Izrael nije povjerovao Evanđelju?” (Rim 9 - 11) i navodima u Rimljanima 10:9-13 kao zaključnome činu u “tome” naumu spasenja.

Neki čak tvrde da zbog Rimljanima 10:9-13, to mora biti izgovorena molitva (tj. Rim 10:9).

3. ili kao što sam spomenuo u ovoj Posebnoj temi, mi činimo “molitvu grješnika” (što vjerojatno dolazi iz usporedbe o farizeju i grješniku, usp. Lk 18:9-14) “tim” modelom za spasenje svih.

Ponovno, ja želim potvrditi neophodnost mehanizma “susreta” ali mislim da postoje mnogi načini:

1. poseban trenutak otkrivenja (tj. navođenje vjerovanja)
2. poseban trenutak štovanja (tj. slušanje svjedočanstva ili pjevanje himne)
3. životne krize
4. susret u snu
5. jamačno je molitva pravovaljani način
6. i mnogu drugi načini.

Bog gleda na najmanji odaziv kako bi nas preplavio Svojom milošću i spasenjem!

Spasenje je volja Božja za sve ljude (usp. Iv 1:12; 3:16; 1. Tim 2:4; 4:10; Tit 2:11; 2. Pt 3:9; 1. Iv 2:2; 4:14) stvorene na Njegovu sliku za zajedništvo ([vidjeti Posebnu temu u Jakovu 2:5: YHWH-in vječni iskupiteljski naum](#)). Isusov život, učenja, i smrt platili su kaznu za ljudski grijeh i pobunu (usp. Rim 1 - 3). Sad “čija god želja, “itko tko”, “svi”, “koliko god” postaje otvoreni poziv! Vabljenje Duha dozvoljava palim ljudima shvatiti njihovu potrebu, shvatiti Božju opskrbu u Isusu, a to isto tako zahtijeva: (1) osobnu, konačnu odluku (tj. dragovoljni odabir) i (2) promjenu načina života.

Evanđelje nije teško, zamršeno, ili zbunjujuće nego dostupno, razumljivo, i otvoreno za sve! Učenici su oni koji:

1. slušaju
2. razumiju
3. odazivaju se
4. poslušaju
5. nastavljaju ([vidjeti Posebnu temu u Jakovu 1:3: Ustrajnost](#)).

Neka bi Bog oprostio denominacijskoj oholosti i ograničenjima što su stvorili ljudi, ali isto tako neka bude “ekskluzivistički skandal” Evanđelja po Ivanu 10:1-8; 14:6; Djela apostolskih 4:12; 1. Timoteju poslanice 2:5 naviješten svima! Svi mogu doći i oni mogu doći na različite načine, ali oni svi moraju doći kroz Isusa i živjeti za Njega (tj. biti promijenjeni, usp. Mt 28:20)! Postoje samo jedna vrata ali ona su širom otvorena (usp. Djela 14:27; Kol 4:3; Otk 3:7-8) – “koliko god”, “čija god želja”, “svi koji” žele ući!

POSEBNA TEMA: GRČKA GLAGOLSKA VREMENA UPOTRIJEBLJENA ZA OPIS SPASENJA

Spasenje nije proizvod, već međusobni odnos. Nije završeno kad netko povjeruje Kristu; ono je tek počelo! To nije polica za osiguranje protiv požara, niti karta za Nebo, već život rastuće Kristo-sličnosti.

SPASENJE JE DOVRŠENO DJELOVANJE (AORIST)

- Djela apostolska 15:11
- Poslanica Rimljanima 8:24
- 2. Timoteju poslanica 1:9
- Titu poslanica 3:5
- Poslanica Rimljanima 13:11 (spaja AORIST s FUTUROM /BUDUĆIM USMJERENJEM)

SPASENJE KAO STANJE POSTOJANJA (PERFEKT)

- Poslanica Efežanima 2:5.8

SPASENJE KAO STALNI TIJEK (PREZENT)

- 1. Poslanica Korinćanima 1:18; 15:2
- 2. Poslanica Korinćanima 2:15

SPASENJE KAO BUDUĆE DOKONČANJE (FUTUR u GLAGOLSKOME VREMENU ILI OKVIRU)

- Poslanica Rimljanima 5:9.10; 10:9.13 (podrazumijevano u Mt 10:22; 24:13; Mk 13:13)
- 1. Poslanica Korinćanima 3:15; 5:5
- Poslanica Filipljanima 1:28
- 1. Poslanica Solunjanima 5:8-9
- Poslanica Hebrejima 1:14; 9:28
- 1. Petrova poslanica 1:5.9

Prema tome, spasenje započinje s početnom odlukom vjere (usp. Iv 1:12; 3:16; Rim 10:9-13), ali ono mora proizlaziti u tijeku načina života vjere (usp. Rim 8:29; Gal 4:19; Ef 1:4; 2:10), koje će jednog dana biti vidljivo dovršeno (usp. I. Iv 3:2). Ovo konačno stanje nazvano je proslavljenje. Može ga se prikazati kao:

1. početno spasenje - opravdanje (spašeni od kazne grijeha)
2. napredujuće spasenje - posvećenje (spašeni od sile grijeha)
3. konačno spasenje - proslavljenje (spašeni od prisutnosti grijeha).

POSEBNA TEMA: POKAJANJE U STAROME ZAVJETU

Ova je zamisao ključna ali teška za odredbu. Većina od nas ima odredbu koja proizlazi iz naše denominacijske pripadnosti. Međutim, uobičajeno je "postavljena" teološka odredba nametnuta od nekoliko hebrejskih (i grčkih) riječi koje ne podrazumijevaju posebno ovu "postavku" odredbe. Mora biti zapamćeno da su NZ-ni autori (osim Luke) bili hebrejski mislioci koji su koristili pojmove koine grčkog, tako da su mjesto za početak hebrejski pojmovi sami za sebe, od kojih prvenstveno postoje dva:

1. *nhm* (נחם, BDB 636, KB 688)
2. *swb* (שב, BDB 996, KB 1427).

Prvi, *nhm*, koji je izgleda izvorno morao značiti duboko udahnuti, bio je korišten u nekoliko značenja:

- a. "odmor" ili "udobnost" (npr. Post 5:29; 24:67; 27:42; 37:35; 38:12; 50:12; često bilo korišteno u imenima, usp. 2. Kr 15:14; 1. Ljet 4:19; Neh 1:1; 7:7; Nah 1:1)
- b. "žaliti" (npr. Post 6:6.7)
- c. "promijenjeno mišljenje" (npr. Izl 13:17; 32:12.14; Br 23:19)
- d. "sućut" (npr. Pnz 32:36).

Zabilježite da sve od ovoga uključuje dubok osjećaj! Ovo je ključ: duboki osjećaji koji vode djelovanju. Ova promjena djelovanja često je usmjerena na druge osobe, ali i prema Bogu. To je ona promjena stava i djelovanja prema Bogu što natapa ovaj pojam s toliko teološke znakovitosti. Ali ovdje se mora biti pozoran. Bog je rekao da se treba “pokajati” (usp. Post 6:6.7; Izl 32:14; Suci 2:18; 1. Sam 15:11.35; Ps 106:45), ali to ne ishodi iz žalosti nad grijehom ili zabludom, nego je to doslovan način pokazivanja Božje sućuti i brige (usp. Br 23:19; 1. Sam 15:29; Ps 110:4; Jer 4:27-28; Ez 24:14). Dug kazne za grijeh i pobunu je oprosteno ako se grješnik istinski okrene od njegova/njena/njihovih grijeha i okrene se Bogu.

Ovaj pojam ima široko semantičko polje. Okvir je ključan u određivanju njegova namjeravanog značenja.

Drugi pojam, *swb*, znači “okrenuti se” (okrenuti se od, okrenuti se natrag, okrenuti se prema/k). Ako je istinito da su dva zahtjeva Saveza “pokajanje” i “vjera” (npr. Mt 3:2; 4:17; Mk 1:4.15; 2:17; Lk 3:3.8; 5:32; 13:3.5; 15:7; 17:3), onda *nhm* upućuje na jake osjećaje prepoznavanja nečijeg grijeha i okretanje od grijeha, dok bi *swb* mogao upućivati na okretanje od grijeha do okretanja k Bogu (jedan primjer ova dva duhovna djelovanja je Knjiga proroka Amosa 4:6-11: “niste se okrenuli Meni” [pet puta] te Amos 5:4.6.14: “tražite Me ...tražite Gospodina ... tražite dobro a ne zlo”).

Prvi veliki primjer snage pokajanja je Davidov grijeh s Bat-Šebom (usp. 2. Sam 12; Ps 32; 51). Bilo je neprekidnih posljedica za Davida, njegovu obitelj, i Izraela, ali David je bio obnovljen za zajedništvo s Bogom! Čak se grješan Manaše mogao pokajati i bilo mu je oprosteno (usp. 2. Ljet 33:12-13).

Oba od ovih pojmova korištena su usporedno u Psalmu 90:13. Mora biti prepoznavanje grijeha i namjeravano, osobno okretanje od njega, kao i čežnja za traženjem Boga i Njegove pravednosti (usp. Iz 1:16-20). Pokajanje ima spoznajni vid, osobni vid, i moralni vid. Sva su tri zahtijevana, i započeti novi odnos s Bogom i nastaviti novi odnos. Dubok osjećaj žaljenja okreće se u trajnu privrženost Bogu i za Boga!

POSEBNA TEMA: POKAJANJE U NOVOME ZAVJETU

Pokajanje (zajedno s vjerom) zavjetni je zahtjev oba i Staroga zavjeta (*Nacham*, BDB 636, npr. Joel 2:13-14; *Shuv*, BDB 996, npr. 1. Kr 8:47.48; Ez 14:6; 18:30; Joel 2:12-14; Zah 1:3-4) i Novoga zavjeta:

1. Ivan Krstitelj (Mt 3:2; Mk 1:4; Lk 3:3.8)
2. Isus (Mt 4:17; Mk 1:15; Lk 5:32; 13:3.5; 15:7; 17:3)
3. Petar (Djela 2:38; 3:19; 8:22; 11:18; 2. Pt 3:9)
4. Pavao (Djela 13:24; 17:30; 20:21; 26:20; Rim 2:4).

Ali što je pokajanje? Je li to tuga? Je li to prestanak grijeha? Najbolje poglavlje u NZ-u za razumijevanje različitih suzvučja ove zamisli jeste 2. Poslanica Korinćanima 7:8-11, gdje su upotrijebljena tri povezana, ali različita, grčka pojma:

1. “tuga” (*lupē*, usp. stihove 8 [dva puta].9 [tri puta].10 [dva puta].11). To znači žalovanje ili jad i ima teološki neutralni suzvuk
2. “pokajanje” (*metanoē*, usp. stihove 9.10). To je složenica od “nakon /poslije” i “um”, što podrazumijeva novi um, novi način razmišljanja, novi stav prema životu i Bogu. To je istinsko pokajanje
3. “žaljenje” (*metamelomai*, usp. stihove 8 [dva puta].10). To je složenica od “nakon /poslije” i “briga /skrb”. Upotrijebljena je za Judu u Evanđelju po Mateju 27:3 i Ezava u Poslanici Hebrejima 12:16-17. Podrazumijeva žaljenje nad posljedicama, ne nad djelovanjima.

Pokajanje i vjera zahtijevana su zavjetna djelovanja (usp. Mk 1:15; Djela 2:38.41; 3:16.19; 20:21). Postoje neki tekstovi koji podrazumijevaju kako Bog daje pokajanje (usp. Djela 5:31; 11:18; 2. Tim 2:25). Ali većina tekstova vidi ovo kao neophodnost ljudskoga zavjetnoga odaziva Božjoj ponudi besplatnoga spasenja.

Odredbe oba i hebrejskoga i grčkoga pojma zahtijevaju shvaćanje punoga značenja pokajanja. Hebrejski zahtijeva “promjenu djelovanja”, dok grčki zahtijeva “promjenu uma”. Spašena osoba prima novi um i srce. Ona misli drukčije i živi drukčije. Umjesto: “Što je u tome za mene?” pitanje je sad: “Što je Božja volja?” Pokajanje nije emocija što se gubi ili potpuna bezgrješnost, nego novi odnos sa Svetim Bogom koji mijenja vjernika napredujuće u svetoga.

POSEBNA TEMA: VJERA, POVJERENJE, ILI POUZDANJE (*Pistis* [IMENICA], *Pisteuō*, [GLAGOL], *Pistos* [PRIDJEV]) U NZ-U

- A. To je veoma važan pojam u Bibliji (usp. Heb 11:1.6). Bio je subjekt Isusova ranoga propovijedanja (usp. Mk 1:15). Postoje najmanje dva zahtjeva Novoga saveza: pokajanje i vjera (usp. Mk 1:15; Djela 3:16.19; 20:21).
- B. Njegova etimologija
- Pojam “vjera” u SZ-u znači odanost, vjernost, ili pouzdanost i bio je opis Božje naravi, ne naše.
 - Dolazi iz hebrejskoga pojma (*emun, emunah*, BDB 53, tj. Hab 2:4), što znači “biti siguran ili trajan”. Spasavajuća vjera je:
 - osoba kojoj se daje dobrodošlica (tj. osobno pouzdanje, vjera, usp. E.1., dolje)
 - istine koje se vjeruju o toj osobi (tj. Pismo, usp. E.5., dolje)
 - življenje života kao ta osoba (tj. Kristo-sličnost).
- C. Njegova SZ-na uporaba
- Mora biti naglašeno da Abrahamova vjera nije bila u budućega Mesiju, nego u Božje obećanje da će imati dijete i potomstvo (usp. Post 12:2; 15:2-5; 17:4-8; 18:14; Rim 4:1-5). Abraham se odazvao tome obećanju pouzdavajući se u Boga ([vidjeti Posebnu temu dolje: Povjerenje, pouzdanje, vjera, i vjernost u Starome zavjetu \[ἰσχυρῶς\]](#)) i u Njegovu riječ. On je ipak imao sumnje i poteškoće s ovim obećanjem, koje je uzelo trinaest godina da bude ispunjeno. Njegova je nesavršena vjera, međutim, bila prihvaćena od Boga. Bog je voljan raditi s neispravnima ljudskim bićima koji se odazivlju Njemu i Njegovim obećanjima u vjeri, čak iako je ta vjera veličine gorušičinog sjemena (usp. Mt 17:20) ili mješovita vjera (usp. Mk 9:22-24).
- D. Njegova NZ-na uporaba
- Pojam “povjerova” iz grčkoga je pojma (*pisteuō*) koji također može biti preveden “povjerenje”, “vjera”, ili “pouzdanje”. Primjerice, IMENICA se ne pojavljuje u Evanđelju po Ivanu, ali GLAGOL je korišten često. U Evanđelju po Ivanu 2:23-25 postoji neizvjesnost o iskrenosti predanosti mnoštva Isusu iz Nazareta kao Mesiji. Ostali primjeri ove površne uporabe pojma “povjerenje” su u Ivanu 8:31-59 te Djelima apostolskim 8:13.18-24. Istinska biblijska vjera više je od početnoga odaziva. Ona mora biti slijeđena tijekom učenja (usp. Mt 13:20-22.31-32; 28:19-20).
- E. Njegova uporaba s PRIJEDLOGOM
- eis* znači “u”. Ova jedinstvena građa naglašava da vjernici stavljaju svoje pouzdanje /vjeru u Isusa:
 - u Njegovo Ime (Iv 1:12; 2:23; 3:18; 1. Iv 5:13)
 - u Njega (Iv 2:11; 3:15.18; 4:39; 6:40; 7:5.31.39.48; 8:30; 9:36; 10:42; 11:45.48; 17:37.42; Mt 18:6; Djela 10:43; Fil 1:29; 1. Pt 1:8)
 - u Mene (Iv 6:35; 7:38; 11:25.26; 12:44.46; 14:1.12; 16:9; 17:20)
 - u Sina (Iv 3:36; 9:35; 1. Iv 5:10)
 - u Isusa (Iv 12:11; Djela 19:4; Gal 2:16)
 - u Svjetlo (Iv 12:36)
 - u Boga (Iv 14:1)
 - en* znači “u” kao u Ivanu 3:15; Marku 1:15; Djelima apostolskim 5:14
 - epi* znači “u” ili na, kao u Mateju 27:42; Djelima apostolskim 9:42; 11:17; 16:31; 22:19; Poslanici Rimljanima 4:5.24; 9:33; 10:11; 1. Timoteju poslanici 1:16; 1. Petrovoj 2:6
 - PADEŽ DATIV bez PRIJEDLOGA kao u Poslanici Galaćanima 3:6; Djelima apostolskim 18:8; 27:25; 1. Ivanovoj poslanici 3:23; 5:10
 - hoti*, što znači “povjerovati da”, daje sadržaj u što povjerovati:
 - Isus je Svetac Božji (Iv 6:69)
 - Isus je Ja Jesam (Iv 8:24)
 - Isus je u Ocu i Otac je u Njemu (Iv 10:38)
 - Isus je Mesija (Iv 11:27; 20:31)

- e. Isus je Božji Sin (Iv 11:27; 20:31)
- f. Isus je bio poslan od Oca (Iv 11:42; 17:8.21)
- g. Isus je jedno s Ocem (Iv 14:10-11)
- h. Isus je došao od Oca (Iv 16:27.30)
- i. Isus je Sebe poistovjetio u Očevu zavjetnome Imenu, "Ja Jesam" (Iv 8:24; 13:19)
- j. mi ćemo živjeti s Njim (Rim 6:8)
- k. Isus je umro i ponovo bio uzdignut (1. Sol 4:14).

POSEBNA TEMA: POVJERENJE, POUZDANJE, VJERA, I VJERNOST U STAROME ZAVJETU (יֵשׁוּעַ)

I. UVODNE IZJAVE

Treba biti izjavljeno da uporaba ove teološke zamisli, tako ključne za NZ, nije jasno određena u SZ-u. Ona je zasigurno tamo, ali prikazana u ključu izabranih odlomaka i osoba.

SZ spaja:

- A. pojedinca i zajednicu
- B. osobni susret i poslušnost Savezu.

Vjera je oboje i osobni susret i svakodnevni način života! Lakše ju je opisati u osobi nego u leksičkom obliku (tj. proučavanje riječi). Ovaj osobni vid najbolje je slikovito opisan u:

- A. Abrahamu i njegovu potomstvu
- B. Davidu i Izraelu.

Ovi ljudi susreli su Boga i njihovi životi bili su trajno promijenjeni (ne savršeni životi, već neprekidna vjera). Kušnja je otkrila slabost i snagu njihove vjere u susretu s Bogom, ali prisnan, odnos pouzdanja nastavio se kroz vrijeme! Bila je iskušana i pročišćena, ali je nastavljena kao svjedočenje njihove pobožnosti i načina života.

II. UPORABA GLAVNOG KORIJENA

A. יֵשׁוּעַ (BDB 52)

1. GLAGOL

- a. *Qal* osnova – poduprijeti, ojačati (tj. 2. Kr 10:1.5; Est 2:7, ne teološka uporaba)
- b. *Niphal* osnova – učiniti sigurnim ili čvrstim, ustanoviti, potvrditi, biti vjeran ili pouzdan:

- (1) o čovjeku, Knjiga proroka Izaije 8:2; 53:1; Jeremija 40:14
- (2) o stvari, Knjiga proroka Izaije 22:23
- (3) o Bogu, Ponovljeni zakon 7:9; Knjiga proroka Izaije 49:7; Jeremija 42:5

- c. *Hiphil* osnova – stajati čvrsto, vjerovati, pouzdati se:

- (1) vjerova Abraham Bogu, Knjiga Postanka 15:6
- (2) Izraelci u Egiptu su vjerovali, Knjiga Izlaska 4:31; 14:31 (nijekano u Pnz 1:32)
- (3) Izraelci su vjerovali YHWH-i koji je govorio kroz Mojsija, Knjiga Izlaska 19:9; Psalam 106:12.24
- (4) Ahaz nije vjerovao u Boga, Knjiga proroka Izaije 7:9
- (5) tkogod vjeruje u to /njega, Knjiga proroka Izaije 28:16
- (6) vjerovati istine o Bogu, Knjiga proroka Izaije 43:10-12.

- 2. IMENICA (MUŠKI ROD) – vjernost (tj. Pnz 32:20; Iz 25:1; 26:2).

- 3. PRILOG – zaista, uistinu, slažem se, moglo bi biti tako (usp. Pnz 27:15-26; 1. Kr 1:36; 1. Ljet 16:36; Iz 65:16; Jer 11:5; 28:6). Ovo je obredno korištenje "amen" u SZ-u i NZ-u.

B. יֵשׁוּעַ (BDB 54) IMENICA ŽENSKOG RODA, nepokolebljivost, odanost, istina:

- 1. o čovjeku, Knjiga proroka Izaije 10:20; 42:3; 48:1
- 2. o Bogu, Knjiga Izlaska 34:6; Psalam 117:2; Knjiga proroka Izaije 38:18.19; 61:8
- 3. o istini, Ponovljeni zakon 32:4; 1. Knjiga o Kraljevima 22:16; Psalam 33:4; 98:3; 100:5; 119:30; Knjiga proroka Jeremije 9:5; Zaharija 8:16.

- C. אמונה (BDB 53), nepokolebljivost, postojanost, čestitost:
1. o rukama, Knjiga Izlaska 17:12
 2. o vremenima, Knjiga proroka Izaije 33:6
 3. o ljudima, Knjiga proroka Jeremije 5:3; 7:28; 9:2
 4. o Bogu, Psalam 40:11; 88:12; 89:1.2.5.8; 119:138.

III. PAVLOVA UPORABA OVE SZ-ne ZAMISLI

- A. Pavao temelji svoje novo razumijevanje YHWH i SZ-a na svome osobnom susretu s Isusom na putu za Damask (usp. Djela 9; 22; 26).
- B. Pronašao je SZ-nu potporu za svoje novo razumijevanje u dva ključna SZ-na odlomka što koriste korijen אִמָּן:
1. Knjiga Postanka 15:6 – Abramov osobni susret potaknut od Boga (Post 12) ishodio je u poslušnome životu vjere (Post 12 - 22). Pavao na ovo cilja u Poslanici Rimljanima 4 i Galaćanima 3.
 2. Knjiga proroka Izaije 28:16 – onima koji vjeruju u to (tj. Božji prokušani i čvrsto postavljeni ugaoni kamen) nikad neće biti:
 - a. Poslanica Rimljanima 9:33, “posramljeni” ili “razočarani”
 - b. Poslanica Rimljanima 10:11, isto kao gore.
 3. Knjiga proroka Habakuka 2:4 – oni koji poznaju vjernog Boga trebali bi živjeti vjerne živote (usp. Jer 7:28). Pavao je koristio ovaj tekst u Poslanici Rimljanima 1:17 i Galaćanima 3:11 (također zabilježite Heb 10:38).

IV. PETROVA UPORABA SZ-ne ZAMISLI

- A. Petar usklađuje:
1. Knjiga proroka Izaije 8:14 – 1. Petrova poslanica 2:8 (kamen spoticanja)
 2. Knjiga proroka Izaije 28:16 – 1. Petrova poslanica 2:6 (ugaoni kamen)
 3. Psalam 118:22 – 1. Petrova poslanica 2:7 (odbačeni kamen).
- B. On okreće jedinstven jezik što opisuje Izraela, “izabrani rod, kraljevstvo svećeništva, sveti narod, narod za Božju vlastitu svojinu” iz:
1. Ponovljenog zakona 10:15; Knjige proroka Izaije 43:21
 2. Knjige proroka Izaije 61:6; 66:21
 3. Knjige Izlaska 19:6; Ponovljenog zakona 7:6
- i sada to upotrebljava za vjeru Crkve u Krista.

V. IVANOVA UPORABA ZAMISLI

- A. Njena NZ-na uporaba
 Pojam “povjerova” dolazi od grčkog pojma (*pisteuō*) koji se može prevesti i “povjerovati”, “vjera”, ili “pouzdanje”. Na primjer, IMENICA se ne pojavljuje u Evanđelju po Ivanu, ali je česta uporaba GLAGOLA. U Ivanu 2:23-25 postoji neizvjesnost o iskrenoj predanosti mnoštva Isusu iz Nazareta kao Mesiji. Ostali primjeri površne uporabe ovog pojma “povjerovati” nalaze se u Ivanu 8:31-59 i Djelima apostolskim 8:13.18-24. Prava biblijska vjera više je od početnoga odaziva. Ona mora biti slijeđena postupkom učenja (usp. Mt 13:20-22.31-32).
- B. Njena uporaba s PRIJEDLOZIMA
1. *eis* znači “u”. Ova jedinstvena građa naglašava vjernikovo stavljanje njihova pouzdanja /vjere u Isusa:
 - a. u Njegovo Ime (Iv 1:12; 2:23; 3:18; 1. Iv 5:13)
 - b. u Njega (Iv 2:11; 3:15.18; 4:39; 6:40; 7:5.31.39.48; 8:30; 9:36; 10:42; 11:45.48; 12:37.42; Mt 18:6; Djela 10:43; Fil 1:29; 1. Pt 1:8)
 - c. u Mene (Iv 6:35; 7:38; 11:25.26; 12:44.46; 14:1.12; 16:9; 17:20)

- d. u Sina (Iv 3:36; 9:35; 1. Iv 5:10)
- e. u Isusa (Iv 12:11; Djela 19:4; Gal 2:16)
- f. u Svjetlo (Iv 12:36)
- g. u Boga (Iv 14:1)
- 2. *ev* znači “u” kao u Evanđelju po Ivanu 3:15; Marku 1:15; Djelima apostolskim 5:14
- 3. *epi* znači “u” ili “iznad /nad”, kao u Evanđelju po Mateju 27:42; Djelima apostolskim 9:42; 11:17; 16:31; 22:19; Poslanici Rimljanima 4:5.24; 9:33; 10:11; 1. Timoteju poslanici 1:16; 1. Petrovoj poslanici 2:6
- 4. DATIV bez PRIJEDLOGA kao u Poslanici Galaćanima 3:6; Djelima apostolskim 18:8; 27:25; 1. Ivanovoj poslanici 3:23; 5:10
- 5. *hoti*, što znači “vjerovati da”, daje sadržaj kako što vjerovati:
 - a. Isus je Svetac Božji (Iv 6:69)
 - b. Isus je Ja Jesam (Iv 8:24)
 - c. Isus je u Ocu i Otac je u Njemu (Iv 10:38)
 - d. Isus je Mesija (Iv 11:27; 20:31)
 - e. Isus je Sin Božji (Iv 11:27; 20:31)
 - f. Isus je bio poslan od Oca (Iv 11:42; 17:8.21)
 - g. Isus je jedno s Ocem (Iv 14:10-11)
 - h. Isus dolazi od Oca (Iv 16:27.30)
 - i. Isus poistovjećuje Sebe u zavjetnom imenu Oca, “Ja Jesam” (Iv 8:24; 13:19)
 - j. mi ćemo živjeti s Njim (Rim 6:8)
 - k. Isus je umro i ponovo ustao (1. Sol 4:14).

VI. ZAKLJUČAK

Biblijska vjera je čovjekov odaziv na Božansku riječ /obećanje. Bog uvijek započinje (tj. Iv 6:44.65), ali dio ovoga Božanskog naviještanja je potreba čovjekova odaziva:

- A. pouzdanje
- B. zavjetna poslušnost.

Biblijska vjera je:

- 1. osobni odnos (početna vjera)
- 2. potvrda biblijske istine (vjera u Božje otkrivenje)
- 3. prikladan odgovor u poslušnosti (svakodnevna vjera).

Biblijska vjera nije karta za Nebo ili polica osiguranja. To je osobni odnos. To je svrha stvaranja i ljudi stvorenih na sliku i sličnost Boga (usp. Post 1:26-27). Ishod je “prisnost”. Bog zahtijeva zajedništvo, a ne određeno teološko stajalište! Ali zajedništvo sa svetim Bogom zahtijeva da djeca pokazuju “obiteljske” osobine (tj. svetost, usp. Lev 19:2; Mt 5:48; 1. Pt 1:15-16). Pad (usp. Post 3) povrijedio je našu sposobnost ispravnoga odaziva. Stoga,

Bog je djelovao za naše dobro (usp. Ez 36:27-38), dajući nam “novo srce” i “novog duha”, koji nam kroz vjeru i pokajanje omogućava zajedništvo s Njim i poslušnost Njemu!

Svo troje je ključno. Svo troje mora se držati. Cilj je upoznati Boga (hebrejski i grčki smisao) i odražavati Njegovu narav u svojim životima. Cilj vjere nije Nebo jednoga dana, nego Kristo-sličnost svakoga dana!

Čovjekova vjernost je ishod (NZ), ne temelj (SZ) odnosa s Bogom: čovjekova vjera u Njegovu vjernost; čovjekovo pouzdanje u Njegovu pouzdanost. Srce NZ-nog gledišta na spasenje jeste da se ljudi moraju početno i neprekidno odazivati na početnu Božju milost i milosrđe pokazanu u Kristu. On je ljubio, On je poslao, On je providio; mi moramo odgovoriti u vjeri i vjernosti (usp. Ef 2:8-9 i 10)!

Vjeran Bog želi vjerne ljude kako bi otkrio Sâm Sebe nevjernome svijetu i dovede ga u osobnu vjeru u Njega.

▣ (12-13)

NASB	“skriveni grebeni”
NKJV	“mrlje”
NRSV	“sramote”
TEV	“prljave mrlje”
NJB	“opasna pogibao”

Grčki pojam *spilas* ima dva različita značenja (Arndt, Gingrich, Danker, 2. izd., str. 762):

1. starije iz grčke književnosti o “skrivenim grebenima” (tj. nevidljiva, neočekivana opasnost)
2. kasniji smisao o “sramotama”, “ljagama”, ili “mrljama” (usp. Ef 5:27; Jak 3:6; 2. Pt 2:13; Juda 23).

Mogućnost #1 odgovara najbolje okviru. NASB i NRSV fusnote imaju “skriveni grebeni”, ali riječ je isto tako upotrijebljena u NZ-u o “mrljama” (usp. 2. Pt 2:13).

▣ **“gozbama ljubavi”** Ovo je bilo uobičajeno zajedničko blagovanje Rane crkve (usp. 1. Kor 11:17-22). Druga Petrova poslanica 2:13-14 otkriva seksualnu pohotu provedenu od ovih krivih učitelja čak kod Večere Gospodnje i zajedničkoga blagovanja.

▣ **“brinući za sebe same”** Ovo znači “brinuti se za same sebe” (usp. Ez 34:2.8-10), upravljano strašću, ne zbog razloga ili ljubavi za Boga. To je sržnost grijeha – neovisnost od Boga i Njegove ljubavi za čitavo čovječanstvo. Božja ljubav je skupna, za cjelinu. Ljubav paloga čovječanstva je pojedinačna; “što je u tome za mene?”. Ona je usmjerena na sebe samog, sebična, usredištena na samog sebe.

▣ **“oblaci bez vode ... jesenska stabla bez ploda”** Ovo su metafore čije je žarište na obećanju nečega, ali bez ispunjenja – nema vode, nema hrane! Krivi učitelji davali su mnoge isprazne tvrdnje (usp. 2. Pt 2:17).

▣ **“dvostruko mrtvi”** Ovo može biti: (1) metafora o vidljivome fizičkom životu, ali u stvarnosti, mrtvome duhovnom životu; (2) upućivanje na drugu smrt Knjige Otkrivenja 20:14; ili (3) i besplodno i s iščupanim korijenom, time dvostruka smrt.

▣ **“iščupani s korijenjem”** TEV i NJB kombiniraju zadnja dva opisa kao one što se odnose na stabla. NJB ima “kao jesenska stabla, jalova i s iščupanim korijenom i tako mrtva dva puta”.

13 “izbacujući svoju vlastitu sramotu kao pjenu” Ovo izgleda upućuje na naplavine ostale na obali nakon oluje (usp. Iz 57:20). Točno metaforičko značenje u ovome okviru neizvjesno je (usp. Fil 3:19).

▣ **“lutajuće zvijezde”** Ovo upućuje na meteore ili planete koje nisu imale redovne orbite kao plejade i, stoga, postale su metafore za neuračunljivost ili izgubljenost. U 1. Henokovoj knjizi ova se metafora odnosi na sedam palih anđela (usp. 1. Hen 18 - 21).

▣ **“crna tmina”** Zadnja opisna kratka rečenica stiha 13 može odražavati stih 6 (usp. 2. Pt 2:17b), što upućuje na vječnu osudu kao “crnu tamu” (usp. 1. Hen 10:4-5; 63:6; Isus također koristi tamu u Mt 8:12; 22:13; 25:30).

▣ **“očuvana zauvijek”** Ovdje opet Juda koristi jednu od svojih omiljenih riječi, “očuvana” (usp. *tēreō* u Judi 1.6.13.21 i *phulassō* u Judi 24). To je PERFECT PASIVNOGA INDIKATIVA. GLAGOLSKO VRIJEME i NAČIN podrazumijevaju da ih je Bog čuvao utamničene u tami i oni ostaju utamničeni (usp. 2. Pt 2:17).

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 14-16

¹⁴I to bijaše isto tako o ovim ljudima što Henok, u sedmome naraštaju od Adama, prorokova, govoreći: “Gle, Gospodin dođe s mnogim tisućama Svojih svetih, ¹⁵izvršiti osudu nad svima, i osuditi sve bezbožnike o svima njihovim bezbožnim djelima što su učinili na bezbožan način, i o svima nesmiljenim stvarima što su bezbožni grješnici govorili protiv Njega.” ¹⁶Ovo su gundala, pronalazeći krivnju, idući za svojima *vlastitim* pohotama; oni govore oholo, laskavi ljudi radi *stjecanja neke prednosti*.

14 “Henok” Henok je bio osoba u rodoslovnome popisu Knjige Postanka 5 koji je hodao s YHWH-om. Svatko je živio i umro, ali Henok je bio prenesen da bude s Bogom. On je postao primjerom nade i zajedništva /prisnosti s Bogom. U neko vrijeme prije prvoga stoljeća bila je židovska apokaliptička knjiga naslovljena 1. Henokova (dio tobožnjega naslova) napisana i postala vrlo utjecajna knjiga među Židovima i kršćanima. Hebrejski izvornik je izgubljen. Svi suvremeni čitatelji imaju mnogo kasniju (godine 600.) prepisku iz Etiopije što su izdali kršćani. Kad netko čita ovu dugu etiopsku prepisku postaje očitim zašto je ona bila toliko popularna: ona nagađa o mnogim događajima što su se dogodili u SZ-u (takvima kao što je Potop) kao i o budućim događajima (Nebo, Pakao).

Juda, kao većina židovskih ljudi prvoga stoljeća, bio je upoznat s krivotvorenim prijepisom apokaliptičkoga spisa. Njegova uporaba toga je kao slikovit prikaz što ne znači da je on mislio kako je isti nadahnut. Ali njegova uporaba “prorokova” nema nakanu dati toj knjizi vjerodostojnost. Ovo važno pitanje je razlog zašto je Judina poslanica trebala toliko dugo vremena da bude uključena u NZ-ni kanon.

Pavao navodi židovski Midraš, neimenovane židovske među-biblijske izvore i grčke pjesnike, ali to ne podrazumijeva da su oni bili nadahnuti. Juda je mogao koristiti “prorokova” u ne-tehničkom smislu.

Izričaj “sedmome” bio je upotrijebljen u Henokovu rodoslovlju od Adama u 1. Henokovoj 60:8; 93:3. Juda je bio upoznat s ovom među-biblijskom knjigom.

▣ **“prorokova”** Juda je mogao prihvatiti 1. Henokovu knjigu kao istinitu.

14-15 Ovi su stihovi navod iz 1. Henokove knjige 1:9 (ili etiopska Henokova), od koje su nađeni samo dijelovi u Svicima s Mrtvoga mora. Postoji igra na pojam “bezbožnim” (*asebeia*). On je bio korišten u 1. Henokovoj kao upućivanje na kaznu anđela u Knjizi Postanka 6 (usp. Juda 15.16). Izravan navod iz *The Old Testament Pseudepigrapha*, tom 1, izdano od Jamesa H. Charleswortha o 1. Henokovoj 1:9 je:

“Gle, on će doći s deset milijuna svetih zato da izvrši osudu nad svima. On će uništiti pokvarene i osuditi sve meso na račun svega što su učinili, toga što su grješnici i pokvareni počinili protiv njega.” (str. 13-14).

Postoji tečnost u Judinoj poslanici između SZ-nih primjera i NZ-nih “ovi(h)” krivih učitelja. Ovaj okvir izgleda primjenjuje tadašnju heretičku uporabu terminologije 1. Henokove “sedmi od Adama” (usp. 1. Hen 60:8; 93:3). Zato što je 1. Henokova vidjela Postanak 6 kao uključivanje anđela i ljudskih žena ne znači da je to istinito. Biblija je višeznačna i neodređena u mnogim točkama, ali središnja istina okvira je jasna. Naša poteškoća kao suvremenih čitatelja je da mi želimo vrlo posebnu i obavijest u pojedinosti o subjektima i pitanjima što otkrivenje nije odabralo razjasniti. Ovi su subjekti zanimljivi, ali nisu neophodni za spasenje i pobožno življenje.

▣ **“s mnogim tisućama Svojih svetih”** Ovo upućuje na nebrojene anđeoske sluge koje okružuju YHWH-u (usp. Pnz 33:2; Dn 7:10). U ovome navodu iz 1. Henokove knjige “Gospodin” mora upućivati na YHWH-u. U NZ-u o Isusu je često naviještan povratak na nebeskim oblacima s mnogim anđelima (usp. Mt 16:27; 25:31; Mk 8:38; Lk 9:26; 2. Sol 1:7).

▣ **“govorili (su) protiv Njega”** Netko se pita je li ovaj navod iz 1. Henokove knjige, što se odnosi na bogohuljenje protiv YHWH, povezano nekako s Judinom poslanicom 8, “odbacuju vlast”. Neki engleski prijevodi (NASB, NKJV, *New Berkley Version*) imaju veliko slovo ove ZAMIENICE, podrazumijevajući upućivanje na Boga. Moguće je da se “gundala” u Judi 6 odnose na riječi Izraelaca prema YHWH-i i Njegovu odabranome vodstvu (Mojsije i Aron) tijekom razdoblja lutanja pustinjom.

15 “bezbožnim” Riječ je ponovljena četiri puta u Judinoj poslanici 15. Vidjeti bilješku u Judi 4.

16 “gundala” Ovaj je pojam korišten o Izraelu u Septuaginti za opis razdoblja lutanja pustinjom (Izl 15:24; 17:3; Br 14:29). To je moguće smjeranje na 1. Henokovu knjigu 5:5.

Juda opisuje “ov(e)” krive učitelje, kao što je učinio u Judinoj poslanici 12-13:

1. gundala
2. pronalaze krivnju
3. idu za svojim vlastitim pohotama (usp. 2. Pt 2:2.14.18; 3:3)
4. govore oholo (usp. 2. Pt 2:10.18)
5. koriste laskanje kako bi našli korist (seksualnu, novčanu, ili silu, usp. 2. Pt 2:3).

Ove osobine nisu jedinstvene SZ-nim ili NZ-nim vremenima, ali one su ishod Pada (usp. Post 3) s njegovim žarištem na neovisnosti i osobnoj slobodi /pravima /moći. Kad se ove osobine pojavljuju u vodstvu crkve postaje jasan neprekidni utjecaj adamovske naravi i demonskoga zla.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 17-23

¹⁷Ali vi, ljubljene, morate se sjetiti riječi što bijahu govorene prije od apostola našega Gospodina Isusa Krista, ¹⁸da vam oni bijahu govorili: “U posljednje vrijeme postojat će izrugivači, koji će ići za svojima vlastitim bezbožnim pohotama.” ¹⁹Ovo su oni koji uzrokuju podjele, svjetovni, lišeni Duha. ²⁰Ali vi, ljubljene, izgrađujte sami sebe na svojoj najsvetijoj vjeri, moleći u Svetome Duhu, ²¹čuvajte sebe u ljubavi Božjoj, čekajući gorljivo na milosrđe našega Gospodina Isusa Krista za vječni život. ²²I imajte milosrđe za druge, koji sumnjaju; ²³spasite ostale, čupajući ih iz vatre; i imajte za druge milosrđe sa strahom, mrzeći čak odjeću oskvrnjenu tijelom.

17 “Ali vi, ljubljene” Ovo je jaka logička suprotivost.

▣ “**morate se sjetiti**” Ovo je AORIST PASIVNOGA (deponent) IMPERATIVA. Vjernici su pozvani sjetiti se duhovnih istina njima danim govorenim riječju (usp. 2. Pt 3:2 – SZ-ni proroci, Isus i apostoli) kao i kasnijom kanoniziranom pisanom riječju (moguće su neki dijelovi NZ-a kružili u to vrijeme).

▣ “**od apostola našega Gospodina Isusa Krista**” Ovo se odnosi na propovijedanje i službu pisanja izdvojene skupine učenika nazvanih “apostoli”. Ovaj stih podrazumijeva da Juda naslovljava drugi naraštaj vjernika. Neki su čitatelji mogli čuti apostola dok govore, ali sad ova mogućnost nije moguća. To razdoblje prijenosa od “govorenog Evanđelja” na “pisano Evanđelje” bilo je vrijeme velikoga strujanja i zbrke. Mnogi su ljudi tvrdili da poznaju i govore za Boga. Juda, kao i Isus u Evanđelju po Mateju 7, usmjerava vjernike neka procijene vođe prema njihovim riječima i načinima života.

[Vidjeti Posebnu temu dolje: Kerigma Rane crkve.](#)

POSEBNA TEMA: KERIGMA RANE CRKVE

Postoji toliko mnogo mišljenja o kršćanstvu. Naše vrijeme je vrijeme religijskoga pluralizma, baš kao prvo stoljeće. Osobno, ja u potpunosti uključujem i prihvaćam sve skupine koje tvrde da poznaju i pouzdaju se u Isusa Krista. Mi se svi ne slažemo oko ovog ili onog ali temeljno kršćanstvo u potpunosti je o Isusu. Međutim, postoje skupine koje tvrde da su kršćanske što prividno “izgledaju slične” ili “kukuruzni-kolačići-dolaze-kasnije”. Kako ću izreći razlike?

Dakle, postoje dva načina:

- A. korisna knjiga za doznati što suvremene skupine vjeruju (iz njihovih vlastitih tekstova) je *The Kingdom of the Cults* od Waltera Martina
- B. propovijedi Rane crkve, posebice one od apostola Petra i Pavla u Djelima apostolskim, daju nam temeljni pregled o tome kako su nadahnuti autori prvoga stoljeća predstavili kršćanstvo različitim skupinama. Ova rana “objava” ili “propovijedanje” (od kojih su Djela sažetak) dolazi od grčke riječi *kerygma*. Ono što slijedi su temeljne istine Evanđelja o Isusu u Djelima apostolskim:
 1. ispunjenja mnogih SZ-nih proročanstava – Djela apostolska 2:17-21.30-31.34; 3:18-19.24; 10:43; 13:17-23.27; 33:33-37.40-41; 26: 6-7.22-23
 2. poslan od YHWH kao što je obećano – Djela apostolska 2:23; 3:26
 3. izvedena čudesa za potvrdu Njegove poruke i otkrivanje Božjeg suosjećanja – Djela apostolska 2:22; 3:16; 10:38
 4. predan vlastima, zatajen – Djela apostolska 3:13-14; 4:11
 5. razapet – Djela apostolska 2:23; 3:14-15; 4:10; 10:39; 13:28; 26:23
 6. uskrsnut u život – Djela apostolska 2:24.31-32; 3:15.26; 4:10; 10:40; 13:30; 17:31; 26:23
 7. uzvišen na Božju desnu stranu – Djela apostolska 2:33-36; 3:13.21
 8. doći će opet – Djela apostolska 3:20-21
 9. imenovan Sudac – Djela apostolska 10:42; 17:31
 10. poslao Svetog Duha – Djela apostolska 2:17-18.33.38-39; 10:44-47
 11. Spasitelj za sve koji vjeruju – Djela apostolska 13:38-39
 12. nitko drugi nije Spasitelj – Djela apostolska 4:12; 10:34-36.

Ovdje su neki načini odaziva ovima apostolskim stupovima istine:

1. pokajanje – Djela apostolska 2:38; 3:19; 17:30; 26:20
2. uvjerenje – Djela apostolska 2:21; 10:43; 13:38-39
3. biti kršten – Djela apostolska 2:38; 10:47-48
4. primanje Duha – Djela apostolska 2:38; 10:47
5. svi mogu doći – Djela apostolska 2:39; 3:25; 26:23.

Ova shema služila je kao sržna objava Rane crkve, iako su različiti autori NZ-a mogli propustiti dio ili naglasak drugih pojedinosti u svojim pisanjima. Čitavo Evanđelje po Marku vrlo usko slijedi Petrov vid *kerigme*. Marko je tradicionalno viđen kao onaj koji je sastavio Petrove propovijedi, propovijedane u Rimu, u pisano Evanđelje. Oba Evanđelja i po Mateju i po Luki slijede Markovu temeljnu građu

18 “da vam oni bijahu govorili” Ovo je IMPERFEKT AKTIVNOGA INDIKATIVA što upućuje na ponavljajuće djelovanje u prošlosti. Točno gdje je to apostol rekao neizvjesno je, ali 2. Petrova poslanica 3:3 je slična, kao što su Djela apostolska 20:29; 1. Timoteju poslanica 4:1 i dalje; 2. Timoteju 3:10-13; 4:3. To može biti idiom za apostolsku istinu (tj. vjera jednom za uvijek dana svetima).

▣ **“U posljednje vrijeme”** Ovo je usporedno s 2. Petrovom poslanicom 3:3: “u ova zadnja vremena”. Juda i Petar (kao i većina NZ-nih autora) mislili su da žive u zadnjim vremenima. Kašnjenje Drugoga dolaska iznenadilo je svakoga (usp. 2. Pt 3:4). Osobine zadnjih vremena u Judinoj poslanici 18-19 istinite su za svako doba povijesti palih ljudi. Život odvojen od Boga je sebična raskalašenost!

Židovi su vidjeli povijest kao podijeljenu na dva različita razdoblja: trenutačno zlo i pobunjeničko razdoblje te dolazak Novoga doba pravednosti, ustoličenog silnim Dolaskom Božjega Pomazanika (Mesije). Od NZ-nog otkrivenja ovaj dvostruki vremenski okvir bio je promijenjen. Postoji neočekivano preklapanje ova dva Doba. Isus iz Nazareta ustoličio je Kraljevstvo Božje, ali ono neće biti posve dovršeno sve do Njegova slavnog povratka. Ovo razdoblje preklapanja bilo je opisano kao “već, ali ne još” iskustvo Crkve.

18-19 “postojat će...” Juda ponovno opisuje “ove” krive učitelje na kraju vremena:

1. izrugivači (riječju i djelom, usp. 2. Pt 3:3)
2. razdorni (tj. uzrokuju podjele ili čine razlike)
3. svjetovni
4. lišeni Duha.

Zašto toliko mnogo njih slijedi ovu vrstu osobe? Ako je životni cilj služiti sebi, onda ovaj postojeći “meni prvo” pristup ima smisla. Ali, što ako postoji Bog koji će zahtijevati osobni račun za dar života? Evanđelje oslobađa vjernike od tiranije sebičnosti (usp. Rim 6) i osposobljava ih za slobodno služenje jedinome istinskom Bogu.

19 “lišeni Duha” Postoji nekoliko teorija kao ona o značenju ovoga izričaja ali najbolja izgleda mora biti ona da su oni živjeli na stupnju nagona i pukoga životinjskog apetita (usp. Juda 10).

20 “Ali vi” Postoji suprotivost (usp. Juda 17) između “ljubljeni” istinski vjernici i “ovi” krivi učitelji (vrlo slično Heb 6:9). Juda daje istinskim vjernicima popis očekivanja (usp. Juda 20-23):

1. “izgrađujte sami sebe na svojoj najsvetijoj vjeri”
2. “moleći u Svetome Duhu”
3. “čuvajte sebe u ljubavi Božjoj”
4. čekajući gorljivo na vječni život
5. imati milosrđe za one koji sumnjaju
6. čupati one koji sumnjaju iz vatre
7. paziti se od bivanja oskrvrjenim od onih kojima pomažete.

▣ **“izgrađujte sami sebe”** Ovo je PREZENT AKTIVNOGA PARTICIPA upotrijebljenog u smislu IMPERATIVA. Ovo je jedan od nizova PARTICIPA upotrijebljenih kao IMPERATIVI u završetku ovog pisma. Oni predstavljaju zavjetne odgovornosti vjernika.

Zabilježite suprotivost između:

1. čuvanja Božje sile u uvodu (stih 1) i doksologije (Juda 24-25) te
2. ovih poziva na osobno djelovanje (usp. Juda 20-23).

Vjernici žive /služe kao da sve ovisi o njima ali oslanjajući se na spoznaju da sve ovisi o Njemu. Ova ista usporedba nađena je u Knjizi proroka Ezekielu 18:31 nasuprot 36:26 (usp. Djela 20:32; Fil 2:12-13).

Metafora o kršćanskoj vjeri kao građevini uobičajena je u pisanjima i Pavla (usp. Djela 20:32; 1. Kor 3:10.12.14.17; Ef 2:20-22; Kol 2:7) i Petra (usp. 1. Pt 2:5). Ova je metafora izjavljena na nekoliko načina:

1. vjernik kao građevina (ili dio građevine) ili hram
2. ukor o dizanju samih sebe
3. zamisao o dobrom temelju za građenje.

▣ “na svojoj najsvetijoj vjeri” Ovaj gramatički oblik može značiti:

1. “na svojoj najsvetijoj vjeri” (usp. NASB, NKJV, NRSV, TEV, NJB)
2. “pomoću svoje najsvetije vjere” (usp. *New Century Version*)
3. “u svojoj najsvetijoj vjeri” (usp. NEB, NAB, NIV).

Grčki pojam “vjera” (*pistis*) preveden je u engleskome s tri pojma: “vjera”, “povjerenje /uvjerenje”, ili “pouzdanje”.

Vjera je upotrijebljena u tri smisla u NZ-u:

1. kao osobno prihvaćanje Isusa kao Božjega Krista
2. kao vjerno življenje za Njega
3. kao tijelo istina o Njemu (usp. Juda 3; Gal 1:23; 3:23-25).

Zrelo kršćanstvo uključuje sva tri smisla.

20-21 Zabilježite da je spomenut Trojedini Bog: Duh (Juda 20); Bog (Juda 1); Gospodin Isus Krist (Juda 21). Pojam “trojstvo” nije biblijski pojam, ali zamisao zasigurno jeste – “jedna božanska sržnost” (monoteizam) ali tri osobe i vječna očitovanja. Ako je Isus Božanski a Duh je osobni [osoba – op.prev.], onda “monoteistički” znači jedna Božanska sržnost ali tri osobna očitovanja – Otac, Sin i Duh (usp. Mt 3:16-17; 28:19; Iv 14:26; Djela 2:32-33.38-39; Rim 1:4-5; 5:1.5; 8:1-4.8-10; 1. Kor 12:4-6; 2. Kor 1:21-22; 13:14; Gal 4:4-6; Ef 1:3-14.17; 2:18; 4:4-6; 2. Sol 2:13; Tit 3:4-6; 1. Pt 1:2; Juda 20-21).

[Vidjeti Posebnu temu u Jakovljevoj poslanici 2:19: Trojstvo.](#)

20 “moleći u Svetome Duhu” Ovo je još jedan PREZENT SREDNJEGA (deponent) PARTICIPA upotrijebljenog u smislu IMPERATIVA. Što znači moliti u Svetome Duhu?:

1. Duh moli za vjernika (usp. Rim 8:26-27)
2. vjernik moli u snazi /prisutnosti Duha (usp. Ef 6:18)
3. vjernik moli u daru jezika (usp. 1. Kor 12:10; 14:14, ali zabilježiti u 1. Kor 12:29-30, nizovi pitanja što očekuju “ne” odgovor pokazuje da dar jezika nije za svakoga vjernika)
4. budući ne postoji ČLAN s “Duhu”, grčki oblik je točno kao Evanđelje po Ivanu 4:23, gdje Isus opisuje istinsko štovanje ženi iz Samarije kao štovanje “u Duhu i Istini” (usp. Fil 3:3).

Usred nizova zapovijedi (PARTICIPI s IMPERATIVNOM silom) za vjernike da vojuju dobru borbu, postoji potvrda o neophodnosti sile Duha donoseći neophodnu teološku ravnotežu između suverenosti Boga i zahtijevanoga zavjetnog odaziva.

[Vidjeti Posebnu temu u Jakovljevoj poslanici 5:16: Zastupnička molitva.](#)

21 “čuvajte sebe u ljubavi Božjoj” Ovo je glavni GLAGOL okvira (to je bila omiljena zamisao za Judu [usp. Juda 1.6.13.21]), i još jedan AORIST AKTIVNOGA IMPERATIVA. Kako se netko čuva u ljubavi Božjoj? AORIST AKTIVNOGA IMPERATIVA govori o hitnome činu. Spasenje je opisano u NZ-u kao:

1. dovršeno djelo u prošlosti (AORIST INDIKATIVA)
2. stanje bivanja (PERFEKT GLAGOLSKO VRIJEME)
3. neprekidni tijek (PREZENT GLAGOLSKO VRIJEME)
4. buduće dovršenje (FUTUR GLAGOLSKO VRIJEME).

Evangelici su krivi za prenatlažavanje početnoga čina (što je zasigurno neophodan), ali podcjenjuju tijekom zanemarivanjem paradoksa besplatnoga dara u Isusu nasuprot nastavljanja života vjere i službe. Bog je odlučio baviti se s ljudima kroz Savez. Postoje dobrobiti i zahtjevi. Mi volimo dobrobiti i zanemarujemo zahtjeve. Istinska vjera je vjera što ustrajava. Božja nas ljubav prvotno privlači (usp. Iv 6:44.65) i podupire nas, ali mi moramo surađivati s Njim u zavjetnome odazivu na svakome stupnju (usp. Fil 2:12-13; 1. Pt 1:5-11). Biblija postavlja savršeno zrelo, Kristo-slično kršćanstvo a mi uvijek pokušavamo zadane odazive svesti na najmanju moguću mjeru.

[Vidjeti Posebnu temu dolje: Grčka glagolska vremena korištena za spasenje.](#)

POSEBNA TEMA: GRČKA GLAGOLSKA VREMENA KORIŠTENA ZA SPASENJE

Spasenje nije proizvod, nego međusobni odnos s Bogom u Kristu. Ono nije dovršeno kad netko povjeruje Kristu; ono je tek počelo (vrata i potom cesta, usp. Mt 7:13-14)! To nije polica za osiguranje, niti karta za Nebo, nego život rastuće Kristo-sličnosti (usp. Rim 8:28-29; 2. Kor 3:18; 7:1; Gal 4:19; Ef 1:4; 4:13; 1. Sol 3:13; 4:3.7; 5:23; 1. Pt 1:15). U Americi imamo izreku koja kaže što duže par živi zajedno, to više počinju sličiti. To je cilj spasenja!

SPASENJE JE DOVRŠENO DJELOVANJE (AORIST)

- Djela apostolska 15:11
- Poslanica Rimljanima 8:24
- 2. Timoteju poslanica 1:9
- Titu poslanica 3:5
- Poslanica Rimljanima 13:11 (spaja aorist s budućim usmjerenjem).

SPASENJE KAO STANJE BIVANJA (PERFEKT)

- Poslanica Efežanima 2:5.8.

SPASENJE KAO STALNI TIJEK (PREZENT)

- 1. Poslanica Korinćanima 1:18; 15:2
- 2. Poslanica Korinćanima 2:15
- 1. Petrova poslanica 3:21.

SPASENJE KAO BUDUĆE DOKONČANJE (FUTUR u GLAGOLSKOME VREMENU ILI OKVIRU)

- Poslanica Rimljanima 5:9.10; 10:9.13
- 1. Poslanica Korinćanima 3:15; 5:5
- Poslanica Filipljanima 1:28
- 1. Poslanica Solunjanima 5:8-9
- Poslanica Hebrejima 1:14; 9:28
- 1. Petrova poslanica 1:5.

Prema tome, spasenje započinje s početnom odlukom vjere (usp. Iv 1:12; 3:16; Rim 10:9-13), ali ono mora ishoditi u načina života vjere (usp. Rim 8:29; Gal 3:19; Ef 1:4; 2:10), što će jednog dana biti vidljivo dovršeno (usp. 1. Iv 3:2). Ova konačna izjava nazvana je proslavljenje. Može biti prikazana kao:

1. početno spasenje—opravdanje (spašeni od kazne grijeha)
2. napredujuće spasenje—posvećenje (spašeni od sile grijeha)
3. konačno spasenje—proslavljenje (spašeni od prisutnosti grijeha).

☐ (21)

NASB

“čekajući gorkljivo na milosrde našega Gospodina Isusa Krista za vječni život”

NKJV

“očekujući milosrde našega Gospodina Isusa Krista za vječni život”

NRSV

“gledajući prema milosrđu našega Gospodina Isusa Krista što vodi vječnome životu”

TEV

“dok čekate na našega Gospodina Isusa Krista u njegovome milosrđu da vam podari vječni život”

NJB

“čekati na milosrde našega Gospodina Isusa Krista da vam podari vječni život”

Ovo je još jedan PREZENT SREDNJEGA (deponent) PARTICIPA. To je slično 2. Petrovoj poslanici 3:14. Žudno očekivanje Drugoga dolaska osobina je vjernika (usp. Rim 8:19-25; 1. Kor 1:7; Tit 2:13). Vjernici nisu “posve” spašeni sve dok ne budu imali svoja nova uskrsla tijela (usp. 1. Iv 3:2). Ovo upućuje na konačno spasenje pri Drugome dolasku. To se stanje može opisati kao: opravdanje (spasenje kao besplatni dar u dovršenome djelu Isusa Krista); posvećenje (spasenje pokazano Kristo-sličnim življenjem – ne bezgriješnošću, nego zasigurno manjim grijешenjem); i proslavljenjem (spasenje od smrtne kazne, sile, i čak prisutnosti grijeha pri dovršetku Novoga doba).

Izraz “vječni život” NZ-na je metafora Novoga doba, Božjega kraljevstva, Neba, ili licem-u-lice zajedništva s Bogom zauvijek. To je vrlo uobičajeno u Ivanovim pisanjima, ali ono se također pojavljuje u drugim Evanđeljima i Pavlovim pisanjima. Zabilježite kako je vječni život povezan ne samo s primanjem Evanđelja, nego isto tako s dovršetkom Novoga doba kod povratka Isusa Krista. Tako to je i sadašnjost i budućnost, kao i Kraljevstvo!

▣ **“milosrđe”** Judin jedinstveni uvod koristio je “milosrđe”. Postoji igra o ovome pojmu u Judinoj poslanici 21 i 22. Iskustveno milosrđe (usp. Juda 21) ishodi u dajućem milosrđu (usp. Juda 22-23; Mt 6:14-15; 18:35).

22 “za druge” Ovo čini se govori o tri skupine crkvenoga naroda koji su bili prevareni od krivih učitelja (ASV, NASB, TEV, NJB, NIV slijede drevne grčke rukopise κ i A). Juda je naklonjen ovima trima skupinama (usp. Juda 2.4.8.11):

1. nekima koji sumnjaju
2. nekim sljedbenicima krivih učitelja
3. nekim krivim učiteljima.

Drugi prijevodi vide dvije skupine (usp. KJV, NEB, i Williams slijede grčke rukopise P⁷², B, C, K, L). U *Answers to Questions*, F. F. Bruce kaže:

“Ja mislim da su najvjerojatnije predviđena dva razreda; oni koji su odgovorni za održavanje određenoga reda u crkvama moraju koristiti različite metode prema onima koji nastavljaju ulijevati u glavu prevratničke i nećudoredne doktrine i onima koji su bili krivo vođeni od krivih učitelja” (str. 135).

Također postoji jedna druga drevna grčka rukopisna razlika. MSS κ , B i C² imaju MNOŽINU PREZENTA AKTIVNOGA IMPERATIVA od “milosrđe”, dok MSS A i C^{*}, imaju PREZENT AKTIVNOGA IMPERATIVA od “uvjeriti” ili “opovrgnuti” (usp. RSV).

▣ **“koji sumnjaju”** Zbog P⁷² (također grčki tekst korišten od Klementa i Jeronima) moguće je vidjeti grčki PARTICIP preveden “sumnjaju” (NASB); “posrću” (NRSV, NJB), kao stvarno značenje “činiti razlike” ili “uzrokovati podjele”. P⁷² izostavlja GLAGOL “imati milosrđe za” i povezuje pojam “podjele” na način da bude daljnja karakterizacija za “neki” (tj. heretici). Vidjeti *The Cambridge History of the Bible*, tom 1, str. 336.

Ovo vjerojatno upućuje na one u crkvi koji su bili pod utjecajem krivih učitelja. Oni počinju gubiti svoje čvrsto držanje na “apostolskoj istini”, “najsvetijoj vjeri”, “vjeri jednom i za sve dana svetima”. Vjernici moraju biti za djelovanje, ne samo davati otpor u ispravci i obnovi slabe braće i sestara. Ovo je opomena da se ne prihvate krivi učitelji ili učenja, nego pokaže prvenstvo sućutna ljubav i milosrđe posrnulim zavjetnim sudionicima (usp. Gal 6:1) vraćajući ih pobožnome življenju i istinskome uvjerenju.

Moguća gradbena usporednica je 2. Petrova poslanica 2:20-21. Ako je tako, onda su posljedice neprekidne pobude katastrofalne!

23 “spasite ostale, čupajući ih iz vatre” Ovo može biti: (1) vatra Božje privremene osude ili (2) vatra Božjega eshatološkog Suda. To može biti SZ-no smjerenje na Knjigu proroka Amosa 4:11 ili Zaharije 3:1-5.

Nečija denominacijska tradicija često određuje koja je mogućnost osude odabrana. Ako je Zaharija 3:1-5 pozadina što je izgleda slučaj zbog:

1. pojma “čupajući”
2. metaforičke uporabe “okaljane odjeće” kao grijeh,

onda smjerenje ide prema životima Velikog svećenika, suradnika Jošue i pomoćnika Zerubabela (tj. godine 538.pr.Kr.), koji je očito vjeran vjernik (i čak metafore za Mesiju u Zah 4).

Međutim, očividni potisak čitave Poslanice je da su se oni koji su jednom bili vjerni Bogu pobunili i bili osuđeni. Ovo je strašno upozorenje.

▣ **“imajte za druge milosrđe sa strahom”** Ovo znači “zastrašujuća zagađenost” (usp. 2. Kor 7:1; Gal 6:1).

▣ **“odjeću”** Ovo upućuje na unutrašnju odjeću nošenu u prvome stoljeću. Ove metafore odjeće često su u Bibliji bile korištene o osobinama načina života (usp. Zah 3:1-5; Iz 61:10; Job 29:14; Ps 109:29; Ef 4:22.24.25; Kol 3:9.10). Prijetvorni životi krivih učitelja bili su “okaljani”.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 24-25

²⁴Sad Njemu koji je kadar očuvati vas od spoticanja, i učiniti vas da stojite u prisutnosti Njegove slave besprijeekorni s velikom radošću, ²⁵jedinome Bogu našem Spasitelju, kroz Isusa Krista našega Gospodina, neka bude slava, veličanstvo, vlast i moć, prije svega vremena i sad i zauvijek. Amen.

24-25 Ovo je jedna od najljepših molitava u čitavome NZ-u. Kakva jaka suprotivost između ovih riječi sigurne i pouzdavajuće vjere te oholosti i nečudorednosti krivih učitelja.

24 “Njemu koji je kadar” Ovo je PREZENT SREDNJEGA (deponent) PARTICIPA. Bog otac nastavlja biti kadar provesti Svoju volju u zlome svijetu. To je prekrasan naslov za Boga:

1. “Sad Njemu koji je kadar učvrstiti vas prema mome evanđelju i propovijedanju Isusa Krista” (Rim 16:25)
2. “Sad Njemu koji je kadar učiniti izvanredno obilno iznad svega što molimo ili mislimo, prema snazi što djeluje u nama” (Ef 3:20)
3. “Sad Njemu koji je kadar očuvati vas od pada” (Juda 24).

▣ “očuvati vas od spoticanja” Ova metafora o konjima koji sigurno stoje na nogama upotrijebljena je za opis Božje skrbi za vjerne vjernike u Psalmu 121:3 (također usp. Ps 17:5; 66:9; 94:17-18) i nepokolebljive vjernike u 2. Petrovoj poslanici 1:10. Poslanica Jude karakterizirana je onima koji su se spotaknuli, ali Bog je kadar ustaliti istinske vjernike.

▣ “učiniti vas da stojite” Mi smo “čuvani od Boga” tako da stojimo čvrsto u vjeri (usp. Ef 6:11.13.14; Rim 5:2; 1. Kor 15:1).

[Vidjeti Posebnu temu dolje: Kršćaninova sigurnost.](#)

POSEBNA TEMA: KRŠĆANINOVA SIGURNOST

Sigurnost je: (1) biblijska istina, (2) iskustvo vjernikove vjere, i (3) način života.

A. Biblijski temelj za sigurnost je:

1. narav Boga Oca i svrha:
 - a. Knjiga Izlaska 34:6-7 ([vidjeti Posebnu temu dolje: Osobine Boga Izraelova \[SZ\]](#), i [Posebnu temu dolje: Osobine Boga Izraelova \[NZ\] - iz 1. Timoteju poslanice](#))
 - b. Knjiga Nehemije 9:17
 - c. Evanđelje po Ivanu 3:16; 10:28-29 ([vidjeti Posebnu temu u Jakovu 2:5: YHWH-in vječni iskupiteljski naum](#))
 - d. Poslanica Rimljanima 8:38-39
 - e. Poslanica Efežanima 1:3-14; 2:5.8-9
 - f. Poslanica Filipljanima 1:6
 - g. 2. Timoteju poslanica 1:12
 - h. 1. Petrova poslanica 1:3-5
2. djelo Boga Sina:
 - a. Njegova svećenička molitva, Evanđelje po Ivanu 17:9-24, posebno stih 12; Poslanica Hebrejima 7 - 9
 - b. Njegova nadomjesna žrtva (usp. Iz 52:13 - 53:12)
 - 1) Evanđelje po Marku 10:45
 - 2) 2. Poslanica Korinćanima 5:21
 - 3) 1. Ivanova poslanica 2:2; 4:9-10
 - c. Njegovo neprekidno posredovanje:
 - 1) Poslanica Rimljanima 8:34
 - 2) Poslanica Hebrejima 7:25
 - 3) 1. Ivanova poslanica 2:1
3. osposobljavanje Boga Duha:
 - a. Njegov poziv, Evanđelje po 6:44.65

- b. Njegovo pečaćenje:
 - 1) 2. Poslanica Korinćanima 1:22; 5:5
 - 2) Poslanica Efežanima 1:13-14; 4:30
- c. Njegovo osobno jamstvo:
 - 1) Poslanica Rimljanima 8:16-17
 - 2) 1. Ivanova poslanica 5:7-13.

B. Neophodnost vjernikova zavjetnog odaziva (vidjeti Posebnu temu u Iz 40:1: Savez):

1. početno i stalno pokajanje i vjera ([vidjeti Posebnu temu u Juda 12-13: Što znači "Primiti", "Vjerovati", "Ispovjediti se /Priznati", i "Pozvati se"?](#))
 - a. Evanđelje po Marku 1:15
 - b. Evanđelje po Ivanu 1:12
 - c. Djela apostolska 3:16; 20:21
 - d. Poslanica Rimljanima 10:9-13
2. zapamtiti da je cilj spasenja Kristo-sličnost:
 - a. Poslanica Rimljanima 8:28-29
 - b. 2. Poslanica Korinćanima 3:18
 - c. Poslanica Galaćanima 4:19
 - d. Poslanica Efežanima 1:4; 2:10; 4:13
 - e. 1. Poslanica Solunjanima
 - f. 2. Poslanica Solunjanima 3:13; 4:3; 5:23
 - g. Poslanica Titu 2:14
 - h. 1. Petrova poslanica 1:15
3. zapamtiti da je sigurnost potvrđena načinom života:
 - a. Jakov
 - b. 1. Ivanova poslanica
4. zapamtiti da je sigurnost potvrđena djelatnom vjerom i ustrajnošću ([vidjeti Posebnu temu u Jakovu 1:3: Ustrajnost](#)):
 - a. Evanđelje po Marku 13:13
 - b. 1. Poslanica Korinćanima 15:2
 - c. Poslanica Hebrejima 3:14; 4:14
 - d. 2. Petrova poslanica 1:10
 - e. Juda 20-21.

POSEBNA TEMA: OSOBINE IZRAELOVA BOGA (SZ)

1. Milosrdan (BDB 933) - Knjiga Izlaska 34:6; Ponovljeni zakon 4:31; 2. Ljetopisa 30:9; Psalam 86:15; 103:8; Nehemija 9:17.31; Knjiga proroka Joela 2:13; Jona 4:2
2. Veličanstven (BDB 337) - Knjiga Izlaska 34:6; 2. Ljetopisa 30:9; Psalam 86:15; 103:8; 111:4; Nehemija 9:17.31; Knjiga proroka Joel 2:13; Jona 4:2
3. Spor na gnjev (BDB74 REČENIČNI SASTAV BDB 60):
 - Knjiga Izlaska 34:6; Psalam 86:15; 103:8; Nehemija 9:17; Knjiga proroka Joela 2:13; Jona 4:2
4. Obilan u postojanoj ljubavi (BDB 912 I. REČENIČNI SASTAV BDB 338):
 - Knjiga Izlaska 34:6-7; Psalam 86:15; 103:8; Nehemija 9:17; Knjiga proroka Joela 2:13; Jona 4:2
5. Vjeran (BDB 54) - Knjiga Izlaska 34:6; Psalam 86:15
6. Bogat oprastanjem (BDB 699):
 - Knjiga Nehemije 9:17
7. Nije ih napustio (BDB 736 I):
 - Knjiga Nehemije 9:17.31

8. Tuguje zbog zla (BDB 636, KB 688, *Niphal* PARTICIP + BDB 948):
- Knjiga proroka Joela 2:13; Jona 4:2
9. Veliki Bog (BDB 42, 152): Knjiga Nehemije 1:5; 9:32
10. Velik i strašan (BDB 152, 431):
- Knjiga Nehemije 1:5; 4:14; 9:32
11. Drži Savez (BDB 1036, 136):
- Knjiga Nehemije 1:5; 9:32
12. Postojana ljubav (BDB 338):
- Knjiga Nehemije 1:5; 9:32.

POSEBNA TEMA: OSOBINE BOGA IZRAELOVA (NZ) - iz 1. Timoteju poslanice 1:17

- A. “Kralj” – ova doksologija slična je 1. Timoteju poslanici 6:15-16, što može odražavati Ponovljeni zakon 10:17. Ona odražava jezik kasnije sinagoge (“Kralj svemira”, usp. Otk 15:3) i Židova u dijaspori. Vrlo je moguće da Pavao navodi kredo ili himnu rane Crkve kao što čini u 1. Timoteju poslanici 3:16; 6:15-16 i 2. Timoteju poslanici 2:11-13.
- B. “Vječni” – ovo je prvi od četiri snažna PRIDJEVA, što je isti kao onaj uporabljen u izričaju “vječni život” u 1. Timoteju poslanici 1:16 ali ovdje za opis Boga. To je doslovno “doba” (*aiōnion*), što može biti metafora vječnosti ili referenca na židovsku zamisao o dva Doba:
1. sadašnje Doba zla okarakterizirano neovisnošću i pobunom (anđela i ljudi)
 2. dolazeće obećano Doba pravednosti uvedeno Duhom i provedeno Mesijom ([vidjeti Posebnu temu u Jakovu 5:2-3: Ovo doba i dolazeće doba](#)).
- C. “besmrtn” – ovo je doslovno “neuništiv”. To upućuje metaforički na uvijek živućega, jedino živućega Boga (YHWH iz hebrejskoga GLAGOLA “biti”, usp. Izl 3:14, [vidjeti Posebnu temu u Jakovu 1:1: Imena za Božanstvo](#)). Jedino Bog ima život u Sebi Sâmome (usp. Rim 1:23; 1. Tim 1:17; 6:16). Sav ostali život izveden je i dan na upravljanje. On dolazi jedino kroz milost Oca, djelo Krista (usp. 2. Tim 1:10), i službu Duha.
- D. “nevidljiv” – ovo je upotrijebljeno u smislu duhovne kraljevine (usp. Kol 1:15) ili moguće YHWH kao nevidljivoga Boga (tj. nema slika, usp. Izl 33:20; Pnz 4:15; 1. Tim 6:16). Bog je taj vječni Duh prisutan u svemu Stvorenju!
- E. “jedini Bog” – ovo upućuje na židovski monoteizam ([vidjeti Posebnu temu u jakovu 2:19: Monoteizam](#)). Taj okvir odražava Izraelovo jedinstveno stajalište. Biblija predstavlja čovječanstvo sa stajališta vjere van pet osjetila:
1. postoji jedan i samo jedan Bog (usp. Post 1:1; Izl 8:10; 9:14; Pnz 4:35-39; 1. Sam 2:2; 2. Sam 7:22; 22:32; 1. Kr 8:23; Ps 86:8.10; Iz 43:11; 44:6.8; 45:6-7.14.18.21-22; 46:5.9; Jer. 2:11; 5:7; 10:6; 16:20)
 2. On je osobni (osoba), Stvoritelj, Iskupitelj Bog (usp. Post 1 - 2; 3:15; Ps 103 - 104)
 3. On daje obećanja nade i obnove putem Mesije (usp. Iz 53)
 4. vjera u Mesiju popravljala lom prouzročen pobunom (Evangelje)
 5. tko god vjeruje u Mesiju može imati vječni život (Evangelje).
- Textus Receptus*, slijedeći grčke uncijalne rukopise κ^c , D^c , K, L, i P, dodaje “mudar” (NKJV, “Bogu koji je jedini mudar”). Ovaj dodatak nedostaje u grčkim rukopisima κ^* , A, D^* , F, G, i H^* . To može biti pisarski dodatak iz Poslanice Rimljanima 16:27. UBS⁴ daje kraćem tekstu ocjenu “A” (izvjesno).
- F. “pripada čast i slava” – ovo je u osnovi značenje SZ-noga pojma *kabod* (usp. 1. Tim 1:11). Upotrijebljen je nekoliko puta u Knjizi Otkrivenja zajedno s drugima hvalama (usp. Otk 4:9.11; 5:12.13; 7:12).

U SZ-u najčešća hebrejska riječ za “slavu” (*kabod*, [vidjeti Posebnu temu u Jakovu 2:1: Slava kabod](#) [SZ]) bila je prvotno trgovački pojam što je upućivao na par mjera što znači “biti težak”. To što je bilo teško bilo je vrijedno ili je imalo pravu vrijednost. Često je zamisao sjajnosti bila dodana riječi kako bi izrazila Božje veličanstvo (usp. Izl 15:16; 24:17; Iz 60:1-2). On je jedini dostojan i častan. On je presjajan da bi Ga palo čovječanstvo moglo vidjeti (usp. Izl 33:17-23; Iz 6:5). Bog može biti jedino istinski spoznat kroz Krista (usp. Jer 1:14; Mt 17:2; Heb 1:3; Jak 2:1).

Pojam “slava” je nekako višeznačan:

1. može biti uspoređan s “pravednost Božja”
2. može odražavati “svetost” ili “savršenost” Božju
3. može upućivati na Božju sliku na koju je stvoreno čovječanstvo (usp. Post 1:26-27; 5:1; 9:6), ali koja je kasnije bila pokvarena kroz pobunu (usp. Post 3:1-22; Rim 3:9-18).

Prvi puta je upotrijebljena o YHWH-inoj prisutnosti s Njegovim narodom (usp. Izl 16:7.10; Lev 9:23; Br 14:10).

- G. “zauvijek i uvijek” – ovo je doslovno “vijeke vjekova”, idiom za vječnost (usp. Gal 1:5; Fil 4:20; 2. Tim 4:18). Taj isti pojam upotrijebljen je u 1. Timoteju poslanici 4:16 za “vječni život” i u 2. Timoteju poslanici 4:18 za “vječnoga Kralja”. [Vidjeti Posebnu temu dolje: Zauvijek \(*olam*\)](#) (grčki idiom).

POSEBNA TEMA: ZAUVIJEK (*olam*)

Etimologija hebrejskoga pojma *olam*, עולם (BDB 761) je neizvjesna (NIDOTTE, tom 3, str. 345). Korišten je u nekoliko značenja (uobičajeno određenih okvirom). Sljedeće su samo izdvojeni primjeri:

1. drevno:
 - a. ljudi, Knjiga Postanka 6:4; 1. Samuelova 27:8; Knjiga proroka Jeremije 5:15; 28:8
 - b. mjesta, Knjiga proroka Izaije 58:12; 61:4
 - c. Bog, Psalam 93:2; Izreke 8:23; Knjiga proroka Izaije 63:16
 - d. stvari, Knjiga Postanka 49:26; Job 22:15; Psalam 24:7.9; Knjiga proroka Izaije 46:9
 - e. vrijeme, Ponovljeni zakon 32:7; Knjiga proroka Izaije 51:9; 63:9.11
2. buduće vrijeme:
 - a. nečiji život, Knjiga Izlaska 21:6; Ponovljeni zakon 15:17; 1. Samuelova 1:22; 27:12
 - b. hiperbola za kralja, 1. Knjiga o Kraljevima 1:31; Psalam 61:7; Knjiga Nehemije 2:3
 - c. neprekidno postojanje:
 - (1) Zemlja, Psalam 78:69; 104:5; Propovjednik 1:4
 - (2) nebesa, Psalam 148:5
 - d. postojanje Boga:
 - (1) Knjiga Postanka 21:33
 - (2) Knjiga Izlaska 15:18
 - (3) Ponovljeni zakon 32:40
 - (4) Psalam 93:2
 - (5) Knjiga proroka Izaije 40:28
 - (6) Knjiga proroka Jeremije 10:10
 - (7) Knjiga proroka Daniela 12:7
 - e. Savez:
 - (1) Knjiga Postanka 9:12.16; 17:7.13.19
 - (2) Knjiga Izlaska 31:16
 - (3) Levitski zakonik 24:8
 - (4) Knjiga Brojeva 18:19
 - (5) 2. Knjiga o Samuelu 23:5
 - (6) Psalam 105:10
 - (7) Knjiga proroka Izaije 24:5; 55:3; 61:8
 - (8) Knjiga proroka Jeremije 32:40; 50:5

- f. poseban Savez s Davidom:
 - (1) 2. Knjiga o Samuelu 7:13.16.25.29; 22:51; 23:5
 - (2) 1. Knjiga o Kraljevima 2:33.45; 9:5
 - (3) 2. Knjiga Ljetopisa 13:5
 - (4) Psalam 18:50; 89:4.28.36.37
 - (5) Knjiga proroka Izaije 9:7; 16:5; 37:35; 55:3
- g. Božji Mesija:
 - (1) Psalam 45:2; 72:17; 89:35-36; 110:4
 - (2) Knjiga proroka Izaije 9:6
- h. Božji zakoni:
 - (1) Knjiga Izlaska 29:28; 30:21
 - (2) Levitski zakonik 6:18.22; 7:34; 10:15; 24:9
 - (3) Knjiga Brojeva 18:8.11.19
 - (4) Psalam 119:89.160
- i. Božja obećanja:
 - (1) 2. Knjiga o Samuelu 7:13.16.25; 22:51
 - (2) 1. Knjiga o Kraljevima 9:5
 - (3) Psalam 18:50
 - (4) Knjiga proroka Izaije 40:8
- j. Abrahamovo potomstvo i Obećana zemlja:
 - (1) Knjiga Postanka 13:15; 17:19; 48:4
 - (2) Knjiga Izlaska 32:13
 - (3) 1. Knjiga Ljetopisa 16:17
- k. Blagdani prema Savezu:
 - (1) Knjiga Izlaska 12:14; 17:24
 - (2) Levitski zakonik 23:14; 21:41
 - (3) Knjiga Brojeva 10:8
- l. vječna vječnost:
 - (1) 1. Knjiga o Kraljevima 8:13
 - (2) Psalam 61:7-8; 77:8; 90:2; 103:17; 145:13
 - (3) Knjiga proroka Izaije 26:4; 45:17
 - (4) Knjiga proroka Daniela 9:24
- m. ono što Psalmi kažu vjernici će činiti zauvijek:
 - (1) zahvaljivanje, Psalam 30:12; 79:13
 - (2) prebivanje u Njegovoj prisutnosti, Psalam 41:12; 61:4.7
 - (3) pouzdanje u Njegovo milosrđe, Psalam 52:8
 - (4) slavljenje GOSPODINA, Psalam 52:9
 - (5) pjevanje hvala, Psalam 61:8; 89:1
 - (6) izricanje Njegove pravde, Psalam 75:9
 - (7) slavljenje Njegovog Imena, Psalam 86:12; 145:2
 - (8) blagoslivljanje Njegovog Imena, Psalam 145:1
- 3. unatrag i unaprijed u vremenu (“od vječnosti do vječnosti”):
 - a. Psalam 41:13 (slavljenje Boga)
 - b. Psalam 90:2 (Sâm Bog)
 - c. Psalam 103:17 (dobrota GOSPODINOVA).

Upamtite, okvir određuje širinu značenja pojma. Vječni Savezi i obećanja su uvjetovani (tj. Jer 7). Kod svake uporabe SZ-a o ovoj veoma tečnoj riječi budite pozorni kod čitanja vaših suvremenih gledišta o vremenu ili vašoj NZ-noj sustavnoj teologiji. NZ su opće primjenjiva SZ-na obećanja.

▣ (24) “u prisutnosti Njegove slave” “Slava” je SZ-ni pojam za sjajnost. Božja je prisutnost opisana kao veličanstveno sijanje. Grješno čovječanstvo ne može pristupiti ovome veličanstvenom svjetlu čistoće i svetosti. Ali sad u Kristu, vjernici su promijenjeni Božjom milošću, Kristovim djelom, i osnaživanjem Duha da pristupe i održavaju zajedništvo sa Svetim Bogom Izraela. [Vidjeti Posebnu temu u Jakovljevoj poslanici 2:1: Slava \(kabod\) \(SZ\).](#)

▣ **“besprijekorni”** Ovo je SZ-ni žrtveni pojam korišten o životinjama bez mana, prihvatljivima za prinos na žrtvenom oltaru. Ovaj izričaj upotrijebljen je o: (1) Kristovoj besprijekornosti u 1. Petrovoj poslanici 1:19; (2) besprijekornosti vjernika (usp. Ef 1:4; Fil 2:15; Kol 1:22), što je jedino dostupno u dovršenome žrtvenom Kristovu djelu (usp. 2. Kor 5:21; Kol 1:22) i (3) proslavljenoj Crkvi u Poslanici Efežanima 5:20-27.

[Vidjeti Posebnu temu dolje: Besprijekornost, nevinost, nedužnost, bez prigovora.](#)

POSEBNA TEMA: BESPRIJEKORNOST, NEVINOST, NEDUŽNOST, BEZ PRIGOVORA

A. UVODNE IZJAVE

1. Ova zamisao teološki opisuje izvorno stanje čovječanstva (tj. Post 1, Vrt Eden).
2. Grijeih i pobuna desetkovali su ovu okolnost savršenoga zajedništva (tj. Post 3).
3. Ljudi (muško i žensko) teže za obnovom zajedništva s Bogom jer su oni stvoreni na Njegovu sliku i sličnost (tj. Post 1:26-27).
4. Bog se bavio grješnim čovječanstvom na nekoliko načina:
 - a. pobožnim vođama (tj. Abraham, Mojsije, Izaija)
 - b. žrtvenim sustavom (tj. Lev 1 - 7)
 - c. pobožnim primjerima (tj. Noa, Job).
5. Konačno Bog je osigurao Mesiju (usp. Iv 1:1-14; Kol 1:13-17; Heb 1:2-3):
 - a. kao puno otkrivenje Sebe Sâmog
 - b. kao savršenu žrtvu za grijeh.
6. Kršćani su učinjeni besprijekornima:
 - a. zakonito kroz Kristovu pripisanu pravednost (usp. Rim 4 – 6)
 - b. napredujuće kroz djelo Duha
 - c. cilj kršćanstva je Kristo-sličnost (usp. Rim 8:28-30; 2. Kor 3:18; Gal 4:19; Ef 1:4; 1. Sol 3:13; 1. Pt 1:15), koja u stvarnosti, jeste obnova Božje slike izgubljene u Padu Adama i Eve.
7. Nebo je obnova savršenoga zajedništva Vrta Eden. Nebo je Novi Jeruzalem što silazi iz Božje prisutnosti (usp. Otk 21:2) kako bi pročistio Zemlju (usp. 2. Pt 3:10). Biblija započinje i završava na istim temama:
 - a. prisno, osobno zajedništvo s Bogom
 - b. u okolnosti Vrta (Post 1 - 2 i Otk 21 - 22)
 - c. proročkom izjavom, prisutnost i društvo životinja (usp. Iz 11:6-9).

B. STARI ZAVJET

1. Postoji toliko mnogo različitih hebrejskih riječi što prenose zamisao savršenstva, besprijekornosti, nevinosti tako da će biti teško imenovati i pokazati sve zamršene odnose.
2. Glavni pojmovi što prenose zamisao savršenstva, nedužnosti, ili nevinosti (prema Robertu B. Girdlestonu, *Synonyms of the Old Testament*, str. 94-99) su:
 - a. *shalom* (BDB 1022)
 - b. *thamam* (BDB 1070)
 - c. *calah* (BDB 478).
3. Septuaginta (tj. Biblija Rane crkve) prevodi mnoge od ovih zamisli u koine grčkim pojmovima korištenima u NZ-u.
4. Ključna zamisao povezana je sa žrtvenim sustavom:
 - a. *amōmos* (usp. Izl 29:1; Lev 1:3.10; 3:1.6; Br 6:14)
 - b. *amiantos* i *aspilus* također imaju suzvučja kulta.

C. NOVI ZAVJET

1. Zakonska zamisao:
 - a. hebrejski zakonski suzvuk kulta preveden je s *amōmos* (usp. Ef 5:27; Fil 2:15; 1. Pt 1:19)
 - b. grčki zakonski suzvuk (usp. 1. Kor 1:8; Kol 1:22).
2. Krist je Bezgrješan, Besprijekoran, Nevin Bog (*amōmos*, usp. Heb 9:14; 1. Pt 1:19).

3. Kristovi sljedbenici moraju oponašati Njega (*amōmos*, usp. Ef 1:4; 5:27; Fil 2:15; Kol 1:22; 2. Pt 3:14; Juda stih 24; Otk 14:5).
 4. Ova zamisao također je korištena za crkvene vođe:
 - a. *aneglētōs*, “bez optužbe” (usp. 1. Tim 3:10; Tit 1:6-7)
 - b. *anepilemptos*, “iznad kritičizma” ili “bez mogućnosti prigovora” (usp. 1. Tim 3:2; 5:7; 6:14; Tit 2:8).
 5. Zamisao “neokaljan” (*amiantos*) korištena je za:
 - a. Krista Sámog (usp. Heb 7:26)
 - b. kršćansku baštinu (usp. 1. Pt 1:4).
 6. Zamisao “cjelovitosti” ili “ispravnosti” (*holoklēria*) (usp. Djela 3:16; 1. Sol 5:23; Jak 1:4).
 7. Zamisao “bez mane”, nedužna nevinost prenesena je s *amemptos* (usp. Lk 1:6; Fil 2:15; 3:6; 1. Sol 2:10; 3:13; 5:23).
 8. Zamisao “bez predmeta za ukor” prenesena je s *amōmētos* (usp. 2. Pt 3:14).
 9. Zamisao “neokaljan”, “bez ljage” često je korištena u odlomcima što imaju također jedan od gornjih pojmova (usp. 1. Tim 6:14; Jak 1:27; 1. Pt 1:19; 2. Pt 3:14).
- D. Broj riječi u hebrejskome i grčkome što prenose ovu zamisao pokazuje njenu važnost. Bog je osigurao naše potrebe kroz Krista i sad nas poziva da budemo kao On.
- Vjernici su položajno, forenzički objavljeni “pravima”, “ispravnima”, “bespriječornima” djelom Krista. Sad vjernici moraju zaposjesti svoj položaj. “Hodati u svjetlu kao što je On u svjetlu” (usp. 1. Iv 1:7). “Hodati dostojno poziva” (usp. Ef 4:1.17; 5:2.15). Isus je obnovio sliku Božju. Priso zajedništvo sad je moguće, ali upamtite Bog želi ljude koji odražavaju Njegovu narav, kao što je učinio Njegov Sin. Mi smo pozvani na ništa manje negoli na svetost (usp. Mt 5:20.48; Ef 1:4; 1. Pt 1:13-16). Božju svetost, ne samo zakonsku (opravdanje), nego živuću (dnevna Kristo-sličnost)!

▣ **(24) “s velikom radošću”** U ovoj eshatološkoj okolnosti, žalosti, patnje, grijeha, i kušnje nema više. Uvijek je Božja volja bila da Njegovo posebno Stvorenje (čovječanstvo) pristupa Njemu s radošću i zahvalnošću (usp. Ps 100). Strah čovječanstva je strahovit znak stvarnosti pobune.

25 “jedinome Bogu” Ovo je referenca na monoteizam (usp. Pnz 6:4-5). Gramatički je usporedno s (DATIV) “Njemu koji je kadar” u Judinoj poslanici 24. Mi se moramo držati SZ-ne potvrde o jednosti Boga ali dodati NZ-ni naglasak o Isusovu Božanstvu i osobnosti Duha. Mi tvrdimo jednu Božansku sržnost ali tri vječna osobna očitovanja.

▣ **“našem Spasitelju”** Ovo je također korišteno o Bogu Ocu (usp. Lk 1:47; 1. Tim 1:1; 2:3; 4:10; Tit 1:3; 2:10; 3:4). To je primjer o naslovu korištenome i za Oca i za Sina. Zabilježite uporabe u Poslanici Titu:

1. “Bog naš Spasitelj” (Tit 1:3)
“Krist Isus naš Spasitelj” (Tit 1:4)
2. “Bog naš Spasitelj” (Tit 2:10)
“naš Spasitelj Isus Krist” (Tit 2:13)
3. “Bog naš Spasitelj” (Tit 3:4)
“Isus Krist naš Spasitelj” (Tit 3:6).

▣ **“kroz Isusa Krista našega Gospodina”** On je jedini kanal Božje milosti, milosrđa, ljubavi, i oprosta palome čovječanstvu (usp. Iv 14:6; Djela 4:12; 1. Tim 2:5). On je posrednik Boga Oca u stvaranju, spasenju, i Sudu. Svaki blagoslov i opskrba dolazi kroz Njega (usp. Kol 1:15-22).

Zanimljivo je da 2. Petrova poslanica 3:18 završava u potvrdi “slave” i vječnosti Kristu, dok Judina poslanica završava s potvrdom Bogu Ocu.

▣ **“slava”** Ovo je sjaj (hebrejski *kabod*) svetosti jedinoga istinskog Boga. Ta sjajnost veže se na sve u Njegovoj prisutnosti (usp. 1. Pt 4:11). Vidjeti bilješku u Jakovljevoj poslanici 2:1.

▣ **“veličanstvo”** Korijen pojma je “velik”. To je perifriza za Boga (usp. Heb 3:1; 8:1). Srodan pojam upotrijebljen je o Kristu u 2. Petrovoj poslanici 1:16.

NASB, NKJV
NRSV
TEV
NJB

“vlast”
“snaga”
“sila”
“moć”

Pavao i Petar koriste ovaj pojam za opis Božje snage /sile u svim dobima (usp. Rim 16:25-27; Ef 3:20; 1. Tim 1:17; 1. Pt 4:11; 5:11). On opisuje Božju snagu da izvrši Svoje svrhe (usp. Djela 19:20; Ef 1:19).

▣ **“moć”** Ovo je grčki pojam *exousia*, što znači: (1) slobodan djelovati; (2) sposoban djelovati; (3) pravo (zakonski) djelovati; i prema tome, (4) apsolutna snaga za djelovanje. Korišten je o Bogu i u izvedenim značenjima o anđelima i ljudskim vladarima.

Ovi nizovi snažnih pojmova opisuju Boga koji je kadar (nasuprot anđelima i krivim učiteljima koji nisu kadri) održati Svoja obećanja.

▣ **“sad”** Bog je još uvijek kadar i spreman osigurati svaku potrebu kroz Krista za Judine čitatelje.

▣ **“zauvijek”** Božja narav i obećanja sigurna su i vjerodostojna u svim dobima (usp. Ps 102:25-27 [Heb 1:1-11]; Mal 3:6; Heb 13:8; Jak 1:17).

PITANJA ZA RASPRAVU

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Ova pitanja za raspravu predviđena su da vam pomognu promišljati kroz glavne teme ovoga odjeljka Knjige. Ona su napravljena da budu misaono-nametljiva, ne konačna.

1. O čemu je Juda želio pisati?
2. Tko je on protiv kojega piše?
3. Kakav je odnos Judine poslanice s 2. Petrovom poslanicom 2?
4. Popišite dvije osobine krivih učitelja spomenutih u Judinoj poslanici 4.
5. Zašto toliko mnogo Juda govori o anđelima?
6. Što su bile “gozbe ljubavi” i kako se one odnose prema Večeri Gospodnjoj?
7. Tko su bili izrugivači? Iz čega su se oni izrugivali?
8. Jesu li ti izrugivači bili kršćani?
9. Kako kršćani čuvaju sebe u Božjoj ljubavi?
10. Popišite skupine spomenute u Judinoj poslanici 22-23 kojima mi moramo svjedočiti.
11. Čuva li nas Bog ili mi čuvamo sami sebe?

DODACI

MUDROSNA KNJIŽEVNOST

I. ŽANR

- A. Zajednička književna vrsta u Drevnome Bliskom Istoku (R. J. Williams, Mudrost na Bliskome Istoku, *Interpreter Dictionary of the Bible*, Dopuna):
1. Mezopotamija (1. Kr 4:30-31; Iz 47:10; Dn 1:20; 2:2):
 - a. Sumer je razvio mudrosnu tradiciju i poslovičnu i epsku (tekstovi iz Nipura)
 - b. babilonska poslovična mudrost bila je povezana sa svećenikom /magom. Ona nije bila moralno usredotočena (W. G. Lambert, *Babylonian Wisdom Literature*). To nije bio razvijeni žanr kao u Izraelu
 - c. Asirija je također imala mudrosnu tradiciju; jedan primjer mogla bi biti učenja Ahiqara. On je bio Sanheribov savjetodavac (704. – 681. g.pr.Kr.)
 2. Egipat (1. Kr 4:30; Post 41:8; Iz 19:11-12):
 - a. Učenje za vezira Ptah-hotepa, pisana oko 2450. g.pr.Kr. Njegova učenja bila su u obliku odlomaka, ne u poslovičnome obliku. Ona su bila građena kao otac svome sinu, isto tako, Učenja za kralja Meri-ka-re, oko 2200. g.pr.Kr. (LaSor, Hubbard, Bush, *Old Testament Survey*, str. 533)
 - b. Mudrost Amen-em-opeta, pisana oko 1200. g.pr.Kr., vrlo je slična Izrekama 22:17-24:12
 3. Fenicija (Ez 27:8-9; 28:3-5):
 - a. otkrića u Ugaritu pokazala su blisku vezu između feničke i hebrejske mudrosti, posebice stope. Mnogi od neuobičajenih oblika i rijetkih riječi u biblijskoj Mudrosnoj književnosti sad su razumljivi iz arheoloških otkrića iz Raš Šamre (Ugarit)
 - b. Pjesma nad pjesmama vrlo je nalik feničkima svadbenim pjesmama nazvanima *wasps* što su pisane oko 600. g.pr.Kr.
 4. Kanaan (tj. Edom, usp. Jer 49:7; Obad 8) – Albright je otkrio sličnost između hebrejske i kanaanske mudrosne književnosti, posebice ugaritski tekstovi iz Raš Šamre, pisani oko XV. st.pr.Kr.:
 - a. često se iste riječi pojavljuju kao parovi
 - b. prisutnost *chiasma*
 - c. imaju natpise
 - d. imaju glazbena označavanja
 5. biblijska Mudrosna književnost uključuje pisanja nekoliko ne-Izraelaca:
 - a. Job iz Edoma
 - b. Agur iz Mase (Izraelsko kraljevstvo u Saudijskoj Arabiji, usp. Post 25:14 i 1. Ljet 1:30)
 - c. Lemuel iz Mase
 6. postoje dvije židovske ne-kanonske Knjige što dijele ovaj oblik žanra:
 - a. Propovjednik (Mudrost Ben Siraha)
 - b. Mudrost Salamona (mudrost).

B. Književne osobine:

1. prvenstveno dvije različite vrste:
 - a. poslovične smjernice za sretan, uspješan život (prvotno usmeno, usp. Izr 1:8; 4:1):
 - (1) kratke
 - (2) lako razumljive kulturološki (zajedničko iskustvo)
 - (3) kroz izazovne – privlačne izjave istine
 - (4) uobičajeno koristi suprotivost
 - (5) općenito istinito ali ne uvijek posebno primjenjivo

- b. dulje razvijena posebna tema, književni radovi (obično pisani) kao što je Knjiga o Jobu, Propovjednik, i Knjiga proroka Jone:
 - (1) monolozi
 - (2) dijalozi
 - (3) eseji
 - (4) oni se bave životnima glavnim pitanjima i tajnovitostima
 - (5) mudraci su bili skloni promijeniti teološki *status quo*!
- c. personifikacija mudrosti (uvijek ženskoga spola). Pojam mudrost bio je ŽENSKOGA RODA:
 - (1) često je u Izrekama mudrost opisana kao žena (usp. Izr 1:8 - 9:18):
 - (a) pozitivno:
 - i. Izreke 1:20-33
 - ii. Izreke 4:6-9
 - iii. Izreke 8:1-36
 - iv. Izreke 9:1-6
 - (b) negativno:
 - i. Izreke 7:1-27
 - ii. Izreke 9:13-18
 - (2) u Izrekama 8:22-31 Mudrost je personificirana kao prvorođena od Stvorenja kojom je Bog stvorio sve ostalo (Izr 3:19-20; Ps 104:24; Jer 10:12). Ovo može biti pozadina Ivanove uporabe pojam *Logos* u Evandjelju po Ivanu 1:1 kao upućivanje na Isusa Mesiju
 - (3) ovo je isto tako vidljivo u Propovjedniku 24
- 2. ova književnost jedinstvena je iz Zakona i Proroka (usp. Jer 18:18) u tome što naslovljava pojedinca, a ne narod. Nisu postojali povijesni ili kulturni nagovještaji. Prvenstveno se usredotočila na dnevno, uspješno, radosno, moralno življenje
- 3. biblijska Mudrosna književnost u svojoj je građi ali ne i u sastavu slična onoj od okolnih susjeda. Jedini istinski Bog temelj je na kojem je biblijska Mudrosna književnost temeljena (npr. Post 41:38-39; Job 12:13; 28:28; Izr 1:7; 9:10; Ps111:10). U Babilonu to je bio *Apsu, Ea*, ili *Marduk*. U Egiptu to je bio *Tot*
- 4. hebrejska mudrost bila je vrlo praktična. Bila je temeljena na iskustvu, ne na posebnome otkrivenju. Ona se usredotočila na uspješnost u životu pojedinca (svega živoga: svetoga i svjetovnoga). To je božanski “zajednički smisao”
- 5. zbog toga što je Mudrosna književnost koristila ljudski razlog, iskustvo, i promatranje ona je bila međunarodna, transkulturalna. To je bio monoteistički religijski svjetonazor koji često nije izrečen, što je Izraelovu mudrost učinilo otkrivajućom.

II. MOGUĆE PODRIJETLO

- A. Mudrosna književnost razvila se u Izraelu kao alternativa ili ravnoteža za druge oblike otkrivenja (Jer 18:18; Ez 7:26):
 - 1. svećenik - zakon – oblik (skupno)
 - 2. prorok - usmeno – motiv (skupno)
 - 3. mudrac - mudrost – praktičan, uspješan dnevni život (pojedinaac)
 - 4. kao što su u Izraelu postojale proročice (Mirjam, Hulda), tako su isto, postojale žene - mudraci (usp. 2. Sam 14:1-21; 20:14-22).
- B. Ova vrsta književnosti izgleda kako se razvila:
 - 1. kao narodne pripovijetke oko taborskih vatri
 - 2. kao obiteljske predaje što su bile predavane mladoj djeci
 - 3. pisane i podržavane od strane kraljevske palače:
 - a. David je povezan s Psalmima
 - b. Salomon je povezan s Izrekama (1. Kr 4:29-34; Ps 72; 127; Izr 1:1; 10:1; 25:1)
 - c. Ezekija je povezan s izdavanjem Mudrosne književnosti (Izr 25:1).

III. SVRHA

- A. U osnovi je to “kako se” usredotočiti na sreću i uspjeh. Prvenstveno je ona pojedinačna u svome žarištu. Temeljena je na:
 - 1. iskustvu prethodnih naraštaja
 - 2. uzroku i učinku odnosa u životu
 - 3. pouzdanje u Boga ima nagrada (usp. Pnz 27 - 29).
- B. To je bio društveni način prenošenja istine i obuke narednome naraštaju vođa i građana.
- C. SZ-na mudrost, iako ne uvijek izrečena, vidi Boga Saveza iza svega života. Za Hebreje nije postojala oštra podjela između svetoga i svjetovnoga. Sve od života bilo je sveto.
- D. To je bio način promjene i ravnoteže tradicionalne teologije. Mudraci su bili slobodni mislioci koji nisu bili vezani istinama priručnika. Oni su se usudili pitati: “Zašto”, “Kako”, “Što ako”?

IV. KLJUČEVI ZA TUMAČENJE

- A. Kratke poslovične izjave:
 - 1. tražiti uobičajene dijelove života korištenih za izražavanje istine
 - 2. izraziti središnju istinu u jednostavnoj izjavnoj rečenici
 - 3. ako okvir neće pomoći onda tražiti odlomke istoga subjekta.
- B. Duži književni dijelovi:
 - 1. biti siguran da se izrazila središnja istina cjeline
 - 2. ne vaditi stihove iz okvira
 - 3. provjeriti povijesnu prigodu ili razlog pisanja.
- C. Neka uobičajena pogrešna tumačenja (Fee & Stuart, *How to Read the Bible for All Its Worth*, str. 207):
 - 1. ljudi ne čitaju čitavu Mudrosnu knjigu (kao Knjiga o Jobu i Propovjednik) i traže njenu središnju istinu, ali izvlače dijelove Knjige iz njenoga okvira i primjenjuju je doslovno na suvremeni život
 - 2. ljudi ne razumiju jedinstvenost književnoga žanra. On je vrlo zgusnuta i slikovita književnost Drevnoga Bliskog Istoka
 - 3. Izreke su izjave općenite istine. One su široki dosezi pera ne posebne istine, u svakome slučaju – svakoga vremena, izjave istine.

V. BIBLIJSKI PRIMJERI

- A. Stari zavjet:
 - 1. Knjiga o Jobu
 - 2. Psalmi 1; 19; 32; 34; 37 (akrostih); 49; 78; 104; 107; 110; 112 - 119 (akrostih); 127 - 128; 133; 147; 148
 - 3. Izreke
 - 4. Propovjednik
 - 5. Pjesma nad pjesmama
 - 6. Tužaljke (akrostih)
 - 7. Knjiga proroka Jone.
- B. Dodatne kanonske:
 - 1. Knjiga Tobije
 - 2. Mudrost Ben Siraha (Propovjednik)
 - 3. Mudrost Salamona (Knjiga mudrosti)
 - 4. IV. Knjiga o Makabejcima.

- C. Novi zavjet:
1. Isusova blaženstva (Mt 5)
 2. Isusove izreke i parabole
 3. Jakovljeva knjiga.

KRATKE ODREDBE GRČKIH GRAMATIČKIH POJMOVA

Koine grčki, često nazvan helenistički grčki, bio je zajednički jezik mediteranskoga svijeta počevši od osvajanja Aleksandra Velikoga (336.-323. g.pr.Kr.) i trajao je oko osam stotina godina (300. g.pr.Kr. – 500. g.po.Kr.). To nije bio samo pojednostavljen, klasičan grčki, nego na mnogo načina noviji oblik grčkoga što je postao drugim jezikom drevnoga Bliskog Istoka i mediteranskoga svijeta.

Grčki Novoga zavjeta bio je jedinstven na neke načine zbog njegovih korisnika, osim Luke i autora Poslanice Hebrejima, koji su vjerojatno koristili aramejski kao svoj prvenstveni jezik. Prema tome, njihova su pisanja bila pod utjecajem idioma i gradbenih oblika aramejskoga. Isto tako, oni su čitali i navodili Septuagintu (grčki prijevod SZ-a) koji je također bio pisan u koine grčkom. Ali Septuaginta je isto tako bila pisana od židovskih znanstvenika čiji materinji jezik nije bio grčki.

Ovo služi kao podsjetnik da ne možemo gurati Novi zavjet u zbijenu gramatičku građu. On je jedinstven a ipak ima mnogo zajedničkoga s: (1) Septuagintom; (2) židovskim pisanjima kao onima od Josipa [Flavija – op.prev.]; i (3) papirusima nađenima u Egiptu. Kako onda pristupamo gramatičkoj raščlambi Novoga zavjeta?

Gramatičke osobine koine grčkog i koine grčkoga Novoga zavjeta su isprepletene. Na mnogo načina to je bilo vrijeme pojednostavljenja gramatike. Okvir će biti naš glavni vodič. Riječi jedino imaju značenje u širem okviru, prema tome, gramatička građa može biti jedino razumljiva u svjetlu: (1) određenoga autorova stila; i (2) određenoga okvira. Nisu moguće ikakve zaključne odredbe grčkih oblika i građa.

Koine grčki bio je prvenstveno govorni jezik. Često ključ za tumačenje jeste vrsta i oblik GLAGOLA. U većini glavnih kratkih rečenica GLAGOL će se pojaviti prvi, pokazujući svoju nadmoćnost. U raščlanjivanju grčkoga GLAGOLA moraju biti zabilježena tri dijela obavijesti: (1) temeljni naglasak GLAGOLSKOGA VREMENA, STANJA i NAČINA (akcidencija ili morfologija); (2) temeljno značenje određenoga GLAGOLA (leksikografija); i (3) tijek okvira (sintaksa).

I. GLAGOLSKO VRIJEME

A. Glagolsko vrijeme ili vid uključuje odnos GLAGOLA s dovršenim djelovanjem ili nedovršenim djelovanjem. To se često naziva “SVRŠENI GLAGOL“ i “NESVRŠENI GLAGOL”.

1. SVRŠENO GLAGOLSKO VRIJEME usredotočuje se na okolnost nekog djelovanja. Nije dana daljnja obavijest osim da se nešto dogodilo! Njen početak, nastavak ili vrhunac nije naslovljen.
2. NESVRŠENO GLAGOLSKO VRIJEME usredotočuje se na nastavljaajući tijek nekog djelovanja. Ono može biti opisano u pojmovima pravocrtnoga djelovanja, trajnoga djelovanja, napredujućega djelovanja, itd.

B. Glagolska vremena mogu se grupirati po tome kako autor vidi djelovanje kao napredovanje:

1. to se dogodi = AORIST
2. to se dogodilo i ishodi ostaju = PERFEKT
3. to se bijaše dogodilo u prošlosti i ishodi su ostali, ali ne sad = PLUSKVAMPERFEKT
4. to se događa = PREZENT
5. to se dogodiše = IMPERFEKT
6. to će se dogoditi = FUTUR

Jasan primjer o tome kako ova GLAGOLSKA VREMENA pomažu u tumačenju mogao bi biti pojam “spasiti”. Bio je korišten u nekoliko različitih glagolskih vremena kako bi pokazao oboje i njegov tijek i vrhunac:

1. AORIST – “bijasmo spašeni” (usp. Rim 8:24)
2. PERFEKT – “bili smo spašeni i ishod se nastavlja” (usp. Ef 2:5.8)
3. PREZENT – “spašeni smo” (usp. 1. Kor 1:18; 15:2)
4. FUTUR – “bit ćemo spašeni” (usp. RIm 5:9.10; 10:9).

- C. Usredotočujući se na GLAGOLSKA VREMENA, tumači traže razlog izvornoga autorovog izbora za izražavanjem sâmoga sebe u određenome VREMENU. Mjerilo “ne natrpanog” vremena bio je AORIST. On je bio redovito “neodređen”, “neoznačen”, ili “bez dodataka” oblik GLAGOLA. Mogao se koristiti na mnogostruke načine koje mora odrediti okvir. Jednostavno je bilo navedeno da se nešto dogodilo. Vid prošloga vremena bio je jedino namjeravan u INDIKATIVNOM NAČINU. Ako je bilo upotrijebljeno ikoje drugo GLAGOLSKO VRIJEME, bilo je naglašeno nešto više određeno. Ali što?
1. PERFEKT GLAGOLSKO VRIJEME. Ono govori o dovršenome djelovanju s trajnim ishodima. Na neki je način to bila složenica AORISTA i PREZENTA GLAGOLSKIH VREMENA. Uobičajeno je žarište na trajnim ishodima ili dovršetku nekog djelovanja (primjer: Ef 2:5 i 8: “vi ste bili i nastavljate biti spašeni”).
 2. PLUSKVAMPERFEKT GLAGOLSKO VRIJEME. Ovo je kao PERFEKT osim što su trajni ishodi završeni. Primjer: Evanđelje po Ivanu 18:16: “Petar bijaše stajao na vratima s vanjske strane”.
 3. PREZENT GLAGOLSKO VRIJEME. On govori o nekome nepotpunome ili nedovršenom djelovanju. Žarište je uobičajeno na nastavljanju događaja. Primjer: I. Ivanova poslanica 3:6 i 9: “Svatko tko prebiva u Njemu ne nastavlja grijehiti.” “Svatko tko je rođen od Boga ne nastavlja činiti grijeh.”
 4. IMPERFEKT GLAGOLSKO VRIJEME. U ovome glagolskom vremenu odnos s GLAGOLSKIM VREMENOM PREZENTA analogan je odnosu između PERFEKTA i PLUSKVAMPERFEKTA. IMPERFEKT govori o nedovršenom djelovanju koje se dogodilo ali sad je završeno ili o početku nekog djelovanja u prošlosti. Primjer: Evanđelje po Mateju 3:5: “tada sav Jeruzalem nastavljaše uzlaziti k njemu” ili onda sav Jeruzalem počeo uzlaziti k njemu”.
 5. FUTUR GLAGOLSKO VRIJEME. Ono govori o nekom djelovanju koje je uobičajeno preneseno u okvir budućega vremena. Usredotočuje se na mogućnost za neki događaj prije negoli na sadašnji događaj. Često govori o izvjesnosti događaja. Primjer: Evanđelje po Mateju 5:4-9: “Blagoslovljeni su oni oni će...”

II. STANJE

- A. STANJE opisuje međusobni odnos između djelovanja GLAGOLA i njegova SUBJEKTA.
- B. AKTIVNO STANJE bilo je uobičajeno, očekivano, nenaglašen način potvrde da je subjekt izvršio djelovanje GLAGOLA.
- C. PASIVNO STANJE znači da je subjekt primio djelovanje GLAGOLA proizvedenog od vanjskog posrednika. Vanjski posrednik koji proizvodi djelovanje bio je naznačen u grčkome NZ-u sljedećim PRIJEDLOZIMA i padežima:
1. osobni izravni posrednik s *hupo* s ABLATIVOM (usp. Mt 1:22; Djela 22:30)
 2. osobni prijelazni posrednik s *dia* s ABLATIVOM (usp. Mt 1:22)
 3. neosobni posrednik s *en* s INSTRUMENTALOM
 4. ponekad ili osobni ili neosobni posrednik sa sâmim INSTRUMENTALOM.
- D. SREDNJE STANJE znači da subjekt proizvodi djelovanje GLAGOLA i također je izravno uključen u djelovanje GLAGOLA. To je često nazvano stanje povećanoga osobnog zanimanja. Ovakva građa naglašavala je subjekt kratke rečenice ili rečenicu na neki način. U engleskome takva građa nije nađena. U grčkome ima široke mogućnosti značenja i prevođenja. Neki primjeri oblika su:
1. POVRATNO – izravno djelovanje subjekta na samog sebe. Primjer: Evanđelje po Mateju 27:5: “objesio se”.
 2. KOJE POJAČAVA – subjekt proizvodi djelovanje za samoga sebe. Primjer: II. Poslanica Korinćanima 11:14: “Sâm se Sotona pretvara u anđela svjetla”.
 3. RECIPROČNO (UZAJAMNO) – uzajamno djelovanje dva glagola. Primjer: Evanđelje po Mateju 26:4: “oni se savjetovahu jedan s drugim”.

III. NAČIN (ili "OBLIK")

- A. U koine grčkom postoje četiri NAČINA. Oni označavaju odnos GLAGOLA sa stvarnošću, barem u okviru autorova vlastitog mišljenja. NAČINI su podijeljeni u dvije široke skupine: onu koja označava stvarnost (INDIKATIV) i onu koja označava mogućnost (KONJUNKTIV, IMPERATIV i OPTATIV [željni način– op.prev.]).
- B. INDIKATIVNI NAČIN bio je uobičajen način za izražavanje djelovanja koje se pojavilo ili se pojavljivalo, barem u autorovom razmišljanju. To je bio jedini grčki način koji je izražavao konačno vrijeme, ali čak i ovdje je njegov vid bio drugotan [sporedan].
- C. KONJUNKTIVNI NAČIN izražavao je moguće buduće djelovanje. Nešto se još nije dogodilo, ali prilike su bile pogodne da se bude dogodilo. On ima mnogo zajedničkoga s FUTUROM INDIKATIVA. Razlika je bila ta da KONJUNKTIV izražava neki stupanj sumnje. U engleskome to je često izraženo pojmovima "moći", "htjeti", "smjeti" ili "može biti".
- D. OPTATIVNI NAČIN izražavao je želju teorijski moguću. Smatrao se jednim korakom dalje od stvarnosti nego KONJUNKTIV. OPTATIV je izražavao mogućnost pod određenim uvjetima. OPTATIV je bio rijedak u Novome zavjetu. Najučestalija uporaba je Pavlov čuveni izričaj: "Daleko od toga" (KJV "Bože sačuvaj"), korišten pedeset puta (usp. Rim 3:4.6.31; 6:2.15; 7:7.13; 9:14; 11:1.11; 1. Kor 6:15; Gal 2:17; 3:21; 6:14). Ostali primjeri nađeni su u Evandelju po Luki 1:38; 20:16, Djelima apostolskim 8:20, i 1. Poslanici Solunjanima 3:11.
- E. IMPERATIVNI NAČIN naglašavao je moguću zapovijed, ali naglasak je bio na nakani govornika. On potvrđuje samo voljnu mogućnost i bio je uvjetovan izborom drugoga. Postojala je posebna uporaba IMPERATIVA u molitvama i zahtjevima treće osobe. Ove su zapovijedi u NZ-u nađene jedino u PREZENTU i AORIST GLAGOLSKOME VREMENU.
- F. Neke gramatičke skupine razvrstavaju PARTICIPE kao još jednu vrstu načina. U grčkome NZ-u vrlo su zajednički, uobičajeno određeni kao GLAGOLSKI PRIDJEVI. Oni su prevedeni zajedno s glavnim GLAGOLOM s kojim su u odnosu. Bila je moguća široka mogućnost prevođenja PARTICIPA. Najbolje se savjetovati s nekoliko engleskih prijevoda. *The Bible in Twenty Six Translations* izdan od Bakera ovdje je od velike pomoći.
- G. AORIST AKTIVNOGA INDIKATIVA bio je uobičajen ili "neoznačen" način za bilježenje događaja. Bilo koje drugo GLAGOLSKO VRIJEME, STANJE ili NAČIN imali su neko osobito značenje tumača koje je izvorni autor želio prenijeti.

IV. Za osobu koja nije osposobljena za grčki sljedeća će pomagala za proučavanje osigurati potrebne obavijesti:

- A. Friberg, Barbara i Timothy: *Analytical Greek New Testament*; Grand Rapids: Baker, 1988.
- B. Marshall, Alfred: *Interlinear Greek-English New Testament*; Grand Rapids: Zondervan, 1976.
- C. Mounce, William D.: *The Analytical Lexicon to the Greek New Testament*; Grand Rapids: Zondervan, 1993.
- D. Summers, Ray: *Essentials of New Testament Greek*; Nashville: Broadman, 1950.
- E. Akademski ovlašten dopisni tečaj koine grčkog dostupan je preko *Moody Bible Institute* u Chicagu, IL.

V. IMENICE

- A. Prema sintaksi, IMENICE su razvrstane prema PADEŽU. PADEŽ je bio onaj sklanjajući oblik IMENICE koji je pokazivao njen odnos s GLAGOLOM i ostalim dijelovima rečenice. U koine grčkom mnoga od djelovanja PADEŽA bila su naznačena PRIJEDLOZIMA. Budući da je oblik PADEŽA bio sposoban odrediti nekoliko različitih međusobnih odnosa, PRIJEDLOZI su se razvili kako bi dali jasnije razdvajanje ovih mogućih djelovanja.
- B. Grčki PADEŽI razvrstani su na sljedećih osam načina:
1. NOMINATIV je bio korišten za imenovanje i to je uobičajeno bio SUBJEKT rečenice ili kratke rečenice. Bio je također korišten za PREDIKATNE IMENICE i PRIDJEVE s povezivanjem GLAGOLA "biti" ili "postati".

2. GENITIV je bio korišten za opis i uobičajeno pridružen dodatku ili vrsnoći riječi na koju se odnosio. Odgovarao je na pitanje: “Koje vrste?” Često se izražavao uporabom engleskog PRIJEDLOGA “of” (iz, kod, na, o, od, po, s(a), u, za, zbog).
3. ABLATIV je koristio iste oblike sprezanja kao GENITIV, ali bio je korišten za opis odvajanja. Uobičajeno je poricao odvajanje od točke u vremenu, prostoru, izvoru, podrijetlu ili stupnju. Često je bio izražen uporabom engleskoga PRIJEDLOGA “from” (iz, kod, od, odakle, po, s(a), u).
4. DATIV je bio korišten za opis osobnoga zanimanja. Ovaj bi mogao obilježavati pozitivni ili negativni vid. Često je to bio INDIREKTAN OBJEKT. Često je bio izražen engleskim PRIJEDLOGOM “to” (do, k, kako, na, prema, u [mjesto], za).
5. LOKATIV je bio isti oblik sprezanja kao DATIV, ali on je opisivao položaj ili mjesto u prostoru, vremenu ili logičkim granicama. Često je izražavan engleskim PRIJEDLOZIMA “in” (iz, kod, među, na, po, pri, u, za), “on” (iz, iznad, k, kod, na, o, po, pod, pri, u), “at” (do, k, kod, na, oko, pored, pri, u, uz, za), “among” (između, među, pored), “during” (dok, po, prilikom, tijekom, u toku, u vrijeme, za, za vrijeme), “by” (blizu, dalje, iz, kod, kraj, od, ovdje, po, pomoću, pored, prije, uz, za), “upon” (gore, na, nakon, o, po, odozgo, po, pri, prilikom, na temelju čega), i “beside” (blizu, do, kraj, mimo, okolo, osim, pokraj, pored, uz).
6. INSTRUMENTAL je bio isti oblik sprezanja kao DATIV i LOKATIV. Izražava sredstvo ili pridruživanje. Često je bio izražavan engleskim PRIJEDLOZIMA “by” [vidi #5 – op.prev.] ili “with” (kod, kraj, od, pomoću, protiv, s(a), uz, za).
7. AKUZATIV je bio korišten za opis zaključka nekog djelovanja. Izražavao je ograničenja. Njegova glavna uporaba bila je DIREKTNI/IZRAVNI OBJEKT. Odgovara na pitanje: “Kako daleko?” ili “Do koje granice?”
8. VOKATIV je bio korišten za izravno oslovljavanje.

VI. VEZNICI I POVEZNICE

- A. Grčki je vrlo točan jezik zato jer ima tako mnogo veznika. Oni povezuju misli (KRATKE REČENICE, REČENICE, i ODLOMKE). Toliko su uobičajeni da je njihov nedostatak (asindeton [izostavljanje veznika – op.prev.]) često egzegetski [koji tumači – op.prev.] značajan. Činjenica jeste, ovi VEZNICI i POVEZNICE pokazuju smjer autorove misli. Oni su često ključni u određivanju što se točno pokušava prenijeti.
- B. Ovdje je popis nekih VEZNIKA i POVEZNICA te njihova značenja (ova je obavijest skupljena uglavnom iz *A Manual Grammar of the Greek New Testament* od H. E. Dana i Juliusa K. Manteyja).
 1. Vremenske POVEZNICE
 - a. *epei, epeidē, hopote, hōs, hote, hotan* (veznik) – “kad”
 - b. *heōs* – “dok”
 - c. *hotan, epan* (VEZNIK) – “bilo kad”
 - d. *heōs, achri, mechri* (VEZNIK) – “dok (ne), sve dok”
 - e. *priv* (BESKONAČAN) – “prije”
 - f. *hōs* – “budući da, otad,” “kad” “i, kad”
 2. Logičke POVEZNICE
 - a. Svrha
 - (1) *hina* (VEZNIK), *hopōs* (VEZNIK), *hōs* – “zato da”, “da”
 - (2) *hōste* (ARTIKULARNI [zglobni] AKUZATIV INFINITIVA) – “da”
 - (3) *pros* (ARTIKULARNI AKUZATIV INFINITIVA) ili *eis* (ARTIKULARNI AKUZATIV INFINITIVA) – “da”
 - b. Ishod (postoji bliska veza između gramatičkih oblika svrhe i ishoda)
 - (1) *hōste* (INFINITIV, najuobičajeniji, najčešći) – “zato da”, “dakle”
 - (2) *hiva* (VEZNIK) – “tako da”
 - (3) *ara* – “tako”
 - c. Uzročni ili povod
 - (1) *gar* (uzrok/učinak ili povod/zaključak) – “budući da, jer” “stoga, jer, zbog”
 - (2) *dioi, hotiy* – “stoga, jer, zbog”
 - (3) *epei, epeidē, hōs* – “budući da, jer”
 - (4) *dia* (s akuzativom) i (s artikularnim infinitivom) – “budući da, jer”

- d. Izveden zaključivanjem
 - (1) *ara, poinun, hōste* – “dakle, prema tome, stoga, zato”
 - (2) *dio* (najjače izveden zaključivanjem VEZNIKA) – “zbog čega”, “čemu, zašto”, “dakle, prema tome, stoga, zato”
 - (3) *oun* – “dakle, zato”, “tako”, “dakle, nego”, “otuda, prema tome, stoga”
 - (4) *toinoun* – “prema tome”
 - e. Suprotno ili oprečno
 - (1) *alla* (jako SUPROTNO) – “ali”, “osim, osim ako, ako ne”
 - (2) *de* – “ali”, “ionako, kakogod, doduše, međutim”, “ali, bez obzira na, iako, dapače”, “u drugu ruku”
 - (3) *kai* – “ali”
 - (4) *mentoi, oun* – “ionako, kakogod, doduše, međutim”
 - (5) *plēn* – “ništa-manje” (najčešće u Luki)
 - (6) *oun* – “ionako, kakogod, doduše, međutim”
 - f. Usporedba
 - (1) *hōs, kathōs* (uvodi USPOREDNE KRATKE REČENICE)
 - (2) *kata* (u složenicama, *katho, kathoti, kathōsper, kathaper*)
 - (3) *hosos* (Hebrejima poslanica)
 - (4) *ē* – “nego, od, onda”
 - g. Neprekidno ili niz
 - (1) *de* – “i”, “sad”
 - (2) *kai* – “i”
 - (3) *tei* – “i”
 - (4) *hina, oun* – “budući da”
 - (5) *oun* – “onda, potom” (u Ivanu)
3. Posebno naglašene uporabe
- a. *alla* – “jamačno, izvjesno”, “jest, tako”, “zapravo, uistinu”
 - b. *ara* – “zaista, naravno”, “jamačno, izvjesno”, “doista, stvarno, ustvari, zapravo”
 - c. *gar* – “ali stvarno”, “jamačno, izvjesno”, “zaista, naravno”
 - d. *de* – “zaista, naravno”
 - e. *ean* – “čak, dapače, pače čak”
 - f. *kai* – “čak, dapače, pače čak”, “zaista, naravno”, “doista, stvarno, ustvari”
 - g. *mentoi* – “doista, stvarno, ustvari”
 - h. *oun* – “doista, stvarno, ustvari”, “svakako, na svaki način”

VII. KONDICIONALNE REČENICE

- A. KONDICIONALNA REČENICA jeste ona koja sadrži jednu ili više kondicionalnih kratkih rečenica. Ova gramatička građa pomaže tumaču jer osigurava uvjete, razloge ili uzroke zašto se pojavljuje ili se ne pojavljuje djelovanje glavnoga GLAGOLA. Postojale su četiri vrste KONDICIONALNIH REČENICA. One pomiču oblik od onoga koji je zamišljen da bude istinit s autorove točke gledišta ili za njegovu svrhu na onaj koji je bio samo želja.
- B. PRVI RAZRED KONDICIONALNE REČENICE izražavao je djelovanje ili postojanje koje je bilo istinito s piščeve točke gledišta ili za njegove svrhe čak iako je bio izražen s “ako”. U nekoliko okvira mogao bi biti preveden kao “budući da, otad, jer” (usp. Mt 4:3; Rim 8:31). Doduše, to ne znači podrazumijevanje da su svi PRVI RAZREDI istiniti do zbilje. Često su korišteni za isticanje u nekoj činjenici ili isticanje obmane (usp. Mt 12:27).
- C. DRUGI RAZRED KONDICIONALNE REČENICE često je nazvan “oprečno činjenici”. On izjavljuje nešto što je bilo neistinito do istinitosti da se naglasi. Primjeri:
 - 1. “Ako je On uistinu bio prorok, što On nije, On bi znao tko i kakve je naravi žena koja Ga se dotiče, ali On ne zna” (Lk 7:39)

2. “Ako ste stvarno vjerovali Mojsiju, što ne vjerujete, vjerovali biste Meni, što ne vjerujete” (Iv 5:46)
3. “Ako bih ipak pokušavao свидjeti se čovjeku, što ne radim, ne bih bio rob Kristov uopće, što ja jesam” (Gal 1:10).

D. TREĆI RAZRED govori o mogućem budućem djelovanju. Često pretpostavlja vjerojatnost toga djelovanja. Uobičajeno podrazumijeva možećitnost. Djelovanje glavnoga GLAGOLA ovisno je o djelovanju u kratkim “ako” rečenicama. Primjeri iz 1. Ivanove poslanice: 1:6-10; 2:4.6.9.15.20.21.24.29; 3:21; 4:20; 5:14.16.

E. ČETVRTI RAZRED najviše je odmaknut od mogućnosti. Rijedak je u NZ-u. Činjenica jeste, ne postoji potpun ČETVRTI RAZRED KONDICIONALNE REČENICE u kojem oba dijela uvjeta odgovaraju odredbi. Primjer djelomičnoga ČETVRTOG RAZREDA je početna rečenica u 1. Petrovoj poslanici 3:14. Primjer djelomičnoga ČETVRTOG RAZREDA je zaključna kratka rečenica u Djelima apostolskim 8:31.

VIII. ZABRANE

A. PREZENT IMPERATIVA s MĚ PARTIKULOM [ČESTICOM –op.prev.] često (ali ne isključivo) ima naglasak na zaustavljanju djela koje je već u tijeku. Neki primjeri: “prestanite skupljati vaša blaga na zemlji...” (Mt 6:19); “prestanite se brinuti o vašem životu...” (Mt 6:25); “prestanite davati za griješenje dijelove vaših tijela kao oruđa prijestupa...” (Rim 6:13); “morate prestati vrijeđati Božjega Svetog Duga...” (Ef 4:30); i “prestanite se pijati vinom...” (5:18).

B. AORIST KONJUNKTIVA s MĚ PARTIKULOM ima naglasak na “nemoj čak ni početi ili započeti neko djelo”. Neki primjeri: “Nemojte čak početi pretpostavljati da ...” (Mt 5:17); “nemojte nikad započeti brinuti se ...” (Mt 6:31); “ne smijete nikad biti posramljeni...” (2. Tim 1:8).

C. DVOSTRUKA NEGACIJA s KONJUNKTIVNIM NAČINOM vrlo je naglašena negacija. “Nikad, ne nikad” ili “ni pod kojim okolnostima”. Neki primjeri: “on neće nikad, ne nikad iskusiti smrt” (Iv 8:51); “Ja neću nikad, ne, nikad...” (1. Kor 8:13).

IX. ČLAN

A. U koine grčkom ODREĐENI ČLAN “the [taj]” ima sličnu uporabu u engleskom. Njegova osnovna djelatnost bila je “naglašavanje”, način privlačenja pozornosti na riječ, ime ili izričaj. Uporaba u Novome zavjetu razlikuje se od autora do autora. ODREĐENI ČLAN može također djelovati:

1. suprotno sredstvo kao pokazna ZAMJENICA;
2. kao znak upućivanja na prethodno uvedeni SUBJEKT ili osobu;
3. kao način poistovjećivanja SUBJEKTA u rečenici s veznim GLAGOLOM. Primjeri: “Bog je Duh” (Iv 4:24); “Bog je svjetlo” (1. Iv 1:5); “Bog je ljubav” (1. Iv 4:8.16).

B. Koine grčki nije imao NEODREĐENI ČLAN kao engleski “a” [član koji se obično ne prevodi: jedan, neki – op.prev.] ili “an” [član koji se obično ne prevodi: jedan, neki – op.prev.]. Izostanak ODREĐENOG ČLANA može značiti:

1. žarište na osobinama ili kakvoći nečega
2. žarište na stupnju nečega.

C. NZ-ni autori vrlo su se razlikovali u tome kako je ČLAN bio upotrijebljen.

X. NAČINI POKAZIVANJA NAGLASKA U GRČKOME NOVOM ZAVJETU

A. Tehnike pokazivanja naglaska u NZ-u razlikuju se od autora do autora. Najdosljedniji i najpravičniji pisci bili su Luka i autor Hebrejima poslanice.

B. Ranije smo ustanovili da je AORIST AKTIVNOGA INDIKATIVA mjerilo i nenaznačen za naglasak, ali bilo koje drugo GLAGOLSKO VRIJEME, STANJE, ili NAČIN imaju značajku tumačenja. To ne podrazumijeva da AORIST

AKTIVNOGA INDIKATIVA nije često upotrebljavan u znakovitome gramatičkom smislu. (Primjer: Rim 6:10 [dva puta]).

C. Redosljed riječi u koine grčkom

1. Koine grčki bio je jezik sa spregom koji nije ovisio, kao engleski, o redosljedu riječi. Stoga, autor bi mogao promijeniti uobičajeno očekivani redosljed kako bi pokazao:
 - a. što je autor želio naglasiti čitatelju
 - b. što je autor mislio da bi bilo iznenađujuće za čitatelja
 - c. što je autor duboko osjećao o tome.
2. Uobičajeni redosljed riječi u grčkome još je uvijek neriješeno pitanje. Doduše, pretpostavljeni uobičajeni redosljed je:
 - a. za povezivanje GLAGOLA
 - (1) GLAGOL
 - (2) SUBJEKT
 - (3) DOPUNA
 - b. za PRIJELAZNE GLAGOLE
 - (1) GLAGOL
 - (2) SUBJEKT
 - (3) OBJEKT
 - (4) POSREDNI OBJEKT
 - (5) PRIJEDLOŽNI IZRIČAJ
 - c. za IMENIČNE IZRIČAJE
 - (1) IMENICA
 - (2) RIJEČ KOJA ODREĐUJE DRUGU
 - (3) PRIJEDLOŽNI IZRIČAJ.
3. Redosljed riječi može biti krajnje važan za egzegetsku svrhu. Primjeri:
 - a. “dadnu desnicu meni i Barnabi u znak zajedništva”. Izričaj “desnica zajedništva” je podijeljen i smješten naprijed za pokaz njegovog značaja (Gal 2:9)
 - b. “s Kristom” je bilo smješteno na prvo mjesto. Njegova je smrt bila središnjica (Gal 2:20)
 - c. “Bilo je malo pomalo i na mnogo različitih načina” (Heb 1:1) bilo je na prvome mjestu. Onako kako je Bog otkrio Sâmoga Sebe bila je srž razlikovanja, ne činjenica otkrivenja.

D. Uobičajeno su neki stupnjevi naglasaka bili pokazani:

1. ponavljanjem ZAMJENICE koja je bila već prisutna u GLAGOLSKOM obliku sprezanja. Primjer: “Ja, osobno, sigurno ću biti s vama. . .” (Mt 28:20)
2. izostankom očekivanog KONJUNKTIVA, ili nekoga drugog poveznog sredstva između riječi, izričaja, kratkih rečenica ili rečenica. Ovo je nazvano asindeton [izostavljanje veznika – op.prev.] (“nepovezan”). Povezujuće sredstvo bilo je očekivano, tako bi njegov izostanak privukao pozornost. Primjeri:
 - a. blaženstva, Evanđelje po Mateju 5:3 i dalje (naglašen popis)
 - b. Evanđelje po Ivanu 14:1 (nova tema)
 - c. Poslanica Rimljanima 9:1 (novi dio)
 - d. II. Poslanica Korinćanima 12:20 (naglašava popis)
3. ponavljanje riječi ili izričaja prisutno u datom okviru. Primjeri: “na hvalu Njegove slave” (Ef 1:6.12 i 14). Ovaj je izričaj bio korišten za pokaz djela svake Osobe Trojstva
4. uporaba idioma ili riječi (zvuk) djeluje između pojmova kao:
 - a. eufemizmi [ublaženi izraz – op.prev.] – zamjenske riječi za tabu [zabrana– op.prev.] subjekte, kao “spavanje” za smrt (Iv 11:11-14) ili “stopala” za muške genitalije (Rut 3:7-8; I. Sam 24:3)
 - b. potanka opisivanja [ili okolišanja] – zamjenske riječi za Božje Ime, kao “Nebesko kraljevstvo” (Mt 3:21) ili “glas s neba” (Mt 3:17)
 - c. SLIKOVIT GOVOR
 - (1) nemoguće preuveličavanje (Mt 3:9; 5:29-30; 19:24)
 - (2) blago preuveličavanje (Mt 3:5; Djela 2:36)

- (3) personifikacije (I. Kor 15:55)
 - (4) ironija (Gal 5:12)
 - (5) lirski odlomci (Fil 2:6-11)
 - (6) igra glasa između riječi:
 - (a) “crkva”:
 - (i) “crkva” (Ef 3:21)
 - (ii) “poziv” (Ef 4:1.4)
 - (iii) “pozvani” (Ef 4:1.4)
 - (b) “slobodno”:
 - (i) “slobodna žena” (Gal 4:31)
 - (ii) “sloboda” (Gal 5:1)
 - (iii) “slobodno” (Gal 5:1)
 - d. idiomski jezik – jezik koji je uobičajeno kulturološki i jezično osobit:
 - (1) slikovita uporaba “hrane” (Iv 4:31-34)
 - (2) slikovita uporaba “Hrama” (Iv 2:19; Mt 26:61)
 - (3) hebrejski idiom za suosjećaj, “mržnja” (Post 29:31; Pnz 21:15; Lk 14:36; Iv 12:25; Rim 9:13)
 - (4) “Sve” nasuprot “mnogo”. Usporedi Knjigu proroka Izaija 53:6 (“svi”) s 53:11 i 12 (“mnoge”). Pojmovi su istoznačni kao što pokazuju Poslanica Rimljanima 5:18 i 19.
 - 5. Uporaba potpunoga jezičnog izričaja umjesto jedne riječi. Primjer: “Gospodin Isus Krist”.
 - 6. Posebna uporaba *autos*:
 - a. kad je s ČLANOM (atributni položaj) preveden je kao “jednak, isti sličan”
 - b. kad je bez ČLANA (predikatni položaj) preveden je kao POJAČANA POVRATNA ZAMJENICA—“on sâm”, “ona sâma” ili “ono sâmo”.
- E. Učenici Biblije koji ne čitaju grčki mogu odrediti naglasak na nekoliko načina:
- 1. uporabom analitičkog leksikona i grčko/engleskoga teksta koji je napisan između redaka
 - 2. usporedbom engleskih prijevoda, posebice iz različitih teorija prevođenja. Primjer: uspoređivanje “riječ-za-riječ” prijevoda (KJV, NKJV, ASV, NASB, RSV, NRSV) s “dinamičkim ekvivalentom” (Williams, NIV, NEB, REB, JB, NJB, TEV). Ovdje dobra pomoć može biti *The Bible in Twenty-Six Translations*, izdao Baker
 - 3. uporabom *The Emphasized Bible* od Josepha Bryanta Rotherhama (Kregel, 1994.)
 - 4. uporabom potpuno doslovnog prijevoda:
 - a. *The American Standard Version* iz 1901.
 - b. *Young’s Literal Translation of the Bible* od Roberta Younga (Guardian Press, 1976.).

Učenje gramatike je zamorno ali neophodno za pravilno tumačenje. Ove kratke odredbe, osvrti i primjeri namijenjeni su ohrabrivanju i osposobljavanju ne-grčkih čitatelja za korištenje gramatičkih zabilješki omogućenih u ovoj knjizi. Svakako ove su odredbe pojednostavljene. One ne smiju biti upotrebljavane u dogmatskom, nepopustljivome načinu, nego kao stepenica naprijed ka većem razumijevanju sintakse Novoga zavjeta. Nadam se kako će ove odredbe također omogućiti čitateljima razumjeti osvrtne drugih pomagala za proučavanje kao što su tehnički komentari Novoga zavjeta.

Moramo biti sposobni provjeriti svoje tumačenje temeljeno na dijelovima izvješća nađenog u tekstu Biblije. Gramatika je jedna od najveće pomoći u ovim predmetima; drugi predmeti mogu uključiti povijesnu pozadinu, književni okvir, suvremenu uporabu riječi, i usporedne odlomke.

TEKSTUALNI KRITICIZAM

Ovaj će se predmet baviti time kako objasniti tekstualne bilješke nađene u ovome osvrtu. Bit će korišteni sljedeći opći pregledi:

- I. Tekstualni izvori naše engleske Biblije
 - A. Stari zavjet
 - B. Novi zavjet
- II. Kratko objašnjenje poteškoća “niže kritike” nazvane također “tekstualna kritika”.
- III. Predloženi izvori za daljnje čitanje.

I. TEKSTUALNI IZVORI NAŠE ENGESKE BIBLIJE

A. Stari zavjet

1. Masoretski tekst (MT) – Hebrejski suglasnički tekst bio je postavljen od strane Rabbi Aquiba godine 100. -te. Mjesta samoglasnika, naglasci, rubne zabilješke, umetanje samoglasnika i pomoćne točke počele su biti dodavane u šestome stoljeću i bile dovršene u devetome stoljeću. To je bilo učinjeno od strane obitelji židovskih znanstvenika znanih kao Masoreti. Oblik teksta što su koristili bio je isti kao onaj u Mišni, Talmudu, Targumu, Pešiti, i Vulgati.
2. Septuaginta (LXX) – Predaja kaže da je Septuagintu napravilo 70 židovskih znanstvenika u 70 dana za Aleksandrijsku knjižnicu pod pokroviteljstvom kralja Ptolomejevića II. (285.-246. g.pr.Kr). Prijevod je vjerojatno zatražen od židovskih vođa koji su živjeli u Aleksandriji. Ova predaja dolazi od “Aristejevog pisma”. LXX je često bila temeljena na različitoj tekstualnoj predaji iz teksta Rabbi Aquiba (MT).
3. Svici s Mrtvoga mora (DSS) – Svici s Mrtvoga mora bili su pisani u razdoblju Rimljana prije Krista (200. g.pr.Kr. do 70. g.p.Kr.) od izdvojene židovske sekte nazvane “eseni”. Hebrejski rukopisi, pronađeni u nekoliko gradova u okolici Mrtvoga mora, pokazuju neku razliku hebrejske tekstualne obitelji u pozadini oba i MT i LXX.
4. Neki posebni primjeri o tome kako je usporedba ovih tekstova:
 - a. LXX je pomogla prevoditeljima i znanstvenicima razumjeti MT
 - (1) LXX u Izaiji 52:14: “Kao što će mnogi biti začuđeni nad njim”.
 - (2) MT u Izaiji 52:14: “Kao što su mnogi bili zapanjeni nad tobom”.
 - (3) u Izaiji 52:15 razlike zamjenice u LSS potvrđena je:
 - (a) LXX: “tako će se mnogi narodi diviti nad njim”
 - (b) MT: “tako on poškropi mnoge narode”.
 - b. DSS pomogli su prevoditeljima i znanstvenicima razumjeti MT
 - (1) DSS u Izaiji 21:8: “tada vidioć viknu, Gore na stražarskoj kuli ja stojim...”
 - (2) MT u Izaiji 21:8: “a ja viknuh kao lav! Moj Gospodine, ja uvijek danju stojim na stražarskoj kuli. . .”
 - c. Oba i LXX i DSS pomogli su pojasniti Izaiju 53:11:
 - (1) LXX i DSS: “nakon muka njegove duše neće vidjeti svjetlo, on će biti zadovoljan”
 - (2) MT: “on će vidjeti. . .u mucu njegove duše, On će biti zadovoljan”.

B. Novi zavjet

1. Postoji više od 5.300 rukopisa čitavoga ili dijelova grčkoga Novog zavjeta. Njih oko 85 pisano je na papirusima i 268 rukopisa koji su svi pisani velikim slovima (uncijali). Poslije, oko devetoga stoljeća, bilo je razvijeno pismo s malim slovima (minuskula). Ima oko 2.700 grčkih rukopisa u pisanome obliku. Imamo također i oko 2.100 prepiska listova teksta Pisma korištenih za štovanje koje nazivamo zbirka odlomaka iz Biblije.
2. Oko 85 grčkih rukopisa koji sadržavaju dijelove Novoga zavjeta pisanih na papirusima pohranjeno je u muzejima. Neki su datirani iz drugoga stoljeća, ali većina ih je iz trećega i četvrtoga stoljeća. Ni jedan od ovih MSS ne sadržava čitavi Novi zavjet. Samo zato jer su ovo najstarije prepiske Novoga zavjeta samo po sebi ne znači da sadržavaju manje inačica. Mnogi su se od njih brzo prepisivali za uporabu u nekome mjestu. U tome se postupku nisu nje govali. Stoga, oni sadržavaju mnogo inačica.

3. Codex Sinaiticus, poznat iz hebrejskoga pisma \aleph (*aleph*) ili (01), našao je Tischendorf u samostanu Sv. Katarine na brdu Sinaj. Datiran je iz četvrtoga stoljeća i sadržava oboje i LXX SZ-a i grčki NZ. On je vrsta "Aleksandrijskoga teksta".
4. Codex Alexandrinus, poznat kao "A" ili (02), grčki je rukopis petoga stoljeća nađen u Aleksandriji u Egiptu.
5. Codex Vaticanus, poznat kao "B" ili (03), nađen je u rimskoj knjižnici Vatikana i datiran je iz sredine četvrtoga stoljeća. Sadrži oboje i LXX SZ-a i grčki Novi zavjet. On je vrsta "Aleksandrijskoga teksta".
6. Codex Ephraemi, poznat kao "C" ili (04), grčki rukopis iz petoga stoljeća koji je bio djelomično uništen.
7. Codex Bezae, poznat kao "D" ili (05), grčki je rukopis petoga ili šestoga stoljeća. On je glavni predstavnik onoga što se naziva "Zapadni tekst". Sadržava mnogo dopuna i bio je glavno grčko svjedočanstvo za prijevod kralja Jamesa (King James).
8. NZ MSS može biti grupiran u tri, moguće četiri, obitelji koje dijele određene osobine.
 - a. Aleksandrijski tekst iz Egipta
 - (1) P⁷⁵, P⁶⁶ (oko godine 200.-te), koji bilježi Evanđelja
 - (2) P⁴⁶ (oko godine 225.), koji bilježi Pavlova pisma
 - (3) P⁷² (oko godine 225.-250.), koji bilježi Petrova i Judina pisma
 - (4) Codex B, Vaticanus [Vatikanski] (oko godine 325.), koji uključuje čitavi SZ i NZ
 - (5) Origenovi navodi iz ovih vrsta tekstova
 - (6) ostali MSS koji pokazuju ove vrste tekstova su \aleph , C, L, W, 33
 - b. Zapadni tekst iz sjeverne Afrike
 - (1) navodi iz crkvenih otaca sjeverne Afrike, Tertulijana, Ciprijana, staro-latinskoga prijevoda
 - (2) navodi iz Ireneja
 - (3) navodi iz Tacijana i staro-sirijskoga prijevoda
 - (4) Kodeks D "Bezae" slijedi ove vrste tekstova
 - c. Istočni Bizantinski tekst iz Konstantinopola
 - (1) ova vrsta teksta izražena je u više od 80% od 5.300 MSS
 - (2) navedeni su crkveni oci iz Antiohije sirijske, Kapadocena, Krisostoma, i Terodoreta
 - (3) Kodeks A, samo u Evanđeljima
 - (4) Kodeks E (osmo stoljeće) za čitavi NZ
 - d. četvrta moguća vrsta je "Cezarejski" iz Palestine
 - (1) prvenstveno je viđen samo u Marku
 - (2) neka svjedočanstva za njega su P⁴⁵ i W.

II. POTEŠKOĆE I TEORIJE "NIŽE KRITIKE" ILI "TEKSTUALNE KRITIKE"

- A. Kako su se pojavile inačice
 1. nenamjerno ili slučajno (velika većina pojava)
 - a. previd prepisivača koji čita drugu pojavu sličnih riječi i pritom ispušta sve riječi u sredini (homoioteleuton):
 - (1) previd u ispuštanju dvostruke riječi pisma ili izričaja (haplografija)
 - (2) previd uma u ponavljanju izričaja ili reda grčkoga teksta (ditografija)
 - b. previd u uhu prepisivača kod usmenoga kazivanja u pero kad se događa pogrješno pisanje (itacizam). Pogrješno pisanje često miješa ili slovka grčke riječi koje zvuče slično
 - c. najraniji grčki tekstovi nemaju podjele na poglavlje ili stih, malo ili ništa interpunkcija i nema razmaka između riječi. Moguće je podijeliti pisma na različitim mjestima oblikujući različite riječi.
 2. namjerno
 - a. promjene su bile napravljene kako bi se poboljšao gramatički oblik prepisanog teksta
 - b. promjene su bile napravljene kako bi uskladile tekst s ostalima biblijskim tekstovima (usklađivanje usporednica)

- c. promjene su bile napravljene spajanjem dva ili više različita štiva u jedan dugi usklađen tekst (konflacija)
- d. promjene su bile napravljene kako bi ispravile uočenu poteškoću u tekstu (usp. I. Kor 11:27 i I. Iv 5:7-8)
- e. neke dodatne obavijesti o povijesnoj okolnosti ili primjerenome tumačenju teksta jedan je prepisivač stavio na marginu a drugi u tekst (usp. Iv 5:4).

- B. Temeljna načela tekstualne kritike (logičan vodič za određivanje izvornoga štiva teksta kad postoje inačice)
1. najmučniji ili gramatički najneobičniji tekst vjerojatno je izvornik
 2. najkraći tekst je vjerojatno izvornik
 3. stariji tekst daje veću težinu zbog njegove povijesne bliskosti s izvornikom, sve drugo je podjednako
 4. MSS koji je zemljopisno različit obično ima izvorno štivo
 5. doktrinarno slabijim tekstovima, posebice onima koji se odnose na glavne teološke rasprave o razdoblju rukopisnih promjena, kao o Trojstvu u I. Ivanovoj 5:7-8, mora se dati prednost
 6. tekst koji najbolje može objasniti izvornik ostalih inačica
 7. dva navoda koji pomažu pokazati ravnotežu u ovim inačicama koje stvaraju poteškoće:
 - a. knjiga J. Harolda Greenleeja, *Introduction to New Testament Textual Criticism*, str. 68: “Ni jedna kršćanska doktrina ne visi iznad spornoga teksta; i znanstvenici NZ-a moraju se čuvati želje da njihov tekst bude ortodoksniji ili doktrinarno jači od nadahnutog izvornika.”
 - b. W. A. Criswell rekao je Gregu Garrisonu u *The Birmingham News* da on (Criswell) ne vjeruje da je svaka riječ u Bibliji nadahnuta: “u najmanju ruku ne svaka riječ koja je dana suvremenoj javnosti kroz stoljeća prevođenja.” Criswell je rekao: “Ja sam veliki pobornik kritike teksta. Kao takav, mislim, posljednja je polovica 16.-toga poglavlja Marka hereza: nije nadahnuta, jednostavno je izmišljena ... Kad usporedite ove rukopise vrativši se na ondašnje, ne postoje takve stvari kao što je zaključak Markove knjige. To je netko dodao”

Patrijarh SBC-a nepogrešivo je također tvrdio da je “interpolacija” [umetnuta riječ, rečenica ili tekst – op.prev.] također vidljiva u Ivanu 5, Isusova izjava na rubnjaku Bethesda. I on se osvrće na dva različita izvješća o samoubojstvu Jude (usp. Mt 27 i Djela 1): “To je jednostavno različit prikaz samoubojstva”, rekao je Criswell. “Ako je u Bibliji, za to postoji objašnjenje. A dva izvješća o samoubojstvu Jude jesu u Bibliji.” Criswell je dodao: “Tekstualna kritika je predivna znanost sama po sebi. Nije kratkotrajna, nije nevezana na predmet. Ona je dinamička i središnja...”

III. POTEŠKOĆE S RUKOPISOM (TEKSTUALNA KRITIKA)

- A. Za daljnje čitanje predlažem izvore:
1. *Biblical Criticism: Historical, Literary and Textual*, od R.H. Harrisona
 2. *The Text of the New Testament: Its Transmission, Corruption and Restoration* od Bruce M. Metzgera
 3. *Introduction to New Testament Textual Criticism*, od J. H Greenleeja.

RJEČNIK

Adopcionizam Ovo je bilo jedno od ranih viđenja Isusova odnosa s Božanstvom. U osnovi tvrdi da je Isus bio običan čovjek na svaki način i da je bio na poseban način usvojen od Boga pri Njegovu krštenju (usp. Mt 3:17; Mk 1:11) ili pri Njegovu uskrsnuću (usp. Rim 1:4). Isus je živio takav primjeren život da Ga je Bog, u nekome trenutku, (krštenje, uskrsnuće) usvojio kao Svoga “sina” (usp. Rim 1:4; Fil 2:9). Ovo je bilo manjinsko stajalište rane Crkve i osmoga stoljeća. Umjesto da Bog postane čovjekom (utjelovljenje) to se okrenulo i sad je čovjek postao Bogom!

Teško je izreći riječima kako je bio Isus, Bog Sin, pred-postojeće Božanstvo, nagrađen ili uznesen zbog primjerenog života. Ako je On već bio Bog, kako je On mogao biti nagrađen? Ako je On imao pred-postojeću Božansku slavu kako je mogao biti više prihvaćen? Iako je to za nas teško razumjeti, Otac je nekako prihvatio Isusa u posebnome smislu za Njegovo savršeno dovršenje Očeve volje.

Aleksandrijska škola Ovaj način biblijskoga tumačenja bio je razvijen u Aleksandriji, Egipat, u drugome stoljeću. Koristila je temeljna načela tumačenja Phila, sljedbenika Platoa. Često je nazvana alegorijski način. Ona je zadržavala utjecaj u crkvi sve do vremena Reformacije. Njeni najjači predlagači bili su Origen i Augustin. Vidi Moises Silva, *Has The Church Misread The Bible?* (Academic, 1987.).

Alexandrinus Ovaj grčki rukopis petoga stoljeća iz Aleksandrije, Egipat, uključuje Stari zavjet, apokriife, i većinu Novoga zavjeta. On je jedan od našega glavnog svjedočanstva za čitavi grčki Novi zavjet (osim dijelova Mateja, Ivana, i 2. Korinćanima). Kad se ovaj rukopis, označen s “A”, i rukopis označen s “B” (*Vaticanus*) slažu u čitanju, to se smatra izvornikom od većine znanstvenika u većini slučajeva.

Alegorija Ovo je vrsta biblijskog tumačenja izvorno razvijenog u okviru aleksandrijskog judaizma. Bilo je učinjeno poznatim od Phila iz Aleksandrije. Njen temeljni potisak je želja da se Pisma učine mjerodavnima za jednu kulturu ili filozofijski sustav zanemarivanjem biblijske povijesne okolnosti /ili književnog okvira. Ona traži skriveno ili duhovno značenje iza svakoga teksta Pisma. Mora biti uvaženo da su se Isus, u Evanđelju po Mateju 13, i Pavao, u Poslanici Galacanima 4, koristili alegorijom za navješćivanje istine. Ovo je bilo, međutim, u obliku doktrine, ne strogo alegorije.

Analitički leksikon Ovo je vrsta istraživačkog alata koji nekome omogućuje odrediti svaki grčki oblik u Novome zavjetu. To je kompilacija, po grčkome alfabetskome redu, oblika i temeljnih odredbi. U složenici s prijevodom napisanim između redaka, on omogućava ne-grčkim vjernicima koji čitaju raščlaniti grčku gramatiku Novoga zavjeta i oblike sintakse.

Analogija Pisma Ovo je izričaj korišten za opis stajališta kako je čitava Biblija od Boga nadahnuti i, stoga, nije oprečna nego dopunjujuća. Ta pretpostavljena tvrdnja osnova je za korištenje usporednih odlomaka u tumačenju biblijskoga teksta.

Ambigvitet Ovo upućuje na neizvjesnost što proizlazi u pisanome spisu kad postoji dva ili više mogućih značenja ili kad upućuje na dvije ili više stvari istovremeno. Moguće Ivan koristi ambigvitet namjerno (dvostruki ulazi).

Antropomorfno Značenje “imati osobine pridružene ljudskim bićima”; ovaj je pojam bio korišten za opis našega religijskog jezika o Bogu. Dolazi od grčkoga pojma za čovječanstvo. To znači da mi govorimo o Bogu kao da je On bio čovjek. Bog je opisan u fizičkim, sociološkim, i psihološkim pojmovima koji se odnose na ljudska bića (usp. Post 3:8; 1. Kr 22:19-23). Ovo je, naravno, samo analogija. Međutim, za nas ne postoje druge skupine ili pojmovi osim onih ljudskih koje koristimo. Stoga, naše je znanje o Bogu, iako istinito, ograničeno.

Antiohijska škola Ova je metoda biblijskoga tumačenja bila razvijena u Antiohiji, Sirija, u trećem stoljeću kao reakcija na alegorijsku metodu Aleksandrije, Egipat. Njen temeljni potisak bio je usredotočenost na povijesno značenje Biblije. Tumačila je Bibliju kao običnu, ljudsku književnost. Ova se škola uključila u raspru o tome je li Krist imao dvije naravi (nestorijanizam) ili jednu narav (potpuni Bog i potpuni čovjek). Ona je od strane Rimokatoličke crkve označena kao heretička i bila preseljena u Perziju ali škola je imala mali značaj. Njena temeljna hermeneutička načela kasnije postala su načela tumačenja klasičnih protestantskih reformatora (Luthera i Kalvina).

Antiteza [oprečan, proturječan] Ovo je jedan od tri opisna pojma korištena za označavanje odnosa između redaka hebrejske poezije. Odnosi se na retke poezije što su oprečni u značenju (usp. Izr 10:1; 15:1).

Apokaliptička književnost Ovo je bila prevladavajuća, moguće čak jedinstvena, židovska književna vrsta. Bila je tajnovita vrsta pisanja korištena u vremenima naježda i zauzimanja Židova od moćnika stranoga svijeta. Ona pretpostavlja da je osoban, iskupljujući Bog stvorio i nadzire svjetska zbivanja, te da je Izrael Njemu posebno zanimanje i briga. Ova književnost obećava konačnu pobjedu kroz Božji osobit napor.

Ona je visoko simbolička i maštovita s mnogo tajnovitih pojmova. Često je izražavala istinu u bojama, brojevima, viđenjima, snovima, anđeoskim posredovanjem, tajnim kôdnim riječima i često oštrim dualizmom između dobra i zla.

Neki primjeri ove književne vrste su: (1) u SZ-u: Knjiga proroka Ezekijela (poglavlja 36 – 48), Knjiga proroka Daniela (poglavlja 7 – 12), Knjiga proroka Zaharije; i (2) u NZ-u: Evanđelje po Mateju 24; Evanđelje po Marku 13; 2. Poslanica Solunjanima 2 i Knjiga Otkrivenja.

Apologetičar (apologetika) Ovo je oblik grčkoga korijenja za “zakonsku obranu”. To je posebna znanost unutar teologije što traži davanje dokaza i razumskih razloga za kršćansku vjeru.

A priori U osnovi ovo je istoznačnica s pojmom “pretpostavka”. Uključuje izlaganje iz prethodnih prihvaćenih odredbi, načela ili položaja pretpostavljenih da jesu istiniti. To je ono što je prihvaćeno bez istraživanja ili raščlambe.

Arijanizam Arije je bio prezbiter [crkveni starješina – op.prev.] u crkvi u egipatskoj Aleksandriji u trećem i ranome četvrtom stoljeću. On je tvrdio da je Isus pred-postojao ali ne Božanski (nije iste biti kao Otac), moguće slijedeći Izreke 8:22-31. Bio je izazvan od biskupa Aleksandrije, koji je započeo (318. godine) raspru što je trajala mnogo godina. Arijanizam je postala službena vjeroispovijed Istočne crkve. Nicejski koncil je godine 325. osudio Arija i potvrdio punu jednakost i Božanstvo Sina.

Aristotel On je bio jedan od filozofa stare Grčke, učenik Platona i učitelj Aleksandra Velikog. Njegov utjecaj, čak i danas, doseže u mnoga područja suvremenih studija. To je zato jer je on naglašavao spoznaju putem promatranja i razvrstavanja. To je jedno od pravila znanstvene metode.

Autograf Ovo je ime dato izvornim spisima Biblije. Ti izvornici, rukom pisani rukopisi bili su izgubljeni. Ostali su samo prijepisi ostataka. To je izvor mnogih tekstualnih različnosti u hebrejskim i grčkim rukopisima te drevnim verzijama.

Bezae Ovo je grčki i latinski rukopis šestoga stoljeća. Označen je s “D”. Sadržava Evanđelja i Djela apostolska te neke opće Poslanice. Okarakteriziran je brojnim pisarskim dodacima. On oblikuje osnovu za “*Textus Receptus*”, glavnu grčku rukopisnu predaju u pozadini Verzije Kralja Jamesa [*King James Version*].

Bias Ovo je pojam korišten za opis jake sklonosti prema nekom predmetu ili točki gledišta. To je način razmišljanja u kojem je nepristranost nemoguća u odnosu na određeni predmet ili točku gledišta. To je pristrano gledište.

Biblijski autoritet Ovaj je pojam korišten u vrlo stručnome smislu. Određen je kao razumijevanje što je izvorni autor rekao svome vremenu i primjenjivanje te istine na naše vrijeme. Biblijski autoritet uobičajeno je određen kao promatranje same Biblije kao našega jedinog autoritativnog vodiča. Međutim, u svjetlu tekućih, neprimjerenih tumačenja, ja sam ograničio pojam na Bibliju budući je tumačena prema pravilima povijesno-gramatičke metode.

Kanon Ovo je pojam korišten za opis spisa za koje se vjeruje da su jedinstveno nadahnuti. Korišten je u vezi s Pismima Staroga i Novoga zavjeta.

Kristocentrik Ovaj je pojam korišten za opis Isusova središnjeg položaja. Ja ga koristim vezanog s poimanjem da Isus jeste Gospodin čitave Biblije. Stari zavjet ukazuje prema Njemu i On je njegovo ispunjenje i cilj (usp. Mt 5:17-48).

Komentar Ovo je posebna vrsta istraživačke knjige. Daje opću pozadinu Knjiga Biblije. Tada pokušava objasniti značenje svakoga dijela Knjige. Neki se usredotočuju na primjenu, dok se drugi bave tekstem na više tehnički način. Ove su knjige pomagala, ali morale bi se koristiti nakon što netko napravi vlastito pripremno proučavanje. Tumačenja komentatora nikad ne bi smjela biti prihvaćena nekritički. Uspoređivanje nekoliko komentara iz različitoga teološkog gledišta obično je od pomoći.

Konkordanca Ovo je vrsta istraživačkog alata za proučavanje Biblije. Popisuje svaki pojavak svake riječi u Starome i Novome zavjetu. Ona pomaže na nekoliko načina: (1) određuje hebrejsku ili grčku riječ što leži iza svake određene engleske riječi; (2) uspoređuje odlomke gdje je korištena ista hebrejska ili grčka riječ; (3) pokazuje gdje su dva različita hebrejska ili grčka pojma prevedena istom engleskom riječi; (4) pokazuje učestalost uporabe određenih riječi u određenim knjigama ili autorima; (5) pomaže nekom pronaći odlomak u Bibliji (usp. Walter Clark *How to Use New Testament Greek Study Aids*, str. 54-55).

Svici s Mrtvoga mora Ovo upućuje na nizove drevnih tekstova na hebrejskom i aramejskom što su pronađeni blizu Mrtvoga mora 1947. godine. Oni su bili religijske knjižnice sektaškog judaizma prvoga stoljeća. Pritisak rimske okupacije i ratova zelota 60.-ih uzrokovali su skrivanje svitaka u hermetički zatvorene glinene ćupove u pećinama ili jamama. Oni su nam pomogli razumjeti povijesnu okolnost prvoga stoljeća Palestine i potvrdili su Masoretski tekst kao vrlo pouzdan, najmanje do ranoga razdoblja prije Krista. Označeni su skraćenicom “DSS”.

Deduktivno Ova metoda logike ili izlaganja kreće od općih načela do specifičnih primjena na osnovu razloga. Ona je oprečna induktivnom izlaganju, koje odražava znanstvenu metodu što se kreće od promatranih osobitosti do općih zaključaka (teorije).

Dijalektičko Ovo je metoda izlaganja čime ono što izgleda oprečno ili paradoksalno stoji zajedno u napetosti, tražeći jedinstveni odgovor što uključuje obje strane paradoksa. Mnoge biblijske doktrine imaju dijalektičke parove, predestinacija – slobodna volja; sigurnost – ustrajnost; vjera – djela; odluka - učenje; kršćanska sloboda – kršćanska odgovornost.

Dijaspora Ovo je tehnički grčki pojam korišten od palestinskih Židova za opis drugih Židova koji žive izvan zemljopisnih granica Obećane zemlje.

Dinamički ekvivalent Ovo je teorija o prevođenju Biblije. Prijevod Biblije može biti viđen kao neprekidnost od “riječi do riječi” prepiske, gdje neka engleska riječ mora podupirati svaku hebrejsku ili grčku riječ, do “izričaja” gdje je prevedena samo misao s manje pozornosti prema izvornome pisanju ili izražavanju. Između te dvije teorije je “dinamički ekvivalent” koji stremi uzeti izvorni tekst ozbiljno, ali ga prevodi u suvremenim gramatičkim oblicima i idiomima. Vrlo dobra rasprava o ovima različitim teorijama prevođenja pronađena je u *How to Read the Bible For All Its Worth*, str. 35 od Feeja i Stuerta i u Uvodu u TEV od Robert Bratcher.

Eklektički Ovaj je pojam korišten u vezi s tekstualnim kriticizmom. Upućuje na praksu odabiranja podataka iz različitih grčkih rukopisa zato da se dođe do teksta što je pretpostavljeno blizak izvornim vlastoručnim pismima. Odbacuje stajalište da ikoja obitelj grčkih rukopisa zarobljava izvornike.

Eizegeza Ovo je oprečno egzegezi. Ako je egzegeza “izvođenje” izvorne autorove nakane, ovaj pojam podrazumijeva “uvođenje” tuđe zamisli ili mišljenja.

Etimologija Ovo je vid proučavanja riječi što pokušava utvrditi izvorno značenje riječi. Iz toga značenja korijena, lakše je odrediti posebne uporabe. U tumačenju, etimologija nije glavno žarište, radije suvremeno značenje i uporaba riječi.

Egzegeza Ovo je tehnički pojam za provedbu tumačenja posebnog odlomka. On znači “izvoditi” (iz teksta) podrazumijevajući kako je naša svrha razumjeti izvornu autorovu nakanu u svjetlu povijesne okolnosti, književnog okvira, sintakse i suvremenoga značenja riječi.

Žanr Ovo je francuski pojam koji označava različite vrste književnosti. Potisak pojma je podjela književnih oblika u skupine što dijele zajedničke osobine: povijesnu pripovijetku, pjesništvo, mudru izreku, apokaliptičko i zakonodavstvo.

Gnosticizam Većina našega znanja o ovoj herezi dolazi od gnostičkih spisa drugoga stoljeća. Međutim, početne su zamisli bile prisutne u prvome stoljeću (i prije).

Neka utvrđena načela Valencijana i Cerinta iz drugoga stoljeća su: (1) materija i duh bili su su-vječni (ontološki dualizam). Materija je zla, duh je dobar. Bog, koji je duh, ne može biti izravno uključen s oblikovanjem zle materije; (2) postoje emanacije [zračenja; isijavanja – op.prev.] (*eoni* ili stupnjevi anđela) između Boga i materije. Zadnji ili najniži bio je YHWH SZ-a, koji je oblikovao svemir (*kosmos*); (3) Isus je bio emanacija kao YHWH ali viši na ljestvici, bliži pravome Bogu. Neki Ga stavljaju kao najvišeg ali ipak nižeg od Boga i sigurno nije utjelovljeno Božanstvo (usp. Iv 1:14). Budući da je materija zla, Isus ne bi mogao imati ljudsko tijelo i ipak biti Božanski. On je bio duhovna prikaza (usp. 1. Iv 1:1-3; 4:1-6); i (4) spasenje je bilo postignuto kroz vjeru u Isusa plus osobito znanje, koje je znano samo posebnim osobama. Znanje (lozinka) bilo je potrebno za prolaz kroz nebeske sfere. Židovski legalizam također je zahtijevao dohvaćanje Boga.

Gnostički krivi/lažni učitelji zastupali su dva oprečna etička sustava: (1) za neke, način života bio je u potpunosti nevezan na spasenje. Za njih, spasenje i duhovnost bili su zatvoreni u tajno znanje (lozinke) preko anđeoskih sfera (*eoni*); ili (2) za druge, način života bio je ključan za spasenje. Oni su naglašavali asketski [isposnički – op.prev.] način života kao dokaz istinske duhovnosti.

Hermeneutika Ovo je tehnički pojam za načela što vode egzegezu. To je i skupina posebnih smjernica i vještina/dar. Biblijski, ili vjerski, hermeneutika je uobičajeno podijeljena na dvije skupine: opća načela i posebna načela. Ova se odnose na različite književne vrste pronađene u Bibliji. Svaka različita vrsta (žanr) ima vlastite jedinstvene smjernice ali i dijeli neke zajedničke pretpostavke i postupke tumačenja.

Viši kriticizam Ovo je postupak biblijskoga tumačenja što se usredotočuje na povijesnu okolnost i književnu građu određene biblijske Knjige.

Idiom Ova je riječ korištena za izričaje nađene u različitim kulturama što imaju posebno značenje nevezano na uobičajeno značenje pojedinačnih pojmova. Neki suvremeni primjeri su: “to je bilo strašno dobro”, ili “baš me ubijaš”. Biblija također sadržava ove vrste izričaja.

Iluminacija Ovo je ime dato za zamisao da je Bog govorio čovječanstvu. Čitava je zamisao uobičajeno izražena s tri pojma: (1) otkrivenje – Bog je djelovao u povijesti čovječanstva; (2) nadahnuće – On je dao primjereno tumačenje Svojih djela i njihova značenja određenim odabranim ljudima za objavu čovječanstvu; i (3) iluminacija – On je dao Svoga Duha da pomogne čovječanstvu razumjeti Njegovu samo-objavu.

Induktivno Ovo je metoda logike ili zaključivanja što kreće od pojedinosti ka cjelini. To je iskustvena metoda suvremene znanosti. U osnovi ovo je Aristotelov pristup.

Interlinearno Ovo je vrsta istraživačkog alata što omogućava onima koji ne čitaju biblijski jezik da budu sposobni raščlaniti njegovo značenje i građu. Ono smješta engleski prijevod na stupanj riječ za riječ odmah ispod izvornoga biblijskog jezika. Taj alat, kombiniran s “analitičkim leksikonom”, dat će oblike i osnovne odredbe hebrejskoga i grčkoga.

Nadahnuće Ovo je zamisao da je Bog govorio čovječanstvu vođenjem biblijskih autora da točno i jasno zabilježe Njegovo otkrivenje. Potpuna je zamisao uobičajeno izražena s tri pojma: (1) otkrivenje – Bog je djelovao u ljudskoj povijesti; (2) nadahnuće – On je dao primjereno tumačenje Svojih djela i njihova značenja određenim odabranim ljudima za objavu čovječanstvu; i (3) iluminacija – On je dao Svoga Duha da pomogne čovječanstvu razumjeti Njegovu samo-objavu.

Opisni jezik Korišten je vezano s idiomima u kojima je pisan Stari zavjet. Govori o našem svijetu u pojmovima na način kako stvari izgledaju našim pet osjetilima. To nije znanstveni opis, niti je zamišljen da bude.

Legalizam Ovaj je stav obilježen prenaglašavanjem pravila ili obreda. Nastoji se osloniti na ljudsku izvedbu pravila kao sredstva prihvaćanja od Boga. Nastoji podcijeniti odnos i razviti izvedbu, I JEDNO I DRUGO od kojih su važni vidovi zavjetni odnos između svetoga Boga i grješnog čovječanstva.

- Doslovno** Ovo je drugo ime za tekstualno-usredotočenu i povijesnu metodu hermeneutike iz Antiohije. To znači da tumač uključuje uobičajeno i očito značenje ljudskoga jezika, iako se još uvijek prepoznaje prisutnost slikovnog jezika.
- Književna vrsta** Ovo upućuje na različite oblike što ljudska komunikacija može prihvatiti, takva kao što je poetska ili povijesna pripovijetka. Svaka vrsta književnosti ima svoje posebne hermeneutičke postupke uz opća načela za svu pisanu književnost.
- Književna jedinica** Ovo upućuje na glavnu zamisao podjela biblijske Knjige. Može biti napravljena od nekoliko stihova, odlomaka ili poglavlja. To je samo-sadržavajuća jedinica sa središnjim subjektom.
- Niži kriticizam** Vidi “tekstualni kriticizam”.
- Rukopis** Ovaj se pojam odnosi na različite prepiske grčkoga Novog zavjeta. Uobičajeno su podijeljeni u različite vrste obzirom na: (1) materijal na kojem su napisani (papirus, koža), ili (2) oblik samog pisanja (sva velika slova ili pisana slova bez odvajanja). Skraćeno je to “MS” (jednina) ili “MSS” (množina).
- Masoretski tekst** Ovo upućuje na deveto stoljeće hebrejskih rukopisa Staroga zavjeta napravljenog od naraštaja židovskih znanstvenika koji sadrži samoglasničke točke i druge tekstualne bilješke. On oblikuje temeljni tekst za naš engleski Stari zavjet. Njegov je tekst bio povijesno potvrđen od hebrejskih MSS, posebice Knjiga proroka Izaije, poznata iz svitaka s Mrtvoga mora. Njegova skraćunica je “MT”.
- Metonimija** Ovo je slikovit govor u kojem je ime jedne stvari upotrijebljeno za predstavljanje nečega drugog povezanog s njom. Primjerice: “kotlić vrije” što zapravo znači “voda u kotliću što vrije”.
- Muratorijevi fragmenti** Ovo je popis kanonskih knjiga Novoga zavjeta. Bio je napisan u Rimu prije 200.-te godine. On daje istih dvadeset i sedam knjiga kao i protestantski NZ. Jasno pokazuje da su mjesne crkve u različitim dijelovima Rimskoga Carstva “praktički” imale kanon prije glavnih crkvenih koncila četvrtoga stoljeća.
- Prirodna objava** Ovo je jedna skupina Božjeg samo-objavljenja čovjeku. Uključuje prirodni poredak (Rim 1:19-20) i moralnu svjesnost (Rim 2:14-15). O tome se govorilo u Psalmu 19:1-6 i Poslanici Rimljanima 1 – 2. Ona je različita od posebnoga otkrivenja, što je Božja posebna objava u Bibliji i konačna u Isusu iz Nazareta.
Ova je teološka kategorija bila ponovno naglašena pokretom “stare zemlje” među kršćanskim znanstvenicima (npr. spisi Hughja Rossa). Oni su koristili ovu kategoriju za potvrdu da je sva istina Božja istina. Priroda su otvorena vrata znanju o Bogu; to je različito od posebnoga otkrivenja (Biblija). Ona omogućuje suvremenoj znanosti slobodu istraživanja prirodnoga reda. Po mome mišljenju to je predivna nova mogućnost za svjedočenje suvremenome znanstvenom zapadnom svijetu.
- Nestorijanizam** Nestorije je bio patrijarh Konstantinopola u petome stoljeću. Bio je obučan u Antiohiji sirijskoj i tvrdio da je Isus imao dvije naravi, jednu potpunu ljudsku i jednu potpuno Božansku. Ovo je stajalište odstupalo od aleksandrijskoga ortodoksnog stajališta o jednoj naravi. Nestorijeva glavna briga bila je naslov “majka Božja”, dat Mariji. Nestorije je bio opreka Ćirilu iz Aleksandrije i, prešutno, svojoj vlastitoj obuci u Antiohiji. Antiohija je bila sjedište povijesno – gramatičko – tekstualnome pristupu biblijskome tumačenju, dok je Aleksandrija bila sjedište četverostrukoj (alegorijskoj) školi tumačenja. Nestorije je konačno bio udaljen iz službe te prognan.
- Izvorni autor** Ovo upućuje na stvarne autore/pisce Pisma.
- Papirus** Ovo je vrsta materijala iz Egipta za pisanje. Bio je napravljen iz riječnih trski. To je materijal na kome su napisane naše najstarije prepiske grčkoga Novog zavjeta.
- Usporedni odlomci** Oni su dio zamisli da je čitava Biblija Bogom–dana te je, stoga, ona svoj najbolji tumač i davatelj ravnoteže paradoksalnih istina. Ovo je također od pomoći kad netko pokušava tumačiti neki nejasan ili dvoznačni odlomak. Isto tako oni pomažu naći najjasniji odlomak o danome subjektu kao i svima drugim vidovima Pisma o danome subjektu.

- Parafraza** Ovo je ime za teoriju biblijskoga prijevoda. Biblijski prijevod može biti gledan kao neprekidnost prepiske od “riječi do riječi”, gdje engleska riječ mora biti ponuđena za svaku hebrejsku ili grčku riječ “parafrazi” gdje je prevedena samo misao s manje pozornosti prema izvornome izražavanju ili načinu pisanja. Između ove dvije teorije je “dinamički ekvivalent” koji nastoji ozbiljno uzeti izvorni tekst, ali prevodi ga u suvremenim gramatičkim oblicima i idiomima. Uistinu dobra rasprava o ovim raznolikim teorijama prevođenja nađena je u *How to Read the Bible For All Its Worth*, str. 35 od Feeja i Stuarta.
- Paragraf** U osnovi ovo je tumačenje književne jedinice u prozi. Sadrži jednu središnju misao i njen razvitak. Ako ostanemo kod njene glavne misli nećemo polagati važnost na manje važno ili propustiti izvornu autorovu nakanu.
- Parohijalizam** Ovo se odnosi na predrasude [vidi *bias* – op.prev.] što su zatvorene u mjesnu teološku /kulturalnu okolnost. Ne prepoznaje transkulturalnu prirodu biblijske istine ili njene primjene.
- Paradoks** Ovo upućuje na one istine što izgledaju oprečno, iako su oboje istinite, premda su u napetosti jedna s drugom. One uobličuju istinu predstavljajući je iz njenih oprečnih strana. Većina biblijske istine predstavljena je u paradoksalnim (ili dijalektičkim) parovima. Biblijske istine nisu izdvojene zvijezde, nego zvijezda napravljena prema uzorku zvijezda.
- Plato** On je bio jedan od filozofa drevne Grčke. Njegova je filozofija uvelike utjecala na Ranu crkvu preko znanstvenika Aleksandrije, Egipat, i kasnije, Augustina. On je tvrdio da je sve na Zemlji bilo prividno i potpuna preslika duhovnoga pralika. Teolozi su kasnije izjednačili Platove “oblike/zamisli” s duhovnom kraljevnom.
- Pretpostavka** Ovo upućuje na naše unaprijed stvoreno razumijevanje stvari. Često oblikujemo mišljenja ili prosudbe o pitanjima prije negoli pristupimo sâmim Pismima. Ta je sklonost poznata i kao *bias*, *a priori* stanje, nagađanje ili pred-razumijevanje.
- Proof-texting** Ovo je primjena tumačenja Pisma navođenjem stiha bez obzira na njegov trenutačni okvir ili širi okvir u njegovoj književnoj jedinici. To pomiče stihove od nakane izvornoga autora i uobičajeno uključuje nakanu za dokazivanjem osobnoga mišljenja ma da izjavljuje biblijski autoritet.
- Rabinski judaizam** Ovaj stupanj života židovskoga naroda započinje u babilonskome progonstvu (586.-538. g.pr.Kr.). Kad je bio uklonjen utjecaj svećenstva i Hrama, mjesne su sinagoge postale žarište židovskoga života. Ova mjesna središta židovske kulture, zajedništva, štovanja i biblijskoga proučavanja postala su žarište nacionalnoga religijskog života. U Isusovo vrijeme ova “religija pisara [književnika – op.prev.]” bila je usporedna s onom od svećenika. Kod pada Jeruzalema 70.-te godine, pisarski oblik, što je prevladavao kod farizeja, nadzirao je smjer židovskoga religijskog života. Osobina mu je bila primjenjivo, legalističko tumačenje Tore objašnjene usmenom predajom (Talmud).
- Otkrivenje** Ovo je ime dato zamisli da je Bog govorio čovječanstvu. Puna zamisao uobičajeno je izražena s tri pojma: (1) otkrivenje – Bog je djelovao u ljudskoj povijesti; (2) nadahnuće – On je dao primjereno tumačenje Svojih djela i njihova značenja određenim odabranim ljudima za objavu čovječanstvu; i (3) iluminacija – On je dao Svoga Duha da pomogne čovječanstvu razumjeti Njegovu samo-objavu.
- Semantičko polje** Ovo upućuje na potpuni doseg značenja povezanog s riječju. To je u osnovi razlika što imaju značenja riječi u različitim okvirima.
- Septuaginta** Ovo je ime dato grčkom prijevodu hebrejskoga Starog zavjeta. Predaja kaže da je bila napisana u sedamdeset dana od strane sedamdeset židovskih znanstvenika za knjižnicu u Aleksandriji, Egipat. Nadnevak prema predaji je oko 250. g.pr.Kr. (u stvarnosti je uzeo više od stotinu godina da se dovrši). Taj je prijevod značajan jer: (1) daje nam drevni tekst za usporedbu s Masoretskim hebrejskim tekstom; (2) pokazuje nam stanje židovskoga tumačenja u trećem i drugom stoljeću prije Krista; (3) daje nam židovsko mesijansko razumijevanje prije odbacivanja Isusa. Njena kratica je “LXX”.
- Sinaiticus** Ovo je grčki rukopis četvrtoga stoljeća. Našao ga je njemački znanstvenik, Tischendorf, u samostanu sv. Katarine na Jebel Musi, tradicionalnome mjestu brda Sinaj. Ovaj je rukopis označen prvim pismom hebrejskoga

alfabeta nazvanog “*aleph*” (א). Sadrži oba i Stari i čitavi Novi zavjet. To je jedan od naših najstarijih uncijalnih MSS.

Spiritualiziranje Ovaj je pojam istoznačnica s alegoriziranjem u smislu da on uklanja povijesni i književni okvir odlomka i tumači ga na temelju drugog mjerila.

Sinonim Ovo upućuje na pojmove s točnim ili vrlo sličnim značenjima (iako u stvarnosti ne postoje dvije riječi što se potpuno semantički preklapaju). One su tako usko povezane da mogu zamijeniti jedna drugu u rečenici bez gubitka značenja. Također je korišten za označavanje jednoga od tri oblika hebrejskoga pjesničkog paralelizma. U ovome smislu on upućuje na dva retka pjesništva što izražavaju istu istinu (usp. Ps 103:3).

Sintaksa Ovo je grčki pojam što upućuje na građu rečenice. Povezuje načine dijelova rečenice stavljenih zajedno kako bi se stvorila potpuna misao.

Sintetski Ovo je jedan od tri pojma što se odnose na vrste hebrejskoga pjesništva. Taj pojam govori o redcima pjesništva što se grade jedan na drugom u zbirnome smislu, ponekad nazvan “klimatik” (usp. Ps 19:7-9).

Sustavna teologija Ovo je stupanj tumačenja što pokušava povezati biblijske istine u jedinstven i razumski stil. Ona je logička, radije negoli čisto povijesna, predstavka kršćanske teologije prema kategorijama (Bog, čovjek, grijeh, spasenje, itd.).

Talmud Ovo je naziv za kodificiranje židovske usmene predaje. Židovi vjeruju da je bio od Boga usmeno dat Mojsiju na brdu Sinaj. U stvarnosti kroz godine postaje skupna mudrost židovskih učitelja. Postoje dvije različite pisane verzije Talmuda: Babilonski i kraći, nedovršen Palestinski.

Tekstualni kritičizam Ovo je proučavanje biblijskih rukopisa. Tekstualni kritičizam je neophodan jer ne postoje izvornici a prepiske se razlikuju jedna od druge. Njegova nakana je objasniti različnosti i postići (što je bliže moguće) izvorno izražavanje autografa Staroga i Novog zavjeta. Često je nazvan “niži kritičizam”.

Textus Receptus Ova se oznaka razvila u Elzevirovu izdanju grčkoga NZ-a 1633. godine. U osnovi to je oblik grčkoga NZ-a napravljen iz nekoliko kasnijih grčkih rukopisa i latinskih verzija Erazma (1510.-1535.), Stefana (1546.-1559.) i Elzevira (1624.-1678.). U *An Introduction to the Textual Criticism of the New Testament*, str. 27, A. T. Robertson kaže: “Bizantski tekst je praktički Textus Receptus.” Bizantski tekst je najmanje vrijedan od tri obitelji ranih grčkih rukopisa (Zapadni, Aleksandrijski i Bizantski). On sadrži nagomilane pogriješke kroz stoljeća rukom-prepisivanih tekstova. Međutim, A.T. Robertson također kaže: “Textus Receptus je očuvao za nas u suštini ispravan tekst.” (str. 21). Ovaj oblik predaje grčkoga rukopisa (pogotovo Erazmovo treće izdanje 1522. godine) oblikuje osnovu za *King James Version* 1611. godine.

Tora Ovo je hebrejski pojam za “učenje”. To postaje službeni naslov za Mojsijeva pisanja (od Postanka do Ponovljenog zakona). To je, za Židove, najautoritativnija podjela Hebrejskoga kanona.

Tipološko To je posebna vrsta tumačenja. Uobičajeno uključuje istinu Novoga zavjeta pronađenu u odlomcima Staroga zavjeta posredstvom analoškog simbola. Ova kategorija hermeneutike bila je glavni element aleksandrijske metode. Zbog zlorabe ove vrste tumačenja, može se ograničiti njegovu uporabu na posebne primjere zapisane u Novom zavjetu.

Vaticanus Ovo je grčki rukopis četvrtoga stoljeća. Nađen je u knjižnici Vatikana. Izvorno je sadržavao čitavi Stari zavjet, apokriife i Novi zavjet. Međutim, neki su dijelovi izgubljeni (Postanak, Psalmi, Hebrejima poslanica, pastoralne poslanice, Poslanica Filemonu i Otkrivenje). To je rukopis od velike pomoći za određivanje izvornoga izričaja autografa. Označen je velikim slovom “B”.

Vulgata Ovo je ime Jeronimova latinskog prijevoda Biblije. Postao je osnovom ili “općim” prijevodom za Rimokatoličku crkvu. Bio je napravljen 380.-tih godina.

Mudrosna književnost Ovo je bila književna vrsta zajednička drevnome blisko-istočnome (i suvremenome) svijetu. U osnovi ona je bila nakana upućivanja novoga naraštaja vodičima za uspješan život kroz pjesništvo, mudru izreku, ili

esej. Upućena je bila više pojedincima negoli skupnome društvu. Nije koristila smjerenja na povijest nego se temeljila na životnim iskustvima i promatranju. U Bibliji, Job kroz Pjesmu nad pjesmama sažimlje prisutnost i štovanje YHWH, ali ovaj religijski pogled na svijet nije izričit za svako ljudsko iskustvo u svakome vremenu.

Kao književna vrsta ona izjavljuje općenite istine. Međutim, ova književna vrsta ne može biti korištena u svakoj osobitoj prilici. Ovo su općenite izjave koje se ne primjenjuju uvijek za svaku pojedinačnu priliku.

Ovi su se mudraci usudili pitati teška životna pitanja. Često su promijenili tradicionalne religijske poglede (Job i Propovjednik). Oblikuju ravnotežu i streme prema lakim odgovorima o životnim potresnim događajima.

Slika svijeta i pogled svijeta Ovo su pojmovi koji prate jedan drugoga. Oba su filozofijske zamisli vezane na stvaranje. Pojam “slika svijeta” upućuje na “kako” stvaranja dok se “pogled svijeta” odnosi na “Tko”. Ovi pojmovi odgovaraju tumačenju da se Knjiga Postanka 1 – 2 prvenstveno bavi s Tko, ne kako, stvaranja.

YHWH Ovo je Zavjetno Ime za Boga u Starome zavjetu. Određeno je u Knjizi Izlaska 3:14. To je **UZROČAN** oblik hebrejskoga pojma “biti”. Židovi su se bojali izgovoriti to Ime, u najmanju ruku ne uzaludno; stoga, oni su ga nadomjestili hebrejskim pojmom *Adonai*, “Gospodin”. To je način kako je Zavjetno Ime prevedeno u engleskome.

BOBOVA DOKTRINARNA IZJAVA

Ne brinem se posebno za izjave vjere ili vjeroispovijedi. Dajem prednost potvrdi same Biblije. Međutim, uviđam da će izjava vjere onima koji me ne poznaju osigurati način procjene moga doktrinarnog gledišta. U našim vremenima tako punima teološke pogriješke i obmane, ponuđen je kratki sažetak moje teologije.

1. Biblija, oba i Stari i Novi zavjet, nadahnuti je, nepogriješiva, autoritativna, vječna Riječ Božja. Ona je Božje samo-otkrivenje zapisano od čovjeka pod nadnaravnim vodstvom ([vidjeti Posebnu temu u Judi 1a: Nadahnuće \[inspiracija\]](#)). Ona je naš jedini izvor jasne istine o Bogu i Njegovim svrhama ([vidjeti Posebnu temu u Jakovu 2:5: YHWH-in vječni iskupiteljski naum](#)). Također je i jedini izvor vjere i primjene za Njegovu Crkvu.

2. Postoji samo jedan vječni, Stvoritelj, Iskupitelj Bog ([vidjeti Posebnu temu u Jakovu 2:19: Monoteizam](#)). On je Stvoritelj svega, vidljivoga i nevidljivoga. On je objavio Sam Sebe kao ljubećeg i brižnog dok je istovremeno On i pravičan i pravedan. On je Sam Sebe objavio u tri zasebne Osobe: Otac, Sin i Duh, istinski odvojene ali ipak iste u biti ([vidjeti Posebnu temu u Jakovu 2:19: Trojstvo](#)).

3. Bog je djelatno u nadzoru Svojem svijeta. Postoje oba i vječni naum za Njegovu Stvorenje koji je nepromjenljiv i pojedinačni koji je usredotočen na omogućavanje slobodne volje čovjeka. Ništa se ne događa bez Božjega znanja i dopuštenja, ali ipak On dozvoljava pojedincima izbore i među anđelima i među ljudima. Isus je Očev Izabrani Čovjek i svi su pretpostavljeno izabrani u Njemu. Božje predznanje o događajima ne ograničava ljude na konačan pred-pisani spis. Svaki je od nas odgovoran za svoje misli i djela ([vidjeti Posebnu temu dolje: Predestinacija \[kalvinizam\] nasuprot ljudske slobodne volje \[arminijanizam\]](#)).

4. Čovječanstvo, iako stvoreno prema Božjoj slici i oslobođeno od grijeha, izabralo je pobuniti se protiv Boga. Iako iskušavani od nadnaravnog posrednika ([vidjeti Posebnu temu u Jakovu 4:7: Osobno zlo](#)), Adam i Eva bili su odgovorni za svoju voljnu okrenutost samima sebi. Njihova je pobuna pogodila čovječanstvo i Stvorenje. Mi smo svi potrebni Božjeg milosrđa i milosti za oboje i za naše zajedničko stanje u Adamu i za našu pojedinačnu voljnu pobunu.

5. Bog je osigurao sredstvo oprostjenja i obnove za palo čovječanstvo. Isus Krist, Božji jedinstveni Sin, postao je čovjek, živio je bezgriješnim životom, i posredstvom Njegove zamjenske smrti, platio kaznu za grijeh čovječanstva. On je jedini način za obnovu i zajedništvo s Bogom. Ne postoji nijedno drugo sredstvo spasenja osim kroz vjeru u Njegovu dovršeno djelo.

6. Svaki od nas mora osobno primiti Božju ponudu oprostjenja i obnove u Isusu. To je postignuto posredstvom voljnoga pouzdanja u Božja obećanja kroz Isusa i voljnim okretanjem od poznatoga grijeha ([vidjeti Posebnu temu u Judi 12-13: Što znači "Primiti", "Vjerovati", "Ispovjediti se /Priznati", i "Pozvati se"?](#)).

7. Svakome je od nas potpuno oprosteno i obnovljeni smo temeljem našeg pouzdanja ([vidjeti Posebnu temu u Judi 12-13: Vjera, uvjerenje, ili pouzdanje \[\(Pistis \[IMENICA\], Pisteuō, \[GLAGOL\], Pistos \[PRIDJEV\] u NZ-u\)](#) u Krista i pokajanja ([vidjeti Posebnu temu u Judi 12-13: Pokajanje u Novome zavjetu](#)) zbog grijeha. Međutim, dokaz za taj novi odnos vidljiv je u promijenjenome, te mijenjajućem, životu. Božji cilj za čovječanstvo nije jedino Nebo jednoga dana nego Kristo-sličnost sada. Oni koji su stvarno iskupljeni, bez obzira na povremeno griješenje, bit će stalno u vjeri i pokajanju kroz svoje živote.

8. Sveti Duh jeste "drugi Isus" ([vidjeti Posebnu temu dolje: Isus i Duh](#)). On je prisutan u svijetu kako bi vodio izgubljene Kristu i razvijao Kristo-sličnost u spašenima. Darovi Duha dati su prilikom spasenja. To su život i služba Isusa podijeljeni između Njegova Tijela, Crkve. Darovi koji su u osnovi stavovi i pobude Isusa moraju biti potaknuti plodom Duha. Duh je djelatno u našem vremenu kao što je On bio u biblijska vremena.

9. Otac je učinio uskrsloga Isusa Krista Sucega svega. On će se vratiti na Zemlju kako bi sudio svemu čovječanstvu. Oni koji su se pouzdali u Isusa i oni čija su imena zapisana u Janjetovoj Knjizi života primit će kod Njegova povratka svoja vječna proslavljena tijela. Oni će biti s Njim zauvijek. Međutim, oni koji su odbili odazvati se Božjoj istini bit će vječno odvojeni od radosti zajedništva s Trojedinim Bogom. Oni će biti osuđeni zajedno sa Sotonom i njegovim anđelima.

Ovo zasigurno nije potpuno ili cjelokupno ali nadam se da će vam dati teološki okus moga srca. Želim izjaviti:

“U biti—jedinstvo, prema van—sloboda, u svemu—ljubav.”

POSEBNA TEMA: PREDESTINACIJA (kalvinizam) NASUPROT LJUDSKE SLOBODNE VOLJE (arminijanizam)

I. **Poslanica Rimljanima 8:29** – Pavao koristi “predvidi” (*proginōskō*, “znati prije”) dva puta, ovdje i u 11:2. U 11:2 to upućuje na Božju zavjetnu ljubav za Izraela prije početka vremena. Zapamtite da se pojam “(spo)znati” u Poslanici Hebrejima odnosi na prisni, osobni odnos, ne na činjenice o nekome (usp. Post 4:1; Jer 1:5). Ovdje je uključen u lanac vječnih događaja (usp. Rim 8:29-30). Ovaj pojam povezan je s predestinacijom. Međutim, mora biti napomenuto da Božje predznanje nije temelj izbora jer kad bi to bilo tako, onda bi izbor bio temeljen na budućem odazivu paloga čovječanstva, što bi bio ljudska izvedba. Ovaj pojam nađen je također u Djelima apostolskim 26:5; 1. Petrovoj poslanici 1:2.20 i 2. Petrovoj 3:17.

A. “predvidi” (*proginōskō*, “znati prije”)

Oba pojma i “predznanje” i “predestinacija” složenice su s PRIJEDLOGOM “prije” i, stoga, moraju biti prevedena “znati prije”, “postaviti granice prije”, ili “označiti prije”. Presudni odlomci o predestinaciji u NZ-u su Poslanica Rimljanima 8:28-30; Efežanima 1:3-14 i Rimljanima 9. Ovi tekstovi očito naglašavaju da je Bog suveren. On je u potpunome nadzoru svega. Postoji unaprijed postavljen Božanski naum koji je djelovao izvan vremena. Međutim, ovaj naum nije proizvoljan ili odabirajući. Temeljen je, ne samo na Božjoj suverenosti i predznanju, nego na Njegovoj nepromjenjivoj naravi ljubavi, milosrđa i nezasluženju milosti. [Vidjeti Posebnu temu u Jakovu 2:5: YHWH-in vječni iskupiteljski naum.](#)

Moramo biti pozorni da zbog našega zapadnjačkog (američkog) individualizma ili naše protestantske revnosti ne obojimo ovu čudesnu istinu. Moramo također stražariti protiv toga da idemo smjerom povijesnih, teoloških sukoba između Augustina nasuprot Pelegija ili kalvinizma nasuprot arminijanizma.

B. “predodređeni” (*proorizō*, “postaviti granice prije”)

Predestinacija nije doktrina s namjerom ograničavanja Božje ljubavi, milosti, i milosrđa niti isključivanja nekih od njih iz Evandjelja. Ona ima namjeru jačanja vjernika oblikovanjem njihova pogleda na svijet. Bog je za svo čovječanstvo (usp. Iv 3:16; 1. Tim 2:4; 2. Pt 3:9; 1. Iv 2:2; 4:14). Bog je u nadzoru svega. Tko ili što nas može odvojiti od Njega (usp. Rim 8:31-39)? Bog vidi čitavu povijest kao sadašnjost; ljudi su vremenski ograničeni. Naša točka gledišta i umne sposobnosti su ograničene. Ne postoji suprotnost između Božje suverenosti i slobodne volje čovječanstva. To je ustroj Saveza. To je još jedan primjer biblijske istine date u dijalektalnoj napetosti. Biblijske su doktrine predstavljene iz različitih točki gledišta. Često se pojavljuju paradoksalno. Istina je ravnoteža između prividno oprečnih parova. Ne smijemo pomaknuti napetost izabiranjem jedne od istina. Ne smijemo odvojiti ikoju biblijsku istinu u zaseban odjeljak.

Također je važno dodati da cilj izbora nije samo Nebo kad umremo, nego Kristo-sličnost sada (usp. Rim 8:29-30; 2. Kor 3:18; Gal 4:19; Ef 1:4; 2:10; 4:13; 1. Sol 3:13; 4:3; 5:23; 2. Sol 2:13; Tit 2:14; 1. Pt 1:15). Odabrali smo biti “sveti i nedužni”. Bog je odabrao promijeniti nas tako da drugi mogu vidjeti promjenu i odazvati se vjerom Bogu u Kristu. Predestinacija nije osobna povlastica nego zavjetna odgovornost. To je glavna istina odlomka. To je cilj kršćanstva. Svetost je Božja volja za svakoga vjernika. Božji izbor je biti Kristo-sličan (usp. Ef 1:4), ne biti posebnoga stava. Božja slika, što je bila data čovjeku u stvaranju (usp. Post 1:26; 5:1.3; 9:6) mora biti obnovljena.

C. “prema slici Svoga Sina” – Božji konačan cilj jeste obnova slike izgubljene u Padu. Vjernici su unaprijed određeni na Kristo-sličnost (usp. Ef 1:4).

II. **Poslanica Rimljanima 9**

A. Poslanica Rimljanima 9 jedan je od najjačih NZ-nih odlomaka o Božjoj suverenosti (drugi je Ef 1:3-14), dok poglavlje 10 navodi kako će ljudska slobodna volja biti jasna i ponovljena (usp. “svatko”, Rim 9:4; “bilo tko”, 9:11.13; “svi”, 9:12 [dva puta]). Pavao nikad ne pokušava pomiriti ovu teološku napetost. Oboje su istina! Većina biblijskih doktrina predstavljena je u paradoksalnim ili dijalektalnim parovima. Većina teoloških sustava je logička polu-istina. Augustinijanizam i kalvinizam nasuprot semi-pelagijanizmu

i arminijanizmu imaju elemente istine i pogrješke. Biblijska napetost između doktrina daje prednost *proof-textingu*, dogmatskome, razumskom, teološkom sustavu što sili Bibliju u unaprijed zamišljenu rešetku tumačenja.

- B. Ova ista istina (nađena u Rim 9:23) navedena je u Poslanici Rimljanima 8:29-30 i Efežanima 1:4.11. To poglavlje najjači je izražaj Božje suverenosti u NZ-u. Ne može postojati raspra da Bog u potpunosti upravlja Stvorenjem i iskupljenjem. Ova velika istina ne smije nikad biti smekšana ili smanjena. Međutim, mora biti ravnoteže s Božjim zavjetnim odabirom kao sredstvom odnosa s ljudskim Stvorenjem, stvorenim na Njegovu sliku. Zasigurno je istina kako su neki SZ-ni Savezi, kao Knjiga Postanka 15, bezuvjetni i uopće se ne odnose na ljudski odaziv, ali drugi Savezi su uvjetovani ljudskim odazivom (npr. Eden, Noa, Mojsije, David). Bog ima naum iskupljenja za Svoje Stvorenje; niti jedan čovjek ne može utjecati na taj naum. Bog je odabrao dopustiti pojedincima sudjelovati u Njegovim naumima. Ova prilika za sudjelovanjem jeste teološka napetost između suverenosti (Rim 9) i ljudske slobodne volje (Rim 10).

Nije primjereno izdvojiti jedan biblijski naglasak a zanemariti drugi. Postoji napetost između doktrina zbog toga jer istočnjački ljudi predstavljaju istinu u dijalektalnim ili napetošću ispunjenim parovima. Doktrine ne smiju odstupati u odnosu prema drugim doktrinama. Istina je mozaik istina.

III. Poslanica Efežanima 1

- A. Izbor je predivna doktrina. Međutim, to nije poziv na pristranost, nego poziv da se bude kanal, oruđe, ili sredstvo iskupljenja drugih! U SZ-u pojam je bio korišten prvenstveno za služenje; u NZ-u korišten je prvenstveno za spasenje što ishodi u služenju. Biblija nikad ne pomiruje prividnu suprotivost između Božje suverenosti i slobodne volje čovječanstva, nego potvrđuje oboje! Dobar primjer biblijske napetosti bio bi Poslanica Rimljanima 9 o Božjemu suverenome odabiru i Rimljanima 10 o neophodnome odazivu čovječanstva (usp. 10:11.13).

Ključ za ovu teološku napetost može biti nađen u 1:4. Isus je Božji izabrani Čovjek i svi su moguće izabrani u Njemu (Karl Barth). Isus je Božje “da” potrebi paloga čovječanstva (Karl Barth). Poslanica Efežanima 1:4 također pomaže razjasniti pitanje tvrdnjom da cilj predestinacije nije samo Nebo, nego svetost (Kristo-sličnost). Mi smo često privučeni dobrobitima Evanđelja i zanemarujemo odgovornosti! Božji poziv (izbor) je za ovo vrijeme kao i za vječnost!

Doktrine dolaze u vezu s ostalim istinama, ne kao pojedinačne, nepovezane istine. Dobra analogija bila bi konstelacija nasuprot jednoj zvijezdi. Bog predstavlja istinu u istočnjačkim, ne zapadnjačkim, književnim vrstama. Mi ne smijemo pomaknuti napetost prouzročenu dijalektalnim (paradoksalnim) parovima doktrinarnih istina (Bog kao transcendentan nasuprot Bogu kao imanentnome; sigurnost nasuprot ustrajnosti; Isus je jednak s Ocem nasuprot Isus je podložan Ocu; kršćaninova sloboda nasuprot kršćaninove odgovornosti prema zavjetnome drugu, itd.).

Teološka zamisao “Saveza” ujedinjuje suverenost Boga (koji uvijek poduzima prvi korak i postavlja raspored) s naredbenim čovjekovim početnim i nastavljaćim odazivom pokajničke vjere. Budite pozorni kod *proof-textinga* jedne strane paradoksa i podcjenjivanja drugog! Budite pozorni glede potvrđivanja samo jedne omiljene doktrine ili sustava teologije.

- B. “On nas odabra” u Poslanici Efežanima 1:4 je AORIST SREDNJEGA INDIKATIVA što naglašava subjekt. Ovo se usredotočuje na Očev odabir prije vremena. Božji odabir ne smije biti razumjet u islamskome smislu determinizma, niti u ultra-kalvinističkome smisli kao neki nasuprot drugih, nego u smislu Saveza. Bog je obećao iskupiti palo čovječanstvo (usp. Post 3:15). Bog je pozvao i odabrao Abrahama kako bi odabrao sve ljude (usp. Post 12:3; Izl 19:5-6). Osobno je Bog izabrao sve osobe koje će primijeniti vjeru u Krista. Bog uvijek poduzima prvi korak u spasenju (usp. Iv 6:44.65). Ovaj tekst i Poslanica Rimljanima 9 biblijski su temelji za doktrinu o predestinaciji naglašenu od Augustina i Kalvina.

Bog je odabrao vjernike ne samo za spasenje (opravdanje), nego i za posvećenje (usp. Kol 1:10-12). Ovo se odnosi na: (1) naš položaj u Kristu (usp. 2. Kor 5:21) ili (2) Božju žudnju za ponovno proizvede Svoju narav u Svojoj djeci (usp. Ef 2:10; Rim 8:28-29; Gal 4:19). Božja volja za Njegovu djecu je i Nebo jednog dana i Kristo-sličnost sada!

“U Njemu” je ključ zamisli Poslanice Efežanima 1:4. Očevi blagoslovi, milost, i spasenje teku kroz Krista (usp. Iv 14:6). Zabilježite ponavljanje ovoga gramatičkog oblika (LOKATIV SFERE) u Efežanima 1:3, “u Kristu”; 1:4, “u Njemu”; 1:7, “u Njemu”; 1:9, “u Njemu”; 1:10, “u Kristu”, “u Njemu”; 1:12, “u Kristu” i 1:13, “u Njemu” (dva puta). Isus je Božje “da” palome čovječanstvu (Karl Barth). Isus je izabrani Čovjek i svi su moguće izabrani u Njemu. Svi blagoslovi Boga Oca teku kroz Krista.

Izričaj “prije utemeljenja svijeta” također je upotrijebljeno u Evanđelju po Mateju 25:34; Ivanu 17:24; 1. Petrovoj poslanici 1:19-20 i Otkrivenju 13:8. To pokazuje iskupiteljsku djelatnost trojedinoga Boga čak prije Knjige Postanka 1:1. Ljudi su ograničeni svojim osjećajem vremena; sve je za nas prošlost, sadašnjost, i budućnost, ali nije za Boga.

Cilj predestinacije je svetost, ne povlastica. Božji poziv nije za nekolicinu izabrane Abrahamove djece, nego za sve! To je poziv da se bude onakvim kakvim je Bog odredio da čovječanstvo bude, kao On Sâm (usp. 1. Sol 5:23; 2. Sol 2:13); na Njegovu sliku (usp. Post 1:26-27). Okrenuti predestinaciju u teološko pravilo umjesto u sveti život jeste tragedija. Često naše teologije govore glasnije od biblijskoga teksta.

Pojam “nedužnost /bespriječnost” (*amōmos*) ili “bez mane” upotrijebljena je o:

1. Isusu (usp. Heb 9:14; 1. Pt 1:19)
2. Zahariji i Elizabeti (usp. Lk 1:6)
3. Pavlu (usp. Fil 3:6)
4. svima istinskim kršćanima (usp. Fil 2:15; 1. Sol 3:13; 5:23).

Božja neopoziva volja za svakoga kršćanina nije samo Nebo poslije, nego Kristo-sličnost sada (usp. Rim 8:29-30; Gal 4:19; 1. Pt 1:2). Vjernici moraju odražavati Božje osobine izgubljenome svijetu za svrhu evangelizacije.

Gramatički izričaj “u ljubavi” u Poslanici Titu 2:2 može ići ili s Titom 2:4 ili 5. Međutim, kad je taj izričaj upotrijebljen na drugim mjestima u Poslanici Efežanima on uvijek upućuje na ljudsku ljubav za Boga (usp. Ef 3:17; 4:2.15.16).

- C. U Poslanici Efežanima 1:5 izričaj “On nas predodredi” je AORIST AKTIVNOGA PARTICIPA. Taj grčki pojam složen je od “prije” i “označen”. To upućuje na Božji predodređeni iskupiteljski naum (usp. Lk 22:22; Djela 2:23; 4:28; 17:31; Rim 8:29-30). Predestinacija je jedna od nekoliko istina povezanih sa spasenjem čovječanstva. Ona je dio teološkoga uzorka ili nizova povezanih istina. To nikad nije značilo naglašavanje da se bude u odvojenosti! Biblijska je istina dana u nizovima napetošću ispunjenih, paradoksalnih parova. Denominacionalizam je težio pomaknuti biblijsku napetost naglašavanjem jedne od dijalektalnih istina (predestinacija nasuprot ljudske slobodne volje; sigurnost vjernika nasuprot ustrajnosti svetih; izvorni grijeh nasuprot voljnome grijehu; bezgrješnost nasuprot grijehu manje; trenutačno objavljeno posvećenje nasuprot napredujućemu posvećenju; vjera nasuprot djelima; kršćaninova sloboda nasuprot kršćaninove odgovornosti; transcendentnost nasuprot imanentnosti).

Božji odabir nije temeljen na predznanju ljudske izvedbe, nego na Njegovoj milosrdnoj naravi (usp. Ef 1:7.9.11). On želi da svi (ne samo neki posebni kao gnostici ili suvremeni ultra-kalvinisti) budu spašeni (usp. Ez 18:21-23.32; Iv 3:16-17; 1. Tim 2:4; 4:10; Tit 2:11; 2. Pt 3:9; 1. Iv 2:2; 4:14). Božja milost (Božja narav) teološki je ključ za ovaj odlomak (usp. Ef 1:6a.7c.9b), kao što je Božje milosrđe ključ za druge odlomke o predestinaciji, Poslanica Rimljanima 9 - 11.

Jedina nada paloga čovječanstva jeste Božja milost i milosrđe (usp. Iz 53:6 i nekoliko drugih SZ-nih tekstova navedenih u Rim 3:9-18). To je ključno u tumačenju ovih prvih teoloških poglavlja kako bi se shvatilo da Pavao naglašava one stvari koje su posve nepovezane s ljudskom izvedbom: predestinacija (Ef 1), milost (Ef 2), i Božji vječni iskupiteljski naum (tajnovitost, Ef 2:11 - 3:13). To je bila protuteža naglasku krivih učitelja na ljudskoj zaslugi i ponosu.

POSEBNA TEMA: ISUS I DUH

Postoji tečnost između djela Duha i Sina. G. Campbell Morgan je rekao kako je najbolje ime za Duha “drugi Isus” (međutim, oni su različite, vječne Osobe). Slijedi kratki pregled usporedbe djela i naslova Sina i Duha:

1. Duh je nazvan “Duh Isusa” ili slični izričaji (usp. Rim 8:9; 2. Kor 3:17; Gal 4:6; 1. Pt 1:11)
2. obojica su nazvani istim pojmovima:
 - a. “istina”:
 - 1) Isus (Iv 14:6)
 - 2) Duh (Iv 14:17; 16:13)
 - b. “zagovornik”:
 - 1) Isus (1. Iv 2:1)
 - 2) Duh (Iv 14:16.26; 15:26; 16:7)
 - c. “Svet”:
 - 1) Isus (Mk 1:24; Lk 1:35; Djela 3:14; 4:27.30)
 - 2) Duh (Lk 1:35)
3. obojica su uvijek prisutni u vjernicima:
 - a. Isus (Mt 28:20; Iv 14:20.23; 15:4-5; Rim 8:10; 2. Kor 13:5; Gal 2:20; Ef 3:17; Kol 1:27)
 - b. Duh (Iv 14:16-17; Rim 8:9.11; 1. Kor 3:16; 6:19; 2. Tim 1:14)
 - c. Otac (Iv 14:23; 2. Kor 6:16)
4. zadatak Duha je dovesti svjedoke Isusu (usp. Iv 15:29; 16:13-15).